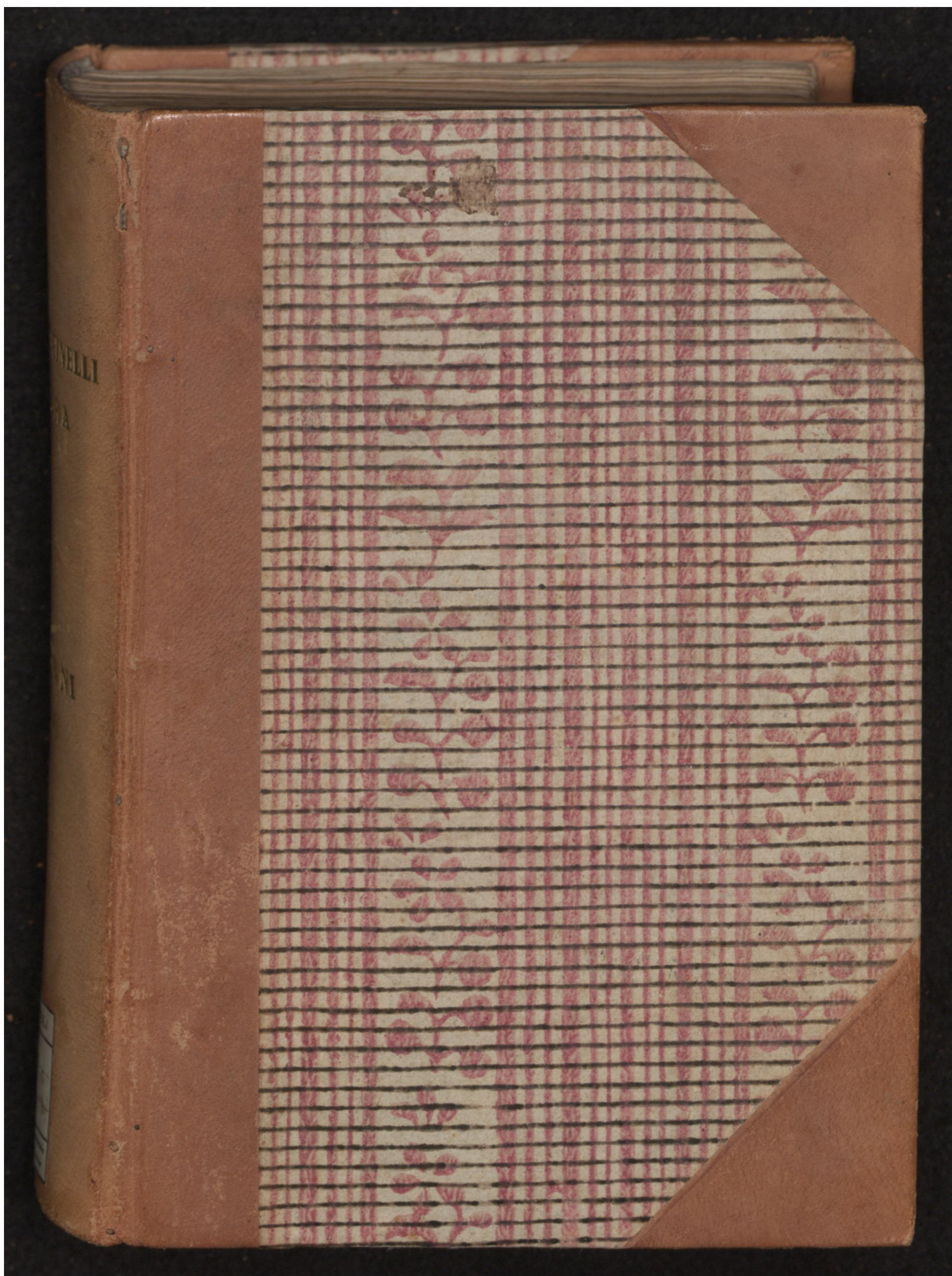
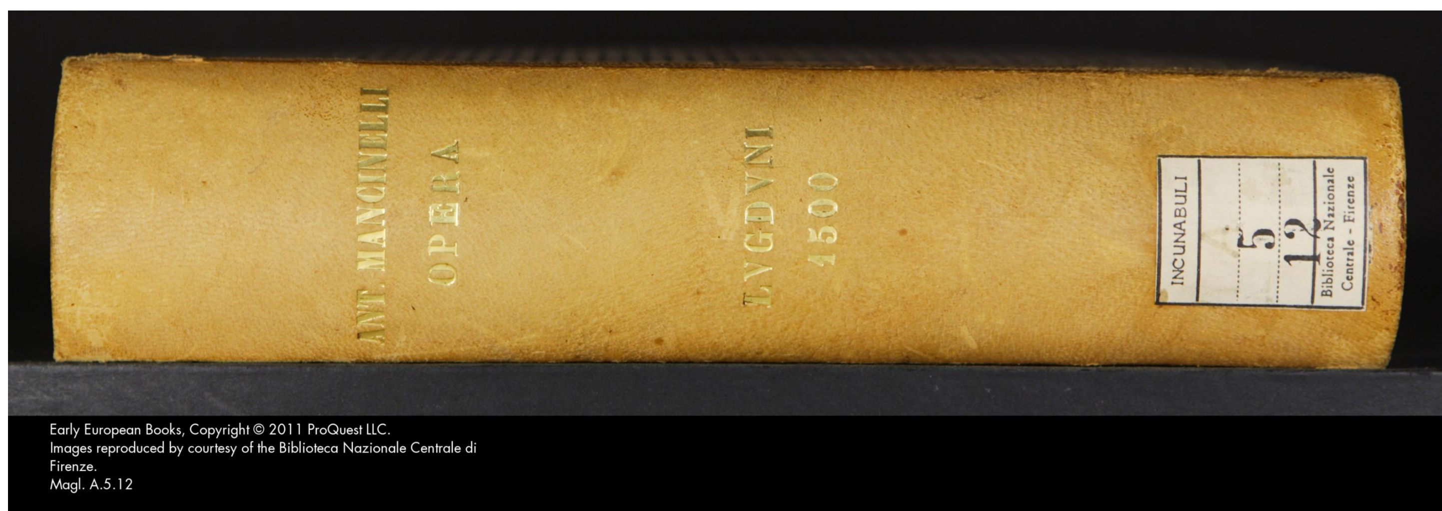
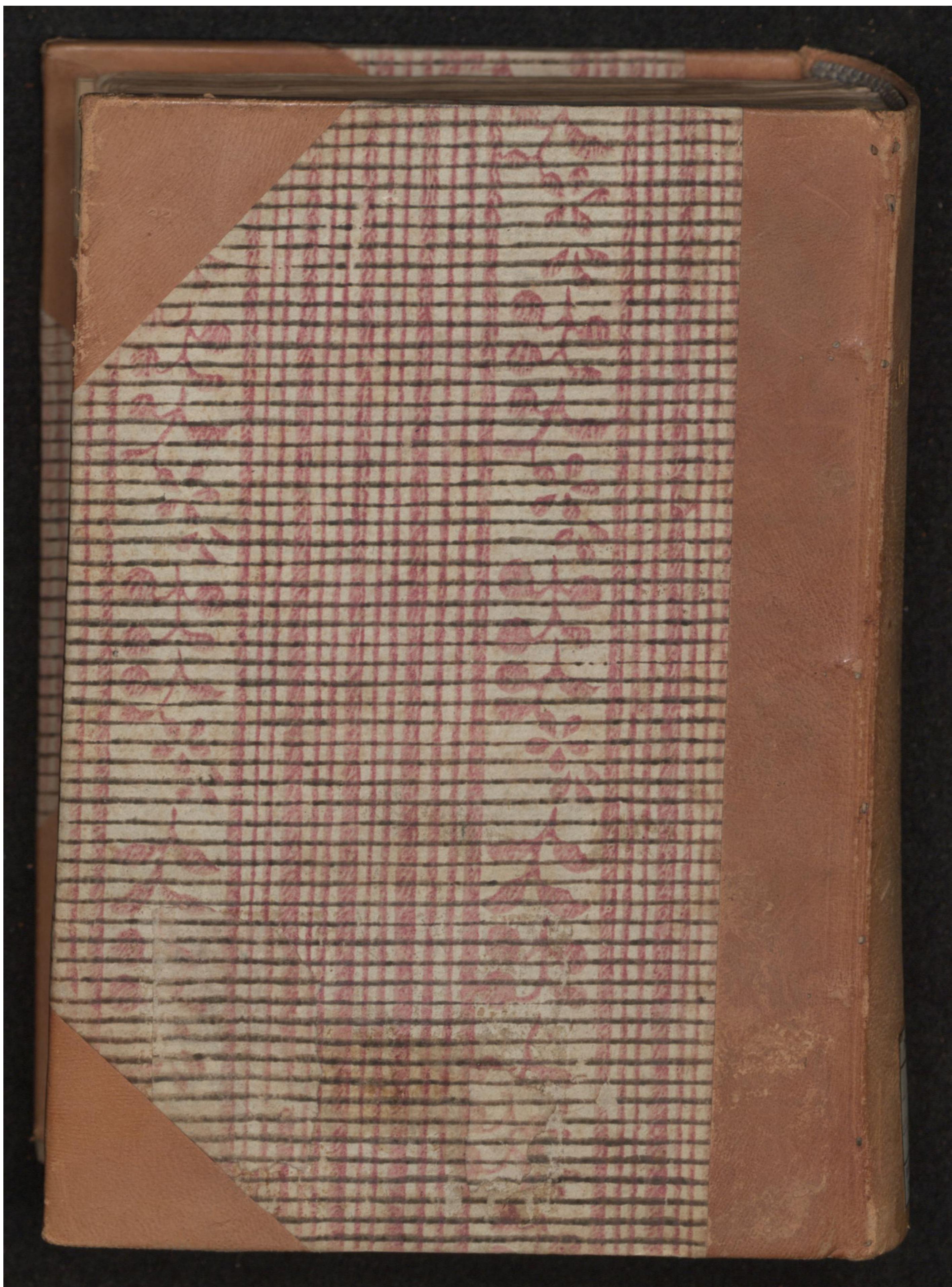

ANT. MANCINELLI
OPERA
LVGDVNI
1500
INCUNABULI
5
12
Biblioteca Nazionale
Centrale - Firenze

VIII
MANC.

I

vv4

Antonii Mancinelli opera in hoc uolumine contenta.

Epitaph. Antonij Mancinelli.

Hic iacet manci, qui scripsit carmina, nullus:
Qui docuit pueros nempe, profecto, quidem.

Jo. pasol. scripsit

Antonius Mancinellus Veliternus: Pindaro: Quinto: & sesto filiolis suis.

Onati libellum grammaticæ æditũ: pluribus quidem locis scriptorum in curia deprauatum: vobis elimare constitui. Est enim difficile mutare animi habitum semel constitutum. Et vt Fabius meminit: natura tenacissimi sumus eorum quæ rudibus animis percipiuntur. Visum est insuper quo & vobis & posteris ego prodessem: difficili ora quæq; vernacula lingua exponere. Non enĩ studiorum initia docti solum exercent vti par esset. Itaq; ne recta & vera doctrina careatis: ne etiam ab errore lapsos reuocari oporteat habetis hodie quonã pacto rite auspicari possitis. Catonis quoq; cuiusdam opusculum doctrina refertum optimisq; sententiis vbiq; pene corruptum: haud piguit emendare. Verum plerosq; arbitror id miraturos: putãtis rem facilem esse. Donati opus exponere seu docere. minime namq; aduertunt: quibus locis sit difficultas. Sunt enĩ q̃multi: qui difficillima queq; vti planissima transeũt: & si ab aliquo forte postularentur: caderent q̃ facillime: quod ipse quidem sepius animaduerti. Sciẽdum præterea Marcum Catonem librum etiam edidisse qui inscriptus est carmen de moribus: quod gellius lib. x. meminit. Postq̃ vero donatum hunc recte edidiceritis: summam declinationis & constructionis libellum: quos anno superiori edidimus memoriæ cõmendãtes: facile totius Grammaticæ summam scietis. Valete q̃ optime dulcissima proles. Datum in Vrbe ĩtra kal. Decemb. a M.cccc.lxxxvii. In calce vero donati quædã alia perutilia notabuntur.

Donatus melior. Catonis carmen de motibus. De arte libellus.

Ianua sum rudibus primam cupientibus artem
Nec sine me quisquam rite peritus erit.
Nam genus & casum speciem numerumq; figuram
His quæ flectuntur partibus insinuo.
Pono modum reliquis quid competat ordine pandens
Et quam non doceam dictio nulla manet.
Ergo legas: studiumq; tibi rudis adiice lector
Nam celeri studio discere multa potes.

Oeta quæ pars est? nomē est. Quare est nomē? quia significat substantiā & qualitatem propriā vel communē cū casu. Nomini quot accidunt? quinq;. Quæ? Species: genus: numerus: figura: & casus. Cui9 speciei? primitiuæ. Quare? quia a nullo deriuat. Cuius speciei poeta? deriuatiuæ. Vnde deriuatur? a poesis. Cuius generis poeta? masculini. Quare? quia præponitur ei in declinatione vnum articulare pronomen hic. Cuius generis musa? fœminini. Quare? quia præponitur ei in declinatione vnum articulare pronomen hæc. Cuius generis scannū? neutri. Quare? quia præponitur ei in declinatione vnum articulare pronomē hoc. Cuius generis homo? communis. Quare? quia præponuntur ei in declinatione duo articularia pronomina hic & hæc. Cuius generis fœlix? omīs. Quare? quia præponuntur ei in declinatione tria articularia pronomīa hic & hæc & hoc. Cuius generis dies? incerti. Quare? quia nulla ratione cogente: sola auctoritas veterū sub diuerso genere ꝓtulit. Cuius generis hic passer & hæc aquila? promiscui. Quare? quia sub vna voce & vno articulo denotat animalia vtriusq; sexus. Cuius numeri? singularis. Quare? quia singulariter ꝓfertur. Cuius numeri? pluralis. Quare? quia pluraliter profertur. Cuius figure iustus? simplicis. Quare? quia simpliciter profertur. Cuius figure iniustus? cōpositæ. Vnde componitur? ex in & iustus componitur iniustus. Cuius figuræ iniustitia? decomposite. Quare? quia non per se componitur: sed a composito nomine deriuatur. Quod est illud? iniustus inde venit iniustitia. Cuius casus dominus? nominatiui. Quare? quia in tali casu declinando reperitur: & eius sensum retinet.

PRima declinatio nominis est: cuius genitiuus singularis in æ diptongon desinit: vt hic poeta huius poetæ: & hec musa huius musæ.

NOminatiuo hic poeta: le poete: Gtō huius poetæ: du poete: Dtō huic poetæ: au poete: Actō hūc poetā: le poete: Vctō o poeta: o poete: Abltō ab hoc poeta: du poete. Pluraliter ntō hi poete: les poetes: Gtō horū poetaꝝ: des poetes: Dtō his poetis: aux poetes: Accusatiuo hos poetas: les poetes: Vocatiuo o poeta: o poetes: Ablatiuo abhis poetis: des poetes.

NOminatiuo hec musa. Genitiuo huius musæ: Datiuo huic musæ: Accusatino hāc musam: Vocatiuo o musa Ablatiuo ab hac musa. Plurali ntō he musæ: Genitiuo harum musaꝝ: Dtō his musis: Accusatiuo has musas: Vocatiuo o musæ: Ablatiuo ab his musis.

NOminatiuo hic & hæc aduena: Genitiuo huius aduenæ: Datiuo huic aduenæ: Accusatiuo hūc & hāc aduenā: Vocatiuo o aduena: Ablatiuo ab hoc & ab hac aduena. Plurali nominatiuo hi & hæ aduenæ: Genitiuo hoꝝ & haꝝ aduenaꝝ: Datiuo his aduenis: Accusatiuo hos & has aduenas: Vtō o aduene: Ablō ab his aduenis.

SEcunda declinatō nominis est: cuius genitiuus singularis in i ꝓductā desinit: vt hic dominꝰ huius dn̄i: & hic deꝰ huiꝰ dei.

NOminatiuo hic dominus: Genitiuo huiꝰ domini: Datiuo huic dn̄o: Actō hūc dominū: Vtō o domine: Ablatiuo ab hoc domīo. Plurali Ntō hi domini: Gtō horū dominorū: Dtō his dominis: Accusatiuo hos dominos: Vocatiuo o domini: Ablatiuo ab his dominis.

NOminatiuo hic deus: Gtō huiꝰ dei: Dtō huic deo: Accusatiuo hunc deū: Vocatiuo o deus: Ablatiuo ab hoc deo. Plurali Ntō hi dei vel dii: Genitiuo horum deoꝝ vel deum: Dtō his deis vel diis: Accusatiuo hos deos: Vocatiuo o dei vel dii: Ablatiuo ab his deis vel diis.

NOminatiuo hic magister: Genitiuo huiꝰ magistri: Datiuo huic magistro. Accusatiuo hunc magistrum: Vocatiuo o magister: Ablatiuo ab hoc magistro. Plurali Nominatiuo hi magistri: Genitiuo horum magistrorum: Datiuo his magistris: Accusatiuo hos magistros: Vocatiuo o magistri: Ablatiuo ab hi magistris.

NOminatiuo hoc scannũ: Gtõ huius scãni: Dtõ huic scanno: Actõ hoc scãnũ: Vtõ o scãnũ: Abltõ ab hoc scãno. Plurali ntõ hec scãna: Gtõ horum scãnorũ: Dtõ his scannis: Actõ hec scanna: Vtõ o scanna: Ablatiuo ab his scannis.

TErtia declinatio nominis est. cuius genitiuus singularis in is correptã desinit vt hic pater. huius patris. & hec mater huius matris

NOminatiuo hic pater: Gtõ huius patis: Dtõ huic patri: Acusatiuo hũc patrẽ: Vtõ o pater: Ablõ ab hoc patre. Plurali ntõ hi patres: Gtõ hoꝝ patrũ: Datiuo his patribus: Accusatiuo hos patres: Vtõ o patres: Ablatiuo ab his patribus.

NOminatiuo hæc mater: Gtõ huius matris: Dtõ huic matri: Actõ hãc matrem: Vtõ o mr̃: Abltõ ab hac matre. Plurali ntõ hæ matres: Genitiuo haꝝ matrum: Dtõ his matribus Accusatiuo has mr̃es: Vtõ o matres: Abltõ ab his mr̃ibus

NOtõ hoc pascha: Gtõ hui⁹ paschatos & paschatis: Dtõ huic pasch ati: Actõ hoc pascha: Vtõ o pascha: Ablatiuo ab hoc paschate. Antiqui vero hæc pascha huius pasche dixerũt: sicut hæc syrma huius syrmæ. Nũc vero syrma syrmatis. hoc pascha paschatis.

NOtõ hic & hæc homo. Gtõ huius hoĩs. Dtõ huic hoĩ. Actõ hunc & hanc hoĩem. Vtõ o homo. Abltõ ab hoc & ab hac hoĩe. Plurali ntõ hi & hæ hoĩes: Gtõ horũ & harũ hoĩm. Dtõ his hoĩbus. Actõ hos & has hominies Vocatiuo o homines. Ablatiuo ab his hominibus.

NOminatiuo hic & hæc omnis & hoc omne. Gtõ huius oĩs. Dtõ huic omni. Accusatiuo hũc & hãc oẽm & hoc omne. Vtõ o omnis & o oẽ. Abltõ ab hoc & ab hac & ab hoc omni. Plurali ntõ hi & hæ oẽs & hæc oĩa. Gtõ horum & harum & horum omniũ. Dtõ his omnibus Accusatiuo hos & has omnes vel omnis & hæc omnia. Vocatiuo o omnes & o omnia. Ablatiuo ab his omnibus.

NOminatiuo hic & hæc & hoc fœlix. Gtõ huius fœlicis: Dtõ huic fœlici. Actõ hũc & hanc fœlicẽ & hoc fœlix. Vocatiuo o fœlix. Abltõ ab hoc & ab hac & ab hoc fœlice vel fœlici. Plurali ntõ hi & hæ fœlices & hæc fœlicia: Gtõ horum & harum & horum fœlicium. Dtõ his fœlicibus. Actõ hos & has fœlices & hæc fœlicia. Vocatiuo o fœlices & o fœlicia. Ablatiuo ab his fœlicibus.

QVarta declinatio nominis est. cuius genitiuus singularis in us vel in um productū desinit. vt hic visus huius visus: & hoc cornu huius cornu.

NOminatiuo hic uisus: Genitiuo huius uisus: Datiuo huic uisui: Accusatiuo hunc uisum: Vocatiuo o uisus: Ablatiuo ab hoc uisu. Plurali nominatiuo hi uisus. Genitiuo horum uisuum: Datiuo his uisibus: Accusatiuo hos uisus: Vocatiuo o uisus: Ablatiuo ab his uisibus.

NOminatiuo hæc manus: Genitiuo huius manus: Datiuo huic manui: Accusatiuo hanc manum: Vocatiuo o manus: Ablatiuo ab hac manu. Plurali nominatiuo hæ manus: Genitiuo harum manuum: Datiuo his manibus: Accusatiuo has manus: Vocatiuo o manus: Ablatiuo ab his manibus.

NOminatiuo hæc domus: Gtō huius domus uel domi: Datiuo huic domui: Accusatiuo hanc domū: Vocatiuo o domus: Ablatiuo ab hac domo. Plurali noīatiuo hæ domus: Gtō harū domuū & domorū: Datiuo his domibus: Accusatiuo has domos: Vocatiuo o dom⁹: Ablatiuo ab his domib⁹. Qui uero aliter docuit a doctorum usu abhorret: haud ergo sequendus.

NOminatiuo hoc cornu: Genitiuo huius cornu: Datiuo huic cornu: Actō hoc cornu: Vtō o cornu: Abltō ab hoc cornu: Plurali ntō hæc cornua: Gtō hoꝝ cornuū: Dtō his cornib⁹: Actō hæc cornua. Vtō o cornua: Abltō ab his cornibus.

QVinta declinatio nominis est: cuius genitiuus singularis in ei diuisas syllabas desinit. ut hic uel hæc dies huius diei. & hæc res huius rei.

NTō hic uel hæc dies: Gtō hui⁹ diei: Dtō huic diei: Actō hūc uel hāc diē: Vtō o dies: Abltō ab hoc uel ab hac die. Plurali ntō hi dies: Gtō hoꝝ dierū: Dtō his diebus: Accusatiuo hos dies: Vocatiuo o dies: Ablatiuo ab his diebus.

NOminatiuo hæc res: Genitiuo hui⁹ rei: Datiuo huic rei: Accusatiuo hanc rē: Vocatiuo o res: Ablatiuo ab hac re: Plurali noīatiuo hæ res: Genitiuo harum rerū: Dtō his rebus: Actō has res: Vtō o res: Ablatiuo ab his rebus.

NOminatiuo hæc species: Gtō huius speciei: Datiuo huic speciei. Actō hāc speciē: Vtō o species: Ablatiuo ab hac specie. Plurali nominatiuo hæ species: Gtō harū specierū: Datiuo his speciebus: Actō has species: Vtō o spēs: Ablatiuo ab his speciebus. Specierū & speciebus posteri usurparūt. Cicero ut in to/

picis scribit: dicere noluit quũ nullus ante eũ dixisset.

CVius declinationis bonus na bonũ? primæ & secũdæ. Qua/re? quia ex pte masculini & neutri ẽ decliatiõis secundæ. Ex parte fœminini tantũ est declinationis primæ: ut

NOminatiuo bonus bona bonum: Genitiuo boni bone boni: Datiuo bono bone bono: Accusatiuo bonuʒ bo/nam bonuʒ: Vocatiuo o bone bona bonum: Ablatiuo a bono bona bono. Plurali ntõ boni bone bona: Gtõ bonoꝝ bonaꝝ bonorũ: Dtõ bonis: Actõ bonos bonas bona: Vtõ o boni bone bona: Ablatiuo a bonis.

PLurali noĩatiuo hi duo hæ duæ & hæc duo. Gtõ horũ du uʒ & duorũ haꝝ duaꝝ hoꝝ duũ & du orũ: Dtõ his duobus duabus duobus: Accusatiuo hos duos & duo: has duas & hæc duo: Vocatiuo o duo o due & o duo: Abltõ ab his du/obus duabus duobus. Sic usus habet.

PLurali noĩatiuo hi & hæ tres & hæc tria: Gtõ boꝝ & haꝝ & horũ triũ. Dtõ his trib⁹: Actõ hos & has tres uel tris & hæc tria: Vocatiuo o tres & o tria: Ablatiuo ab his tribus.

PLurali ntõ hi & hæ & hæc quatuor: Gtõ horũ & harũ & ho/rum quatuor: Datiuo his quatuor: Actõ hos & has & hæc quatuor: Vocatiuo o quatuor: Abltõ ab his quatuor.

e T nota ꝙ oĩa nomina numeralia a quatuor usq; ad centum sunt omnis generis: pluralis numeri: indeclinabilia.

b Onus melior optimus. Bona melior optima. Bonum me/lius optimum. Et in aduerbio Bene melius optime.

m Alus peior pessimus. Mala peior pessima. Malũ peius pes/simum. Et in aduerbio. Male peius pessime.

p Ius magis pius piissimus. Pia magis pia piissima. Pium ma/gis piũ piissimum. Et in aduerbio pie magis pie piissime.

AMo q̃ ps ẽ? Verbũ ẽ. Quare ẽ uerbũ? quia cũ modis & formis & tpibus ẽ significatiuũ agendi uel patiẽdi sine casu. Verbo quot accidũt? octo. q̃? gen⁹: tps: mod⁹: spe cies: figura: cõiugatio: psona cũ nũero. Cui⁹ generis a/mo? actiui. q̃re. quia ĩ o desinẽs ꝑt facere trãsitionẽ ĩ ali quod rõnale aĩal: unde possit fieri cõuersa locutio ĩ pria uel ĩ secũda psona uel saltẽ ĩ secũda p assũptionẽ r. Cuius generis amor? passiui. q̃re? qa fit appositio ĩ o p assũptionẽ r. Cui⁹ gñis aro? neutri. q̃re? qa in o desinẽs nõ potest facere trãsitionẽ ad aliquod rõnale aĩal unde possit fieri cõuersa locutio ĩ prima uel in secũda psona p assumptio/

nem r. Cui⁹ generis uapulo? neutripassiui. quare? qa in neutrali litteratura passiuã retinet significationẽ. Cuius generis gaudeo? neutro passiui. quare? qa ĩ præteritis perfectis & in his quæ formãtur ab eis retinet litteraturã passiuorũ: ĩ cæteris uero neutrorũ. Cuius generis sum? neutri substãtiui. quare? qa ĩ u m terminatũ nec actiuũ nec passiuũ: sed solã substãtiã significat. Cuius gñis memi? nullius. q̃re? qa nec ĩ o nec ĩ or desiñit: nec descẽdit a uerbo desinẽte ĩ o nec ĩ or. Cuius gñis largior? cõmunis. q̃re? qa ĩ passiua litteratura utrãq; retinet significatõnẽ. s. actiuã & passiuã. Cuius gñis sequor? deponẽtis. quare? qa deponit unã significationẽ & alterã retĩet per se scilicet actiuã uel passiuã. Nã sequor retĩet actiuã: Lætor uero passiuã. Cuius temporis amo? præsentis. quare? quia præsens tp̃s designat circa actionẽ uel passionẽ. Cuius tp̃is amabã? p̃teriti impfecti. quare? quia præteritũ imperfectũ tp̃s designat circa actionẽ uel passionem. Cuius temporis amaui? præteriti perfecti. quare? quia præteritũ perfectũ tp̃s designat circa actionẽ & passionẽ. Cuius temporis amauerã? præteriti plusq̃perfecti. quare? quia p̃teritũ plusq̃perfectũ tp̃s designat circa actionẽ uel passionẽ. Cuius temporis amabo? futuri. q̃re? quia futurũ tp̃s designat circa actõnẽ uel passionẽ. Cui⁹ modi amo? indicatiui. quare? quia indicat rem esse uel fuisse uel futuram esse. Cuius modi ama? impatiui. quare? quia impat rẽ esse uel futuram esse. Cuius modi amarẽ? optatiui. quare? quia eget aduerbio optãdi ut perfectũ significet sensũ. Sæpe tñ per se uerbũ optatiuũ ponit̃ sine ut uel utinã. Hinc Ouidius. Vellẽ nulla forẽ. Lucanus itẽ primo. Dii uiña secũdẽt. Cuius modi amauerim? subiũctiui. quare? quia subiũgit sibi aliud uerbũ: uel subiũgit̃ alteri uerbo: ut p̃fectũ significet sensũ. Cuius modi amare? infinítiui. quare? qa nec p̃sonas diffinit: nec numerũ: sed eget sola alteri⁹s uerbi cõiũctione. Cuius speciei? primitiuæ. quare? quia a nullo deriuat̃. Cuius speciei uideõ? deriuatiuæ. Vñ deriuat̃? a uisu. Cuius figuræ cupio? simplicis. quare? quia simpliciter profert̃. Cuius figuræ cõcupio? cõpositæ. Vñ cõponit̃? ex con & cupio. Cuius figuræ concupisco? decompositæ. id est a cõposito deriuatæ. Cuius coniugationis amo? primæ. quare? quia in secunda persona presentis indicatiui modi habet a productam ante s in actiuo & neutro. In passiuo uero communi & deponenti habet a p̃ductam añ ris. ut amo amas amor amaris. Cuius coniugationis doceo? secũdæ quare? quia ĩ secũda p̃sona pñtis ĩdicatiui modi habet e p̃ductã añ s & ris. ut Doceo doces: doceor doceris. Cuius coniugationis lego? tertiæ. quare? quia in secunda persona presentis in

dicatiui modi habet i correptã añ s & e correptã añ ris:ut lego legis:
& legor legeris. Cuius cõiugatiõis audio? ꝗrte. ꝗre? qa ĩ secũda ꝑso
na pñtis ĩdicatiui modi habet i ꝓductã añ s & añ ris: ut audio audis:
audior audiris. Cuius cõiugatiõis uolo? nullius. ꝗre? qa anomalũ est
& nõ sequit̃ regulã alicuius cõiugatõis: ut sum fero & edo. Cuius ꝑ/
sonæ amo? primæ. Prima ꝑsona est: quæ cũ loquit̃ de seip̃a ꝓnũciat
Cuius ꝑsonæ amas? secũdæ. Secũda ꝑsona est: ad quã ꝑ̃ma loquit̃ di
recto sermõe. Cuius ꝑsonæ amat? tertiæ. Tertia ꝑsona est: de ꝗ̃ ꝑ̃ma
loquit̃ ad secũdã extra se & illã positã ad quã dirigit̃ sermo. Cuius
ꝑsonæ amare? nullius: & nũeri nullius. ꝗre: qa omĩa ĩfinita impꝑsona
lia: gerũdia & supina numeris & ꝑsonis deficiũt. Cuiꝰ numeri amo?
singularis. quare? quia singulariter ꝓfert̃. Cuiꝰ nũeri amamꝰ? plura/
lis. quare? quia pluraliter ꝓfertur.

AMo. as. at. Amaui. sti. uit. ama. amet. amare. amauisse. Aman
di. amãdo. amandũ. amatũ. amatu. amãs. & amaturus.

INdicatiuo mõ tp̃e pñti. Ego amo ie ame: tu amas tu
ame: ille amat il ame. Plãlit̃ nos amamꝰ noꝰ amõs:
uos amatis uoꝰ ames: illi amãt ilꝫ amẽt. Ptõ ĩpfcõ e/
go amabã ie amoie: tu amabas tu amoie: ille amabat
il amoit. Plr̃ nos amabamꝰ noꝰ amiõs: uos amabatis
uoꝰ amies: illi amabãt ilꝫ amoiẽt. Ptõ pfcõ ego amaui
ie ay ame: tu amauisti tu as ame: ille amauit il a ame. Plãrit̃ nos ama
uimꝰ noꝰ auõs ames: uos amauistis uoꝰ aues ames: illi amauer̃t uel
amauere ilꝫ õt ame. Ptõ plusꝗ̃pfcõ ego amauerã: ie auoye ame: tu a
maueras tu auoye ame: ille amauerat il auoit ame. Plãrit̃ nos ama/
ueramꝰ noꝰ auiõs ame: uos amaueratis uoꝰ auies ame: illi amauerãt
ilꝫ auiõt ame. Futuro ego amabo ie ameray: tu amabis tu ameras: il
le amabit il amerat. Plr̃ nos amabimꝰ noꝰ amerõs: uos amabitis uoꝰ
ameres: illi amabũt ilꝫ amerõt. Impatiuo mõ tp̃e pñti ad secũdaꝫ &
tertiã ꝑsonã tu ama tu ame: ille amat il ame. Plr̃ nos amamꝰ noꝰ a/
mõs: uos amate uoꝰ ames: illi amãt ilꝫ amẽt. Futuro tu amato tu a/
meras: ille amato il amerat. Plr̃ uos amatote uoꝰ ameres: illi amãto
ilꝫ amerõt. Optatiuo mõ tp̃e pñti & ptõ impfcõ utinã ego amarẽ a
ma uolunte ie ameroie ou amasse: tu amares tu amerois ou amas/
se: ille amaret il ameroit ou amasse. Plr̃ utinã nos amaremꝰ a nr̃e uo
lũte noꝰ ameriõs ou amassiõs: uos amaretis uoꝰ ameries ou amassi/
es: illi amarẽt ilꝫ ameriõt ou amassiõt. Ptõ pfcõ & plusꝗ̃pfcõ utinã e
go amauissẽ a ma volũte ie eusse ou arois ame: tu amauisses tu eus/
se ou arois ame: ille amauisset il eusse ou aroit ame. Plr̃ utinã nos a

mauiſſemꝰ a la nr̃e uolunte noꝰ euſſiõs ou ariõs ame: uos amauiſſe
tis uoꝰ euſſies ou aries ame: illi amauiſſent ilʒ euſſiõt ou ariõt ames.
Futuro utinã amẽ a ma uolunte ie ame: ames tu ame: amet il ame.
Plr̃ utinã nos amemꝰ a la nr̃e uolunte noꝰ amõs: uos ametis uoꝰ a/
mes: illi amẽt ilʒ amẽt. Cõiũctiuo mõ tp̃e p̃nti cũ ego amẽ cõme ie
ame: tu ames tu ame: ille amet cõme il ame. Plr̃ cũ nos amemꝰ cõe
noꝰ amõs: uos ametis uoꝰ ames: illi amẽt ilʒ amẽt. Ptõ impfcõ cũ e/
go amarẽ cõme ie ameroie: tu amares tu amerois: ille amaret il a/
meroit. Plr̃ cũ nos amaremꝰ cõme noꝰ ameriõs: uos amaretis uous
ameries: illi amarẽt ilʒ ameriõt. Ptõ pfcõ cũ ego amaueri cõme ie
aie ame: tu amaueris tu aies ame: ille amauerit il aie ame. Plr̃ cũ nos
amauerimꝰ cõe noꝰ aiõs ames: uos amaueritis uoꝰ aies ames: illi a/
mauerit ilʒ aiẽt ames. Ptõ pluſq̃pfcõ cũ ego amauiſſem cõe ie euſſe
ame: tu amauiſſes tu euſſe ame: ille amauiſſet il euſſe ame. Plr̃ cum
nos amauiſſemꝰ cõe noꝰ euſſiõs ames: uos amauiſſetis uoꝰ euſſies
ames: illi amauiſſent ilʒ euſſiõt ames. Futuro cũ ego amauero cõe ie
aray ame: tu amaueris tu aras ame: ille amauerit il ara ame. Plr̃ cũ a
mauerimꝰ cõe noꝰ arõs ames: uos amaueritis uoꝰ ares ames: illi ama
uerit ilʒ arõt ames. Infinitiuo mõ tp̃e p̃nti & ptõ impfcõ ſine nũeriſ
& pſonis amare amer. Ptõ pfcõ & pluſq̃pfcõ amauiſſe auoir ame. Fu
turo amatũ ire uel amatuꝝ eẽ aller amer ou eſtre ame. Verbo imp/
ſonali mõ tp̃e p̃nti amat̃ on ame. Ptõ impfcõ amabat̃ on amoit.
Ptõ pfcõ amatũ ẽ uel amatũ fuit on fut ou on a eſte ame. Ptõ pluſq̃
perfcõ amatũ erat uel amatũ fuerat on eſtoit ou auoit eſte ame. Fu/
turo amabit̃ on amera. Impatiuo mõ tp̃e p̃nti amet̃ on ame. Futu/
ro amator on amera. Optatiuo mõ tp̃e p̃nti & ptõ impfecto utinam
amaret̃ a la uolẽte on ameroit ou amaſſe. Ptõ pfcõ & pluſq̃pfcõ uti
nã amatũ eẽt uel fuiſſet a la uolũte on fuſſe ou euſſe eſte ame. Futu
ro utinã amet̃ a la uolũte on ame. Cõiũctiuo mõ tp̃e p̃nti cũ amet̃
cõe on ame. Ptõ ĩpfcõ cũ amaret̃ cõe on ameroit. Ptõ pfcõ cũ ama
tũ ſit uel fuerit cõe on ioit ou ait eſte ame. Ptõ pluſq̃pfcõ cũ amatũ
eẽt uel fuiſſet cõe on fuſſe ou euſſe eſte ame. Futuro cũ amatũ erit
uel fuerit cõe on ſerat ou arat eſte ame. Infinitiuo mõ tp̃e p̃nti & p̃/
terito ĩpfcõ amari eſtre ame. Ptõ pfcõ & pluſq̃pfcõ amatũ eẽ uel fu
iſſe eſtre ou auoir eſtre ame. Futuro amatũ iri aller eſtre ame. Gerũ/
dia uel pticipialia nõia ſt̃ hec amãdi amer ou deſtre ame: amãdo en
amãt ou en eſtãt ame: amãdũ a amer ou a eſtre ame. Supĩa amatuʒ
uado ie uois amer: amatu uenio ie uiẽs de amer. Duo pticipia trahũ
tur ab hoc uerbo actiuo p̃ntis tpis & futuri. Da p̃ntis: ut amãs le a/
mãt. Da futuri: ut amaturꝰ le debuoir amer.

a Mor amaris uel amare amatꝰ sũ uel fui amari amãdi amãdo
amãdũ amatũ amatu amatꝰ & amãdꝰ.

INdicatiō mõ tpe pñti ego amor ie suis ame tu ris. uel
re. tu es ame: ille amatr̃ il est ame. Plr̃ nos amam̃ noꝰ sõ/
mes ames; uos amamī uoꝰ estes ames. illi amãtr̃ ilȝ sõt a
mes. Ptõ īpfcõ ego amabar ie estoie ame; tu baris. uel
bare tu estois ame: ille amabatr̃ il estoit ame. Plr̃ nos a/
mabamur noꝰ estiõs ames; uos amabamī uoꝰ esties ames: illi amabãtr̃
ilȝ estoiẽt ames. Ptõ pfcõ ego amatꝰ sũ uel fui ie fus ou ay este ame
tu es amatꝰ uel fuisti tu fus ou as este ame: ille amatꝰ ẽ uel fuit il fut
ou a este ame. Plr̃ nos amati sumꝰ uel fuimꝰ noꝰ fumes ou auõs este
ames: uos amati estis ul̃ fuistis uoꝰ fustes ou aues este ames: illi ama
ti sũt fuer̃t uel fuere ilȝ furẽt ou õt estes ames. Ptõ plusq̃pfcõ ego a/
matꝰ erã uel fuerã ie estoie ou auoie este ame: tu amatꝰ eras uel ras.
tu estois ou auois este ame: ille amatꝰ erat uel rat. il estoit ou auoit
este ame. Plr̃ nos amati eramꝰ uel ramꝰ noꝰ estiõs ou auiõs este ames;
uos amati eratis uel fueratis uoꝰ esties ou auies estes ame: illi amati
erãt uel rãt. ilȝ estoiẽt ou auoiẽt este ames. Futuro ego amabor ie se
ray ame: tu amaberis uel bere. tu seras ame: ille amabitr̃ il sera ame.
Plr̃ nos amabĩur noꝰ serõs ames; uos amabitis uoꝰ seres ames: illi a/
mabũtr̃ ilȝ serõt ames. Impatõ mõ tpe pñti ad secũdã & t̃tiã psonã tu
amare soie tu ame: ille ametr̃ soit il ame. Plr̃ nos amẽur noꝰ soiõs a/
mes; uos amamī soies uoꝰ ame: illi amẽtr̃ ilȝ soiẽt ames. Futõ tu ama
tor seras tu ame: ille amator il sera ame. Plr̃ uos amamĩor uoꝰ seres
ame: illi amãtor ilȝ serõt ames. Optatiuo mõ tpe pñti et ptõ impfcõ
utinã ego amarer a ma uolunte ie seroie ou aroie ame: tu amareris
uel amarere tu serois ou arois ame: ille amaretr̃ il seroit ou aroit ame
Plr̃ nos amaremur noꝰ seriõs ou ariõs ame; uos amaremī uoꝰ seres
ou ares ames; illi amarentr̃ ilȝ serõt au ariõt ame. Ptõ pfcõ & plusq̃p/
fctõ utinã amatꝰ essẽ uel fuissẽ ama uolũte ie fusse ou eusse este ame
tu amatꝰ eẽs uel fuisses tu fusse ou eusse este ame: ille amatꝰ eẽt uel
fuissȝ il fusse ou eusse este ame. Plr̃ utinã nos amati essemꝰ uel fuisse
mꝰ noꝰ fussiõs ou eussiõs este ames: uos amati eẽtis uel fuissetis uous
fussies ou eussies estes ames: illi amati essẽt uel fuissẽt ilȝ eussiõt ou
feussiõt este ames. Futõ utinã amer a ma uolũte ie soie ame: ris. uel
re tu soie ame: amer̃ il soit ame. Plr̃ utinã nos amemur a nr̃e uolũte
noꝰ soiõs ames uos amemĩ uoꝰ soies ames: illi amẽtr̃ ilȝ soiẽt ames. Cõ
iũctiuo mõ tpe pñti cũ ego amer cõe ie soie ame: tu ameris uel ame/
re tu soie ame: ille ametr̃ il soit ame. Pluraliter nos amemur nous soi
ons ames: uos amemini uous soies ames: illi amentr̃ ilȝ soient ames.
Preterito imperfecto cum ego amarer comme ie seroie ame: tu

amareris vel rere. tu serois ame: ille amaretur il seroit ame. Plr̃ nos amaremur cõe no⁹ seriõs ame: vos amaremini vo⁹ series ame: illi amarẽt ilʒ seriõt ames. Ptõ pfecto cũ ego amat⁹ siʒ vl' fuerĩ cõme ie soie ou aie este ame: tu amat⁹ sis vel fueris tu soie ou aye este ame: il le amat⁹ sit vel fuerit il soit ou ait este ame. Plr̃ cum nos amati sim⁹ vel fuerim⁹ cõe no⁹ serõs ou aiõs este ame: vos amati sitis vel fueritis vo⁹ soies ou aies este ame: illi amati sint vl' fuerĩt ilʒ soiẽt ou ayẽt este ame. Ptõ plusq̃perfecto cuʒ amatus essẽ vel fuissẽ cõme ie fusse ou eusse este ame: tu amatus esses vel fuisses tu fusse ou eusse este ame: ille amat⁹ eẽt vl' fuisset il fusse ou eusse este ame. Plr̃ nos amati eẽm⁹ vel fuissem⁹ no⁹ fussiõs ou eussiõs este ame: vos amati eẽtis vel fuissetis vo⁹ fussies ou eussies este ame: illi amati essẽt vel fuissent ilʒ fuissiõt ou eussiõt este ame. Futuro cuʒ ego amat⁹ ero vel fuero cõe ie seray ou aray este ame: tu amat⁹ eris vel fueris tu seras ou aras este ame: ille amatus erit vel fuerit il sera ou ara este ame. Plr̃ nos amati erim⁹ vel fuerim⁹ cõe no⁹ serõs ou arons este ame: vos amati eritis vel fueritis vo⁹ seres ou ares este ame: illi amati erũt vel fuerũt ilʒ serõt ou aront este ame. Infinitiuo mõ tpe p̃n̄ti & ptõ impfecto amari estre ame. Ptõ pfecto & plusq̃perfecto amatũ esse vel amatũ fuisse estre ou auoir este ame. Futuro amatũ iri aller estre ame. Duo p̃cipia trahunt' ab hoc verbo passiuo amat⁹ ie ame. amãdus ie deburoie estre ame.

Oceo ces. cet. docui cuisti cuit. doce doceat. docere docuisse docẽdi docẽdo docẽdũ. doctũ doctu. docẽs & docturus.

Oceo doces docet. Plr̃ docem⁹ docetis docẽt. Ptõ impfecto docebã bas bat. Plr̃ docebam⁹ batis bãt. Ptõ pfecto docui isti it. Plr̃ docuim⁹ istis rũt vel docuere. Ptõ plusq̃pfcõ docuerã ras rat. Plr̃ docueram⁹ atis ãt. Futuro docebo bis bit. Plr̃ docebim⁹ bitis bũt. Impatiuo mõ tpe p̃n̄ti ad secũdã & tertiã psonã doceat. Plr̃ doceam⁹ docete ant. Futuro doceto tu doceto ille. Plr̃ docetote docento. Optatiuo mõ tpe p̃n̄ti & ptõ ĩpfcõ vtinã docerẽ res ret. Plr̃ vtinã doceremus tis rẽt. Ptõ pfcõ & plusq̃pfõ vtinã docuissẽ isses isset. Plr̃ vtina docuissem⁹ setis sẽt. Futuro vtinã doceã as at. Plr̃ vtinã doceam⁹ tis ant. Subiunctiuo mõ tpe presenti cum doceã doceas ceat. Pluraliter cũ doceam⁹ atis ant. Ptõ impfecto cũ docerẽ ceres ceret. Plr̃ cũ docerem⁹ tis rẽt. Ptõ pfecto cum docuerim cueris cuerit. Plr̃ cum docuerim⁹ ritis rĩt. Ptõ plusq̃pfecto cũ docuissem cuisses set. Plr̃ cũ docussem⁹ tis sẽt. Futuro quuʒ vel vbi docuero docueris cuerit. Plurali

ter cum docuerim⁊ docueritis docuerint. Infinitiuo modo sine nu/
meris & personis tempore presenti & ptō imperfecto docere: ensei
gner. Ptō pfecto & plusq̄pfecto docuisse auoir enseigne. Futuro
doctū ire vel docturū esse: deuoir enseigner. Gerūdia vel participi/
alia nomīa sunt hæc: Docēdi de enseigner & de estrè enseigne. Do
cendo: enseignāt & estre enseigne: Docendū: a enseigner & estre
enseigne. Supina: Doctū vado vel eo: ie vois enseigner. Doctu fa/
cilis asper dignus: facile aspero digne de estre enseigne ou a soy en
seigner. Quot participia trahuntur ab hoc verbo actiuo? duo. q̄? do
cens & doctur⁊. Docens vñ formatur? a prima psona p̄teriti imp/
fecti indicatiui modi. quō? docebā bā in ns fit docēs. Docturus vñ
formatᷣ? ab vltimo supino. quō? doctu addita r⁊ fit doctur⁊.

DOceor doceris vel docere docetᷣ. doct⁊ sum es est. docere
doceatur. doceri. doctus & docendus.

DOceor doceris vel docere docetᷣ. Pluraliter docemur
docemini docentᷣ. Ptō impfecto docebar docebaris
vel docebare docebatᷣ. Pluraliter docebamur doceba
mini docebantᷣ. Ptō pfcō doctus sum vel fui. doct⁊ es
vel fuisti. doct⁊ est vel fuit. Pluraliter docti sum⁊ vel fui
mus. docti estis vel fuistis. docti sunt fuerūt vel fuere. Ptō plusquā/
perfcō doct⁊ erā vel fuerā. doctus eras vel fueras. doct⁊ erat vel fue
rat. Plr̄ docti eram⁊ vel fueram⁊. docti eratis vel fueratis. docti erāt
vel fuerant. Futuro docebor doceberis vel docebere docebitur.
Pluraliter docebimur docebimini docebuntur. Imperatiuo modo
tempore p̄senti ad secūdā et tertiā personā docere doceatur. Plura
riter doceamur doceamini doceantur. Futuro docetor tu docetor
ille. Pluraliter doceminor docentor. Optatiuo modo tpe præsenti
& preterito imperfecto vtinam docerer docereris vel docerere do
ceretᷣ. Pluraliter vtinā docemur doceremini docerentᷣ. Præterito p
fecto & plusq̄perfecto vtinā doct⁊ essem vel fuissem. doct⁊ esses vel
fuisses. doct⁊ esset vel fuisset. Pluraliter vtinā docti essem⁊ vel fuisse
m⁊. docti essetis vel fuissetis. docti essent vel fuissent. Futuro vtinā
docear docearis vel doceare doceatᷣ. Pluraliter vtinā doceamur do
ceamini doceantᷣ. Subiūctiuo mō tpe p̄nti cū docear docearis vel
doceare doceatᷣ. Pluraliter cū doceamur doceamini doceantᷣ. Ptō
impfecto cū docerer docereris vel docerere doceretᷣ. Pluraliter cū
doceremur doceremini docerentᷣ. Ptō pfecto cū doct⁊ sim vel fue
rim. doct⁊ sis vel fueris. doct⁊ sit vel fuerit. Pluraliter cū docti sum⁊
vel fuerim⁊. docti sitis vel fueritis. docti sint vel fuerint. Preterito

plusq̃pfcõ cũ doct⁹ essem vel fuissem. doct⁹ esses vel fuisses. doct⁹ es/
set vel fuisset. Pluraliter cũ docti essem⁹ vel fuissem⁹. docti essetis
vel fuissetis. docti essent vel fuissent. Futuro cũ vel vbi doctus ero
vel fuero. doct⁹ eris vel fueris. doct⁹ erit vel fuerit. Plr̃aliter cũ docti
erim⁹ vel fuerim⁹. docti eritis vel fueritis. docti erũt vel fuerit. In/
finitiuo mõ sine nũeris & psonis tpe pñti & ptõ ĩperfecto doceri e/
stre ẽseigne. Ptõ pfcõ & plusq̃pfcõ doctũ eẽ vel fuisse: estre ou a/
uoir estre ẽseigne. Futuro doctũ iri aller estre ẽseigne. Quot ptici/
pia trahũtur ab hoc verbo passiuo? duo. quæ? p̃teriti tpis & futuri.
Da p̃teriti: vt doctus. Da futuri: vt docẽdus. Doctus vñ format? ab
vltimo supĩo. quõ? doctu addita s fit doctus. Docẽdus vñ format? a
gtõ sui pñtis pticipii. quõ? docẽs tis. tis ĩ dus fit docẽdus.

LEgo legis legit. legi legisti legit. lege legat. legere legisse.
legẽdi legẽdo legẽdũ. lectũ lectu. legẽs & lecturus.

LEgo legis legit. Pluraliter legimus legitis legũt. Ptõ
ĩpfcõ legebã legebas legebat. Pluraliter legebamus
legebatis legebãt. Ptõ pfcõ legi legisti legit. Pluralit̃
legimus legistis legerũt vel legere. Ptõ plusq̃pfcõ le/
gerã legeras legerat. Pluraliter legeramus legeratis
legerãt. Futuro legã leges leget. Pluraliter legemus legetis legẽt.
Impatiuo mõ tpe pñti ad secũdã & tertiã psonã lege legat. Plurali/
ter legamus legite legant. Futuro legito tu legito ille. Pluraliter
legitote legunto. Optatiuo mõ tpe pñti & ptõ impfcõ vtinã lege/
rẽ legeres legeret. Pluraliter vtinã legeremus legeretis legerent.
Ptõ pfcõ & plusq̃perfcõ vtinã legissem legisses legisset. Pluraliter
vtinã legissemus legissetis legissent. Futuro vtinã legã legas legat.
Pluraliter vtinã legamus legatis legãt. Subiũctiuo mõ tpe pñti cũ
legã legas legat. Pluraliter cũ legamus legatis legãt. Ptõ impfecto
cũ legerẽ legeres legeret. Pluraliter cũ legeremus legeretis lege/
rent. Ptõ pfcõ cũ legerĩ legeris legerit. Pluraliter cũ legerimus le/
geritis legerit. Ptõ plusq̃pfcõ cũ legissem legisses legisset. Plurali/
ter cũ legissemus legissetis legissent. Futuro cũ vel vbi legero lege
ris legerit. Pluraliter cũ legerimus legeritis legerit. Infinitiuo mõ
sñ nũeris & psonis tpe pñti & ptõ impfcõ legere lire. ptõ pfcõ & plus
q̃pfcõ legisse auoir leu. Futuro lectũ ire vel lecturũ eẽ aller lire ou e/
stre leu. Gerũdia vel pticipialia noĩa sũt hec legẽdi: en lisant ou estãt
leu. legẽdo: de lire ou destre leu. legẽdũ: a lire ou estre leu. Supĩa le/
ctũ aller lire ou estre leu. lectu a venir de lire ou destre leu. Quot p/
ticipia trahũtur ab hoc verbo actiuo? duo. q̃? pñs & futuɽ. Da pñs? vt

legēs. Da futur᷑: vt lecturus. Legēs vñ formatᷣ a pma psona pteriti impfecti idicatiui modi. quõ legebã: bã mutata i ns fit legēs. Lectu rus vñ formatᷣ ab vltimo supino. quõ lectu addita rus fit lecturus.

LEgor legeris vel legere legitᷣ. lectus sum es est. legere legatᷣ legi lectus & legendus.

LEgor legeris vel re. gitᷣ. Plãlitᷣ legimur mini. tur. Ptõ impfctõ legebar baris. vel bare. batᷣ. Pluralitᷣ legeba/ mur bami. bãtᷣ. Ptõ pfcõ lectus sũ vel fui. es vel fuisti. ē vel fuit. Pluralitᷣ lecti sumus vel mus. estis vel tis. sũt fuerũt vel fuere. Ptõ plusq̃pfcõ lectus erã vel rã. eras vel ras. erat vel rat. Plãritᷣ lecti eramus vel mus. eratis vel tis. erant vel rãt. Futuro legar geris. vel re. etur. Plãlitᷣ legemur mi. tur. Impa tiuo mõ tpe pñti ad secũdã & tᷣtiã psonã legere gatᷣ. Plãritᷣ gamur. gimi. gantᷣ. Futuro legitor tu legitor ille. Plãlitᷣ gimior. gũtor. Opta tiuo mõ tpe pñti & ptõ impfcõ vtinã legerer eris. vel re. retᷣ. Plãliter vtinã legeremur mini. tur. Ptõ pfcõ & plusq̃pfcõ vtinã lectus essem vel sem. esses vel fuisses. esset vel set. Plãliter vtinã lecti essemus vel mus. essetis vel tis. essent vel sent. Futuro vtinã legar aris. vel are. atᷣ. Plãliter vtinã legamur gami. gantᷣ. Subiũctiuo mõ tpe pñti cũ legar aris. vel gare. gatur. Pluraliter cũ legamur amini. gantur. Ptõ imper fecto cũ legerer reris. vel rere. retᷣ. Pluraliter cũ legeremur remini. rentur. Preterito pfecto cũ lectus sim vel fuerim. sis vel ris. sit vel rit. Pluraliter cũ lecti simus vel rimus. sitis vel tis. sint vel rint. Preteri/ to plusq̃perfecto cũ lectus essem vel fuissem. esses vel ses. esset vel set. Pluraliter cũ lecti essemus vel fuissemus. essetis vel fuissetis. es/ sent vel fuissent. Futuro cum vel vbi lectus ero vel fuero. eris vel fu eris. erit vel fuerit. Pluraliter cũ lecti erimus vel fuerimus. eritis vel fueritis. erunt vel fuerunt. Infinitiuo modo sine numeris & perso/ nis tempe præsenti: & præterito impfecto legi estre leu. Ptõ pfecto et plusq̃psecto lectũ eē vel fuisse estre ou auoir este leu. Futuro lectũ iri: estre ou auoir este leu. Quot pticipia trahũtᷣ ab hoc verbo passiuo duo. q̃ ptēritũ & futur᷑. Da ptēritũ: vt lect⁹. Da futur᷑: vt legēdus. Lectus vñ formatᷣ ab vltio supio. quõ lectu addita s fit lectus. Le/ gēdus vñ formatᷣ a gtõ sui pñtis participii. quõ legēs legētis tis in dus fit legendus.

AVdio audis audit. audiui audiuisti audiuit. audi audiat. auditur audiuisse. audiendi audiendo audiendũ. auditũ auditu. audiens & auditurus.

Vdio audis audit. Pluraliter audimus auditis audiunt. Preterito imperfecto audiebã audiebas audiebat. Pluraliter audiebamus audiebatis audiebãt. Preterito perfecto audiui audiuisti audiuit. Pluraliter audiuimus audiuistis audiuerunt vel audiuere. Preterito plusq̃perfecto audiueram audiueras audiuerat. Pluraliter audiueramus audiueratis audiuerant. Futuro audiam audies audiet. Pluraliter audiemus audietis audient. Imperatiuo modo tempore presenti ad secũdam & tertiam personam audi audiat. Pluraliter audiamus audite audiant. Futuro audito tu audito ille. Pluraliter auditote audiunto. Optatiuo modo tempore presenti & preterito imperfecto vtinam audirem audires audiret. Pluraliter vtinam audiremus audiretis audirent. Preterito perfecto & plusq̃perfecto vtinam audiuissem audiuisses audiuisset. Pluraliter vtinam audiuissemus audiuissetis audiuissent. Futuro vtinam audiam audias audiat. Pluraliter vtinam audiamus audiatis audiant. Subiũctiuo modo tempore presenti cũ audiam audias audias. Pluraliter cum audiamus audiatis audiant. Preterito imprfecto cum audirem audires audiret. Pluraliter cum audiremus audiretis audirent. Preterito perfecto cũ audiuerim audiueris audiuerit. Pluraliter cũ audiuerimus audiueritis audiuerint Preterito plusq̃perfecto cum audiuissem audiuisses audiuisset. Pluraliter cum audiuissemus audiuissetis audiuissent. Futuro quum vel vbi audiuero audiueris audiuerit. Pluraliter cum audiuerimus audiueritis audiuerint. Infinitiuo modo sine numeris & personis tempore presenti & preterito imperfecto audire ouir. Preterito perfecto & plusq̃perfecto audiuisse auoir oui. Futuro auditum ire vel auditum esse aller ouir ou estre oui. Gerundia vel participalia nomina sunt hec. Audiendi ouir ou destre oui. Audiendo en oyant ou estant oui. Audiendum a ouir ou a estre oui. Supina sunt auditum vado vel eo: ie vois ouir. Auditu facilis asper dignus facile digne a estre oui. Quot pticipia trahuntur ab hoc verbo actiuo? duo? que? presentis temporis & futuri. Da presentis: vt audiens. Da futuri: vt auditurus. Audiens vnde formatur? a prima persona preteriti imperfecti indicatiui modi. quo modo? audiebam: bam ĩ ns fit audiens. Auditurus vnde formatur? ab vltimo supino. quo modo? auditu: addita rus fit auditurus.

Vdior audiris vel audire auditur. auditus sum es est. audire audiatur. audiri auditur & audiendus.

Vdior audiris uel audire audit̃. Plr̃ audimur audimini audiunt̃. Preterito ĩperfecto audiebar baris uel bare batur. Plr̃ audiebamur audiebamini audiebantur. Ptõ pfecto auditus sũ uel fui es uel fuisti est uel fuit. Plr̃ auditi sumus uel fuim⁹ estis uel fuistis sũt fuerũt uel fue/re. Ptõ plusq̃pfecto auditus erã uel fuerã eras uel fue/ras erat uel fuerat. Plr̃ auditi eramus uel fueram⁹ eratis uel fueratis erãt uel fuerãt. Futuro audiar audieris uel audiere tur. Plr̃ audiemur diemini dient̃. Imperatiuo mõ tpe pñti ad secũdã & tertiã psonã au/dire audiat̃. Plr̃ audiamur audimini audiant̃. Futuro auditor tu auditor ille. Plr̃ audiminor audiũtor. Optatiuo mõ tpe pñti & præterito imperfecto utinã audirer reris uel rere diretur. Plr̃ utinã audiremur audiremini audirent̃. Ptõ pfecto & plusq̃perfecto utinã auditus essẽ uel fuissẽ esses uel fuisses esset uel fuisset. Plr̃ utinã auditi essem⁹ uel fuissemus eẽtis uel fuissetis essẽt uel fuissẽt. Futuro utinã audiar audiaris uel audiare audiat̃. Plr̃ utinam audiamur audiamini audiantur. Subiũctiuo mõ tpe pñti cũ audiar audiaris uel audiare diatur. Plr̃ cũ audiamur audiamini antur. Ptõ imperfecto cũ audirer reris uel rere retur. Plr̃ cũ audiremur audiremini audirent̃. Ptõ pfecto cũ auditus sim uel fuerĩ sis uel fueris sit uel fuerit. Plr̃ cũ auditi simus uel fueri/mus sitis uel fueritis sint uel fuerĩt. Ptõ plusq̃perfecto cũ auditus es/sem uel fuissẽ esses uel fuisses esset uel fuisset. Plr̃ cũ auditi essemus uel fuissem⁹ essetis uel fuissetis essent uel fuissẽt. Futuro quũ uel ubi auditus ero uel fuero eris uel ris erit uel rit. Plr̃ cũ auditi erimus uel rimus eritis uel ritis erint uel rint. Infinitiuo mõ sine numeris & per sonis tpe pñti & pcõ impfecto audiri estre oui. Ptõ perfecto & plusq̃ perfecto audituʒ esse uel fuisse estre ou auoir este oui. Futuro audi/tum iri aller estre oui. Quot pticipia trahunt̃ ab hoc uerbo passiuo? duo. que? p̃teritũ & futurũ. Da p̃teritũ: ut audit⁹. Da futurũ: ut audi/endus. Auditus unde format̃? ab ultimo supino. quomodo? auditu addita s fit audit⁹. Audiẽd⁹ unde format̃? a ptõ sui pñtis pticipii. quo modo? audiẽs audiẽtis: tis ĩ dus fit audiẽdus.

Vm es est. fui fuisti it. sis uel es sit. eẽ fuisse. Gerũdiis caret & supinis. Hẽt duo pticipia: q̃ sũt ens & futurus.

Vm es est. Pluraliter sum⁹ estis sunt. Præterito imperfecto erã eras erat. Pluraliter eramus eratis erant. Præterito perfecto fui fuisti fuit. Pluraliter fuimus fuistis fuerunt uel fuere. Præterito plusq̃perfecto fuerã fue/ras fuerat. Pluraliter fueramus fueratis fuerãt. Futuro ero eris erit. Pluraliter erimus eritis erunt. Imperatiuo modo tẽpo/

re præsenti ad secundam & tertiam personam sis uel es tu sit ille. Plu/raliter sumus nos. este uos. sint illi. Futuro esto tu esto ille. Pluraliter estote sunto. Optatiuo modo tempore præsenti & præterito imper/fecto utinam essem esses esset. Pluraliter utinam essemus essetis es/sent. Præterito perfecto & plusq̃perfecto utinam fuissem fuisses set. Pluraliter utinaȝ fuissemus fuissetis fuissent. Futuro utinā sim sis sit. Pluraliter utinam simus sitis sint. Subiūctiuo mō tēpore prešēti cuȝ sim sis sit. Pluraliter cum simus sitis sint. Præterito imperfecto cū es/sem esses esset. Pluraliter cum essemus essetis essēt. Præterito perfe cto cum fuerī ris rit. Pluraliter cū fuerim⁹ ritis rint. Præterito plusq̃ perfecto cum fuissem ses set. Pluraliter cum fuissem⁹ setis sent. Futu/ro quū uel ubi fuero ris rit. Pluraliter cum fuerimus fueritis fuerint. Infinitiuo modo tēpore præsenti & ptō impfecto esse estre. Ptō pfe cto & plusq̃perfecto fuisse auoir este. Futuro caret. Hēt duo pticipia quæ sunt ens & futurus. Ens unde formatur? a secūda psona pn̄tis in dicatiui modi. quomodo? suȝ es est: interposita n fit ens. Futurus un de formatur? a fuo fuis: quod non est in usu. quomodo? fu tum futu addita rus fit futurus.

Olo uis uult. uolui isti it. uell e uoluisse. uolēdi do dū. Supi/nis caret. Habet unū participiū quod est uolens.

Olo uis uult. Pluraliter uolum⁹ nultis uolūt. Ptō impfecto uolebam bas bat. Pluraliter uolebamus batis bant. Ptō per fecto uolui luisti luit. Pluraliter uoluimus stis runt uel uolu ere. Ptō plusq̃perfecto uolueram ras rat. Plr̄ uolueramus ratis rant. Futuro uolam uoles let. Pluraliter uolemus letis lent. Im peratiuo mō tpe pn̄ti ad secundam & tertiam personam caret. Licet attamen subiūctiuo pro eo uti: uelis uelit. Pluraliter uelimus uelitis uelint. In compositione habet noli. Pluraliter nolite. Futuro noli/to tu. Pluraliter nolitote uos. Optatiuo mō tpe p̄senti & præterito imperfecto utinam uellem les let. Pluraliter utinā uellemus is lent. Præterito perfecto & plusq̃perfecto utinam uoluissem uoluisses uo luisset. Pluraliter utinaȝ uoluissemus uoluissetis uoluissent. Futuro utinam uelim uelis uelit. Pluraliter utinam uelimus uelitis uelint. Subiūnctiuo modo tempore presenti cum uelim uelis uelit. Plurali ter cum uellemus uelletis uellent. Præterito perfecto cum uolueriȝ uoluer͛is uoluerit. Pluraliter cum uoluerimus uolueritis uoluerint. Præterito plusq̃perfecto cum uoluissem uoluisses set. Pluraliter cuȝ uoluissemus setis sent. Futuro cum uel ubi uoluero lueris uoluerit. Pluraliter cum uoluerimus uolueritis rint. Infinitiuo modo sine nu meris & psonis tempore prešēti & præterito impfecto uelle uouloir

Præterito perfecto & plusquamperfecto uoluisse: auoir uolu. Futuro caret. Gerundia sunt hæc: uolendi de uouloir: uolendo en uolant uolendum a uouloir. Supinis caret. Habet unum participium quod est uolens. Volens unde formatur? a prima persona præteriti imperfecti indicatiui modi. quomodo? uolebã: bam in ns fit uolens.

Dic Malo mauis mauult: & malumus: atq;
Mauultis malunt: careant primoq; futuro.
Dic Nolo nonuis nonuult ac nolumus: adde
Nonuultis nolunt.
Induperatiuum noli noliteq; formando
Nolito generat uel nolitote futurum.

Fero fers fert. tuli tulisti tulit. fert ferat. ferte tulisse. ferendi ferẽdo ferendũ. latum latu. ferens & laturus.

Fero feres fert. Pluraliter ferimus fertis ferunt. Præterito imperfecto ferebã bas bat. Pluraliter ferebamus batis bant. Præterito perfecto tuli tulisti tulit. Pluraliter tulimus tulistis tulerũt uel tulere. Præterito plusq̃perfecto tuleram tuleras rat. Pluraliter tuleramus ratis rant. Futuro feram feres ret. Pluraliter feremus feretis ferent. Imperatiuo modo tempore præsenti ad secundam & tertiam personam fer ferat. Pluraliter feramus ferte ferant. Futuro ferto tu ferto ille. Pluraliter fertote ferunto. Optatiuo modo tempore præsenti & præterito imperfecto utinam ferrem ferres ferret. Pluraliter utinã ferremus retis rẽt. Ptõ plusquãperfecto utinam tulissem ses set. Plr̃ utinam tulissemus setis sent. Futuro utinam feram feras ferat. Plr̃ utinam feramus feratis ferant. Subiunctiuo modo tempore presenti cum feram ras rat. Plr̃ cum feramus ratis rant. Præterito imperfecto cum ferrem res ret. Pluraliter cuꝫ ferremus retis rent. Præterito perfecto cum tulerim tuleris rit. Pluraliter cum tulerimus ritis rint. Præterito plusq̃perfecto cum tulissem ses set. Pluraliter cum tulissemus tulissetis sent. Futuro quum uel ubi tulero tuleris rit. Pluraliter cum tulerimus tuleritis rint. Infinitiuo modo sine numeris & personis tempore presenti & præterito imperfecto ferre: porter. Præterito perfecto & plusq̃perfecto tulisse: auoir porte. Futuro latũ ire uel laturum esse: estre ou auoir este porte. Gerundia uel participalia nomina sunt hæc: Ferendi de porter ou destre porte. Ferendo en portant ou en estant porte. ferendum: a porter ou a estre porte. Supina sũt latum uado uel eo ie uois porter. latu facilis asper dignus facile aspre digne a estre porte ou a porter. Quot participia trahuntur ab hoc uerbo actiuo. duo? quæ? ferens & laturus. Ferens unde formatur? a prima persona præ/

teriti impfecti īdicatiui modi. quō? ferebā: bam in n s fit ferens. La/turus unde formať? ab ultimo supino. latū latu addita rus fit laturus.

Eror ferris uel ferre ferť. lat⁹ sum es est. ferre feratur. fer/ri. latus & ferendus.

Eror ferris uel ferre ferť. Plr̄ ferimur ferimi feruntˀ. Ptō ip fcō ferebar aris. uel are. baťˀ. Plr̄ bamur ni. tur. Ptō pfcō lat⁹ sū uel fui. es uel sti. est uel fuit. Plr̄ lati sum⁹ nel fuim⁹. estis uel stis. sūt fuerūt uel fuere. Ptō plusq̄pfecto latus erā uel fuerā. eras uel ras. erat uel fuerat. Plr̄ lati eramus uel fueramus. eratis uel tis. erant uel fuerant. Futuro ferar fereris uel rere. retur. Plr̄ feremur mini. tur. Impatiuo modo tempe pn̄ti ad secundam & tertiā psonam ferre feratur. Plr̄ feramur rimini. antur. Futuro fertor tu fertor ille. Plr̄ feriminor fe/runtor. Optatiuo modo tpe pn̄ti & præterito impfecto utinā ferrer reris. uel rere. retur. Pluraliť utinam ferremur ni. tur. Præterito per/fecto & plusq̄perfecto utinā latus essem uel fuissem. esses uel fuisses esset uel fuisset. Plr̄ utinam lati essemus uel fuissemus. essetis uel fu/issetis. essent uel fuissent. Futuro utinā ferar aris. uel rare. atur. Plr̄ utinam ramur. ni. antur. Subiūctiuo mō tempore pn̄ti cū ferar raris uel are. atur. Plr̄ cū feramur ni. tur. Ptō imperfecto cum ferrer ris. uel re. tur. Plr̄ cū ferremur ni. tur. Ptō perfecto cum latus sim uel fu erim. sis uel ris. sit uel rit. Plr̄ cū lati simus uel rimus. sitis uel ritis. sint uel rint. Præterito plusq̄perfecto cum latus essem uel fuissem. esses uel ses. esset uel set. Plr̄ cum lati essemus uel mus. essetis uel se tis. essent uel sent. Futuro cum uel ubi latus ero uel fuero. eris uel ris. erit uel rit. Pluraliter cum lati erimus uel rimus. eritis uel ritis. e/rūt uel rint. Infinitiuo mō tpe pn̄ti & ptō impfcō ferri estre porte. Pretærito pfecto & plusq̄perfecto latū esse uel fuisse: estre ou auoir este porte. Futuro latum iri: aller estre porte Quot participialia tra huntur ab hoc uerbo passiuo? duo. quæ? latus & ferendus. Latus un de formatur? ab ultimo supino. quomodo? latu addita s fit latus. Fe rendus unde formatur? a gtō sui p̄sentis participii. quomodo? ferēs rētis. tis in dus fit ferēdus.

Do es est. edi isti dit. ede uel es edat. eē edisse. edēdi. do dū. esū esu uel estū estu. edēs & esurus. Inuenies estur & eduntˀ & edi infinitiui uox passiue dicta: Inuenies etiā plura in ter/tiis personis. Olim nanq; totum uerbum passiue etiam flecteba/tur.

Do es ē. Plr̄ edim⁹ editis uel estis edūt. Ptō ipfecto edebaʒ bas bat. Plr̄ bamus batis bāt. Ptō perfecto edi sti dit. Plr̄ dimus distis derūt uel re. Ptō plusq̄pfecto ederā ras rat. Plr̄ ederam⁹ ratis rant. Futuro edā des det. Plr̄ edemus detis dent. Imperatiuo mō tpe pn̄ti ad secundam & tertiā psonam ede uel es edat. Plr̄ edam⁹ edite uel este edāt. Futuro esto tu esto uel edat ille. Pluraliter estote edant uel edunto. Optatiuo modo tēpore pn̄ti & Ptō impfecto utinā essē les set. Plr̄ utinaʒ essemus tis sent. Ptō pfecto & plusq̄perfecto utinam edissem ses set. Plr̄ utinā edissemus setis sent. Futuro utinā edam das dat. Plr̄ utinaʒ edamus datis dant. Subiūctiuo modo tpe pn̄ti cum edā das dat. Plr̄ cū edamus edatis dant. Ptō imperfecto cū essē ses set. Plr̄ cum essemus setis sent. Ptō pfecto cū ederim ris rit. Plr̄ cum ederimus ritis rint. Ptō plusq̄perfecto cū edissem ses set. Plr̄ cū edissemus setis sēt. Futuro quū uel ubi edero ris rit. Plr̄ cum ederimus ritis rint. Infinitiuo modo tēpore pn̄ti & ptō imperfecto esse menger. Præterito pfecto & plusq̄perfecto edisse auoir menge. Futuro esū uel estuʒ esse estre ou auoir este mēge. Gerūdia uel pticipialia sūt hæc. Edēdi: de mēger ou destre mēge. Edendo en mengant ou en estant menge. Edendū a menger ou a estre menge. Veteres enī id uerbuʒ passiue quoq; usitauere ut diximus. Supina esū uel estū uado uel eo ie uois a menger. Esu uel estu facilis asper dignus facile aspre digne a menger ou a estre menge. Quot participia trahuntur ab hoc uerbo neutro? duo. quæ? edens & esurus. Edens unde formatur? a prima persona præteriti imperfecti indicatiui modi. quomodo? edebam bam in ns fit edēs. Esurus unde formatur? ab ultimo supino. quomodo? esu addita rus fit esurus.

Induperatiuis ede tu uel es: ac edat ille.
Este edite adiungit plurali quippe secunda.
Esto tu esto ille uel edat: dic uelle futurum.
Plurali estote apponuntur: & edant uel edunto.

Comedo etiaʒ comes ut edo es uariatur p oēs uoces. plau. teste Nonio. Quod ebibit quod comest. Tul. in Hortēsio. Quæ sæpe ipse comest: Et pro. P. Sextio: Vt bona solus comesset. Idē pro. L. Flacco Quasi bona comesse Romæ non liceret. Pli. quoq; post Tul. Esurire creditur & comesse semen ptulit. xviii. li. Veteres edere dicebant & comedere: posteri uero esse comesse. auctor etiam Ser. & exempla ostendunt.

Ois it. iui iuisti iuit. I eat. ire iuisse. eundi eundo eunduʒ. itū itu. iens & iturus.

EO is it. Pluraliter imus itis eunt. Præterito imperfecto ibaꝫ ibas ibat. Pluraliter ibamus ibatis ibāt. Preterito perfecto iui iuisti iuit. Pluraliter iuimꝰ stis runt uel iuere. Præterito plusq̄perfecto iueram ras rat. Plr̄ iueramus iueratis iuerāt. Futuro ibo ibis ibit. Pluraliter ibimus ibitis ibunt. Imperatiuo modo tempore præsenti ad secundam & tertiam personam I eat. Pluraliter eamus ite eant. Futuro ito tu ito ille. Pluraliter itote eunto. Optatiuo modo tēpore præsenti & præterito imperfecto utinā irē res ret. Pluraliter utinā iremus retis rent. Ptō perfecto & plusq̄perfecto utinam iuissem ses set. Pluraliter utinam iuissemus setis sent. Futuro utinā eam eas eat. Pluraliter utinā eamus eatis eant. Subiunctiuo modo tēpore præsenti cum eam eas eat. Pluraliter quū eamꝰ eatis eant. Præterito imperfecto cum irem res ret. Pluraliter cū iremus retis rent. Præterito perfecto cū iuerim ris rit. Pluraliter cū iuerimus ritis rint. Præterito plusq̄perfecto cum iuissem ses set. Pluraliter cū iuissemus setis sent. Futuro quū uel ubi iuero ris rit. Pluraliter quuꝫ iuerimus iueritis iuerint. Infinitiuo modo sine numeris & personis tempore præsenti & præterito imperfecto ire aller. Præterito perfecto & plusq̄perfecto iuisse auoir alle. Futuro ituꝫ ire uel iturū esse estre ou auoir alle. Et aduertendū hūc locū ondere atq̧ asserere prisciani sententiā: ꝙ uidelicet supinuꝫ in um accepto uerbo infinito quod est ire. facit infinitū futuri: vt Oratuꝫ ire. Frequenter tñ antiquissimi oraturum esse ꝓ oratum ire dicebāt. Pro eodem ergo oratum ire & oraturum esse prisc. accepit. & recte quidem ut hic locꝰ ostendit. Gerundia sunt hæc: Eundi de aller. Eundo en alāt. Eundū est a debuo ir aller. Supina sunt itum itu. itum est uel fuit. il est alle. Oui. Itū est ī uiscera terre. Itu facilis asper dignus: facile aspre digne a cheminer. Quot pticipia trahūtˀ ab hoc uerbo neutroˀ duo. quæˀ iens & iturus. Iens unde formaturˀ a prima persona præteriti imperfecti indicatiui modi. quomodoˀ ibā: baꝫ in ns fit iens: quod nisi cō positum in ntō non repperi. Iturus unde formatˀˀ ab ultimo supino. quomodoˀ itu: addita rus fit iturus.

GAudeo es et. gauisus sū es ē. gaude at. dere gauisū eē uel fuisse. gaudēdi do dū. uisū su. gaudēs gauisus & gauisurus.

GAudeo des det. Plr̄ gaudemus tis dent. Ptō impfecto gaudebā bas bat. Plr̄ gaudebamus tis bant. Ptō pfecto gauisus sum uel fui es uel fuisti est uel fuit. Plr̄ gauisi sumus uel fuimus estis uel fuistis sunt erunt uel re. Ptō plusq̄perfecto gauisus eram uel fueram. eras uel ras. erat uel rat. Plr̄ gauisi eramus uel fueramus eratis uel ratis erant uel rant. . Futuro gaudebo gaudebis

gaudebit. Pluraliter gaudebimus bitis bũt. Imperatiuo modo tem/
pore pñti ad ſecuudã & tertiam perſonã gaude eat. Plr̃ gaudeamus
gaudete deant. Futuro gaudeto tu gaudeto ille. Plr̃ gaudetote gau/
dento. Optatiuo modo tẽpore præſenti & præterito imperfecto uti
nam gauderem res ret. Pluraliter utinã gauderem⁹ retis rent. Præte
rito perfecto & pluſq̃perfecto utinam gauiſus eſſem uel fuiſſez. eſſes
uel fuiſſes eſſet uel fuiſſet. Pluraliter utinaz gauiſi eſſemus uel fuiſſe/
mus eſſetis uel fuiſſetis eſſent uel fuiſſent. Futuro utinã gaudeam as
at. Plr̃ utinam gaudeamus atis ant. Subiunctiuo modo tpe pñti cum
gaudeam as at. Pluraliter cuz gaudeamus atis ant. Preterito imper/
fecto cum gauderem res ret. Pluraliter cum gauderemus retis rent.
Præterito pfecto cum gauiſus ſim uel fuerim. ſis uel eris ſit uel erit.
Plr̃ cũ gauiſi ſimus uel fuerimus ſitis uel fueritis ſint uel fuerint. Præ
terito pluſq̃perfecto cũ gauiſus eſſez uel fuiſſẽ eſſes uel fuiſſes eſſet
uel fuiſſet. Pluraliter cũ gauiſi eſſemus uel fuiſſemus eſſetis uel fuiſ
ſetis eſſent uel fuiſſent. Futuro quum uel ubi gauiſus ero uel fuero.
eris uel fueris erit uel fuerit. Pluraliter quum gauiſi erimus uel fue/
rimus eritis uel fueritis erunt uel rint. Infinitiuo modo ſine nume/
ris & perſonis tẽpore preſẽti & præterito ĩperfecto gaudere eſiouir.
Præterito perfecto & pluſq̃perfecto gauiſum eſſe uel fuiſſe eſtre ou
auoir eſte eſioui. Futuro gauiſum ire ſoy aller eſiouir. Gerundia uel
participialia nomina ſunt hæc: Gaudendi de eſiouir. Gaudendo en
eſiouiſſant. Gaudendum a eſiouir. Supina ſunt Gauiſuz uado uel eo
ie uois eſiouir. gauiſu dignus digne de eſtre eſioui. Quot partici
pia trahuntur ab hoc uerbo neutropaſſiuo? tria. quæ? gaudens gaui
ſus & gauiſurus. Gaudens unde formatur? a prima perſona præteri/
ti imperfecti indicatiui modi. quomodo? gaudebam bam in ns fit
gaudens. Gauiſus unde formatur? ab ultimo ſupino. quomodo? ga/
uiſu addita s fit gauiſus. Gauiſurus unde formatur? ab eodem ulti/
mo ſupino: gauiſu addita rus fit gauiſurus.

Fio fis fit. factus ſum es ẽ. fi fiat. fieri factum eſſe uel fuiſſe.
factu & factus.

Fio fis fit. Pluraliter fimus fitis fiunt. Præterito imperfecto
fiebam fiebas fiebat. Pluraliter fiebamus fiebatis fiebãt.
Preterito perfecto factus ſum uel fui es uel fuiſti eſt uel fu
it. Pluraliter facti ſumus uel fuimus facti eſtis uel fuiſtis
facti ſunt fuerunt uel fuere. Plæterito pluſq̃perfecto factus eram
uel fueram factus eras uel fueras factus erat uel fuerat. Pluraliter fa/
cti eramus uel fueramus facti eratis uel fueratis facti erãt uel fuerãt.
Futuro fiã fies fiet. Pluraliter fiemus tis ent. Impatiuo mõ tpe pre/

ſenti ad ſecundam & tertiam perſonam ſi fiat. Pluraliter fiamus fi/ te fiant. Futuro fito tu fito ille. Pluraliter fitote fiunto. Optatiuo modo tempore præſenti & præterito imperfecto utinam fierem res fieret. Pluraliter utinam fieremus retis rent. Præterito perfecto & pluſ q̃perfecto factus eſſem uel ſem. eſſes uel ſes. eſſet uel ſet. Pluraliter utinam facti eſſemus uel ſemus. eſſetis uel ſetis. eſſent uel ſent. Futuro utinam fiam as at. Pluraliter utinam fiamus atis ant. Subiuncti/ uo modo tempore præſenti cum fiam fias fiat. Pluraliter cum fia/ mus atis ant. Præterito imperfecto cum fierem res ret. Pluraliter cum fieremus tis rent. Præterito perfecto cum factus ſim uel rim. ſis uel ris. ſit uel rit. Pluraliter cum facti ſimus uel rimus. ſitis uel ri/ tis. ſint uel rint. Præterito pluſq̃perfecto cum factus eſſem uel ſem. eſſes uel ſes. eſſet uel ſet. Pluraliter cum facti eſſemus uel ſemus. eſ/ ſetis uel ſetis. eſſent uel ſent. Futuro cum uel ubi factus ero uel fue/ ro. eris uel ris. erit uel rit. Pluraliter cum facti erimus uel rimus. eri/ tis uel ritis. erunt uel rint. Infinitiuo modo ſine numeris & perſonis tempore præſenti & præterito imperfecto fieri eſtre fait. Præterito perfecto & pluſq̃perfecto factum eſſe uel fuiſſe: eſtre ou auoir eſte fait. Futuro factum iri: aller faire ou eſtre fait. Gerundia non habet li cet Diomedes dederit. Supina factum factu ſignificatione uideli/ cet. Quot participia trahuntur ab hoc uerbo neutropaſſiuo? unum uidelicet factus. Fiens enim non reperitur. Facturus uenit a facio. futurus uero a ſum es eſt: ſicut abſuturus ab abſum: deſutur⁹ a deſum. Factus unde formatur? a factu ultimo addita s ut factus.

Go memini: ie me recorde & ai recorde. tu meminiſti: tu te recorde recordoís & as recorde: ille meminit: il ſe recorde recordoit & ait recorde. Pluraliter nos meminimus nous nous recordons recordions & auons recorde. Vos memi/ niſtis: uous uous recordes recordies & aues recordes: illi memine/ runt uel re: ilz ſe recordent recordoient & ont recorde. Præterito pluſq̃perfecto ego memineram: ie me recordoie & eſtoie recorde. memineras rat. Pluraliter nos memineramus nous no⁹ recordions & eſtoions recordez memineratis rãt. Futuro imperatiui memento: recorde toi ou te ſouuiengne. Pluraliter mementote: recordes uo⁹ ou uous ſouuiengne. Præterito perfecto & pluſq̃perfecto optatiui utinam meminiſſem a ma uolunte ie meuſſe ou fuſſe recorde. me/ miniſſetis ſent. Pluraliter utinam meminiſſemus: nous nous euſſi/ ons ou fuſſions recordes meminiſſetis ſent. Præterito perfecto ſub iunctiui cum meminerim: comme ie ſoie ou aie eſte recorde ris rít. Pluraliter cum meminerim⁹: cõme nous ſoions ou aions recordes:

memineritis rint. Præterito plusq̃perfecto cum meminissem cõme ie fusse ou eusse recorde meminisses set. Pluraliter cum meminissemus: comme nous fussiõs ou eussions recordes. meminissetis sent. Futuro cum uel ubi meminero quant ie me recorderai ou serai recorde. memineris meminerit. Pluraliter cum meminerimus quant nous nous recorderons ou serons recordes. ritis rint. Infinitiui perfecto & plusq̃perfecto meminisse: estre ou auoir este recorde.

Itur.

Erbo impersonali modi indicatiui tempore præsenti itur: on ua. Præterito imperfecto ibatur: on alloit. Præterito perfecto ituꝫ est uel fuit: on est alle. Præterito plusq̃perfecto itum erat uel fuerat: on estoit ale. Futuro ibitur on ira. Imperatiuo modo tempore præsenti eatur on uoise. Optatiuo instantis & imperfecti utinam iretur a la uolunte on alisse. Præterito perfecto & plusq̃perfecto utinaꝫ itum esset uel fuisset on fusse ou eusse alle. Futuro utinam eatur: a la uolunte on uoise. Subiunctiuo instantis cum eatur comme on uoise. Imperfecto cum iretur comme on iroit. Perfecto cũ itum sit uel fuerit: comme on soit ou ait alle. Plusq̃perfecto cuꝫ itum esset uel fuisset comme on fusse ou eusse alle. Futuro cum uel ubi itum erit uel fuerit quant on sera ou ara alle. Infinitiuo instantis temporis & imperfecti iri estre alle. Pretærito perfecto & plusq̃perfecto itum esse uel fuisse. auoir alle. Futuro ituꝫ iri a debuoir aller. Futuro itum iri a debuoir aller. Diomedes infiniti futurum non prohibet. Phocas autem a cunctis impersonalibus id aufert & futuro imperatiui & infinitiui.

Pœnitet.

Indicatiuo pœnitet me te illum. Nos uos illos. Imperfecto pœnitebat. perfecto pœnituit. plusq̃perfecto pœnituerat. Futuro pœnitebit Imperatiuo tempore tm̃ præsenti pœniteat. Optatiuo instantis temporis & impfecti utinã pœniteret. Perfecto & plusq̃pfcõ utinã pœnituisset. Futuro utinã pœniteat. Subiũctiuo instãtis cũ pœniteat. Imperfcõ cũ pœniteat. Perfecto cũ pœnituerit. Plusq̃pfcõ cũ pœnituisset. Futuro cũ uel ubi pœnituerit. Infinitiuo instantis & impfecti pœnitere. Præterito pœnituisse. Diom.

Egẽs q̃ ps ẽ? ptcipiũ ẽ. quare ẽ ptcipiũ? qa ptẽ capit nõis & uerbi. recipit em̃ a nõie gña & casus. a uerbo tpa & significatões? ab utroqꝫ nũeꝝ & figurã. Participio quot accidũt? sex. q̃? gen? casus: tp̃s: significatõ: nũer? & figura. Cui? gñis legẽs: oĩs. q̃re? qa p̄ponũtur ei in decliatiõe tria articularia: ut hic & hæc & hoc legẽs. Cui?tpis legẽs? p̃ntis & præteriti ĩpfecti. q̃re? quia oẽ ptcipiũ desinẽs ĩ ens uel ĩ ans p̃ntis & præteriti impfecti ẽ tpis.

quare? qa omne participiũ desinẽs ĩ tus uel ĩ sus & ĩ xus & unũ ĩ uus quod ẽ mortuus: pręteriti perfecti & plusq̃pfecti tpis est. Cuius tpis lecturus? futuri. quare? quia omne participium desinens in rus & in dus futuri tpis ẽ. Cuius significationis ẽ legens? actiuæ. quare? qa ab actiuo uerbo uẽit. quod ẽ illud? lego legis: inde uenit hic & hæc & hoc legens. Cuius significatiõis ẽ lect⁹? passiue. quare? qa a passiuo uerbo uenit. s. legor legeris. ĩde uenit lectus lecta ctũ. Cuius significationis ẽ ueniẽs? neutralis: q̃re? quia a uerbo neutrali uenit. quod ẽ illud? uenio uenis: inde uẽit hic & hæc & hoc ueniẽs. Cuius significationis ẽ largiẽs? cõmunis. quare? qa a cõmuni uerbo uenit. quod est illud? largior largiris: inde uenit hic & hæc & hoc largiens. Cuius numeri legens. singularis? quare? qa singulariter profertur. Cui⁹ numeri legẽtes? pluralis. quare? quia pluraliter profertur. Cuius figure? legẽs? simplicis. quare? quia simpliciter pfert. Cuius figuræ plegẽs: decõpositæ: q̃re? qa oẽ pticipiũ aut ẽ figure simplicis aũt decõpoĩtæ.

NOminatiuo hic & hæc & hoc legens. Gtõ huius legentis. Dtõ huic legẽti. Actõ hũc & hãc legẽtẽ & hoc legẽs. Vctõ o legẽs. Abltõ ab hoc & ab hac & ab hoc legẽte uel legẽti. Plãri nominatiuo hi & hæ legẽtes & hæc legẽtia. Gtõ hoꝝ & haruꝫ & hoꝝ legentũ uel legentiũ. Dtõ his legentibus. Actõ hos & has legẽtes uel legentis & hæc legentia. Vctõ o legẽtes & o legentia. Ablatiuo ab his legentibus.

NOminatiuo lect⁹ lecta ctũ. Gtõ lecti lectæ lecti. Dtõ lecto lectæ lecto. Actõ lectũ lectã lectũ. Vctõ lectæ lecta lectũ. Ablatiuo a lecto a lecta a lecto. plurali ntõ lecti lecte lecta. Gtõ lectoꝝ lectaꝝ lectoꝝ. Dtõ lectis. Actõ lectos tas ta. Vctõ lecti tæ ta. Abltõ a lectis.

EGo qnæ ps ẽ: pnomẽ. q̃re ẽ pnomẽ? qa p̃ponit loco pprii noĩs & certã significat psonã. Pronoĩ quot accidũt? sex. q̃? spẽs: gen⁹ nũer⁹: figura: psona & casus. Cui⁹ speciei ego? p̃mitiuæ. q̃re? qa a nullo deriuat. Cui⁹ speciei me⁹? deriuatiuæ: unde deriuat? a mei. Cui⁹ gñis ego? oĩs. sed in hoc loco masculini uel fœminini uel neutri gñis: q̃re? qa sic ẽ illud cui adhæret. Cui⁹ nũeri ego? singularis. quare? qa singularit pfert. Cui⁹ nũeri nos? plãris: q̃re? qa plãrit pfertur. Cui⁹ figuræ iste? simplicis: q̃re? qa simplicit pfert. Cui⁹ figuræ istic? cõpoĩtæ. Vñ cõpoĩt? ex iste & hic cõpoĩt istic. Cui⁹ psõe ego? primæ. q̃re? qa oĩa noĩa & pnoĩa sũt tertiaꝝ psõaꝝ: exceptis ego quod ẽ personæ primæ: tu quod ẽ secundæ. & uocatiuis casib⁹ aliorũ: q̃ sunt personæ secũdæ. Cui⁹ casus ego: noĩatiui. quare? qa sic declinãdo reperitur & eius sensũ retinet in construendo.

PRimus modus pronominis est: cuius genitiuus singularis in i uel in is & datiuus in i naturaliter definit: ut Ego mei uel mis mihi. Tu tui uel tis tibi. Sui sibi: quod non facit sis ad differentiam uerbi sis. Et sunt pronomina primitiua scilicet. Ego. tu sui. Et sũt generis omnis per omnes casus.

NOminatiuo ego. Genitiuo mei uel mis. Datiuo mihi. Accusatiuo me. Ablatiuo a me. Plurali nominatiuo nos. Genitiuo nostrum uel nostri. Datiuo nobis. Accusatiuo nos. Ablatiuo a nobis.

NOminatiuo tu. Genitiuo tui uel tis olim. Datiuo tibi. Accusatiuo te. Vocatiuo o tu. Ablatiuo a te. Plurali nominatiuo uos. Genitiuo uestrum uel uestri. Datiuo uobis. Accusatiuo uos. Vocatiuo o uos. Ablatiuo a uobis.

GEnitiuo sui. Datiuo sibi. Accusatiuo se. Ablatiuo a se. Plurali. Genitiuo sui. Datiuo sibi. Accusatiuo se. Ablatiuo a se.

SEcundus modus pronominis est: cuius genitiuus singularis in ius & datiuus in i naturaliter desinit: ut ille illius illi. iste istius isti. ipse ipsius ipsi. is eius ei. hic huius huic: quod cuꝫ deberet facere hui: assumpsit c causa differentiæ hui iteriectionis. Octo etiam nomina cum suis compositis sequuntur hunc modum: scilicet Vnus: totus: solus: ullus: alius: uter & alter & quis uel qui cum omnibus suis compositis. Tria ex istis habent uocatiuum casum scilicet unus totus solus: faciunt enim o une. o tote. o sole.

NOminatiuo ille illa illud. Genitiuo illius. Datiui illi. Accusatiuo illum illam illud. Ablatiuo ab illo ab illa ab illo. Plurali nominatiuo illi illæ illa. Genitiuo illorum illarum illorũ. Datiuo illis. Accusatiuo illos illas illa. Ablatiuo ab illis.

NOminatiuo ipse ipsa ipsum. Genitiuo ipsius. Datiuo ipsi. Accusatiuo ipsum ipsam ipsum. Ablatiuo ab ipso ab ipsa ab ipso. Plurali nominatiuo ipsi ipsæ ipsa. Genitiuo ipsorum ipsarum ipsorum. Datiuo ipsis. Accusatiuo ipsos ipsas ipsa. Ablatiuo ab ipsis.

NOminatiuo iste ista istud. Genitiuo istius. Datiuo isti. Accusatiuo istum istam istud. Ablatiuo ab isto ab ista ab isto. Plurali nominatiuo isti istæ ista. Genitiuo istorum istarum istorum. Datiuo istis. Accusatiuo istos istas ista. Ablatiuo ab istis.

NOĩatio hic hæc hoc. Grõ hui⁹. Dtõ huic. Actõ hũc hãc hoc Abltõ ab hoc ab hac ab hoc. Plr̃ ntõ hi hæ hæc. Gtõ horuꝫ haꝝ hoꝝ. Dtõ his. Actõ hos has hæc. Abltõ ab his.

NOminatiuo is ea id: Genitiuo eius: Datiuo ei: Accuſatiuo eum eaꝫ id: Ablatiuo ab eo ab ea ab eo. Plurali nomīatiuo i eæ ea. Genitiuo eorum earum eorum: Datiuo eis uel iis: Accuſatiuo eos eas ea: Ablatiuo ab eis uel is.

NTō unus una unū: Gtō uni⁹: Dtō uni: Actō unū unā unum: Vtō o une una unum: Ablō ab uno ab una ab uno. Plī ntō uni une una: Gtō unoꝝ unarū noꝝ: Dtō unis: Actō unos unas una: Vtō o uni une una: Abltō ab unis.

NTō totus tota totū: Gtō totius: Dtō toti: Actō totū totam totū: Vtō o tote tota totū: Abltō a toto a tota a toto. Plurali ntō toti tote tota: Genitiuo totorū totarū totorū: Datiuo totis: Actō totos tas ta: Vtō o toti te ta: Abltō a totis.

NOīatiuo quis uel q quæ uel qd: Gtō cuius: Datiuo cui: Accuſatiuo quē quā quod uel qd: Abltō a quo uľ a qui: a qua uel a qui: a quo uel a qui. Plī ntō q que uel qua: Gtō quorum quaruꝫ quorū: Dtō quis uel quibus: Accuſatiuo quos quas quæ: Ablatiuo a quis uel a quibus.

TErtius mod⁹ ꝓnominis eſt: q p oēs ſuos caſus ſequit̃ declīationē mobiliū noīm primæ & ſecunde declinatiōis: ut Me⁹ mea meum. Tuus tua tuum. Suus ſua ſuum: Noſter noſtra noſtrum. Veſter ueſtra ueſtrum.

NOminatiuo me⁹ mea meum: Gtō mei meæ mei: Dtō meo meæ meo: Actō meum meam meū: Vtō o mi mea meuꝫ: Ablatiuo a meo a mea a meo. Plī meæ mea: Gtō meoruꝫ mearum meorum: Dtō meis: Actō meos meas mea: Vtō o mei meæ mea: Ablatiuo a meis.

NOīatiuo tuus tua tuū: Gtō tui tue tui: Dtō tuo tuæ tuo: Accuſatiuo tuū tuā tuū: Abltō a tuo a tua a tuo. Plurali ntō tui tuæ tua: Genitiuo tuoruꝫ tuarum tuorum: Datiuo tuis: Accuſatiuo tuos tuas tua: Ablatiuo a tuis.

NTō ſuus ſua ſuū: Gtō ſui ſuæ ſui: Datiuo ſuo ſue ſuo: Actō ſuum ſuā ſuum: Abltō a ſuo a ſua a ſuo. Plurali nomīatiuo ſui ſuæ ſua: Genitiuo ſuorū ſuarū ſuorū: Datiuo ſuis: Accuſatiuo ſuos ſuas ſua: Ablatiuo a ſuis.

NOīatiuo noſter noſtra noſtrū: Gtō noſtri noſtræ noſtri: Datiuo noſtro noſtre noſtro: Actō noſtrū noſtrā noſtrū: Vtō o noſter noſtra noſtrū: Ablatiuo a noſtro a noſtra a noſtro Plurali nominatiuo noſtri noſtræ noſtra: Genitiuo noſtrorū noſtrarum noſtrorum: Datiuo noſtris: Accuſatiuo noſtros noſtras noſtra Vocatiuo o noſtri noſtræ noſtra: Ablatiuo a noſtris.

NOtõ uester uestra uestrum. Genitiuo uestri uestræ uestri. Dtõ uestro uestræ uestro. Actõ uestrum uestram uestrum. Ablatõ a uestro a uestra a uestro. Plãli ntõ uestri uestræ uñ̃a. Genitiuo uestrorꝝ uestrarꝝ uestrorꝝ. Dtõ uestris. Actõ uestros uñ̃as uestra. Abltõ a uestris.

QVartus modus ꝓnoĩs est: qui per oẽs suos casus sequitur declinationem nobilium nominum tertiæ declinationis. ut Nostras nostratis & uestras uestratis.

NOtõ hic & hæc nr̃as & hoc nr̃ate. Gtõ huius nostratis. Dtõ huic nostrati. Accusatiuo hũc & hãc nostratem & hoc nostrate. Vocatiuo o nr̃as & o nr̃ate. Ablatiuo ab hoc & ab hac & ab hoc nostrate uel nr̃ati. Plurali ntõ hi & hæ nr̃ates & hæc nr̃atia. Gtõ horꝝ & harꝝ & horꝝ nostratuꝫ uel nostratium. Datiuo his nostratibus. Accusatiuo hos & has nostrates uel nostratis & hæc nostratia. Vocatiuo o nostrates & o nostratia. Ablatiuo ab his nostratibus.

NOmĩatiuo hic & hæc uestras & hoc uestrate. Genitiuo huius uestratis. Datiuo huic uestrati. Accusatiuo hunc & hanc uestratem & hoc uñ̃ate. Vocatiuo caret. Ablatiuo ab hoc & ab hac & ab hoc uestrate uel uestrati. Plurali ntõ hi & he uestrates & hæc uestratia. Genitiuo &c. ut nostras.

QVot sunt pronomina de quibus nulla dubitatio est apud latinos? q̃ndecim. quæ? octo primitiua & septẽ deriuatiua. Primitiua sunt ista. Ego tu sui ille ipse iste hic & is. Deriuatiua sunt illa. Meus tuus suus noster & uester nostras & uestras.

AD q̃ pars est: præpositio ẽ? quare ẽ ꝑpositio? quia preponit̃ aliis partibus orõnis ꝑ appositionẽ: uel ꝑ cõpositionẽ. Per appositionẽ. i. per regimẽ casus: ut in templo. Per compositionem. i. qñ componitur ut impius. Præpositioni quot accidunt? unũ. quid? casus tñ̃. Quot casus? duo. q? accusatiuus et ablatiuꝰ. Ad cui casui seruit? accusatiuo. Da præpositiones seruientes accusatiuo casui. Ad apud ante aduersum uel aduersus cis citra circum circa contra erga extra inter intra infra iuxta ob pone per prope propter secũdum post trans ultra preter supra circiter usq; secus penes. Ab cui casui seruit? ablatiuo. Da præpositiones seruientes ablatiuo casui. A ab abs cum coram clam de e ex pro præ palam sine absq; tenus. In cui casui seruit? utriq; casui. Da præpositõnes seruientes utriq; casui: In sub super & subter. Quot sunt præpositiones quæ non inueniuntur nisi in compositõne? sex. quæ? Di dis re se am con. Caue an dicas Nam ueteres an pro circum ponere solebant auctore Macrobio. Et

Fest⁹ inqt. Am præpositio significat circum. Hic dicitur. Ambust⁹.i. circũustus. Pri. ẽt li.xiiii.iquit. Am ẽt per i græcã ppositionẽ signifi cat. ut ãplector ãputo ãbio. i quo ẽt additio d sonantis pp m fuit.

NVnc quæ pars est? aduerbiũ est. quare est aduerbiũ? qa stat iu xta uerbũ: & sẽper nititur uerbo. Aduerbio quot accidunt? tria. quæ? species significatio & figura. Cui⁹ speciei? primitiuæ. quare? quia a nullo deriuatur. Cuius significatiõis? temporis. Da temporis: ut pridẽ nuper antea nudiusterti⁹ heri hodie statim nunc modo cras postridie perendie olim dudũ quondam aliquando qñ siquando tandem semper. Da loci: ut hic illic istic; hinc illinc istinc, huc illuc istuc; hac illac istac: intro uel foras; intus uel foris: ibi ubi quo qua ũde. quorsum & quousq;. Da interrogãdi: ut cur quare quã obrem qd nonne utrum. Da prohibendi: ut ne. Da negandi: ut non nihil nec neq; haud minime nequaq̃. Da affirmandi: ut profecto qppe plane uidelicet nempe quidni scilicet nimirum certe. Da iurandi: ut ædepol mecastor hercule mediusfidius. Da optandi: ut utinam o si amẽ. Da hortãdi: ut eia age agite agedũ agitedũ. Da remissiui: ut uix sensim paulatim pedetentim fere & ferme. Da qualitatis: ut bene male docte fortiter suauiter & libenter pulchre uiriliter expedite. Da quãtitatis: ut tantũ multum parum modicum mĩmum maxĩe & satis. Da dubitandi: ut an utrum forsan forsitan fortassis et fortasse. Da euẽt⁹: ut forte fortuitu. Da congregandi: ut simul una pariter. Da discretiui: ut seorsum separatĩ semote sec⁹ diuisim singilatĩ bifariã trifariã & multifariam. Da similitudinis: ut quasi ceu sic sicut sicuti uelut ueluti tanq̃ ut uti item & ita. Da ordinãdi: ut prĩo secundo ĩde deinde deĩceps ĩterea protĩus tum postea ĩnterim obiter & præterea. Da intentiui: ut ualde nimium prius penitus & omnino. Da comparandi: ut magis mĩus pl⁹ tam & q̃. Da superlatiui: ut maxĩe mĩme uel sæpissime. Da numeri: ut semel bis ter quater milies totiẽs & quotiẽs uel toties quoties sæpe iterũ rursus primũ tertiũ. Da personalis: ut meatĩ tuatim suatim nr̃atim & ur̃atim. Da diminutiui: ut clã clãculũ bene belle bellissime. Da uocandi: ut o heus eho. Da respõdẽdi: ut heu o. Da demõstrãdi: ut en ecce. Da eligẽdi: ut poti⁹ immo. Cui⁹ figuræ? simplicis. qre? qa simpliciter pfertur.

HEu quæ pars est: ĩteriectio est. quare est ĩteriectio? quia interiacet aliis partibus orationis in oratione. Interiectioni quot accidunt. unũ. quid? significatõ tñ. Cuius significatõnis? dolentis. Da dolentis. ut heu he o ah. Da gaudentis: ut euax. Da admirantis: ut pape. Da expauescentis uel timentis: ut at at. Da deridentis: ut aha ehe ahu ohe phi ohe ehu. Da exclamãtis: ut pruh. Da irascẽ

tis: ut nefas ifādū p nefas. Da laudātis: ut euge. Da uitātis. ut apage.

ET quæ pars est? coniunctio est. quare ē coniunctio? quia coniungit cæteras partes orationis. Coniunctioni quot accidunt? tria. quæ? species figura & ordo. Cui? speciei? copulatiuæ. Copulatiua est quæ copulat tam sensum q̄ uerba: ut Et q3 ac at ast quidem quoq3 sed autem uero: quando pro quia. Continuatiua est quæ demonstrat ordinem rerum in consequentia cum dubitatōne: ut si steterit dormit. Subcontinuatiua est: quæ causam subcontinuationis ostendit consequentem in rerum essentia: ut Quando sol oritur dies est: & quoniam ambulat mouetur. Disiunctiua est que q̄uis dictiones coniungit sensum tamen disiungit & alteram partem ueram esse: & alteram non esse significat: ut Aut est dies aut nox. Vel est sanus uel est æger. Subdisiunctiua est: quæ q̄uis uocem sub disiunctiuarum habet: tamen utrūq3 esse significat in eodem uel in diuerso tempore: ut Alexander siue Paris iuit pro Helena id est Alexander qui & Paris dicitur. Et iste tota die uel legit uel scribit sed in diuersis horis. Causalis est: quæ proprie adiuncta indicatiuo uerbo significat causam antecedentem cum effectu: ut doctus sum nā legi. Effectiua est quæ adiuncta uerbo indicatiuo significat effectu3 precedentem ex causa: ut Nam legi doctus sum. Adiunctiua est quæ adiungitur uerbis subiunctiuis proprie cum dubitatione: ut si uenias faciam. & ut prosit tibi facio. Approbatiua est illa quæ approbat re3 esse id est affirmat. ut Equidem merui nec deprecor. Aduersatiua est: quæ aduersum conuenienti significat: ut Inde q̄q̄ q̄uis si & si: ut Multo tempore seruiui tibi tu tamen habes me odio. Distributiua est: quæ diuersis diuersa distribuit: ut ego lego tu uero dormis. Distributiua uel adiectiua est: que de duobus propositis unum eligere & alterum refutare ostendit. ut diues malo esse q̄ pauper. Abnegatiua est illa quæ adiuncta uerbo aliquid fieri ostendit nisi aliquo impēdimento impediretur: ut Comessem si haberem. Gaudeat priam? si audeat. Collectiua uel rationalis uel illatiua est: quæ colligit supra dicta cum ratione. uel infertur aliis præpositis: ut Ergo igitur itaq3 Cicero Cathelinam sua sapientia domuit. solus igitur Cicero patriam seruauit. Dubitatiua est: quæ dubitationem significat: ut an ne. Completiua est: quæ causa ornatus uel metri nulla necessitatis causa ponitur: ut si dicam: Aeneas fuit pius: Vlysses uero astutus. Diminutiua est: quæ diminutionem significat: ut si non potes mihi dare reolum saltem commoda denarium. Expositiua est illa quæ expositionem significat: ut id est uidelicet scilicet. Quot sunt ordines coniunctionum? tres? qui. præpositiuus. subiunctiuus.

& communis. Cuius figuræ at? simplicis. quare? quia simpliciter ꝓfertur. Cuius ordinis at? præpositiui. quare? quia semper ꝑponitur in ordine orationis. Cuius ordinis autem? subiũctiui. quare? quia sẽper subiungitur in ordine orationis. Cuius ordinis igitur? communis. quare? quia potest præponi & supponi ĩ ordine oratiõis. Quot sunt coniunctiones præpositiui ordinis? quindecim. quæ? At ac ast aut uel nec neq; si quin quatenus sin seu siue ni. sed secundũ quosdã Quot sunt coniunctiones subiunctiui ordinis? octo. uidelicet: Que ne ue enim quidem quoq; autem uero. Ex iis tres sunt encleticæ: id est inclinatiuæ: eo ꝙ inclinant accentum præcedentis syllabe ad se: ut Dixitq;. legisne: communiterue. Pene omnes aliæ sunt communes: quia possunt præponi & supponi in ordine orationis: ut Ergo igitur &c.

Mancinellus ad Lectorem.

Onati melioris superiori editione: quadam ut euenit impressores corruperant. itaq; ubi denuo imprimẽdũ constituere: quicquid ab eis olĩ fuerat deprauatũ uisũ est emẽdatum iri. Hic iste ab illo aliquid differt. Præterea quoniam aliquorũ tanta mentis ĩprobitas est & ĩgnauia ut quod ipsi nõ legerint seu minime aĩaduerterĩt rite dici non arbitrentur. ꝑsertim cũ aliter & male quidẽ lĩaruʒ primordia ĩbiberint quod longe grauissimũ. Necessario ductus sũ hoc in loco maiorũ exẽpla ostẽdere. Negabãt illi optatiuũ moduʒ posse duos sensus recipere. uti in Amo uerbo tradiderã: erat. n. ultimus sensus ab eis dãnat?: quẽ sane optio quoq; in esse ñ subctõ dũtaxat auctores uulgo ostendũt: uel cũ ut aut q̃: uel etiã sine istis illũ indicantes. Vnde Oui. li. iii. meta. de Diana uisa ab Actæõe ait: Oraq; retro flexit. & ut uellet ꝓmptas habuisse sagittas. Et Suet. de Nerone scri. Quã uellem inquit nescire literas. Mar. item. Quã cuperes pẽnas tunc habuisse tuas. Oui. ideʒ li. ix. met. ubi loquitur Iphis ait. Vellẽ nulla forẽ. Vbi etiam aduertendũ per se uerbum optatiuum sæpe poni sine ut sine q̃ & sine aut. quod alibi ẽt Naso docet. ait nãq; li. me. nono. Oĩa dii facerẽt essẽt cõmunia nobis. Et Vir. li. vi. Hac troiana tenus fuerit fortuna secuta. Vbi fuerit optatiue posuit. Luc. item uolumine primo. Dii uisa secũdent. Et fibris sit nulla fides: sed conditor artis finxerit ista Tages. Per quod multis placuit artium scriptoribus præteritum perfectum optatiui esse simile subiunctiuo quod etiam pris. li. xviii. meminit. Negabant etiam improbi homines me non recte imperatiuorum futuris numero quidem plurali personam primam sustulisse: eum & diomedes in uerboruʒ declina

tionibus & Donatus ipse ante hac iampridē illam apposuisset. Ego tamen id iure fecisse aiebam: cum uox eadem imperatiuorū præsentibus esset: nec etiam unq̄ usq̄ue aliquis eam illorum futuro uocem ascribendam inter legendū potuerit deprehendere. Quam sane presenti quoq; auferre potuissem si omnino Diomedis Prisciani ue præcepta secutus essem. Diomedes enim sic ait. Quidam putāt A mem⁹ imperatiuum esse pluralem & primam personam: quod nos hortatiuum appellamus. Priscianus autem li. viii. sic. Itaq; quæ latini in plurali nūero imperatiua primæ personæ accipiunt hæc græ. υπερθετικὰ ἢ παρακελευσματικὰ uocāt. i. suppositiua siue hortatiua. dicūt eīz q̄ superior debet ostendi qui imperat eo cui imperat. hic autem suam quoq; coniungens personam similē se sociumq; in hac ipsa re de qua imperat ostendit futurum illius quibus imperat: ut pugnemus: legamus: quasi ad socios uidetur hocuti modo. Itaq; melius ē hanc ab imperatiuis personam pluralis numeri separare. Sciendum tamē q̄ iste modus frequētissime pro optatiuo uel deprecatiuo ponitur: ut musa mihi cās memora quo numīe læso. & apud Teren. Fac amabo: Hæc ille. Diuus autem aurelius Augustinus in suo libello de grāmatica declinando & præsens & futuruz imperatiui omnibus aufert primam personam pluralis numeri: ergo &c. Ausi sunt illi iidem dānare me q̄ ferris dissyllabon in secunda persona præsentis indicatiui docueram: cum feror fereris dicere debuissem trisyllabon. s. Sed quanta uecordia laborarent: Prisciani uerbis ostendi. Is enim in Epitomate suo sic ait: Omnis secunda persona passiua & in præsēti & in præterito imperfecto & in futuro indicatiui & optatiui ab actiua sua fit interposita ri: Sed in tertia pro i penultima e correptam habet. Sed etiam tis in re conuersa solet eadem secunda psona ī omni cōiugatione in e proferri: ut Amas aris uel are. Doces ceris uel re. Legis geris uel legere. Audis diris uel dire. libro uero. ix. sic: Fero p cōcisionē: id est p syncopē i lr̄e: secūdā & tertiam facit psonā. fero fers fert: pfero ris pferit. Paulo itez inferius inquit. In oībus quoq; aliis modis seruat rationē eiusdē cōiugatiōis tertiæ. s. exceptis illis q̄ solent a secūda psona nasci. in iis. n. seruat eiusdē psone cōcisionez: ut fers. fer. te. to. ote. ferrē. ferte. nā q̄ a pr̄ia psona capiūt regulā rectaz declinationē sequunt̄ ut Fero rebā ferā. Hæc ille. ergo &c. Amādi p̄terea & hmōi gerūdia in di passiue quoq; proferri inuenimus: licet rarius. Iustinus. n. li. xvii. athenas quoq; erudiēdi gr̄a missus. de regio quodā puero dixit. Et ī plogo primi uolumīs ait: Quod ad te īperator antonine nō tā cognoscēdi q̄ emendādi cā trāsmisi. Restat iā mihi probandū illud Catonis carmen ita legendū esse. Si roma

na cupis & punica noscere bella: nō autē publica uti etiā e doctis ali/qui uolūt. Ratio enī ē: punica legendū eē: q oēs textus sic hñt: Deī de q lucanus inqrti uoluminis fine quædā pūica bella cōmemorat Iubæ.n.exercit⁹ ingēs Curionē pstrauit occiditq; etiā. Cato ergo il le eius carmis auctor pter id dixit punica bella nō pter hanniba/lis gesta q̄ Sylius carmine executus est. Vale.

Sequit̃ Catonis carmē de morib⁹ per Anto. Mācinellū correctū.

Vm animaduerterē q̄ plrīmos hoīes errare gra uiter in uía morū: succurrendū opinioni eo℞ & consulēdū existimaui: maxime ut gloriose uiue/rent & honorē contingerēt. Nūc te fili charissi/me docebo quo pacto mores tui aī componas. Igit̃ pcepta mea ita legito ut ītelligas: legere eī & nō intelligere negligere ē. Itaq; deo supplica. Parētes ama. Cognatos cole. Datū serua. Pare foro. Cū bonis ābula. Ne accesseris ad cōsiliū donec uoceris. Raro cōuiuaī. Da mutuū: cui des uídeto. Mūd⁹ esto. Salua libēter. Quod satis ē dormi. Ama cōiugē. Cede locū maiori. Iusiurādū serua. Ma/gistrū metue. Te uino tempera. Verecūdiā serua. Pugna p pria. Cu stodi rē tuā. Diligētiā adhibe. Nil temere credíderis. Tute consule. Familiā cura. Fuge meretrices. Lege libros. Memēto q̄ legeris. Di/sce lr̃as. Erudi liberos. Blād⁹ esto. Benefacito bōis. Noli ab re irasci. Neminē irriseris. Maledic⁹ ne esto. Estimationē retine. Adesto iu/dicio. Equū iudica. Ad prætoriū stato. Nil mētire. Cōsult⁹ esto. Ira/cundiam tēpera. Virtute utere. Trocho lude. aleam fuge. Minore℥ te ne cōtēpseris. Nil arbitrio uiriū feceris. Patere legē quā tu ipse tu leris. Accepti bñficii memor esto. Pauca ī cōuiuio loqre. Noli mise rum irridere. Parētes patiēter uince. Alienū cōcupiscere noli. Illud stude agere quod bonum est. Libenter ferto amorem.

I deus ē animus nobis ut carmina dicunt
Hic tibi præcipue pura sit mente colendus.
Plus uigila semper ne somno deditus esto
Nam diuturna quies uitiis alimenta ministrat.
Virtutem primā esse puta cōpescere linguam
Proximus ille deo est qui scit ratione tacere.
Sperne repugnando tibi tu contrarius esse
Conueniet nulli qui secum dissidet ipse.
Si uitam inspicias hominum si deniq; mores

Quum culpas alios nemo sine crimine uiuit.
Que nocitura tenes q̃uis sint chara relinque
Vtilitas opibus præponi tempore debet.
Constans & lenis ut res ipsa expostulat esto
Temporibus mores sapiens sine crimine mutat.
Nil temere uxori de seruis crede querenti
Sepæ etenim mulier quē coniunx diligit odit.
Quumq; mones aliquem nec se uelit ipse moneri
Si tibi sit charus noli desistere cœptis.
Contra uerbosos noli contendere uerbis
Sermo datur cunctis animi sapientia paucis.
Dilige sic alios ut sis tibi charus amicus
Sic bonus esto bonis: ne te mala dāna sequantur.
Rumores fuge ne incipias nouus auctor haberi
Nam nulli tacuisse nocet: nocet esse locutum.
Rem tibi promissam certam promittere noli
Rara fides ideo ē: qui a multi multa loquuntur.
Quum te aliquis laudat iudex tuus esse memento
Plus aliis de te q̃ tu tibi credere noli.
Officium alterius multis narrare memento
Atq; aliis quum tu benefeceris ipse sileto.
Multorum cum facta senex & dicta recenses
Fac tibi succurrant iuuenis quæ feceris ipse.
Ne cures si quis tacito sermone loquatur
Conscius ipse sibi de se putat omnia dici.
Quum fueris fœlix quæ sunt aduersa caueto
Non eodem cursu respondent ultima primis.
Quum dubia & fragilis sit nobis uita tributa
In mortem alterius spem tu tibi ponere noli.
Exiguum munus quum dat tibi pauper amicus
Accipito placide & plene laudare memento.
Infantem nudum cum te natura creauit
Paupertatis onus patienter ferre memento.
Ne timeas illam quæ uitæ est ultima finis
Qui mortem metuit quod uiuit perdit id ipsum.
Si tibi pro meritis nemo respondet amicus
Incusare deum noli: sed teipse coerce.
Ne tibi quid desit quæsitis utere parce
Vtq; quod est serues semper tibi deesse putato.
Quod præstare potes: ne bis promiseris ulli

Ne sis uentosus dum uis bonus ipse uideri.
Qui simulat uerbis nec corde est fidus amicus
Tu quoq; fac simile:& sic ars deluditur arte.
Noli homines blandos nimium sermone probare
Fistula dulce canit uolucrem dum decipit auceps.
Cum tibi sint nati nec opes tunc artibus illos
Instrue quo possint inopem defendere uitam.
Quod uile est charum:quod charum est uile putato
Sic tibi nec cupidus nec auarus noceris ulli.
Quæ culpare soles ea tu ne feceris ipse
Turpe est doctori eum culpa redarguit ipsum.
Quod iustum est petito:uel quod uideatur honestum
Nam stultum est petere id quod possit iure negari.
Ignotum tibimet noli præponere notis
Cognita iudicio constant:incognita casu.
Cum dubia incertis uersetur uita periclis
Pro lucro tibi pone diem quocunq; laboras.
Vincere cum possis interdum cede sodali
Obsequio quoniam dulces retinentur amici.
Ne dubites cum magna petas impendere parua
His etenim rebus coniungit gratia charos.
Litem inferre caue cum quo tibi gratia iuncta est
Ira odium generat:concordia nutrit amorem.
Seruorum culpa cum te dolor urget in iram
Ipse tibi moderare tuis ut parcere possis.
Quem superare potes interdum uince ferendo
Maxima etenim morum est semper patientia uirtus.
Conserua potius quæ iam sunt parta labore
Cum labor in dāno est mortalis crescit egestas.
Dapsilis interdum notis & charus amicis
Cum fueris felix semper tibi proximus esto.

Elluris si forte uelis cognoscere cultus
Virgilium legito:q̄ si mage nosce laboras.
Herbarum uires:macer id tibi carmine dicet
Si romana cupis & punica noscere bella
Lucanum quæras:qui martis prelia dixit
Si quid amare libet uel discere amare legendo
Nasonem petito:sin autem cura tibi hæc est.
Vt sapiens uiuas:audi quæ discere possis
Per quæ semotum uitiis deducitur æuum.

Ergo ades:& quæ sit sapientia disce legendo.
Si potes ignotis etiam prodesse memento
Vtilius regno est meritis acquirere amicos.
Mitte archana dei: cælum inquirere quid sit
Cum sis mortalis quæ sunt mortalia cura.
Linque metum leti: nam stultum est tẽpore in omni
Dum mortem metuis amittis gaudia uitæ.
Iratus de re incerta contendere noli
Impedit ira animum ne possit cernere uerum.
Fac sumptum propere quum res desiderat ipsa
Dandũ etenim ẽ aliquid quũ tẽpus postulat aut res.
Quod nimium est fugito: paruo gaudere memento
Tuta mage ẽ pupis modico quæ flumine fertur.
Quod pudeat socios prudens celare memento
Ne plures culpent id quod tibi displicet uni.
Nolo putes prauos homines peccando lucrari
Temporibus peccata latent & tẽpore parent.
Corporis exigui uires contemnere noli
Consilio pollet cui uim natura negauit.
Quem uideas nõ esse parem tibi tempore cede
Victorem a uicto superari sæpe uidemus.
Aduersus notum noli contendere uerbis
Lis minimis uerbis interdum maxima crescit.
Quid deus intendat noli perquirere sorte
Quid statuat de te sine te deliberat ipse.
Inuidiam nimio cultu uitare memento
Quæ si non lædit tamen hãc sufferre molestum ẽ.
Esto animo forti cum sis damnatus iniquæ
Nemo diu gaudet qui iudice uincit iniquo.
Litis præterite noli maledicta referre
Post inimicitias iram meminisse malorum est.
Nec te collaudes nec te culpaueris ipse
Hoc faciunt stulti quos gloria uexat inanis.
Vtere quæsitis modice quum sumptus abundat
Labitur exiguo quod partum est tempore longo.
Insipiens esto quum tempus postulat aut res
Stultitiam simulare loco prudentia summa est.
Luxuriam fugito simul & uitare memento
Crimen auaritiæ: nam sunt contraria famæ.
Noli tu quædam referenti credere semper

Exigua est tribuenda fides quia multa loquuntur.
Quod potu peccas ignoscere tu tibi noli
Nam crimen uini nullum est sed culpa bibentis.
Consilium arcanum tacito committe sodali
Corporis auxilium medico committe fideli.
Successum indignum noli sufferre moleste
Indulget fortuna malis ut ledere possit.
Prospice qui ueniunt hos casus esse ferendos
Nam leuius ledit quicquid præuidimus ante.
Rebus in aduersis animum submittere noli
Spem retine: spes una hominē nec morte reliquit.
Rem tibi quam noscis aptam dimittere noli
Fronte capillata post hæc occasio calua.
Quod sequitur specta: quodq; imminet ante uideto
Illum imitare deum partem qui spectat utrāq;.
Fortius ut ualeas interdum parcior esto
Pauca uoluptati debentur plura saluti.
Iudicium populi nunquam contempseris unus
Ne nulli placeas cum uis contemnere multos.
Sit tibi præcipue quod primum est cura salutis
Tempora ne culpes cum sis tibi causa doloris.
Somnia ne cures: nam mens humana quod optat
Dum uigilat sperans per somnum cernit id ipsum.

Oc quicunq; uelis carmen cognoscere lector
Hæc præcepta feres q̄ sunt gratissima uitæ.
Instrue præceptis animum: ne discere cesses
Nam sine doctrina uita est quasi mortis imago.
Commoda multa feres: sin autem spreueris illud
Non me scriptorem sed tu neglexeris ipse.
Cum recte uiuas ne cures uerba malorum
Arbitrii nostri non est quod quisq; loquatur.
Productus testis salua tamen ante pudorem
Quantūcunq; potes celato crimen amici.
Sermones blandos blesosq; cauere memento
Simplicitas ueri fama est fraus ficta loquendi.
Segnitiem fugito: quæ uitæ ignauia fertur
Nam quum animus languet: consumit inertia corpus.
Interpone tuis interdum gaudia curis
Vt possis animo quemuis sufferre laborem.
Alterius dictum aut factum ne carpseris unquam

Exemplo simili ne te derideat alter.
Quod tibi sors dederit tabulis suprema notato
Augendo serua ne sis quem fama loquatur.
Quum tibi diuitie superent in fine senecte
Munificus facito uiuas non parcus amicus.
Vtile consilium dominus ne despice serui
Nullius sensum si prodest tempseris unquam.
Rebus & in censu si non est quod fuit ante
Fac uiuas contentus eo quod tempora præbent.
Vxorem fuge ne ducas sub nomine dotis
Ne retinere uelis si cœperit esse molesta.
Multorũ disce exemplo quæ facta sequaris
Que fugias uita ẽ nobis aliena magistra.
Quod potes id tentes: operis ne pondere pressus
Succumbat labor & frustra tentata relinquas.
Quod nosti factum non recte non sileatur
Ne uideare malos imitari uelle tacendo.
Iudicis auxilium sub iniquo teste rogato
Ipsæ etiam leges cupiuut ut iure regantur.
Quod merito pateris patienter fere memento
Cumq; reus tibi sis ipsum te iudice damna.
Multa legas facito: perlectis perlege multa
Nam miranda canunt sed non credenda poetæ.
Inter conuiuas fac sis sermone modestus
Ne dicare loquax: dum uis urbanus haberi.
Coniugis irate noli tu uerba timere
Instruit insidias lachrymis dum fœmina plorat.
Vtere quæsitis: sed ne uidearis abuti
Qui sua consumunt quum deest aliena sequuntur.
Fac tibi proponas mortem non esse timendam
Quæ bona si non est finis tamen illa malorum est.
Vxoris linguam si frugi est ferre memento
Namq; malum est non uelle pati nec posse tacere.
Dilige non egra charos pietate parentes
Nec matrem offendas dum uis bonus esse parenti.
SEcuram quicunq; cupis deducere uitam
Nec uitiis hærere animum: quæ moribus obsunt.
Hæc præcepta tibi semper relegenda memento
Inuenies aliquid quod te uitare magistro.
Despice diuitias si uis animo esse beatus

Quas qui suscipiunt mendicant semper auari.
Commoda naturæ nullo tibi tempore deerunt
Si fueris contentus eo quod postulat usus.
Cum sis incautus nec rem ratione gubernes
Noli fortunam quæ non est dicere cæcam.
Dilige denarium: sed parce dilige formam
Quam nemo sanctus nec honestus captat habere.
Quum fueris locuples corpus curare memento
Aeger diues habet nummos sed non habet seipsum.
Verbera cum tuleris discens aliquando magistri
Fer patris imperium quum uerbis exit in iram.
Res age quæ prosunt: rursus uitare memento
In quibus error inest: nec spes est certa laboris.
Quod præstare potes gratis concede roganti
Nam recte fecisse bonis in parte lucrosum est.
Quod tibi suspectum est confestim discute quid sit
Namq; solent primo quæ sunt neglecta nocere.
Cum te detineat ueneris damnosa uoluptas
Indulgere gulæ noli quæ uentris amica est.
Cum tibi præponas animalia cuncta timere
Vnum præcipio tibi plus hominem esse timendum.
Cum tibi præualide fuerint in corpore uires
Fac sapias: animo poteris sic fortis haberi.
Auxilium a notis petito si forte laboras
Nec quisq̃ melior medicus q̃ fidus amicus.
Cum sis ipse nocens moritur cur uictima pro te
Stultitia est morte alterius sperare salutem.
Cum tibi uel socium uel fidum queris amicum
Non tibi fortuna est hominis sed uita petenda.
Vtere quæsitis opibus: fuge nomen auari
Quid tibi diuitiæ prosunt si pauper abundas.
Si famam seruare cupis dũ uiuis honestam
Fac fugias animo quæ sunt mala gaudia uitæ.
Cum sapias animo noli irridere senectam
Nam cuicunq; seni sensus puerilis inheret.
Disce aliquid: nam quum subito fortuna recedit
Ars remanet: uitamq; hominis non deserit unq̃.
Prospicito cuncta tacitus quod quisq; loquatur
Sermo hominum mores & celat & indicat idem.
Exerce studium q̃uis perceperis artem

Vt cura ingenium: sic & manus adiuuet usum.
Multum uenturi ne cures tempora fati
Non metuit mortem qui scit contemnere uitam.
Disce sed a doctis: indoctos ipse doceto
Propaganda & enim est rerum doctrina bonarum.
Hoc bibe quod possis si tu uis uiuere sanus
Morbi causa mali est semper quæcumq; uoluptas.
Laudaris quodcunq; palam quodcunq; probaris
Hoc uide ne rursus leuitatis crimine damnes.
Tranquillis rebus quæ sunt aduersa caueto
Rursus in aduersis melius sperare memento.
Discere ne cesses cura sapientia crescit
Rara datur longo prudentia temporis usu.
Parce laudato nam quem tu sæpe probaris
Vna dies qualis fuerit monstrabit amicus.
Ne pudeat quæ nescieris te uelle doceri
Scire aliquid laus est: culpa est nil discere uelle.
Cum uenere & baccho lis est: sed iuncta uoluptas
Quod lætum est animo complectere sed fuge lites.
Demissos animo & tacitos uitare memento
Quo flumen placidu; est: forsan latet altius unda.
Cum tibi displiceat rerum fortuna tuarum
Alterius specta quo sis discrimine peior.
Quod potes id tenta: nam littus carpere remis
Tutius est multo: q̃ uelum tendere in altum.
Contra hominem iustum noli contendere praue
Semper enim deus iniustas ulciscitur iras.
Ereptis opibus noli merere dolendo
Sed gaude potius tibi si contingat habere.
Est iactura grauis quæ sunt amittere damnis
Sunt quædam quæ ferre decet patienter amicum.
Tempora longa tibi noli promittere uitæ
Quocunq; ingrederis sequitur mors corporis umbram.
Thure deum placa: uitulum sine crescat aratro
Ne credas placare deum quum cæde litatur.
Cede locum læsus fortunæ cede potenti
Ledere qui potuit prodesse aliquando ualebit.
Quum quid peccaris castiga teipse subinde
Vulnera dum sanas dolor est medicina doloris.
Damnaris nunq̃ post longum tempus amicum.

Mutabit mores:ſed pignora prima memento.
Gratior officiis quo ſis mage charior eſto
Ne nomen ſubeas quod dicitur officiperdi.
Suſpectus caueas ne ſis miſer omnibus horis
Nam timidis & ſuſpectis aptiſſima mors eſt.
Cum ſeruos fueris proprios mercatus in uſus
Et famulas dicas homines tamen eſſe memento.
Quamprimum rapienda tibi eſt occaſio prima
Ne rurſus quæras id quod neglexeris ante.
Morte repentina noli gaudere malorum
Fœlices obeunt quorum ſine crimine uita eſt.
Cum tibi ſit coniunx nec res & fama laborat
Vitandum ducas inimicum nomen amici.
Quum tibi contigerit ſtudio cognoſcere multa
Fac diſcas multa:& uita neſcire doceri.
Miraris uerbis nudis me ſcribere uerſus
Hos breuitas ſenſus fecit coniungere binos.

Finit Catonis carmen.
De arte libellus incipit.

ARs eſt rei cuiuſcunq́ ſcientia uſu uel traditione uel ratione percepta: tendens ad uſum aliquem uitæ neceſſarium. Dio. Ars (ut Cleantes uoluit) eſt poteſtas uiam: id eſt ordinem efficiens. Fabius lib. ii.
Ars eſt habitꝰ quidã faciendi uera cũ ratione. Sexto Ethicorũ. Phi.
Ars dicta. uel ꝙ arctis præceptis & regulis cuncta concludat. Vel ἀπὸ τοῦ ἄρετος ab arete: id eſt ab uirtute. Vnde ueteres artem pro uirtute appellarunt: ut ſcribit Diom.
Artium genera ſunt plura: quarum grammatice ſola literalis eſt. Dicta ꝙ a literis incipiat γράμμα ſiquidem litera dicitur. Et grãmaticus latine literatus interpretatur: grammatica uero literatura. ut inquit Fa. li. ii.
Grammatica ſcientia quædã in recte loquendi ſcribendiq́ & legẽdi ratione conſiſtens: quæ poetarum ſcriptorum & hiſtoriarum expoſitionem continet. Fa. & Dio. id aſſerunt.
Grammatica item quædam profeſſio eſt: quæ niſi oratoris futuri fũdamenta fideliter iecerit: quicquid ſuperſtruxeris corruet. Neceſſaria pueris: iucunda ſenibus: dulcis ſecretorum comes. Et quæ uel ſola omni ſtudiorũ genere plus habeat operis q̃ oſtentationis. Fab.
Partes grammaticæ ſunt quattuor principales: uidelicet lr̃a: ſyllaba:

dictiõ:&orõ. M. Tulli⁹ orator artis grãmaticæs diligẽtissim⁹ fuit & filio (ut in epistolis apparet) recte loquendi: asper quoq; exactor est Fab.

Græcorum litteræ.xxiiii.

α.alpha. β.uita. γ.gãma. δ.delta. ε.epsilon. ζ.zita. η.ita. θ.thita. ι.iota. κ.capa. λ.labda. μ.mi. ν.gni. ξ.xi. ο.omicrõ. ϖ.pi. ρ.ro. ς σ.sigma. τ.taf. υ.ypsilon. φ.phi. χ.chi. ψ.psi. ω.omega.

α.pro a. β.pro b.uel pro u consonante. γ.pro.g. δ.pro d. ε.pro.e. ζ.pro gemino.ss.vel pro.s.& d. η.pro.i.longo græcis: latinis vero pro e.longo. θ.pro th. ι.pro.i. κ.pro.c. λ.pro.l. μ.pro.m. ν.pro.n. ξ.pro c.&.i.vel pro.x. ο.pro.o.breui. ϖ.pro.p. ρ.pro.r. ς σ.pro.s. τ.pro.t. υ.pro.y.greco. φ.pro.ph. χ.pro.ch. ψ.pro.ps. ω.pro.o.longo.

Græcorũ diphthõgi proprie sunt sex. αι.facit æ. αυ.facit au latinis. ει.facit.e.productũ vel.i.auctore presci. ευ.facit eu. οι.facit i.græcis: latinis vero facit œ. ου.facit.u.uocalem. Preterea. υι.facit.i.longũ ωι.facit.o.longum.

De littera quid sit & unde dicatur.

Litera est pars minima uocis compositæ ex literis. Pris. Litera est uox quæ scribi potest indiuidua. Priscianus. Lr̃a est uocis ei⁹ quæ scribi potest forma.ut Scaurus alebat. Litera dicitur quasi legitera quia legitur: uel q̄ legentib⁹ iter ostendit. uel ab litura quam patitur. uel q̄ legendo literatur. Diomedes. Literæ etiam elementa appellantur ad similitudinem elementorũ mundi. sicut enim illa coeuntia omne corpus perficiunt: sic etiã hæ cõiũcte lr̃a uocẽ q̄si corp⁹ aliqđ cõponũt. Pris. Elemẽtũ & lr̃a differũt. Elemẽtũ qdẽ est uis ip̃a & ptãs. Lr̃a aũt figura ẽ ptãtis. Igit̃ elemẽtũ intelligit̃ lr̃a scribit̃ & noĩat̃. Diom. Tñ sæpe cõfunduntur.

Accidit lr̃æ nomẽ figura ptãs. Nomẽ ẽ qđ dr̃ uel p̃nũciatur. Figura quũ scripta aspicit̃ uel notat̃. Ptãs aũt ip̃a q̄ ab reliq̄s segregat̃. Dio.

Literæ quibus latini utimur sunt uĩgintiduæ. A.b.c.d.e.f.g.h.i.k.l.m.n.o.p.q.r.s.t.u.x.y.z.

H aspirationis est nota: lr̃a aũt nõ est. Neq;.n.uocal̃ nec cõsonãs esse põt. Vocal̃ nõ est: q̄a ex se uocẽ nõ facit. Nec semiuocalis: cum nulla syllaba latĩa uel græca p̃ ĩtegras dictiões ĩ eã desinat. Nec muta cum in eadẽ syllaba cũ duab⁹ mutis bis ponatur: ut Phthius. erichthoni⁹: Nulla.n.syllaba plus duab⁹ mutis põt habere iuxta se positis: nec pl⁹ tribus consonantib⁹ continuare. Pr.

Aspiratio est sonus uberius elatus. Vel aspiratio est humani spiritus crassitudo.

Quinq; sunt uocales.a.e.i.o.u. Vtimur etiam y græcorum causa nominum.

Vocales ideo dictæ: ꝙ ad scribendas uoces articulatas necessariæ habentur. Has quidam sonantes appellant. Dio.
Consonantes appellantur quia uocalibus consonant cum ipsæ per se nequeant uocem perficere. Pr.
Consonantes sunt sedecim. b. c. d. f. g. k. l. m. n. p. q. r. s. t. x. z.
Consonantes diuiduntur in mutas & semiuocales.
Mutæ noïant̃ ad cõpationẽ bñ sonãtiũ: qa exiguã pteȝ uocis habẽt.
Semiuocales sũt septẽ. l. m. n. r. s. x. &. z. quo utimur græcis dictõib⁹.
Semiuocales dicuntur quia dimidium eius potestatis habent: sed ꝑ se nec syllabam nec plenam uocem faciunt. Diom.
Ex semiuocalibus duæ sunt liquidæ apud latinos. L. r. quæ post mutas positæ in eadem syllaba modo breuẽ modo longã faciũt syllabã naturaliter breuẽ: ut Nec tenebris uideo: uidi sed qppe tenebris.
Litteræ pp rerum memoriã inuentæ: ne obliuionem fugiant.

De diphthongis.

Diphthongus est duarum uocalium uim suam seruantiũ in eadẽ syllaba cõplexio. Diphthongus dicta ꝙ dis phthongos hoc est dãs uoces cõprehẽdit: nã singulæ uocales suas uoces habẽt. Prisc.
Diphthongi quibus nunc utimur sunt quattuor: Au & eu scribũtur & proferuntur: ut Aula. euterpe. Ae & œ scribuntur & non proferuntur: ut Sæpe fœnum.
Præterea nõnũꝗ ei græca diphthõgo illoꝝ more sũt usi latini. Vergi. in buc. Caucaseasq; refert uolucres furtũq; ꝓmethei. Et ibi. Vnus ob noxã & furias Aiacis oil ei. Itẽ: Iã ualida ilionei nauem iã fortis echate. In quibus quidẽ ei ꝓ unica syllaba & unica diphthongo posuit. quod metroꝝ scãsio indicat quæ diuisis illis lr̃is fieri nõ pssẽt. Reperitur etiã uetustissimos nostros sẽper ꝓ i lõgo diphthongũ hanc scriptitasse. Vt Pueri. futei ꝓ pueri futi. Legitur etiã uieis & sueis pro uiis & suiis. Ae syllabã Festus ait: antiqui græca consuetudine per ai scribebant: ut Aulai. musai. pro aulæ musæ.
Aulai pro aulæ: est (ut aiunt) diæreseis de græca ratione ueniens quorum diphthongus resoluta apud nos duas syllabas facit.

De Syllaba.

Yllaba ẽ comprehẽsio litterarũ cõsequẽs sub uno accentu & uno spiritu prolata. Abusiue tñ ẽt singularum uocalium sonos syllabas nominamus. Vel syllaba ẽ uox lr̃alis quæ sub uno accẽtu & uno spiritu indistãter profertur. Pris.
Syllabæ latinæ cõnexiones uel cõceptiones dici possunt ꝙ literas concipiant atq; connectant. Diom.
Accidit unicuiq; syllabæ: Tenor: spiritus: tempus: & numerus

Iraru. Tenor. i. accentus aut son⁹ acutus uel grauis uel circūflexus. Spiritus asp uel lenis. Tps unū uel duo. Vnū si uocalis est breuis p se Vel si ēt una cōsonās simplex cōsequit̄: ut caput. In lōgis natura uel positiōe duo sūt tpa: ut Dos ars. Priscianus. Numerus lrarū accedit syllabæ.: quia nō minus q̄ unius litere : nec plus q̄ sex literarū apud latinos potest īueniri syllaba. ut a. ab. ars. mars. stās. stirps. Priscian⁹.

De dictione.

Dictio est ps mīma orōnis cōstructiōe id est in ordine positæ Pars autem q̄tum ad totius sensus intellectum. Priscianus. Dictionis ꝓprium est p se aliquid significare. Syllaba autem nunq̄ per se aliquid significare potest. Monosyllaba dictiones pos/sunt esse & syllabæ: non tamen sincere. Priscian⁹.

De orōne.

Oratio est ordinatio dictionum congruam sententiam perfe/ctamq; demonstrans. Priscianus. Oratio aliter est con/textus uerborum cum sensu. Contextus autem sine sensu nō est oratio. Inuenitur tamen & plena oratio in unica dictione: aut syl/laba: ut curre: lege: dic: ubi profecto tu intelligitur. Partes orationis quot sunt? octo. Nomen uerbum participium & prononomen. quæ declinantur? præpositio aduerbium interiectio & coniunctio: quæ minime uersantur. Pars orationis est uox indicans mentis conce/ptum. Priscianus. xi.

De nomine.

Nomen est pars orationis cum casu corpus: aut rem proprie communiterue significans. Proprie ut Roma tybris. Com/muniter ut Vrbs flumen. Don. Nomen dictum quasi nota/mē: ta sylliba mota: ꝙ unamquāq; rem notet. Vel a græco ονομα. Diom. Cur primo loco nomen secundo uerbum posuere scriptores artium? quia nulla oratio sine illis completur. quis etiam ex prono/mine & uerbo constet orationis perfectio. ut Ego ambulo. Item añ uerbum necessario ponitur nomen: quia agere & pati substantiæ ꝓ/prium est: in qua est positio nominum e quibus proprietas uerbi. i. actio et passio nascitur. Priscianus. Accidunt nomini quinq;. Speci/es: genus: numerus: figura: & casus. Species est originalis dispositio dictionis per quā fit primitiui uel deriuatiui discretio. Species duæ sunt: primitiua: ut iulius mons. deriuatiua: ut iulius montanus. Pro/prium nominum secundum latinos quattuor sunt species. Præno/men: nomen: cognomen: & agnomen. ut Publius. cornellus. scipio. aphricanus. Don. Prænomen est quod præponitur nomini: uel dif/ferentiæ causa: uel ꝙ tempore quo Sabinos Romani ascripsere ci/uitati ad confirmandam coniunctionem: nomina illorum suis præ/ponebant nominibus: & inuicem Sabini Romanorum: ut. A. aulus.

P. ut publius. T. ut titius. Cn. cneus. Sp. spurius. Sex. sextus. Tu. tulli- u. M. marcus. P.
Nomen est proprie uniuscuiusq; suum: ut Cornelius. P.
Nomen est proprium uocabulum singulorum. Mar.
Cognomen est cognationis nomen: ut Scipio. P.
Agnomen est quod ab aliquo euentu imponitur: ut aphricanus. Getulicus. Persicus. Creticus. P.
Nomen aut proprium aut appellatiuum.
Proprium nomen est: quod naturaliter uniuscuiusq; priuatam substantiam & qualitatem significat: ut Plato Socrates.
Appellatiuum commune est multorum: ut Animal uirtus homo.
Appellatiuorum aliud adiectiuum: ut Bonus malus. Aliud patronimicum: ut priamides. Aliud gentile: ut Græcus latinus. Aliud patrium: ut Veliternus romanus. Aliud possessiuum: ut Vxor uxorius. formica formicinus. Aliud diminutiuum: ut Rex regulus. ignis igniculus. Aliud denominatiuum &c. ut fur furax.
Adiectiuum est quod adiicitur propriis uel appellatiuis significans laudem aut uituperationem aut accidens: ut iustus aut iniustus. imperator niger. corus altum mare. Pr. Adiectiuum dicitur ab adiicio: quia appellatiuis aut propriis adiici solent ad manifestandam eorum qualitatem uel quantitatem: ut bonum animal: magnus homo.
Adiectiuum uariatur per tres diuersas uoces: ut Veliternus literna literum. uel per tres articulos: ut hic & hæc grauis & hoc graue. uel hic & hæc & hoc legens.
Substantiuum uero nomen est illud cui preponitur unus articulus uel duo tantum: ut hic animus. uel hic & hæc testis.
Patronimicum est quod a propriis tantummodo deriuatur patrum nominibus secundum græcam formam. Quod quidem significat cum genitiuo primitiui filios uel nepotes: ut Priamides priami filius uel nepos. Pr.
Possessiuum est quod cum genitiuo principali significat aliquid ex his quæ possidentur: ut Regius honor pro regis honor. Pr.
In quo differunt possessiua nomina a patronimicis. patronimica filios uel nepotes significant. possessiua autem non solum filios: sed omnia que possunt esse in possessiones.
Patronimica item a propriis tantummodo deriuantur. possessiua etiam ab appellatiuis: ut Cæsar cæsareus. Aeneas æneius: & secundum Apuleium æneicus. dixit enim æneica gens. Mulio mulionicus. Pr.
Diminutiuum est quod diminutionem sui primitiui demonstrat: ut Frater fraterculus. Homo homúcio. homúculus. homulus. homullus

lus.res rescule. equus equuleus. ensis ensiculus de ensicula. Pr.
Denominatiuum appellatur a nomine. habet enim generalem nominationem omnium formarum quæ a nomine deriuantur: ut Corylus coryletum. Pr.
Genus est exploratio sexus. S.
Genera nominum principalia sunt duo: quæ sola nouit ratio naturæ: Masculinum & fœmininum. Pr.
Genus a generando dicitur proprie quod generare potest: ut masculinum & fœmininum. Pr.
Nominum genera sunt septem. Masculinum ut hic poeta. Fœmininum ut hæc musa. Neutrum ut hoc regnū. Commune ut hic & hæc homo. Omne ut hic & hæc & hoc amans. Epicœnum uel promiscuum: id est sub commune hic passer hæc aquila. Dubium uel incertū: ut hic uel hæc dies.
Numer⁹ est incrementū quantitatis ab uno ad plura ꝓcedēs. Diom.
Numer⁹ est unitatū pluralitas. Phūs. x. Meta.
Numeri nominū duo sūt. Singularis ut hō. Pluralis ut homines.
Figura est discrimen simpliciū dictionū & compositarū. Diom.
Figuræ noīm sūt tres. Simplex ut magn⁹. Cōposita ut magnanim⁹.
Decōposita. i. a cōpositis deriuata: ut magnanimitas.
Casus est declinatio nominis uel aliarum casualium dictionum: quæ fit maxime in fine. Prisci.
Casus est quidam gradus declinationis a cadendo dictus: quia per eum nomen a prima sui positione inflexu cadit. Diom.
Casus sunt sex. Nominatiuus: genitiuus: datiuus: accusatiuus: uocatiuus: & ablatiuus: qui proprius est romanorum.
Recti sunt duo. Nominatiuus & Vocatiuus. Dona.
Obliqui sunt quattuor. Gtūs: dtūs: actūs: & abltūs. Diom.
Ntūs dicit̄ q̄a p eū noīatio fit: ut nomiēt iste Hōer⁹: iste Virgili⁹. P.
Genitiuus dicitur quia generat omnes obliquos sequentes.
Datiuus a dando dicitur: ut do homini illam rem.
Accusatiuus ab accusando: ut accuso hominem.
Vocatiuus a uoco: ut o Aeneas.
Ablatiuus ab aufero: ut ab Hectore aufero. Pr.
Declinatio est ex uerbo in uerbum uocis commutatio. Var.
Declinationes nominū quinq; sunt. Prima facit gtīn singularē ī æ dipthongon: ut poeta huius poetæ. Secunda in i productū: ut dn̄s domini. Tertia in is breuē: ut pater patris. Quarta in us productam & in u. ut hic senatus huius senatus: & hoc cornu huius cornu. Quinta in ei diuisas syllabas: ut meridies meridiei.

De Verbo:

Erbum eſt pars orationis cum tempore & perſona ſine caſu aut agere aliquid aut pati aut neutruꝫ ſignificans. Don. Verbum a uerberatu aeris dicitur. aere enim lingua uerberato intra palatum oratio promitur. Diom.

Verbo accidunt octo. Genus: tempus: modus: ſpecies: figura: coniugatio: perſona cum numero.

Verborum perſonalium genera ſunt quinq;. Actiuum: paſſiuũ: neutrum: commune & deponens.

Actiua dicuntur quia agunt: ut uerbero. Paſſiua dicũtur quia patiuntur: ut uerberor. Neutralia quia nec agunt nec patiuntur: ut iaceo: ſedeo. Communia dicuntur quia & agunt & patiuntur: ut amplector. Deponentia dicuntur quia deponunt unam ſignificationeꝫ uel actiuam uel paſſiuam & alteram per ſe retinent. ut ſequor & lætor: & ita a communibus ſeparantur.

Genus in uerbo dicitur: quia unum generatur ex altero. nam actiuo adiicis r & fit paſſiuum: ut rurſum paſſiuo adimis r & parit actiuũ: ut amo amor.

Tempus eſt menſura motus. Phũs. iiii. Phiſic.

Tẽpus eſt certa dimẽſio quæ ex cœli conuerſiõe colligit᷑. Mac. ſati.

Tempus eſt uiciſſitudo rerum: ut Diom. ait. Diuiditur auteꝫ in præſens præteritum & futurum.

Verborum tempora ſunt quinq;: Præſens quod agit: ut lego. Præteritum imperfectum: quod omiſſum eſt & non completuꝫ: ut legebam. Præteritum perfectũ: quod completum eſt paulo ante: ut legi. Præteritum pluſq̃perfectum: quod completuꝫ eſt olim: ut legeram. Futurum quod imminet: ut legam. S.

Præſens tẽpus proprie dicitur cuius pars p̃teriti pars futuri ẽ. Cũ. n. tempus fluuii more in ſtabili uoluatur curſu: uix punctum habere põt in p̃ſenti: hoc ẽ in ſtanti. Maxĩa igitur pars eius ut dictum ẽ uel præteriit uel futura eſt: excepto ſum uerbo quod nos poſſumꝰ ſubſtantiuum uocare. Similẽ huic uim habẽt etiã uocatiua. ut Priſcia. uocor. nominor. dicor. nuncupor. appellor. Priſci.

Modus ĩ uerbis ẽ diuerſa ĩclinatio aĩ uarios eiꝰ affectꝰ demõſtrãs. P.

Modus a motu dicitur: ꝙ unus moueatur in alterum.

Modi uerborũ ſunt quinq;. Indicatiuꝰ: imperatiuꝰ: optatiuꝰ: ſubiunctiuus uel coniunctiuus & infinitiuus.

Indicatiuus dicitur: quia per eum indicamus quid agitur.

Imperatiuus dictus: quia per eũ imperamus aliis ut aliquid faciant.

Optatiuus: quia eget aduerbio optandi ut plenũ ſignificet ſenſum.

Subiūctiuꝰ: quia subiūgit sibi aliud uerbū ut pfectū significet sensū.
Iifinitiuus: quia nec personas nec numeros diffinit: sed oēs tris uno uerbo profert: ut legere.
Species sūt uerborū duæ. Primitiua ut lego. Deriuatiua ut lecturio.
Figuræ in uerbis sūt tres. Simplex: ut cupio. Composita: ut cōcupio. Decomposita: ut concupisco.
Coniugatio est consequens uerborum declinatio. Prisc.
Cōiugatō dicta ꝙ una eadēq̧ rōne decliatōis pluria cōiūgūt uerba.
Coniugatiōes apud latios sūt quattuor. Pria cōiugatio in as uel in aris effert secūdā psonā pñtis: ut Amo as & amor aris. Secūda in es uel eris productā: ut Doceo doces & doceor ceris. Tertia in is uel in eris correptā: ut Lego legis & legor legeris. Quarta in is uel iris productam: ut audio audis & audior audiris.
Maiores oli oībus cōiugatiōibꝰ impatiuo bam addebāt: & faciebāt iperfectū indicatiui quod adhuc ī tribꝰ obseruatur. In quarta ēt e additur: ut Nutri nutriebā. Dixit ergo antique poeta in sexto. Leni bat dictis aīum: p leniebat: ut Squamis auroq̧ polibat: p poliebat. S.
Persona est rationalis substantia qua sermo exercetur. Diom.
Sunt persone uerborum tres. Prima est quæ dicit: ut lego. Secunda cui dicitur: ut legis. Tertia de qua dicitur: ut legit. Don.
Numeri uerborū duo sunt. Singularis ut lego. Pluralis ut legimus.

De Participio.

Participiū ē pars oratiōis quæ pro uerbo accipitur: ex quo ēt deriuatˀ: genꝰ & casū habens ad similitudinē nomīs: & accidentia uerbo absq̧ descriptione psonarū & modorū. P.
Participiū inuentū est: ut in noīatiuo quidē sine cōiūctiōe proferatur cū alio uerbo: ut Legens doceo p lego & doceo. Pr.
Accidūt participio sex. Genꝰ: casus: tēpꝰ: significatio: nūerꝰ: & figura.
Genera participiorū sunt quattuor. Masculinū ut doctꝰ. Fœmininū ut docta. Neutrū ut doctū. Omne ut hic & hæc & hoc docens.
Participia sex casus habent ut nomina.
Tpa pticipioꝝ sūt tria. Prælēs cū ipfecto ut amās & docēs. Perfectū cū plusq̄perfecto ut amatꝰ. Futurū ut amaturꝰ & amandus.
Significatōes pticipiorū sūt. v. actiua: passiua: neutra: cōis & depoēs.
Numerꝰ participiis accidit: Singularis ut amās: Pluralis ut amantes.
Figuræ duæ sūt pticipiorū. Siplex ut faciēs. Decōposita ut efficiēs. Nā deriuatˀ a cōpōito uerbo efficio. Si eī pticipia ipsa p se cōponātˀ nō priꝰ uerbis cōpositis trāseūt ī nominū tantū: ut Nocēs innocens.
Omnia præteriti tpis participia terminantur in tus: ut amatus. Ctus

ut doctus. Ptus ut rapt⁹. Stus ut questus. Sus ut risus. Xus ut flexus.
Futuri participium in rus finitur: ut amaturus. & in dus: ut amandus.

De pronomine.

PRonomen est pars orõnis quæ pro nomine proprio uniuscuiusq; accipitur: personasq; finitas recipit. Pr.
Pronomen dictum quia fungitur officio nominis est.
Pronomini accidũt sex. Species: gen⁹: nũer⁹: figura: psona: & casus.
Species duæ sũt. Primitiua ut ego mei. Deriuatiua ut me⁹.
Pronominũ alia demõstratiua: ut Ego nos: tu uos: hic iste. Alia relatiua: ut is sui. Alia relatiua & demõstratiua: ut ille ipse. Pr.
Hic præponitur. Is autem subiungit: ut si dicam Aeneas fuit filius Veneris: is qui uicit turnum. Pr.
A genitiuo plurali nostrum uel nostri deriuatur noster & nostras.
A genitiuo uestrum uel uestri deriuatur uester & uestras.
Queritur nunc cur nostras & uestras a plurali tantũmõ deriuãt? Ad quod rñdẽdũ q̄ patriã seu gẽtem significant. patria aũt uel gẽs uni⁹ esse nõ põt sed semp multoꝝ possessio. Itaq; nostras dicimus qui ẽ a nostra patria uel gente quam multi possidemus. P.
Persone pronominũ sũt tres. prima ut ego. secũda ut tu. tertia ut ille
Genera pnominũ sũt quinq;. Masculinu3 ut hic. fœmininũ ut hæc. neutrũ ut hoc. Cõmune ut nostras & uestras. Omne ut ego & tu.
Figura pnominũ duplex est. simplex ut iste ista istud. is ea id. Cõposita ut istic istec istoc uel istuc. & idem eadem idem.
Numeri duo sũt. singularis ut ego tu. Pluralis ut nos uos.
Casus pronominũ sunt sex ut in nomine.
Tu me⁹ noster & nostras uocatiuũ casũ dũtaxat e pronoĩbus habẽt: quia secũdæ personæ adiungi possũt. Alia uero possessiua pronomina: quia secundæ personæ iungi non possũt carẽt uocatiuo.
Modi declinatõis pronominũ sũt quattuor. Prim⁹ mod⁹ facit gtũm singularẽ i i uel i is & dtm in i: ut ego mei uel mis mihi. Secũd⁹ facit gtm̃ i us & dtm̃ in i: ut ille illi⁹ illi. Terti⁹ uariat secũdũ primã & secũdam nominũ declinationẽ: ut Meus mea meũ. Genitiuo mei meæ mei. Quartus secundũ tertiã flectitur: ut nostras nostratis.

De præpositione.

PRæpositio est pars orationis indeclinabilis: q̃ ppõit aliis ptib⁹ orõis: uel appositiõe ut in tẽplo. uel cõpositiõe ut ĩpius.
Præpositio aliis ptibus orationis præposita significationes earũ aut mutat: ut doctus indoctus. aut complet: ut facio perficio. aut minuit ut rideo subrideo. Pris.
Præpositioni accidũt tria. Casus figura & ordo. Casus accusatiuus &

ablatiuus. Figura simplex ut abs. Cōposita ut absq;. Ordo præpositi/
uus ut sine. Subiunctiuus ut tenus. Don.
Præpositiōes uel sūt uni⁹ syllabæ: uel duaꝝ: uel triū: ut in ītra secūdū
Propriū ꝓpositionis ē nihil certū ꝑ se posita sine aliis partib⁹ oratio
nis significare posse. preserti de monosyllabis: ad ob per præ ab abs
ut cū de e ex Necnon in quibusdā dissyllabis ut ante, preter. Heæ enī
ad sensum sequētium significationes suas accommodant.
Præpositio quum ad cōpositionē transierit. aut uim suā retinet: ut in
duco. aut mutat ultimā literā: ut sufficio. aut perdit ut coeo. S.
Præpositio dicta quoniā loquēdo præponit᷑. dicim⁹ eī ante tēplum
est non tēplū ante est. S. Sed tenus ait Don. propter euphoniā subii
citur pubetenus. In plurali genitiuo postpōitur ue: lateꝝ tenus. Oui
dius meta. ulti. dixit. Prectoribusq; tenus.

De aduerbio.

Dduerbiū est pars orationis quæ adiecta uerbo significati
onē eius aut cōplet: aut mutat: aut minuit: ut iam faciā: nō
faciam: parum faciam. Don.
Aduerbiū quasi ad uerbū dicit᷑. Semper enim adiicit᷑ uerbo.
Accidunt aduerbio species: significatio & figura.
Species duæ sūt. Primitiua ut Clā. sæpe satis. Deriuatiua: ut Clāculū
sæpius satius.
Figuræ aduerbiorū sūt tres. Simplex: ut diu. huc. Cōposita. ut Inter/
diu adhuc. Decomposita quæ a cōpositis deriuatur: ut Efficaciter.
Significatio aduerbiorū diuersas species habet. Sūt enim aduerbia
temporis ut pridem. nunc. Sunt loci &c.
Præpositio separati aduerbiis nō applicabitur: quis legerim⁹: de sur/
suz. desubito. derepēte. exide. & abusq;. & dehic. Sed hæc tāq unā ꝑ
teꝫ orōis sub uno accētu ꝓnūciabim⁹. Don. Ser. ēt idē asserit scribēs
nemo enī dicit de sero. de mō. Vnde nec de mane dicere debem⁹: sꝫ
dicēdo de primo mane. ꝓpositio nō uidet᷑ iungi mane sed primo.

De interiectione.

Nteriectio ē pars orationis interiecta aliis ptib⁹ orōnis ad
exprimendos animi affectus. Do.
Interiectioni accidit significatio tantū. Diom.
Interiectio diuersas habet significatōes: Gaudii: ut euax Doloris: ut
heu ah &c.

De coniunctione.

Oniūctio ē pars orōnis annectēs ordināsq; sniam. Diom.
Cōiūctio dicta: qa cōiungit elocutiōes; ut ego & tu eamus.
Coniūctiones duas separatas naturaliter nemo cōiūgit: sed
hoc plerūq; a poetis cā metri fit: Vt Multa quoq; & bello

passus. Ergo hic una uacat sicut alio loco. Dixitq; & prælia uoce d ire mitis. Pris. autem. vii. de. xii. car. inquit quoq; eo loco necesse esse p similiter accipi Cum sequatur. &.

Coniunctioni accidunt tria. Potestas. figura. ordo. Diom.

Potestas coniunctionum in quinq; diuiditur species. Est em̃ copulatiua: ut Et q; sed em̃. Disiunctiua: ut aut ue uel. Expletiua: ut quidem equidem. Causalis. si tametsi quãobrem. Rationalis. itaq; quapropter quoniam ergo iccirco. Diom.

Figura est quæ apparet an simplex sit: ut nan. An composita ut nãq;. Ordo coniunctionum est triplex. Aut. n. præponuntur: ut at ast. Aut supponuntur: ut q; autem. Aut cõmunes sunt: ut ergo igitur. Don.

Finis donati melioris: Catonis: et libelli de arte Anto. mancinelli.

ANTONII MANCINELLI EPITOMA SEV REGVLAE CONSTRVCTIONIS.

TITVLI.

Ant. Mãci. Veliterni regulæ cõstructõis ad reuerẽdũ p̃sulẽ Nicolaũ Rubeũ patriciũ uenetũ omniũ bonaꝝ artiũ & uitutis cultorem.

Vã necessarii sint grãmaticæ. κανονεσ. & p̃cepta ipa loquẽdi ueneráde p̃sul Nicolae Rubee facũdia: cõsilio: morib⁹ Vlysse. Nestore fabioq́ꝫ p̃stãtior: liberalitate Pisonẽ: Senecã: Mecænatẽ exuperãs: Cũ alias: tum hoc potissimũ tpe aĩaduerti. Video ei: qd̃ & tu sepe dãnaue rastũ pue ros: tũ adolescẽtes q̃plurios cõtra Quĩtiliani quoq́ꝫ p̃cepta: Lucanũ: Propertiũ: Iuuenalẽ: Nasonẽ: Tibullũ: Martialẽ: Maronẽꝫ ipm: adde & Suetoniũ & eiusmodi alios uix unico uersu memoriæ traditos ĩ scholis a p̃ceptoꝝ audiisse. Verũtñ O tpa O mores: nec poeticẽ: nec Grãmaticẽ imbibisse. Itaq́ꝫ aliqñ molli suauiq́ꝫ & putili fruge paneq́ꝫ siligineo uescerẽt: Spicã uoluminũ quattuor & Versilogũ carmib⁹ edidi. diuti⁹ ei carmia ĩhærescũt. Nũc uero ne qd deesse ad recte loquẽdi sciam uideret: etsi romæ alias ædite & ĩpresse iãpridẽ fuerit: Cõstructõis regulas & Sũmã quãdã decliatõis. De uaria cõstructõe: thesaurũ Venetiis inde ĩprimi uolui. Vbi sane te auspice: te patrono: tibi dedit⁹: deuotusq́ꝫ cliẽs tuorum familiariũ filios edoceo. Quapp hæc ĩ p̃ñtia tuo qdẽ auspicio: tuoq́ꝫ ducti Venetiã p agrabũt: Comitãtib⁹ p̃pediẽ satyri aqnatis: q̃ nũc ĩprimunt̃ ut nostri cõmentatiouib⁹ te quoq́ꝫ sapiẽtissimũ adituris. Præterea ut dignatio tua qd hacten⁹ ad puerorũ eruditõeꝫ elaborauerĩ nosceret uisũ ẽ hic inferi⁹ patefacere labores oĩs. Vale religiõis pater & dec⁹. Vale & salue p̃sidiũ meũ. Venetiis pridie kal̃. Octo. Mcccc. Lxxxxii.

Anto. Mancinelli labores.

Epitoma seu regulæ cõstructiõs. Sũma declinationis.
Thesaurus de uaria cõstructione. Donatus melior.
De poetica uirtute. De arte libellus.
Carmen de figuris. Carmen de floribus.
De generibus. Carmen declinationis.
De supinis. Quorũ uoluminũ q̃ttuor. De præteritis.
Versilogus. Spica est titulus
Cõmẽtari⁹ in georgica Maronis. Cõmẽtari⁹ in bucolica.
Cõmẽtari⁹ in odas Horatii. Cõmẽtarius in iuuenalem.
Cõmentarius in carmen Epodon. Et seculare carmen.
Ex Laurentio Vallensi Epithoma secundũ seriem literarum.
Laurẽtii Vallensis lima quedam. Ioãnis tortelii lima quædam
Scribẽdi orandiq́ꝫ modus. Centiloquium.
Commentariolus in rhetoricẽ Ad herennium.
Cõmẽtari⁹ in somniũ Scipionis. Lexicõ de uerboꝝ significatu.

Anto. Mancinelli Regulæ constructionis.

De grammatica.

Rāmatica scia qdā ē: ī recte loquēdi: scribendiq3: & legēdi rōe cōsistēs: q̄ poetarū scriptorū & historiarū expositionē cōtiet. Fab. & diomedes id asserūt. Partes grāmaticæ sᵗ quattuor pricipales: uidel3 lrā: Syllaba: Dictio: & Oratio. Partes orōis sūt octo. Nomē: uerbū: pticipiū: & pnomen: q̄ declināť. Præpositio: aduerbiū: interiectio & cōiunctio: quæ mīme uariāť. Oratio ē cōtextꝰ uerborū cū sensu. De litera.

Itera ē uocis eiꝰ q̄ scribi pōt forma: ut Scaurꝰ aiebat. Vel lrā ē ps mīma uocis cōpositæ a lrīs. Lrē quibꝰ latini utimur sūt duæ & uiginti. A. b. c. d. e. f. g. i. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. x. y. z. H. aspiratiōis ē nota. lrā aūt nō ē. neq3 eni uocalis nec cōsonās eē pt. Quiq3 sūt uocales. a. e. i. o. u. Vtiur ēt. y. græcorū cā noī3. Cōsonātes sūt sedeci. b. c. d. f. g. k. l. m. n. p. q. r. s. t. x. z. Cōsonātes diuidūť in mutas & seiuocales. Mutæ sūt nouē. b. c. d. f. g. k. p. q. t. Seiuocales sunt septē. l. m. n. r. s. x. & z. q̄ utiuri græcis dictiōibꝰ. Ex seiuocalibꝰ duæ sᵗ liqdæ apud latios. l. r. q̄pꝰ mutas positæ ī eadē syllaba modo breue3 modo longam faciunt syllabam naturaliter breuē. ut Nec tenebris uideo: uidi sed quippe tenebris. Litere propter rerum mēoria3 iuentæ: ne obliuiōe fugiāt. De cūctis uero latiꝰ ī libello de arte. Diphthōgi qbꝰ nūc utimur sūt q̄ttuor. Au. eu. scribūť & pferūť: ut Aula euterpe. Ae & œ scribūť & n̄ pferūť: ut Sæpe fœnū. Græcorū lrǣ. xxiiii. α. alpha. β. uita. γ. gāma. δ. delta. ε. epsilon. ζ. zita. η. ita. θ. thita. ι. iota. κ. capa. λ. labda. μ. mi. ν. gni. ξ. xi. o. omicrō. π. pi. ρ. ro. ς σ. sigma. τ. taf. υ. ypsilon. φ. phi. χ. chi. ψ. psi. ω. omega.

α. pro a. β. pro b. uel pro u consonante. γ. pro. g. δ. pro d. ε. pro. e. ζ. pro gemino. ss. vel pro. s. & d. η. pro. i. longo græcis: latinis vero pro e. lōgo. θ. pro th. ι. pro. i. κ. pro. c. λ. pro. l. μ. pro. m. ν. pro. n. ξ. pro c. & s. vel pro. x. ο. pro. o. breui. π. pro. p. ρ. pro. r. ς σ. pro. s. τ. pro. t. υ. pro. y. greco. φ. pro. ph. χ. pro. ch. ψ. pro. ps. ω. pro. o. longo.

Græcorū diphthōgi proprie sunt sex. αι. facit æ. αυ. facit au latinis. ει. facit. e. productū vel. i. auctore presci. ευ. facit eu. οι. facit i. græcis: latinis vero facit œ. ου. facit. u. uocalem. Preterea. υι. facit. i. longu3 ωι. facit. o. longum. De nomine.

Omē ē ps orōis cū casu corpꝰ aut rē pprie cōiterue significās Proprie ut Roma Tyberis. Cōiter ut urbs flumē. Dona. Accidunt nōi qnq3. Species: genꝰ: nūerꝰ: figura & casus. Spēs nominū duæ sūt. Primitiua: ut iuliꝰ: mōs. Deriuatiua: ut Iulus mōtanus. Propriū nomen ē qđ naturaliť uniuscuiusq3 priuatā substātiam

& qualitatē ſignificat:ut Plato:Socrates. Appellatiuum cōmune eſt
multorū:ut animal:uirtus:homo. Adiectiuū nomen ē quod adi ici/
tur ꝓpriis uel appellatiuis:& uariatur ꝑ tres diuerſas uoces:ut Veli/
tern⁹ ueliterna ueliternū. uel ꝑ tres articulos:ut hic & hæc grauis &
hoc graue. Vel hic & hæc & hoc lagēs. Subſtātiuū nomē eſt illud cui
ꝑponitur unus articul⁹ uel duo tantū:ut hic Antoni⁹ ; uel hic & hæc
teſtis. Nomiūꝫ genera ſūt ſeptē. Maſculinū:ut hic poeta. Fœmininū
ut hæc muſa. Neutꝝ:ut hoc regnū. Cōe:ut hic & hæc hō. Oē ut hic &
hæc & hoc amās. Promiſcuū uel Epichenū:ut hic paſſer & hæc aqla
Dubiū uel ícertū:ut hic uel hæc dies. Nūeri duo ſūt. Sīgularis ut hō
Pluralis ut hoīes. Figuræ nominū ſūt tres. Simplex:ut magn⁹. Com
poſita:ut magnanim⁹. Decōpoſita:id eſt a cōpoſitis deriuata:ut ma/
gnanimitas. Caſus ē quidā grad⁹ declinatōis a cadēdo dict⁹:qa ꝑ euꝫ
nomē a prima ſui poſitiōe inflexu cadit. Caſus ſūt ſex. Noīatiu⁹: ge/
nitiu⁹:datiuus:accuſatiuus:uocatiu⁹:& ablatiu⁹:qui ꝓprius ē Roma/
norū. Recti ſūt duo:Noiatiuus & Vocatiu⁹. Don. Obliqui ſūt quat
tuor. genitiu⁹:datiuus:accuſatiu⁹ & ablatiu⁹. Donat⁹. Declinatio eſt
ex uerbo in uerbū uocis cōmutatio. Var. Declinatiōes noium qnqꝫ
ſūt. Prima facit gtūm ſingularē ī ae diphthōgō:ut poeta hui⁹ poetæ
Secūda in ī ꝓductū:ut Dn̄s dn̄i. Tertia in is breuem:ut pater patris.
Quarta in us ꝓductū & in u:ut hic ſenat⁹ hui⁹ ſenat⁹. & hoc cornu hu
ius cornu. Quinta in ei diuiſas ſyllabas:ut Meridies meridiei.

De uerbo.

VErbū eſt pars orōis:cū tēpore & perſona:ſine caſu:aut agere
aliquid aut pati aut neutrū ſignificās. Don. Verbo accidunt
octo gen⁹:Tēpus:Modus:Species:Figura:Cōiugatio:Perſo
na cū numero. Verborū ꝑſonaliū genera ſūt quinqꝫ. Actiuū. Paſſi/
uum:Neutrū:Cōmune:Deponēs. Verborū tempora ſūt quīqꝫ. Pre
ſens:ut Lego. Præteritū impfectū:ut legebā. Præteritū ꝑfectū:ut le
gi. Præteritū pluſq̄ꝑfectū ut legerā. Futurū ut legā. Modi uerborum
ſūt quīqꝫ. Indicatiu⁹:Imperatiu⁹:Optatiu⁹:Subiūctiuus uel coniūcti
uus & Infinitiu⁹. Spēs uerborū ſunt duæ:Primitiua:ut lego. Deriua/
tiua:ut lecturio. Figuræ in uerbis ſunt tres. Sīplex ut cupio. Cōpoſita
ut cōcupio. Decōpoſita:ut cōcupiſco. Cōiugatio dicta:ꝙ una eadē/
qꝫ rōe declinatōis plurima cōiūgunt uerba. Cōiugatiōes apud lati/
nos ſūt q̄ttuor. Prīa ut amo as. Secūda ut doceo es. Tertia:ut lego
is. Quarta ut audio is. Sūt ꝑſone uerborū tres. Prīa ut lego. Secūda
ut legis. tertia ut legit. Itē prīa ut legim⁹. ſecūda ut legitis. Tertia ut
legūt. Perſōa ē rōalis ſubā. Dio. Nūeri uerboꝝ duo ſt. Sīgl'aris:ut le
go. Plālis:ut legim⁹. de reliqs ꝑtib⁹ orōis ī lib. de arte ſatis docuim⁹.

Personalia uerba Tit.i.

ACtiuũ uerbũ ẽ illud quod o lr̃a terminat̃:& accepta.r.lr̃a fa cit ex se passiuũ:ut lego legor. Don. Noĩatiu⁹ cũ uerbo con uenit ĩ duob⁹:psona & nũero: ut fest⁹ amat. Adiectiuũ cum substãtiuo ĩ trib⁹ cõueĩt. Gñe. Nũero. & Casu. ut Quĩt⁹ nr̃ amabit. Relatiuũ añcedẽti cõuenit ĩ trib⁹:gñe:nũero:& psona:ĩ q̃ discorda/ re nõ põt:sicut gñe & nũero.ut pindar⁹ quem audio legit.

ACtiuoꝶ uerboꝶ formulæ seu regulæ octo sũt.Quaꝶ hæc ẽ prima uolẽs añ sese noĩatiuũ agetẽ:post se accusatiuũ pati entem:ut Sulpitius amat Vrium.

Amo	as	aui atum pour amer fermement.
Diligo	is	exi ectum pour amer legierement
Video	es	idi isum regarder.
Tango	is	tetigi tactum toucher.
Sperno	is	spreui spretum despriser.
Gero	is	gessi gestum porter.
Cano	is	cecini cantum chanter.
Lædo	is	læsi læsum blesser.
Offendo	is	offendi ensum commettre offence.
Consulo	is	luí ultum demander conseil.
Vsito	as	usitaui usitatum usiter.
Inuenio	is	eni entũ trouuer auãt q̃ on serche.cõsilio
Reperio	is	reperi reptũ en trouuer dauẽture. fortune

Ouidius. Tu non inuenta reperta es.

Terreo	es	rui itum espouuenter.
Torqueo	es	torsi tortum tormenter.
Timeo	es	mui craindre chose presente.
Metuo	is	tui craindre chose aduenir.

Martialis in secundo. Non metuas mortes Næuole sed tim eas.

Vro	is	ussi ustum bruller.
Fatigo	as	aui atum lasser.
Lingo	is	liqui lictum delaisser.
Pinquo	is	pinxi pictum paindre.
Cogo	is	coegi actum contraindre.
Negligo	is	neglexi nectum despriser.
Veho	is	uexi uectum tirer ou trainer.
Premo	is	pressi pressum estraindre.
Gigno	is	genui itum engendrer.

Metuere: Varro scribit:a quodã motu animi dictũ:quũ id quod ma lũ casuꝶ putat refugit mẽs. Timoris autẽ ac m et⁹ definito.prædicta

uerba nil differre ostendunt. Timor enim metus est mali appropinquantis. Metus opinio ē mali impendentis. Ergo idem est. Aegritudo uero opinio ē mali pñtis. Quæ oīa Cicero in tus definit.

SEcūda actiuorꝝ formula q̄rit añ sese noīatiuū agētē p⁹ se accusatiuū patiētē: & ultra gtm̄ uel ablm̄ sñ ꝑpositiōe: ut ĩpleo domū fœni uel fœno. Sed p̄eciū in abltō ponatur. Nisi.

Tanti uel quanti uel pluris siue minoris.
Audas quantilibet uel quanticunqꝫ: sed emi
Hoc tanto precio: tanti precii caueamus.
Vilius & uendo q̄ tu: uel carius inquam.
Et melius peius: uili & caro quoqꝫ fertur.
Dic magno: aut paruo: minimo quoqꝫ: uendimus agrum.
Additur & precio: nam dixit maximus illud.
Magno ubiqꝫ precio uirtus estimatur.
Aestimo dat precium genitiuo: dat quoqꝫ sexto.

Impleo	er	eui etum emplir.
Purgo	as	aui atum purger & nettoyer.
Accuso	as	aui atum accuser.
Reprehendo	is	endi ensum reprendre.
Emo	is	emi emptum acheter.
Vendo	is	endidi enditum uendre.
Venundo	as	uenundendi atum bailler a uendre.
Aestimo	as	aui atum tausser ou priser.
	Aexistimo uero iudico denotat iuger.	
Redimo	is	emi emptum racheter.

TErtia actiorꝝ formula petit añ sese ntm̄ agētē: post se accusatiuū patientē: ex ui datiuū: ut Iustin⁹ dat auxiliū patriæ.

Do	as	dedi datum donner.
Impendo	is	endi ensum donner ou despendre.
Trado	is	tradidi tum bailler.
Credo	is	credidi itum croire.
Tolo	is	sustuli sublatum esleuer.
Dico	is	ixi ictum dire.
Affero	is	asserui ertum affermer.
Porrigo	is	exi ectum bailler.
Spondeo	es	spopondi sponsum promettre.
Lego	is	legi lectum lire ou cueiller ou rober.
Atollo	is	attuli allatum aporter.
Afferro	ers	attuli allatum idem.
Commodo	as	aui atum prester.

Tullius pro. M. Cœlio ait. ut aurũ cõmodares. Et Plautus in rudente. Cur tu aquã grauare amabo: quã hoſtis hoſti commodat.

Quarta uerbo℞ actio℞ formula poſcit añ ſeſe ntm̃ agẽtẽ p⁹ſe actm̃ patiẽtẽ & ultra alte℞ actm̃: ut augur docuit me ſalutis

Doceo	es	cui ctum enſeigner. Citer.
Dedoceo	es	cui octum deſaprendre.
Moneo	es	nui itum admoneſter.
Rogo	as	aui atum prier.
Peto	is	tii uel tiui titum demander.
Interrogo	as	aui atum enquerir de choſe doubteuſe.
Cœlo	as	aui atum abſconſer & cacher.
Poſco	is	popoſci ſine ſupino demander.
Oro	as	aui atum prier & interroguer.
Calcio	as	aui atum chauſſer.
Veſtio	is	ſtii uel ſtiui itum ueſtir.
Exuo	is	ui utum deſpouller.
Cingo	is	inxi inctum caindre.

Quīta uerbo℞ actio℞ formlˀa ulˀt añ ſeſe ntm̃ agẽtẽ: p⁹ſe actm̃ patiẽtẽ: & ultra ablm̃ ſine præpoſitiõe: ut ſpolio te ueſte.

Spolio	as	aui atum deſpouller.
Infeſto	as	aui atum inuader ſes anemis.
Percutio	is	uſſi uſſum frapper.
Orno	as	aui atum orner.
Priuo	as	aui atum priuer.
Onero	as	aui atum charger
Exonero	as	aui atum alleger.
Educo	as	media breui aui atum nourir.
Cibo	as	aui atum donner a menger.
Dito	as	aui atum enrichir.
Capio	is	cœpi captuȝ prendre piller ou poſſeder.

Hæc domus capit tres equos. uel capax eſt triũ equo℞: aut trib⁹ eqs. Ceſte maiſon prent trois cheuaulx.

Paſco	is	paui paſtum repaiſtre.
Fundo	is	fudi fuſum eſpandre.
Findo	is	fidi fiſſum fendre.
Scindo	is	ſcidi ſciſſum coupper.
Ango	is	anxi anctum eſtrangler.
Tego	is	texi tectum couurir.
Frango	is	fregi fractum rompre.
Pungo	is	pupugi uel punxi punctum poindre.

Repungo is repũgi uel repũxi punctum repoindre.
Necto is nexi uel nexui nexum nouer.
Pecto is pexi uel pexui pexum pignier.
Tondeo es totondi tonsum tondre.
Mordeo es momordi morsum mordre.
Amicio is amicui amictum couurir.

SExta actiuoꝶ uerboꝶ formula petit añ sese ntm̃ agẽtẽ: post se actm̃ patiẽtẽ cũ abltõ mediãte ꝑpõitõe: ut Aug. audit a me grãmaticã.
Audio is audii uel diui itum ouir.
Intelligo is lexi lectum entendre.
Recipio is epi eptum recepuoir.
Accipio is epi eptum prendre.
Repeto is tii uel tiui itum demander.
Diuido is isi isum despartir.
Libero as aui atum liurer ou deffendre.
Conduco is duxi ductum conduire.
Quæro is siui itum demander.
Pello is pepuli pulsum debouter.

SEptĩa actioꝶ formula petit añ sese ntm̃ agẽtẽ: p⁹ se uero patiẽtẽ accusatiuũ cũ ĩfinito & obliquo: ut credo Pĩdarẽ seruire deo.
Credo is credidi itum croire.
Spero as aui atum attendre & esperer.
Despero as aui atum desesperer.
Scio is sii uel siui itum scauoir.
Cupio is pii uel piui itum desirer.
Puto as aui atum penser cuider.
Veto as uetui uetitum deffendre.

OCtaua & ultima actiuoꝶ formula petit ante sese nominatiuũ agentẽ: post se datiuũ patientẽ: ut ego inuideo tibi.
Inuideo es idi isum auoir enuie.
Prouideo es idi isum pouruoir.
Impero as aui atum commander.
Ausculto as aui atum obeir & obtemperer.
Benedico is ixi ictum bien dire.
Maledico is ixi ictum mal dire.
Timeo es mui craindre.

Metuo is tui craindre: ut metuo mihi uel filio: Nõ recte dicim⁹ auctore Diomede: Maledicor a te: sed maledicit̃ mihi. hm̃oi. n. uerba passiuã naturã nõ habẽt. Horati⁹ tñ dixit Inuideor & ĩperor. Hirci⁹ uero melius ait. Pecuniæ locupletibus imperabantur. Priscia. quoq; libro

viii. ait hæc etiã facere ex se passiua: ut imperor a te: Maledicor a te. inuideor a te.

De passiuis.

PAssiuũ uerbũ ẽ illud quod r litera terminaťː & ea amissa redit in actiuũ: ut legor lego. Don. prima uerbo℞ formula passiuo℞ q̃rit ante sese ĩtũm patiẽtẽ: post se uero dtũ uel ablatiuũ agentẽ mediãte ꝓpositiõe: ut Pindar⁹ amať a me uel mihi. Vltra hos casus aliæ formulæ reliquos seruãt. Dom⁹ ipletur a me fœni uel fœno: & tu doceris a me grammaticam.

Amor aris atus sum estre ame.
Impleor eris etus sum estre plain.
Daris uel dare datus sum estre donne.
Doceor eris octus sum estre enseigne.
Spolior aris atus sum estre despoullie.
Audior iris itus sum estre oui.
Speror aris atus sum estre spere ou est ant.
Ĩťdico tibi aq̃ & igni: passiue trifariã dicitus. ĩterdiciť tibi aq̃ & ignis Interdiciť tibi aqua & igni. Interdiceris aq̃ & igni. Lege thesaurum.

OCtaua & ultima passiuo℞ formula petit ante sese & post nominatiuũ: ut ego uocor Antoni⁹. Hæc aũt uocatiua dicunť a Pris. libro octauo. Vocor uocaris uocatus sum.

Nominor aris atus sum.
Nuncupor aris atus sum.
Dicor eris ctus sum.
Appellor aris atus sum pour estre appelle ou nomme.

De neutris.

NEutrũ uerbũ ẽ illud quod o lr̃a terminaťː & accepta. r. lr̃a latinũ ñ ẽ: ut Sto curro. Sũt ẽt neutra q̃ i termiãťː ut Odi: noui: cœpi: memini. adde pepigi. Sũt itẽ q̃ i um desinũt: ut sum: ꝓsũ: obsum. Don. Hæc dicunť neutra substantiua.

SVm es ẽ fui: estre. Cũ ntõ ante & post sic iungiťː ut Ego sum Veliternus. Cũ gtõ. Hic liber est Pindari. Cũ dtõ. Sũt mihi anni triginta: id est habeo trigita annos. Cũ abltõ. Pindar⁹ est bona indole. Cũ duob⁹ datiuis. Sũ tibi auxilio. Itẽ sum in foro. sub tecto ãte domũ. Interdũ sine casu posterioř: ut De⁹ ẽ. Troia fuit

A sum composita datiuum postulant: ut assũ prædæ. assũ pugnæ.
Assum ades affui estre ꝓsent & pres: ut assũ pugnæ & ĩ pugna.
Absum abes abfui pour estre absent & loĩg: ut absũ bellis & a bellis.
Desum dees defui defaillir. Virgi. deest illi.
Insum ines infui estre dedens: insum templo uel in templo.
Obsum obes obfui nuire. obsum tibi.

Prosum prodes profui.aider ou proffiter Prosum illi.
Præsum præs præfui.estre deuant Præsum urbi.
Subsum subes subfui.estre desoubz.Subsum lunæ.
Supersum superes superfui.estre dessus.Superest ilia uita.
Intersuz interes interfui estre present. intersuz lectioni & in lectione.
Intersuz.estre different..intersū illi.Et aliqd interest iter Ouidiuz & Catulum.Terentius in Eu.Stulto intelligens quid interest.
Intersum estre long.tu es long de antoine de deux palmes.A te intersunt duo palmi ad antonium.

Intersuz estre utile.Virtus iterest Pindari.Ad me.ad te.ad se.ad nos.ad uos.ad chi.Me tua sua nr̄a ur̄a & cuia.i abltō ponunt̄ p geni tiuis.Mei tui sui nr̄m ur̄m:cuius Priscianus auctor in.xii.

Aec dicunt̄ neutra passiua:& querūt añ sese ntūm patiēte post ablatiuū sine ꝑpositiōe:ut careo pente.i.nō hēo pētē.
Careo res rui caritū uel cassū nauoir pas ce que on ueult. Tu.i sene.Nō carz is q nō desiderat.Oui.met.xv.Morte carent aiæ.

Abundo	as	aui atum abonder
Abstineo	es	nui sine supino abstenir
Egeo	es	gui sine supino auoir besoing

Egeo libris et librorum.

Indigeo	es	gui idem

Costo.as cōstiti cōstitū uel cōstatū.couster. ut liber cōstitit mihi denario & tāti q̄ti pluris. minoris quaticūqz tātidē carius uili⁹.uili caro magno paruo. De Valeo etiaz est aduertendum.

Valeo	es	lui litū ualoir.liber hic ualet denario uel

denariū dicim⁹ & tāti q̄ti pluris minoris.quāticūqz tātidē carius.uilius:meli⁹:peius:caro:uili:magno:puo:minimo.Lege Thesaurum.

Aec neutra appellant̄ acquisitiua:& uolunt ante se noiatiuū agentem:post se datiuum:ut seruio tibi.
Seruio seruis serui & seruiui seruitum seruir

Proficio	is	eci ectum proffiter
Noceo	es	cui nocitum nuire
Placeo	es	cui & placitus sum complaire
Vaco	as	aui atum uacquer & attendre
Assurgo	is	exi ectum leuer a faire honneur
Incumbo	is	bui incubitum attendre
Hæreo	es	hæsi hæsum adioindre
Consulo	is	sului sultum donner conseil
Studeo	es	dui sine supino estudier
Parco	is	peperci uel parsi parsum pardonner

ze te pardõne tes peches. parco peccatis tuis. ie pardõne les peches. Parco peccatis. Marci. V tibi. Et confitentiũ tibi parce peccatis. Et Sueto Tyberio. Neq₃ tormẽtis neq₃ supplicio cuiusq̃ pepercit.

Lateo es latui sine supio mucer ou occulter. ut ueritas latet catõi uel catonem.

Resto as restitui restitũ uel restatũ rester.
Resisto etiã restiti facit. sicut consto & consisto cõstiti. Absto & absisto abstiti. insto & insisto institi. persisto perstiti.

Haec dicunt neutra trãsitiua: & querũt añ sese noĩatiuũ agẽtẽ: & post se accusatiuũ patiẽtẽ. ut Ego aro terrã. In tertia uero psõa sæpe passiuũ solet iuẽiri utroq₃ ĩ nũero s₃ ad muta & ad carẽtia aĩa ptinẽs. Dicim⁹ eñ arat̃ tra: iserit̃ arbor. Curritur spacium. Bibitur aqua & cætera. Pris. viii.

Aro	as	aui atum arer labourer
Sero	is	seui satum semer
Insero	is	seui insitum ensemencer
Insero	is	inserui insertu₃ enter lung dedans lautre
Consero	is	conseui consitum planter
Colo	is	colui cultum cultiuer & habiter
Instauro	as	aui atum renouueller. restauro non dicit̃
Pinso	is	pinsui pistum prestir ou machier
Subigo	is	egi actũ ẽpescher Pli. utit̃ significat & pl̃a
Cerno	is	creui cretũ regarder. Item subcerno
Decerno	is	eui etum deliberer ou constituer
Edo	es	edi esum uel estum menger

Comedo comes: ut ait Seruius: comedi esum uel comestum idem

Poto	as	aui & potus sum boire
Sorbeo	es	bui uel sorpsi sine supino humer
Prandeo	es	prandi & pransus sum disner
Cœno	as	aui & cœnatus sum souper
Sallio	is	sallii & salliui sallitu₃ saillir

Hinc sallliturus sallitus salliendus. Priscianus libro decimo

Sallo	is	salli saltum: saller. inde salsurus salsus & sal

lendus. Priscianus libro decimo

Olfacio	is	eci actum sentir au nes

Varro teste Marcello: Olfacit temetum

Mingo	is	minxi mictum pisser
Fœnero	as	aui atum donner ou bailler a usure

Sic ẽt Fœneror. Seneca ep̃la secũda. Quãtũ pascat ãt fœneret̃. S₃ latı⁹ in Thesauro.

HAec neutra dicunt imperfecta: nã uolũt añ sese nominatiuum agentẽ: post se uero casuꝫ cũ ꝓpositione: præterq̃ in nomib9 aduerbialit positis: ut eo ĩ urbe: Eo domũ. recipiũt etiam nominatiuũ: ut incedo regina. Euado diues.

Eo	is	ii uel iui itum aller
Euado	is	asi asum fallir. Euasit ad culmina tecti
Euado	is	asi asum deuenir. Euade doctus
Tendo	is	tetendi tentum uel tensum tendre
Pertineo	es	tinui appartenir. Hoc ad te ptinet. Nolle martialis ait.
Transeo	is	sii uel siui itum passer
Disto	as	distiti distatum estre loing: ut Velitræ distant ab urbe uiginti milia: seu uiginti milibus passuum
Accedo	is	essi essum approcher
Certo	as	aui atum combatre

HAec neutra absoluta dicuntur: id est intransitiua: ut Plato uult. Ego esurio. Tu dormis: ille uolat. Cũ nõ pfectã hñt constructionẽ sine obliquis. Pris. xviii.

Viuo	is	ixi ictum uiure
Conuiuo	is	ixi ictum uiure ensemble
Curro	is	cucurri cursum courir
Cubo	as	bui itum coucher
Excubo	as	bui itum faire le guet
Incubo	as	bui itum soy encliner
Obeo	is	obii uel obiui itum morir
Dormio	is	mii uel miui itum dormir
Quiesco	is	eui etum reposer
Salio	is	iui salii & salui saltum. Pris. x. saulter
Salto	as	ui atum dancer
Spumo	as	aui atum escumer
Respiro	as	aui atum respirer
Expiro	as	aui atum expirer
Meridio	as	aui atum dormir a midi

Suetonius in Calig. Dum ea meridiaret.

Sono	as	nui itũ sonner. Cãpana sonat ad nonã uel pro nona. Et Antonio cãpana sonat: seu ictu uel pulsu antonii. Ouid. secũdo de arte. Nec caua uesanis ictibus æra sonãt. Virgilius lib. iiii. Georgicorũ: ubi concaua pulsu saxa sonant.
Titubo	as	aui & titubatus suꝫ dancer ou uaciller. Est autem ebrii linguæ

Crepo	as	crepui itum creuer.
Discrepo	as	pui uel paui atum discreper ou estre differat.
Mico	as	cui sine supino troubler resplendir.
Dimico	as	cui & caui atum combatre.
Sto	as	steti atum estre de bout.
Pendeo	es	pependi pensum pendre.
Oleo	es	lui uel oleui oletum flairer.
Aboleo	es	abolui & leui aboletũ & litũ aboler ou oster.
Absoleo	es	leui letum ab usu recedo.
Exoleo	es	leui etum excresco uel de memoria exeo.
Adoleo	es	leui uel olui adultum croistre ou bruller.
Conquinisco	is	cõquexi sine supino incliner la teste.

HAec omĩa sine supposito & apposito ualẽt: ut pluit ningit. dicitur etiã pluit lapidib? lapides pluũt. Deus pluit carnẽ: pluit escã: ut uallæ placet. Ningit nullo casu indiget. Iuppiter serenat aerẽ dicitur. Itẽ fulminat arbores & grandinat uineas.

Pluit pluebat pluuit uel pluit plouuoir.

Serenat	abat	auit faire temps cler.
Fulminat	abat	auit fouldrer.
Grandinat	abat	auit greller.
Ningit	ebat	ninxit neger.
Fulgurat	abat	auit fulgurer esclairer.
Coruscat	abat	auit idem.
Tonat	abat	tonuit tonner.
Tempestat	abat	auit tempester.

HAec sui passiua uolũt ante se ntũm patiẽtẽ: post se abltũm agente; sine prepositione: ut rubeo pudore: horreo frigore: tepeo austro: ferueo æstate. Priscianus. xviii.

Gaudeo	es	isus sum sesiouir.
Doleo	es	lui itum douloir.
Albeo	es	bui blanchir.
Nigreo	es	grui noirsir.
Fulgeo	es	fulsi ulsum resplendir.
Caleo	es	lui eschauffer.
Frigeo	es	frixi ictum auoir froit.
Tepeo	es	pui eschaudir ung petit.
Aegroto	as	aui atum estre malade.
Aegreo	es	grui estre melencolieux.

Sed ꝓprie ut ægrotatio in corpore sic ægritudo in animo nomẽ habet: non seiunctum ab dolore inquit Cicero li. iii. tuscu.

HAec neutra passiua uolūt ante sese ntūm patiētē: post se ab latiuū agētē a uel ab mediāte:ut Vapulo a te. Exulo a te. Fio a te. Væneo a te. Nubo tibi. Priscianus octauo.

Vapulo as aui atum estre batu.

Quintilianus in.ix. An ab eo fustibus uapulasset: quod exemplū ut alia multa primus edo. Quidam etenim uapulo non iungi ablatiuo docuerat.

Fio is factus sum estre fait.

Exulo as aui atū estre banni. qđ absolute repperi sēper.

Væneo is nii & niui uænū estre uendu: ut Vendor cōstruitur. Lucanus. iiii. Seq; & sua tradita uenum castra uidet.

Nubo is nupsi nuptū estre marie: Cū abltō non legi.

Liceo es cui estre prise.

Hæc sola neutropassiua dicuntur a Prisciano octauo libro

Gaudeo es uisus sum esiouir.

Audeo es ausus sum oser.

Soleo es litus sum soloir.

Fido is fisus sum fier.

Fido illi & illo.

Fio is factus sum estre fait.

De uerbis Communibus.

COmmune uerbū ē quod r litera terminat & in duas formas cadit agētis & patiētis: ut Criminor te & criminor a te. Do. Cōmunia quādo actū significāt actiuorū cōstructionē: quando passionē passiuorū sequuntur: ut criminor te & criminor a te. Pris. xxiii. Item largior tibi librum. A me largit tibi liber. Hortor Pidarū ad uirtutē: a me hortatur Pindarus ad uirtutē. Dehortor Iulium a poesi. a me dehortatur Iulius a poesi.

Largior iris itus sum donner ou estre donne.

Experior iris exptus sū esprouuer ou estre esproune.

Veneror aris ueneratus sū honnorer ou estre honnore.

Moror aris atus sū detenir ou estre detenu attēdre ou estre attendu.

Osculor aris atus sū basier ou estre baise

Hortor aris atus sum conforter ou estre conforte.

Dehortor aris atus sum idem.

Criminor aris atus sum blasmer ou estre blasme.

Amplector eris amplexus sū embrasser ou estre embrasse.

Interpretor aris atus sū pour interpreter ou estre interprete.

Hospitor aris atus sum loger ou estre loge.

De uerbis deponentibus.

DEponẽs uerbũ ẽ quod r litera termĩat̃ & ea amissa latinũ nõ est: ut Collutor. Don. Ista uerba possessiua dicunt̃: & uolunt ante sese noĩatiuũ agentẽ: post se ablatiuum patientem sine præpositione: ut Vtor amico.

Vtor eris usus sum user & ouurer en chose utile
Abutor eris abusus sum mal user.
Vescor ris sine p̃terito & supino mẽger & user de uiande
Fruor eris fuctus uel fruitus sum user a son plaisir pour certain temps.
Fungor eris fũctus sum user doffice ou de dignite.
Potior ris titus sum obtenir & user de chose desiree.
Contenti fruimur: cupientes utimur autem.
Sic fruor aspectu & cantu: sed uestibus utor.
Fũgimur officiis: optatis rite potimur. Vescimur at dapib⁹.

ISta dicũtur acquisitiua: & uolũt ante se sentũ agentẽ: post se datiuũ patientẽ: ut Festus auxiliat̃ infirmo.

Auxilior aris atus sum aider.
Medeor eris sine præterito & supino mediciner.
Geniculor aris atus sum agenoiller flectere poplices.
Misereor eris sertus sum auoir misericorde.
Dominor aris atus sum auoir segnourie.
Amicor aris atus sum auoir amitie.
Loquor eris locutus sum parler. ut Loquor illi aspera uerba. alloquor illum uerbis asperis.
Aduersor aris atus sum contrarier.
Gratificor aris atus sum gratifier.
Irascor eris iratus sum courroucer.
Mentior iris itus sũ mẽtir. ie te mens. ego mẽtior tibi. Qui te dit q̃ no⁹ mẽtõs. Quitus dicit nos mẽtiri: uel a quito mẽtiri dicitu

ISta uerba dicunt̃ trãsitiua: & petũt ante sese nominatiuũ agẽtem: post se actm̃ patientẽ: ut ascanius meus solatur amicos.

Solor aris atus sum
Consolor aris atus sum consoler de parolle.
Precor ris atus sum prier. precor hanc rem illum: uel ab illo. Lege thesaurum.
Aggredior eris essus sum assaillir.
Populor aris atus sum deffaire ou destruire.
Furor aris atus sum rober. Vergili⁹ quinto. Pone caput fessosq; oculos furare labori.
Predor aris atus sum pillier.

Depredor aris atus sum idem
Tu as desrobe mon lucain. dicēdū est. Depredatus es lucanū meuȝ;
Depędabor mltos aureos Simōis. Ie desroberay beaucop de ducas a Simon.
Sequor eris secutus sū ensuiure.
Miror aris atus sum esmerueiller.
Ludificor aris atus sum railler. Terentius in eunu. Postq̄ ludificatuȝ est uirginem. Caue ne datiuo iungas.
Patior eris passus sum souffrir. Ouidius. Leniter ex merito quicquid patiare ferendum est.
Queror eris quest⁹ sū lamenter. ut multa de illo q̄ror.
Comitor aris atus sū acōpaigner. ut comitor illū.
Comitor aris atus sū estre acōpaigne: ut cōitor illo. diome.
Mutuor aris atus sū emprunter. sic ēt mutuo. lege thesaurus.

Ista sui passiua uolūt ante sese ntūm patientē: post se ablatiuum agentem sine prepositione: ut lætor auro.
Lætor aris atus sum esiouir.
Gratulor aris atus sū allegrer daultrui; ut tibi gratulor pace.
Glorior aris atus sum glorifier.
Indignor aris atus sum desdaigner.
Delector aris atus sum delecter.
Morior eris uel iris mortuus sum morir.
Stomacor aris atus sum courroucer despiter.
Tristor aris atus sum auoir tristesse.
Grauor aris atus sum greuer oppresser. Ouidius tamen ait uxori. Tu mala nostra grauas. alibi sæpius.

Ista deponentia passiua uolunt ante sese nominatiuū patiērem post se ablatiuū cum a uel ab: uel datiuuȝ; ut noscor a te & tibi. Priscianus octauo.
Nascor eris atus sum naistre.
Enascor eris atus sum idem.
Renascor eris atus sum renaistre.
Orior eris ortus sum idem. Phocas ait. Oriris & oriri tantummodo quartæ esse coniugationis: reliqua uero tertiæ.

Ista īperfecta dicunt̄: nā uolūt ante sese ntūm agēteȝ: post se uero casū cū præpositōe: ꝑterq̄ in noībus aduerbialiter positis: ut Quint⁹ graditur in agrū: uel domū aut Romam.
Gradior eris gressus sum aller.
Ingredior eris essus sum entrer ou cheminer.
Egredior eris essus sum issir.
Regredior eris essus sum retourner.

Reuertor essus sum idem.
Conuersor aris atus sum conuerser user.
Obuersor aris atus sum retourner a lencontre.
Paciscor eris gi & pact⁹ sũ faire apoĩtemẽt ou pact.
Ratiocinor aris at⁹ sũ faire raisõ ou paier raisõnablemẽt
Prælior aris atus sum combatre.

Sta dicunt͛ absoluta: id est intrãsitiua. Cũ ntõ enim perfectas habẽt cõstructionẽ sine obliquis: ut Sulpitius philosophat͛.
Philosophor.ris.atus sum philosopher.
Poetor aris atus sum composer uers.
Versificor aris atus sum idem.
Vociferor aris atus sum parler ietter sa uoix.
Apricor aris t⁹ sũ estre a soleil. qa ĩ aprili vbiq; solis
Iocor aris at⁹ sũ esiouir en parolle. calor.
Venor aris atus sum chasser au sauuagine.
Aucupor aris atus sum oyseller.
Spatior aris atus sum soy pourmener.
Peregrinor aris atus sum aller en uoyage.
Expergiscor eris experrectus sum esueiller.
Luctor aris atus sum luiter.
Lignor aris atus sum faire & diuiser bois.
Cachinnor aris at⁹ sum railler. Suetoni⁹ tñ in Vesp. Cachinnasse dicit. Lucretius etiam lib. iii. Quam famulæ longe fugitant furtimq; cachinnant.

De uerbis impersonalibus. Tit.ii.

Mpsonaliũ actiuæ quædã termĩatiõis: ut pœnitet: pudet. Quædã uero passiuæ sũt: ut amatur auditur. *Impersonalia* passiuã uoces habentia ablatiuo uel datiuo more passiuorum iũgunt͛: ut Currit͛ a me uel mihi: pro curro. Statur a te ꝓ stas. Dicitur ẽt sine casu: ut currit͛. Impersonale uerbum passiuæ uocis solet plerũq; nasci uel a tertiis actiuoꝶ personis singularibus tñ: addita ur ut amat amat͛. Vel a neutris actiuã uel absolutã ui habẽtibus: non tñ passiuã: ut statur: curritur: uiuitur: ambulat͛. Excepta uero sunt. Cõtingit: placet: euenit: accidit: uacat: iuuat: delectat: liquet: restat: ptinet: licet: attinet. A passiuis uero siue cõmunibus uel deponentibus nũq̃ impersonalia fiunt. Pris. auctor octauo & sexto. xii. carminum.

Actiuæ terminationis impersonalia.

Nterest. intererat. interfuit. appartenir ou estre utile.
Refert. ebat. retulit. idem.
Genitiuis oĩu; casualiũ & ĩfinito applicant͛: Vt uigilare interest im-

peratoris. Legere refert meo & natoris. Interest mea & patris. Refert tua & ĩpatoris. Cõstruũt̃ eni ꝑ quiq; genitiuis primitiuorũ ꝑnoĩm abltõ possessiuorũ: ut ĩterest mea tua sua nr̃a uel ur̃a. Prisc. xvii. interest ptiere quoq; significare oñdit. Ply. ĩ prĩcipio de mũdo loq̃ns ubi ait hui⁹ extera ĩdagare: nec ĩterest hoĩs: nec capit hũanæ cõiectu ra mẽtis. Refert & hoc mõ utũt̃. quelle differãce a il se tu uois tibere ou iule. Quid refert Iuliũ uideas ã Tyberiũ. il ne me chaut d'riẽs mais q̃ ie laie maintenant. Mea nihil refert dũ potiar modo. q̃ men chaut il ce elle est donne a titus. Quid mea refert illam dari Tito cela ne te chaut riens. id tua refert nihil.

Est.

Est erat fuit apartenir impersonale reperit̃. Iungit̃ enĩ gtõ & infinito: ut nec est uiri boni errare: id est non ptinet ad bonũ uirũ. Iungitur item ntõ & infinito: ut est meum tuũ suũ nostrum uel uestrũ cõsulere patriæ: id est pertinet ad me &c. Iungitur quoq; nominatiuo cum accusatiuo cum ad: ut Rogate quæ ad pacem sunt: id est pertinent. Et est hic personale.

Ec ĩpersonalia dtõ & infinito iungunt̃: ut placet illi audire

Placet	bat	cuit & citũ ẽ. S. x. pour plaire.
Libet	bat	uit & itũ ẽ pour plaire & auoir uolũte.
Licet	bat	licuit & licitũ ẽ. S. x. estre licite.
Contingit	bat	contigit aduenir il affiert.
Liquet	bat	estre manifeste. ptõ deficit: ut Phocas ait.
Vacat	bat	uit uaquer defaillir.
Prestat	bat	prestitit estre meilleur ꝑferer.
Conducit	bat	duxit estre utile.

Ec impersonalia infinito & actõ iũgunt̃: ut iuuat & delectat me studere. Personalia uero suam seruant constructionem. ut iuuo & delecto, illũ. Priscia. decimooctauo.

Iuuat	bat	iuuit delecter.
Delectat	bat	auit idem.
Decet	bat	cuit pouuoit. idem personale tertias tantum

hincinde personas habet: ut decent decebant decuerũt.

Oportet semper impersonale accusatiuo & infinito adiũgit̃: ut oportet illud scire. Priscianus decimooctauo.

Oportet	bat.	tuit il fault ou est necessaire.

Ec iũcta ĩfinitiuis ĩpersonalia sũt: ut docere ptinet ad sapientem.

Pertinet	bat	nuit
Attinet	bat	nuit
Spectat	bat	uit apartenir.

HEc sẽper impersonalia gtõ agenti: actõ patienti iunguntur: síne accusatiuo & infinito: ut pudet me sceleris: pudet me di/cere. Priscianus decimooctauo.

Pudet bat duit uergongner.
Pœnitet bat pœnituit repentir.
Tedet bat teduit ennuyer. pertesum est uel fuit. a ptedet oritur. Gellius enim. i. lib. perteduissẽt ait. Et li. xiiii. c. xx. Quarum matrimoniis pertedebat: scilicet Euripedem. Et Hieronymus secũ/do capite Ecclesiastici dixit. Iccirco teduit me uitæ meæ.
Piget bat piguit & pigitum est: idem ẽ q tedet.
Miseret bat misertũ est uel fuit auoir misericorde.
Ver. v. Si te lapsorum miseret.

HEc abltõ agẽti & præpositioni: exi dtõ patienti iungunt̃. Vt a Tito benefiet mihi.

Benefit bat benefactum ẽ uel fuit faire bien.
Malefit bat malefactum ẽ uel fuit malfaire.
Satisfit bat satisfactum ẽ uel fuit satisfaire.
Fit. bat. factum est: impersonale etiam reperit̃: ut ita fit: sic fieri solet.

HEc infinitis personaliũ iuncta psonalia sunt & uerbo illo rum postulãt cõstructionẽ: ut incipio legere Ciceronẽ. Tu desinis studere poesi. Hic deb uacare grãmaticæ. Nos pos sum⁹ire ad templum. Soletis gaudere pace: hi uolũt letari laude.

Incipit bat cœpit commencer.
Desinit bat desiit uel desiuit defaillir.
Debet bat buit debuoir.
Potest rat potuit pouuoir.
Solet bat luit: & solitum est acoustumer.
Vult bat uoluit uouloir.

HEc eadẽ infinitis ĩpsonaliũ iũcta: impsonalia fiũt & illo ex igũt cõstructionẽ: ut a pindare cõmẽce a ẽnuyer de terence Pindari incipit tedere Terẽtiũ. ceulx ycidel assẽt uergõgner de leur peche. hos desinit pudere uitioru. uo⁹ deburies bien faire a moy. a uobis debuit bñfieri mihi. mes fil il pouuoit auoir misericor de des aultres nud. Meos filios poterat misereri nudorum. il est de costume nous auoir pitie de plusieurs. Multorum solet pigere nos. Sed in uolo uis sẽper psona uolens ponat̃ in ntõ si ĩfinito psonalis adhæret: ut pindare ueult iule estre batu de soy. Pĩdar⁹ uult iuliũ ua/pulare a se. ie uouldroie estre esiouy de celluy. Ego uolam hũc gau dere me.
Si uero infinito ĩpsonalis adheret hoc pacto dicet̃. bernardin uou/

loit biẽ luy estre fait a quite. A Bernardino uolebat bñfieri Quito. uel Bernardin⁹ uolebat a se bñfieri Quito. ie ueulx ennuier la gent Ego uolo mei tedere gẽtẽ. Si tñ diceres: mei uult tedere gẽtẽ prior cõsẽsus nõ seruaret.

De aduerbiis loca lib⁹. Tit. iii.

INterrogatiua aduerbia sunt sex.

Vbi significat in loco
Quo ad locum Qua per locum
Vnde de loco
Quorsum locum uersus
Quousq; usq; ad quod tempus uel usq; ad quẽ locum. Pri. xviii.
Hæc in loco significãtib⁹ uerbis adherent: ut Su; lego canto auxilior &c.
Hic cy pres. Illic la loing
Istic deca
Vbi don ou de quel lieu
Vbinã idẽ. Vbiq; en tout lieu
Vbicunq; en quelconque lieu
Alicubi en aulcun lieu
Necubi en nul lieu
Sicubi si en aulcun lieu
Ibi la. Ibidem par la
Alibi en aultre lieu
Cominus de pres
Eminus de loing
Vsq̃ & uspiam en aulcun lieu
Nusq̃ en nul lieu. Intus foris
Hæc ad locũ significãtib⁹ uerbis significãtib⁹ adherẽt ut eo curro
Huc deca. Illuc dela
Istuc deca
Quo de quel lieu
Quonam idem
Quocunq; de quelque part
Quo quo idem
Aliquo de aulcun lieu
Nequo de nul lieu
Si quo si en aulcun lieu
Eo ila
Eodem par la
Alio en aultre lieu
Illo dela
Isto deca
Eminus de loing
Cominus depres
Quin minus cominus inquit ductori Tyrio Syllius ix.
Intro foras
Hæc per locũ significanti uerbo adherent: ut transeo
Hac deca
Illac dela
Istac deca plus loing
Qua par quel lieu
Quanam idem
Quacunq; par aulcun lieu
Qua qua par quelque lieu
Aliqua par aulcun lieu
Nequa par nul lieu
Siqua par aulcun lieu
Ea dela
Eadem p quelque mesme lieu
Alia par aultre lieu
Illa par quelque lieu loing
Intus foris
Hæc de loco significantibus uerbis adherẽt: ut discedo uenio fugio &c.
Hinc deca
Illinc dela
Istinc de plus loing
Inde dela

Vnde dont
Vndecunq; de tout lieu. vñ yñ
Vndiq; de tout lieu
Aliunde de aulcũ lieu
Necunde de nul lieu
Sicũde si en aulcũ lieu
Intus foribus
Hæc locũ uersus significant
Quorsum uers ce lieu
Quoquo uersus uers q̃lq̃ lieu
Aliquorsum uers aulcũ lieu
Horsum uers quelque lieu
Illorsum uers quelque lieu
Istorsum uers cestui lieu
Retrorsum uers le derriere
Dextrorsuȝ uers la main dextre
Sinistrorsũ uers la maĩ senestre
Sursum en dessus
Deorsum en bas

Sursum uersus
Deorsum uersus : uel deorsum uersum
Extrorsus ĩtrorsus uel introrsum
Introrsum eo Soloecismuȝ esse ait fabius primo
Orientem uersus
Occidentem uersus
Italiam uersus
Siciliam uersus &c.
Prisci. decimoquinto aduerbia composita docet
Hæcusq; ad locum significant
Hucusq;: fin qua
Illucusq;: fin la
Istucusq;: fin cy
Quousq; fin ou: ou fin a quant
Eousq; fin la
Introusq;: foras usq;.

Propria nomina ciuitatũ : si primæ uel secundæ sint declinationis : in genitiuo quidẽ casu pro aduerbio in loco accipiunt: ut Romæ suȝ uel Tarẽti. Actõ uero ad locũ cuiuscũq; sint decliationis : ut Romã eo uel Tarentũ. Carthaginẽ: Athenas: Delphos. Abltõ de loco uel ꝑ locũ: ut Roma exeo: tarento transeo. Pris. xv. Quod qdẽ uix tu inuenies. Itaq; poti⁹ per tarentũ trãseo dices: q̃uis id quoq; rarissimũ. Semel tantuȝ pomponius mella sic ait li. ii. A pado ad anconã transiti Rauenna. Itaq; de cunctis eiusmodi & tu dicito.
Si tertiæ sint ablatiuo tam in loco q̃ de loco q̃ ꝑ locũ: ut Carthagine sum: Carthagine uenio: Carthagine transeo. idem in pluralib⁹ semꝑ inuenit: ut Athenis sum. Athenis uenio. Athenis transeo.
Inueniuntur & quædã appellatiua supradictam regulã seruantia : ut Militiæ militiã militia: Domi domũ domo: Humi humum humo. Dicimus quippe aduerbialiter per datiuuȝ: Vesperi: ruri. Hæc omĩa ex prisciano decimoquinto. Diomedes autẽ scribit: q; humus nõ recipit nisi aduerbiuȝ loci: ut humi nascitur.
Dicim⁹ quoq; Rus eo. Rure sum. rure transeo. Venio rure & de rure. In militiã ꝓficiscor. E militia redeo. Domi suȝ & in domo. Lege thesauꝝ. Prouinciaruȝ noĩa aut locoꝝ: regionũ: fluminũ: montium: hoĩum: si uerbis in loco significantib⁹ iũcta fuerint: abltõ cũ in ãt cũ

applicentur:ut fueras in Calabria:in theatro:in tyberi:in Auentino:
cum quinto. Si uerbis ad locuз significantib⁹ cuз ad uel in applicent.
ut eo in Calabria:ad theatrꝝ:in tyberim: in Auentinuз: ad quintum.
Si uerbis ꝑ locuз significantib⁹ accusatiuo cuз ꝑ uel apud applicent.
ut transeo ꝑ Calabriā:ꝑ theatrū:ꝑ tyberim:ꝑ auentiuū:apud qntuз.
Si uerbis de loco significātibus ablтō cū ꝓpositiōib⁹ applicent:ut ue
nio uel discedo e Calabria:de theatro:ex tyberi:ab Auentino:a quin
to auctorum usus hæc asserit.
Versus urbiū noīb⁹ supponat simplici accusatiuo:ut Romaз uersus.
Aliis uero noīb⁹ iuncta ꝓpositiōe:ut in Galliā uersus:ad īsulā uersus.
quandoq; tamen etiaз sine præpositione inuenies. lege thesaurum.
Vrbium noīa quæ cū usq; iungunt. Item domus:rus & militia:sim-
plici actō applicēt:ut ibitis usq; Romā. Velitras usq;. Addit de ꝓposi
tio:ut Tullius pro Deiotario. usq; in Numantiaз misit. Alia uero cū
ad uel in:ut ibim⁹ usq; in Aphricam:usq; in auētinuз: usq; ad festum.
Vsq; etiā signat temp⁹:ut usq; ad diem solis tecum ero.

De infinitis. Tit.iiii.

INfinita uerboꝝ ꝑsonaliū exigunt ante se actm̄: postea uero
sui uerbi cōstructionem seruāt. Si pindare estudie en poetrie
ou que pindare estudie en poetrie il ne me plait point. Pin-
daruз studere poesi:mihi non placet. Si la feste est enseignee de moy
ou que la feste soit enseignee de moy proffitera a plusieurs. Festum
doceri a me proderit multis. Infinita autē ꝑsonaliū habēt & ante &
p⁹ casū uerboꝝ suoꝝ. Ie ueulx estre ame de toy. Volo abs te amari.
Ie desiroie nuire a iulius. Cupiebā mei tedere iulium. Ie ueulx estre
fauorise de quinte. Volo a Quinto faueri mihi. Esse.
Esse infinitum post se casuз querit: qui ipsum præcedit. Sæpe tamen
aliter reperitur:ut iste uult esse pius: sperabaз me esse medicuз. Mihi
licet esse pio: & mihi licet esse pium. Si uero unico hæret casui:accu-
satiuus sit ille:ut esse phūm prodest:bonum est esse poetam. Fabius
iii. An illi accidat uiro bono esse uel malo. Hypermestra ad Liuium.
Quo mihi commisso non licet esse piam. De hoc uero in thesauro
q̄ plurima diximus.

De gerundiis. Tit.v.

GErundia tam ab actiuis q̄ a communibus nascentia: tam a-
ctiuam q̄ passiuam habent significationem. A cæteris uero
neutris & deponentibus eandem significationem habent
q̄ & uerba. Pris. viii. Gerundia in i genitiui casus sunt: in um
uero acti. in o autem ablatiui. Pris. viii. Gerundia ante se casum non
querūt: post se uero illꝭ casib⁹ adiūgunt quib⁹ & uerbū:ut nocco tibi

nocendi tibi causa. Tibi nocendo: tibi nocendũ. Pris. viii. In di.
Quinte a cause dauoir uertu estudie. Quintus habendi causa uirtu/
tem studet. Siue per nomina. Quintus habendæ causa uirtutis stu/
det. Feste pour estre ame de moy lit. Festus ut ametur a me legit.
Amandi em̃ passiue dici prohibet Valla. quid quidem assero cum
abltõ scilicet: sine enim liceret. Nam Iustinus li. xvii. sic ait. Athenas
quoq; erudiendi gratia missus. ubi passiue accipitur: idem in prolo/
go primi uoluminis ait. Quod ad te imperator Antonine non tam
cognoscendi: q̃ emendandi causa transmisi. In do.
Quinte en lisant terence aprent. Quintus legendo terentium discit.
Virgile en estant leu il plet. Vergilius legendo placet. Vergile en e/
stant leu de moy est loue. Vergilius du; legitur a me laudatur. Nec
enim dicere liceret addito casu: hoc modo. La femme brusle en e/
stant ueue des masles. Vrit fœmina uidendo a maribus. sicut dicim⁹
Vruntur uiri uidendo fœminas. Lau. In dum.
Marcelle est digne a aprendre gramaire. Marcellus est idoneus
ad discendum grãmaticam. uel p nomnia ad discendam grãmaticã.
Mon liure est facile a apprendre ou estre apris. Meus libellus faci/
lis est ad discendum. Tul. i. tusc. Quod non facile ad credendum est.
On doit auoir misericorde de toy. Miserendum est tui. On doit nui
re a cestui. Nocendum est illi. On doit lire le poete le uers & loroi/
son. Legendu; est poetam orationem carmen. Ie deuoie demãder
le liure de caton. Petendum mihi est codicem a catone.

De supinis. Tit. vi.

Supiorꝝ termĩatiões duæ sũt. Prior in um alt' a' in u finit': ut ue
natũ uenatu: in um actiui est: in u uero passiui. In um.
In um supinũ ante se casu; nõ quærit. post se uero casib⁹ sui uerbi ad
hæret: eandẽq; significationẽ hẽt quã gerũdiũ in dũ cũ p̃positiõe ad
& nũq̃ fere sine uerbo significãte motũ ad locũ: ut eo uenio curro au
ditũ orõnẽ: mitto ad uos oratũ: misertũ tui uenio: nocitũ tibi p̃pe/
ro: spectatũ currere equos eo. In. u.
In u desinẽs supinũ nt̃õ adiungit'. Pri. xviii. ut iucũdũ ẽ spectatu cur/
rere equos miserabil' uisu. i. quũ uidet': optimũ factu ut fiat: dignũ au
ditu qd est audiri dignũ. Facile creditu ut credat'. Hõ dign⁹ amatu: q
amet'. Pueri digni doctu q doceant'. Distributiua. Tit. vii.

Istributiuu; est per quod distributio fit. Est autẽ affirmati/
uum & negatiuum.
Affirmat quidam uel quilibet omnis uterq;.
Ambo alius pars: & prædictis additur alter.
Denegat at nullus: tum nemo: tum quoq; neuter.

Alter uterq; simul neuter quoq; iunge duobus:
De multis alius dici solet inclyte lector.
Construitur autē cum gtō plurali uel singulari nominis collectiui: cum ablatiuo: uel accusatiuo iuncta præpositione: ut quilibet horu; uel ex his uel inter hos cantat & nullus istorum legit.

Partitiua. Tit. viii.

PArtitiuū est p qđ ptitio fit: ut Quilibet ali⁹ aliqs qcūq; qdā alter &c. q̄ ptitiue ponūt: sicut numeralia. Vn⁹ duo tres. & ordīalia. Prim⁹ secund⁹ terti⁹. Quæ oīa sicut distributiua cōstructiōȝ hñt: ut Veliternoȝ: seu īter Velitnos: ant e ueliternis aliq̄ studēt: multi scribūt. Vt aūt Prisciani exempla in. xvii. li. oñdunt: & distributiua & ptitiua sunt eadē. Relatiua. Ti. ix.

REIatio ē cognitionis añ latæ repñtatio: ut scribit Vergili⁹ ad laudē sui. Pri. xii. Relatiuuȝ ē cognitiōis añ latæ repræsentatiuuȝ. Est autē substātiæ & accidentis: idētitatis & diuersitatis. Relatiua substantiæ sunt.

Qui que quod reliquus uel uterq; alius simul ipse.
Is suus ille sui simul alter cætera & ambo.

Relatiua accidentis sunt.

Qualis uel quantu sue quotennis quot quotus adde:
Et quotuplus quotuplex quoteni cuius quoq; cuias.
Identitatis relatiuuȝ est qđ refert eandē rē quā antecedēs: ut Quint⁹ legit & īde sedet. Diuersitatis uero qđ refert diuersam rē ab añcedēte: ut ueliternoruȝ un⁹ sedet & alii currunt. Accidētis relatiuuȝ cum seq̄nti substātiuo cōuenire oportet: ut Quint⁹ est tātus quāt⁹ non erat. Pri. Substātiæ relatiua cum antecedēti substātiuo cōuenire opȝ: ut Titus loquitur: & is ridet coranos.

Qui quæ quod.

Qui quæ qđ relatiuū substātiæ & añcedēti & cōseq̄nti substātiuo cōiungi pōt: ul' ppriuȝ uel appellatiuuȝ sequat': ut ē loc⁹ q uel qđ hodie Senaculuȝ appellat'. Est in carcere loc⁹ q uel qđ Tullianuȝ appellat' Eo Ardeā quæ uel quod est oppiduȝ latinoruȝ: lege thesaurum.

Interrogatiua seu relatiua accidētis. Tit. x.

QValis de quel q̄lite. Ei⁹ redditiuuȝ talis. Interroganti referunt' oēs spēs q̄litatis: ut bon⁹ mal⁹ alb⁹ niger & similia. Pri. xvii. Quāt⁹ quāmāto. Eius redditiuum. Tantus tammanto Interroganti referunt' oēs spēs quātitatis: ut Long⁹ breuis magnus paru⁹ & similia. Pris. xvii. Quotennis de quans ans. Interrogāti referuntur. Biennis triennis quadriennis: quinquennis & similia. Pris. de nūeris. Quot quāti. Eius redditiuū. Tot tāti. Interrogāti referunt'

numeri oēs:ut Quot hoīes. Tres decē mille & similia. Prif. xvii. Quotus de quel nōbre. Interroganti referunt ordinalia:ut primus secund⁹ tertius & similia. Priscianus de numeris. Quot⁹ ꝑ quot ēt repit. Fabi⁹ de grāmatices studio Quote & q̄ ptes orōis. Quotupl⁹ quāto pl⁹. Interrogāti referūt:q̄ ꝑprie ad pōd⁹ mē surā uel nūeꝝ dicūt. Sīplū:duplū:triplū:quadruplū:& similia. Pri. d' nūeris:ut quotuplas ūcias cōtiet statera tua q̄ mea decuplas. Et quo tuplū uinū habuisti hoc āno q̄ altero? duplū. Quotuplex de cōbien depuis īterrogāti referūt. Siplex duplex triplex & silia. Pri. ꝑ nūeris. Quoteni ibitis ad quāti īterrogāti referūt. Bini tni q̄terni qni deni & similia: q̄ oīa pluralia sūt sp auctore Pri. i li. de nūeris. Auctores tñ īpropríe ēt singulari numero ꝑtulisse īueniūt. Colum. li. vi. Quote na leia iugerū inqt. Cui⁹ cuia cuiū. de qui. possessiuū ē īfinitū. ptinet eī ad oēs īpēs possessiuoꝝ:ut cuia ē filia hæc? mea uel tua uel illius: Id aūt tā īterrogatiuū eē pt q̄ relatiuū. Et ei⁹ masculinū ī fine acuit: differētiæ cā. Pri. xvii. Cuias dōne īterrogāti referūt noīa cūcta gē tilia:ut Cuias ē ille:nostras:uestras:uel grec⁹ uel Roman⁹:uel similia. Pri. xvii. Decliat āt hic & hæc cuias:hui⁹ cuiatis:sicut hic & hæc arpinas hui⁹ arpīatis. Antiq eī dícebāt hic & hæc cuiatis & hoc cuiate: uel ut hic & hæc arpinatis & hoc arpinate. Plau. Rogitāt cuiatis sit.

De Comparatiuis Tit. xi.

COmpatiuū ē qd' cū positiui ītellectu:uel cū aliquo qd' ptici pet sēsu positiui magis aduerbiū significat:ut fortior magis fortis. īterior magis ītra q̄ ille q ītus ē. Pri. iii. Cōpatiuū resoluit p aduerbiū & positiuū:ut fortior. i. magis fortis. uel pl⁹ aut uehemēti⁹ aut ualidi⁹ fortis. & similia. V. Cōpatio ē uel similiū uel diuersoꝝ: uel minoꝝ ad maiora:uel maioꝝ ad mīora collatio. Pri. ex Hermogene. Grad⁹ cōpatōis sūt tres. Positiu⁹ ut fortis. Cōpatiu⁹ ut fortior. Suplatiu⁹ ut fortissim⁹. Positiu⁹ dr:qa prim⁹ ponit ī cōpationis gradu. Apud græcos cōpatiuū refert ad unū sui gñis. suplatiuū ad plura eiusdē gñis. Sȝ ad plures diuersi gñis cōpatiuo utūt:cui gtm̄ quoq; adiūgūt:cū abltō careāt: qd' & latini imitati sr:utiq; īter duo: ut Aiacū fortior fuit Thelamōius. & manuū melior ē dextra. Hora. O maior iuuenum dixit. Et Ode penultima. Maior neronum ait de Tyberio & Druso loquens. Inter plures uero diuersi generis abltō cōparatiuū latini iungem⁹: ut Achilles troianis fortior fuit:& tu es doctior carthaginensibus. Pli. li. xviii. Quā diligentior essȝ cæteris. Comparatiu⁹ quidē gradus abltō casui iungit utriusq; nūeri: īterdū tñ ntō interposito q̄ aduerbio:ut fortior Scipio hānibale: aut fortior Scipio q̄ hānibal. Pri. iii. Dicim⁹ itē sū fortior īter illos ul' añ illos

aut ex illis. Pli. uero nullũ oĩu; præstãtiꝰ dixit li. viii. ti. xxi. Id aũt fit
græco more: q cũ careãt abltõ gtõ utunť ĩ cõparatiuis. Sũ magis piꝰ
ꝗ Cato dr̃: uel magis piꝰ Catone. Eneas fut tãt plꝰ iuste ꝗ heureux he
ctor. Fuit tã iustior ꝗ fœlicior æneas Hectore. Achille fut plꝰ fort &
plꝰ iuste de ænea. Fuit Achiles ænea fortior magis ꝗ iustior. Pris. iii.
Diuus quoq; Hiero. de paupertate. Quidam ex fratribus partior
magis ꝗ auarior. Fabius uero libri tertii prologo ait. Sitq; salubrior
studiis ꝗ dulcior. & Columella li. vi. Ac si lõgior fuerit ꝗ latior: ergo
sine magis ẽt bene diciť. Fiũt cõparatiua a nõibus adiectiuis q pñt ĩ-
crementa uel diminutões accipere: ut clarus clarior. A uerbo detero
deteris deterior. A pticipiis amãs amãtior. A p̃põitiõibꝰ extra exteri
or. ĩtra ĩterior. i. magis ĩtra ꝗ ille &c. ultra ulterior: citra citerior: su-
pra supior: ĩfra ĩferior: post posterior: ꝓpe ꝓpior: añ añrior. Ab ad-
uerbiis pridẽ prior. diu diutiꝰ. sæpe sæpiꝰ &c. Scdæ decliatiõis nõia
or assumũt ĩ gtõ. Tertiæ ĩ dtõ & faciũt cõpatiua: ut clarꝰ clarior: sa-
piẽs sapiẽti sapiẽtior. S; bonꝰ facit melior: sinister sinisterior: dexter
dexterior. magnificꝰ ficẽtior: mũificꝰ mũificẽtior: iuuẽis iunior. ma
gnꝰ maior. malꝰ peior. puꝰ mĩor. Quæ uocalẽ añ ius hñt nõ formãt ĩ
usu cõpatiua: ut piꝰ: arduꝰ: egregiꝰ: dubiꝰ: strẽnuꝰ: idoneꝰ. Assumũt aũt
magis aduerbiũ & usũ cõpatiui cõpleti: ut magis piꝰ hic ꝗ ille. Varro
li. ii. de canibꝰ loquẽs assiduiores ait. Mediocris & rudis: ut Dio. ait
cõpatio & suplatio deficiũt. Ocyor & ocyssimꝰ a græco ẽ ocys. Pris.
xv. A nequã neqor & neqssimꝰ ĩueĩť. a pridẽ rẽota dem & addita or
fit prior. & accepta mꝰ fit primꝰ. Pri. iii. Sæpe cõpatiuꝰ gradꝰ p̃põiť
suplatiuo: ut maior maximꝰ. Tul. ꝓ M. Marcel. Maxĩas oẽs tibi gra
tias agimꝰ Cai Cæsar ẽt hẽmꝰ maiores. Mĩor trigĩta anoꝶ & minor
trigĩta ãnis dr̃. Sic ẽt maior. Itẽ hẽo duos ãnos diebꝰ qnq; minꝰ: est
mihi plꝰ minusue mali ꝗ boni. Iay trẽte ãs plꝰ ung. hẽo trigĩta ãnos
plꝰ uno. Diligo illũ minꝰ ãt plꝰ æquo. Positiuo iũgimꝰ tm̃ q̃tũ multũ
paulũ & similia. cõpatiuis uero & suplatĩs tãto quãto multo: ut mul
tũ doctꝰ & multo doctior. Dicimꝰ ẽt tãto ego añ ueni quãto pꝰ tu ue
nisti. Propior ꝓpiꝰ & ꝓximꝰ dtõ & actõ iũcta legi. ut ꝓpior uel ꝓpius
aut ꝓximꝰ oceano uel oceanũ. Dr̃ quoq; ad oceanũ ꝓpiꝰ. Itẽ ꝓxĩe
deos accedo. ãt ad deos ꝓxĩe. Lege thesaurũ. De suplatiuis. Tit. xii.

SVplatiuũ est qđ ad plẽs sui gñis comparatũ supponiť omni
bꝰ: ut fortissimꝰ græcoꝶ fuit Achilles. i. sup oẽs græcos for-
tis. p se uero ꝓlatũ ĩtellectũ hẽt cũ ualde aduerbio positiui.
Nã dicẽdo fortissimꝰ Hercules fuit: nõ adiiciẽs quoꝶ ĩtelligo ualde
fortis. Pri. iii. Valla tñ scribit suplatiuũ resolui p suplatiuũ & poĩtiuũ
ut fortissimꝰ græcoꝶ Achilles. i. maxĩe fortis & ualidissime. non em̃

cómode dicitur ualde fortis. Nã quid absurdius q̃ cum exponamus comparatiuũ per comparatiuũ: exponere superlatiuũ per positiuũ. Superlatiuũ genitiuo plurali uel singulari iungitur nominis collectiui: ut fortissimus gentis. Pris. iii. & xviii. Dicimus ite3 fortissim⁹ ante alios uel ex aliis. In er adiectiua accepta rim⁹ faciunt suplatiuum: ut pulcher pulcherrim⁹: acer acerrim⁹. Sed dexter dextrim⁹: sinister sinistimus faciũt. Pris. iii. In us adiectiua assumũt in gtõ s de sim⁹: ut clarus clari clarissim⁹. Excipit̃ Bon⁹ optim⁹. munific⁹ munificẽtissim⁹ mal⁹ pessim⁹ qd̃ desinit in sim⁹: magn⁹ maxim⁹. paruus minim⁹: multus plurim⁹. Pris. iii. Quidã positiui carẽt superlatiuis: ut Senex. iuuenis adolescẽs. Diues memor rudis singularis & hñtes e ante us: ut idoneus. At tria ultima comparatiuo etiã carent.

In xim⁹ duo desinũt. Magn⁹ maior maxim⁹. ꝓpe ꝓpior ꝓxim⁹: qd̃ quidẽ ꝓ cognato positiui significatõnẽ habet. itaq3 et cõparatiue ꝓfert̃. Vlpian⁹. Si qs ꝓximior cognat⁹ nasceret̃. Pris. iii.

Tertiæ declinationis nomina in genitiuo assumunt limus: ut uilis uilissimus. utilis utilissimus.

Sex limus accipiunt: agilis facilis gracilisq3.
Ac humilis similis docilis: composita uel adde
Vetus ueterrimus facit a ueter positiuo antiquo.
Intra interior intimus: ultra ulterior ultimus.

Citra citerior citimus. Cice. de rep. vi. Quæ ultima a cælo: ĩ citima a terris: luce lucebat aliena. Extra exterior extim⁹ uel extrem⁹. Supra superior supremus. Post posterior postremus. Infra inferior infim⁹.

A uerbo detero deterior deterrimus.

Ante anterior superlatiuum non habet in usu. Pris. iii. Dicimus aũt extimus illius illi & ab illo. Lege thesaurum.

De participiis. Tit. xiii.

Participiu3 ait Sergi⁹ dictu3 q̃si pticapiu3. H3 em̃ a noĩe gñа & casus: a uerbo tpa & significatiões: ab utroq3 nũerũ & figurã. Amans lamant. i. qui amat: uel qui amabat.

Amaturus debuoir amer. i. qui amabit.

Amatus ame. i. qui amatus est uel fuerit aut fuerat.

Amandus a estre ame. i. qui amabitur. resoluitur em̃ participium in relatiuum ac uerbum tempore seruato ut patuit.

Participia uerborum suorum seruant cõstructionẽ; ut doctus grãmaticam. doceo enim grammaticam dicimus.

Doctus uero grammaticæ nomen est. Pris. xviii.

A uerbo actiuo duo pticipia uẽiũt. pñs ut nutriẽs. futuꝝ ut nutritur⁹.

A uerbo passiuo duo uẽiũt pticipia. p̃tĩtũ ut nutrit⁹: futuꝝ ut nutriendus.

Sciendum quod si deficiant supina deficiunt etiã participia futuri tpis i us: & præteriti quæ ex ipsis nascuntur.
Grammaticus docuit: nullum formare supinum.
Vrgeo cum tenuo: metuo: timeo: spuo: posco:
Compesco: fugo: disco: simul arceo: linguo:
Caluoq cum tollo: qui s sublatus ei dant.
Ango anctum profert. anxus quoq. rus fugit autem.
A neutris duũ tempoꝝ pticipia ueniũt. Præsentis ut stans. sonans: futuri ut staturus: sonaturus non soniturus euphoniæ gratia.
In meditatiuis inceptiuis quoq uerbis
In rus deficiunt: tibi parturio esurio do
Exemplum horresco: feruesco siue tepesco
In neutris etiam desunt quæ sunt o secundæ
Ac per ui faciunt perfectum: calleo monstrat
Ferueo cum tepeo: stupeo lateo niteoue
Ex his tolluntur septem solummodo uerba
Nam doleo doliturus habet. Careo cariturus
Sic ualeo placeo noceo pateo caleoq
Pelignus ait Caliturasq ignibus aras
In decimo terno: pateo passurus habebit
Forte deo doliturus erit. Naso quoq dixit. li. ix.
Hæc quoq deficiunt in rus: propriisq supinis
Ambigo scando: luo: sterto uel strideo strido
Psallo: mico: rudo: pedo: tum parco peperci
Et conquinisco uel obedio: dego pauetq
Luceo: tum sisto: satago: scabo: malo: uoloue
Ac nolo & glisco cresco: pluit æstuo uergo
Mando: simul: sorbo cum sorbeo. Plynius ipse
Inueniendi auri titulo: sed parcitum inquit
Vult participio phocas caruisse futuri
Sitio: sæuo: fluo ferit algeo. Plynius autem
Sepe saturus ait. Mando mansus retinebit
Namq cibos mansos fabium dixisse notaui. in. x.
Spica quidem quarto docuit te plura libello
Bis septem retinent tria participia neutra
Prandeo uel cœno: nubo placeo: careoq
Assuesco: pateo: luxo: titubo soleo tum
Audeo uel fio cum fido gaudeo siue. Pris. xi.
Vt prandeo prãdens: pransus: & prãsurus: Careo carens: cassus & caritur?: sed cassus magis est nomẽ: præcipue quum uanum significat.

Fido fidens fisus & fisur⁹ &c. Fio quidē factus tantū habet. Fiens enī nō facile repitur. factur⁹ est a facio: & futurus a Sū es est fui: id uero ostendunt affuturus: defuturus & similia.
Ens a sum es est. Cæsar non incongrue pro tulit. Pris. xviii.
Transitiua neutrorū uerba: non tamē omnia quattuor participia tenent: ut aro arans: araturus: aratus & arandus.
A Cōmuni uerbo quattuor temporū nascuntur participia: ut Criminor criminās: criminaturus: criminatus & criminādus. Pris. xi.
A Deponenti trium temporū ueniunt participia: ut Sequor sequēs secutus & sequuturus. Pris. xi.
Liquor uel medeor. liceor. uescor. reminiscor.
Fert liquensue medensue licens uescens reminiscens.
Dat reor ipse ratus Diomedes non tamen ultra.
Nempe fruor fruitus uel fructus sum uariabit.
Sed fruiturus habet fructurus nemo notauit.
Fretus confisus fertur: sic dicito nomen.
Threicia fretus cythara fidibusq; canoris. Vergilius.
Inuenies tu nempe fruens Ciceronia quærens in de natura deorū.
Nascor dat nascens & natus dic oriturus.
Ac oriens ortus: moriens tuus & moriturus.
Fruiturus item dabit frutus. Priscianus hoc docet.
A nascor phocas rus scribit nō reperiri.
Sequēs sequēd⁹. i. quē debēt seq. Loquēdus. i. quē debem⁹ loq. Nomina sūt. Pri. viii. Ouid. quoq; primo tristiū inqt. Ne mihi mors misero bis patiēda foret. ubi patiēda nomē ē. Nō. n. sui uerbi tenuit cōstructionē nec tps significat. Enni⁹ teste Nonio ait. Audibo atq; auris cōtra utēdas tibi dabo. Impsonalia deficiūt in supinis & pticipiis: ut piget pudet: quis Plautus puditū posuit. Pris. xi. Pudēs. i. uerecūdus & pudēdus i pudorē hñdus noia sūt. Ouid. Fastoꝝ. iiii. Nec generē nobis ille pudend⁹ ait. A piget ēt pigitū ptulit. Syllius li. vii. Nec pigitū puosq; lares: humilesq; subire. A pœnitet pœnitēs nomē & pticipiū ē. iungit. n. ablatiuo cū deest nomē. Suetonius i Claudio Pœnitētis de matrimōio Agrippinæ. iunctū uero gtō pticipiū ē. Suet. i Vitellio. Nō multo post pœnitēs facti. Pœnitēdus nomē ē. Suetonius i Ves. Sed tamē reipublicæ nequaq̄ pœnitēda. Salust. quoq; in iurgur. ait. Nō eorū pœnitendū sit. Vbi quidā gerundiū est. Pertesus & gtō & actō iūgitur. Macro. primo de Sōnio. Pertesus necessitatis. Sueto. i. Cæsa. Et quasi pertesus ignauiam suam. Id autem uenit a pertedet. A libet libens inuenitur. sed nomen a licet licens & licitus. Virg. viii. Et licito tandem sermone fruuntur.

Participia in uim nois trāseūt q̄ttuor modis: tpe: cōstructōe aut casu: cōparatiōe: & cōpositione. Pris. x. de. xii. car. Tēpore. hoc est si tēpus amittāt: ut hic doctus laudatur. Tu amādus sedes. i. amari dign⁹. Cōstructōe aut casu: si uerbi casū nō sequāt̄: ut doct⁹ grāmaticæ. fugitās litiū. Cōparatiōe: ut magis doct⁹ hic q̄ ille: Vbi ēt tēpus amittit̄. Cōpositiōe: ut nocēs inocēs. Si. n. pticipia p se cōponātur nō prius uerbis cōpositis trāseūt in noīum uim: auctore Prisciano li. xi.

De consequentia ablatiui participiorum.

Sole ascēdēte dies fit: id ē dū sol ascēdit. Et Traiano bellāte uicti st̄ pthi: hoc ē dū Traian⁹ bellabat seu bellaret. & audita lectōe cantabimus id est postq̄ audita erit lectio. Fit talis cōstructio per ablatiuum nominis & participii uerbo & noīatiuo alterius nominis iunctū. Priscianus quīto. dicim⁹ etiā me doctore florent musæ. id ē dū ego doctor sum: uel dū ego doceo: illo impatore. donec ille imperat. pietate manente: dum pietas manet.

De figuris. Ti. xiiii.

Igura sicut nomine ipso patet: est cōfirmatio quædā remota. a cōmuni & primū se offerēte ratiōe. Vel figura est arte aliqua nouata forma dicendi. Fabi. ix.

Nempe prolepsis erit presumptio tunc etenim fit
Quum quod posterius ueniet: describitur ante.
Vergilius sexto: portusq; require uelinos.
Vel totum capitur: post partes accipiūtur.
Discipuli discunt: hic pindaron ille Catullum.

Prolepsis ex pro quod ē ante: & lepsis acceptio: q̄si p̄acceptio seu p̄sumptio dicit̄. Est aūt quū sumit̄ totū & post ptes accipiunt̄: ut aquilæ uolauerūt: hæc ab oriente: illa ab occidente. siue aquillarū altera deuolauit ab oriente: altera ab occidente. De hac Pris. lib. xvii. plura dixit: & nos in carmine figurarum.

Quum plures sensus uerbo concludimus uno:
Fit Zeugma: a nobis adiunctio dicitur esse.

Zeugma latine dicí pōt adiūctio secūdū pris. xvii. Est autē figura teste fab. lí. ix. quū unū ad uerbū plures sētētiæ referūt̄: quaꝝ unaquæq; desideraret illud si sole ponerent̄. Id trib⁹ accidit modis: aut preposito uerbo. Vicii pudorē libido. timorē audacia Et tūc dī protozeugma. Aut uerbo in medio posito: ut tu curris & ille. Et tūc Mesozeugma noīat̄. Aut uerbo postposito: ut Obsequiū amicos ueritas odiū parit. Et tūc hysterozeugma uel hypozeugma dicitur.

Pro numero numerum ponas Synechdocha fiet.
Dicendo naues armato milite complent.

Si partem sumis pro toto:uel uiceuersa.
Dat requiem puppi:ueniet quum frigidus annus.
Nuda genu:mœsta & uultum Synecdocha fiet.
Synecdoche dici põt cõceptio.a Cice.ĩ dignitatib⁹ dr̃ ĩtellectio. Fit autem quũ a parte totũ:uel a toto pars intelligit̃:ut puppi.i.naui ho stis habet muros pro hostes.Frigid⁹annus.i.frigida hyemps.Memi nisse autẽ debemus ait Don.quando fit a pte totũ faciendũ esse ab insigniori parte.Fit etiam quotiẽs participio præteriti tẽporis a pas siuo iungimus casum actm̃:ut delectus animũ. Mœsta uultũ. Ser.i. æn. Resoluitur eo habens deiectum animũ. & habens mœstum uul tum.Sed in carmine potius q̃ in prosa utemur.
Vrbem quam statuo est uestra.Antiptosis habetur.
Antiptosis dici põt latine ꝓ casu.Figura est quãdo casus ꝓ altero ca su ponit̃:ut Vrbem quam statuo uestra ẽ ꝓ urbs. & sermonẽ quẽ au distis nõ ẽ me⁹. & quãti putas demosthenis orationẽ Aeschinis est.
Fit enim ex anti quod est pre:& ptosis casus.
Pars in frustra secant:dic synthesim esse figuram.
Synthesis ex syn qđ ẽ cõ &.thesis positio dr̃.fit ãt cũ sigulare nomẽ collectiuũ uerbo plurali cõponit̃:ut Pars ĩ frustra secãt.& ppl̃us cla mant.
Est appositio cõiũctio quippe duorũ
Substantiuorum declarant seq; uicissim.
Miratur molem æneas magalia quondam.
Appositio est duoꝝ substantiuorũ coniunctio sine copula:quorũ al terum declarat alterũ:ut Alexander Biordi filius. Requirũtur autẽ duo substantiua in eodẽ casu.
Dic ego paulus amo Euocatio dicitur eẽ.& tu Cicero curris.
Euocatio est cum prime uel secundæ personæ tertia iũgitur sine co pula:ut patuit.
Syllepsis siue & cõceptio tripliciter fit.Et genere & nũero & ꝑsona. indigni⁹ aũt hic deducẽdũ ẽ ad dignius optime lector.
Conceptio seu Syllepsis est adductio ĩdignioris ad digni⁹. Fit autẽ trib⁹ modis.genere:nũero & ꝑsona. Genere ut masculinũ cõcipiat fœmininũ & neutrũ.fœmininũ uero cõcipiat neutrũ:ut Quintus & Martha sũt mei.martha & hoc aĩal sũt nostre.Luc.i. Vis erat:hic le ges & plæbiscita coactæ.Masculinũ gen⁹ digni⁹ est fœminino & neu tro:& fœmininũ neutro. Nũero fit cũ pluralis cõcipit singularem: uel singularis dictio plurali uerbo reddit̃.hoc.n. schema late patet: ut Dona.ait. Discipuli & præceptor legũt. uel discipuli cũ p̃ceptore legũt.Pindar⁹ & Quĩt⁹ amant.Persõa fit ut pr̃ia cõcipiat secundã & tertiã.Secũda cõcipiat tertiã.Pri.teste in.xii.&.xvii. Pr̃ia.n. dignior

ē secūda & tertia. Secūda uero dignior est tertia. Dic igit: Ego & tu legimus. ego & ille scribim⁹. Ego & uos & illi fecim⁹. Itē diuellimur inde. Iphitus & pelias mecū. i. & ego. Tu & ille scribitis. De his latinis in carmine figurarum.

Regularum finis.

Summa declinationis per Antonium Mancinellum.

Fabius. li. i.

Nomina declinare & uerba īprimis pueri sciāt. Neq3 enī aliter ꝑuenire ad intellectū sequentiū possūt. Quod etiā monere superuacuum erat: nisi ambitiosa festinatiōe pleriq3 a posterioribꝰ inciperēt. Et dum ostentare discipulos circa speciosiora malunt compendio morantur. Phoca etiā teste. Omnis ambiguitas noīs in genere & declinatione consistit. Quampessime itaq3 faciāt grammaticæ fundamenta contennere: oīm sit iudicium. Nonne & M. Tullius orator artis grammaticæ diligentissimus fuit: ut & Fabius meminit.

Prima declinatio. Tit. i.

Prima genus tantum poscit uariatio triplex.
Masculeum: muliebre: simul commune teneto.
Sumit A post A Es aut Am uariatio prima.
Aegina æneas: anchises, monstrat: & Adam.

Hæc Aegina. hui⁹ næ: huic næ: hāc nā & nam: o na: ab hac na. Sic uariantur in a græcorum propria. fœminina: ut Maia melissa medæa.

Hæc familia: hui⁹ familiæ & familias: huic liæ &c. Iñ compōit hic paterfamilias: huius patrisfamilias: hæc materfamilias: huius matrissfamilias &c.

Hæc dea hui⁹ deæ: huic deæ: hāc deā: o dea: a dea. he deæ: harū deaꝝ his deabus: has deas: o deæ: a deab⁹. Sic uariantur septem inferiora.
Filia cum Nata Libertaq3 uel dea Mula.
Sic Equa sic asina in plurali terminat abus.
At decimo terno est peligni: Euboea duabus.

Et totidem natis natos fraterna petita est.
Hic & hæc Dardanida: huius dæ: huic dæ: hunc & hanc dā; o dardani da: ab hoc & ab hac da. hi & hæ Dardanidæ: horum & harum nidum & nidarum: his dis: hos & has das: o dardanidæ: a dis. Sic eunt graiu/gena: cælicola terrigena & similia deriuata seu composita nomina. Antiquissimi uero Terrigenus na. num. protulere.
Hæ suppetiæ has suppetias tantum.
Has inficias solu₃ qđ nomen hæret eo is it duntaxat. hinc Fab. ii. iii. simul & iiii. ait. Neq₃ inficias eo: pro nego.

In as.

Hic æneas huius neæ: huic neæ: hūc neam & nean o nea. ab nea. hu/iusmodi propria græca in as finita declines: ut huius bitias pelias sa/thanas Dicitur etiam sathan sathanis.

In es.

Hic Anchises: huius sæ. huic sæ. hunc sen. o se. ab se. Ita quoq₃ similia græca inflectuntur: ut Geriones achates polites. Veteres autem hic anchisa etiam dixerunt: & gerionis sæpe inuenies.

In am.

Hic Adā: huius dæ: huic dæ: hunc dā: o dā ab dā. Siue hic Adā: huius adā: huic dā: hunc dā: o dā: ab adā. Sic etiam abraā: & similia barbara uariantur in genesi.

Secunda declinatio. Tit. ii.

P Rimum fœmineum neutrum genus adde secundæ
Et uel ir: urq₃ refert eus: us simul umq₃ secunda.
Indicat hic teucer: uir uel satur: orpheus atq₃.
Pactolus templum.

In er.

Hic Tymber. huius bri: huic bro: hunc brō & brū: o ber. a bro. Simili/ter hic Menander: teucer: euander: quæ in us etiam reperiuntur: ut Menādrus: teucrus: euandrus tymbrus. Hic Caper huius pri: huic pro: hunc prū: o per: a pro: hi capri: horum caprorum & caprum: his pris: hos pros: o pri: a pris. Ita uariantur in gtō plurali omnia mascu/lina secundæ declinationis neutro carentia: ut uirum & uiroru₃: nū/mum & nummorum: denarium & denariorum. Quæ quidem si pro ponantur in um non in horum faciunt. Vnde aduertas. Hoc mille nummum huius mille nummum &c. hæc milia nummum: horum millium nummum: his milibus nummum &c. Item hoc mille dena riu₃: Et hic triūuir: horū triumuirū. Duumuir horu₃ duūuirū &c. Ca/ue ne dicas mille nūmoꝝ: mille denarioꝝ: duū uiroꝝ.

In ir.

Hic uir: huius uiri: huic ro: hūc rum: o uir: a ro. hi uiri: hoꝝ uiꝝ & uiro rum: his uiris: hos ros: o ri: a uiris. Sic leuir leuiri. Duūuir ri: triūuiri: & alia ab eo cōposita. Sed in gtō plurali leuirū: duu₃ uiꝝ: triūuirum. Nō aūt leuirorum: duumuiroru₃: triumuiroru.

In ur.

Ntō ſatur.ra rum: Gtō ri ræ ri. Dtō ro ræ ro: Actō rum ram rū: O ſa/
tur ra rū: Abltō ro ra ro. Et Pluraliter ſaturi re ra: Gtō roꝝ rarū roꝝ
Dtō ris: Accuſatiuo ſaturos ras ra. o ri ræ ra. Abltō ris.

In Vs

Hic pactolus: huius li; huic lo; hūc lon & lum: o le. a lo. Ita inflectūt
ſimilia græca; ut priamus: Hic uicarius huius rii; huic rio; hūc riū. o rie
a rio. hi uicarii horū riū; & rioꝝ: his riis; hos rios. o rii. a riis. Sic eunt
appellatiua i ius: ut pius ſociꝰ. Hic Virgiliꝰ: huius lii; huic lio: hūc liū;
o uirgili: a lio: hoc pacto in ius ꝓpria: ut Antonius iulius. Hic ſuppa/
rus ſuppari &c. hi ſuppari rorum. Et hæc para ſupparorum &c.
Hic ſibilus hi ſibili. & hæc ſibila &c.
Hic balteus hi baltei. & hec baltea &c.
Hic iocus hi ioci. & hec ioca &c.
Hic locus hi loci. & hec loca &c.
Hic tartarus tartari hæc tartara tartaroꝝ &c. Sic didymꝰ & didyma
Tænarus & tænara: mænalus & mænala. maſſicus & maſſica: iſmarꝰ
& iſmara; gargarꝰ & gargara; pileus & pilea; infernꝰ & inferna: auernꝰ
& auerna; hic uel hæc Carbaſus hæc carbaſa carbaſoꝝ: hæc pergamꝰ
mi: hæc pergama pergamorum. hæc intibus hæ intibi; hoc uero inti
bum hæcītiba facit. hæc arbutus ti hæ arbuti toruꝫ pro arbore: hoc
arbutum ti. hæc arbuta torū pro pomis. Semiſomnus na nū: uel hic
& hæc ſemiſōnis & hoc ſemiſomne &c. Biiugus ga gū. hic & hæc bi
iugis & hoc biiuge. Quadriiugus ga guꝫ: hic & hæc q̄driiugis & hoc
q̄driiuge. Inermus ma mū: hic & hæc inermis & hoc inerme. Vnani
mus ma mū: hic & hæc unanimis & hoc unanime: Sic exanimꝰ & ex
animis & ſimilia. Perennus na nū: hic & hæc perēnis & hoc perēne.
Hilarus ra rū; hic & hæc hilaris & hoc hilare. Infrenus na num: hic &
hæc infrenis & hoc infrene. Hoc uirus hoc uirus o uirus. At Lucre.
huius uiri & a uiro dixit. Et Suet. in tib. uiro eſt uſus. Hoc pelagꝰ hu/
ius gi; huic go: hoc gus; o ge; & o gus; a go; ſic etiam uulgus.
O deus; o lucus uocita: ſed filius olim.
Filie: nunc fili: populus lelus ac uocitabit.
Fert pelagus; uulgus fluuius; chorus agnus e uel us.

Domus.

Hæc domus; huiꝰ mus & mi; huic mui: hanc mum; o mus; a mo. Heæ
domus: harū muū & morū: his domibꝰ; has mos: o mus; a mibus.

In Vm.

Hoc tēplū: huiꝰ pli: huic plo: hoc plū: o plū: a plo. Hæc tēpla hoꝝ plo
ruꝫ: his plis: hæc pla o pla; a lis. Siꝑiter hoc patronimicū: græce uero
ꝑ̄nimicon dr̄. Græca. n. i on neutri gn̄is ī um termināt̄ apd̄ latinos.

Pri.vi.Hoc iugeꝝ:hui⁹ ri:huic ro:hoc rũ:o rum. ab ro.Plurale tenet hæc iugera:hæc iugera:o iugera tantum huius iugeris: Ab hoc gere. Hæc gera:hoꝝ gerũ:his ribus:hæc ra:o ra:ab rib⁹. Tibul.n.iugere di xit.Pli.itẽ li.xix.Hoc porrũ:hui⁹ ri:huic ro:hoc ruȝ:o rum.a ro.Hæc porra & hi porri:hoꝝ porroꝝ:his porris & cete.Sic ẽt. Frænum hæc fræna & hi fræni. Filũ hæc fila & hi fili.Hoc forũ hi fori & hæc fora. hæc fora o fora. Hoc cœlũ hui⁹li:huic lo:hoc lũ:o lũ:a lo.Hi li:hoꝝ loꝝ:his lis:hos los:o li:a lis.Syl.lib.ix.Discordia demens ĩtrauit cœ los suposq́ʒ ad bella coegit. Hoc epulũ:hui⁹ li:huic lo:hoc lũ:o lũ:ab lo.hæ epulæ. haꝝ larũ:his lis:has las:o læ:ab lis.Hoc balneũ:huius nei:huic neo:hoc neum:o neũ:a neo.hæc balnea:hoꝝ neoꝝ &c.hæ balneæ harum balnearũ &c.Hæc gliceriũ:hui⁹ rii:huic rio:hanc riũ: o rium:a rio.sic eunt in um fœminina:ut dorcium Sophronium.

In Eus.

Hic Orphe⁹:hui⁹ ei uel eos:huic eo & orphi:hunc eũ & ea:o orpheu ab orpheo.Sic inflectũť in eus diphthõgo græcoꝝ ꝓpria:ut Perse⁹: theseus Tyde⁹.Ouid.tñ in ibim ait orpheon esse ratæ. ab eo qđ est orpheos orpheu:id est hic orpheos hui⁹ orpheu:latine uero hic or/ pheus orphei: sicut Androgeos androgeu:latine androge⁹ in quib⁹ nulla esse põt diphthong⁹.ꝓpterea in eo faciũt tũc græco more ac/ cusatiuũ.Hic androge⁹ nõ uariaťːut orpheus:tydeus Perseus. nõ eĩ finit in eus diphthongõ ut ea. Vñ Ariadna apud Ouidiũ inqt. Viue/ ret androgeus utinã,os enĩ longũ in us ẽt lõgũ uersũ est. Id nomen Attici ita inflectũt:ut docuit Cõstãtin⁹ & Serui.ii.æn.ibi. Androge/ os offert nobis socia agmina credẽs.O androgeos:tu androgeo:to androgeo:ton androgeõ:o androgeos. Pluraliter hi androgeo: tõ androgeon:tis androgeos:tus androgeos:o androgeo. Sic ẽt o or/ pheos tu orpheu &c.Hic androge⁹ latini usurpãt: hui⁹ androgei uel geo:huic geo.hunc geum uel geon:o geæ:ab geo.

Tertia declinatio. Tit.iii.

TErtia quippe genus uariatio continet omne.
Pluribus ipsa modis finitur in ordine dicam.

In A.

Hoc poema:hui⁹ matos & tis:huic poemati:hoc poema:o ema:a po emate. Hæc poemata: hoꝝ matũ:his tis & tib⁹: hæc mata:o mata: a matis & tib⁹. Ita uariantˀ ĩ a græcoꝝ neutralia:ut Syrma syrmatis:to reuma toreumatis:pascha paschatis:non pasca pascæ:Hæc saturnalia hoꝝ liũ:his lib⁹ hæc lia:o lia:a libus.Similiter flectũť ludoꝝ festo/ rumq́ʒ noĩa sẽp pluralia:ut Vulcanalia:bacchanalia:neptunalia: or/ gia:Solemnia.

In E.

Hoc cubile:hui⁹ lis.huic li:hoc le:o le:a li. Hæc cubilia:hoꝝ liũ:his li bus.hæc lia.o lia.a lib⁹. Veteres ãt i i & i e t̃mĩarũt abltũꝫ neutraliũ noĩꝫ q̃ i e desinũt. Vñ sæpe iuenies a mare & mari.hoc uero Socra/ ᶜte hui⁹ ᶜtis &c.socracte tm̃mõ facit abltũꝫ.Lege Sylliũ li.v. Sic etiã hoc Rætæ tis a ræte sẽp.Hoc mare. hui⁹ maris.huic ri.hoc re.o re.a re.& ri.hæc ria hæc ia o ria.Cæsar dixit marib⁹. Hoc cæpe hoc cæpe o cæpe secũdũ Seruiũ.Hoc gausape huic pe huic pe hoc pe o pe a pe hæc gausapa hoꝝ pũ.his pib⁹.hæc pa o pa. a pib⁹.Hoc p̃sæpæ. huius pe.huic pe.hoc pe.o pe.a pe. Hæc pia.hoꝝ piũ.his pibus.hæc pia.o pia. pib⁹.Hoc p̄neste hui⁹ ste.huic ste.hoc ste.o ste.a ste.Dr̃ ẽt hæc p̄ nestis hui⁹ stis.Serui.vii.æn.Hoc ãplustre uel aplustre.hui⁹ ãplustris huic lustri.hoc stre. o stre.ab hoc stri.Hæc ãplustra & stria.hoꝝ am/ plustriũ.his stribus.hæc stra & stria.o stra & stria ab his stribus.Hæc ilia horũ iliũ.his ilibus.hæc ilia.o ilia.ab ilib⁹.Iuuena. Vis frater ab istis ilib⁹.Plinius tamen libro.xi.ile dixit.

In I.

Hoc gũmi.hui⁹mi.huic mi.hoc mi.o mi a mi.Pluralicarꝫ.Siĉ pacto hoc sinapi. Dr̃ ẽt hæc sinapis & hæc gũmis.ut Columel. Fletũ factu/ ra sinapis.Et li.xiii.Qualis ẽ gũmis.Hic & hæc & hoc eiusmodi . hu iusdi huic di &c. Huic frugi.hui⁹nihili.huic mãcipi.cordi.nauci.figu rate cũ oĩbus casib⁹:& generibus iungi p̃nt.ut hic & hæc & hoc frugi hui⁹ gi huic gi &c.ut frugi homo qui frugi est. hoc est utilitati . frugi homines qui frugi sunt.

In Y.

Græcula in y græco reperimus nomina quædam.
Moly.æpy aut dory.hoc casus quæ tris retinebunt.

In O.

Hic & hæc nemo.hui⁹nis.huic ni.hũc & hãc nẽ.a ne. Vtõ carꝫ.& plu rali.hui⁹ dictõis huic dictõi hãc nẽ a ne.ꝓbo alibi.Hæc cõpago hui⁹ ginis huic gini hãc nẽ.o go.a gine.hæ cõpagĩes haꝝ ginũ &c.Sic ẽt ambago ginis &c.Cõpages uero cõpagis hẽt.sicut ãbages ambagis. Pli.Oui.& Manili⁹cõpaginis uariãt & ãbaginis.Hæc pondo hoꝝ do his do. hæc do o do a põdo. Hæc dido latine hui⁹ didonis. huic ni . hanc nẽ.o dido.a ne.Sic quoq; calipso onis.calisto onis.græce ãt de clinatiõis tres casus tm̃ accipĩm⁹.ut ẽt Serui⁹.vii.docet.ntũm gtũm & actũm.ut hæc dido hui⁹ didus hãc dido. Sic sapho saphus sapho. Alecto ctus alecto.Possũm⁹ item dicere ab hac dido. Sapho allecto Plin.enim a sapho dixit libro.xxii.c.vi.

In Ac. In Ec

Hoc lac.hui⁹ lactis.huic lacti.hoc lac a lacte . Hoc alec.hui⁹ cis.huic

ci:hoc alec:o alec:ab ce. Plurali caret. Pli. uero inqt: alec ĩpfecta nec collata. Et Martia. halecem: sed quam protinus illa uorat.

In id in ud.

Hic dauid: huius dauid: huic dauid: hũc dauid: a dauid. Ita Priscian?.
Hic bogud bogudis: Mauroꝝ rex: huic udi: hũc udẽ: o gud a gude.

In al.

Hoc aĩal: hui? aĩalis: huic aĩali: hoc aĩal: o aĩal: ab aĩali. Hæc animalia: horũ aĩaliũ: his libus: hæc lia: o lia: ab aĩalibus. In al neutra sic uariãt: ut hoc tribunal lis: hoc ceruical lis. Prí. vii. Sic ẽt hoc uectigal media longa huius galis. Sed gtõ plurali hoꝝ uectigaliuꝫ & uectigalioꝝ. In Suetonii primo legimus: de quo ẽt Macrobius primo.
Hic hãnibal huius balis: huic bali: hũc balẽ: o bal: ab bale. Ita flectũ/tur in al masculini generis: ut hic sal.

In el.

Mel mellis melli mel melqꝫ a melle reposcit.
Hæc mella hæc mella: & mella o plurale renebit.
Fel fellis uarians: totum plurale carebit.

In il.

Hic & hæc uigil: huius uigilis: huic li: hũc & hãc lẽ: o gil: a gile & gili. hi & hæ uigiles: hoꝝ & haꝝ uigilũ: his libus: hos & has les: o les: a li/bus. Similiter hic pugil pugilis &c. a pugile & pugili &c.

In ol.

Sol solis soli solem sol sole reflectit.
Sæpius inueni soles & solibus ipse.

In ul.

Consulis hic consul præsul uult præsulis huius.

In am.

Hic hæc hoc nequam certe non est uariandum.
Hoc tantũdem: huius tantidem: hoc tantũdem. Hi & hæ & hec toti/dem: horum & harum & horum totidem: his totidem: hos & has & hæc totidem: ab his totidem.

In im.

Hoc cim uicĩ nomen: huius cim: huic cim: hoc cim: o cim: a cim.

In an.

Hic euan: huius euantis: huic ti: hunc tem & ta: o euam: ab euante.
Hic titan: huius titanis & tanos: huic titani: hunc titana tm̃ ut phocas ait: o titana: a titane. hi titanes: hoꝝ titanũ: his nibus: hos titanas: o nes: a nibus. Sic quoqꝫ hic pæan pæanis & pæanos: & oĩa græca in an masculini generis auctore pdicto: ut hic pan panos. Tullius. i. de ora tore: pæanem dixit. Hic pan panos dũtaxat differẽtiæ cã: ut phocas ait: huic pani: hũc pana: o pana: a pane. hi nes: hoꝝ panũ: his panibus: hos panas: o panes: a panib?. Dtũs aũt & abltũs rariſſime ĩueniunt. Prif. ait hic pan panos uel panis. Diom. inquit. Pan nomen est totũ græce declinationis.

In en.

Hæc Syren. huius nos & nis: huic ni: hanc nem & na: o Syren: a ne. hæ syrenes: harum num: his nibus: has nes & nas: o nes: a nibus. Ab hoc flamine prouento: hæc flamina: gtõ carent: his flaminibus: hæc flamina: o mina: a nibus: probo alibi.

In in.

Hic Delphin: huius phinos & phinis: huic phini: hunc phina: o phin: a phine. hi phines: horum phinum: his phinibus: hos phinas: o phines: a nibus. Dicitur etiam delphinus phini: & hic delphis phinis. Similiter hic Arin nis: & hic aris: hæc eleusin eleusinis: & hæc eleusis.

In on.

Hic Sinon: huius sinonis: huic noni: hunc nem & nona: o sinon: a none. Ita etiam simon simonis media longa contra rudium morem. Flaccus in poetica. Pythias emuncto lucrata simone talentum. Hæc Sydon huius sydonis: huic doni: hanc donem & dona: o sydon: a done. Hic lacoon: huius lacoontis: huic lacoonti: hunc lacoontem & onta: o lacoon: a lacoonte.

In ar.

Hoc Calcar: huius calcaris: huic calcari: hoc calcar: o calcar: a calcari. hæc calcaria calcariũ calcaribus hæc calcaria a calcaribus. Sic eunt neutra in ar producentia penultimã gtĩ: ut lupanar lupanaris: laquear quearis. Vnde hoc nectar taris ctare facit. Sic & alia obliquorũ penultimã corripientia. Caret autem plurali nectar.

Hoc far farris huic ri: hoc far o far a re. hæc farra o farra. Hic & hæc & hoc par: huius paris: huic pari: hunc & hanc parẽ & hoc par: o par: a pare & ri. hi & hæ pares & hæc paria: horũ & harum & hoꝝ parium: his paribus: hos & has pares & hæc paria: o pares & o paria: a paribus. Sic declinantur ab eo composita. Dispar: compar: impar: separ.

In er.

Hic puluer & hic puluis: huius pulueris: huic pulueri: hunc puluerem: o puluer & puluis: a puluere. Plurali caret. Sic quoq; sed pluraliter etiam hic Ciner & hic cinis huius cineris. Hic uomer & uomis huius uomeris. Sed cucumer cumeris tñ: & hic cucumis cucumis facit. Hic aether huius aetheris huic ri: hunc reꝫ & ra: æther: ab æthere. Silr hic aer æris: Hic crater huius crateros & teris: huic ri: hũc rẽ & tera: o ter: a tere. hi teres: horuꝫ terum: his teribus: hos res & ras: o teres: a teribꝰ. Sic etiam Panther stater caracter. Hic iupiter: huius iouis. huic ioui: hunc iouem: o iupiter: ab ioue. Hic september: huius septembris: huic septembri: hunc septembrem: o september: a septembri. hi septembres: horum septembriũ: his septembribꝰ: hos septembres & septembris: o septẽbres: a septẽbribꝰ. Sic uariant͛ october nouẽber decẽber.

45

Ver ueris ueri uer uerq; a uere tenebit.
Sic cicer hoc ciceris: plurali ambo caruere.
Verberis atq; beri solumq; a uerbere dicas.
Verbera plurali declinat tertius ordo.
Hoc iter: huius itineris: huic itineri: hoc iter: o iter: ab itinere. hæc itinera: horum itinerum: his itineribus: hæc itinera: o itinera: ab itineribus.
Hic pedester hæc pedestris hoc destre: huius stris: huic stri: hūc & hanc strē & hoc stre: o pedester: o pedestris stre: a pedestri. hi & hæ stres & hæc stria: horum & harum & horū strium: his stribus: hos & has stres stris & hæc stria: o pedestres & o stria: a stribus.
Mediocer sic & mediocris uel mediocre.
Sic & equester erit: celer additur atq; paluster.
Et uolucer celeber: alacerq; saluber & acer.
Campester siluester item: quibus adde sequester.
Fœmineum cuius phocas uult esse sequestra.
Dicitur etiam Pris. teste in. v. hic & hæc acer & hoc acre. uel hic & hæc acris & hoc acre. Similiter ista tria celeber & bris: alacer & cris: saluber & bris.
Tripliciter duo ber: duo cer uariare solemus.
Mediocris etiam masculino genere legitur: hinc Tullius secundo de oratore dixit. Mediocris orator.
Sequester sequestra sequestrum antiqui dicebant: gtō sequestri sequestre sequestri. dtō sequestro sequestre sequestro &c. Nunc uero dicimus: hic sequester & hoc sequestre huius sequestris: huic sequestri: hūc sequestrem & hoc sequestre: o sequester & sequestre: ab hoc sequestri. hi sequestres & hæc sequestria: horum sequestrium: his sequestribus: hos sequestres & hæc sequestria: o sequestres & o sequestria a sequestribus. Eius autem fœmininū est sequestra huius seque stre. sicut musa musæ.

In ir.

Hoc hir accusatiuo hoc hir: o hir. Pyr. Constantinus ita græce īflectit.
To pyr: tu pyros: to pyri: to pyr: o pyr.
Hic & hæc martyr. huius tyros & tyris: huic martyri: hūc & hāc martyrē & tyra: o tyr: a tyre. hi & hæ martyres horum & harum martyrum: his martyribus: hos & has tyres & ras: o tyres: a martyribus.
Hic hector: huius ris: huic ri: hūc rē & ra: o hector. ab ctore. sic Actor oris. Nestor oris & silia. Hoc cor: huius cordis: huic di: hoc cor. o cor: a de. hæc corda horum diū his ibus: hæc da o da a dibus. Hic & hæc & hoc mēor. huius mēoris: huic ri: hūc & hāc morē & hoc mor. o mor. a mori. hi & hæ res: horum & harū morū: his ribus: hos & has res: o res a ribus.

memora non dicimus Prisci. teste. Neq; a memore legimus.
Hic & hæc bicorpor hui⁹ bicorpis: huic pori: hūc & hāc rē: o bicorpor: a pore. hi & hæ pores: hoꝝ & haꝝ poꝝ: his rib⁹: hos & has res: o res: ab ribus. sic quoq;. Tricorpor idecor bicolor cōcolor discolor. Ouid. uero amoꝝ tertio inquit. & uolat admissis discolor agmē eqs

In ur.

Hic iecur hui⁹ iecoris & iocinoris: huic iecori & iocinori: hoc iecur: o cur: ab core: & cinore. hæc cora & cinora: hoꝝ coꝝ & cinoꝝ. his rib⁹ & cinorib⁹: hæc ra & iocinora: o iecora & iocinora: ab iecorib⁹ & iocinorib⁹. Hoc femur oris: &c. hoc robur boris &c. hoc ebur boris &c.

In as.

Hic as huius assis huic assi & cetera.
Hic mas maris huic mari & cetera.
Hic pallas pallātis & pallātos: huic lanti: hūc lantē & lanta: o pallan pallas & o palla: a lante. Sic eunt masculina græca in as & in genitiuo os habentia. ut calchas calchantis calchantos. Gigas gigantis gigantos. Diamas diamantis diamantos.
Adamas adamātis adamātos: q̄ tria plurale tenēt: ut hi gigātes: hoꝝ gigantū: his gigātib⁹: hos gigātes & gigātas: o gigātes: a gitātib⁹: hæc pauptas paupratis &c. plurali caret. Hæc pallas: hui⁹ pallados & palladis: huic di: hāc dem & lada: o pallas & o palla: a pallade.
Hæc lampas: hui⁹ ados & adis: huic di: hāc dem & ada: o lampas & o lāpa: a pade. hæ lāpades: haꝝ adum: his adibus: has ades & adas: o pades: a padibus. Sic etiā Menas menadis & menados.
Hic & hæc arcas: huius cados & cadis: huic adi: hūc & hāc adē & ada: o arcas & o arca: ab arcade. hi & hæ des: hoꝝ & haꝝ cadū: his ib⁹: hos & has des & da: o des ab dibus.
Hic & hæc arpinas: hui⁹ atis: huic ati: hūc & hāc atē: o pinas: ab ate & ati. hi & hæ nates. hoꝝ & haꝝ pinatū uel atiu;. his atibus. hos & has ates. o ates ab atibus. Similiter gētilia uariant: ut priuernas frusinas.
Hoc fas hoc fas o fas. Similiter nefas.
Hoc uas uasis huic uasi hoc uas o uas a uase. hæc uasa uasorū his uasis hæc uasa o uasa a uasis.
Hic uas uadis agit huic uadi &c.
Hic hæc hoc nugas indeclinabile dicunt.
Hic aries tis &c. hic pies tis &c. correpta ꝑ penultima. hic pes pedis huic pedi &c. Hic moyses huius moysi. hunc moysen p n. o moyse. a moyse. hæc est ei⁹ antiq̄ & uerissima declinatio. Dicitur etiā Moses mosis & mosi. ut Achilles lis & achilli. Itē Moses mosæ. ut anchises sæ. Sicut Thucidides thucididæ uł thucididis. Hic penates horū

penatū & iū:his bus:hos tes:o tes a tib⁹. Hi annales horū liū his lib⁹ hos les & lis o les ab ibus. Hūc pcerē. hi res hoꝝ rū his ibus: hos res o res a ribus. Hic achilles: huius lis & li huic li hūc lē:o achille uel a/ chilles ab achille. Dr quoqꝫ achilleus achilli; sicut orpheus orphei. hoc pacto uariant orōtes. Vlixes Diōedes & similia græcoꝝ ppria in es pducta finita. Hic chremes hu⁹ mis. metis & metos: huic mi & meti: hunc mē metē meta: & chreme uel o chremes; a chreme & me te. Sic oia ī es uariāt ī tos grecū gtūꝫ terminātia: ut hic rhamnes po/ etæ nomē: hui⁹ rhānis netis & netos: hic dares huius daris daretis & daretos: hic giges hui⁹ gigis gigetis & gigetos. hic Laches hui⁹ lachis etis, & etos. hæc Mēdes hui⁹ mēdis medetis & mēdetos. Hic stipes stipitis: p trūco sine frōdib⁹ & p torre. hæc Stipis p moneta. Hæc pu bes p multitudine ac pectine hui⁹ pubis huic pubi &c. plurali caret. Ab hac spōte. Var. ait. ii. Spontis suæ statuerat finem. hæc soboles sobolis &c. Plurali caret. Hæc tabes hui⁹ tabis hanc tabeꝫ. ab hac ta be. Dic ēt hui⁹ thabi huic tabo a tabo. Hæc lues hanc luē ab hac lue Hæ grates: has grates o tes. Hæc teges hui⁹ getis &c. Hæc qes huius qetis huic eti hāc etē o qes a te. Hic & hæ inqes. hui⁹ inqetis huic eti &c. Hæc reqes hui⁹ reqei uel reqetis &c. huic qeti uel reqeti &c. Hoc æs hui⁹ æris huic æri hoc æs o æs ab ære. hæc æra hæc æra o æra. Hic & hæc ales hui⁹ alitis huic ti hūc & hāc tem o ales ab alite. hi & hæ a/ lites horū & harum alitū & alituum his tibus hos & has tes. o tes ab tibus. Hic & hæc miles huius militis &c.

In Is.

Hic Aprilis hui⁹ aprilis: huic li hūc lē: o lis ab li. Ita Quītilis & Sexti/ lis. Hic Iuue. ppriū: hui⁹ lis; huic li: hūc lē o lis a le. Sic eīt ppria appel latiuis similia ī ī finiētib⁹ ablatiuuꝫ ut Martialis pprium a martiale. Pri. viii. Hic tybris: hui⁹ dos & dis: huic tybridi: hūc tybri & tybrim o tybri a tybri. Hic tyberis: hui⁹ tyberis: huic beri: hunc berim; o beris: a beri. Hic simeis: huius simonetos & tis: huic onti: hūc enta: o simoi: a ente. Hic Daphnis: huius daphinidos uel daphnidis: huic daphni/ di: hūc daphnin & daphnim: o dapni: a daphni uel daphnide. Nō sec⁹ hic Alexis alexidos alexidis. Thrysis thrysidos trhysidis Busyris bu/ syridos busyridis. Anubis anubidos anubidis. Adonis adonidos a/ donidis: uel hic adonis adonios adonis. sicut hæc Neapolis neapoli os neapolis. Pri. ī. vi. docet. Vnde & macrobi. Saturnaliū. i. ait Et a donis māxia oli ueneratō uigit. Plini⁹ itē. li. xix. c. vii. Ac regū adōis & alcioni. Hic paris hui⁹ paridos paridis & paris huic ridi & pari: hūc paridem & parida: parion uel parim: o paris & o pari: a paride & pari. Hæc turris huius turris: huic turri: hanc rem & rim: o turris: a re & ri.

hæ turres: harum rium: his ribus: has res & ris: o res: a turrib⁹. Sic uarian-
tur puppis securis. hic uel hæc restis. Hæc tussis: huius tussis: huic si:
hãc sim: o sis: a se uel si. hæ tusses: harum sium: his sibus: has ses & sis: o ses:
a sib⁹. Sic ẽt auctorẽ Pri. maguderis frugis gen⁹ & sitis singularia tm̃.
Sic quoq; nauis & clauis auctore Donato: ubi ꝓhibet nauẽ & clauẽ.
Ablatiu⁹ ãt erit i e & in i. Iuue. saty. penultima. Atq; una portarum cla-
ue teneri. Oĩa em̃ in uis terminata: ĩ e & i faciunt abltm̃: ut a naue &
naui: claue & claui: aue & aui: Vis tñ excipit̃. Hæc uis: huius uis: hanc
uim: a ui. hæ uires: harum uirium: his uiribus: has uires: o uires: a uirib⁹.
Hæc caribdis: huius caribdis: huic caribdi: hanc dim & din: o di: a di.
Hæc syrtis: huius tis: huic ti: hãc tin & tĩ: o ti a ti. hæ syrtes & syrtis: ha
rum tium: his tibus: has tes & tis: o tes & tis: a syrtib⁹. Huius alpis: hanc
alpem: ab hac alpe. hæ alpes & alpis: harum pium: his pib⁹: has pes & pis:
o pes & pis: ab ibus. Hæ sardis: harum dium: his ibus: has dis: o dis: a di-
bus. Sic ẽt tralis tralium &c. Hæc strigilis: huius lis: huic li: hãc lẽ: o lis:
a strigili. hæ strigiles: harum gilum: his gilibus &c. Hæc Thetis mater
achilis: hui⁹ thetidos & dis: huic thetidi: hãc thetin uel thetim: o the-
ti: a thetide & theti. Fabi. iiii. Qui ex thetide natus esset. Hæc tethys
uxor oceani. huius tethyos: huic thety: hãc thetym uel thetyn: o the
ty a thety. Hæc ibis: hui⁹ ibidos & ibidis: huic ibidi: hãc ibim uel ibi:
o ibi: ab hac ibi & ibide. hæ ibes: harum ibium: his ibib⁹: has ibes & ibis:
o ibes: ab ibibus. Plinius li. x. ĩuocãt & ægyptii ibes suas cõtra serpen
tinum aduẽtum. Similiter hæc Isis isidos isidis. Tigris tigridos & ti
gridis. Pluraliter autẽ tigres & tigrides. Hæc chlamys huius dos uel
dis: huic di: hanc dẽ uel da: o my: a myde. hæ mydes: harum mydum: his
mydibus: has mydes & das: o mydes: a mydibus. Eodẽ pacto Aegis
ægydos ægydis: pixis pixidis. doris doridis. Thais thaidis. Lycoris
lycoridis. Phyllis phyllidis &c. Iaspis iaspidos iaspidis. Capis pi-
dos dis. pro uase auctore Priscia. hic uero capis ꝓprium capios uel
capis hẽt: ut hic pantis etiã proprium huius pantis: ut Phocas ait. Hic
& hæc dis & hoc dite: dicendum esset. attamẽ nec dis nec dite in re-
cto siue nominatiuo reperimus. dic ergo huius ditis: huic diti: hunc
& hanc ditẽ: o dis: a dite: seu potius diti. hi & hæ dites & hæc ditia: ho
rum & harum & horum ditium: his ditibus: hos & has dites ditis &
hæc ditia: o dites & o ditia: a ditibus. Hic & hæc pubis huius pubis au
cto. Ser. li. v. Inde uenit hic & hæc impubis & hoc impube. hui⁹ im-
pubis &c. Pris. in. vi. & Phocas etiã aliter.

Nos in generibus etiam plura.

Hic sanguis sanguinis &c. plurali caret.

Hic & hæc ex ãguis & hoc exãgue: hui⁹ exãguis: huic gui: hũc & hanc

guem & hoc gue:o exangnis & o gue:ab exangui.hi & hæ exangues & hæc exanguia:horum & harum & horum guium : his guibus:hos & has exangues exanguis & guia:o gues & o guia:ab ibus.Hoc etiã pacto hic & hæc Omnis & hoc omne.hic & hæc rudis & hoc rude & eiusmodi adiectiua:sed hæc rudis pro uirga a rude facit.Prisc.vii.Itẽ horatius in epistolis. Spectatum & totiens donatum iam rude q̃ris.

Insis græca.

Metamorphosis a Constantino Byzãtio hoc modo græce uariat. Hi metamorphosis.tis metamorphosios & metamorphoseos.ti metamorphosi & metamorphosei & metamorphosi ti.metamorphosin o metamorphosis & metamorphosi.plurale habet etiam apud illos. Vtimur autem latini solo genitiuo plurali metamorphoseon. Sic etiam nemesis: Genesis: Emphasis: Eclipsis & similia uariantur. Cicero autem octaua epistola tertii latine declinauit Diocesis. Ait em̃ genitiuo plurali. Omnium illarum diocesium.Fabius item.vii. ait totius Thesis dispositio.

Inys.

In ys græca sunt tantummodo & tertiæ declinationis. mutant eniȝ os græci genitiui in is.Prisci.in.vii.
Hæc erinnys.huius erinyos uel erinnys:huic erinny:hanc erinnym uel erinny:o erinny & erinny:ab hac erinny.hæ erinnyes: harũ erinnyũ: his erinnybus: has erinnyes:o erinnyes:ab erynnibus.sed nõnulli ex poetis nr̃is amouẽtes ultimum n cum i græco dicũt erines. Tortelio teste.

In os.

Hic heros: huius heroos & roi: huic heroi: hũc heroẽ & heroa:o heros:ab heroe.hi heroes:hoꝝ heroũ:his heroib⁹:hos heroes & heroas:o heroes:ab heroibus. Sic eunt in os ꝓductum generis *masculini* græca noĩa teste phoca:ut hic tros troos & trois.hic minos minoos & nois.lõga semp penultĩa.Hic Athos uel athõ:huius athõis:huic athõi:hũc athon athone & athõa:o athos uel athõ:ab atho ul athone Latius alibi.Hoc os:huius oris:huic ori:hoc os: o os: ab ore. hæc ora o ora ab oribus. lege Spicam. hoc os ossis &c. aliud signat. Hic & hæc Bos:hui⁹ bouis:huic boui:hũc & hãc bouẽ o bos:a boue·hi & hæ boues:hoꝝ & harũ boũ:p sincopen:his bubus & bob⁹: hos & has boues:o boues:a bubus & bobus:remota ui syllaba.

Inus.

Hic œdipus:huius œdipodos & œdipodis: huic podi: hũc œdipodẽ & œdipoda:o œdipu:ab œdipode. Similiter melãpus melãpodis & oĩa græca a pus cõposita. Vltimæ em̃ dictiõis declinationeȝ sequũtur. Inuenit & sæpe quidem Hic Oedipus huius œdipi &c.

Hic œdipes hui⁹ œdipode &c. ſicut Anchiſes anchiſe. Statius. i. teb. O edipodæ cōfuſa dom⁹. Hæc ſal⁹ lutis &c. plurali caret. Sic iuuent⁹ & ſenect⁹. Hoc pus puris ri. hoc pus o pus a re. Lege Spicā. Hoc r⁹ ruris ruri. hoc r⁹ o r⁹ a rure. hæc rura rura o rura. Similit̄ hoc th⁹ thuris &c. hoc ius iuris &c. Plini⁹ uero i tertio de Liburnia iurib⁹ dixit. Hoc uiſc⁹: ab hoc uiſcere. hæc uiſcera: hoꝝ uiſceꝝ: his uiſcerib⁹: hæc uiſcera: o uiſcera: a uiſcerib⁹. Hoc plus hui⁹ pluris hoc pl⁹. Plr̄ hi & hæ plures & hæc plura & pluria. hoꝝ et harū et hoꝝ pluriū: his plurib⁹: hos et has plures et hæc plura et pluria: o plures et o plura et pluria: a plurib⁹. Hic et hæc et hoc uet⁹: hui⁹ ueteris: huic ueteri: hūc et hāc ueterē et hoc uet⁹: o uet⁹: a uetere et ueteri. hi et hæ ueteres et hæc uetera: hoꝝ et haꝝ et hoꝝ ueteꝝ: his ueteribus: hos et has ueteres et hæc uetera: o ueteres et o uetera: a ueteribus.

Hic et hæc fortior et hoc forti⁹: hui⁹ oris: huic ori: hūc et hanc orē et hoc ti⁹: o fortior et o forti⁹: a tiore et ori. hi et hæ ores et hæc ora: horū et haꝝ et hoꝝ orū: his orib⁹: hos et has ores et ora: o ores et tiora a tiorib⁹. Itē ſimilia cōparatiua hic et hæc amātior et hoc amantius. hic et hæc doctior et hoc doctius. et cætera.

In aus.

Fraus fraudis generat. laudis laus hæc generabit.

In ans.

Quadrans quadrantis. Glans glandis reddere debet.

Hæc glans huius glandis: huic di: hanc dem: o glans a glande. hæ glādes: harū diū: his dibus: has des et dis: o des: a dibus.

Hic et hæc et hoc amās: hui⁹ tis: huic ti: hūc et hāc tē et hoc amās: o amans: ab hoc et ab hac et ab hoc amāte et ti. hi et hæ tes et hæc tia: horū et harū et hoꝝ tiū uel tū: his amātib⁹: hos et has tes uel tis et tia: o amātes et tia: ab amantib⁹.

In eus.

Hic tridēs neptūi fuſcia hui⁹ tis: huic ti: hūc dētē: o tridēs: a dēte et ti. Hic et hæc et hoc iēs: hui⁹ eūtis: huic eūti: hūc et hāc eūtē et hoc iēs: o iēs: ab eūte uel ti. hi et hæ eūtes et hæc tia: hoꝝ et haꝝ et hoꝝ euntū uel tium: his tib⁹: hos et has tes uel tis et hæc tia: o eūtes et tia: ab eūtib⁹. Hoc pacto rediēs eūtis. Præteriēs prætereūtis et cetera ab eo deducta. Ambiēs uero ambiēti habet. lens caſu noīatiuo phocas aſſerit non reperit: in cæteris uero reperitur.

In yns.

Hæc Tirins: huius tirintos et tirintis: huic tirinti: hanc tirintem et tirinta: o tirins: a tirinthe.

In ons.

Frons frontis capitis: frons frondis at arboris esto.

In Vns.

Aruns aruntis proprium uariare docemus.

In Ars.

Ars artis pars partis habet mars martis & huius.

In Ers.

Flectit inertis iners generi quod iungitur omni.

In Ors.

Hic & hæc & hoc uecors hui⁹ dis. huic di. hūc & hāc dē & hoc uecors ocors: ab uecorde & di. hi & hæ uecordes & hæc dia. hoꝝ & haꝝ & hoꝝ uecordium. his dibus. hos & has des uel dis & hæc dia. o des & dia. a dibus. Sic declinantur a corde composita: ut hic & hæc cōcors concordis: discors discordis & cætera.

Fors a forte dabit refugit nam cætera membra.

In Vrs.

Hic & hæc tyburs tyburtis finiet apte.

In Vls.

Puls pultis uariat: retinetq; genus muliebre.

In Ms.

Querit hyems hyemis.

In Abs.

Hic dat arabs arabis. Trabs hæc trabis euariabit.

In Ebs.

Plebs hæc dat plebis: plebes hæc rite bei dat.

Hic hæc & celebs uult celebis in genitiuo.

In Ibs.

Esto calybs calybis ferrum. populi calybes sunt.

In Obs.

Scobs scobis hæc poscit scrobs hic dat hæc scrobis apte.

In Vrbs.

Vrbs urbis uariat reliquis tu casibus adde.

In Aps.

Daps dapis hæc generat.

In Eps.

Incerti generis dat adeps adipis genitiuo.

Auceps præterea dabit aucupis e uariando.

Hic & hæc & hoc anceps: hui⁹ pitis: huic piti: hūc & hāc cipitē & hoc anceps: o āceps: ab hoc & ab hac & ab hoc ācipite uel piti: hi & hæ ancipites & hæc pitia: hoꝝ & haꝝ & hoꝝ ancpitū & cipitiū: his ancipitibus: hos & has pites uel cipitis & hæc cipitia: o pites uel pitia: ab pitibus. Sic uariantur biceps bicipitis. Triceps tricipitis & cætera.

In yps in Irps.

Cinypis hic cinyps est & fluuius Garamantu
Stirps stirpis nomen romanum dicitur esse.

In Ops.

Atq; pelops pelopis: hydrops hydropis habeto.
Hic & hæc & hoc iops: hui⁹ inopis: huic iopi: hũc & hãc iopẽ & hoc iops: o iops ab inope uel pi. hi & hæ inopes & hec iopia: hoꝝ haꝝ & hoꝝ iopum uel piũ: his pibus: hos & has iopes uel iopis & hæc pia: o pes & pia: ab pibus. Hui⁹ opis: hanc opẽ ab hac ope. hæ opes: harum pum: his opibus: has opes: o opes: ab opibus.

In Et.

Vrbs est italiæ hoc Nepet quod non uariatur.

In It.

Hoc git git retinens minime tu flectere debes.

In Ot.

Sunt omnis generis Tot Quot pluraliter usq;.
Hic & hæc & hoc tot: hoꝝ & haꝝ & horuȝ tot: hos & has & hæc tot a tot. Simili modo Quot aliquot.

In Vt.

Ferre caput capitis uolet Occiput occipitisq;.
Sincipitis profert hoc sinciput in genitiuo.

In Ax.

Hic thorax: hui⁹ thoracis: huic raci: hũc cem & ca: o thorax: a race. hi races: horum racũ: his cibus: hos ces & cas: o ces: a cibus.
Format abax abacis plerumq; abacus reperitur.
Fax facis atq; facum pluraliter edere debet.
Pharnacis hic pharnax proprium uult: nanq; secundo
Lucanus dixit nec pharnacis arma relinquas.

In Ex.

Grex gregis inde gregum plurali iungere debet.
Ilicis hæc ilex. Rex regis: lex quoq; legis.
Fert senis hicq; senes: Exlex exlegis habebit.
Huius precis: huic preci: a prece. hæ preces: harũ precũ: his precibus: has preces: o preces: a precibus.
Hæc supellex: huius supellectilis: huic ctili: hãc ctilẽ: o supellex: a ctile & ctili. hæc supellectilia: hoꝝ ctiliũ: his libus: hæc lia: o lia: a libus.

In Ix.

Hæc uictrix: hui⁹ uictricis: huic ci: hanc cem: o uictrix: a ctrice & ctrici. Hi & hæ uictrices & hæc cia: hoꝝ & haꝝ & hoꝝ cium: his uictricibus hos & has uictrices uel cis & hæc cia: o ces & cia: a cibus. Ita uariãtur in ix uerbalia fœminina: ut Vltrix Cultrix &c.

49

Pix picis ideasq; pices fert tertius in ge.
Nix niuis: hæcq; niues niuium genitiuus habebit.
Pistrix hæc piscis pistricis dat genitiuo.
Hæc pistris nauis dat pistris. Seruius auctor.
Fert decimo uates in pristin desinit aluus.
Pistris adest. Balbum scito proferre secundo.
Hinc poterit pistrix uel pistris belua dici.
Huius uicis: hanc uicẽ: ab hac uice. hæ uices: his uicib⁹: has uices: o ui/ces: a uicibus. Gtũs pluralis non est in usu.

In YX.

Hæc styx: hui⁹ stygis & stygos. huic stygi: hãc stygẽ & ga: o styx a ge.

In Ox.

Nox noctis dat ium tibi plurale in genitiuo.
Vox uocis uocum plurali iungere debet.

In Vx.

Nux nucis atq; nucum. Dux & ducis adde ducumq;
Faux faucis dat ium: pollux pollucis & effert.
Huic frugi: hãc gẽ: a ge: pluraliter hæ ges: hax gum: hís gibus &c.

In Alx.

Falx falcis generat plurali tradit iumq;.
Pro pede calx calcis dat ium pluraliter apte.

In Anx.

Lanx lancis per ium plurales dat genitiuos.

In Inx.

Hic uel hæc linx: huius cos & cis: huic ci: hunc uel hanc cem & ca: o linx: a lince. Hi uel hæ lynces: horum uel harum cum: his cibus: hos uel has ces & cas: o ces: a cibus. Sic uariantur hæc sphyns aut Spyns huius spyngos & gis &c.
Lyns lyncos lyncis lyncum uariare notamus.
Sphinx aut spinx spingos uel spingis gum dare dicas

In Vnx.

Quincunx quincuncis: sexcunx sexcuncis habeto.
Coniugis at coniunx plurale tamen facit in gum.

In Arx.

Arx arcis formans per iuṁ plurale tenebit.

Quarta declinatio. Tit. iiii.

Varta genus sumit primum muliebre ue neutrum.
Terminat us quartam siue u quum flecto latine.
Quæ dant us quartæ: sunt mascula fœmineiq;.
Denotat hic cultus. Domus hæc ostendit acusq;.

Dans u dic neutrum ueluti cornuq; genuq;.
Hic art⁹:hui⁹art⁹:huic tui:hũc tũ:o tus:ab tu.Hi art⁹:hoꝶ tuũ:his bus hos tus:o tus. ab tub⁹.Sic arc⁹ arcub⁹:part⁹ partub⁹.Lac⁹ lacub⁹.Portus portub⁹.Hæc acus acub⁹.Trib⁹ tribub⁹.Ficus ficub⁹.Querc⁹ quercubus.Spec⁹ ſpecub⁹.Hic quæſt⁹ quæſtub⁹ pro querela. Quæſt⁹ uero pro lucro quæſtibus inquit Laurentius.
Sumit i pro lucro:dat u ſed pro nempe querela.
Hic aſtus:huius aſt⁹:ab hoc aſtu.hi aſt⁹:hos aſtus:o aſtus.ꝓbo alibi.
Hic euẽt⁹:hui⁹t⁹:huic tui:hũc tũ:o tus:ab tu.hi tus:horũ tuũ:his tib⁹:hos tus:o tus:a tibus.Tul.i.de oratore. Vt enĩ quis optime dicit: ita maxime dicendi difficultatẽ uarioſq; euent⁹ orõnis expectationẽq; hoĩm ptimeſcit.Hoc uero euentũ.hæc euẽta facit.Tul.n.i ptitionibus ait.Si cuiuſq; facti & euẽti cã ponet̃.Et Lucretius li.i. Euẽtũ dici poterit quodcũq; erit actũ.Ab hoc iuſſu tm̃ & ab hoc pmiſſu legit̃. hoc aũt iuſſũ & pmiſſũ hæc iuſſa & pmiſſa faciũt.Sylli⁹ li.vi. & li.ix. iuſſo dixit. ergo hoc iuſſũ iuſſi.Hic uel hæc penus:hui⁹ pen⁹:huic penui &c. Quartæ eſt declinationis ut docet Ser.i.æn.Eſt ẽt ſingulare tm̃mõ.Hic uel hæc ſpecus:huius cus:huic cui:&c.hæc cornus:huius nus uel ni &c. huius dom⁹ uel mi.hui⁹ pin⁹ uel pini.huius colus uel coli.hui⁹ quercus uel querci.huius Laurus uel lauri.
Caſib⁹ u cũctis quarto tñ um dat ieſus.Hic ieſus hui⁹ ieſu: huic ieſu: hunc ſum:o ſu:a ſu.Hæ idus harum iduum his idibus &c.
Hic ficus ficus uel fici tu uicium dic.
Hic ficus fici fructum ſolummodo dicas.
Hæc ficus ficus fici:& pomum ſit & arbor.
Flectendi carmen copioſius omnia monſtrat.
Hoc ueru:hui⁹ ru:huic ru:hoc ru:o ru:a ru.hæc uerua: his uerib⁹ aut uerub⁹:hæc uerua:o uerua:a uerib⁹. Genitiuo caret Priſciano teſte.

Quinta declinatio. Tit.v.

Vinta genus triplex fert:maſculeum muliebre.
Incertum iungas.Sunt meridies acieſue.
Hic aut hæcq; dies exempla per omnia quippe
Nomen in es longum quinte finire docemus.
Quintæ plurales fugiunt tres nomina caſus.
Tris tantum poſcunt:rectum quartumq; uocantem.
Iſta tamen retinent caſus pluraliter omnes.
Hæc res atq; Dies:Facies uel iungere debes.
Nanq; Cato facierum inquit.Priſ.
Aeneidos quinto interpres profert Aciebus.
Vtitur ille idem ſpeciebus quiq; ſecundo.g.

Cicero aũt in topicis dixerat. Nolim em̃ nisi latine quidem dici pos sit. Specierum & speciebus dicere. & sæpe his casibus utendũ est. at uelim formis & formarum.

Hæc spes: huiꝰ spei: huic spei: hãc spẽ: o spes: a spe. hæ spes: has spes: o spes.

Hic hæc fert exp : s rectum: fert & uocitantem.

Hæc fides huiꝰ fidei &c. pl̃ali caret. Sic ẽt Rabies Caries Sanies.

Patronymica in Des. Tit. vi.

HIc priamides: huiꝰ dæ: huic da: hũc den: o de: a de. hi de: horũ & darũ: his dis: hos das: o dæ: a dis. Sic uariãt̃ ĩ des pr̃onymica ut Scipiades: atrides. Horatiꝰ uero. ii. sermonũ scipiadã ꝓtulit: & ĩ vctõ atrida. ẽ aũt latĩa decl̃iatõ teste Pris. & Seruio. ait em̃ prĩo æneidos. Oĩa pr̃onymica q̃ ĩ des exeũt apud latinos prĩe sũt decl̃iatõis. Quõ ãt formãt̃ late carmẽ decl̃iatõis oñdit.

Patronymica in As. Tit. vii.

HAec pelias: huiꝰ dis: & dos: huic di: hãc dem & da: o pelia: a peliade. hæ des: harũ dũ: his dibꝰ: has des & das: o des: a dibꝰ. Ita uariant̃ in as pr̃onymica: ut Bitias bitiadis bitiados.

Patronymica in is. Tit. viii.

HAec priamis: huiꝰ dos & dis: huic di: hãc dẽ & da: o priami: a dæ. hæ des: harũ dũ: his dibꝰ: has des: o des: a dibꝰ. hoc pacto ĩ ĩs pr̃onymica: ut nereis Theseis Acol' Aeneis Thebais Chryseis Briseis Colchis &c.

Patronymica in ne & græca in e. Tit. ix.

HAec nerine: huiꝰ nes: huic ne: hãc nen: o nerine: a nerine. Simili mõ Lybie Penelope Euterpe &c.

Græca ĩ Os Tit. x.

OLogos: tu logu: to logo. tõ logõ: o loge uel logos. hi logi: tõ logõ: tis logis: tꝰ logꝰ: o logi. Mãuel. Hi delos tis deluti delo tin delon o dele uel delos. hæ deli tõ delõ tes delis tas delꝰ o deli. Mãuel chrysolora. Melos ĩ ntõ actõ & vctõ nos utimur. melo in abltõ. Sic ẽt chaos & similia græca ĩ os. Id aũt latine hos chaꝰ chai ut pelagꝰ pelagi dr̃: mutat̃ em̃ os ĩ us. Pri. li. vi. Apuleiꝰ in hermete: melo diuino dixit. Et Martiãus ĩ libro de nuptiis: pl̃i nũero mela & melis ꝓtulit: To citos græce dr̃. hic maro ait ĩ. v. Immania cete. manilꝰ uero. li. i. & Lucanꝰ li. x. hic Cetꝰ ceti: latine usurpant.

Vnus Solus Totus & similia. Tit. xi.

NOminatiuo unꝰ una unũ. Gtõ uniꝰ. Dtõ uni. Actõ unũ unã unũ: o une una unũ: ab uno una uno. Pluraliter uni unæ una: unorũ unarũ unorũ: unis unos unas una: o uni unæ una: ab unis. hoc mõ sequẽtia uariant̃. Vnꝰ & uniꝰ. totꝰ totiꝰ & Vllus.

Vllius generat Nullus nullius:& alter
Alterius:Solus solius dat genitiuo.
Fert Vter utrius:alius generabit alius.
Sed mihi iam nunq̃ lectum constabit alius.
Vnus cum solus Totus quoq;:dant uocitantem.
Neuter neutra quidem neutrum neutrius habebit.
Vel neutri neutre neutri bene flectere possum.

De Numeralibus Tit.xii.

HI duo hæ duæ & hæc duo:hoꝝ duũ & duoꝝ haꝝ duaꝝ hoꝝ duũ & orũ:his ob⁹ ab⁹ob⁹:hos os & duo:has as & hæc duo:o duo o duæ & o duo:a obus ab⁹ ob⁹.Sic ãbo uaries teste Phoca p̄t̃ gtũ3. Vir.li.xi.Si duo p̄terea tales idea tulisset terra uiros. Syl. iiii.Chrixus picẽtẽ laurũq;:nec emin⁹ambo supple sternit. Hi & hæ tres & hæc tria: hoꝝ & haꝝ & hoꝝ triũ:dtõ his trib⁹: actõ hos & has tres tris & hæc tria:utõ o tres & tria:abltõ a trib⁹.Hi hæ & hæc quiq; hoꝝ & haꝝ & hoꝝ qnq;:his qnq;:hos & has & hæc qnq;:o qnq;:a qnq;.Similiter a quattuor usq; ad centũ.ut hi & hæ & hæc q̃ttuor:decẽ: uiginti:triginta:cẽtũ : biscẽtum tercentũ & huiusmodi a cẽtũ cõposita. Ducẽti tæ ta:ducẽtoꝝ taꝝ toꝝ:ducẽtis:ducẽtos tas ta: o ducenti tæ ta:a ducẽtis.Hoc pacto Trecẽti:Quadringẽti: Quingẽti:secẽti.i. sexcẽti:septingẽti:octingẽti:nongẽti & noningẽti.Hoc centenariu3 hui⁹ cẽtenariis &c. Hoc mille:hui⁹ mille.huic mille:hoc le: o le: ab hoc le.hæ milia:hoꝝ liũ:his lib⁹:hæc lia:o lia:a lib⁹.Ita Macrobius. ii.satur.Hi & hæ & hæc mille:hoꝝ & haꝝ & hoꝝ le: his le:hos & has & hæc le:o le:ab his mille.ita Priscianus quinto.

Sunt oĩs generis Tot quot siquot aliquotue.Hi & hæ & hæc tot:horum & haꝝ & horũ tot:his tot:hos has & hæc tot:a tot.

Gompositа e duobus rectis.
Titu.xiii.Pris.& Diom.

SI componuntur duo recti ambo uariantur.
Hinc petruspaulus petripauli generabit.
Alteruter uult ast rectum uariare supremum.
Sic & holusathrum:Rosmarinum uarientur.

Hic equesroman⁹:hui⁹ eqtisromani:huic eqtiromão:hũc equitẽromanũ:o equesromãe:ab eqteromão. Hi eqtesromani:hoꝝ eqtũromanoꝝ:his eqtibusromãis.hos eqtesromãos:o eqtesromãi:ab eqtibusromãis.Hoc pacto hic pretorurban⁹:hui⁹ p̄torisurbani &c.Hic liberpater:hui⁹ liberipatris &c.Alteruter aũt dũtaxat extremũ rectu3 declinat.Alteruter tra trum:alterutrius:alterutri: alterutrũ trã tru3: ab alterutro tra tro. Pluraliter alterutri træ tra: alterutroru3 trarum

trorũ: alterutris: terutros tras tra: ab alterutris. Hoc holusathrũ: hui⁹ holusathri: & hoc Rosmarinũ hui⁹ rini: aut hic rotis rosmarini.

Composita ex recto & obliquo Ti.xiiii. Pris. & Diom.

OBliquus recto si iungitur ipse profecto.
Non declinatur: rectus uariabitur usq;.
Idq; pater patriæ patrispatriæ bene pandit.

Hic paterpatriæ: hui⁹ patrispatriæ: huic patripatriæ: hũc patrẽpatriæ o paterpatriæ: a patrepatriæ. Hi patrespatriæ: hoꝝ patrumpatriæ: his patribuspatriæ: hos patrespatriæ: o patrespatriæ: a patribuspatriæ. Hic Tribunusplæbis: hui⁹ tribuniplæbis: huic tribunoplæbis. &c. Hoc senatuscõsultu;: hui⁹ senatusconsulti: huic senatusconsulto. &c.

Composita e duobus genitiuis Tit.xv.

BIni compositi genitiui non uariantur.
Istius atq; modis: cuiusmodi pandere possunt.
Hic & hæc & hoc huiusmodi: hui⁹ huiusmodi: huic huiusmodi &c. Sic quoq; eiusmodi: cuiusmodi: istiusmodi.

A Quis & Qui deducta Tit.xvi.

POst quis nãq; piam: sine qui: coniunge putas q̃.
Sine alius numquis simul en præponere debes.
Dam uis cunq; libet: sine quis: qui continet apte.

Quinã quænã quodnã uel quidnã: cuiusnã cuinã: quemnã quãnam quodnã uel quidnã: a quonã q̃nã quonã. Plr̃ qnã q̃nã quænã: quorũ nã quarũnã quorũnã: quibusnã: quosnã quasnã quænã: a qbusnam Sic uariabitis: quisq; quæq; quodq; uel qcq;: quispiã quæpiã qppiam. Quisputas q̃putas quodputas quipputas: quisq̃ quæq̃ quicq̃: quida; quædã quoddã uel quiddã: quiuis quæuis quoduis uel qduis: qcũq; quæcunq; quodcũq;. Valla quidcũq; negat. Quilibet q̃libet quodlibet quidlibet &c. Teren. quisq̃ fœminino ẽt ꝓtulit genere. Ait enĩ; in Eu. quandoquidẽ illarum neq; te quisq̃ nouit.

Siquis siqua siquod uel siquid: sicuius sicui: siquẽ siquã siquod uel siquid: a siquo siqua siquo. Plr̃ siqui siquæ siqua uel siquæ. Tul.ii.de ora. Siquæ erũt mediocria. siquoꝝ siquaru; siquoꝝ: siquib⁹: siquos siquas siqua: a siquibus. Similiter nequis neq̃ nequod uel nequid. Aliquis aliqua aliquod uel qd. Nũquis nũqua nũquod uel nũquid. Ecquis ecqua ecquod uel ecquid n in c uertitur. Nrõ qsqs qcquid: actõ quicquid: abltõ quoquo quoqua quoquo. ita ualla in.iii.

Composita pronomina. Tit.xvii.

NOmĩatiuo istic istec istoc uel istuc: actõ istunc istãc istoc uel istuc: ab istoc istac istoc. Plr̃ uoce neutrali istec: actõ istec. Similiter illic illec illoc uel illuc: illunc illãc illoc uel illuc: ab il

loc illac illoc. Plr̄ illec illuc: Idē eadē idē: eiusdē eidē: eūdē eādē idē ab eodē eadē eodē. Plr̄ iidē eædē eadē eorūdē earūdē eorūdē: eis/dem uel iisdem: eosdem easdem eadem: ab eisdem uel iisdem.

Egomet meimet mihimet memet a memet: nosmet mobismet: gtō caret nosmet a nobismet. Tuimet tibimet temet a temet: tumet n̄ dr̄ uosmet uobismet: gtō caret: uosmet o uosmet a uobismet.

Ntō tute gtō tutemet. ntō tuipse. gtō suimet: sibimet semet a semet. actō tete meme sese. abltō a tete meme sese. Gtō huiusce. Dtō plura li hisce: actō hosce: hasce ab hisce.

A' nostracte meapte tuapte uestrapte & suopte. Hircius suopte cōsi/lio dixit. Tul. in tus. Suopte nuptu & suo pōdere. Legim⁹ in Plauto. tuopte & meopte. Liqueat in supioribꝰ: ābo ista opuscula satis esse p discēda grāmatica: altero enī p̄terita: supina: cōstructiōes & ptici/pia: altero & genera & declinationes docuim⁹. Qui uero huiusce ar/tis longe peritiores effici uolent: latius alibi p̄cepta oīa cernēt: ut in thesauro. Spica & carmine figurarum.

Ascanius Quatrassus Sermonetanus.

Qui romana cupis puero dulcissime nosse
Dogmata: quis ualeas: hæc monimenta cape.
Construere hæc uerbum: quo uel bene nomina debet.
Tu uariare modo: pagina parua docet.
Auctor si genitus qua sit petis urbe uelitræ.
Hunc ueteris Latii terra tulere uirum.

Ant. Mancinellus Veliternus clarissimo uiro Dominico de bonis auguriis: utriusq; iuris doctori eximio.

Afferro tibi uir p̄stātissīe thesauꝝ quēdā filioꝝ tuoꝝ no/mine æditū. Quū enī plurima erga me officia tua men/te repeterē: qđ illis ꝓdesse excogitaui. Te nāq; duce: te auctore: te auspice: ī romano gymnasio iā q̄tuor ānos ꝓfiteor. Vbi & tu ānos duo de trigīta hacten⁹ ꝓfiteris: ea qdē auctoritate: laude & gloria: ut merito doctoꝝ oīm mercedē exuperes & dignitatē. Inde ipsi⁹ gymnasii dec⁹ haberis: ab oībus ue/neraris & coleris: ab oībus uti olim oraculū delphicū peteris. Inde quoq; ad sūmos urbis magistrat⁹ sæpe eligeris. Cuius sane uestigia: dignissimi filii Ioānes Michael: Ioānes Iacob⁹: Marcellus itē & Ber/nardin⁹: tua sūma oblectamēta omnino sectant̄. Ipsorum nāq; indo/les tāta ē: & ingenium pœne diuinū: ut inclyti genitoris doctrinam & laudem facile superaturos ab omnibus existimetur. Quo autē &

rectius & copiosius latinã linguã adipiscant: hunc de uaria cõstructione thesaurũ tibi claro parẽti & optimo dedico. Quem si: ut spero memoriæ qñq; tradiderint: nã rerũ omniũ ea thesaurus appellat: & carmẽ & orationẽ pedestrẽ tum facilius: tum elegantius edent. Vale p̃sidium meũ. Vale & salue. Romæ nonis sextilibus. anno Christi Mccccxc.

De Varia constructione thesaurus: per Ant. Mancinellũ Veliternũ.

De dictionibus incipientibus ab A.

Abeo spe dicit: & mihi spes abit. Sueto. in aug. Honore abiit suffecto alio in locũ suũ. Liuius lib. vii. seu uerecũdia uictus dictatura abiit. Luc. iii. Spes uictis telluris abit.

Abhorreo — Abhorret ab hac re: & hãc rẽ. parci⁹ tñ p accusatiuũ. Suet. i caligu. Nec abhorret a ueritate. Idẽ in Domi. Ab omni cæde abhorrebat. Catul. actõ iũxit. Sæueq; abhorrebas prisci p̃cepta parẽtis. Porphyrio itẽ Ode tertia ibi uidelicet. Quẽ mortis timuit gradũ ait. Quam mortẽ iquit abhorrere põt: q monstra maris: & asperrima saxa sine lachrymis uidere potuit. Apule. li. x. met. Nã & qd potissimũ abhorreret asin⁹ excogitãtes scrupulose &c. Obhorret uero cũ accusatiuo sẽp.

Absum — Abstinet illius illuȝ & illo: abstĩet ab illo: abstinet se illo uł ab illo. Ter. in heau. Risus abstine. Hora. lib. iii. Car. Mox ubi lusit satis: abstineto dixit irarũ callidæq; rixæ. Plau. in trucu. Abstine ist anc tu manũ. Helena ad Parin. Est uirtus placitis abstinuisse bonis. Et li. me. x. A fortib⁹ abstinet apris. Luc. iiii. Et a trepido uix abstinet ira magistro. Tul. vii. epi. Ego q me ostreis & murenis facile abstinebã a beta ẽt & malua deceptus sum. Plau. in cas. Atq; urbãis rebus te abstines. Tul. cõtra Salu. Se ab uiris abstinuerũt.

Absum — Absum funeri: & a funere. Penelope ouidiana. Vir mihi semp abest. Luc. vii. Absumus a uotis. Idẽ. viii. Sed abest a funere busti. Naso. in arte. Adde q insidiæ sacris a uatibus absunt. Absum Italia uel ab Italia. Sue. in ca. Italia abeẽt. Tul. li. xv. epi. Abessemq; ab amano iter uni⁹ diei. Absum iter unius diei: absũ tertiũ diẽ: uel tres mẽses: uel trienniũ. Tul. lib. xv. epi. Abessemq; ab amano iter unius diei. Ter. i heau. Mẽses tres abest. Plau. in mustella. Triẽniũ q iã hic abest. Absum. xx. passus & xx. passibus. Vir. li. xi. Nec lõgis iter se passibus absunt. Cæsar. ii. li. de bel. ciui. Hic locus abest a dupeis passuũ. xxii. milia. Salu. in iug. A quo aberat mons ferme milia. xx. passuũ.

Abũdo — Abũdo hac re dicim⁹ olim uero ẽt huius rei. Ter. i phor. Amore abũdas Antipho. Lucil. saty. vi. Quarũ & abũdemus rerũ & quarũ indigeamus. Dicit iteȝ hæc res abũdat. Vir. li. ii. ge. Rursus abũdabat fluuid⁹ liquor. Abundans lactis & lacte dicit. Vir. in buc. Quã diues niuei pecoris: q̃ lactis abũ-

dans. Cic. ꝑ Cluētio. Mulier abūdans audacia. Abutor hac re dici mus: hāc rē olim dixere. Luc. ix. Potuit uestro Pōpei⁹ abuti sangui ne. Pla. in Persa. inquit. Nā hoc argēto alibi abutar. Teren. in phor. Virginē ciuē itidē ut meretricē: ubi abusus sis: mercedē dare lex iu bet. Idem in andria teste Diom. Nam in ꝓlogis suribūdis operā a butit. Accedit honori: uel ad honorē auctoritas. i. adiūgit. Dido ouidiana. Accedet satis matris miserabilis īfans & nōdum nati fune ris auctor eris. Plau. in menech. Nā homini misero: si ad malū acce dit malū. Oui. li. met. Tū uero postq̄ solitas accessit ad iras: causa re cēs. Accedo aūt ad illū idē est qđ eo. Ter. in heau. Accedā ad illos. Abutor Accedo

Accidit illi ī illo & ī illū. i. cōtra illū. Ci. in lælio. Nihil mali acci disse Scipioni puto mihi accidit: siqd accidit: id ē de ꝓuīciis cōsulari bus. Neq3 solū sūmo in uiro: s3 ēt ī mediocri hoī ne accidat ꝓuidēdū Ter. in adel. Istuc uerbū uere in te accidit. Accidit tibi & ad te. Dio. Accolūt fluuiū & fluuio. Pris. xviii. Accōmodat huic rei & ad hāc rē. Fab. i. Auibusq3 accōmodēt curā. Idē in. iii. Cui acommodari de buit. Vir. in. ii. Laterią3 argiuū accōmodat ensem. Cice. de orato. li. secūdo. Aphricano illi superiori coronam sibi in conuiuio ad caput accom modant. Fab. in quarto. Quod in plures casus accōmodari ṗt Accidit Accom modo

Accuso te furti & accuso tui furta & accuso te de furto. Pris. viii. Tul. itē ꝑ Sylla. Qui alteꝝ cōiuratiōis accuset. Et prio de oratore ad Quintū fratrē. Nā ꝙ inertiā accusas adolescentiū &c. Aemilius ꝓb⁹ in uita Lysandri. In quo accuratissime eius auaritiā ꝑfidiāq3 accusar3 Idē etiā ait: accusat⁹ hoc crimine. Aulus Gelius li. xvii. c. iii. Qua ti marchū de pudicitia grauiter insigniterq3 accusauit. Adeo urbē & in urbē. Pris. xviii. Adeo urbē. uel ad urbē adeo. Suetōius ī calig. Libe ra ac fœderata oppida sine lictorib⁹ adibat. Teren. ī eu. Ne uir quisq̄ ad eā adeat. Tulli. iii. epi. Ad me adire quosdā memini. Passiue etia3 dicit. Suet. in aug. Quo aūt facilius urbs adiretur. Adhæret uel ad hæresciit muro in muro & ad muꝝ. Apuleius li. viii. Quæ claustris ad hærens. Ouid. iiii. Met. Iūctoq3 in corpore adhærent. Plaut⁹ in pe nulo. Ne ad fūdas uiscus adhæresceret. Adhibeo castris uel ad ca stra socios. Virgi. viii. Hos castris adhibe socios. Cicero. iiii. Tusc. Quod uetat Chrysippus ad recētes q̄si tumores animi remediū ad hibere. Idē li. v. Tusc. Quos negat ad panē adhibere qcquā ṗter na sturtiū. Adiicio illi uel ad illū auctoritatē. Naso ī remediis. Adiice ꝑceptis hæc quoq3 Naso tuis. Plaut⁹ ī mercatore. Ne ad illā me ai3 adiecisse aliq̄ sentiat. Adimo a te & tibi. Pri. xviii. Suetonius itē in Tito. Nulli ciuiū qcq̄ ademit. Adiūgo dolori uel ad dolore3 ini micitias. Seruius Sulpiti⁹ ad Tulliū. Quid ad dolorē adiūgi potuit. Accuso Adhi beo Adiicio Adimo Adiūgo

Adhor/tor Cicero philippica.v.Cæsar se ad neminē adiunxit. Adhortor illũ ad uirtutē uel de uirtute. Tulli⁹ philippica.ii. Vt ad defendēdā. Rēp. te adhortaret̃. Cæsar.ii.de bel. Ciuili.Et de custodia ac defēsiōe ur/bis adhortarent̃.

Adulor Adulor te & tibí.Prisc.xviii.Fabi⁹ uero in.ix.docet ueteres hũc adulari dixisse: iã uero huic dici.Cicero autē.i.offi. passiue dixit.Nec adulari nos sinam⁹.

Addo Addit officio uel ad officiũ gloriã:addit in man⁹ uincula.Ouidi⁹.iiii.Meta.Addit̃ his nyse⁹. Vir. v.Ipsis ꝑcípuos ductorib⁹ addit honores.Tul.v.epi.ad Ruffũ.Etsi meo iudicio nihil ad tuum ꝓuĩciale officiũ addi pōt. Idē Tusc.iii. Addit̃ ad hanc diffinitionē a bēone &c.Plau.in trinũmo. Sed adde ad istã gratiã unũ. Ouid.li.iii.Fas. Vinclaq; sopitas addit inarta ma/nus.

Admo/nitus Admōit⁹ hãc rē & de hac re. Cicero.v.epi.ad.M.Licinium. Sinant qppiã:aut a te eēm admōit⁹ &c.Item ꝓ.M.Cælio illud tamē te eē admonitũ uolo.Itē.vi.ep.ad.A.Ceci.Si qd ignorabo:de eo admōit⁹ oĩa studia uĩcã.

Admo/neo Admoneo te uni⁹ rei:hãc rem:& de hac re. Ouid.i.Trist. Ocia delectēt admoneãtq; mei. Tibull⁹.i.Admonuit dñæ:destituitq; Venus.Salust.in Catil.sed qm̃ tanti uiri tp̃s admo/nuit. Ter. in heau. Ridiculum est te istud me admonere clitipho. Tul.vii.epi.ad Trebatium.Sed ut ego quoq; te aliqd admoneam. Idē.li.iiii.Putaui ea de re esse admonendũ. Macrobius sat. iii. Sed differo dum de alia lasciuia: qua nũc caream⁹:admoneo. Tullius de laudib⁹ Magni. De quo nos paulo ante admonui.

Admo/neo Admouet turri uel ad turrĩ machĩas. Cæsar.ii.de bello ciuili. Id turrim hostium admouent.Cicero.li.i.de orato.Nũ admoueri possit oratio ad sen/sus aĩoꝝ:atq; motus.Valerius.li.vii.c.iii. Qui in æque genitalē ptē manũ missã:quũ ad eũ locũ uentũ esset narib⁹ eq admouit.

Adsum Adsũ pugnæ uel in pugna.Cice.in Phili.Omĩb⁹ his pugnis Dolobella af/fuit.Idē de orat. li. ii. In pauli pugna nō affuerat. Suet. in Othone. Nec illi pugnæ affuit.Aegrotat hac uel ex hac re.Ci.iiii.Tul. Ea res ex q̃ aĩus ægrotat.

Affero Affero tibi uel ad te opē.Plau.⁹i Epidico.Affer domũ auxiliũ mihi.Idē. Nō memĩsti me aureã ad te afferre natali die.

Affluo Affluit tibi amor & affluis amore. Oui.i.de remed. Effluit ĩ cautis desidiosus amor.Plautus in pseudolo.Atq; adeo ut frumento affluam.

Alligo Alligo te furti.uel furto.Terē.in eu.Hic furti se alligat. Plautus in pœnulo.Ita eũ furto alligat Amisi boues.i.pdidi. amisi a me illũ.i.remoui uel repuli.Terē.in phor.Immo nũc qđ aiũt:aurib⁹ teneo lupũ.nã neq; quo mō a me amittã inuenio:neq; uti retineam scio.Tullius pro sex.Roscio.Etiã q natura mitissimi sumus assidui/tate molestiaꝝ sensũ oēm hũanitatis ex animis amittimus.

Amoli/or Amolior a te & tibi.Pris.xviii.Lucanus.Itē li. v. humeris iã pondere fes/

sis. Amolitur onus. Angit cura aĩum: & ãgo me aĩ. Terē. in phor. Ango
Cura hæc ãgeret aĩum. Idē ĩ heau. aĩq; sese angebat. Plautus in Epi/
dico. Absurde facis: q angas te aĩ. Aĩaduerto hæc. i. obseruo. Vir. Aĩaduerto
li. g. his aĩaduersis. Cato prio capite de re rustica. Vicina quo pacto
niteāt id aĩaduerto. Aĩaduerto in hæc. i. punio. Suet. in aug. Perusia
capta in plurimos aĩaduertit. Ter. in and. Ea primū aĩaduertēda est
ab illo iniuria. Ante & q̃rto & sexto casui iungit̃. Dicim⁹ eñ pau/ Añte
cos ante ãnos: & pancis añ ãnis. Suet. ĩ Cæsare. Sed Cæsari futura cæ
des euidētibus ꝓdigiis denūciata est: paucos ante menses. Cicero of.
iii. Pacis ante ãnis emerat. Ante paulū & paulo añ dicim⁹: quō post
paulū & paulo post. Pris. xviii. Cicero aūt aliter dixit li. x. epi. ad plan
cū ait eñ. Ante aliq̃to q̃ tu natus esses. Cæsari itē. i. de bel. ciuili: post
paulo tamē ĩternuntiis ultro citroq; missis. Salust. in Catil. Post pau
lo ipsi trahebāt̃. Plini⁹ li. ii. c. viii. ēt inqt. Sphærā ipsæ añ multo ath/
las. Causa aūt ē. Quoniā post ante & circū utriq; casui iunctas inue/
nim⁹ auctore ēt Donato. Antecedo illi & illum. Teren. in Phor. Añcedo
Hæc eñ antecessit. Cicero ĩ offi. Quãtū natura hoĩs pecudibus re/
li qsq; bestiis añcedat. Suet. in aug. Et magnificentia oēs antecessit.
Antecedit multū uel multo. Cæsar. li. iii. de bel. ciuili. Neq; conseq
potuit: q̄ multū & expedito itinere antecesserat. Cæsar. idē libro. ii.
Non ita multo se reliquorū ciuiū satū añcedere existimarent.
Anteit ei uel eū. Plau. in ãph. Virtus p̄miū est optimū: uirtus om/ Anteeo
nib⁹ rebus anteit. ꝓfecto. Salustius in iug. Et quū oēs gloria añiret.
Antistat cæteris ul' cæteros. Apulei⁹. li. iiii. Sed animi robore cete Antistat
ris antistaret. Item tunc inter eos unus q robore cæteros antistabat.
Gelius lib. vii. c. v. Qui gestus & uocis claritudine & uenustate cæte/
ris antistabat. Applico ad terrã: uel applico me ad terrã. Hircius li Applico
bro sexto de bel. hiſ. Ad terrã applicãt. Teren. in and. Forte applicat
primum ad chrysidis patrē se. Cic. itē li. i. de orato. Si se ad aliquem
quasi patronū applicuisset. Appropinquat urbi uel ad urbē: muro Appro/
uel ad muꝝ &c. Cæsar. li. vii. de bel. gal. Cū iã muro appropinquas/ pinquo
sent turres. Idē. li. iiii. Quū appropĩquarēt Britãniæ. Hirci⁹ li. v. de
bel. aphri. Donec ad ipas portas ac muꝝ appropĩquaret. Arcet il/ Arceo
lū tēplis ul' a tēplis. Lucan⁹ lib. v. Seu pæan solit⁹ tēplis arcere nocē
tes. Vir. li. i. Arcebat lōge latio. Idē. Ignauū fucos pec⁹ p̄sepib⁹ arcēt.
Ardeo actm̃ regit & ablm̃. Vir. ĩ bu. Ardebat alexi. i. cupiebat; uel Ardeo
ĩpatiēter amabat. Hor. li. ii. Odæ q̃rta. Arcit atride medio ĩ triūpho
uirgĩe rapta. Phædra ouidiana. Arcit & œnides ĩ mænalia athlanta.
Arguo te pigritiæ ul' pigritia. Sue. ĩ Cæsa. Ne hospitē āt neligētiæ Arguo
āt rusticitatis uidret̃ arguer̃. Idē ĩ Clau. Si quē secordiæ arguerꝫ. Pla.

in amphi. Durare nequeo ĩ ædib⁹: ita me ꝓbri stupri dedecoris a ui
Ascribo ro argutã meo &c. Solin⁹ ꝓpe finem pctõ argut⁹. Ascribo te nũero
uel ĩ nũeruꝫ oratorꝝ. Hora. li. iii. car. Et ascribi q̃etis ordinib⁹ patiar
Aspicio deorũ. Ci. philip. scd'a. Tu uero ascribe me ĩ talẽ nũerũ. Aspicio il
los uel ad illos. Vir. li. ii. æn. Iuppiter oĩpotens pcib⁹ si flecteris ullis:
aspice nos. Ibidẽ. Nõ ego mirmydonũ sedes: Dolopuꝫ ue supbas: a/
Assue/ spiciã. Plau. in capti. Age dũ aspice ad me. Assuesco bellis aiuꝫ: uel
sco aio bella: assuesco manus labori uel ad laborẽ idem ẽ ꝙ assuefacio.
Vir. vi. Ne pueri ne tãta ais assuescite bella. Ideꝫ geor. iii. Vbi libera
colla seruitio assuerit. Cæsar cõ. vi. Sed assuescere ad hoies & mãsu
efieri ne paruuli qdẽ pñt. Assuesco poeti idẽ est ꝙ assuefio. Luc. li. v.
Asto Adde ꝙ assuescis fatis. Oui. Assuetus studiis &c. i. assuefact⁹. Astitit
illũ locuꝫ: illo loco: illi & circa illũ. Nos quoqꝫ ut græci dicim⁹. Pris.
xviii. Plaut⁹ itẽ in mercatore ait: ut pastitit. & Virgi. li. ii. Arduus ar/
Attẽdo matos mediis in mœnib⁹ astãs: fudit equus. Attendo iuri & ius dr̃.
Sue. in Galba. Inter liberales disciplinas attẽdit & iuri. Pli. li. vi. epi.
In sũma nosti facetias hoĩs q̃s uelĩ attẽdas. Tul. ꝓ archia poe. Quo
niã me ĩ hoc nouo genere dicẽdi tã diligẽter attẽditis. Dio. ẽt inqt.
Attẽdo te oculis: attẽdo tibi mẽte. ait idẽ. Attẽdo legẽtẽ ueteres nõ
Attĩeo attẽdo legẽti. Attinẽs ad illũ & illi. Pri. xviii. Ego uero dtõ iũctum
semel legi dũtaxat apud plautũ ĩ captiuis. ait. n. Nũc senex ẽ in ton/
stria: nũc iã cultro attinet. alibi tñ sp iũctũ actõ cũ ad uel sine ad seq̃n
te infinitiuo. Tul. ꝓ. P. Quĩtio. Nihil ad me attinet. Itẽ neqꝫ quemq̃
attĩebat id accusare. Itẽ ꝓ Sex. Roscio. Quid attinuit eũ potissimuꝫ
Auerto nũciare. Auerto illũ hac re & ab hac re. Priscia. xviii. Sueto. item in
Nerone ait. Aphia eũ mater auertit. Vir. i. Nec posse italia teucrorũ
Aufero auertere regẽ. Aufero a te & tibi. Similiter eripio: adimo: amolio:
amoueo. Pris. xviii. Ter. itẽ ĩ phor. Vt a nobis tãtũ hoc argẽti aufe/
rat. Luc. li. vii. Te magnũ concit⁹ auferat bello sonipes. Idẽ in q̃rto.
Aufert tibi nomẽ iber⁹. & lib. ix. Abstulit arborib⁹ pcium memoriqꝫ
Aufu/ laborẽ. Aufugio tibi & a te. Suet. ĩ cæ. Quũ ĩmolãti aufugisset ho/
gio stia. Ausculto illi. i. obtẽpero. ausculto illuꝫ uel illi. ꝓ audio. Ter. in
Auscul/ an. Pãphilũ ne adiutẽ an auscultẽ seni. Idem ĩ adel. Vim tu huic seni
to auscultare. & in andr. Ausculta pauca. Plau. in Milite. Vicine auscul/
ta q̃so. Ego auscultem tibi id est audiã uel obtẽperẽ. & in Tri. Postre
Audio mo nisi me auscultas: atqꝫ hoc ut dico facis. Audio etiã ꝓ obtẽpero
legit: iũctũ tñ actõ. Cice. li. iii. ep. ad thermum. Si me audies uitabis
inimicitias. Audiẽs uero tibi ꝓ obtẽperãs sæpi⁹ legitur. Cæsar li. v.
de bello gallico. Dicto audientes non fuerunt.

De littera C

2213

CApax triũ æquoꝝ:trib⁹ eqs & ad tres equos dr̃. Oui. prio me Capax
ta. Sāĉti⁹ his aĩa: mẽtisq; capaci⁹ alte:deerat adhuc. Pli.li.ii.
epi. Villa usib⁹ capax nõ sũptuosa. Pli. itẽ maior li.xxxii.c.v.
Excrescitq; ĩdies ei⁹ rei lux⁹: murrino.lxxx. sestertiis ẽpto capaci pláe
ad sextarios tres. Careo parẽte dicim⁹: olĩ actõ quoq; iũxerit. Tur Careo
pili⁹. M eos pentes careo tibi. Noni⁹ ait eẽ actĩm ꝑ abltõ. Plau. itẽ in
captiuis. Coll⁹ collaria caret. Idẽ ĩ Curculione ait. Caruit ne febris
te heri uel nudiusterti⁹. Cauet illi:illũ:ab illo & de illo. Sue. ĩ Ti/ Caueo
to. Securitati satis cauit. i. ꝓuidit. Itẽ ĩ Galba. Caueret piculũ. Idẽ in
Caligula. Vt a Cassio caueret. Et Augu. Cũ & de nũero:& de cõditi
one ac dñia eoꝝ q mãumitterẽt: curio se cauissꝫ. Et ĩ Tyberio. Quod
nihil de his August⁹ testõ cauisset. Pla. ĩ menech. De illis uerbis ca/
ue tibi. Caueo tibi. i. cõsulto siue ꝓuido. Tul. li. ii. epi. ad A piũ. M eli⁹
eñ cauere uolo q̃ ip̃e aliis solet. Caueã a te. i. caut⁹ fiã. Ecce de claris
orato. At uero inq̃ tibi ego Brute nõ foueã: nisi pri⁹ a te cauero &c.
Plau. ĩ menech. Hoc mihi abs te caueo. cauti⁹ ꝓ uito. Cœlo te illđ Cœlo
& đ illo: celaris a me illđ & de illo: celare ẽt tibi a me illđ. Ter. ĩ adel.
Ea ne me celet. Oui. ĩ canace. hoc te celauim⁹ unũ. Ci. li. vii. epi. Sed
Bassus nr̃ de hoc me libro celauit. & ꝓ Deiotaro. De armis de ferro
de insidiis celare te noluit. Et ad Metellũ li. v. epi. Debes existĩare
te maxĩs de reb⁹ a frẽ eẽ celatũ. Luc. v. Nũllũq; futuri a supis celate
diẽ. Terẽ. ĩ phor. Si hoc celet p̃ri ĩ metu sũ. A emili⁹ ꝓb⁹ ĩ uita Alchi/
biadis. Id alcibiadi diuti⁹ celari ñ potuit. Certo tecũ uel tibi. Vir. Certo
in Buc. Tu dic me cũ quo pignore certas. Itẽ certẽt & cygnis hinule
Cessas ĩ illã rẽ:& cessas ĩ illa re aliđ est. Tard⁹ es ad faciẽdã rem & Cesso
tard⁹ es ĩ faciẽda re. Sic cessas ĩ uota. tard⁹ es ad uota faciẽda: cessas ĩ
uotis: tard⁹ es dũ uota facis. s. Cigit̃ ensẽꝫ & ense. Vir. ii. æn. Et in Cingo
utile ferꝝ cĩgit̃. Ibidẽ. ĩpulit his cĩgi telis. Cigo illũ balteo & cĩgo ti/
bi lat⁹. Naso. met. i. Fluiaq; obliqs cixit decliuia ripis. Idẽ ĩ li. de põto
Dũq; lat⁹ sci cĩgat tibi turba senat⁹. Colloquor cũ tyberio: olĩ ẽt Collo/
tyberiũ colloquor. Trãqll⁹ ĩ Clau. Collocut⁹ sũ cũ tyberio ut mãda quor
sti mea liuia. Plau. ĩ psa. Vbi cũ lenõe me uidebis colloq. Idẽ ĩ asina
ria. Quẽ adeat: quẽ colloq̃t̃. & ĩ captiuis: Periubet hũc hoĩeꝫ colloq.
& ĩ menechmis. Hũc uolo ẽt colloq. Comitor amicũ actĩa signi/ Comi/
ficatione fit: comitor aĩco p abltĩm passiua. Diom. Vir. itẽ li. vi. æn. tor
Qui sic comitat̃ eũtẽ. Idẽ in. i. solo comitat⁹ achate. Prop. uero actĩa
etiã ꝓtulit lr̃atura. ait eñ M eæ comitarẽt castra puellæ. & Oui. li. de
põto. Quẽ pia uobiscũ ꝓles comitauit euntẽ. & paulo inferius. Pyri
thoũ stigias these⁹ comitauit ad ũdas. Cõparo uel cõfero tibi illũ Compa
& tecum. Pris. xix. Tul. itẽ pro. L. Corne. Cuꝫ legib⁹ cõferem⁹. Vale. ro

55

li.vii.c.ii.Quã porro subtiliter Anacharsis leges araneoꝝ tel' cõpara
bat. Nã ut illas ĩfirmiora aĩalia retiere: ualẽtiora trãsmittere:ita his
Compesco hũiles & paupes cõstrigi diuites & ꝓpotẽtes nõ alligari. Cõpesco
illũ insaniẽte & insanire & ne insaniat. Pris.xvii. Cõdẽno te crimi
Cõdenno nis & crimĩe Salu.in Cati. Præter reꝝ capitaliũ cõdẽnatis. Tul.libro
xiiii.epi.Et sceleris cõdẽnat generꝰ suũ.Idẽ li.ii.ad Curionẽ. Cõdẽ/
Conducit nabo eodẽ ego de crimĩe. Cõducit dolori & in dolorẽ serenꝰ. Et
potu & fœtu stomacho cõducit anetũ. Plau.in catil. Quod tuã in reꝫ
Cõfert bñ cõducat. Cõfert huic rei & ad hãc rẽ:hoc ẽ utile ẽ. Fabiꝰ.iii. Inte
rim cõfert admirationi multũ ẽt infirmitas. Itẽ in secũdo. Scio q̃ri
Cõfido ẽt natura ne plus ad eloquẽtiã cõferat an doctrinã. Cõfidũt illi &
illo. Cæsar.li.iii.de bello ciuili. Cui maxime cõfidebat. Idem Scipio
affinitate põpei cõfiderat. Idẽ lib. iii. de bel. gal. Multũ natura loci
Congredior cõfidebãt. Cõgredior tibi oli dicebãt:sicut pugno tibi:dimico ti/
bi:hodie uero dicimꝰ. Cõgredior tecũ:dimico tecũ. Seruius primo
Cõqueror æn. Atq̧ impar cõgressus achilli. Cõqueror hãc rẽ:ob hãc rẽ & de
hac re. Cõqueror tibi & apud te hoc & de hoc. Sueto.in augu. Vicẽ
suã cõquestꝰ est. Idẽ in claudio. Ipse quodã libello cõquerit᷑ ob hãc
eandẽ ualitudinẽ:& gladiatorio munere qđ simul cuꝫ frẽ memoriæ
p̃ris edebat. Idẽ in aug. Tyberio quoq̧ de eadẽ re sedulo uiolentius
Cõscius apud se ꝑ epistolã cõquerẽti:ita rescripsit. Cõsciꝰ sceleris uel scele/
ri dicit᷑. Oui.iiii.Fasto. Cõscia recti famæ mẽdacia risit sed nos in ui/
tiũ credula turba sumꝰ. Maro in æn. Et mẽs sibi cõscia recti. Idem in
ii. & cõscia numina recti. A cõsciꝰ Cydippe. Fac mõ polliciti conscia
tẽpla colas. Plau.in rudẽte. Semp cauere hoc sapiẽtissimũ est:ne cõ
scii sint ipsi maleficiis suis. Sapho. Conscia deliciis illa fuere meis.
Cõsulo . Cõsulo te & tibi. Vñ Pris.xviii.inq̃t. Cõsulo qñ interrogatiuũ est
actõ:acq̃sitiuũ uero dtõ copulat᷑. cõsulo te illđ & de illo. Plau.i me/
nech. Ibo:& cõsulã hãc rẽ aĩcos:qd faciẽdũ cẽseãt. Luca.li. viii. Re/
ctoréq̧ ratis de cũctis cõsulit astris. Cõsulo in te hoc. Ter. in heau.
pessime istuc in te atq̧ ĩ illũ cõsulis.i.erga. Cõsulor ab illo de hac re.
Sue.i ang. Sãxit ergo ut de bellis triũphisq̧ cõsuleret᷑ hic senatꝰ. Cõ
sulo ꝓuideo & ꝓspicio tã dtõ q̃ actõ iũgunt᷑: sed dtõ prudẽtiã significant.
Pris.xviii. & Luca.in. iiii. cõtingit te.i.tãgit. Ouidius de morte
Drusi. Oĩs cui uirtꝰ cõtigit:unꝰ eras. Ibidẽ. Hei mihi q̃ facile est q̃uis
hoc cõtigit oẽs. Alteriꝰ luctu furtia uerba loq. Tul.i.of. Atq̧ in ma/
Cõueñt gnis aĩs ingeniisq̧ id plerũq̧ cõtingit &c. Cõuenit omnibꝰ & ĩ oẽs
Sapho. Cõuenit illa mihi: cõuenit illa tibi. Tulliꝰ pro sexto Roscio.
Clam Non in oẽs arbitror oĩa cõuenire. Clã custodem & custode. Dio.
Donatus etiã scribit clã seruire ambobus casibus. Id autem plautus

quoq; in Amphy. ostendit his uerbis. Is amare accepit. Alcmenam
clã uiro & in mercatore. Ratus clã patrem meũ posse habere. ibidẽ
Nihil potest clã illum haberi.

De littera. D.

DAmnam⁹ hũc ignorãtiæ: ignorãtia ꝺ̃ ignorãtia. Pli. li. iiii. epi. Dãno
Absentẽ ĩauditãq; dãnauit ĩcesti. Fabi⁹. li. ii. Neq; eñ nos tar
ditatis natura dãnauit. Cice. i. lib. Tuscu. Capite dãnarer. Idẽ
libro primo ad herẽniũ. Lex uetat eũ q de pecuniis repetũdis dãna/
tus sit in cõcione orõnẽ hr̃e. Decedim⁹ ex ꝓuincia: de ꝓuincia: & Dece/
a ꝓuincia. Tul. lib. v. epi. Ex ꝓuincia decessim⁹. Idẽ li. ii. Ego de ꝓui/ do
cia decederẽ. & lib. iii. A me inuitissimo decessisset. Decet illũ uir Decet
tus hodie dicim⁹. olĩ uero etiã decet illi. Oui. i. remediis. Inde decẽt
annos molia regna tuos. Ter. in adel. Vt uobis decet. Salu. in Iug.
Quib⁹ ꝓ magnitudine impio ius & ĩiurias oẽs curæ eẽ decet. Cice.
li. iii. de orato. Quãdoq; id deceat prudẽtiæ. Dedecet illos & in il/ Dedec;
los. Tul. i. of. Vt si qd dedeceat ĩ illos: uitem⁹ ipsi. Dedignor illa; Dedi/
rem & illa re. Serui⁹ quarto æn. per actm̃ sæpi⁹. Luc. vi. Dedignat̃ it. gnor
Fabi⁹. li. i. Quidã impia dedignãtur. Deficit mihi pecũia: id est de/ Deficit
est. deficiet te sal⁹. i. relinquet. Deficit Cãpania a romanis ad Han/
nibalẽ. i. a romanoꝝ ductu recessit ad Hãnibalẽ seu rebellauit. Virg.
li. i. g. Quũ iã g ãdes atq; arbuta sacre deficerẽt sylue & uictũ Dodo/
na negaret. Tul. ꝓ sex. Roscio. Tp̃s te citius q̃ orõ deficeret. Idẽ ad
Cassiũ li. xii. epi. Vna cũ illo ab republica defecerũt. Suetoni⁹ in Vi/
tel. q pri⁹ a Galba: ad Senatũ defecerãt. Dego ætatẽ & ætate & de Dego
go uitã. Tul. ꝓ Sexto Roscio. Inter feras sancti⁹ est ætatem degere.
Plau. in Cistellaria. Quia ego illũ unũ mihi exoptaui q cũ ætate de/
gerẽ. Tul. ꝓ Sexto Roscio. Vitã in ægestatẽ degere. Delector his Dele/
& in his. Vale. li. vii. c. ii. Vt mala cõsuetudine delectent̃ optãt. Fabi. ctot
nono. Delectat⁹ est ĩ his ẽt. M. T. Derogo tibi uel te aliqd. Luc. ix.
Inuid⁹ ãnoso q famã derogat æuo. Cice. li. ii. Rheto. ueteris. Deĩde
ĩdignũ eẽ de lege aliqd derogari ãt legẽ obrogari. Desipiebã mẽtis
ꝓ mẽte desipiebam. Plau. in epidi. Desipiebam mentis quum illas
scriptas mittebam tibi. Desum nuptiis & in nuptiis. Ouidius in i/ Desum
bim. Causaq; non defit desit tibi copia mortis. Tullius libro. viii. e/
pi. ad Quĩtũ Valeriũ. Nã nec in honorib⁹ meis laboribusq; unquã
defuerũt. Detraho tibi ul̃ de te. Oui. qnto tristiũ. Detrahat aucto Detra/
ri multũ fortũa licebit. Tu tñ ĩgẽio clara fecere meo. Tul. lib. tertio ho
epistolaꝝ. Ego si ĩ ꝓuicia detrahere de tua fama unq̃ cogitassẽ. Idẽ
de respõsis haruspicũ qui in cõcione detrahat de Pompeio. Sueto/
ni⁹ ĩ Vitellio. De illi⁹ amplissima dignitate detrahere. Detraho tibi

Dico hanc rē id est aufero. Virgili⁹ quīto. Quā demoleo detraxerat ipse. Dico tibi & ad te parti⁹ ultius. Philis Demophonti. Dic mihi qd feci nisi n̄ sapiēter amaui. Cicero de claris oratorib⁹. Sz ī comitiū ueniant ad stantē iudicē dicāt. Idē de optimo genere oratorum. Vt si de re priuata ad minimū iudicē dicerem⁹: id est apud.

Dignus Dign⁹ sū hui⁹ rei & hac re. Diōedes: Helena itē ad paridē. Militia ē opis altera digna tui. Philis Demophonti. Sīplicitas digna fauoī fuit.

Disco Disco a te: de te ex te & p te. Teren. in adeph. Hei mihi pr̄ eē disce ab his: qui uere sciūt. Plaut⁹ in pœnulo. De te quidē hæc didici oīa. Vir. li. xii. Disce puer uirtutē ex me: uerumq; laborē. fortunā ex aliis. Ouid. in reme. Discite sanari: p quē didicistis amare.

Discrutior Discrutior animi: animū & animo. Diom. Plaut⁹ itē in aulularia. Discrutior animi &c.

Disto Disto a te decē passus & decē passib⁹. Ouid. in trist. Milia qa nouies distat ab urbe decē. Et in ibin. Iugeribusq; nouē sūmus q distat ab imo.

Diues Diues gtō iungit̄ & abltō. Vir. secūdo æneī. Insula diues opū. Naso in meta. Ecce ueni magno diues Philo mela paratu: diuitior forma. Dicitur itē diues ab hac re. Deiāira ad Herculē. & damnis diues ab ipsa suis.

Do Do tibi hāc rem dotē uel doti. Plaut⁹ in Trinummo. Est ager sub urbe hic nobis eum dabo dotē sorori.

Doceo Doceo te artē uel de arte. Tul. li. vii. epi. ad Trebatium. Filii cām te docui. Salu. cōtra Tul. Quem minerua oēs artes edocuit. Cæsar li. viii. de bel. gal. Qui de suo aduētu doceant. Salu. in Iug. Qui senatum docerēt de cæde fratris & fortunis suis. Tul. pro domo sua ad pontifices. Quid est enim aut tam arrogans: q̄ de religione de rebus diuinis cerimoniis sacris pontificum collegiuz docere conari.

Doceor Doceor cuncta & de cunctis. Salu. in Catil. Per legatos cuncta edoctus. Tul. pro Sex. Roscio. Vt mori mallet q̄ de his rebus Syllam doceri. Iterum: De his rebus Sylla doceatur. Docenda est rō recte dicit̄. *Manilius li. iii.* Magna est rō breuiterq; docēda. Doceo te fidibus. Tul. ix. epi. Socratem fidib⁹ docuit nobilissimus fidicenis Connus uocitatus est. Teren. item in Eu. ait & fidibus sciri.

Doleo Doles amicū ademptum & tua dāna. Doles aduersis uel propter aduersa. Doleant tibi oculi. doles de me nihil. Doles ab animo ab oculis ab ægritudine. Ouid. iii. de pōto. Qui me doluistis ademptum. Et in tristibus. Tu uero tua damna dole. Stati⁹ in Th. Bellorum extrema dolemus. Tul. li. xii. Epistolam consciffaz doles. Idem pro Sestio. Meum casum luctumq; doluerūt. Vir. & nostro doluisti sæpe dolore. Fabius li. ix. Nec potest ei credere. ut propter eum dolere & irasci iudex cui putat hoc uocare. Cælius Ciceroni li. viii. epi. Nunquam tibi oculi doluissent. Teren. in eu. Hoc tibi doleret itidē ut mihi. Ouid. Sū miser & de me q doluere nihil. Plau

tus i cistellaria. Doleo ab aio: doleo ab oculis. Doleo ab ægritudie Doleo uicê tuã nostri dicũt. p in uicê tuã. Pri. vii. Sue. itê in tyberio Se quoq; respondit uicê eorũ dolere Præterea dolet dolorê: seruit seruitutê: furit furorê. ãtiqua figura ẽ. Ser. li. xii. æn. Dominor illi i illũ & i illo. Vir. Et uictis dñabit argis. Oui. prio Met. Et qd dñari in cætera posset. Salust. in Catil. Sed pfecto fortũa i oi re dñat. Cice. ãt passiue dixit li. i. of. O dom antiq quã dispari dño dñaris. Dono illi seruũ uel illũ seruo. mor attico dr. Pri. xviii. Vir. li. v. Sergestũ æneas pmisso munere donat. Plaut item in truculento his te dono. Domi/nor Dono

De littera E.

Effugio mãus & e manib. Vir. iii. Effugim scopulos itacæ laertri a regna. Tul. de laudib magni. Rex ipse e manibus effugit. Egeo & idigeo hui rei & hac re. Saluf. i catil. Maiores nri i pres cõscripti neq; cõsilii neq; audaciæ unq eguere Luc. in. ix. Ipsa coloris egẽs. Idẽ li. viii. Cæsar aget ratib. Leader ad hero. Arte egeo nulla. De indigeo uideas suoloco. Egredior urbẽ urbe ab urbe & extra urbem. Salust. Raro egressa fines suos. Suet. i Aug. Quáuis statuisset nõ egredi tabernaculum. Vir. ii. æn. Et urbe egressus tumulus. Suet. in tyberio. Nõ egressus ẽ uilla. ibidẽ. Ab urbe egrediẽs iter. E cõuiuio egrediens. Et in Clau. Vetaret egredi ab urbe. Terenti in phor. A fre egressa ẽ meo. Tulli p Quito Quintio. Si extra hos cãcellos egredi conabor. Fabi li. i. Neq; extra prescriptũ egredi poterit. Eripio tibi a te & de te uitã. Suet. in tyberio Quoniã sinistra fortuna Caiũ & Luciũ filios mihi eripuit. Tullius in uatiniũ testẽ. Eripueras Senatui puíciæ decernẽdæ potestatẽ. Ter. in. eu. Vt illã a me eripiat. Idẽ i phor. Atq; a crimie hoc antiphonez eripiã. Tulli i uatiniũ testez ne tuis tuorũq; manib ereptos. Erubeo hãc rẽ & hac re. Vir. secũdo æn. Sed iura fidẽq; supplicis erubuit. Fabi li. vi. Ni nra credulitate aliena studia erubescãus. Helena ad paridẽ. Nõ satis occultis erubuiq; notis. Aemulor illi & illũ. Fabi li. x. Et cõsũmati iã patroni ueterib æmulant: Teren. i and. Quoruz æmulari exoptat negligẽtiã. Eo uiã & uia dicim. Ci. p Murẽa. hãc uiã dico ire uiã. Virgili. iiii. Lõgã incomitatã ur ire uia. Terẽ. i phor. Eo recta uia eqdẽ illuc. Seneca epi. xcv. Nõ licet inquã ire recta uia Esse Iste uult eẽ pius dicim. Credo fuisse tibi fidelis. Sperabã me esse medicũ. Incipe mihi esse mitis. Noli mihi esse auar. Tutũ puto iã bonũ esse socerũ dr. Luc. tñ ait li. ix. Tutũq; putauit: iaz bon eẽ socer. & Ouidi li. xiii. met. ait. Sz eni qa rettulit aiax. eẽ Iouis pnepos Idẽ li. i. de põto ad maximũ. Hoc ubi uiuẽdũ ẽ satis ẽ si cõsequor aruo. Inter inhũanos eẽ poeta getas. Esse philosophũ prodest. Bonũ

Effugio Egeo & indigeo Egredi/or Eripio Erube/sco Emulor Eo Esse

est esse poetã. Mihi licet eẽ pio: & mihi licet eẽ piũ nõ pius. Cunctis
exempla collegim⁹. Luc. li. i. exeat aula q uult eẽ pius. Hypermestra
ad Linũ. Esse reã ꝑstat q̃ sic placuisse parenti. Si. n. unico hæret casui:
debet ille eẽ accusatiu⁹. Naso. li. v. Met. Quantũ est eẽ Iouis frẽm.
Idẽ lib. ix. Et me dignus eras. ueꝶ nocet esse sororẽ. Ter. in Eu. Ap/
paret seruum hunc esse domini pauperis. Vbi prisci. li. xvii. ait ita di/
xisse. Teren. ꝓ apparet hic seruus. Ter. ãt optime & secũdum usũ lo
cutus est ut oñdũt superiores auctoritates. licet ẽt: ut Pris. ait dicere.
Vñ iq̇t uatini⁹ li. v. epi. ad C. Dr̃ mihi tu⁹ seru⁹ fugitiu⁹. Vardacis eẽ.
Naso li. viii. met. Nec fortib⁹ illic. ꝓfuit armẽtis: nec eq̄s uelocib⁹ eẽ.
Ibidẽ. Vobis ĩmunib⁹ hui⁹ eẽ mali: dabit̃. Fa. li. iii. An illi accidat ui/
ro bono eẽ uel malo. Hypmestra ad linũ. Quo mihi cõmisso ñ lic;
eẽ piã. Fa. li. vii. An huic eẽ ꝓcuratorẽ lic;. & li. iiii. Procurarore; tibi
eẽ ñ licuit. Te. ĩ heau. Nõ expedit bõas eẽ nobis. Ce. li. vi. de bel. gal.
Quib⁹ iã lic; eẽ fortunatissimos. Qui ergo aliter docuerũt an recte

Est

q̇dẽ iã cũctis patet. Est: erat fuit ĩꝑsonale reperit̃. iũgit̃. n. gtõ & ĩfi/
nito. Tul. li. i. de legib⁹. Nec est uiri boni errare. i. non ꝑtinet ad bo
nu; uiꝶ. Iũgit̃ itẽ ntõ & ĩfinito. Ntũs ãt erit meũ tuũ suũ nr̃m & ur̃;
Tul. ꝓ Lucio Cornelio. Neq;. n. ẽ meũ cõtra auctoritatẽ senat⁹ dice/
re. Itẽ epistola ad. M. Marcellũ. tuũ ẽ cõsulere tꝑib⁹ & incolumitati
& uitæ & fortunis tuis. Ter. ĩ heau. S; ĩ nr̃m ĩtelligere utcunq;. i. ad
nos ꝑtiet. Te. Itẽ ĩ phor. ait. Omitto ꝓloq: nã nihil ad hãc rẽ ẽ. ꝓ ꝑti
net ẽ mihi nomẽ. Ci. & Ciceroni dicius. Te. Hecyra ẽ huic nomẽ fa/
bulæ. Plau. ĩ rudẽte. hic atq; ĩ cœlo nom̃ acturo ẽ mihi. Vir. Cui Re
mulo cognom̃ erat. Meli⁹ ẽ dtõ uti: ut ẽt Serui⁹ prio æn. ait ibi. Cui
nũc cognom̃ Iulo. Pri. uero li. xviii. iq̇t. Consci⁹ sũ mihi bñfaciẽti &
bñfaciẽs: nr̃i dicũt: quõ dicim⁹ nomẽ ẽ mihi iul⁹ & iuli & iulo & iulũ.

Euado

Euadim⁹ hostẽ & ex hoste. i. effugim⁹. Sue. ĩ tyberio. Carmili⁹ me
euasit. Tulli⁹ ꝓ Sylla. Cui⁹ ex ĩsidiis euaseris. Euado grad⁹ & ad gra/
dus. i. ascẽdo. Vir. li. iiii. Sic fata gradus euaserat altos. & li. ii. Euado

Euenit

ad sũmi fastigia culminis &c. Euenit meis lr̃is: ĩ meas lr̃as & ĩ meis
lr̃is. Ci. li. ii. epi. ad Curionẽ. Ex quo uereor ne idẽ eueniat ĩ meas li/
teras. Achõtius Cydippe. In caput & nr̃m dñæ ꝑiuria q̃so. Eueniãt:

Excãto

pœna tuta sit illa mea. Fa. li. ix. qd̉ in orõib⁹ quoq; euenit. Excanto

Excedo

te ueteres secũdũ grecos: nos excanto tibi. Diõedes. Excedo italia
uel ex italia. Cæ. li. i. de bel. ciuili. Italia excedere cõstituerat. Sue. in
claudio. italia excessissẽt. Vir. li. v. Ergo alacris cũctosq; putãs exce/
dere pugna. Deci⁹ Brut⁹ ad. Tul. li. xi. epi. ex italia nõ excedã. Te. in

Excru/tio

and. ex isto excesserat loco. Excrutio me aĩ & id excrutior. Plau. in
epidico. dũ filii cã cæpera; ego me excrutiare a ibidem excrutior.

Exeo aulā aula ex aula & de aula. Ter.ī hecy. Quū limē exirē. Luc. Exeo
li.i. Exeat aula q uult eē pi⁹. Tul.li.iiii.epi. Ne aut tibi exire ex urbe
necesse sit. Idē ī.li.tuscu. Vt exeāus e uita læti.& de respōsis haruspi
cu3. De cauea exire iubebāt. Exonero te curis & ex curis. Teren.in Exone/
phor.nos quoq3 aīcos ei⁹ exonerastis metu. Plau.ī epidico. Atq3 ita ro
ꝑfecto ut eā ex hoc exoneres agro. Exoro te uel a te hāc rē. Te.in Exoro
ādria. Sine te exorē hæc. Plau.ī Bacchidib⁹ hāc ueniā illis sine te ex
orem.;ibide3. Ego qdē ab hoc certe exorabo. Expedio me cura & a Expe/
cura. Te.ī hecyra. Teq3 hoc crimīe expedi.ibidē. Qui te citi⁹ expedi dio
as ab his erūnis.& ī phor. Cura sese expediuit. Expello te Sicilia uel Expello
a Sicilia. Sue.ī tyb. Pœnos sicilia expulit. Luc.li.iii.sedib⁹ elysiis cam
poq3 expulsa pioꝝ. Cœli⁹ Ci.li.viii.epi. Nā me cū expulisset ex ita/
lia Pōpe. Luc.li.ii. Expulit amatā pr̄is a sedib⁹ urbē. Expirare & aīa3 Expiro
expirat. Pr.li.xiii. Extraho te curia uel e curia. Suet.ī cæ. Marcum Extra/
Catonē īterpellātē extrahi curia p lictorē duciq3 ī carcerē iussit. Idē ho
ī Vitel. extract⁹ a latebra. Te.ī hecy. Et ex quāta erūna me extraxe/
rit. Exuo me uestē ueste & e ueste. Exuo mihi uestem. Vir.li.v.& tu Exuo
troianos exue cæstus. Suet.in cæ. Nullū unq̄ hostē fudit quē nō ca/
stris quoq3 exuerit. Idē ī cali. Ac bonis exuti uenas sibi īciderēt. Sta/
ti⁹.th.ix. Magnoq3 e uulnere telū:exuit ipe gemēs. Naso Met.ii. Iā
dudū uīcula pugnat:exuere ipse sibi. Idē li.iii.de arte. Anguib⁹ exuit
tenui cū pelle uetustas

De litera F

Acio te certū & certiorē. Vir.li.iii.āchisē facio certū. Plau. Facio
ī pseudolo. Fac me certū qd tibi sit iuuabo.ibidem epi.atq3
imago me certū facit.& ī aulula. Abiit neq3 me certiorē fe Fastidio
cit.id tn̄ ultimū soluta orō postulat. Fastidit illi⁹ & illū. Plau.ī aulu/ For aris
laria. Abiit neq3 certiorē fecit.fastidit mei. Vir.ī B. Inuēies aliū si te
hic fastit alexis. Fat̄ mihi uel ad me. Vir.li.i.hic tibi fabor em̄. Lu.li.
viii. Et ad supos obscuraq3 sydera fat̄. Feci tui cā & tua causa feci:hoc Feci tui
dr̄nt. Vt tui cā tūc dicāus si aliqd ipsi ad quē loqmur ꝑstiterim⁹ut pu causa &
ta tui cā te defēdi:tūc quū alteri aliqd alteri⁹ cōtēplatiōe ꝑstam⁹: ut tua cā
tua cā hoie3 tuū defēdi. Ser.li.xii. Vict⁹ amore tui cognato sāguine
uict⁹. Fœlix hui⁹ rei & hac re. Sylli⁹ li.ii. Fœlix mutre neci:pr̄iaq3 su Fœlix
ꝑstite fœlix. Maro li.iiii. At nō īfœlix aī.& li.xi. fœlix morte tua. Fe Fœne/
neror & fœnero idē significāt. Sene. epi.ii. Quātū pascat aut fœnere ror
tur.i. ad usurā det.& epi.xli. Multū serit multū fœnerat &c. Ci. itē in Fœne/
lælio iqt. Vt.n. bn̄fici liberalesq3 sum⁹ nō ut exigam⁹ gr̄a. neq3.n. bn̄ ro
ficiū fœneramur sed natura ꝑpēsi ad liberalitatē sum⁹. Sic amicitia3
n̄ spe mercedis adducti: s3 ꝙ oīs eius fruct⁹ ī ipso amore inest expe/
tēdā putam⁹. Et ꝑuerbioꝝ.xix.fœneratr̄ dn̄o:q miseret̄ pauperis.de

quo uideto ēt ī mutuo. A. Gel. itē li. xvii. c. xii. scribit fœneror ꝓ fœ/
Fessus nero dcm̄ eē sicuti assētior ꝓ assētio & pigneror ꝓ pignero. Fessus
animo & fessus corpe dr̄. qđ magis ē ꝓpriū. Fessus ēt rez a fortūa ue
Fido niētiū. Ser. li. i. æn. Fessi rez &c. Fido huic rei & hac re. Vir. li. ix. &
Figo fidere nocti. & lib. vii. Moliri iā tecta uidet iā fidere terrā. Figo ha
stā terræ uel in terra. Luc. li. vii. Pars terræ figere tela. Vir. li. vi. Ra/
Flagito mūq; aduerso in limine figit. Flagito pindaz libros: flagito libros
a pindaro. Tul. ꝓ plātio. Dicēdū ē id qđ ille me flagitat. Idē li. iiii. e/
Formi/do pi. a te flagitet. Et ꝓ sylla. hāc a me oronē flagitasset. Et florus. A tri
bunis agros & cibaria flagitaret. Formido illi & illuz: sed differūt.
Fraudo Plautus in aulularia. Auro formidat Euclio. Fraudo illum hac re
uel ī hac re. Luc. li. ii. Nullo fraudens sāguine belluz. Tul. ꝓ Sex. Ro
Fugio scio. Si nulla ī re te fraudauit. Fugio illū uł ab illo. Vir. ī Buc. quē
Fungor fugis ah demēs. Iuue. Sat. vi. q̄ fugit a sexu. Fūgor cōsulatū & con
sulatu. Sue. ī aug. Quisnā uicē ꝑsidēdo fūgeret. Ter. ī adel. Liberalis
fūct9 offm̄ ē uiri. Et ī phor. Fūct9 adolescētuli offm̄ ē. Plau. ī amph.
Teq; absēte hic mun9 fūgatr̄ tuū. Ter. ī adel. Et tuo offō fueris fūct9.

De littera G

Gaudeo Audeo mihi uel mecū. Ci. li. vi. epi. ad Basiliuz. Tibi gratu/
lor: mihi gaudeo: te amo uirtute tua. Ter. in ecy. Vt tacita
mecuz gaudeā. Gaudeo uirtute uel de uirtute: ꝑp uirtutē ra
rissime. Terē. ī ecy. Gaudeo ita me dii amēt gnati cā. Ci. li.
vii. epi. ad Mariuz de bursa. te gaudere certe scio. Itē de respōsis aru
spicuz. Gaudeo mihi de toto hoc ostēto. Idē li. ii. de finib9. Est autē a
te sp dcm̄ nec gaudere quēq̄ nisi ꝑp corp9 nec dolere ibidē. Vt is qui
ꝑp me aliqd gaudeat &c. Gaudeo illđ gaudeo gaudiuz & gaudio. Ci.
de claris ora. Sił illđ gaudeo q; reqlitas nr̄a &c. Plau. itē ī muste. iqt
Hæc gaudēt gaudeāt ꝑpetuo suo sp bono. Ci. li. ix. epi. Theatz Curi
onis Hortēsi9 itroiit. puto ut suū gaudiū gaudeam9. Te. ī andr. Nēo ē
quē mali oīz. Nā hūc scio mea solide gauisuz gaudia. plau. ī psa. Qui
Glorior iuidet mihi & ei q hoc gaudio gaudet. Glīor meis uel de meis & ī
meis diuitiis. Seneca epi. lxxviii. Vides aliquē gloriari senectute lō/
ga. Tul. ī Vatiniū testē. De tuis diuitiis ītolerātissime gloriaris. Ci.
li. iii. de finib9. Deīde quæro qs aut de misera uita possit gloriari āt
nō de btā. Idē li. ii. of. Nobis quoq; licet in hoc quodāmō gloriari.
Gratu/lor Gratulor gaudeo pariter cū alio & grās ago. Pris. xviii. Terē. itez
in heau. Ohe iā desine deos uxor cōgratulādo obtūdere. Gratulan
tur aliis lætamur nobis. Ci. id oñdit prīo epi. ad. Lētulū. ait eī. Quod
mihi de nr̄o statu: de milōis familiaritate de leuitate & imbecilitate
Clodii gratularis: minime mirantur te tuis: ut egregium artificem

pclaris opib⁹ lætari. Eadē epistola ēt inqt. Quod mihi de filia & de Craipide gratularis: agnosco hūanitatē tuā. Gratulor tibi hac re hāc rem & de hac re. Gelli⁹ Cice. i li. viii. ep. Gratulor tibi affinitate uiri mediusfidius optimi. Ci. li. i. ep. ad lētulū. Quod mihi de filia &c. ut supra. Plau. in captiuis. Eūt obuiā: gratulaturq; eā rē &c. Idē i sticho. Ibo intro: & gratulabor uestrū aduētū filiis. Grauor hāc rē uel hac re. Vir. li. x. Quid si q̄ uoce grauaris mēte dares. Fab. li. i. quæ si quis grauabit̄. Sue. i aug. Ampla & oposa ptoria grauabat̄. Vir. li. ix. Pluuia quū forte grauant̄. Stati. i. Sylua. inquit. Leuā tritōia uirgo ñ grauat. Oui. itē li. iii. tristiū. Illa meos casus aggrauat: illa leuat. In meta. Degrauat ætena caput. Serui⁹ aūt li. x. æn. ait. Aggrauor aduentū tuum. Grauor præsentiam tuā: grauiter fero. Grauor

De litera H

Abitat ī platea uelib⁹ imis Rhodi Ruri casas. Ter. in And. Habito In hac habitasse platea dictū ē Chrysidē. Tulli⁹ p. M. Gelio In ædiculis habitet. & Ver. lib. iiii. æneidos. Habitabāt ualli bus imis. & in. vi. lucis habitāus opacis. Ter. ī Eu. Ea habitabat Rhodi. Tul. p sexto Roscio. Ruri sēper hītarit. Vir. ī bu. Atq; hūiles habitare casas. Ibidē. Habitarūt dii quoq; siluas. Habitabat Romæ & Romā dicius. Pri. xviii. Hærēt pietib⁹: uel ī pietib⁹ uel ad parietes scalæ. Hæreo me in terrā. Vir. li. ii. hærēt scalæ. Oeno Paridi. Hærebat gremio turpis amica tuo. Oui. li. iii. met. scopulis hererē sēper in iisdē. Sylli⁹ li. v. Hæsit ī oppōito cuspis sydōia ligno. Nalo li. ii. Met. Pluma erat inq; cutē radices hæserat imas. Varro li. i. de agricultura c. xxxi. de uicia ad quē hæreat id solet uīcere. Horreo ensē & ense p actūm sæpi⁹. Vir. li. iii. geor. Aut īpagatos a tergo horrebis iberos. Hortor illū ad pacē uel de pace. Tul. Philippica. iiii. Galliā totam hortat̄ ad bellū. Cæs. li. i. de bel. ci. ut Libonē de cōciliāda pace hortatur. Hæreo Horreo Hortor

De litera I

Doneus huic rei uel ad hāc rē. Iuuenalis satyra. xiiii. Si facis ut patriæ sit idone⁹: utilis agris. Plau. ī penulo. Tot quidē nō potuisti adducere hoīes magis ad hāc rē idoneos. Ignosco sceleri ei⁹ & ignosco ei scel⁹. Plau. ī Mustel. Stultitiæ adolescētiæq; eius ignoscas. & ī milite. Nūc hoc mihi ignoscas q̄so. Illudo tibi & te. Insulto ēt tibi & te dicim⁹. Vir. li. ii. Certāq; illudere capto. Et alibi. Verbis uirtutē illude supbis. Salu. itē. Multos a pueritia bōos insultauerat. Imminet illis & illos. Oui. li. i. Meta. Imminet exitio uir cōiugis illa mariti. Ci. Philippica septīa. Qui in galliā delect⁹ hñt q in nr̄is fortunas īminet. Imptio: id est ptem do: ut scribit Noni⁹. Scribt̄ aūt p e post dicimusq; īpertio & īpertior actiue tantum signi Idone⁹ Ignosco Illudo Insulto Immineo Imptio

ficatiõis.sicut ptio & partior. Imptio illũ hac re & imptio illi de hac
re & hãc rẽ. Ter.in adeph. Sed cur cesso herã his malis imptiri? Ideʒ
in eunu. Plurima salute Parmẽonẽ suũ imptit gnato. Plau.in aulu.
Minusq; me imptire honorib⁹. Ci.offi.ii. Sæpe idoneis homĩbus &
indigẽtib⁹ de re familiari imptiendũ ẽ. Liui⁹ li.vii.tertiæ deca. Vt cõ
iugibus liberisq; tã lætum nũcium imptirẽt. Dic ãt ĩpertio p e: nõ im
partio p a: ut multi solẽt. Impersonalia passiuaʒ uocẽ hñtia dtõ uel

Impersonalia passiue uocis

abltõ iungunť: quod multi hoc tpe mihi negabant: quia absoluta.i.
sine aliquo casu sp inuenerãt. Vñ e multis q̃ potuissem afferre sub-
ieci q̃dã. Ci.li.iii.epistolarũ. Quuʒ ad me aditũ esset ab his: qui dice-
rẽt a se intolerabilia tributa exigi. Et li.vi.ad Tebaiũ. Sed nihil est a
me inseruitũ tpis cã. & li.xiiii.ad uxoreʒ. Min⁹ ẽ erratũ a nobis. Cæ.
itẽ li.iii.de bel.gal. Quuʒ ab hostibus cõstãter ac ñ timide pugnareť
Idẽ in.v. A ñris resistit: ut Liuius ĩ Romulo: & Romã inde frequẽ-
ter migratũ est a pentibus & a ppinquis raptaꝝ. Tul.i.of. Occurriť
aũt nobis & quidẽ a doctis & eruditis &c. id ãt in neutris poti⁹. Im

Impersonalis infinitiui a passiuo differẽtia

personale infinitiuũ a passiuo sic dřt. Impersonale infinitũ resoluiť
in actũʒ: ut amari a me uolo p amare uolo. Si tñ ĩ significatiõe passi-
u a pferãť: necesse ẽ ẽt actũm subaudiri: ut amari a me uolo illum p
amare uolo illũ. Pris.xviii. Impleor meri mero & de mero. Vir.i.

Impleor

æn. Implẽť ueteris bacchi: pinguisq; ferinæ. Luca.li.i. Implẽtur uali
do tyrone cohortes. Martia.li.xiiii. Hos nisi de flaua loculos ĩplere
mõeta. nõ decet argẽtũ uilia ligna ferãt. Implicor his & ĩ his. Pri.

Implicor

li.xviii. Impono tibi p decipio. Iuue.sati.iiii. Quis priscũ illud mi-
retur acumẽ brute tuũ. Facile ẽ barbaro impendere regi. Impono

Impono

tibi on⁹ & ĩ te.i.suppono uel addo. Iuue.sa.vi. Imponit finẽ sapiẽs &
reb⁹ hõestis. Plau.ĩ bacchidib⁹. In te ergo hoc on⁹ oẽ ĩpono. Lyde-

Incessit

paladi⁹ de psico. Impõitq; leues ĩ stipite phyllidis ũbras. Incessit mi
hi uel ĩ me. Vir.iiii.ge. Regib⁹ incessit magno discordia moto. Te.
in and. Noua nũc religio istec ĩ te incessit: id ẽ ĩgruit ac inuasit. Inci-
dit in hãc rẽ & in hac re. Tul.li.i.rheto.ueteris. Atq; haꝝ aliquã ĩ oẽ
gen⁹ cãæ incidere necesse ẽ: nã ĩ q̃ re nõ ĩciderit ĩ ea nihil eẽ poterit
cõtrouersíæ. Idẽ li.ix.episto.ad Papyriũ. Incidũt ãt in sermõe uario
multa. Incũbo reipubli. ad rẽp. ĩ rẽp. aut ĩ rep. per dtũʒ pci⁹. Tul.li.x.
epi. Mi place recte toto pectore ad laudẽ. idẽ de laudib⁹ magni. ad
id bellũ ĩcũbe. & li.x.epi. Vt ĩ rẽp. oĩ cogitatiõe curaq; ĩcũberes. ibi-
deʒ. Incũbe p deos ĩmortales in eã curã & cogitationẽ q̃ tibi sũmaʒ
dignitatẽ & gloriã afferat. Fabi⁹ li.ii. In id maxĩe qđ poterit ĩcũbet.
Tul. ibidẽ Vt tota mẽte oĩq; aĩ ĩpetu in rẽp. incũbas. Indigeo pẽtis
& parẽte. Ter.in and. Quasi tu ĩdigeas pñs. Vír. ĩ buc. quoꝝ indiget

usus. Suet. in Cæsare. Prout qq; indigerent mõitiõe. Vale. Itẽ li. vii.
Vnicæ filiæ pr̃ themistoclẽ cõsulebat: utrũ eã paupi ornato an locu
pleti parũ ꝓbato collocaret. Cui is. malo inqt uirum pecunia q̃ pecu
niã uiro indigentẽ. Quo dicto stultum mõuit: ut generũ poti⁹ q̃ di/
uitias generi legeret. Indignor illã rẽ & illa re. Prisc. xviii. Vir. item Indi/
li. ii. æn. Et casũ in sõtis mecum indignabar aĩci. Idẽ li. v. hi proprius gnor
decus & ptũ indignant̃ honorẽ. Ci. iteʒ li. i. rhet. uete. Et dicere ea q̃
indignent̃ aduersarii tibi quoq; indigna uideri. Induco aĩum huic Induco
rei: induco in aĩum hãc rẽ. Ter. in and. Ne illis aĩum inducas. idẽ in
heau. istuc aĩum inducas. Induo te uestẽ & induo tibi uestẽ. Ter. i Induo
eu. Meã ipse induit. Plau. in casina. Loricam induã mihi. Naso. li. vi.
met. Germanãq; rapit: rapteq; insignia bacchi induit. Vir. li. xi. harũ
unã inuenit supremũ mœst⁹ honorẽ induit. Fab. li. i. Nihil. n. est pei⁹
iis q paululũ aliqd ultra prias lr̃as ꝑgressi: falsam sibi sciæ psuasionẽ
induerũt. hic indutas uestes optie dicim⁹. Poeta li. iii. g. Vestesq; ri/
gescũt indute. Insit illi uel ad illos. Apule li. v. ea nocte ad suã psy/ Insit
cheʒ sic isit marit⁹. Insidet illis: insidẽt florib⁹: isidet in aĩs. Vir. li. i. Insideo
æn. Insideat qt⁹ miserere de⁹. i. isidias paret. Idẽ li. vi. florib⁹ insidũt
i. insistũt. Tul. ꝓ L. Cornelio. Sʒ in aĩs oĩuʒ pẽit⁹ insederit. i. aĩs oĩuʒ
placuerit. Insilio naui & in naui. L. x. Sʒ cæca nocte carinis: insiluit Insilio
Cæsar. Pau. in mi. Maximũ i malũ cruciatũq; insiliam⁹. Idẽ in rudẽ/
te. ãbe i scaphã insiluimus. Insimulor a te crimis & crimine. Plau. i. Insimu/
Amp. Neq; me ppetiar ꝓbari falso insimulataʒ &c. Fab. li. iiii. Aut si lor
qs repetũdarũ crimine insimulabit̃. Hysiphile iasoni. Vtinã temera
ria dicar criminib⁹ falsis insimulasse uirũ. Insisto huic rei: hãc rem Insisto
& in hãc rem. Luca. li. iii. Illis & uolucres metuũt insistere ramis. Fa.
li. i. Ne uulgarẽ uiã ingressus alienis demũ uestigiis insisterẽ. Vir.
li. vi. Nulli fas casto sceleratũ insistere limẽ. Plau. in captiuis. Facere
certũ ẽ ꝑinde ut oẽs itinera isistãt sua. & in milite. Insiste hoc nego/
ciũ sapiẽter. ibidẽ. Age nũc iã insiste indolos. Insto illi & illd̃. Vir. Insto
li. i. Instãs operi: regnisq; futuris. & li. viii. Heu qt̃æ miseris cædes lau
renti⁹ instãt. Sue. i tyb. Et præuadens hostis instaret ultro cedentib⁹
Plau. i psa. Tibi multa bona instãt a me. Vir. li. viii. Parte alia martis
currũq; rotasq; uolucres instabant. Insulto tibi & te. Sue. in Cæ. Ex Insulto
eo insultaturum omniũ capitibus &c. Terẽ. in eu. Ne tu instas saxo
calcibus sæpe insultabis frustra. Salu. Multos a pueritia bonos insul
tauerat. Insultare est inimico irridere per cauillationem. Seruius li. Insum
x. Cernis ut insultent. Tul. li. Insum fonti & in fõte. Sue. in Dom. Interdi
Illorũ coronis inerat illi⁹ imago. Et i Tito. Et cui non min⁹ auctori co or &
tatis inesset q̃ gratiæ. Ter. in eu. In amore oĩa hæc insũt mala. In/ tur

terdico tibi aq̃ & igni : dr̃ ẽt p actm̃. Sue. in aug. Alteri ob ĩgratum &
maliuolũ aĩum domo & ꝓuĩciis ſuis ĩterdixit. Iuſtinꝰ li. v. Et cui pau
loãte oẽs humanã opẽ interdixerãt. Sen. itẽ epi. lxvii. Interdices mi
hi inſpectionẽ reꝝ naturæ. Oui. li. vi. met. Cui quondã regia cõiunx
orbẽ interdixit. Interdicit᷑ mihi aq̃ & ignis: interdicitur mihi aqua &
igni: interdicor aq̃ & igni. Tul. ad põtifices ꝓ domo ſua. Velitis iube
atis: ut. M. Tul. aq̃ & ignis interdicat᷑. ibidẽ. Vt mihi aqua & igni in-
terdiceret᷑. Sue. ĩ aug. Priuſq̃ ſenatuſconſulto interdiceret᷑. & in Clau.
hi qbus magiſtratus ꝓuincie interdicerent᷑. Interdictũ eſt illi Italia:
interdictũ eſt aqua & igni. Pli. li. iii. epiſto. Priſco. in biẽniũ Italia in-
Interſuꝫ terdictũ. idẽ in. iiii. Quibꝰ aqua & igni interdictũ eſt. Interſum le-
ctioni & in lectiõe. i. p̃ſens ſum. Tul. li. xi. epi. ad. D. Brutum. Qui nr̃o
ſermoni interfuit. & li. x. ad Plan. Siqd erit in quo me ĩtereſſe neceſ
Interſuꝫ ꝓ diffe-ro ſeſit: nũq̃ deero. idẽ li. xiii. Qua in re ego interfui. Interſũ illi. i. dif-
fero ab illo. Ter. in eu. Stulto intelligẽs qd intereſt. Addit᷑ quoqꝫ in
ter cũ actis. Ci. li. i. rhet. ueteris. Inter offm̃ & finẽ hoc ĩtereſt. In
Inter tereſt ꝑtĩere ẽt denotat. Plin. in prĩcipio de mũdo loq̃ns. Huius ex-
Intereſt ꝓ ꝑtinet tera indagare nec intereſt hoĩum: nec capit hũanæ cõiectura men-
tis. Ci. itẽ. li. v. epi. ad Meſſinũ. uidetur em̃ mihi res in ꝓpinquuꝫ ad-
ducta diſcrimen: puto ãt mea nõ nihil intereẽ: q̃q̃ id ip̃m ꝙ interſit
Intereſt & refert nõ ſane ĩtelligo. Intereſt & refert gtõ adiũgi ſolẽt oĩuꝫ caſualiũ:
abſqꝫ ꝓnoĩbus qnqꝫ. ꝓ quoꝝ geĩtiuis ablatiuos ponimus poſſeſſiuo
rum: ut intereſt & refert mea: tua ſua noſtra & ueſtra. Cuia quoqꝫ in
finiti poſſeſſiuũ cum ſupradictis uerbis ꝓ genitiuo primitiui ponit᷑.
Priſ. li. xii. Intereſt noſtræ laudis & ad noſtrã laudem: pro utile eſt:
uel eſt magni ponderis. Tul. Lucio Luceio li. v. epi. Equidem ad no
ſtram laudẽ non multũ uideo intereſſe: ſed ad properationẽ meam
quidẽ intereſt nõ te expectare dũ ad locũ uenias. idẽ ad curionem.
Intro uerbũ Quod eis ſcire aut nr̃a aut ipſorũ intereſt. Intrat urbẽ uel in urbẽ
Sue. in ueſp. Aedem ſerapidis ſubmotis omnibus ſolus intraſſet.
Lu. li. viii. Non intrare ſuos infeſto cæſare portus. Tul. pro domo
Intus ſua ad pontifices. In capitolium intrare. Intus in naui & intus in-
tra nauĩ. Cice. li. iii. de finibus. Vt ea q̃ ſunt intus in corpore. Plau. in
merca. Vbi eã uidit intꝰ intra nauĩ. Poeta li. vii. æn. ait. Tali intũs tẽ-
Inuado plo: ꝓ in tali tẽplo: ſeu mauis datiuũ eẽ. Inuadũt illos & in illos. Sa
luſt. ĩ catil. Tãti uis morbi atqꝫ uti tabes pleroſqꝫ ciuiũ aĩos ĩuaſerat.
Et ĩ iug. milites iugurtini ſigno dato caſtra hoſtiũ ĩuadũt. itẽ ĩ catil.
Tãta uis auaritiæ ĩ aĩos eoꝝ ueluti tabes ĩuaſerat. Tul. ꝓ Sex. Roſcio
Inuido Accuſant hi q ĩ fœmĩas huiꝰ inuaſerũt. Inuideo tibi gloriæ: gloriã
& g̃ria. Dio. Plau. itẽ ĩ muſtellaria inqt. Qui ĩnuident: ne unq̃ eoruꝫ

quisquã inuiderit ꝓrsus cõmodi. Vir.in.b.Liber pampineas inuidit collib⁹ umbras.& libro q̃rto æn. Ascanione pater romanus inuidet arces.Luca.li.vii. Inuidꝫ igne rogi miseris. Dicit̃ ẽt ĩuideo tibi ĩ hac re.Tul.ꝑ Lucio Flacco.Purpurã tyriã: in qua tibi ĩuideo. Irascor illi dolore & ob dolorẽ.Oui.Irascor uotis heu leuis ipsa meis. Ter. in hecyra.Est ob eam rem iratus natus.Plau.in mercatore.Nũc uos mihi irasci ob multiloquiũ nõ decet. Iubeo te aliqd.Tul.ad Seruiũ sulpitiũ.Nõ q̃ te aliqd iuberẽt.Iubeo te & tibi.Ter.in heau.Immo filiũ iube potius.Dio. Præcipio tibi.Iubeo famulũ.Mac.sat. li.i.Et potitio ac pinario sacroꝝ custodibus iussit ne mulierẽ interesse ꝑmitterent.Lactan.in.i.Iusserat enim cadmo filio agenor:ut non nisi inuẽta sorore rediret ad patrẽ. Iubeo facias: iubeo dicas: hortor legas: uel iubeo ut facias &c. utrunq; recte dicitur. Priscianus. xviii. Iubeo te currere:iubeo tibi ꝓficisci. Et ĩpero tibi uel te ꝓficisci.p̃cipio tibi legere & p̃cipio te legere.sic & similia recte efferimus. Verbis enim præceptiuis : qbus datiui adiũgunt̃ possumus accusatiuos copulare infinitis cõsequentibus.Pris.li.xviii.Syllius itẽ li.i.inquit. Corpusq; supbo uictori spoliare negãt. Iubeor non dicim⁹: unde possit uenire iussus:participiũ:usurpauit tñ poeta li.x.Et socii cessert equore iusso ꝑ ipsi iussi.Ita Ser.aitq; horatiũ imperor usurpasse primo epistolarũ & iuberis.Tu tamen scito iubeor passim legi.Sue.in Tyb.Facere iubebatur.idẽ in calg.Quũ occidi iuberent̃.Cic.li.tertio.rhe.ad herẽniũ.Tãtum inter singula interualla spatii consumere iubemur. Quisq; ãt pluribus in locis ea leget & similia. Iuro terram mare sidera. Iuro quoq; p terrã &c. Vir.li.xii.hæc eadẽ ænea terrã mare sidera iuro.Sapho.Perq; nouẽ iuro numina nostra deas. Iuuo te dicimus:olim tibi ẽt.Plau.in cistellaria:q̃do ita tibi iuuat. Vale atq; salue.

Irascor

Iubeo

Præcipio

Impero

Iubeor

Iussus

Iuro

Iuuo

De littera.L.

LAboro causa uel de causa illius:tu laboras ex pedibus.Tul.ꝑ Deiotaro.Laboro equidẽ regis deiotari causa.ibidẽ.Sed tñ de illo laboro tũ de multis amplissimis uiris.Itẽ li.ix.epi.ad Papyriuꝫ.Quod ex pedibus laborares. Lædo illuꝫ & illi quõdam. Luc.li.vii.Læsisti superos.Teren.ĩ Adelphis. Nulli lædere omnib⁹

Lætor luce uel de luce.Lu.li.viii.Lætat̃ honore rex puer insueto. Tul. pro.M.Marcello.naꝫ lætari omnes:non de unius sed de communi salute: sentio.Ter.in Adel.Lætus est de amica. Latet ueritas illuꝫ & illi quod rari⁹. Vir.li.i.æ.Nec latuere doli fratrem Iunonis & iræ.Luc. item li.i.At mihi semper. tu q̃cũq; moues tã crebros causa meat⁹. Vt supi uoluere lates. Libero te cura uel a cura.Tul.

Laboro

Lædo

Lætor

Lateo

Libero

li.iii.epi. Libero te ista cura.itē li.i.tus. Aut ægritudīe aut metu libe
rent.itē ꝑ Sex. Roscio. Et suspitōe oī liberati sūt.& ꝓ.M.Mar. A sce
Loquor lere certe liberati sum⁹. Et li.xiii.epi.hūc ego a cæsare liberaui. Lo
quor tibi: loquor ad te: loquor tecū uerbis honestis:& honesta uer/
ba.Oui.li.i.de arte. Ne dubites illi uerba secūda loq. Suet.ī Claud.
Etiā heroicis locut⁹ est uersib⁹. Plau.ī menechmis.ad hoīem aliquē
loqr. Et ī mercatore. Decide caput: si fallū ad te loquar. Vir.li.ix.æ/
ne. Ad quē sic rosco thaumāti⁹ ore locuta. Oui. li.i.de pōto. & mō
Allo/ cū cara cōiuge multo loquor. Dicēt alloquor te uerbis amenis.
quor Lu .li. ii. Alloqtur tacita uenerāda uoce cohortes. Lucet igne:lu
Luceo cet ex igne. Canace ouidiana. Vt meus ex isto luceat igne rogus. Ti
Ludifi/ bul. Dū me⁹ assiduo luceat igne focus. Ludificor illū nō illi. Ter.
cor ī.eu. Postq̄ ludificatus ē uirginē.ibidē. Tu me ēt hic nebulo ludifica
bere. Ply.li.v.epi. Et sua & aliena mala ludificabant. Plau.in amp.
Audes herū ludificarier.idē q ludificas me. Dicit āt ludificor & ludi
Ludo fico: ut comitor & comito. Ludo aleā & alea. Suet.ī cæsare. Troiā
lusit: turba duplex maioꝝ minorūq; pueroꝝ. & in aug. Aliqn̄ ut uin/
cat ludit assidue aleā.itē uel talis uel par ī par ludere.& in Clau. Alea
stustiosissime lusit. Plau.in mustel. Scis solere illac ætate tali duo lu
Lugeo dare. Lugeo amicū & amico: parcius tn̄ ꝑ abltn̄. Tul.li.vii.epi. Sed
me hercule & tn̄ rēp.lugebā.idē li.ii.rhe.ueteris. Illa enim hostium
mortem lugebat.

De littera. M.

Maledi co Aledico tibi & te. maledico tibi.i.cōtra te dico male. Pri.
xviii.ego āt sp dtō nūq̄ actō iūctū iuenio. Ter. ī eu. Nescis
cui maledicas. Tul.li.v.epi. Armatus aduersario maledixi.
Maneo Māet tibi uel te pœna māet. Vir.li.vii. Te quoq; magna
manēt nrīs penetralia regnis.& ibi. Te turne nefas: te triste manebit
Medi/ supplicīū. Medicor & medeor te & tibi. Pri.lib.viii. Ter.ī and. Gna
cor to ut medicarer tuo.itē ī phor. Quib⁹ quū res aduersæ sint: paulo me
Mede/ deri possis. Serui⁹ āt li.i.g.ait. Medeor illā rē signatū eē. Plau. itē
or in mustel. Habe bonū animū ego istū lepide medicabo metū. Virg.
Memi/ li.i.g. Semīa uidi eqdē mltos medicare serētes. Memī lectōnē &
ni lectōis & de hac re. Vir.ī buc. Nūeros memī si uerba tenerē.idem li.
iiii. Nec memīsse pigebit elissæ. Sue.ī cæ. Memīerūt hui⁹ cōiuratio
nis. Cic.ad Metellū li.v.epi. De illo memīsse qdē nolo. Idē pro L.
Flacco. De ui de manu de armis de copiis memineritis. Memini me
moriter & memoria. Plau.in captiuis.hem istuc si potes memoriter
meminisse: īest spes nobis ī hac astutia. Ibidē. facile memoria me/
mini. Memini uidere & memini uidisse legimus. Ter.ī and. Forma

bona memini uidere: quo æqor sũ Pãphilo. Vir. li. iiii. g. Memini
me turrib⁹ altis. Coriciũ uidisse senẽ. Plí. lib. ii. epist. Ita certe ex Quĩ
tí. ꝑceptore meo audiuisse mẽini. Fa. li. x. Memini narrasse mihi Iuli
um secũdum. Mereo & mereor idẽ significãt. Pri. viii. Mereo uel Mereo
mereor de te uel erga te aliquid: & mereo uel mereor de te aliquo. mereor
Vir. iiii. Sin aliqd de te merui. Ter. in hæcy. Quæ nũq̃ erga me qcq̃
cõmerita ẽ. ibidẽ. Nã meritus id de me ẽ. Ci. circa Lælii finẽ. Multo
melius de qbusdã acerbos inimicos mereri q̃ eos aĩcos q dulces ui/
deant. Demereo & demereor actm̃ postulãt cũ abltõ. Oui. in epi: Deme/
Crimĩe te potui demeruisse meo. & Fa. pleniore obseqo demererer reo
amãtissimos meí. Mereo de te ẽt in malã ptẽ. Plau. ĩ menech. Quid demere
de te merui q̃ me cã pderes. Mereo ære & æra dicim⁹ quotiẽs ad mi or
litiã refert. Sue. in Tito. Tribunus militũ & in germãia & in britãnia
meruit. Luc. li. x. Aere merẽt puo. Oui. li. i. de morib⁹. Iussit & in ca/
stris æra merere suis. Nec uen⁹ apta feris nec ueneris fili⁹ armis: non
decet in bellis æra merere deos. Meret ille mortẽ uel morte amici:
id est tristat aut dolet. Tul. ad terẽtiã li. xiiii. epi. Sed mereo casũ eius
modi. Fab. itẽ. li. iii. Qui hostis mortẽ merebat. Ser. Sul. ad Ci. mor/
te filie. Da hoc illi mortuæ: da ceteris amicis ac familiarib⁹ q tuo do
lore merẽt. Metuo tibi. i. ne qd tibi mali euẽiat: metuo te. i. formi Metuo
do te. Sic ẽt metuo a te mortẽ ul' morte. Ter. ĩ and. Ei metui a Chry
side. & in eu. metuebãt oẽs iã me. Tul. P. Lẽtulo li. v. epi. Et a me in/
sidias metuunt. Plau. in menech. Iam abs te metuo de uerbis tuis.

Minor septẽ ãnoꝝ & septem annis. Vir. li. i. c. xvii. Operarios pa/ Minor
rãdos eẽ qui laborẽ ferre possint: ne minores ãnoꝝ xxii. & agricul/ & ma/
turã dociles. Sue. ĩ li. ꝑtoꝝ teste Pris. xviii. mĩor. xxv. an. stipulari nõ ior
ꝑt. Fab. li. i. Qui minores. vii. an. eẽnt. Pli. li. i. epi. Est em̃ minor pau/
culis ãnis. Sic etiã maior cõstrues. Miror illũ illi⁹ & illo. Vir. i. æn. Miror
mirat portas. & li. xi. Iusticia ne pri⁹ mirer qđ ẽ apti⁹: auctore. Pri. li.
xviii. Ser. quoq; hoc loco ait. Miror illi⁹ rei eẽ græcã figurã. Vñ Ho
ra. li. iii. car. Et q̃ paup aq̃ Daun⁹ agrestiũ regnauit populoꝝ. ãtiq ue
ro text⁹ regnator hñt nõ regnauit: ut uult Ser. Quod aũt dicat ẽt mi
ror illo auctor ẽ idẽ Vir. li. x. dicẽs. At rutulũ abscessu iuuẽis: tũ iussã
supba mirat⁹. Misereor tui & tibi. Pli. lí. viii. Dio. ẽt dtõ iũgit: ubi Misere/
ait moderor & misereor tibi. Ser. ãt. iiii. æn. recti⁹ dixit misereor tm̃/ or
mõ gtm̃ regere. ubi dido ait. miserere sororis. Ego. n. hacten⁹ cũ dtõ:
nec reppi nec ĩuẽi apđ auctores egregios. Plau. ẽt ait in. cap. Memĩs
misereri certũ ẽ: qa mei miserꝫ nẽo. Vbi ãt aduertẽdñ antiquo more Misere/
ntm̃ ꝑ actõ posuisse. Miserescim⁹ illi⁹ & miserescit nos illi⁹. Vir. i. æn. sco
Et miserescim⁹ ultro. T. ĩ he. inopis te nũc miserescat mei. Mitto tibi Mitto

& ad te nũciũ. Oui. li. i. de põto. Hoc tibi de gerico littore mittit op⁹ Pla. in milite. Mittã nũciũ ad te: ne me deseras. Idẽ ĩ trinũmo. Me/us gnat⁹ me ad te misit. Mixt⁹ illis cũ illis & ĩ illis. Luc. li. vi. Turbæ sed mixt⁹ inerti. Seren⁹. Aut cruor ex ꝓgne mixtus cũ polline iuris. Vir. li. v. Crassũq; cruorẽ ore reiectãtẽ mixtosq; in sanguine dẽtes. Oui. itẽ ait li. iiii. met. Quæ sãguine mixta recẽti. Coxerat ære cauo.

Mixtus

Moderor te & tibi. Sue. in aug. Nec successũ uictoriæ moderat⁹ ẽ. Salu. ĩ Cati. Fortũa cui⁹ libido generib⁹ moderat᷑. Tul. ꝑ. M. Cæ. ꝙ & pudor tu⁹ moderat᷑ orõni meæ. Luc. li. x. Siderib⁹ q̃ sola fugã mo derant᷑ olympi. Moneor hãc rẽ: & de hac re. Tulli⁹ circa lælii finẽ. Nec ea q̃ ab ea monemur audim⁹. Et de rñsis harusp. cũ de quo ip/so nunc monemur. Morior ense & ab ense. Luc. lib. x. Quis nollet ab ipso ẽse mori. Mutuo & mutuor idẽ significãt: sicut fœneror & fœnero ut dixim⁹. Sen. i. epi. lxxxiii. inqt. Quãto hilarior ẽ qui sol/uit q̃ q mutuat &c. Id ẽ q mutuo accipit. Pri. ẽt li. viii. scribit ꝙ mul/ta ancipite terminatiõe ĩ una eadẽq; significatiõe ꝓtulerũt antiq: ut partio & partior: meridio & meridior mutuo & mutuor &c. Quod quidẽ & Isidorus nõ ignorauit. ait. n. li. xx. c. vii. sic. Sed utrũ latini a græcis an græci ab latinis hæc uocabula mutuassẽt incertũ ẽ. Laurẽ. uallẽsis uir ꝑfecto in oĩbus suis cultissim⁹ & linguæ latiæ diligẽtissi/mus: aliter edocet ꝑter suũ morẽ nulla ibi ueteꝶ monumẽta ĩ testi/moniũ ꝑbẽs. Est. n. secut⁹ quõdã sũpioris ætatis: ut aĩaduerti scripto reꝫ minime cultũ & fide dignũ. lati⁹ tamẽ hæc oĩa suis locis apiem⁹: Paraui siquidẽ limã quãdã & Laurẽtii & tortelii: ĩ eoꝶ ꝑfecto laudẽ nõ dedec⁹ ullũ. cultiores. n. siue fideliores legẽt᷑. Quod siqui in me/is ẽt agerẽt nõ prauo qdẽ iudicio lõge deberẽ. nullũ qppe opus satis unq̃ emẽdari põt: quod & Plato Archite scripsit.

Mode/ror
Mone/or
Mori/or
Mutuo
Nutuor

De litera N

Nauigat ille æquor & p æquor dicius. & nauigat æquore. Ou. fas. li. Nauiget hic alia iã mihi iter aq̃. Vir. ĩ. i. ene. Gẽs inimi ca mihi tyrrhenũ nauigat æquor. ubi Ser. ait eẽ græcã figurã. Nos. n. dicius p æquor nauigat. Similiter li. xii. Terraꝫ mare sydera iuro: cũ latinitas exigat ut addat᷑ ꝑpositio. Nat⁹ octo ãnos dr̃. i. aũ viii. an. Dicit᷑ itẽ nat⁹ ad annos octo. Gelli. li. xvi. Eratis puer genere atticus ad annos maxime nat⁹ octo. Nitor hastæ hasta & ĩ hastam Nitor ad hãc rẽ. Vir. li. vi. Ille uides pura iuuenis q nitit᷑ hasta. Fa. li. i. Alti⁹ tñ ibũt q ad sũma nitent᷑. Nũcio patri uel ad patrẽ. Plau. in cap. Nũqd aliud uis pr̃i nũciari᷑ ibidẽ. Præcipe q̃ ad pr̃em uis nũcia ri. Et ĩ bacchidi. Teq; ad patreꝫ eẽ mortuũ renunciem. Et in mustel. Vtinã nunc meus mortuus pater ad me nunciet᷑. Nuptum dabitur

Nauigo
Nat⁹ ta tum
Nitor
Nũcio
Nuptuꝫ & nup/tui dat᷑

filia & neptui. Ter. in and. Dat ne illa pāphilo hodie nuptū. Plau. in Casina. Vt det nuptū nostro uillico. Vale. li. iiii. c. qrto. Taceo enī quod princeps ciuitatis filiā ei nuptui dedit. Et paulo īferius. ac puellā nuptui dedit. Nupta illi & cū illo. Luc. li. x. nam latio iam nupta duci ē. Ter. in phor. Natā inueni nuptam cum tuo filio. Nupta

De littera. O.

O Nominatiuo actō & uctō adiungitur. Cice. pro. L. Flac. O nox illa. Vir. ī buc. O mœlibee deus uobis hæc ocia fecit. Tul. p. Quī. Ligario. O clæmētiā admirabilem: atq; oīum laude prædicatione literis monumentisq; decorandam. Vir. li. ii. ge. O fortunatos nimiū sua si bona norint agricolas. Sed aduertendū: ut auctor ē Pri. li. xv. q o diuersas significationes hab3. est eīn uocādi uel optādi aduerbiū: ut O regia nouā cui cōdere iupiter urbē. Et ibi. Adsis o tm: & ppi⁹ tua numīa firmes. Est ēt īteriectio indignādi dolēdi admirādi. Ci. li. i. inuectiuar. O tempora o mores. Vir. li. x. O dolor atq; decus magnū rediture parenti. Iuue. O qualis facies & quali digna tabella. Quū getula ducē portaret belua luscū idest hānibalē. Obeo mortē uel morte: & ille obiit. Sueto. ī Clau. Pleriq; mortē obierāt. Et in uesp. Ibiq; diē obiit. Ter. in and. Is obiit morte. Sue. in aug. Morte obiit repētina. Et in Vitel. in cōsolatu obiit. Obhorret illd: nō aūt ab illo. Sue. in aug. Distortos abhorrebat. Obiurgo filiū ueteres dicebāt: nos aūt obiurgo filio. Diom. utq; Festus edocet obiurgatio est post turpe factum: castigatio uero monitio est ante commissu3. Obliuiscor amoris & a morē. Virg. tertio oblitus ue sui ē ithac⁹. & li. ii. Quisqs es amissos hinc iā obliuiscere gratos. Plau. in cassina. Nō sum oblit⁹ officiū suū. Vt aūt Cap. ait: oblit⁹ ne sis nostri nō nos dicendū. Obsecro hūc illud. T. p. L. Quin. Itaq; hoc te obsecrat. Obtrecto illi & illū: rarius tn̄ p actm̄. Sue. in Tyb. Germanico usq; adeo obtrectauit. & in Caligula. cōmodis obtrectaret. Tul. de laudibus magni. q huic obtrectāt legi. Et libro qrto tus. obtrectare uero alteri &c. Va le. li. vii. in ti. de sapiēter dictis. Quod stultū & īutile sit eas obtrectare uires quas ipse foueris Obtrectat cōtra sniam tractat. F. Occūbit neci uel in necē. Vir. lib. secūdo. Sed certe occumbere morti. Suet. in augu. uolūtaria3 occubuiss3 necē. Occurrit mihi uel ad me. Luc. libro octauo. occurrēt mōumēta tibi. Terētius ī phor. Puer ad me occurrit. Oleo unguētū & unguēto. Cice. ī antoniū. Vinū redolētib⁹. Plau. ī mustel. Metuo ne oleāt argentū man⁹. Oui. Perq; locos sacros & olētia sulphure fertur. Virgilius. Redolētq; thymo fragrātia mella. thymo redolent dicendū nō thymo fragrantia: ut Diom. ait. Onero te libris uel tibi

Obeo · Obhorreo · Obiurgo · Obiurgatio & castigatio · Obliuiscor · Obsecro · Obtrecto · Occumbit · Occurro · Onero

libros: qđ pcius. Ter. in and. Remittes iā me onerare iniuriis. Vir. i. æ. Vina bonus q̄ deide cadis onerarat acestes. Oppetere est ore terrā petere. i. mori oppetit & terrā oppetit dicimus. Ser. ii. æn. Tul. itē lib. i. officiorū ait. At aiax quo aīo tradit᷑ miles oppetere mortē. q̄ illa ppeti ab alio maluisse. Opus ē illi ars: artis & arte. de hac re: & in hac re. Ci. li. ii. ep. ad curionē. Dux nobis & auctor op⁹ est. Cæsar cōmen. i. de bel. gal. Si qd ipsi a Cæsare op⁹ est. Ter. in heau. Alia q̄ opus sunt cōparet. Oui. libro scđo de arte. Nec mīor est uirtus q̄ q̄re re parta tueri. Casus inest illic: hic erit artis opus. Tul. li. ix. epi. Auctoritate tua nobis opus est & cōsilio & etiā gr̄a. & li. vii. epi. ad Volū. Opus est huic de limatulo & polito tuo iudicio. & lib. xiii. ad Ser. sulpi. Si q̄ in re opus ei fuerit: iuueris. Oriund⁹ est perusia uel a perusia: oriūdus ē ab Achile. i. originē trahit. Vrbibus p̄positio addit᷑ uel nō addit᷑: personis uero addēda sp. Titus Liui. Nati carthagine sed oriūdi a syracusis. idē. Alba oriundum sacerdotium. idem ab Vlixe deaq; Circe oriundus. Oro te uel a te ueniā: oro etiam tibi ollet. Ter. in heau. Primū hoc te oro. Vir. li. xi. Veniāq; oremus ab ipso. Plau. in amph. Nūc hoc me orare uobis iussit pr̄. Terē. in phor. Ad precatorē habeo credo qui mihi sic oret.

Oppeto. Op⁹ est. Oriūd⁹. Oro.

De litera. P.

Palpo. Palpor. Parco.

Alpat illū & illi. Iuue. Quē mūere palpat. Charus. Plaut. in amph. Obseruatore q̄ blāde mulieri palpabit᷑. Dr̄ āt palpat & palpat᷑ uti populat & populat᷑. Parce metu: dimitte metū: quō dicimus parce uerbis pce iniuriis. Parce peccatis tu is dicēdū. nō aūt pco peccati s tibi. Sīc āt pco peccatis petri: nō autē peccata petro. Plau. in Pseudolo. Duorū labori ego hoīum parcissē iubēs. Suet. in tyberio. Neq; tormentis: neq; supplicio cuiusq̄ pepcit Itē in orōne illa & cōfitētiū tibi parce peccatis. Quū uero actō iungitur: seruare significat. Vir. li. x. æn. Argēti atq; auri mēoras q̄ multa talēta: gnatis pce tuis. i. serua. Participo illum auri uel de auro. uel auro. Plau. in Cister. Pr̄nū seruū sui pticipat cōsiliū. Et in milite. Nā ille nō potuit: qn sermōe suo aliquē familiarē pticipauerit de amica. Apule. li. ix. Ibiq; statim meū dn̄m comis hospes opipari prādio pticipat. Pascit ouis herbā: herba pascit ouē. tu pascis ouē sale. Ouid. Fast. i. Pauit ouis pratū. Luc. iiii. En nobile corpus. pascit aues: nullo cōtētus curio Busto. Virgi. li. iiii. æn. Et uullis pascūt radicibus herbe. Naso. in ibi. Aereas uolucres corpore pasce tuo. Pascor hāc rē & hac re. Vir. li. ii. æn. & miseros morsu depascit᷑ artus. Idē li. iiii. ge. pascunt᷑ uero siluas. idem in Buc. Frōdibus hirsutis & carice pastus acuta. Pasco & pascor uni⁹ sunt significatiōis: ut li. iii. ge. atq; artus de-

Partici-po. Pascor. Pascor.

pascit arida febris. Itē.ii.æn. Miseros morsu depascitur artus. Pa/ Patroci
trocinor illi dicēdū est. Fab.i.li.ii. Sic ut non nomini patrocinemur nor
sed crimini. Te.in phor. Vos me indotatis modo patrocinari: fortas
se arbitramini etiam dotatis soleo. Paueo mortem uel morte. Paueo
Lu.li.iii. Quūq; alii fame populi terrore pauerent. ibidē. Pauet ipse
sacerdos accessus. & li.vii. Ne pugnam tyro paueret. Naso.i. de arte.
Dixit & e curru ne tygris illa paueret desiliit. Pœnitens facti uel Penitēs
de facto. primo modo participiū est: secūdo uero nomē. Sue.in Vi/
tel. Non multo post pœnitēs facti. & in clau. Pœnitētis de matrimo
nio Agripiæ. Pepigi tibi.i. pmisi: pepigi tecū.i. pactus sum. Suet. Pepigi
in cæ. E petitoribus non alios adiuuare: aut ad honorem pati perue/
nire q̄ qui sibi pepigissent propugnaturos absentiam suam. Ibidem.
Cum aduersariis autem pepigit: ut dimissis octo legionibus &c.

Percontor illū hanc rem & ab illo. Hora.in epi.& percontabere Percon
doctos. Ter.in and. Sed quos percontor uideo. Plau.in Pseu. Sunt tor
que te uolumus percontari., idem in persa. Percontare ex ipsis: ipse
tibi narrabunt. ibidem. Sic nos ex te percontabimur aut patriam tu/
am aut parentes. Tul.li.ii.rhe. Ab aduersariis percontabitur accusa/
tor. Periit uulnere & ex uulnere. Sue.in cæsare. Alius alio casu pe/ Periit
riit. & i augu. Quum Hircius in acie: pansaq; post ex uulnere periisset
Perit illam & illa. Plau.in penulo. Earū hic alteram efflictim perit.
& in truculento. Tres unam periunt adolescentes mulierem. idem
in merca. Efflictim perit eius amore. Perlabitur undas figura est. Perlabi
Quod em̄ modo nos dicimus per præpositionem nomini copulatā tur
sequente uerbo antiqui uerso ordine per præpositionem detractam Per ppō
nomini iungebant uerbo: ita tamen ut esset una pars orationis. hīc
faciebant honestam elocutionem. Nos enim dicimus per undas la/
bitur: illi perlabitur undas dicebant. Item per forum curro & percur
ro forum. Ser.li.i.æn. Permaneo his & in his. Prisci.xviii. Perte Perma/
sus illius & illū. Macro.li.i. de Som. pertesus necessitatis. & in augu neo
sto. Pertesus ut scribit morum peruersitatem eius. Item in Cæsa. & Perte
quasi pertesus ignauiam suam. Pertinet in hanc rem uel ad hanc Pertīet
rem dicimus. Fab.li.vii. Pertinet in utrāq; partem. Martia. Hoc ad te
pertinet holle. Peto tibi.i. pro te. Vir.li.ix. aut quid petis istis.i. p Peto
istis. Petit me librū & a me dicit. Sueto.in cæ. Nisi ab exercitu auxi/
liū petisse. Ter.i phor. petito a me hasce decē. Piget me illi: piget Piget
ēt me illd oli. Ter.i heau. Neq; se id pigere. Naso. uidet dtm̄ iūxisse:
ut qdā uoluit li.ii. met. Sors mea pricipiis fuit irreqeta: pigetq;. actorū
ne fine mihi sine honore laborū. Sed reuera sec e. ē em̄ ordo hmōi
pigetq;. s. me laborū actorū m̄ sn̄ fine sn̄ honore. Poscit te uestē ul'a Posco

te & poscit tibi.i.ꝑ te.Oui.li.v.me.Et noĩe quẽq3 uocato poscit opẽ Luc.li.iii. Vxor & a charo poscet sibi fata marito.Fabi⁹.lib.ix. posco

Expo/sco hæc mihi.i ꝑ me. Dr̃ em̃. Exposco a te laudẽ.Sue.in Clau. A cõsu lib⁹ exposcerẽt.Cæsar li.ii.de bel.ciuili.Et añ simulachra ꝓiecta ui/

Postri/die Pri/die ctoriã ab his exposcerẽt. Postridie posteriore uel postero die:sicut pridie priore die.prisci.li.xvii.Postridie illi⁹ diei dr̃: & postridie q̃ a uobis discessi.Tul.li.iii.ep.Hæc scripsi postridie eius diei:quũ castra hr̃em ĩ agro molestiæ.Cæsar itẽ cõmẽt.i.de bel.gal.postridie ei⁹ di

Postulo & or. & dicitur a flagito ei &c.Ci.li.iiii.epi.Postridie intellexi q̃ a uobis discessi. Postulo te repetũdarũ:postularis itẽ repetũdaꝝ.Sue.ĩ cæsa. Corneliũ dolobel lam cõsularẽ & triũphalẽ uiꝝ repetũdarũ postulauit.& in aug.q po/stulabat iniuriaꝝ.Postulo te ꝑsidiũ uel a te.Sal.in catil.Ab Lentulo Cethego Statilio:itẽ Cassio postulabãt iusiurandũ. Tul.de respõsis haruspicũ.Nisi a senatu ꝑ sidiũ postulasset.Postulo a flagito differre oñdit.Tul.ꝑ P.Quintio.ait.n. Tũ qa postulat:nõ flagitat ꝑteribo.

Post paulo Post paulum Post paulo & post paulũ dicim⁹. Salu.in cati.Post paulo Catillina pecuniaꝝ repetũdarũ reus:prohibit⁹ erat consulatũ petere.ibidem. Post paulo ipsi trahebant.Cæsar.li.i.de bel.ciuili.Post paulo tũ in/ternũtiis ultro citroq3 missis.Legito latius in dictione. Ante paulũ.

Potior uerbum Potior illi⁹ rei illã rẽ & illa re. Ci.li.ii.ĩuectiuaꝝ.reꝝ potiri uolunt Ter.in Adel.Ille alter sine labore patria potit cõmoda.ibidem.Hic potit gaudia.Plau.in Amph. Vt salui potiremur domum. Vir.lib.i

Pugno Egressi optata potiunt troes arena. Pugno tibi & tecũ. Helena ad

Pudeo penit eo pigeo & misereo paridẽ.Dũ nouus est ẽt cœpto.pugnem⁹ amori. Pudeo peniteo pi geo misereo antiquissimi dicebant:ut Pri.docet li.vi.xii. car. Plau. itẽ in Casina inqt.Ita nũc pudeo:atq3 ita nũc paueo. Luca.quoq3 li. viii.Metuit quẽ sæua pudebũt.Ter.in Adel.Hei mihi non te hac pu

Pudet dent. Pudet me illius & illud dixere quondam.Plau.in Asi.tui me uxor pudet.Ter.in and.Nihil illos pudet.Tul.ꝑ Atehia poeta.Me autẽ qd pudeat.Martia.item libro quarto.Nulli thai negas:sed si te nõ pudet istud.Hoc saltẽ pudeat thai negare nihil.Ci.quoq3 li.i.de oratore ait.Quẽ uero non pudet id qd in plerisq3 uideo &c.Plau.in

Purgo Casi.puditũ dixit. ibi.s.pudet,quod pri⁹ nõ puditum inq̃ ẽ. Purgo me hac re & de hac re. Syl.li.ix.Et purgãt pectora culpa. Ter.in he/au.Sed heus tu purgem ego me de ista thaidi.Tul.li.xii.epi.Quod te mihi de Sẽpronio purgas accipio excusationẽ.

Plenus Plenus uini & ui no.Terẽ.plenus rimarũ sũ. Tul.in Sen.plenus fidei &c. Vir.li.iiii. g.Crura thimo plene.Et alibi.Plenamq3 sagittis treiciis pharetram.

Pluit Pluit uel sanguis uel lapis:pluit sanguine & lapidib⁹. pluũt lapides in nrõ scilicet.Et deus pluit aquã.Tibul.li.ii. Multus & in terras de/

plueritq; lapis.Statius.viii.the.Saxa pluũt. Pli.li.ii. Preter hæc infe
riore cœlo relatũ in monumẽta ẽ lacte & sanguine pluisse. ibidem.
Effigies q̃ pluerat spongiarũ fere similis fuit iterũ.Lateribus coctis
pluisse in ei⁹ anni acta relatũ ẽ.Plau.in muste. Venit ĩber lauat pie/
tes:perpluũt tigna:putrafacitq; operã fabri.ibidẽ.Quã mihi amor &
cupido in pect⁹ ꝑpluit meũ. Pluit̃ usus ẽ.Apu.li.floridoꝶ. Præce/ Pluitur
do illũ;tu p̃is isti.Sue.in Domi.p̃cederẽt eum. Cæs.cõmẽ.i.de bel. Præce/
gal.Fluetii quoq; reliquos gallos uirtute p̃cedũt.Luc.li.iii. Lætũ p̃/ do
cedere nati.Suet.in Clau.populo p̃iret. Præcurro aduentũ tuuz dr̃ Præcur/
Pli.li.vi.epi.Præcurrere aduẽtũ meũ ĩ cãpaniã posses. Præstãs uiri ro
um & uirib⁹ dr̃. Vir.li.xii.O p̃stãs aĩ iuuenis.Quez uersũ ab Ennii li. Præstãs
viii.sũpsit:ut scri.Macro.& alibi.p̃stantes uirtute legit. Præstat me Præstat
lius ẽ:ut li.iii.æn.Præstat trinacrii metas lustrare pachiui. Estq; ser/
mo ꝑ se plen⁹:ut ibi quoq; sed motos p̃stat componere fluctus.Præ
sto illi & illũ.Ter.in eu.Dii ĩmortales hoĩ hõ quid p̃stat. Vir.li.xii.
Ibo aĩs contra;uel magnum p̃stet achillem.Ci.li.i.de orato.Multũ
cæteris hoĩbus oĩum gentiũ p̃stiterit.& in Lælio. Nãq; hoc præstat
amicitia propinquitati &c. Præuenio illũ dicimus.Suetonius ĩ cæ Præue/
sare talia agentem atq; meditantẽ mors p̃uenit.Luc.li.tertio. Et ad nio
montes tendentẽ præuenit hostem. Præcor ab ioue & ad Iouem. Præcor
Diom. Præcor te hanc rem & a te;quandoq; tibi dixerũt. Luc.li.ii.
Dux etiã uotis hoc te fortuna præcat̃.Fabius li.nono.Quod præca/
tus piis immortalibus sum. Vale.maxim⁹ libro.i.A quib⁹ bona præ
camur. Vir.i.æne.Cui me fortuna p̃cari impulit:quod antiquũ ẽ:ut
oro tibi & decet mihi.Præcor tibi;idest ꝓ te uel contra te. Fab. li.i.
permittamus uela uẽtis & orã soluentib⁹ bene p̃cemur. Luc. li.viii.
Quid tibi sæua precer pro tanto crimine tellus. Præstolor te & tibi Præsto/
Ter.in eu.Quem præstolare parmeno. Plau.in casina.te castor pre lor
stolabat. Ci.li.i.inuectiuarum. Qui tibi ad forum aurelium præsto/
larentur. Præter actõ iungitur semper. quandoq; etiam ablatiuo: Præter
sed tunc pro sine accipitur.Salustius in catilinario.præter rerum ca/
pitalium condemnatis. Pridie genitiuo & accusatiuo iunctuz inue Pridie
nies.Tul.li.i.ep. ad Lentuluz.Iam illam sententiaz bibuli de tribus
legatis pridie eius diei fregeramus.Idem li.ii.epi.ad.M.cæliũ.Pro
ficiscebat inde pridie nonas quintiles Prope te & ad te dicitur.Se/ Prope
neca epistola.xiiii.Prope est ad te deus tecum est intus est. Pro no Pro
minatiuo seu uocatiuo iungitur & accusatiuo:quũ interiectionis lo/
co ponitur;nec aspiratur aliquo pacto;sed circũflectitur. Salu.in ca.
Pro deum atq; hominũ fidem. Teren. in adel. pro dii immortales. Propin/
Vir.li.iiii.ꝓ iupiter ibit hic ait. Propinquo tibi dicenduz. Vir.li.v. quo

Propi/ or ꝑpi9 & proxi mus Iamq; propinquabāt scopulo. Propior propius & proximus dtō & accusatiuo iuncta legi. Vir.li.ii.g. Aut quos oceano ꝑpior gerit in/ dia lucos. & li.iii. & faciē tauro ꝑpior. Sal.in iugur. Ipse ꝑpior mon/ tem cū oī equitatu: & peditibus delectis suos collocat. Ci.ad atticū propius grāmatico accessi. Vir.li.i.g. propius stabulis armēta tene/ rent. Salu.in catil. Quod tamen uitiū propius uirtutē hæreat. idē in iug. Propius mare aphricanū agitabāt. Tul.pro Qu. Ligario homi/ nes enim ad deos nulla re propius accedūt: q̄ salutem hominibus dā do. & in de senectute. Ad eā propius assum. Item li.i.de ora. Et ad ue ritatem uitæ propius accedere. Et libro de natura deorū ait. Aliæ ꝑ pius a terris: aliæ remoti9 &c. Itē infra autem hāc propius a terra io/ uis stella fertur. Vir.li.v. Proximus huic longo sed ꝑxim9 interual/ lo. Salu.proxima carthagini loca. Ci.in pisonē. Proximus pompeiū sedebam. Idem ꝑ milone. proxime deos accessit clodius. & li.iiii.epi. Quum proxime Romā uenisti. Idem in Lelio. Qui ad sapiam proxi me accedunt. Oui.in arte. Proximus ad dn̄m nullo ꝓhibente sedeto Hircius li.vi.de bel. His inquit Vsq; eo: ut cedē proxime a uallo fe/ cerint.

Propu/ gno Propugno tibi & te. Sta.li.ii.th. Hostili propugnas pectora barba. Pri.xviii.

Prospi/ cio Prospicio tibi & te. Vir.i. & alto prospiciens. itē li. vi. Prospexi italiam sūma sublimis ab unda. Ter.in hæcyra. tibi pro/ spexi. & in eu. Malo ego nos ꝓspicere q̄ hunc ulcisci accepta iniuria Luc.li.ix. Fustas sibi nostra senectus ꝓspiciat flāmas. Prospicio illi il lum: & in illum: sicut & græci nos dicimus. Pri.xviii.

Prosum Prosum datiuo & accusatiuo adiungitur. Penelope. Sed mihi quid prodest uestris disiecta lacertis Ilios. Pli.li.ix.c.xxi. Aliū ad multa ruris præcipue medicamenta prodesse creditur.

De litera Q

Quero Væro illum: quæro a te librum. Virgilius. Quem quæritis adsum. Terentius in heau. Suspitionem istam ex illis quære.

Queror Quæror te tecum & tibi: pro apud te. Vergilius in Buco. Dum quæror & diuos. Naso meta. primo. cum ioue uisa quæri. Iu/ uenalis satyra secunda. Nec quæreris patri. Quæror ex te uel de te multa. Tullius pro Sexto Roscio. Qui queri uelit ex his quos con/ stat affuisse. Briseis achilli. De domino pauca uiroq; quærat.

Quie/ sco Quiesco ego aliter dicitur & aliter quiesco seruum: id est quiescere facio Virgilius in Buco. Et mutata suos requierunt flumina cursus.

Qui q̄ quod Qui quæ quod relatiuum substantiæ & antecedenti & consequenti sub/ stantiuo coniungi potest: uel proprium uel appellatiuum sequatur. Quod Seruius aliter edocet: ut infra ostendam. Valerius Maxim9 libro secūdo. Antea senatus assiduam stationem eo loci peragebat:

qui hodie senatulum appellatur. Vir. libro. viii. Hinc lucus ingentē quem Romulus acer asylum. Rettulit & gelida monstrat sub rupe lupercal. Salu. Est locus in carcere quod tullianus appellatur. Pli. In coitu uero lunæ: quod interluniū uocāt: quū appere desierint &c. Cæsar li. vii. de bel. gal. Protinusq; alexiā quod est oppidum. Mandubiorum iter facere cœpit. Et li. iii. de bel. ci. Ad eum locum q̄ appellatur. Pharsalia. Tul. pro. P. Sextio. Tum conuenticula hominū q̄ postea ciuitates uocauerūt: tum domicilia coniuncta q̄s urbes dicimus. & li. vi. de repu. Homines enim sunt hac lege generati: qui tuerentur illum globum quem in hoc templo medium uides q̄ terra dicitur: iisq; aīus datus est ex illis sempiternis ignibus quæ sydera & stellas uocatis. ser. āt li. i. æn. ibi. Est i secessu' &c. inqt. Et est sciendū quotiēs p̄mittim⁹ nomē cuiuslibet generis & interposito noīe seqt̄ nomen alteri⁹ generis: mediū illud ꝓnomē proprii noīs genus seqt̄ ut Salu. Est locus in carcere quod tullianū appellatur. Ecce proprio iunxit non appellatiuo. tullianum enim proprium nomē est: carcer appellatiuum. Si autem utraq; noīa appellatiua fuerint: licenter cui uolumus respondemus: hæc ille. Superiores autem auctoritates id secus esse demonstrant: ergo sequendæ.

De litera R

Recessit mihi & a me dicitur. Vir. li. ii. æn. Quid fueris: aut quonam nostri tibi cura recessit. Aemilius probus in uita Alcibiadis. Neq; tamen a charitate primæ potuit recedere. Recipio me romam & ad romā: ad meos & in castra. Hircius li. iiii. de bel. alex. Victor se brundusium incolumi exercitu & classe recipit. Ibidem. ex concione se cordubam recipit. Item li. vi. de bel. hisp. & ad cordubam se recipit. Ibidem etiam ait. proximo se recipit castello. & li. v. de bel. aph. se ad suos recipit. ibidem. se recipit in castra. Recordor huius rei: hanc rem & de hac re. Ci. phili. ii. Recordare igitur illum. M'. Ant. diem quo dictaturam sustulisti. Idem pro Plancio. Quoniā istis ur̄is lachrymis de illis recordor q̄s pro me sæpe & multū ꝓfudistis. Idē li. of. ii. ubi docet nihil utilius q̄ amari: recordor ꝓ commemoro posuit. ait. n. externa libēti⁹ in tali re q̄ domestica recordor. quod ēt ꝓ remiscor accipi pōt. Redolet hac re & hanc rem. Vir. li. iiii. ge. Redolētq; thymo fragrātia mella. Vale. Flaccus li. iii. Et arcano redolentē nectare rorē. Refert utile ē. Ter. in heau. Si certū est tibi sic facere: illud pmagni referre arbitror i. utile esse. Refert diuerso modo utūtur auctores. Iuue. Quid refert dictis ignoscat. Nuncius an non: pro qd tū seu qd dr̄t. Teren. i. eu. Mea nihil refert dum potiar mō. i. ego nil curo. & i Phor. Mihi pa

Recedo
Recipio
Recordor
Redolet
Refert

rate lites:qd mea refert:illa qdē nr̄a erit. ibidē.qd tua malū id refert
Regno magni.i.quid tibi id malū facit multū. Regno dtō iūgit̄.qn̄q3 etiā
gtō.Horati.Et q̄ p aup aq̄ Daun⁹ agrestiū regnauit populo℞: tū ꝑ a/
Remini greſtib⁹ populis. Vide tn̄ latius ī dictiōe miror. Remiſcor illius &
ſcor illū. Ter. in hecy. Sed quū orata eius remiſcor. Vir.dulces remiſcit̄
Reſpi / agros. Reſpice mihi me & ad me.Plau.in bac.Tace mō deus ſecū
cio dus reſpiciet nos aliqs.& ī cap.Reſpice mō ad me.Itē in Caſina.Re/
ſpice mō ad me.A cōtius Cydippe.Reſpice aduētus.ꝑ dtm̄ ꝑcius.A/
Reſpon pule.lib.iiii.Reſpicio pilæ mediæ q̄ ſtabuli trabes ſuſtinebat. Re/
deo ſpōdeo tibi hæc uel ad hæc.Ter.in and.Iam tu hoc rn̄de mihi. Tul :
ꝑ.M.Cæ.Si mihi ad hæc acute arguteq3 rn̄derit.Mar.li.v.ait.Sic ēt
magno quædā reſpōdere mūdo.Quod quidē ſi ita eſt cūctis in tex/
Rogo tibus declinauit reſpōdo dis:ut feruo is.& ferueo ferues. Rogo te
uel a te illd̄.Tulli⁹.v.epi.Hoc te uehemēter ēt atq3 ēt rogo. Et li.iii.
ad mēmiū.Hūc a te illud primū rogabo.Lucanus li.ix. Affectus a te
ueteres uitāq3 rogarē magne tuā.Salu.in iugur.Metello petēdi con
Rus eo ſulatū gr̄a miſſionē rogat. Rus eo dicim⁹: rure ſū uel ruri. Venio
&c. rure uel de rure.domi ſū & ī domo.Terē.in eu.Dū rus eo. Tibullus
lib.ii.O ualeāt fruges:ne ſint mō rure puellæ.Terē.in phor. Ruri ſe
ſe cōtinebat.Tullius ꝑ ſexto Roſcio.hūc ruri eē patiebat̄. Suetoni⁹
in nerone.rure quōdā reuertēti.Terē.in hecyra.De rure huc adue/
nit.Fabius li.v.In domo furtū fc̄m̄ ab eo,qui domi fuit.

De littera.S.

Sanus Anus mentis & mēte dicit̄.Plautus in trinūmo.Satin tu ſa
Sapio n⁹ mētis aut animi tuis. Sapio ꝑ ſcio.Plau.ī ſpeu.ego me
am rē ſapio.Dicit̄ quoq3 abſolute.Idē in pœnulo.hic hō ſa
piēter ſapit.Oui.itē in remediis. Qui ſapit innūeris morib⁹
apt⁹ erit.Sapit itē ſaporē hēt.ut paſta panis ſapit ſaccharō.Iuue.ſaty.
Saturo x.Qui mēinit calide ſapiat qd uulua popinæ. Saturo te illius rei &
illa re.Plau.in ſticcho.Hæ res uitæ me ſoror ſaturāt.Var.lib.ii.de re
Sibilo ruſtica.Dū agnoſcāt matrē agni & pabulo ſe ſaturāt. Sibilat & me
ſibilat dicit̄.Hora.ſaty.i Populus me ſibilat at mihi plaudo.Ipſe do
Sileo mi ſimul ac nūmos cōtēplor in arca. Silet iſte bis qui nos dies &
biſquinis dieb⁹ dicit̄.Ser.ii.æn.ubi ait poeta.Biſquinos ſilet ille di/
Seruio es. Seruio ſeruitutē olim dicebāt & ſeruitute. Fabi.li. vii. Aut ut
antiqui dixerūt:qui ſeruitutē ſeruit.Plau.aut ait in cap.Sed is priua/
tam ſeruitutē ſeruit:illic an publicā.& in milite. Neq3 herile negoci
um plus curat:q̄ ſi non ſeruitute ſeruiat.Ci.in topicis.ſuorum maio/
Similis rum nemo ſeruitute3 ſeruit. Similis ſum tui moribus ſimilis tibi fi
gura. Diomedes. hælena item ad paridem. ſimilis non fuit ille tui :

Plau. i mustel. Vt alii sibi esse illorũ similes expetãt. Vir. in buc. Sic canib⁹ catulos similes sic matribus hædos norã. Quandoq; tamen id minime auctores obseruãt: ut cætera huiusmodi. Soluo tibi nũ/ Soluo mos nunc dicim⁹: olim uero accusatiuo etiã iũxerũt. Plau. in bacchi. Cape hoc tibi aurũ chrysale fer filio. Ego ad forũ hinc ibo: ut soluã militem. Ter. itẽ in adel. ait ego ad forũ ibo: ut hunc absoluam. Ibi/ dem. hoiem istum impurissimũ q̃ primũ absoluito te. Sonat Anto Sono nio campana uel ictu aut pulsu antonii dices. Ouid. li. ii. de arte. Nec caua uesanis ictibus æra sonant. Lu. in. vii. Crebris sonat ictibus um/ bo. Vir. li. iii. g. Concaua pulsu saxa sonãt. dixi etiã li. i. Nec uox ho/ minem sonat: hoc ẽ sonando exprimit. Itẽ personat aurata cithara crinitus inopas. dices igitur sono cithara: uel cithara me sonant. Luc. li. vi. Ore iouis dona sonet. Sub præpositio quando tẽpus significat Sub præpositio accusatiuo gaudet: ut sub lucem. i. circa lucẽ. Quando autẽ locũ abla tiuo iungit̃: ut sub tegmine fagi. Sub templo. i. in tẽplo: ut sub sole. i. in sole. S. Sub oculis quoq; dicimus ꝓ ante oculos. Prisc. xviii. Sub accusatiuo tunc iungitur quando aliquo nos trãsferimus: ut mon/ tem pergo. Cũ autẽ in ipso loco sumus ablatiuo utimur: ut sub mõ/ te moror. Dio. Sub qñ ad locum habet significationem uel pro an/ te uel pro per ponitur accusatiuo iungitur. Vir. li. ii. postesq; sub ip/ sos nituntur gradibus. Idem. i. g. At si non fuerit tellus fœcũda sub ipsum arcturũ. & iii. g. sub lucem exportant calathis. pro ante lucem uel per lucem. Idem in æn. Vrit atrox iuno & sub noctẽ cura recur/ sat. pro per noctem. Quando autẽ in loco significat ablatiuo ꝑpo/ nitur: ut Vir. viii. Arma sub aduersa posui radiãtia quercu. Idem in vi. Ibant obscuri sola sub nocte per umbrã. ibidem. Quale per incer tam lunã sub luce maligna. est iter in siluis. Omnes enim præpositio nes locales etiam in temporibus & rebus similem habent constru/ ctionem. Quum enim dico ad tẽplum: sic dico ad tẽpus: sub diẽ: sub iustitiam: sub hominẽ: & sub templo: sub die &c. Subeo muro: mu Subeo rum & ad murũ. Vir. viii. Iamq; propinquabant tectis muroq; subi/ bant. Ibidem hæc inquit limina uictor Alcides subiit. Et li. vi. Iam subeunt triuiæ lucos atq; aurea tecta. Et li. viii. Ad tecta subibãt pau/ peris euandri. Succingor hanc rem & hac re. Vir. iiii. Magicas inui/ Succingor tam accigier artes. & li. vii. Palla succincta cruenta. Sufficit uobis & ad uos: satis est. Luc. li. ix. Suffecitq; omnibus unda. Fab. li. i. ad q̃s Sufficio nec mẽs nec corp⁹: nec dies ipse sufficiat. idẽ in. v. Ad quod sufficiũt intentio ac ratio sufficit. Itẽ subministrat. Vir. ii. g. sufficit hũorem. & iii. Atq; aliã ex alia generando suffice ꝓlẽ. i. substitue: inde suffectos Supplico cõsules dicim⁹. Supplico a sub & plico. & cõstruit̃ cũ dtõ & actõ: sed

tari⁹cũ acto. Vatinius ad Ci.li.v.epi. Quib⁹ ex eo tpe quo primũ ex africa nũcius uenit supplicare una cũ fratrib⁹ tuis:nõ dedisti. Ideꝫ li. iiii.ad Herẽ. Neqꝫ ei quẽ uides dñari uis supplicare.

Scando Scãdit tecto & tectũ. Mãilius li.iiii. Quod qris de⁹ est conaris scãdere cælo. Vir.ii. Scãdit fatalis machĩa muros.

Scribo Scribo tibi & ad te. Tul.ep.li.v. Ad te scribere sũ coactus.

Spergo Spergit humuꝫ niuib⁹.spergit hũo niues. Luc. li.ii. Hæ lachrymis sparsere deos.& li.v. Iã sperat humo brũa niues.

Studeo Studeo huic rei ĩ hac re & in hãc rẽ quod pti⁹ p incũbo. Studeo hãc rẽ p uolo seu cupio. Plau.ĩ must. Quũ his factis studet. Fab.li.vii. Ab dicat⁹ medicinæ studuit. Gelli.li.x.c.ii. Si qs in ea re studebat. Fa. li. x. Poetæ & pictores ĩ id solũ studẽt.ut describere tabulas mẽsuris ac lĩeis sciãt. T.li.v.ep.q si nihil aliud studeat nisi id qđ agit. Te.ĩ hecy. Vt oẽs mulieres æq̃ eadẽ studeãt:nolitqꝫ oĩa.

Stupeo Stupeo illud & illo. Vir.ii. Pars stupet ĩnuptæ donũ exitiale mineruæ. Iuue.sat.iiii. Nẽo magis rhõbũ stupuit. Luc.li.viii. Occursũ stupuere ducis. Hermiõe Oresti. Sæpe malis stupeo.

De litera T

Taceo Aceo hãc rẽ & de hac re. Ter.ĩ heau. Qui me tacere de hac re tãta postules.

Tẽpero Tẽpero mihi dicẽdũ:tpat e quor ait poeta. Plãcus ad tul.li.x.epi. Sed usqꝫ mihi tẽperaui dũ pducerem eorẽ. ibidẽ. Aut si in eo mihi tẽperauissẽ. Suetoni⁹ in Caligula. Canendi ac saltandi uoluptate ita efferebatur: ut ne publicis qdẽ spectaculis tẽperaret. Pli.li.viii.epi. Sed tẽperare mihi non possũ. Maro.li.ii.æn.inquit.tẽperet ab lachrymis. Et Apule.li.iiii. Tũc igit abrosis: & quidẽ necessario tẽperaui.

Teneo Teneo mẽoriter & memoria.primo mõ pcius. Ply.ep.penultima sexti li. Quĩtã memoriter tenes oẽs. Cæ.li.i.de bel.gal.memoria teneret.

Tenus ppositõ Ten⁹ ppositõ propter euphoniã subiicit:ut scribit Dona.ut pubetenus:crurũten⁹. Tenus ablatiuo singulari deseruit:ut hactenus:pubetenus.in plurali uero gtõ & ablatiuo seruire põt. Vir.li.iii.ge. Et crurũten⁹ a mento palearia pendẽt. Oui.v.meta. Pectoribusqꝫ tenus molles ereptus in auras. ibidẽ. Pectoribusqꝫ tenus media sublimis in æde. Corne.cel. li.i.c.iii. Huic abunde ẽ loco tepido demittere se inguibus tenus in aquã calidã. Oui.itẽ.li.vi.meta.ait. Per iugulũ pẽnis ten⁹ acta sagitta ẽ. Gel .li.xvi.c.xix. Id significat satis pcul uerbi ten⁹.

Tepeo Tepeo solet & a sole. Oui.lib.iiii.met. Incubuit ferro quod adhuc a cede tepebat.

Timeo Timeo illũ illi & de illo. Primo modo ut inimicũ:secũdo ut amicõ:ultio ad utrũqꝫ attinet. Ter.ĩ phor. Et nũc tĩeo.& in heau.

Syre Syre ti bi timui ualde. Tul.li.vi.epi.ad Treba. Valde mehercule de te timu eram. Luc.li.vii. De superis ingrate times.

De litera V

Aco uirtuti:in uirtutē & ad uirtutē p actm̄ sepi⁹. Ouid.in li. Vaco
de pōto. In nullū mea mēs grāde uacabat opus. Et Noni/
us.Sōniculosus qui ad sōnos uacet. Naso li.iii.de pō. Cor/
poris ad cultum uix uacat illa sui. Sene.epi.li. Non uaco ad
istas ineptias. Vaco culpa & a culpa:scelere & a scelere.i.uacu⁹ sum Vaco a/
Tul.ad Seru.Sul.quia locus hoc dominatu uacat. Idē li.vii.epi.Sed liter
tamen uacare culpa magnū est solatium. Sene.ep.xcviii. Nulla ætas
uacauit a culpa. Lucanus etiam li.vii.ait.ut uacet a ferro. Cuꝫ nomi/
ne inquit Laurentius significante actionem quandā siue qualitatem
adiungimus a præpositionē:ut uacas a labore:uacas a componēdo:
uacas ab agricultura. Vacu⁹ cerebri uel cerebro. Hora.li.ii.sermo. Vacuus
Sic uacuum crebri populum pheaca putauit. Salu.in Iug. Ager autē
aridus & frugum. Tul.of.i. Itaqꝫ quū sumus necessariis negociis cu/
risqꝫ uacui:tum auēus aliquid uidere.&c. Valet domus decem au/ Valet
reolos. Var.li.i.de lĩgua latina. Denariiqꝫ denos æris ualebant. Qui
narii ꝙ quinos. Pli.li.xxxiii.c.iii. Ita ut scrupulum ualeret sestertiis
uicenis. Valet domus tanti q̃ti pluris minoris q̃ticūqꝫ tantidem me
lius peius uilius carius magno paruo minimo. Paulus.ff. ad legem
aquiliam. Si seruum meum occidisti non affectionē existimandum
esse puto ueluti si filiū naturalem qs occiderit quē tu magno emptū
uelles:sed q̃ti omnibus ualeret. Et lege prima paragrapho si hæres
digestis ad treb.sed æstimandum fūdum q̃ti ualet. Vlpia.digestis de
actionibus empti.pluris hæreditas ualeret.ibideꝫ. quasi minimo ua
leret hæreditas:& lege iulia:q̃to pluris hæreditas ualeret. Vel dati/
uus uel accusatiuus sequi debet:ut Væ populo maurorum & uæ po/
pulum maurum. Caper auctor. Tu tamen datiuo iunges ubiqꝫ. nō.n.
cum actō inuenies. Versus supponi debet localib⁹ noib⁹:in actō si/ Versus
ne ꝑpositione supponi debet:ut Romaꝫ uersus.aliis uero noībus in
actō cū ad:uel in supponatur:ut in Italiā uersus:ad occidētem uersus:
ad oppidum uersus:in prouinciā uersus. Quandoqꝫ tamen urbium
quoqꝫ nominib⁹ præpositio additur ab auctoribus:ut ad Cordubaꝫ
uersus. Et contra aliis sæpe aufertur.ut italiam uersus:orientem uer/
sus. De cūctis autem omnib⁹ auctorū usus aduertito. Ci.li.ii.epi.ad
curionē. Et te iā ex asia romā uersus ꝓfectū esse cōstaret. Hirci⁹ li.vi.
de bel.his. Et ad cordubam uersus iter facere cœpit.ibidē. Longius
ad Cordubam uersus prosecuti sunt. Ci.epi.li.iii. Italiam uersus naui
gaturus erat. Iusti.li.v. Si demissa pyreum uersus muri brachia deii/
cerēt. Hyrcius libro quīto de bel.aph.ad oppi. Ruspinā uersus. Cæ/
sar li. vii.de bel.gal. Castra ex Biturigibus mouet in auernos uersus
ibidem. Et magna coacta manu in prouinciam Narbonem uersus

68

eruptionē facere contendit. idē li. vi. ad oceanū uersus. Ci. li. iii. epi. Tarsonis Octobris amanum uersus profecti sumus. amanus autem mons est. Tacitus de Germania. Modico flexu in occidentē uersus septētrionali oceano miscetur. Pli. li. ii. Ad septētrionalē plagā uersus. & li. v. Ab his omnibus uastæ solitudines orientē uersus usq; Garamantes. His animaduersis debet uersus supponi semper. Semel autē. Var. li. primo de lingua latina dixit. Cliuus proximus ad florales usus uersus capitoliū uetus. Id quidē euphoniæ gratia fecisse apparet. Sed quod admodum raro contingit parum id obseruandum censeo. phūs ait.

Vescor — Vescor hanc rē & hac re percius per actīm. Tibul. Vera cāo sic usq; sacras innoxia laurus. Vescar & æternū sit mihi uirginitas. Manilius li. v. Tectiq; auro iā uescimur aurū. Vir. li. iii. Visceribus miserorū: & sanguine uescitur atro.

Vestio — Vestio te uestē & ueste. Vir. li. viii. etiā ait tunc mihi pría gēas uestibat flore iuuent⁹.

Viuo — Viuo uitā & uita. Fab. li. v. Qui beatā uitā uiuere uolet philosophet' oportet. Plau. in mí. Diu uideor uita uiuere. idē in Persa. Vt memineris du; uita uiuas.

Vtilis utile — Vtile huic rei & hanc rem. Iuue. saty. xiiii. Si facis ut priæ sit idoneus utilis agris. Plau. in epi. Quē hominē inuenimus ad eā rē utilē.

Vtor — Vtor hac re & de hac re: hāc rē olī. Iuue. utere uel' totos pāde sinus. Plau. in epi. ímo si placebit utitor cōsiliū. & ī Asinaria Cætera q̄ uolumus uti græca mercātur fide. Ter. in adel. Mea bona q̄ p̄ter spē euenere: utant' sine. Ci. offi. de reb⁹ ipsis utere tuo iudicio: nihil em̄ impedit.

Vsq; — Vsq; sī noībus urbiū iūgit': uel dom⁹: res & militia simplici actō hærescet: ut ibitis usq; romā usq; uelitras: addit' & p̄positio raro tñ. Tul. p Deiota. Vsq; ad numātiā misit. Alia uero cu; ad uel in: ut ibim⁹ usq; ī aphricā: usq; ad Tybrī: usq; ad Festu;. Tul. de laudib⁹ Magni. usq; ī Pāphilā. ibidē. Legatū usq; ī hispāiā misit. Vsq; signat ēt tps: ut usq; ad diē solis tecū ero. Significat itē semp & cōtinue. Tibul. Vera cano sic usq; ad sacras īnoxia laurus. Vescar: & æternū sit mihi uirginitas. Plau. in sticho. Valuistin usq;.

Finit thesaurus Mancinelli de uaria constructione.

Antonii Mancinelli Spica uoluminū quattuor.
Versilogus eiusdem.

Antonius illuminatus de monte nouo Antonio Mancinello. S. P.

Alue mi Mancinelle. Accepi literas q̄s ad me Balthesari cōi discipulo dederas cū opusculis tuis: corpore quidem paruis: at puri & latini sermonis copia immensis. Etenim cæteris temporis angustia omissis. Spicā pcurri quæ mihi frugifera visa est: ut nihil hacten⁹ ad puerorū eruditionē (absit omnis liuor) cōpendiosius ac utilius editū ītueatur. Nihil nāq; mancū aut prauū: sed omnia dextima & rectissima sapit. Abeat iam barbarus Alexander: & barbaram cum sua barbarie repetat patriam. Et uere romanus ac elegans Mancinellus ubiq; uigeat & decantetur. Gratulor ingenio tuo perspicacissimo: quo latin⁹ sermo illustratur. Gaudeo mihi & cæteris grammatices pfessorib⁹ qui sine labore & fastidio: tua īdustria in tradendis artis grammaticæ erudimētis proficere poterimus. Ago tibi gratias immortales q͂ primus non modo literis uisitare: verum munera & quidē rege digna impartiri dignat⁹ es. Quib⁹ rebus tātus ī me excitatus est amor te vidēdi: ut in horas ardeam te conuenire. Et nisi publicium me impediret mun⁹: iam iam ad te aduolassem: ut præsentia nostra hec nostræ amicitiæ primordia confirmaremus. Interea uale. & Antoni antonium ama: qui te omni officio & pietate colit. Et si quid tibi gratū efficere quæas iube: obsecro. nihil mihi gratius euenire potest q̄ tuis & aliorū doctorū iussis obsequi & parere. Iterum uale dec⁹ meū. Ex monte nouo. x. calen. sextiles. M. cccclxxxxi.

Ant. Mācinelli Veliterni Spica. ad īclytū sapiētēq; virū Iacobū Sutrinū utriusq; iuris doctorē eximiū episcopūq; calacensem liberalissimū.

Aepius e nostris uoluere penatibus ire
Que mihi iam pridem musa benigna dedit.
Ne tamen in preceps ruerent; ne forte subirent
Exitium: nulli ducta per ora uirum.
Continui retroq; domum remeare coegi
Adiiciens aliis non uigilata uiris.
mui demum uenerande pater, cui tradere possem
Tutius: id pueri me monuere tui.
Germano exorti: quorum tibi cura philippus
Tullius alter erat: quis decor omnis inest.
Ingenium facile: & cunctis ut cerno paratum
Vnde domus crescet fama, salusq; tue.

Crescet enim: nam exempla tenent dignissime presul
 Multa tui ante oculos: dum pietate viges.
Iusticia: canaq; fide: probitate uel omni
 Dum scelus omne fugas: cuncta probantia tenes.
Sanctior hinc fabio: Curio quoq; siue metello
 Gratior e cunctis quotquot in orbe uigent.
Ergo patrocinium nostri iam sume libelli
 Pro meritis fuero tempus in omne tuus.
Scripsimus hec pueris: cura: assiduoq; labore
 Plenior hinc Spica est: pinguis arista simul. Vale.

Tituli Declinationis.

Spica libellus uoluminum quattuor hæc habet. Carmen declinationis. De Generibus. De preteritis & de Supinis.

Prima declinatio. Ti. i.

PRima genus tantum poscit uariatio triplex
Masculeum muliebre simul commune teneto.
Sumit a: post as es: aut am uariatio prima
Aegina æneas anchises monstrat & adam.

De genitiuo & datiuo.

Ae genitiuis habet dipthongon siue datiuis
Aulai ueteres musai & more pelasgum.
Pro musæ ac aulæ dixerunt sepe latini.

De accusatiuo.

Quartus in am finit: musam docet atq; poetam
Si dat a grecorum proprium muliebre: creabit
Am uel in an quartum de tristibus indicat illud
Qui legis electran & egentem mentis orestem.
Maian & electran fastorum portio quarta
Statius enarrat patriis eginan ab undis.
Nomen in as grecum uel in es quod prima reflectit
N potius M q̄ proprio uult tradere quarto.
Indicat ænean anchisen priamidenq;
Aeneam tamen inuenies plerunq; latine:
Anchises quarto dabit en: quinto e quoq; sexto
Sic quoq; laertes & achates siue polites.
Anchisa hic olim uariarunt nempe latini. Fab.
Coniugio anchisa ueneris dignate superbo
Anchisa generate deum certissima proles.
Vergilius dixit ueteres sectando latinos.

De uocatiuo.

Primæ uel ternæ quartæ quoq; nomina quinte
Ausonidum recto similem dic tradere quintum.
O tamen ænea tamen anchise uocitabis.

De ablatiuo.

Ablatiuus in a: sed in e cum uenit ab es fit
Aegina ænea anchise bene testificantur.

De nominatiuo & uocatiuo plurali.

PLurali numero rectus uel quintus in æ sunt.
Indicat hec musæ uel terne dardanide ue

De genitiuo plurali.

Sed genitiuus habet musarum siue dearum.
Hic hæc dardanida in genitiuis dum dat & arum
Sic etiam flectas tu nomina compositiua
Deriuata simul tum patronymica per des.
Celicola ostendit uariando celicolarum
Celicolumq; simul dic graiugenum quoq; narum.
Priamidum simul inuenies & priamidarum.
De datiuo & ablatiuo plurali.
Tertius & sextus plurales concipiunt is.
Filia cum nata libertaq; uel dea mula.
Sic equa sic asina: in plurali terminat abus.
Valla asinabus enim prohibet: reliqui docuere
Sed testamenti causa esse id sergius inquit
Quod tribuant abus plurali nomina dicta.
Nempe animis Cicero uoluit proferre duabus
Vxori & nate scribendo ut ualla notauit.
Curtius ac scribens de uxore nuruq; philippi
Non dominabus ait dominis ueruntamen usq;.
De accusatiuo plurali.
As quarto dabitur: musas dicendo patebit.
In Am barbara.
Adam uult rectus: de tertius atq; secundus
Dam reliqui poscunt: uel dic dam semper habere.
Secunda declinatio. Tit. ii.
PRimum fœmineũ neutrum genus adde secunde
Er uel ir urq; refert: eus us simul umq; secunda
Indicat hic teucer uir uel satur orpheus atq;
Pactolus templum.
I longum genitiuus habet cum flecto secundam.
Tertius & sextus dant o: quartus tamen um fert
Er uel ir urq; tenens aut um romane secunda
Nempe uocatiuum recto similem generabit.
Teucer uirq; satur uel templum pandit abunde
Nomen at us retinens infra uariabitur apte.
In Er.
Prosper eri generat: tener ac teneri uariabit
Armifer armiferi: sic armiger armigeri dat.
Liber eri bacchus: uel qui non seruus habetur.
Nempe liber libri charte est: uel in arbore cortex
Trade puer pueri: socer & soceri genitiuo.

Hic cancer cancri: cancer nam canceris hoc uult
Apri gignit aper: coluber colubri retinebit.
Dexter eri & dextri patrium variare debemus
Alter ad alterius: sed uter uariabit utrius.
Neuter neutra quidem neutrum neutrius habebit
Quod neutri neutre neutri quoq; flectere possum.
Nominatiuus & uocatiuus plurales
R Ectus uel quintus pluraliter i retinebunt.
Masculei generis uel sint uel sint muliebris
Vtroq; in numero neutralia tris similes dant.
Græculus id seruat seruat simul ipse Latinus
De genitiuo plurali.
Plurali numero genitiuus finit in orum
Mascula si careant neutro: genitiuus in orum
Vmq; est: sic nummus nummorum dat quoq; nummum.
Vergilius uero (licet autem varibus) inquit
In nono Teucrum mirantur inertia corda.
Mille feras nummum nummorum mille caueto
Vmq; triumuir habet genitiuus: pelle uirorum.
De quo uarronem quinto iam cerne libello
Mille docet nummum neutrum macrobius esse
Iu numero primo: plurali milia nummum.
De datiuo & ablatiuo plurali
Is ablatiuus longum petit atq; datiuus.
De accusatiuo plurali.
Os retinet quartus: neutralia tris similes dant.
In Ir.
Virq; uiri generat plurale uirumq; uirorum.
Compositiua tamen leuir docet atq; triumuir
Nempe uirum capiunt solum: pellendo uirorum.
In Vr.
Rite Satur patrio saturi concedere debet.
In Vs.
Hoc pelagus pelagi uulgus quoq; dat tibi uulgi.
Tam neutro generi uulgus q̄ iunge marino
Hæc duo plurali semper caruisse notarunt.
At cicero pelagis libro de finibus inquit
Vm uel on est quarti cum mascula græca per us sunt.
Pactolum priamum pactolon uel priamon dic
In Vs uel in ius.

Nomen in us uel ius dat e cunctis nempe uocatis
Lucanus lucane docet: pius & pie reddens.
Si proprium dat ius recto dabit i uocitanti
Iulius o iuli Mariusq; mari docet illud.
In ius.
Accipe Pompei quarto nasonis habetur.
Ast aliqui pompei dicunt: uulteiq; caiq;
Durus ait uultei nimis attentusq; uideris: Hor.
Quod debes cai redde inquit phœbus & illinc. Mar.
Vocatiui anomali.
O deus o lucus uocita: Sed filius olim
Filie nunc fili: populus lelus ac uocitabit.
Fert pelagus uulgus fluuius chorus agnus e uel us
Attica lingua solet pro quinto ponere rectum.
Propterea nostri uariant ita sæpe latini. Pri.
Ordinibus cunctis: quod Seruius edocet olim
Quintus erat similis recto: chorus indicat illud.
Domus.
Hæc domus in recto: mus atq; domi genitiuo
Huic domui: quartoq; domum: domus o uocitando.
Aq; domo sextus: Mus hac pluralia sumunt
At genitiuus erit duplex domumq; domorum.
His domibus quartoq; domos: mus o uocatiuis
A domibus tantum.
In Vm.
Si dabit on græcum nomen neutrale latinis
Certe on uertit in um: sic ilion ilium habebit:
Ilios hec etiam reperitur sepe legenti
Iugerum & hoc flectit uariatio sola secunda.
In numero primo dumtaxat iugeris autem
Tertia declinat uel iugere: non tamen ultra.
Sed totum plurale dabit sibi tertius ordo
Vltima pars mele pomponi iugeris affert.
Prædator cupit immensos obsidere campos
Vt multo innumeram iungere pascat ouem. Tibul.
Plynius in decimonono quoq; iugere dixit.
In eus.
Eus retinens nomen græcorum dicitur esse
Tydeus in recto: Genitiuus ei uel eos dat.
Tydeo uel tydi poterit uariare datiuus

Accusatiuus dat tydea tydeon: umq;.
Tydeu clamabis; sextus capit o uariando
Orpheus hoc pacto uel presens iure mouemus.
Tydeon est quarti: quum rectus tydeos effert
More quidem græco uel eus dyssillaba nostro.
Orpheon esse rate Nasoni hinc fertur in ibim
Androgeus quod sumit eus dyssilabon: haud dat
Thydeus: ut quando diphthongus terminat istud
Tydeo nec dicas huius: uelut androgeo fert.
In sexto uates: alia est uariatio quippe
Quod tibi demoustrat flectendi summula rite:
Androgei patrius siue androgeo retinebit.
Tydeos hic autem si dices: Tydeo format

Tertia Declinatio. Titulo. iii.

Ertia quippe genus uariatio continet omne
Pluribus ipsa modis finitur: in ordine dicam.
Is genitiuus habet correptum: longat ut hæc uis
Tertius i retinet. Quartus sed in em uel in im fit.
Est recto similis quintus flectendo latina
I uel e sextus habet.
Vtroq; in numero neutralia tris similes dant
Plurali rectus quartus uel quintus in es sunt.
Sed neutrale genus dat a: pectora fortia pandunt
Vm uel ium genitiuus habet: bus Tertius effert.

In. A.

Rectus a quum capiet: neutrum dic esse pelasgon
Doq; poema tibi: do Syrma Toreumaq; testes.
Tos uel tis iuncta facient tamen hæc genitiuum
Syrmatos hoc syrma id uel syrmatis indicat huius.
Poscit a si neutrum: plurali tis tibus infert
Ergo syrmatibus uel tis formale ualebit.
Tes autem uariare potes: quondam quia Syrma
Syrme dixerunt hoc syrmaq; tum quoq; prisci.
Plurali numero dic saturnalia flecti
Sed genitiuus ium retinet: uel finit in orum.
Tertius ac sextus dant saturnalibus ambo
Orgia sic flectas & uulcanalia: sic &
Nomina festorum pluralia cuncta dierum
Bacchanal facit is profert in milite plautus.

In E.

72

Quod dat E correptum neutrale:per i uariabit
Sextum:nasonis fastorum musa refert e
Cur tibi pro libycis clauduntur rete leenis
Imbelles capree:sollicitusq; lepus.
Tranquillus sexto rete aurato quoq; dixit.
Demare nasonis dixerunt Tristia quinto
Grammaticus summus docuit:ueteres e dedisse
Casibus in sextis:per neutrum quum uariabant
Hoc Mare plurali debet tris sumere casus
Cæsar ait quinto:quum gallica bella notauit
Vtimur in reliquis maribus
Cepe tenet rectum:quartũ quintum quoq; tantum
Cepa hæc fœmineum cepe he pluraliter effert.
Gausape non uariant uocem presepe ue neutra
Nec preneste:tamen prenestis fœmineum sit:
Gausapa plurali:uel tu presipia trade
Hec presepis item plauti Cassina docebit
Terna petit Soracte quidem:nam tis generabit
A soracte facit:quinto nam Silius effert
Aplustre hoc dicunt:aut hoc amplustre poete
I sexto dabitur:plurali amplustria:dicas

In.I.

Gummi hoc haud unquam flectentur siue sinapi:
Protulit at plautus teritur scelerata sinapis.in ps.
Et columella refert fletus factura sinapis:
Qualis & est gummis terno in decimo tulit idem
Sunt frugi & nihili nauci:uel mancipi:ut aiunt.
Obliqui:cunctis iunguntur casibus apte
Nempe figurate:generi iunguntur & omni
Omne genus querit compositum per genitiuos
Istius idq; modi cuiusmodi pandere possunt
Bini compositi genitiui non uariantur.

In.y.

Græcula in y græco reperimus nomina quædam
Moly Aepy aut dori hoc casus q̃ tris retinebunt

In.O.latina.

Cardinis hic cardo sed apollinis edit apollo
Ast hominis dat homo uult neminis edere nemo.
Hic hæc nemo caret plurali cum uocitante.
Turbinis hic turbo pro uento.Nam gladiator.

Turbonis uariat: Margo uult marginis huius.
Nempe cupido solet uariare cupidinis apte
Alcedo profert alcedinis in genitiuo
Virginis at uirgo cauponis caupo creabit
Iunonis iuno carbo carbonis habebit.
Compago semper compaginis edere debet.
Ambago hæc etiam profert ambaginis usq́.
Compages compagis habet ambagis & huius
Ambages flectit: late probat omnia summa.
Hic anio profert anienis: quippe anionis
Ennius at dixit.
Hic anien primo siluarum protulit auctor.
Quas præceps anien dicens ueteres imitando.
Hæc caro dat carnis genitiuo: namq́ uetusti
Hæc etiam carnis recto uariare solebāt.

Genitiui in ium quando fiunt.

Vult genitiuus ium pluralis sepius ipse.
Quum principali recto fit par genitiuus.
Sicq́ caro carnis concedit ium generanti.
Sic etiam collis præter panum sobolumq́
Quis iuuenum frugum ue canum strigulū quoq́ iunge.
Fert sedes sedum uel ium: uatum uel ium dic.
Sic mensis cedesq́ simul duplicare memento
Nomina quum reddunt i sexto: aut i uel e iuncta
Vult genitiuus ium: calcar ue cubile docebit.
Sed quandoq́ tamen fit syncopa: nomina reddunt
I uel e cum sextis: sapientum ut siue legentum.
Comparatiua quidem dant rum nam dico minorum
Sed plus format ium: uetus at ueterum generabit
Dat uigil & uigilum: pugilum pugil edere debent.
Vult memorumq́ memor quamq̄ debent uel e sexto.

In O longum græca.

Nomen in O longum græcorum (fert diomedes)
Per casus omnis uariatur more pelasgum
Exemplun capies dido hæc sapho ue calypso.
Tris autem casus græcorum sumimus apte.
Hæc dido didus huius dido hanc manifestat
A didoq́ etiam poterit uariare latinus.
Plinius a sapho sed enim dixisse notatur. li. xxii.
Sapho saphonis quondam dixere latini

At fabius meminit nec dicere uelle libenter
Ipse Calipsonis: Cæsar quod dixerat olim
Nempe calipsonis quinto Macrobius affert
Didonis sexto. Didonis prima sequatur
Et primam: Cani ludens fert Musa Maronis
Protulit Ioui plauti comedia terna.

In Ac in Ec.

Lac lactis profert: halecis nempe dat halec
Plurale effugiunt: lacte hoc dixere uetusti.

In Id.

Grammaticus docuit Dauid esse immobile sẽper.

Iu Vd

Rex Bogud hic bogudis Maurorum dicitur esse.

In Al.

Hoc animal profert animalis: cætera iunge
Vectigal ueluti uectigalis generando.
Al neutrum sexto dabit i nam dico animali
Hannibal hic format tamen hannibalis genitiuũ
Hannibale in sexto: sic al dans omne marinum.

In El.

Hic Daniel Danielis habet: Gabriel gabrielis
Mel: mellis: melli: mel: mel: a melle reposcit.
Hæc mella: hæc mella: & mella o plurale tenebit
Fel fellis uarians: totum plurale creabit.

In Il.

Hoc nil siue nihil: nullo in casu uariantur
Fert pugil atq; uigil: pugilis: uigilis genitiuo
A pugile & pugili. Vigile & uigili uariato
Plurali numero pugilum uigilum tamen ede.

In Ol.

Sol: solis: soli: solem: sol: sole: reflectit.
Sepius inueni soles & solibus ipse.

In Vl.

Consulis: hic consul: præsul uult præsulis huius.

In am. in Em.

Hic hæc hoc nequam certe nõ est uariandum
Hoc & tantundem genitiuo tantidem habebit
Accusatiuo tantundem. Cætera desunt.
Non sextum totidem plurali dat genus omne.

In Im.

Cũ uici hoc nomen nunq̃ uariabile fiet.
In An.
Hic Titan titanis habet titanos & huius
Dic huic titani: titanaq; quartus amabit
O titan sextus titane a sumere debet.
Hoc quoq; plurali totum uariabitur apte.
Sic quoq; declina pæan & masculina græca
An dant in recto quotiens quod pan manifestat.
Primo oratoris pæanem Tullius inquit.
In En.
En dans productum uel græcum siue latinum est
Hic splen ostendit splenis: Ren renis & huius
Hæc Syren syrenis habet syrenos & huius.
En breue quæ retinent: certe sunt cuncta latina
Cornicem hic pandit tibi cornicinis uariando.
Flaminis hic flamen: uel numinis hoc quoq; numen
In In.
Delphin delphinos delphinis dat genitiuo
Huic & delphini: quartus delphina tenebit
O delphin: sextus delphine ab. Tertia poscit
Pluralem numerum: delphinas quartus habeto.
Delphin: delphinus: delphis quoq; dicitur apte.
Nam quotiens rectus tenet in: tenet is quoq; longum
Sic ar in proprium: tenet aris: sic & Eleusin. Pri.
In On.
Nempe Sinon proprium debet generare sinonis
Haud aliterq; Simon debet uariare simonis
Flaccus enim dixit rationem carminis edens
Pythias emuncto lucrata simone talentum
Sarpedon in recto est sarpedontis genitiuo
Sarpedon longum sarpedonis euariabit. S.
Lacoon flectit genitiuum lacoontis
Sicq; leon proprium debet generare leontis
Hæc in o flexerunt romana ut nomina quondam
Statius hic primo de thebis attulit illud
Conclamant danai: stimulatq; Agamenno uolentes.
In Ar.
Ar neutri generis si deriuetur: habebit
Casibus obliquis a longum: Exempla teneto
A laqueo laquear laquearis: sicq; lupanar

Vox neutra ar retinens:& longans ante supremam
Format in i sextum:pandit laquear laqueari.
Far tamen excipitur:uarians a farre supremum
Nectaris hoc nectar generans:a nectare format.
Par paris omne tenens:sexto pare siue pari dat
Vult Epar hoc epatis:Naris nar flumen habeto.
Lar laris est dius:lar lartis at induperator
Est ueientorum.

In Er.

Imbris habens imber:sexto dabit imbre uel imbri.
Mulciber ex imber componi legimus ipsi
Mulciber hic uariat genitiuum mulciberis uel
Mulcibris:eius enim simplex sectabitur apte. Pri:
Hic hæc puber enim: dat puberis in genitiuo
I petit in sexto September siue Nouember:
October ue:December item:quæ nomina mensum.
Carceris hic carcer:mulier mulieris habebit.
Arbor acer profert aceris tantummodo semper
Aggeris hic agger genitiuo tradere debet.
Hic celer:hæc celeris dans hoc celere:a celeri uult
Mediocer sic & mediocris:uel mediocre.
Sic & equæster erit ue pedester:siue paluster
Et uolucer:celeberq;:alacerq; saluber:& acer.
Campester:siluester item quibus adde sequester
Fœmineum cuius phocas uult esse sequestra.
Vndecimo uates nam dixit pace sequestra
Grammaticus meminit plautum fecisse secundi.
Ordinis id nomen:cum fert fugioue sequestrum
Is uel in Er nomen finitum:dat genitiuos.
Sicut in er tantum:sibi scilicet is capiendo
Indicat hic puluis uel puluer:pulueris huius.
Hic Ciner atq; cinis cineris solummodo reddens
Sic uomis uomer genitiuum uomeris effert.
Hic cucumer dat eris:cucumis tamen hic cucumis dat
Aetheris hic æther dabit ætherem & æthera quarto.
Sic ær uariat:plurali ambo caruerunt
Hoc iter inflexum dat itineris in genitiuo.
Iuppiter huius habet iouis:olim iuppitris atq;
Iuppiteris:recto iouis attribuere uetusti.
Marspitris Accipitris dant marspiter accipiterue

Crater crateris crateros et huius habebit
Craterem quartus crateraue terminat vsq;
Casibus in reliquis poterit iam flectere quisq;
Sic pantherq; staterq; character tu variabis
Ver veris veri ver verq; a vere tenebit.
Sic cicer hoc ciceris: plurali ambo caruerunt
Verberis atq; beri solumq; a verbere dicas
Verbera plurali declinat tertius ordo.
Quare hic crater et hæc Cratera.
Sæpius e græco rectum fecere latinum
Accusatiuo: recte hec Cratera docebit.
Hæc panthera simul: vel cassida: siue stathera. Pri.
In Er pro ablatiuo. Pr. vii.
Nomen in Er generis cuiuslibet accipiens. e.
Formabit sextum: pauper sic paupere format
Si tamen is recto coniungis in. l. variabit.
Hic celer hæc celeris testabitur: aceleri dans.
Cōia cum neutris in. e. pro ablatiuo Pr. vii.
Masculina quidem: siue et communia: rectum
Er uel in is dando: faciunt per e neutra tamen si.
Ablatiuus in i tantum uariabitur ipse
Hic celer: hæc celeris: celere hoc: celeri uariabit.
Omnis & omne quoq; in sexto uariabimus omni.
Peligni paridis sed epistola scribit amicæ
Hoc mihi nam recolo fore ut a celeste sagitta
Figar: leander celesti pectore dixit
Amne perenne lateris: anna parenna uocor. fast.
In decimoquinto est: specie celeste resumpta.
Atq; bimestre potes fastorum cernere sexto.
Extraq; de porca cruda bimestre tenet.
Hument inculte fonte perene gene. ouidio.
In Ir.
Martyris ad martyr uel martyros edere debet.
Vrbs hoc hispanis gaddir dat gaddiris huius
Hoc ir planta manus: recti est: quarti quoq; quinti.
In Or.
Or retinent quotiens græcorum nomina semper
Ante suprema quidem breuiabitur in genitiuo.
Actoris hic actor demonstrat: & hectoris hector
Cor cordis: memorisq; memor: uult æquoris æquor

Marmoris hoc marmor:sic robur roboris huius.
Grammaticus quinto memor hic hæc asserit esse.
I sue l e sextus habet:sed e raro:namq; uetusti
Hic hæc & memoris:memore hoc uariare solebāt
Quippe triū generū phocas uult:legimus autem
Aeneidos quarto:iustumq; memorq; præcatur
Hic hæc hocq; memor fert grāmatic⁹ quoq; dici
Post sextum:plurale tamen neutrale negauit.

In Vr.

Vulturis hic uultur:fulgur dat fulguris huius
Hoc femur at femoris:robur quoq; roboris effert
Hoc ebur ac eboris:fur furis uult genitiuum
Quippe iecur iecoris uel iocinoris edere debet.

In As.

Mecœnas hic uult mecœnatis genitiuum
As assis uariat:mas hic maris indicat huius
Vas uadis hic optat:uas uasis sed tamē hoc uult
Vasa hæc uasorum:uasis uult ipsa secunda.
Hoc fas hocq; nefas:debēt tris sumere casus
Hic hæc hoc nugas indeclinabile dicunt
Arpinas hic hæc arpinatis uariabit.
Ast arpinati dabit arpinatæq; sexto
As circum flectunt gentilia:sunt uelut illa.
Arpinas frusinas:quoniā sibi syncopa facta est.
Arpinatis enim ueteres hic hæc uariarunt
Hoc arpinate fit neutro.Pris.
Plinius hinc decimoquarto generosa docendo
Vina latinorum:fert priuernatia uina.

In as latina pro genitiuis.Pr.

As latiū dat ium.dabit um quoq; pro genitiuis
Id tamen arpinas probitas ue docere ualebunt.

In as græca pro Vocatiuo.

Græcula quæ tribuunt as rectis in genitiuo
Vel crescant uel non:tribuent a cuncta uocanti
Sic uocat æneas ænea:la quoq; pallas.S.
Græcorum ponunt as recto mascula quando
N t si retinet genitiuus more pelasgo
An quintus format:similis tamē est quoq; recto
Calchas hinc calchan:calcha & calchas uocitabit.
Sicq; gigas diamas:adamas pallas uariantur

At quondam Calchas calchæ uariasse notatur
Pallas pallantis uocitat pallan quoqꝫ pallas
Sed maro sectãdo græcos fert maxime palla. Pr.

In Es.

Stipitis hic stipes truncum sine frondibus esse
Actor em dicunt.
Stips stipis hæc nũmus signat? Fest? ut inquit
Pes pedis atqꝫ tripes tripedis reddit genitiuo.
Compedis hæc compes etiam uariare notatur
Hæc pubes pubis pro multitudine poscit
Hic hæc miles enim dat militis: alitis ales
Alitum & alituum plurali dat genitiuo
Quippe figurate.
Hic hæc fert præpes genitiuum præpetis huius
A terete & tereti sexto teres addit hebesqꝫ
Arietis hic aries paries hic parietis fert.
Nempe quies debet iamiam generare quietis.
Nanqꝫ olim tribuit genitiuo sæpe quiei.
Hinc requies flectit requietis uel requiei
Vult teges hæc tegetis: uult inquies inqꝫqetis.
Rectus apes uel apis legitur retinere poetis.
Ast apium uel apum pluralis uult genitiuus.
Deses siue obses: dat desidis obsidis atqꝫ
Sic cuncta a sedeo composta inflectere debes
Quippe ceres cereris merces mercedis habebit.
Locuplete capit locuples simul a locupleti
Grammatico: sed eni generi coniungitur omní
Agnes agnetis: magnes magnetis habeto.
Præs prædis generat prædũ pluraliter effert
Hic moyses: huius moysi dabit huic moysiqꝫ
Hunc moysen quintus moyse fert a moyseqꝫ
Sic apud est ueteres scripturas: ergo ita flecte.
Dicitur & moses mosis uel mosi ut achilles.
Huius achillis enim: uel achilli format achilles.
Lem quarto tribuit: quinto & sexto dat achille
Mi achilles uocitat plautus de milite narrans.
Eus quoqꝫ rect? habet: qđ achilles indicat ample
Plautus in epidico profert o hercules. idem
Fert etiam in decimo.
Nomen in Es longam græcorum sicut ulysses

E quinto tribuit siue es quod parcius esto
At genitiuus erit uel in i uel in is uariandus
Nempe dares generare daris uel nosce daretos
Sic mendes rhannesqꝫ chremes laches quoqꝫ giges
Thucidides autem dis uel de rite creabit
Ordine sic duplici moses mosis quoqꝫ mose
Nosce chremes generare chremis: generare chremetis
Nosce chremen quarto uariare chremeta chremetem
Namqꝫ daren uates posuit: posuitqꝫ dareta. lib. x.

In Is.

Vult lapis hic lapidis ueteres lapis huius habebant.
Cuspidis hæc cuspis: dat iaspis iaspidis huius.
Strigilis hæc proprio fert strigilis in genitiuo
A strigili in sexto: strigulum pluraliter effert.
Pollinis hic pollis generat Cæsar tamen inquit
Pollinis hic pollen: dixit probus hic quoqꝫ pollem
Pro media libra semis semissis habebit:
At pro dimidio semis semis tenet usqꝫ
Hic hæc dis: ditis dites & ditia flectit
His dis uel ditis pluto est: quod Seruius inquit
Glis gliris tenet hic: glis glissis lapa refert hæc
Glis dans hec glitis pro cræta ponitur apte.
Hic hæc pubis habet genitiuum pubis: ut effert
Seruius in quinto: sit compositum tamen inde.
Hic hæc impubis simul hoc impube teneto.

Accusatiui in em & in im.

Em dat & im. pupis. turris. restisqꝫ securis. P.

Accusatiui in im pro ablatiuo.

Accusatiuus dans im. solet. i. dare sexto.
Vt tyberim: a tyberi. Pris.

Accusatiui in em & im pro ablatiuo.

Im retinens simul em quartus: dabit i uel e sexto.
Hanc turrem & turrim: profert a turre ue turri
Finit e duntaxat quidem ut monuere bipennis
I uel e dat phocas: uariatqꝫ bipenne bipenni.

Menses in er uel in is pro ablatiuo.

Er uel in is mensis sexto dabit i uariando.
Accipe september septembri: sume nouember

Octoberue december item quintilis aprilis. P.
Regulæ. x. pro ablatiuo.
In uis finitum: sicut nauis quoq; ciuis.
I uel e dat sexto: sic in guis format: ut anguis
In cris ceu uectis: in gnis uelut indicat ignis
In mnis ut hic amnis: Sic omne genus uelut ardens
Comparatiua simul melior peior bene monstrant
Et quecunq; dabunt is recto: quando preibit
Consona bina: uelut postis: dant: uel e sexto
Sumite duntaxat testis pestis quoq; uestis
Trix uerbale tenens ceu uictrix i uel e sume.
I uel e gentile arpinas frusinasq; creabit.
In is pro genitiuis.
Quod tenet is longum: si crescens est genitinus
Plurali dat ium: lis litis sume ut samnis.
Accusatiui in es & in is quandoq; sumit.
Si dat ium nomen genitiuis tunc bene reddit
Es similis quarto: colles hos dic quoq; collis
Rectus in is semper faciens in ium genitiuos:
Es & in is quartum finit: nam sæpe uidebis
Hos ignes ignis: hos omnes hosq; uel omnis
Pauca tamen recto quarto aut quinto tribuerunt
Is uelut e sardis alpis syrtis quoq; trallis
Tortellius docuit syrtis syrtes quoq; dici
Alpis ac alpes: quod Plinius usitat ipse
Trallis uel sardis plurali alpis quoq; trade
Lucanus primo dixit: nunc desuper alpis
Nubifere colles: terno quoq; protulit alpem
Nec quod in alpe fere pelligne tertius artis.
In is græca pro genitiuo.
Nomen in is græcum faciens & in os genitiuum
Præcedat tamen os si litera consona: semper
O mutabit in i monstrat simo is simoentos
Nam simoentis erit: dat adonis adonidos & dis
Huius adonis item: flectendi summa legatur.
Genitiuus græcus in os puram.
Grammaticus sexto monuit si fert genitiuus.
Os puram græcus: recto tunc rite pelasgum
Fit similis noster genitiuus: sic & adonis
Huius adonis habet: græce sed adonios effert

Sic polios ue polis uariare Neapolis aiunt.

In is græca facientia genitiuum in dis.

Attica si reddunt is recto: & dis genitiuo
Tertius ac alter crescunt solummodo recto
Sunt similes quarti: sexti quoq; dicimus ergo
Hec tygris dis.di.tygrin.tygri quoq; tygri
Si secus inuenies: scito q; fiet abusus.
Lucanus dixit: flammis & tigride fœta. Li.x.
Tu tamen inuenies sæpe id dixisse poetas.
Sexto operis magni est defenditur ægide pectus. Oui.
Illius ambages imitatus in ibide dicar. Naso.
De ponto: est domino busyride iura timeres.
Tristibus in legi: celebrasse lycorida gallo.
Tum iuuenalis ait: condita in pixide lyde.
Thebaydos finis: diuinam æneida tenta.
Dat paris hic paridos paridis ue paris genitiuo
Huic paridi ue pari: parida & paridem: parin & rim
O pari siue paris: sexto ride siue pari dat.
De quinto uideas helenen: quum scribit amico.
Nam casus alios Maro fert: aliiq; poete.
Mater achillis habet thetis hæc thetidos thetidis ue
Huic thetidi quartus thetin atq; thetim uariabit.
O theti clamato sextus tide siue theti uult.
Thetis oceani coniunx dat tethyos huius.
Huic tethy: hanc tethym uel tethyn: clamoq; tethy.
Terminat at ethy.

In is græca pro accusatiuo.

Accusatiuus græcorum finiet in si
M dat romanis: tybrin tybrim fabarinq;
Et fabarim pandit.

In Is græca pro uocatiuo.

Si græci rectus tenet is: dabit i uocitanti.
Inde charybdis habet quintum uariare charybdi.

In Os.

Ferre nepos debet genitiuum rite nepotis.
Quippe leporis habet lepor atq; lepos genitiuum
Tum labor atq; labos debet uariare laboris.
Hic odor hic uel odos genitiuo tradit odoris.
Sic uariant clamor clamos color arbor & arbos
Flos floris: custos debet custodis habere.

Cos cotis format:dotis uult quippe facerdos.
Bos bouis usq; boum plurali dat genitiuo.
Bobus uel bubus uarro fert plynius atq;
Impos uel compos dant compotis impotis ambo
Os breue fert ossis:tamen os oris generabit.
Heros heroos ue herois dat genitiuo.
Minos minoos minois flectere debet
Tros troos trois: phocas id rettulit ample.
Protulit ac crispus minonis fulguret iram.
Hoc autem:quoniam minon quoq; græcus & heron
Vsitat in recto:romanus fert quoq; mino.
Vt leo siue draco:græci leon ac dracon aiunt
Exemplo minonis ait tranquillus & ipse.
Hic & athos recto uel athon uariare solemus
Huius athonis habet: sed tertius inquit athoni
Sumit athon quartus:uel athonem:& sumit athona
Clamat athos uel athon:sextus dat atho uel athone.
Aut athon aut rhodopen dixit georgica primo
Quot lepores in atho:tulit artis naso secundo
Ait caldarinus libro nasonis in ibin.
Dixit athos haud esse breuem capito quia magnum
Narrat athon recto maurum non rite tulisse.

In Vs.

Velleris hoc uellus pondus uult ponderis huius.
Muneris hoc munus:uulnus quoq; uulneris edit
Fert holus hoc holeris: recte dabit hulceris hulcus
Hoc acus & aceris: ueteris uetus efferet apte
Pus puris puri pus pus a pure tenebit.
Vtitur obliquis medicus sepissime celsus
Temporis hoc tempus:facinusq; facinoris effert
Vult penus hoc penus hic hæc sibi nempe penus uult
Hocq; pecus pecoris:pecus hæc pecudis uariabit
Sæpe pecu ueteres dixerunt:ac pecuare
Plurali pecua & pecuaria sepe tulerunt.
Vult lepus hic leporis:tamen intercus dabit utis:
Pigneris hoc pignus:uel pignoris edere debet.
Fœneris haud aliter fœnus:uel fœnoris affert.
Tellus telluris:mus muris:crus dato cruris
Rite palus ue salus: udis dabit atq; salutis

78

Incus incudi:suis & sus grus gruis effert
At ligur atq; ligus liguris debet uariare
Fert pelagus pelagi:uulgus uulgi retinebit
O pelage & pelagus uulge & uulgus uocitabis
Oedipus œdipodis debet uariare podos ue
Tertius œdipodi:quartus poda siue podem uult
Oedipode in sexto quintus tamen œdipu habebit
Oedipus ut græce uariatur quippe melampus
Odipodis magni thebaidos ultimus affer
Oedipi ait tranquillus enim de cæsare dicens
Oedipo ait plauti comœdia pœnulus olim.
Oedipodes etiam uelut anchises uariatur
Oedipodæ confusa domus fert statius ipse.
Comparatina quidem dicunt e uel i dare sexto
Id melior pandit meliore uel a meliori
Nam neutro ueteres tribuerunt or:uelut inquit
Grammaticus referens fœdus prior esse apud illos.

In Aus.

Fraus fraudis generat laudis laus hæc tenet apte.

In Ns. In Er. In Vr pro genitiuis.

Ns nomen habens genitiuu; um uel ium dat.
Pandit amans illud nam tum uel ium generabit
Er uel in ur rectus tantum dabit um genitiuus.
Sicq; pater patrum murmur quoq; rite murum uult
Exemplo tandem firmamus cætera cuncta.
Sicut apes apium uel apum.

In duas consonantes pro genitiuis.

Consona bina quidem rectum cum terminat edit
Sextus e reddit ium genitiuus dens tibi dente
Glandes glans monstrat uarians in ium genitiuos
Vm uel ium formare parens docuere poetæ.

In bs ms ps pro genitiuis.

Bs siue ms ps si dictio finit.
Vm generat calibumq;:calibs & hyems hyemū dic
Pum princeps etiam genitiuus ferre monemus
A caput ast in ium compostum flectere debet.
Syncopa ni fuerit panditq; bicepsq; tricepsq;
Bs & ps si sint monosyllaba forte
Vult genitiuus ium trabs urbs stirps indicat illud.

In ls ns rs pro genitiuis.

Ls siue ns rs quoq; dat genitiuum
Ante s ti iuncto puls pultis mons quoq; montis.
Iunge cohors flectens genitiuum rite cohortis
At glans dat glandis discors discordis habebit.
Format euntis iens abiens: rediensq; quiensq;
Præteriens simul sic cætera compositiua.
Quæ dat iens flecto uerum uult ambiens entis
Vpheus uphentis libripens libripendis habeto.
Lens animal lendis lens lentis dico legumen
Vnda maris capiti lendes deducit iniquas. Serenus

In Ans.

Quadrans quadrantis glans glandis reddere debet.

Omnis generis nomen pro ablatiuo.

Omne genus nomen retinens dabit i uel e sexto
Hic hæc hoc audax currens & amans manifestant

In Ens.

Nempe tridens flectit sextumq; tridente tridenti
Fuscina neptuni generum nam sepe ualebit.
Esse trium prisci quoniam dixere tridenti.

In yns.

Hæc tiryns tirynthos habet tirynthis & huius.

In Ons.

Frons frontis capiti; frons frondis at arboris esto
Frons aliqui pro fronde negant certe reperitur.
Frons ait ipse uetus uarro dum rustica tractat
Protulit & uates dum frons tenera ipse secundo. In.g.
Nempe serenus ait cum baccho persica frondis.

In Vns.

Aruns aruntis proprium uariare docemus.

In Ars.

Ars artis pars partis agit mars martis & huius.

In Ers.

Flectit inertis iners generi quod iungitur omni

In Ors.

Hic hæc hoc concors concordis poscere debet
Hic hæc concordis tamen hoc concorde uetusti.
Sic & discordis uariarunt sæpe latini.

In Vrs.

Hic hæc hoc tyburs tyburtis finiet apte.

79

In Vls.

Puls pultis uariat.

In bs.ms.ps.

Bs.siue.ms.ps.quoq; dant genitiuum.

I si interponas:urbs urbis hyems hyemis dic

Sic & inops inopis:tamen hæc si contineant e.

Ante bs ps si non monosyllaba:uertunt

E per i sic princeps dat principis in genitiuo.

Gelibis & celebs: capitis composita mouebunt

S & tis iungent prius e per i uertere debent.

Anceps ancipitis præceps hinc præcipitis dat

Auceps præterea dabit aucupis e uariando.

In Abs.

Hic dat arabs arabis:trabs hec trabis euariabit

Ennius ipse trabes in recto protulit olim.

In Ebs.

Plæbs hec dat plæbis plæbs hec rite bei dat

Statius in quinto dixit fremit impia plæbes

Celibis at cælebs hic hæc uariare monemus.

In ybs.

Esto chalybs chalybis ferrum:populi chalybes sunt.

In Obs.

Scobs scobis hec poscit:scrobs hic hæc dat scrobis apte.

In Vrbs.

Vrbs urbis uariat:reliquis tu casibus adde.

In Aps.

Daps dapis hec generat.

In Eps.

Incerti generis dat Adeps adipis genitiuo

Varro adipes illa dixit dum rustica tractat.

Auceps preterea dabit aucupis e uariando:

In yps.in irps.

Cinypis hic cinyps est & fluuius garamantum

Stirs stirpis nomen romanum dicitur esse

Vt trabs siue trabes:plebs plebes:stirps quoq; stirpes

Dicimus:æneidos primo tibi seruius auctor.

Iu Ops.

Atq; pelops pelopis: hydrops hydropis habeto

In Et.it.ot.

Vrbs est italæ hoc nepet:quod non uariatur.
Hoc git git retinens:minime tu flectere debes
Sunt omnis generis tot quot:pluraliter usq;.
In Vt.
Fere caput capitis uolet occiput occipitisq;
Sincipitis profert hoc sinciput in genitiuo.
In Ax.
Fax facis:atq; facum pluraliter edere debet
Format abax abacis plerunq; abacus reperitur.
Pharnacis hic pharnax proprium uult:namq; secundo
Lucanus dixit: nec pharnacis arma relinquas.
In.x.pro ablatiuo.
Si tenet.x.nomen:sextum uariat per e nobis
A faxe fax:pellex a pellice:nix niue monstrant
Tu tamen excipias uerbalia trix retinendo.
Adiectiua simul quoniam dant i uel e sexto.
Hinc a uictrici uictriceq; dicito uictrix.
Hic hæc hoc atrox atroci fert & atroce.
Sic etiam leq;li debet formare suppellex
In Ex.
Grex gregis:inde gregum plurali iungere debet
Illicis hec ilex:rex regis lex quoq; legis.
Fert senis:hicq; senex:exlex exlegis habebit.
In Ix.
Pistrix hæc pistris pistricis dat genitiuo
Hæc pistris nauis dat pistris:seruius auctor
Fert decimo uates in pistrin desinit aluus
Pistris adest balbum scito proferre secundo.
Hinc poterit pistrix uel pistris belua dici.
In yx.
Styx stygis atq; stygos uariat:gi tertius effert
Hanc styga siue stygem: styx o:styge sextus habeto
In Ox.
Nox noctis:dat ium pluraliter in genitiuo:
Vox uocis:uocum plurali iungere debet.
In Vx.
Nux nucis atq; nucum:dux dat ducis adde ducumq;
Faux faucis dat ium pollux pollucis & effert.
In Alx.
Falx falcis generat plurali tradit iumq;

Pro pede Calx calcis dat um pluraliter apte.

In Anx.

Lanx lancis per ium plurales dat genitiuos.

In yns.

Linx lincos lincis: lincum uariare notamus
Sphinx ſphingos ſphingis ſphingum genitiuus habebit.

In Vnx.

Quincunx quincuncis. Sexcunx ſexcuncis habeto
Coniugis at coniunx. Plurale tamen dabis in gum.

In Arx.

Arx arcis formans: per ium plurale tenebit.

Quarta declinatio. Tit. iiii.

Quarta genus ſumit primum muliebre ue neutrum
Terminat us quartam. uel & u flectendo latine
Quæ dant us quarte: ſunt maſcula fœmineiq;
Denotat hic cultus: domus hoc oſtendit acuſq;.
Dans u dic neutrum: ueluti cornuq; genuq;.

In Vs.

Rectus in us quartæ: dabit us longum genitiuo.
Poſcit ui ternus: quartus dabit um: uocitanſq;
Eſt ſimilis recto: ſextus tamen u retinebit.
Vs recto plurale dabit quarto quoq; quinto.
Fert genitiuus uum: dat ibus ternus quoq; ſextus
Sicq; manus manibus fructus uel fructibus edit.
Quæ tamen u ſeruant licet hic aperire latinis
Artubus hic artus uariat: non artibus autem.
Ars artis quoniam facit artibus: e uariando.
Arcubus arcus item flectit: quando arcibus effert
Arx arcis: partus dat partubus: haud tibus autem
Pars partis quoniam plurali partibus addit
Artus & arcus ubus diſcrimine dant quoq; partus
Præterea lacubus lacus hic: tribubus tribus hæc dat
Ficubus hæc ficus: portus quoq; portubus inquit
Hæc acus his acubus: quercus his quercubus affert
Hic aut hæc ſpecubus ſpecus edere debet ubiq;
Queſtubus hic queſtus flectit ſignando querelam
Teſtis enim ualla eſt: pro lucro queſtibus inſit.
Sumit i pro lucro: tenet u pro nempe querela
Euentus ueluti uiſus uariabitur uſq;.
Hoc tamen euentum plurali euenta reflectit.

Turbonis uariat: Margo uult marginis huius.
Nempe cupido solet uariare cupidinis apte
Alcedo profert alcedinis in genitiuo
Virginis at uirgo cauponis caupo creabit
Iunonis iuno carbo carbonis habebit.
Compago semper compaginis edere debet.
Ambago hæc etiam profert ambaginis usq;.
Compages compagis habet ambagis & huius
Ambages flectit: late probat omnia summa.
Hic anio profert anienis: quippe anionis
Ennius at dixit.
Hic anien primo siluarum protulit auctor.
Quas præceps anien dicens ueteres imitando.
Hæc caro dat carnis genitiuo: namq; uetusti
Hæc etiam carnis recto uariare solebāt.

Genitiui in ium quando fiunt.

Vult genitiuus ium pluralis sepius ipse.
Quum principali recto fit par genitiuus.
Sicq; caro carnis concedit ium generanti.
Sic etiam collis præter panum sobolumq;
Quis iuuenum frugum ue canum strigulū quoq; iunge.
Fert sedes sedum uel ium: uatum uel ium dic.
Sic mensis cedesq; simul duplicare memento
Nomina quum reddunt i sexto: aut i uel e iuncta
Vult genitiuus ium: calcar ue cubile docebit.
Sed quandoq; tamen fit syncopa: nomina reddunt
I uel e cum sextis: sapientum ut siue legentum.
Comparatiua quidem dant rum nam dico minorum
Sed plus format ium: uetus at ueterum generabit
Dat uigil & uigilum: pugilum pugil edere debent.
Vult memorumq; memor quamq̄ debent uel e sexto.

In O longum græca.

Nomen in O longum græcorum (fert diomedes)
Per casus omnis uariatur more pelasgum
Exemplun capies dido hæc sapho ue calypso.
Tris autem casus græcorum sumimus apte.
Hæc dido didus huius dido hanc manifestat
A didoq; etiam poterit uariare latinus.
Plinius a sapho sed enim dixisse notatur. li. xxii.
Sapho saphonis quondam dixere latini

At fabius meminit nec dicere uelle libenter
Ipse Calipson is: Cæsar quod dixerat olim
Nempe calipsonis quinto Macrobius affert
Didonis sexto. Di donis prima sequatur
Et primam: Cani ludens fert Musa Maronis
Protulit Ioui plauti comedia terna.

In Ac in Ec.

Lac la tis profert: halecis nempe dat halec
Plurale effugiunt: lacte hoc dixere uetusti.

In Id.

Grammaticus docuit Dauid esse immobile sẽper.

Iu Vd

Rex Bogud hic bogudis Maurorum dicitur esse.

In Al.

Hoc animal profert animalis: cætera iunge
Vectigal ueluti uectigalis generando.
Al neutrum sexto dabit i nam dico animali
Hannibal hic format tamen hannibalis genitiuũ
Hannibale in sexto: sic al dans omne marinum.

In El.

Hic Daniel Danielis habet: Gabriel gabrielis
Mel: mellis: melli: mel: mel: a melle reposcit.
Hæc mella: hæc mella: & mella o plurale tenebit
Fel fellis uarians: totum plurale creabit.

In Il.

Hoc nil siue nihil: nullo in casu uariantur
Fert pugil atq; uigil: pugilis: uigilis genitiuo
A pugile & pugili. Vigile & uigili uariato
Plurali numero pugilum uigilum tamen ede.

In Ol.

Sol: solis: soli: solem: sol: sole: reflectit.
Sepius inueni soles & solibus ipse.

In Vl.

Consulis: hic consul: præsul uult præsulis huius.

In am. in Em.

Hic hæc hoc nequam certe nõ est uariandum
Hoc & tantundem genitiuo tantidem habebit
Accusatiuo tantundem. Cætera desunt.
Non sextum totidem plurali dat genus omne.

In Im.

Cim uici hoc nomen nunq̃ uariabile fiet.

In An.

Hic Titan titanis habet titanos & huius
Dic huic titani: titanaq; quartus amabit
O titan sextus titane a sumere debet.
Hoc quoq; plurali totum uariabitur apte.
Sic quoq; declina pæan & masculina græca
An dant in recto quotiens quod pan manifestat.
Primo oratoris pæanem Tullius inquit.

In En.

En dans productum uel græcum siue latinum est
Hic splen ostendit splenis: Ren renis & huius
Hæc Syren syrenis habet syrenos & huius.
En breue quæ retinent: certe sunt cuncta latina
Cornicem hic pandit tibi cornicinis uariando.
Flaminis hic flamen: uel numinis hoc quoq; numen

In In.

Delphin delphinos delphinis dat genitiuo
Huic & delphini: quartus delphina tenebit
O delphin: sextus delphine ab. Tertia poscit
Pluralem numerum: delphinas quartus habeto.
Delphin: delphinus: delphis quoq; dicitur apte.
Nam quotiens rectus tenet in: tenet is quoq; longum
Sic ar in proprium: tenet aris: sic & Eleusin. Pri.

In On.

Nempe Sinon proprium debet generare sinonis
Haud aliterq; Simon debet uariare simonis
Flaccus enim dixit rationem carminis edens
Pythias emuncto lucrata simone talentum
Sarpedon in recto est sarpedontis genitiuo
Sarpedon longum sarpedonis euariabit. S.
Lacoon flectit genitiuum lacoontis
Sicq; leon proprium debet generare leontis
Hæc in o flexerunt romana ut nomina quondam
Statius hic primo de thebis attulit illud
Conclamant danai: stimulatq; Agamennó uolentes.

In Ar.

Ar neutri generis si deriuetur: habebit
Casibus obliquis a longum: Exempla teneto
A laqueo laquear laquearis: sicq; lupanar

74 r°

Vox neutra ar retinens:& longans ante supremam
Format in i sextum:pandit laquear laqueari.
Far tamen excipitur:uarians a farre supremum
Nectaris hoc nectar generans:a nectare format.
Par paris omne tenens:sexto pare siue pari dat
Vult Epar hoc epatis:Naris nar flumen habeto.
Lar laris est:dius:lar lartis at induperator
Est ueientorum.

In Er.

Imbris habens imber:sexto dabit imbre uel imbri.
Mulciber ex imber componi legimus ipsi
Mulciber hic uariat genitiuum mulciberis uel
Mulcibris:eius enim simplex sectabitur apte. Pri:
Hic hæc puber enim: dat puberis in genitiuo
I petit in sexto September siue Nouember.
October ue: December item: quæ nomina mensum.
Carceris hic carcer:mulier mulieris habebit.
Arbor acer profert aceris tantummodo semper
Aggeris hic agger genitiuo tradere debet.
Hic celer:hæc celeris dans hoc celere:a celeri uult
Mediocer sic & mediocris:uel mediocre.
Sic & equæster erit ue pedester:siue paluster
Et uolucer:celeberq;:alacerq; saluber:& acer.
Campester:siluester item quibus adde sequester
Fœmineum cuius phocas uult esse sequestra.
Vndecimo uates nam dixit pace sequestra
Grammaticus meminit plautum fecisse secundi.
Ordinis id nomen:cum fert fugioue sequestrum
Is uel in Er nomen finitum:dat genitiuos.
Sicut in er tantum:sibi scilicet is capiendo
Indicat hic puluis uel puluer:pulueris huius.
Hic Ciner atq; cinis cineris solummodo reddens
Sic uomis uomer genitiuum uomeris effert.
Hic cucumer dat eris:cucumis tamen hic cucumis dat
Aetheris hic æther dabit ætherem & æthera quarto.
Sic ær uariat:plurali ambo caruerunt
Hoc iter inflexum dat itineris in genitiuo.
Iuppiter huius habet iouis:olim iuppitris atq;
Iuppiteris:recto iouis attribuere uetusti.
Marspitris Accipitris dant marspiter accipiterue

Crater crateris crateros et huius habebit
Craterem quartus crateraue terminat vsq;
Casibus in reliquis poterit iam flectere quisq;
Sic pantherq; staterq; character tu variabis
Ver veris veri ver verq; a vere tenebit.
Sic cicer hoc ciceris:plurali ambo caruerunt
Verberis atq; beri solumq; a verbere dicas
Verbera plurali declinat tertius ordo.
Quare hic crater et hæc Cratera.
Sæpius e græco rectum fecere latinum
Accusatiuo:recte hec Cratera docebit.
Hæc panthera simul:vel cassida:siue stathera.Pri.
In Er pro ablatiuo.Pr.vii.
Nomen in Er generis cuiuslibet accípiens.e.
Formabit sextum:pauper sic paupere format
Si tamen is recto coniungis in.I.variabit.
Hic celer hæc celeris testabitur:aceleri dans.
Cõia cum neutris in.e.pro ablatiuo Pr.vii.
Masculína quidem: siue et communia:rectum
Er uel in is dando:faciunt per e neutra tamen si.
Ablatiuus in i tantum uariabitur ipse
Hic celer:hæc celeris:celere hoc:celeri uariabit.
Omnis & omne quoq; in sexto uariabimus omní.
Peligni paridis sed epistola scribit amicæ
Hoc mihi nam recolo fore ut a celeste sagitta
Figar:leander celesti pectore dixit
Amne perenne lateris:anna parenna uocor.fast.
In decimoquinto est:specie celeste resumpta.
Atq; bimestre potes fastorum cernere sexto.
Extraq; de porca cruda bimestre tenet.
Hument inculte fonte perene gene.ouidio.
In Ir.
Martyris ad martyr uel martyros edere debet.
Vrbs hoc hispanis gaddír dat gaddiris huius
Hoc ir planta manus:recti est:quarti quoq; quinti.
In Or.
Or retinent quotiens græcorum nomina semper
Ante suprema quidem breuiabitur in genitiuo.
Actoris hic actor demonstrat:& hectoris hector
Cor cordis:memorisq; memor:uult æquoris æquor

75

Marmoris hoc marmor:sic robur roboris huius:
Grammaticus quinto memor hic hæc asserit esse.
I uel e sextus habet:sed e raro:namq; uetusti
Hic hæc & memoris:memore hoc uariare solebāt
Quippe triū generū phocas uult:legimus autem
Aeneidos quarto:iustumq; memorq; præcatur
Hic hæc hocq; memor fert grāmatic⁹ quoq; dici
Post sextum:plurale tamen neutrale negauit.

In Vr.

Vulturis hic uultur:fulgur dat fulguris huius
Hoc femur at femoris:robur quoq; roboris effert
Hoc ebur ac eboris:fur furis uult genitiuum
Quippe iecur iecoris uel iocinoris edere debet.

In As.

Mecœnas hic uult mecœnatis genitiuum
As assis uariat:mas hic maris indicat huius
Vas uadis hic optat:uas uasis sed tamē hoc uult
Vasa hæc uasorum:uasis uult ipsa secunda.
Hoc fas hocq; nefas:debēt tris sumere casus
Hic hæc hoc nugas indeclinabile dicunt
Arpinas hic hæc arpinatis uariabit.
Ast arpinati dabit arpinatæq; sexto
As circum flectunt gentilia:sunt uelut illa:
Arpinas frusinas:quoniā sibi syncopa facta est.
Arpinatis enim ueteres hic hæc uariarunt
Hoc arpinate fit neutro.Pris.
Plinius hinc decimoquarto generosa docendo
Vina latinorum:fert priuernatia uina.

In as latina pro genitiuis.Pr.

As latiū dat ium.dabit um quoq; pro genitiuis
Id tamen arpinas probitas ue docere ualebunt.

In as græca pro Vocatiuo.

Græcula quæ tribuunt as rectis in genitiuo
Vel crescant uel non:tribuent a cuncta uocanti
Sic uocat æneas ænea:la quoq; pallas.S.
Græcorum ponunt as recto mascula quando
N t si retinet genitiuus more pelasgo
An quintus format:similis tamē est quoq; recto
Calchas hinc calchan:calcha & calchas uocitabit.
Sicq; gigas diamas:adamas pallas uariantur

At quondam Calchas calchæ uariasse notatur.
Pallas pallantis uocitat pallan quoq; pallas
Sed maro sectādo græcos fert maxime palla. Pr.
In Es.
Stipitis hic stipes truncum sine frondibus esse
Ac torem dicunt.
Stips stipis hæc nūmus signat⁹ Fest⁹ ut inquit
Pes pedis atq; tripes tripedis reddit genitiuo.
Compedis hæc compes etiam uariare notatur
Hæc pubes pubis pro multitudine poscit
Hic hæc miles enim dat militis: alitis ales
Alitum & alituum plurali dat genitiuo
Quippe figurate.
Hic hæc fert præpes genitiuum præpetis huius
A terete & tereti sexto teres addit hebesq;
Arietis hic aries paries hic parietis fert.
Nempe quies debet iamiam generare quietis.
Nanq; olim tribuit genitiuo sæpe quiei.
Hinc requies flectit requietis uel requiei
Vult teges hæc tegetis: uult inquies inq; qetis.
Rectus apes uel apis legitur retinere poetis.
Ast apium uel apum pluralis uult genitiuus.
Deses siue obses: dat desidis obsidis atq;
Sic cuncta a sedeo composita inflectere debes
Quippe ceres cereris merces mercedis habebit.
Locuplete capit locuples simul a locupleti
Grammatico: sed enī generi coniungitur omnī
Agnes agnetis: magnes magnetis habeto.
Præs prædis generat prædū pluraliter effert
Hic moyses: huius moysi dabit huic moysiq;
Hunc moysen quintus moyse fert a moyseq;
Sic apud est ueteres scripturas: ergo ita flecte.
Dicitur & moses mosis uel mosi ut achilles.
Huius achillis enim: uel achilli format achilles.
Lem quarto tribuit: quinto & sexto dat achille
Mi achilles uocitat plautus de milite narrans.
Eus quoq; rect⁹ habet: qđ achilles indicat ample
Plautus in epidico profert o hercules. idem
Fert etiam in decimo.
Nomen in Es longam græcorum sicut ulysses

78 bis

E quinto tribuit siue es quod parcius esto
At genitiuus erit uel in i uel in is uariandus
Nempe dares generare daris uel nosce daretos
Sic mendes rhannesq; chremes laches quoq; giges
Thucidides autem dis uel de rite creabit
Ordine sic duplici moses mosis quoq; mose
Nosce chremes generare chremis: generare chremetis
Nosce chremen quarto uariare chremeta chremetem
Namq; daren uates posuit: posuitq; dareta. lib. x.

In Is.

Vult lapis hic lapidis ueteres lapis huius habebant.
Cuspidis hæc cuspis: dat iaspis iaspidis huius.
Strigilis hæc proprio fert strigilis in genitiuo
A strigili in sexto: strigulum pluraliter effert.
Pollinis hic pollis generat Cæsar tamen inquit
Pollinis hic pollen: dixit probus hic quoq; pollem
Pro media libra semis semissis habebit:
At pro dimidio semis semis tenet usq;
Hic hæc dis: ditis dites & ditia flectit
His dis uel ditis pluto est: quod Seruius inquit
Glis gliris tenet hic: glis glissis lapa refert hæc
Glis dans hec glitis pro cræta ponitur apte.
Hic hæc pubis habet genitiuum pubis: ut effert
Seruius in quinto: sit compositum tamen inde.
Hic hæc impubis simul hoc impube teneto.

Accusatiui in em & in im.

Em dat & im. pupis. turris. restisq; securis. P.

Accusatiui in im pro ablatiuo.

Accusatiuus dans im. solet. i. dare sexto.
Vt tyberim: a tyberi. Pris.

Accusatiui in em & im pro ablatiuo.

Im retinens simul em quartus: dabit i uel e sexto.
Hanc turrem & turrim: profert a turre ue turri
Finit e duntaxat quidem ut monuere bipennis
I uel e dat phocas: uariatq; bipenne bipenni.

Menses in er uel in is pro ablatiuo

Er uel in is mensis sexto dabit i uariando.
Accipe september septembri: sume nouember

Octoberue december item quintilis aprilis. P.

Regulæ. x. pro ablatiuo.

In uis finitum: sicut nauis quoq; ciuis.
I uel e dat sexto: sic in guis format: ut anguis
In cris ceu uectis: in gnis uelut indicat ignis
In mnis ut hic amnis: Sic omne genus uelut ardens
Comparatiua simul melior peior bene monstrant
Et quecunq; dabunt is recto: quando preibit
Consona bina: uelut postis: dant: uel e sexto
Sumite duntaxat testis pestis quoq; uestis
Trix uerbale tenens ceu uictrix i uel e sume.
I uel e gentile arpinas frusinasq; creabit.

In is pro genitiuis.

Quod tenet is longum: si crescens est genitinus
Plurali dat ium: lis litis sume ut samnis.

Accusatiui in es & in is quandoq; sumit.

Si dat ium nomen genitiuis tunc bene reddit
Es similis quarto: colles hos dic quoq; collis
Rectus in is semper faciens in ium genitiuos:
Es & in is quartum finit: nam sæpe uidebis
Hos ignes ignis: hos omnes hosq; uel omnis
Pauca tamen recto quarto aut quinto tribuerunt
Is uelut e sardis alpis syrtis quoq; trallis
Tortellius docuit syrtis syrtes quoq; dici
Alpis ac alpes: quod Plinius usitat ipse
Trallis uel sardis plurali alpis quoq; trade
Lucanus primo dixit: nunc desuper alpis
Nubifere colles: terno quoq; protulit alpem
Nec quod in alpe fere pelligne tertius artis.

In is græca pro genitiuo.

Nomen in is græcum faciens & in os genitiuum
Præcedat tamen os si litera consona: semper
O mutabit in i monstrat simo is simoentos
Nam simoentis erit: dat adonis adonidos & dis
Huius adonis item: flectendi summa legatur.

Genitiuus græcus in os puram.

Grammaticus sexto monuit si fert genitiuus.
Os puram græcus: recto tunc rite pelasgum
Fit similis noster genitiuus: sic & adonis
Huius adonis habet: græce sed adonios effert

xx bis

Sic polios ue polis uariare Neapolis aiunt.

In is græca facientia genitiuum in dis.

Attica si reddunt is recto: & dis genitiuo
Tertius ac alter crescunt solummodo recto
Sunt similes quarti: sexti quoq; dicimus ergo
Hec tygris dis.di.tygrin.tygri quoq; tygri
Si secus inuenies: scito q̄ fiet abusus.
Lucanus dixit: flammis & tigride fœta. Li.x.
Tu tamen inuenies sæpe id dixisse poetas.
Sexto operis magni est defenditur ægide pectus. Oui.
Illius ambages imitatus in ibide dicar. Naso.
De ponto: est domino busyride iura timeres.
Tristibus in legi: celebrasse lycorida gallo.
Tum iuuenalis ait: condita in pixide lyde.
Thebaydos finis: diuinam æneida tenta.
Dat paris hic paridos paridis ue paris genitiuo
Huic paridi ue pari: parida & paridem: parin & rim
O pari siue paris: sexto ride siue pari dat.
De quinto uideas helenen: quum scribit amico.
Nam casus alios Maro fert: aliiq; poete.
Mater achillis habet thetis hæc thetidos thetidis ue
Huic thetidi quartus thetin atq; thetim uariabit.
O theti clamato sextus tide siue theti uult.
Thetis oceani coniunx dat tethyos huius.
Huic tethy: hanc tethym uel tethyn: clamoq; tethy.
Terminat a tethy.

In is græca pro accusatiuo.

Accusatiuus græcorum finiet in si
M dat romanis: tybrin tybrim fabarinq;
Et fabarim pandit.

In Is græca pro uocatiuo.

Si græci rectus tenet is: dabit i uocitanti.
Inde charybdis habet quintum uariare charybdi.

In Os.

Ferre nepos debet genitiuum rite nepotis.
Quippe leporis habet lepor atq; lepos genitiuum
Tum labor atq; labos debet uariare laboris.
Hic odor hic uel odos genitiuo tradit odoris.
Sic uariant clamor clamos color arbor & arbos
Flos floris: custos debet custodis habere.

Cos cotis formatːdotis uult quippe sacerdos.
Bos bouis usq boum plurali dat genitiuo.
Bobus uel bubus uarro fert plynius atq
Impos uel compos dant compotis impotis ambo
Os breue fert ossis:tamen os oris generabit.
Heros heroos ue herois dat genitiuo.
Minos minoos minois flectere debet
Tros troos trois: phocas id rettulit ample.
Protulit ac crispus minonis fulguret iram.
Hóc autem:quoniam minon quoq græcus & heron
Vsitat in recto:romanus fert quoq mino.
Vt leo siue draco:græci leon ac dracon aiunt
Exemplo minonis ait tranquillus & ipse.
Hic & athos recto uel athon uariare solemus
Huius athonis habet: sed tertius inquit athoni
Sumit athon quartus:uel athonem:& sumit athona
Clamat athos uel athon:sextus dat atho uel athone.
Aut athon aut rhodopen dixit georgica primo
Quot lepores in atho:tulit artis naso secundo
Ait caldarinus libro nasonis in ibin.
Dixit athos haud esse breuem capito quia magnum
Narrat athon recto maurum non rite tulisse.

In Vs.

Velleris hoc uellus pondus uult ponderis huius.
Muneris hoc munus:uulnus quoq uulneris edit
Fert holus hoc holeris: recte dabit hulceris hulcus
Hoc acus & aceris: ueteris uetus efferet apte
Pus puris puri pus pus a pure tenebit
Vtitur obliquis medicus sepissime celsus
Temporis hoc tempus:facinusq facinoris effert
Vult penus hoc penus hic hæc sibi nempe penus uult
Hocq pecus pecoris:pecus hæc pecudis uariabit
Sæpe pecu ueteres dixerunt:ac pecuare
Plurali pecua & pecuaria sepe tulerunt.
Vult lepus hic leporis:tamen intercus dabit utis:
Pigneris hoc pignus:uel pignoris edere debet.
Fœneris haud aliter fœnus:uel fœnoris affert.
Tellus telluris:mus muris:crus dato cruris
Rite palus ue salus: udis dabit atq salutis

78 bis

Incus incudi: suis & sus grus gruis effert
At ligur atq; ligus liguris debet uariare
Fert pelagus pelagi: uulgus uulgi retinebit
O pelage & pelagus uulge & uulgus uocitabis
Oedipus oedipodis debet uariare podos ue
Tertius oedipodi: quartus poda siue podem uult
Oedipode in sexto quintus tamen oedipu habebit
Oedipus ut graece uariatur quippe melampus
Odipodis magni thebaidos ultimus affer
Oedipi ait tranquillus enim de caesare dicens
Oedipo ait plauti comoedia poenulus olim.
Oedipodes etiam uelut anchises uariatur
Oedipodae confusa domus fert statius ipse.
Comparatiua quidem dicunt e uel i dare sexto
Id melior pandit meliore uel a meliori
Nam neutro ueteres tribuerunt or: uelut inquit
Grammaticus referens foedus prior esse apud illos.

In Aus.

Fraus fraudis generat laudis laus haec tenet apte.

In Ns. In Er. In Vr pro genitiuis.

Ns nomen habens genitiuu; um uel ium dat.
Pandit amans illud nam tum uel ium generabit
Er uel in ur rectus tantum dabit um genitiuus.
Sicq; pater patrum murmur quoq; rite murum uult
Exemplo tandem firmamus caetera cuncta.
Sicut apes apium uel apum.

In duas consonantes pro genitiuis.

Consona bina quidem rectum cum terminat edit
Sextus e reddit ium genitiuus dens tibi dente
Glandes glans monstrat uarians in ium genitiuos
Vm uel ium formare parens docuere poetae.

In bs ms ps pro genitiuis.

Bs siue ms ps si dictio finit.
Vm generat calibumq;: calibs & hyems hyemũ dic
Pum princeps etiam genitiuus ferre monemus
A caput ast in ium compostum flectere debet.
Syncopa ni fuerit panditq; bicepsq; tricepsq;
Bs & ps si sint monosyllaba forte
Vult genitiuus ium trabs urbs stirps indicat illud.

In ls ns rs pro genitiuis.

Ls siue ns rs quoq; dat genitiuum
Ante s ti iuncto puls pultis mons quoq; montis.
Iunge cohors flectens genitiuum rite cohortis
At glans dat glandis discors discordis habebit.
Format euntis iens abiens: rediensq; quiensq;
Præteriens simul sic cætera compositiua.
Quæ dat iens flecto uerum uult ambiens entis
Vpheus uphentis libripens libripendis habeto.
Lens animal lendis lens lentis dico legumen
Vnda maris capiti lendes deducit iniquas. Serenus

In Ans.

Quadrans quadrantis glans glandis reddere debet.

Omnis generis nomen pro ablatiuo.

Omne genus nomen retinens dabit i uel e sexto
Hic hæc hoc audax currens & amans manifestant

In Ens.

Nempe tridens flectit sextumq; tridente tridenti
Fuscina neptuni ge nerum nam sepe ualebit.
Esse trium prisci quoniam dixere tridenti.

In yns.

Hæc tiryns tirynthos habet tirynthis & huius.

In Ons.

Frons frontis capiti: frons frondis at arboris esto
Frons aliqui pro fronde negant certe reperitur.
Frons ait ipse uetus uarro dum rustica tractat
Protulit & uates dum frons tenera ipse secundo. In.g.
Nempe serenus ait cum baccho persica frondis.

In Vns.

Aruns aruntis proprium uariare docemus.

In Ars.

Ars artis pars partis agit mars martis & huius.

In Ers.

Flectit inertis iners generi quod iungitur omni

In Ors.

Hic hæc hoc concors concordis poscere debet
Hic hæc concordis tamen hoc concorde uetusti.
Sic & discordis uariarunt sæpe latini.

In Vrs.

Hic hæc hoc tyburs tyburtis finiet apte.

79

In Vls.

Puls pultis uariat.

In bs.ms.ps.

Bs.siue.ms.ps.quoq; dant genitiuum.

I si interponas:urbs urbis hyems hyemis dic

Sic & inops inopis:tamen hæc si contineant e.

Ante bs ps si non monosyllaba:uertunt

E per i sic princeps dat principis in genitiuo.

Gelibis & celebs: capitis composita mouebunt

S & tis iungent prius e per i uertere debent.

Anceps ancipitis præceps hinc præcipitis dat

Auceps præterea dabit aucupis e uariando.

In Abs.

Hic dat arabs arabis:trabs hec trabis euariabit

Ennius ipse trabes in recto protulit olim.

In Ebs.

Plæbs hec dat plæbis plæbs hec rite bei dat

Statius in quinto dixit fremit impia plæbes

Celibis at cælebs hic hæc uariare monemus.

In ybs.

Esto chalybs chalybis ferrum:populi chalybes sunt.

In Obs.

Scobs scobis hec poscit:scrobs hic hæc dat scrobis apte.

In Vrbs.

Vrbs urbis uariat:reliquis tu casibus adde.

In Aps.

Daps dapis hec generat.

In Eps.

Incerti generis dat Adeps adipis genitiuo

Varro adipes illa dixit dum rustica tractat.

Auceps preterea dabit aucupis e uariando.

In yps.in irps.

Cinypis hic cinyps est & fluuius garamantum

Stirs stirpis nomen romanum dicitur esse

Vt trabs siue trabes:plebs plebes:stirps quoq; stirpes

Dicimus:æneidos primo tibi seruius auctor.

Iu Ops.

Atq; pelops pelopis: hydrops hydropis habeto

In Et.it.ot.

Vrbs est italæ hoc nepet:quod non uariatur.
Hoc git git retinens:minime tu flectere debes
Sunt omnis generis tot quot:pluraliter usq;.

In Vt.

Fere caput capitis uolet occiput occipitisq;
Sincipitis profert hoc sinciput in genitiuo.

In Ax.

Fax facis:atq; facum pluraliter edere debet
Format abax abacis plerunq; abacus reperitur.
Pharnacis hic pharnax proprium uult:namq; secundo
Lucanus dixit: nec pharnacis arma relinquas.

In.x.pro ablatiuo.

Si tenet.x.nomen:sextum uariat per e nobis
A faxe fax:pellex a pellice:nix niue monstrant
Tu tamen excipias uerbalia trix retinendo.
Adiectiua simul quoniam dant i uel e sexto.
Hinc a uictrici uictriceq; dicito uictrix.
Hic hæc hoc atrox atroci fert & atroce.
Sic etiam leq; li debet formare suppellex

In Ex.

Grex gregis:inde gregum plurali iungere debet
Illicis hec ilex:rex regis lex quoq; legis.
Fert senis:hicq; senex:exlex exlegis habebit.

In Ix.

Pistrix hæc pistris pistricis dat genitiuo
Hæc pistris nauis dat pistris:seruius auctor
Fert decimo uates in pistrin desinit aluus
Pistris adest balbum scito proferre secundo.
Hinc poterit pistrix uel pistris belua dici.

In yx.

Styx stygis atq; stygos uariat:gi tertius effert
Hanc styga siue stygem: styx o:styge sextus habeto

In Ox.

Nox noctis:dat ium pluraliter in genitiuo:
Vox uocis:uocum plurali iungere debet.

In Vx.

Nux nucis atq; nucum:dux dat ducis adde ducumq;
Faux faucis dat ium pollux pollucis & effert.

In Alx.

Falx falcis generat plurali tradit iumq;.

80bis

Pro pede Calx calcis dat um pluraliter apte.

In Anx.

Lanx lancis per ium plurales dat genitiuos.

In yns.

Linx lincos lincis:lincum uariare notamus
Sphinx sphingos sphingis sphingum genitiuus habebit.

In Vnx.

Quincunx quincuncis. Sexcunx sexcuncis habeto
Coniugis at coniunx. Plurale tamen dabis in gum.

In Arx.

Arx arcis formans:per ium plurale tenebit.

Quarta declinatio. Tit.iiii.

Varta genus sumit primum muliebre ue neutrum
Terminat us quartam.uel & u flectendo latine
Quæ dant us quarte:sunt mascula fœmineiq;
Denotat hic cultus:domus hoc ostendit acusq;.
Dans u dic neutrum:ueluti cornuq; genuq;.

In Vs.

Rectus in us quartæ:dabit us longum genitiuo.
Poscit ui ternus:quartus dabit um:uocitansq;
Est similis recto:sextus tamen u retinebit.
Vs recto plurale dabit quarto quoq; quinto.
Fert genitiuus uum:dat ibus ternus quoq;,sextus
Sicq; manus manibus fructus uel fructibus edit.
Quæ tamen u seruant licet hic aperire latinis
Artubus hic artus uariat:non artibus autem.
Ars artis quoniam facit artibus:e uariando.
Arcubus arcus item flectit:quando arcibus effert
Arx arcis:partus dat partubus:haud tibus autem
Pars partis quoniam plurali partibus addit
Artus & arcus ubus discrimine dant quoq; partus
Præterea lacubus lacus hic:tribubus tribus hæc dat
Ficubus hæc ficus:portus quoq; portubus inquit
Hæc acus his acubus:quercus his quercubus affert
Hic aut hæc specubus specus edere debet ubiq;
Questubus hic questus flectit signando querelam
Testis enim ualla est:pro lucro questibus insit.
Sumit i pro lucro:tenet u pro nempe querela
Euentus ueluti uisus uariabitur usq;.
Hoc tamen euentum plurali euenta reflectit.

Partibus in cicero nã euenti causa notauit.
Euentũ dici poterit quodcũq; erit actũ. Lucre. i.
Abiussu legi:& permissu:non tamen ultra
Syllius in sexto nono & iusso tamen inquit.
Pelignus quarto iussi quoq; protulit huius
Inde hæc iussa fluunt.
Casibus in cunctis: quarto tñ um dat Iesus. g.
Centimanus proprio genitiuo centiman⁹ dat.

Ficus.

Hic ficus ficus uitium quartæ estq; marini.
Hæc ficus ficus pomum: ci & cus erit arbor.
Grammaticus sexto prudens sic colliget omnis
Valla tamen primo uitium uult esse secundæ.
Pro arbore uel fructu dat quartæ datq; secũdæ
Hic ficus fici pro fructu Plinius inquit
Hæc ficus fici sed pro arbore ponitur usq;
Hæc ficus ficus pro fructu ac arbore dicunt
Hic ficus ficus uel fici igitur uitium dic
Hic ficus fici fructum solũmodo dicas
Hæc ficus ficus fici pomum sit & arbor.

In V.

Rectus in u quarte nunq̃ uariabitur ulli
Post u tres casus pluralis sumere dic a.
Cornua demonstrãt: genitiuus uum retinebit
Tertius aut sextus dant cornibus u per i uerso.

Quinta declinatio Ti. v.

Vinta gen⁹ triplex fert masculeũ muliebre
Incertum iungas: sunt meridies acies ue
Hic aut hæcq; dies exempla per oĩa cũcta
Nomen in es longum quinte finire docemus

De genitiuo & uocatiuo.

Consona præcedẽs es quĩte sumito plæbes
Tradit e correptam genitiuo siue datiuo.
Namq; dei format fideiq; fides generabit.
At si præcedet uocalis: longa manebit.
Ostendit facies faciei siue diei
In quinta ueteres recto similem genitiuum
Ars sicut Diomedes ait uariare solebant.
Hæc acies huius acies tibi testis adesto.
Grammaticus uero genitiuum siue datiuũ

Flexerunt ueteres dixit ueluti quoq; sextum
Indicat hæc acies: huiusq; acie: huic acieq;
Pro fideiq; fide peligni tertius inquit.
Prima fide uocisq; rate tentam in asumpsit
Vtq; fide pignus sexto quoq; ptulit idẽ. in met.

De Accusatiuo: Vocatiuo: Ablatiuo.

Quartus in en finit. Quĩtus recto similatur.
Ablatiuus in e producto finiet usq;.

De plurali quintæ.

Sunt similes recto primæuo tres bene casus.
Ast ablatiuo rum iungere uult genitiuus
Tertius aut sextus pluralis finiet ebus
Quintæ plurales fugiunt tres nomina casus
Tris tantum poscũt rectũ quartum uocitantẽ
Ista tamen retinent casus pluraliter omnes
Hæc res atq; dies facies uel iungere debes
Nam Cato facierum inquit te summa docebit
Aeneidos quinto interpres profert aciebus.
Vtitur ille diem speciebus nempe secũdo. G.
Latius in summa flectendi perlege lector.

Patronymicorum formatio. Ti. vi.

St patronymicum format quod nomina patrum
Duntaxat græcis
Dant patronymicum per abusus nomina auorum
Et matrum fratrum regionum condiq; torum
Et regum ac urbis de quolibet accipe testem
Est athlanciadas ab auo cillenius ipse
Romulus iliades a matris nomine fertur.
Sunt phætontiades phætontis nempe sorores:
Troia creat troas: fert hemonia hemonis apte
Ciuis athenarum thesides cecropidesq;
Argolis urbs argos format colchi quoq; colchi:

In des patronymica.

Des patronymicũ retinens dic esse marinum
Sicut priamides pelides nestorides ue
Rectus in as græcus sed in ax faciẽs genitiuũ
Fert patronymicũ per ades pelias pelie sic
Peliades profert æneas æneadesq;
Aenides contra normã maro protulit olĩ. Pr.
Seruius in nono fert æneus illud habere

Rectus in es græcus si forte dat ax genitiuo
Sumit ades uel ides potius: sed ades reperitur
Inde butes butades corinetes nempe tides uult
Nec patronymicũ genitiuos primiq; tiui
Vincere deberet lector nisi syllaba in una
Ast anchisiades anchises ꝑ anchisades fert
Laertes etiam laertiades generabit.
Ei genitiuus habens aut i uel is uariando
Finit ides priamus priami sic priamides fert
Nestorides nestor dans nestoris edere debet
Peleus pelides thesides da tibi theseus.
I longũ sed eniȝ pro ei ponim⁹ ut docuerũt. P.
Quod datiuertit per a tunc i suscipit & des.
Inde menetiades uult ferre menetius apte
Inuenies autẽ quandoq; elemẽta poetas
Addere & eximere: & sic peliades reperitur
His propelides: hi deucalides quoq; dicunt.
In as: in is: in ne patronymica.
Fœmineum certe uel in as uel in is reperitur
Aut ne: ut nerine: uel pelias eolis atq;
Fœmineum recte sit de mare de remouendo:
Aeolides monstrat dans eolis: æneadesq;
Aeneas formans: licet æneis maro dicat.
I longum retinens prædes sẽper muliebre
Fert es uel eis: thesides theseis atq;
Theseis monstrat: nerides nereis adde
Nereis ingreditur fert undecimo tibi naso.
Et tibi ob inuidiã nereides increpitarẽt. Pro. ii.
In ne patronymica.
I longum retinent in ne certe ante supremum
Si uocale tamen non sumit i primiq; tiuum.
Inde adrastine adrastus nereus quoq; recte
Nerine format. Si sumit i primiq; tiuum
O longum prene reperitur iam bene pandit.
Acrisius: quonam bene dicitur Acrisione.
Hinc possessiuum Acrisioneus Maro profert
Acrisoneis Danæ fundasse colonis.
Grãmatic⁹ meminit. Tamẽ inquit Serui⁹ illic
Acrisioneis danæ patronymicon esse.
Patronymicorum declinatio. Ti. vii.

Flectuntur primæ ceu patronymica nomen
Quæ dant es recto:sed mascula semper habentur
In des patronymica.
Tyndarides rectus:sit tyndaride genitiuus.
Sicq; datiuus erit:quartus dan quippe tenebit.
Deq; uocatiuus uel sextus sumere debent.
Hi dic Tyndaride genitiuo tyndaridarum
Tyndaridum q; simul: dic tyndaridisq; datiuo.
Tyndaridas quarto:sed quinti tyndaride sunt
Tyndaridis sexto. Pelides Nestorides sic
Teste quidem phoca dant patronymica semper
N quarto potius:demonstrat scipiades id
Scipiaden faciens:sed flaccus scipiadam fert
E quinto & sexto patronymicon accipit in des
Atrida hic ualuit uariare Propertius olim
Non ita dardanio gauisus atrida triumpho.

In as patronymica.

Pelias hec format genitiuum peliades dos
Fert huic peliadi:sed peliadem da ue quartus
Pelia uult quintus peliade sextus habebit.
Peliades rectus: genitiuus peliadum fert
Tertius aut sextus retinentibus addite quarto
Peliades nostro græcus peliadas effert
O dic peliades uel in as ita flectito cuncta:

In is patronymica.

Tyndaris in recto:genitiuo tyndaridis dos
Dic huic tyndaridi:uult quartus tyndaridem da.
Tyndari clamato:sextus ride sumere debet
Hæc dic tyndarides genitiuo tyndaridum dic.
His ridibus uaria: quartus das des retinebit
O uult tyndarides:ridibus tamen ultimus effert.

In e græca. Ti. viii.

E Dans productum muliebre genus sibi querit
Vt libye euterpe nerine:græcula cuncta.
At libye libyes græcorum more reflectit.
Huic libye quarto libyen libye: libye post
Penelope sic & nerine sic quoq; plura.
Moreq; romano libya hæc libye uariamus.

Octo nomina secundum modum
pronominum imitantia. Ti. ix.

Nus & unius:totus totius & ullus
Vllius generat nullus nullius & alter
Alterius solus solius dat genitiuo
Fert uter utrius alius generabit alius
Vnus uel solus totus quoq; dant uocitantē
Neuter neutra quidem neutrū neutri⁹ habebit
Vel neutri neutre neutri bene flectere possū
Flexerunt ueteres octo iam nomina dicta
Doctus docta uelut doctum uariare solemus.
Dicimus ipsius ueteres ipsi uariarum
Sic illi ac isti:nunc ius cuncta tenebit.

Carentia uocatiuis. Ti.x.

Vinto nēpe caret quod partiet atq; negabit
Distribuit ue refert nomen ue interrogat omne
Infinita simul:monstrat tibi nullius & alter
Ac alius qualis quis quantus quilibet ullus,
Alteruter talis uel tantus uter uel uterq;
Sic etiā bini & terni quini quoq; deni.Pr.

Composita e duobus rectis. Ti.xi.

I componūtur duo recti ambo uariant̄
Hinc quitus fabi⁹ quiti fabii generabit
Alteruter debet rectū uariare supremū
Sic & bolusarū rosmarinū uariant̄.
Rorismarini nam rosmarinus habebit.
Latius in sūma flectendi cuncta probantur
Tullius atq; Cato ueteres alii quoq; plures.
Hinc inde alteruter uoluerunt flectere quondā.

Cōposita ex recto & obliquo. Ti.xii.

Bliquus recto coniunct⁹ non uariat̄
Idq; paterpatrie patrispatrie bene pādit
Sic plæbiscitum plæbisciti uariabit.

Cōposita e duob⁹ genitiuis. Ti.xiii.
Ini compositi genitiui non uariantur
Isti⁹ illa modi cuiusmodi pādere possūt

Carētia casu & numero. Ti.xiiii.

Aec aliquos renuūt casus numerrum uel utrunq;
Fors a forte dabit mactus macte hi quoq; macti
Hunc laterem latere ac lateres lateris teribusq;
Sponte petit sextum:spontis fert uarro secundo.
Spontis item celsus:primo in titulo quoq; dixit

Sæpius inuenies ditionis uel ditioni
Accusatiuo ditionem cum ditione
Flamine plurali dat flamina flaminibusq;
Huius erit tabi tabo a tabo quoq; tantum
Hæc tabes tabis recipit tabem quoq; tabe
Lente inquit tabis post sextū liuius auctor
Est recti satias saties uel cætera desunt.
Suppetiæ tantum uel suppetias reperimus.
Inficias solum: de quo laurentius ample
Nempe lues ue luem dicemus cum lue tantū
Hic astus ue astus astu & pluraliter astus
Aleo uult rectū quintū quoq; ganeo iūgas
Sed ganeonem Cicero pro sextio inquit.
Hoc & tantundē genitiuo tantidē effert.
Accusatiuo tantumdem dicito Natu.
Verberis atq; beri solumq; a uerbere dicas:
Verbera plurali declinet tertius ordo.
Ab iussu legi & permissu: non tamen ultra:
Hoc plus pluris habēs hoc plus tātū retinebit.
Ast adiectiuum plurali dicimus esse.
Nam plures & plura tenet uel pluria quondam.
Huius opis dat opē uel ab hac ope: non tñ ultra
Plurali cunctis id casibus omnibus heret.
Dic uicis in patrio: quartoq; uicē uice sexto:
Pluralis genitiu⁹ abest reliqui tamē insunt.
Hæc uis uis huius quarto uim: uí quoq; sexto:
Plurali cunctos debes tu iungere casus.
Vires plurali tradit nunc: uis tamen olim:
Has uis hinc dixit Lucretius ipse secūdo
Viscere duntaxat sic obiice iungito sexto:
At totum plurale petunt. Phoc.
Dixerunt uiscus Lucilius atq; Serenus:
Tranquillusq; etiam Vitelli gesta renarrans
Vtitur & Celsus sæpissime: tu quoq; dicas
Tu ꝑcis atq; ꝑci præce solum flectere debes.
Quarta ꝑcem Plauti comœdia ꝓtulit olim.
Huic frugi hanc frugem fruge plurale tenebūt
Hæc frux & fruges recto tribuere uetusti.
Os mare: far: mulsū: uinum: meli⁹ quoq; morū:
Aes defructūq; forū: rus: tus: simul hordea iūge:

Plurali recto quarto quinto quoq; tantum
Oribus: ac maribus: uinis moris reperitur:
Aeribus ac æıum.
Vergilius profert octauo atq; oribus ora:
In decimo dixit quinquaginta oribus ignẽ:
Oribus & profert Tulli natura deorum:
Plinius in terno dixit quoq; iuribus olim.

Quæ carent plurali uel singulari. Ti.xv.

PLuralẽ fugiunt hoīm uel noīa diuum
Montis siluarũ fluuiorum siue locorũ
Vrbis itẽ quãdoq; tamẽ pluraliter usus
Declinat solũ: fundi docet atq; Velitre.
Inuenies etiam fabios mariosq; catones.

Masculina singularia. Tit.xvi.

ILla quidem numeri primeui & mascula sunto
Sanguis: sal pontus mundus pul uis fimus aer
Et penus & uesper genuinus cancer & ether
Muscus: sol fumus limus ueneris quoq; cestus
Legimus at mũdos salibus fumos quoq; fumis
Plures ac soles uel solibus ipse religi.
Tum natura deum ciceronis fert genuini.

Fœminina singularia. Tit.xvii.

SVnt hæc fœminei nũero flectẽda priori
Gloria fama salus sapientia cũ lue: tabes
Tũ sitis & proles amentia pax humus atq;
Pernicies ue penus contagio uespera gaʒa
Pix saniesq; fames rabies facundia arena.
Mors caries ue fides lux uitaq; uel fuga tellus
Sic quoq; paupertas soboles dementia culpa:
Adde senecta simul ue senectus adde iuuẽtus:
Sic & auaritiam uecordia siue iuuenta
Sic etiam labes insania sic quoq; plura
Lucibus & luces uitas paces reperitur
Sic & amicitias labes gaʒas & arenas
Flacc⁹ ait paces plaut⁹ quoq; pacib⁹ inqt.ĩ par.
Inuenies etiam relegendo plurima lector.

Neutra singularia. Tit.xviii.

NEutra nefas sensum uirus ador atq; macellum
Pus ue solum lætum fœnum nil iungito cœnum
Fas uulgus pelagus ue gelu uir namq; pascha.

Iunge crocum uiſcum mane æuum iungito lac hir.
Halec iuſtitium baratrum ſimul addere debes
Tum nihilum ue piper triticum ue penum ſoliumq̃.
Adde ſalum uitrumq̃ nihil ueſperq̃ neceſſe.
Hinc milium plumbum ferrum ſimul atq̃ oricalchum
Sic cicer ac oleum ſtagnumq̃ lutumq̃ notabis
His aurum argentum uel acetum iungere debes
Inueni loliis eius ſola iunge macellis.
Arida uel liquida ad menſuram quæ referuntur
Aut pondus minime numero flectuntur utroq̃
Id triticum monſtrat fœnum cicer: ac oleum mel
Multa tamen ueteres ex his pluraliter edunt.
Hordea farra uelut mella & frumentaq̃ uina
De fruta mulſa fabis muſtis uinis quoq̃ lentes.

Maſculina pluralia. Ti. xix.

Primores proceres cani: liberiq̃ penates
Maiores lemures ſuperi ue fori quoq̃ manes
Primates ueſales faſces antes codicilli.
Carceres & caſſes piſces uepreſq̃ quirites
Inde pugillates faſti: mores lucereſq̃.
Cancelli atq̃ lares tacienſes inferi & adde.
Sunt etiam ſocri gabii ueii quoq̃ ſentes
Natales loculi uel amores addito ludi
Circenſes gemini geniales: atq̃ minores
Poſteri & annales optimates numerentur
Inuenies procerem ue quiriti ſiue quiritem
Inde pugillarem ſed pugillaria quondam
Nempe catullus ait: Naſo quoq̃ uepre notauit.

Fœminina pluralia. Ti. xx.

Plurali numero muliebria iuncta canemus
Induciæ feriæ lactes none ue calende.
Aut idus therme palee ſeu nundine dire
Primitie excubie exuuie uel littere trice
Inde plage ſordes adduntur ſuppetie ue;.
Gratie quando dee dicuntur iungito crates
Aedis fit templum templa atq̃ domus tamen edes
Inferie exequie inficias canteſq̃ mineue.
Quiſquilie ambages & opes nuge quoq̃ cune
Blanditie phalere inſidie latebre ſimul inſunt:
Nuptie & illecebre ſcale nareſq̃ geneq̃

Hinc inimicitie tenebre scope ue notentur
Antie quadrige antenne grates quoqȝ ualue
Reliquie ue fores clitelle siue latine.
Manubie bigeqȝ facetie delitieqȝ:
Hic cerimonie decretales quoqȝ frige
Hæc lactis paleam reperitur & inde latebra
Blanditia ambage & dire huius gratia: biga
Huius quadrige cerimonia delitiaqȝ
Hic inimicitiam foris atqȝ forem fore legi.
Illecebramqȝ gene in patrio: naris quoqȝ nare
Ars uult que constant ex pluribus esse latinis
Pluralis solum uates tamen & secus aiunt. S.
Cancelli id palee bige scope quoqȝ monstrant.

Neutra plurali. Ti.xxi.

HAec numero soli plurali neutra tulerunt
Ilia lustra simul precordia mœnia castra.
Rostra quidem tempe cunabula feria liba
Arma iuga aut spolia & sic exta mapalia serta
Adde intestina & sponsalia milia tesqua.
Spectacla effata atqȝ cibaria classica pondo.
Bactra cithera simul carchesia tenthyra flabra
Inde parentalia & solennia iungimus iisdem
Lumina uel lachana & magalia connumerentur
Orgia iusta simul coniunge ceraunia dictis.
Ostrea tripudia & palearia pascua iunge
Nomina festorum quod bacchanalia monstrant
His quoqȝ iungentur georgica buccolica ue
Tu plura inuenies istis relegendo latinos
Sæpe iugum & spolium libum quoqȝ legimus ipsum
Lumen item pro oculis lachani fert ille catinum. Hor.

Masculina in singulari in plu
rali neutra. Ti.xxii.

HAec primo in numero sunt mascula neutra secundo
Dindymus infernus: uel tartarus ismarus atqȝ
Menalus addatur uel tenarus adde & auernus
Massicus appones seu gargarus adiiciemus
Pileus his etiam iungatur carbasus ipse
Supparus hinc tribuit plurali suppariqȝ
Sibilus hic profert hæc sibila liqȝ latinis
Baltea siue rei plurali balteus inquit

85

Nempe iocus ioca siue ioci retinere notatur
Sicq; locus loca siue loci uariare ualebit.

Fœminina in singulari in
plurali neutra. Ti.xxiii.

Hectilia in numero plurali quere supellex
Intibns: hic phocas: Diomedes hic docet ipse.
Intibus inflectit pluralia nempe marina
Intybum & hoc debet pluraliter intyba ferre
Plinius hoc pacto uariat.
Arbutus arbor erit pluraleq; tos retinebit
Arbutum erit pomum pluraliter arbuta flectens.

Neutra in singulari in plurali masculina & neutra.

Hoc porrum hic porri porra hæc pluraliter edit
Sic frenum & filum uariant rastrumq; forumq;
Hoc celum hic celi sic argos suscipit argi

Neutra in singulari in plurali fœminina. Ti.xxv.

Hoc epulum neutrale tenens epulas uariabit
Sic quoq; delictum pluraliter edere debet
Balq; neum nea siue nee poterit uariare.

Diuersi recti in eodem genere. Ti.xxvi.

Eiusdem generis rectus diuersus habetur.
Hic arar hic araris simul hoc iter hoc itinerq;
Hic titan titanus item gongrus quoq; gonger
Delphinus delphin delphis simul euariatur
Hic arabus uel arabs abacus uel abax reperitur
Prosperus aut prosper ue nouember siue nouembris
Aethiops æthiopus teucer teucrus bene fertur
Euander tymber simul euandrus quoq; tymbrus
Hæc apis hæc & apes plebs plebes dicitur apte
Heros atq; heron minos minonq; tulerunt
Tum ligus atq; ligur uel achilleus hic & achilles
Gobius hic aiunt uel gobio sic elephas hic
Hic elephantus habet: Sors hec uel sortis habeto
Nempe trabes quondam modo trabs uariatur ubiq;
Dicimus hæc lampas plautus dat lampada recto
Mugilis aut mugil phorcin phorcis quoq; phorcus
Hic cucumer cucumis ue feres adipes uel adepsq;
Hic cinis atq; ciner puluis quoq; puluer habebit
Vomis & hic uomer tybris aut tyberis reperitur
Hæc cassis legitur uel cassida quod maro dixit.

Hic labor atq; labos: lepor hic uel lepos quoq; leg
Hic honor aut hi c honos: arbos hec arbor habeto
Hic odor hic & odos uapor atq; uapos reperimus.
Clamor & hic clamos fabius docet omnia primo
Eius amos retines plauti comœdia quinta
Dicimus hic torris torrus tamen ennius in quit
Hic tapes hocq; tapete simul dixere tapetum.

Duplicis nomina declinationis. Ti. xxvii.

Rdinis hæc sunto tum quarti tumq; secundi
Hæc laurus quercus cornus ficus domus atq;
Arquus celestis colus hæc uel iungito pinus
Hic animal cancer cancri est cœlesteq; signum
Canceris hoc cancer morbum tamen esse notarunt
A celso morbus cancer cancri quoq; fertur
Insomnis solum uelut exsomnis reperitur
Semisomnus enim uel semisomnis habetur
Acer & infirmus uel inermus dic hilarusq;
Acris & infirmis uel inermis dic hilarisue.
Dic biiugus biiugis sic quadriiugus uariatur
Infrenusq; etiam sic exanimus uel inermus.
Vnanimusq; simul.

A Quis & Qui deducta. Ti. xx viii.

Ost quis nanq; piam sine qui coniunge putas q̃
Sine alius nunquis simul en præponere debes
Dam uis cunq; libet sine quis qui continet apte
Quisquis uel quicquid recti est quarti quoq; quicquid
A quoquo retinet uel quaqua nempe supremus
In plauto mulier fert cistelaria quisquis.

Composita pronomina. Ti. xxix.

Dem eadem uel idem certe is demum quoq; formant
Fert egomet recte cunctis in casibus unus
Pluralis numeri ceu nostrum sumere uitat:
Met datur obliquis tu cunctis attamen omnis
Pluralis capiunt casus præter genitiuum
Non dixere tumet uerbum quia posset haberi
Tu temet in recto tantummodo tute ue fertur,
Tu suimet sibimet semet quoq; sæpe uidebis
Sunt tete meme sese quarti quoq; sexti
In sexto pte breuem capiunt pronomina quinq;
Possessiua quidem non rapte meapte tuapte

86

Atq; suapte simul vestrapteue pandere possunt.
Hircius ac Cicero dixerunt sæpe suopte.
Ingenio plauti comœdia quarta tuopte
In decimaquarta legi dixisse meopte
Casibus antiqui cederunt omnibus olim
Hic,hæc hoc quare dixerunt hicce vel hecce.
Hocce simul reliqui solum iunxere minores
Obliquis illis S quorum finis habetur.
Hinc huiusce tenet genitiuus tertius hisce
Hisce etiam recto plurali.Comicus infit.in capt.
Hosce uel hasce tenet quartus sextus capit hisce
Nobiscum dices tecum mecum quoq; secum
Cum nobis cum te cum me cũ se tamen olim.

Finit carmen declinationis.

Carmen de generibus per Ant.
Mancinellum libro secundo.

PRopria cuncta uirum sunt mascula siue deorum
Fœminei generis mulierum nomina sunto
Omne quidem mensis nomen dic esse marinum.

Auium nomina.

Sunt auium semper promiscua noĩa lector.
Gallus gallinã retinens dic esse marini.
Sicq; columbus erit legit᷑ nã sæpe colũba
Iunge mari phœnix lucani sextus habebit.
Aut cinis eoa positi phœnicis in ala.
Bubo tamẽ cõmune gen⁹ retinere memẽto.
Grus etiam cõmune dabit cõmuneq; turtur
Alcyon hic hæc dat dicunt alcedo latini. Var.
Oestrus apũ species generi cõcede marino.Pl.

Flumina.

Flumĩa masculeũ repetunt rhenus bene pãdit:
Aut flumen rhenũ sed Horati⁹ inquit in arte.
Octauo tribuit Strabo caucon sed muliebri:
Alia fœmineuʒ peligni primus in arte.
Protulit enarrans sanguinolenta fuit.
Et dãnata diu romanis allia festis. Luc.vii.
Clauigeri & tanto est albula pota deo.in fast.
Plemmyriũ neutrale gen⁹ dic poscere sẽper
Crustumium neutro tribuis lucane secundo
In titulo primo terdeni plinius inquit.

Elatum archadiæ flumen sterilis facit atq;
Flumen aphrodisium pirrhee.
Quippe iugurthino neutrum muthul ipse relegi
Lethe orci fluuius retinet genus hæc muliebre.

Arborum nomina.

Arboris omne ferunt nomen muliebre latinum.
Hoc robur subei fert plinius hic oleaster.
Hic rubus esto frutex cytisus dumus quoq; uepres
Manditur apta rubus gingiuis fertq; serenus
Hæc tuber est arbor tuberes hinc plinius inquit.
Proq; suis ponis tuberes quoq; legimus ipsi. in mar.
Arboris hoc tuber uicium fungus simul esto
Molle siler fruticem uult plinius esse maro fert.
Pruni arbor spinus maris est ut Seruius inquit
Hæc hebenus simul hoc hebenum dixere poete.
Est bdelium neutri neutri quoq; balsama cernes.

Numeralia.

Omnia discamus quæ sunt numeralia ab uno
Ad tres flectuntur monstrant unus duo tresq;
Quattuor ad centum pluralia sunt generisq;
Omnis: nec uariant a centum compositiua
Sic etiam fiunt tercentum comprobat illud
Ast ad nongentos pluraliter atq; ducentis
Flectuntur ueluti docti docte quoq; docta
Hoc centenarium dic ordinis esse secundi.
Hoc & mille quidem plurali milia iungit.
Mille etiam sumet: pluraliter omne genusq;.

In a.

Nomen a dans retinet primum genus atq; secundum
Commune & neutrum muliebria dicimus illa
Charta catapultam catarectaue margaritaq;
Officii nomen quod a terminat estq; uirorum.
Duntaxat generi semper coniunge marino.
Quod tibi demonstrat scriba hic collegaq; lixa
Additur his nauta & popa scurra sophista poeta.
Perfuga iungatur uel transfuga siue lanista
Iunge planeta simul scytha uel citharista cometa
Pincerna assecla.
Composita a uerbis uel deriuatiua reposcunt
Pol commune genus recte conuiua docebit.

87

Paricꝫ cida simul sic aduena graiugenaqꝫ
Cœlicola agricola & sic plurima dardanidaqꝫ
Sic homicida feras auriga pedissequa uerna.
Fabius æmilius tum uarro dedissequus aiunt
Cætera si propria aut appellatiua manebunt
Fœmineo tradas ut curia musaue rhoma
Inuenies autem promiscua nomina quædam.
Masculei generis pandunt hic talpaqꝫ damma
Quamuis hæc etiam muliebri iungier aiunt.
Nomen A dans neutrum rhomanum non reperitur
A græcum ueluti probleuma toreuma poema.
Mammona uel manna quæ hebrea hieronymus inquit
Sunt elementorum pol nomina cuncta apud omnes
Et neutri generis nec declinantur ut.a.b.
Nomina cuncta quidem pluralia quæ retinent a.
Neutrali generi debent adiungier usqꝫ
Arma hæc armorum demonstrant feria castra.

In E.

Quod dat e correptum neutrale genus retinebit
Ad mare demonstrat præsepeqꝫ siue monile.
Ast certe & tempe pluralia neutra monemus
Vergilius quinto profert immania cete.
Sæpius hic cetus dixit manilius olim
E dans productum muliebre genus sibi querit.
Euterpe libye grecorum nomina pandunt.

In i & y.

Nomen in i capiet neutrum genus illa docebunt
Moly epi & doci gummi coniunge sinapi
Protulit at plautus teritur scelerata sinapis.in pseu.
Et columella refert fletum factura sinapis
Qualis & est gummis terno in decimo tulit idem
Sunt frugi & nihili nauci uel mancipi ut aiunt
Obliqui cunctis iunguntur casibus apte.
Nempe figurate generi iunguntur & omni
Omne genus querit compositum per genitiuos.
Istius idqꝫ modi cuiusmodi pandere possunt.

In eo & io.

Si dat eo nomen generi concede marino:
Aleo sit testis labeo quoqꝫ ganeo siue
Nomen io retinens lector iocunde latinum

Non uerbale quidem nec participale manendo
Masculeo iungas ut stellio curculione
Istrio centurio quibus unio talio siue
In sexto uallam cernes iunxisse libello.
Si uerbale foret uel participale genus: tunc
Fœmineum poscit docet actio lectio: siue
In go & do nomen si uertitur operi forte
Est muliebre quidem cape uirgo hæc uirginis edens.
Carthago fuligo simul dulcedo cupido.
Et mulier uirgo: puer inuestis quoq; uirgo
Marcellus docuit: quare hic hæc dicito uirgo
Masculei generis dic esse cupido latine
Nomen amoris habens: iam normæ tollimus isti
Ordinis hic ordo: uel cardinis hic quoq; cardo
Marginis hic margo tamen hæc reperitur eidem
Cætera iam debent genus hic retinere marinum.
Buso docet magno ligo tyro spadoq; mucro.
At caro femineo generi coniungere debes.
Dantur homo bubo communia nemo latroq;
Pando genus neutrale tenet: pluraleq; semper.
Ambo duoq; simul maris & neutri reperimus
Presto omni generi cum sum coniungitur usq;.

In V.

Postulat u neutrum docet hoc cornuq; uerutq;.

In C.

In c neutra duo reperimus lac simul halec.
Halec fœmineo generi quoq; iungier aiunt
Cui portant gaudens ancilla parapside rubra.
Halecem: sed quam protinus illa uorat. Mar.

In D.

Si d quidem finit nomen: genus est sibi neutrum.
Id quid demonstrat: uel quod tibi: sic aliudq;.

In T.

In t neutra feras: caput hoc & succiput: atq;
Occiput ostendunt: git nepet: quod notat urbem
Sunt omnis generis tot quot: uel compositiua

In Al.

Quum tenet al nomen: debes tu iungere neutro
Vectigal pandit ceruical siue tribunal.
Sal maris est generis: neutro & iunxere uetusti

In El.

El breue dic neutrí:fel melqꝫ exēpla teneto.
Dant ia productū tamen el sūt barbara cuncta
Masculei ut gabriel ue raphael siue michael.
Balbus ait sexto flagranti crine michael.

In Il.

Iunge mari mugil pugil & tanaquil muliebri.
Mugilis hic etiam tribuit recto iuuenalis.
Communis uigil est:neutrali do nihil & nil.

In Ol.

Ol dans est unum dumtaxat:scilicet hic sol.

In Vl.

Hic maris est consul:cōmunis præsul & exul.
At phocas præsul generis docet esse marini.
Vrbs suthulatqꝫ muthul flumē:neutralia ponis
Crispe iugurthinæ conditor historiæ.

In Am.

Vtroqꝫ in numero nequam gen⁹ omne tenebit.

In Em.

Neutri est tantundem:totidē pluralis & omnis.

In Im.

Cim uici nomen neutrali iungere debes.

In Vm.

Si tenet um nomen neutrali iungito semper.
Vt templum regnum mulierū propria tolle.

In An.

Quum græcū nomē dabit an retinere gen⁹ uult
Illud idem græcū:pan titan mascula sic sunt.

In En breue.

En breue quæ retinent sint a cano cōpositiua
Masculeum querunt cen tibicen tubicen ue
Altera cuncta tenēt en quæ breue:dicito neutra
Vt numen stamen solamen iungito semen.
Excipitur flamen pecten quoqꝫ nempe marina.

In En productum.

Nomina si capient En longum:sintqꝫ latina
Masculeo trades:ut splenqꝫ lienqꝫ rien ren
Græca quidē Syren uel troezen fœminei sūt
Hic at Hymen damen uel seben mascula dicūt.

In In.

In dat hic:ut delphin uel phoecyn noīa græca
Vrbis & Eleusin proprium muliebre tenebit.

In on.

Vrbis in on proprium generi concede secūdo.
Exemplū babylon sydon quoq; sumitur apte
Ilion at neutri per ium uariatur apud nos
Indicat Ausonius mihi barbiton hoc retinere
Dicens & chordas & plectra & barbita conde
Barbitos hæc etiā reperit̄. Horatius hic fert
Sindō fœminei generis quoq; dicere debes
Hic helicon dæmon maris insūt:sic quoq; plura
Hic hæc phytō hēt demōstrāt delphica phytō, T.
Pelignus primo:tumidum phytona reliquit
Quæ uero in græcis retinēt on neutra uocabo
Si nobis on in um conuertere rite ualebunt
Indicat hoc p̄ston:nam præstū nos uariamus.

In Ar.

Hic arar aut araris:nar lar quoq; iunge marino
Par tenet omne genus:sic eius compositiua
Omne aliud nomen romanum quod dabit ar:fit
Iam neutri generis:laquear docet atq; lupanar.

In Er.

Quod dat er & fuerit nomen fortasse secundæ
Sit maris:auster ager sacer indicat ac oleaster
Sin ternæ fuerit:ber uer dans:sit tibi neutrum
Ver docet & tuber suberq; cadauer & huber
Hic imber tollas ex ipso compositumq;
Mulciber october september siue nouember.
Hic hæc puber habet:dans puberis in gtō.S.
Hic hæc impuber componitur inde decenter
Præterea fœtus terre:si terna reflectit
Sunt neutri generis uelut hoc cicer atq; papauer
Et ciser & lasser:neutrum siler hoc quoq; sumet
Hæc acer excipias aceris sibi dans genitiuum
Hic etiam cucumer tollas:quia masculeum fert
Hociter accipiet:spinter simul addito uesper
Altera nempe;maris generis dicenda monem?
Agger ut & passer frater pater asser equester
Carcer & hic addas:nel cancer siue paluster
Hoc cancer ueteres de morbo canceris aiunt

89

Ast mulier mater femellum quippe tenebunt
Hic linter græci: nos hæc uariare solemus
Pauper communis generis sit paupera res est.
Plautus ait quodã: cõmunia sunt simul huber
Degener ac acer celeberq; alacerq; saluber
Quãuis sæpe alacris celebris uel acris ue salubris
Fœmineũ faciant tamen inueniunt: hic hæc u'
Er uel is: in sexto uates tibi mõstrat aperte.
Anchises alacris palmas utrasq; tetendit.
Hic uolucer uolucris dabit hæc uolucre hoc: qa recta
Consuetudo genus magis est er ferre marinum
Acis fœmineũ: quorum neutralia daut e.
Hic celer hæc celeris: celere hoc exẽpla teneto.
Sic & æquester erit ue pedester siue paluster.
Campester: siluester itẽ quibus adde sequester.
Fœmineũ cuius phocas uult esse sequestra:
Vndeno uates hinc dixit pace sequestra.

In ir.

Ir tenet hic ut uir: leuir treuir uel abadir.
Neutrali gadir iungit salustius ipse.
Hir pyr dic neutri: martyr commune reseruat.

In or.

Or commune gen⁹ retinet per cõparatiua
Vt melior ue minor fœlicior: hic senior dat
Vt probus edocuit: quod sergius asserit ample.
Plinius undecimo: sed dixit apes seniores.
Cætera cuncta maris: ueluti doctorq; laborq;.
Fœmineo generi iungas soror arbor & uxor.
Cor æquor marmor neutralia robor adorq;.
Hæc cõmune gen⁹ græcorũ more tenebunt.
Immemor atq; memor: cõposita e corpore iũgas
Atq; decore colore simul: uelut ídec or hic hæc
Discolor addatur uel cõcolor atq; tricorpor
Naso in amore tamẽ uolat inqt discolor agmen
Littora de lino fert uersicoloria quidam. Pl.
Grãmaticus quinto memor hic hæc asserit esse
Quippe trium generũ phocas uult legim⁹ inde
Aeneidos quarto: iustũq; memorq; ꝑcatur.
Hic hæc hocq; memor docuit quoq; dicier ille
Post sextum: plurale tamen neutrale negauit.

Auctor communae est si fertur ab auctoritate.
Hic auctor tandem descendit ab augeo quãdo
Hæc auctrix format uerbalia cũcta por sic
In trix fœmineũ faciunt: hinc uictor habebit
Hæc uictrix cultor cultrix: tonsor quoq; tõstrix.
In Vr.
Appellatiuum uolucrum: gentileq; nomen
X retinens: uel te prius ut dic esse marina.
Vultur id ostendit pandit simul astur & anxur
Hic anxur marc⁊: sed horatius hoc tñ inquia
Iunge mali furfur: turtur cõmune tenebit
Est commune ligur Verbalia nomina terne
Quando homini possũt imponi: tradito cũcta
Communi generi demonstrat fur simul augur.
Masculei satur est: uariat quod nẽpe secunda.
Altera cuncta quidem neutralia dictio pandit
Hoc murmur sulphur guttur tybur iecur atq;.
In As.
As latium gentile tamen cõmune notato.
Arpinas frusinas possunt id pãdere cunctis
Cætera fœminei generis dic esse: docebunt
Hæc pietas probitas. Generi cõcede marino
Mœcenas lenas hominũ quia ꝓpria fiunt.
Ista marina ferũt boreas absq; gigasq;
Vas uadis & mas as simul his adiũge tyaras.
Neutra tamen dicunt uas uasis fasq; nefasq;
Omne genus nugas indeclinabile poscit.
Hic hæc arcas habet nomen gentile pelasgum.
Græca gen⁊ ꝓpriũ nobis plerumq; reseruant.
In Es correptum.
Es dans correptum: maris & si fœmineiq;
Ac adiectiuum neutri poteris tamen esse.
Vult cõmune gen⁊ Comes id milesq; teresq;
Ac hebes & ꝑpes demõstrant: adde superstes
Inquies & diues sospes iũgant: & hospes
Antistes quanuis antistita sospita possis
Hospita fœmineum lector iam tu reperire
Grãmaticus quinto cõmunia: protulit esse
Hospes hebesq; teres sospes quoq; septim⁊ eius
Hæc eadẽ triplici genere coniuncta docebit.

Ast ablatiuum dant hospite sospite tantum.
Es commune tenens neutro coniungier aiunt:
Vergilius. Tereti mos est aptare flagello.
Depositum tibi sospes erit dixit iuuenalis.
Marmore diues opus liber inquit primus in arte
Diues naturæ regnum quarto quoq; casu
Maximus introitu uoluit proferre secundi.
Neutrali generi iunxit Teres ipse Catullus.
Lucanus scribit: Rerum nos summa sequetur
Imperiumq; comes: Iam cætera pono marina
Cum fœmininis quæ consuetudine nulla
Iunguntur: gurges stipes poples quoq; trames
Fomes uel cespes limes testantur abunde
In ges at excipias muliebria bina tenente
Obliquis & enim: Seges ac teges indicat illud.

In Es longum.

Nomen in es longum si quinte sit tamen: esto
Fœmineum Species acies exempla teneto.
Excipiturq; dies: singulari nanq; marinum
Vel muliebre dabit: plurali masculeum dat.
Meridies eius compositum sit maris usq;
Cætera quæ retinent es longum: propria si sunt
Masculei generis dicuntur: monstrat Achilles
Iungitur his Aries paries quoq; sunt quia longe
Tolle ceres muliebre Appellatiua tamen si
Attineant homini communia dictio uates
Vt locuplex heres: locuplex neutrum quoq; fertur
A pede compositum commune genus retinebit.
Sume bipes quadrupes ue tripes sonipes alipesq;
Plinius ac plures etiam quadrupedia dicunt
Compedis hæc compes muliebre genus sibi querit
Altera fœmineum poscunt: uelut illa quies hæc
Et cedes uulpes strages labes uel apesq;.
Siue lues clades seu spes nubesq; struesue.
Merces mercedis moles proles abies &
Hæc ualles etiam: sed uallis & hæc reperitur. Ver. xi.
Multitudo quidem pubes hæc poscere debet
Pro porco uerres generi coniunge marino.
Huppomanes neutro recte concedere debes.
Hippomanes quod sæpe male legere nouercæ. V.

In Aes.

Masculei pres est. Aes aeris iungite neutro.

In Is.

Aedilis maribus quia solum conuenit est mas
Illa enim lector generis dic esse marini
Quis n p̄cedunt aut c uel consona duplex
Exempla ostendunt hic panis funis et amnis.
Torquis item piscis fascis fustis quoq; postis.
Vectis & hic axis collis sic ensis & anguis
Hic unguis mensis follis simul ignis & orbix.
Hic cassis torris uermis simul addere debes.
Dixerunt ueteres hæc Amnis funis & anguis
Maximus in primo de Sylla hæc ꝓtulit anguis
Vergilius primo descripsit: lucidus anguis. in g.
Orbis fœmineo iunxerunt masculeoq;
Tolle bipennis eis muliebre genus quia poscit
Ast adiecttiuum uates fecisse uidetur
Vndecimo dicens: ferro sonat alta bipenni
Franximus excipias etiam commune canisq;
Pestis fœminei est: neptis uestis quoq; nauis
Sic ut ais turris peluis uellis quoq; febris
Restis uel finis uel clunis fœminei sunt
Masculeiq; simul: maribus sed compositiua
Aut ex fœmineis: sique adiectiua manebunt
Communis generis dicuntur talia cuncta
Iccirco a sanguis commune exanguis habebis
Exangue & neutrum: sic exanimus generantur.
Cuspis & hæc retinet: communeq; tristis habebit.
Iungitur & neutro per casus scilicet ipsos
Obliquos tantum. Nasonis carmina magni
In primo retinent. positoq; tricuspide telo
Mulcet aquas rector pelagi. Dicasq; marina
In patrio crescit quibus unica syllaba tantum.
Vt lapis hic lapidis: puluis sic pulueris huius
Sanguinis hic sanguis: uomis cinis additur illis.
Puluis hetrusca tamen primoq; ꝓpertius inquit
Hic cucumer dat eris: cucumis tn̄ hic cucumis dat
Tollitur hæc cuspis fœmellum cuspidis huius
Cassidis hæc cassis: lis litis: iaspis & aspis
Glis glitis glissis. Glis gliris masculeo da:

Cætera iam retinent muliebre genus fere cuncta
Quæ similem recto uariare solent genitiuum.
Classis auis pandunt: pupis messisq; securis
Vis cutis & bilis: strigilis: commune canalis
Dat genus: at melius muliebri iungier inquit
Seruius in terno: uerum si græcula dant is
Id gen⁹ in nobis seruant quod more pelasgum
Hic paris hic tybris thetis hæc ægis quoq; tigris
Commune est hostis: ciuis: testis: iuuenisq;
Additur & samnis: sānite ast: Neuius inquit.
Hic hæc dis ditis dites & ditia format
Commune est pubis: ceu quinto Serui⁹ effert
Inde est impubis cōmune impubeq; neutrum
Atq; mola ueniens communi trade molaris
Nanq; adiectiuum ualet esse tamen quia sæpe
Ad lapidem dantem ue simul uoluere referri
Consuetudo frequens generi dedit ipsa marino
Si ad homines aliasq; ualent res nomina iungi.
Tum per e fac neutrum dulcis testabitur hic hæc
Hoc & dulce simul tristis uel plurima iunge.

In Os.

Bis duo fœmineū dant os: cape dos simul & glos
Gloris: cos arbos. Cōmunia quinq; notantur
Custos bos impos: cōpos simul atq; sacerdos.
Altera cuncta maris dicuntur nempe latina.
Ceu ros flosq; nepos: mos moris iunge leposq;
Hæc duo neutra ferunt os oris: sic & os ossis.
Iunge chaos neutro: melos argos: noīa græca.
Sunt fœminini quoq; græcula suntq; marini.
Hæc lemnos tenedos sint testes: hic logos heros
Hic hæc chironomos Tortelius uelle notauit.

In Vs breue.

Vs bræue quod retinet: seu quartæ siue secūdæ
Arboris ac nomen: muliebre genus retinebit
Vt myrtus laurus uel quercus siue cupressus
Appellatiua hæc muliebria quippe feruntur
Artus crystallus costus quibus adde phaselus:
Acta faselus ait naso: tamen ille Catullus
Quum tibi niliacus portet crystalla cataplus
Marcus & ipse tulit.

Iunge hæc pdictis nardus synodusq; papyrus
Vann⁹ abissus itē:diphthongus siue smaragdus
Byssus & ægyptus. Nardū costum quoq; fertur
Hæc Atomus Cicero de fato dat muliebri.
Carbasus hic phocas: docet hæc at serui⁹ ipse
Vergilii quarto profert hæc galbanus idem.
Lucanus dixit peregrinaq; galbana sudant.ī.ix.
Altera græcorum quæ sunt communia nobis
Id cōmune genus retinent:exempla teneto
Hic hæc philosophos seu philosophus pp nr̄os
Hic hæc philocalos seu philocalusq; latine
Post sextum maurus commune ait eē tyrannus
Communi generi da pampinus & paradisus
Supparus addatur: quia sic uoluere priores.
Cætera uel quartæ pdicte siue secundæ
Esse marina uolunt: metus hic animusq; docebūt
Hic ficus ficus uel fici: tu uicium dic.
Hæc ficus ficus fici: & pomum sit & arbor.
Flectendi carmen tibi latius omnia monstrat.
Hic dat acus: q̄q̄ femello sæpius hæret.
Hoc acus est aceris nēpe est purgatio grani.
Seruius in quinto docet hic hæc iridis arcus.
Iride pro hic arcus cicero hui⁹ ptulit arci.d.n.d.
Enni⁹ hæc arcus ponēs quartæ associauit.pr.
Hæc hum⁹ hæc aluus muliebria quippe docem⁹
Hæc dom⁹ hæcq; colus: sūt quartæ sūtq; secūdæ
Fœminei quartæ generis sunt ista notāda.
Hæc an⁹ atq; nur⁹ socrus & manus & trib⁹ idus
Porticus: at pelagus neutrali tradere debes.
Tam maris & uulgus q̄ neutri cōperiemus
Virus habet neutrum: pluraleq; fugit ubiq;
Vult pen⁹ hoc penoris pen⁹ hic hæc iūgito quartæ
Sic specus hic hæc hoc. Pris.
Vs breue nomen habēs: si tertia forte reflectit
Neutrali iungas: pandit tibi munus opusq;.
Hic lepus esto maris. Ven⁹ hæc muliebre tenebit
Est cōmune ligus uetus omne reposcere debet.
Vult pecus hæc pecudis: pecus hoc pecoris generabit.

In Vs longum.

Quæ dant us longū: si sint monosyllaba: neutri

Sunt generis: monstrant pus thus: uel cætera cunct
Tollantur mus hic Grus sus commune reposcunt
Fœminei generis uerum polisyllaba sunto.
Hæc uirtus incus tellus quoqꝫ pandit abunde.

In aus.

Hæc laus accipiet: fraus hæc assumere debet:

In. S. precedente consonante.

Consona bina quidem nomen si terminat: atqꝫ
Est adiectiuum triplex genus addere debes.
Hic hæc hoc expers prudens simul indicat illud
Vult commune genus bifrons celebsqꝫ parensqꝫ
Princeps ac anceps municeps serpens simul effrons
Altera si fuerint monosyllaba: fœminei sunt
Sed scrobs masculei reperitur; uel muliebris.
Arboris hic hæc stirps generis tamen hæc retinebit
Mascula seps pons mons fons: & mars dicimus esse
Sic & adeps forceps manceps quoqꝫ iunge marino
Iunge triens quadrans dodrans sextans quoqꝫ dextans
Varro adipes illas dixit dum rustica tractat.
Cætera cuncta uolunt muliebre genus retinere
Sicut hyems ue cohors

In Ax.

Ax adiectiuum nomen capiendo: tenebit
Omne genus fallax hic hæc hoc monstrat & audax
Cætera fœminei dicas: licet altera sepe
Interponatur sibi consona: lanx uelut & falx
Pro pede masculei generis sit calx retinens x.
Calcis pro materia retinens es fœmineum dic. cap.
Hic dat abax thorax plerunqꝫ abacus reperitur.

In Ex.

Ex duo masculeum capiunt monosyllaba: grex rex
Altera cuncta tamen monosyllaba fœminei sunt
Est commune silex muliebria dicito uibex
Hæc ramex forfex forpex carexqꝫ supellex
Cætera (ni fuerint tamen adiectiua) marinum
Dant genus ut uertex pollex codexqꝫ culexqꝫ
Murex & ueruex cortex: hic hæc reperimus
Hicqꝫ pulex cimexqꝫ senex caudex uel apexqꝫ
Dixit amica senex uarro tamen ipse uetustus
Vergilius pumex hic profert: hæcqꝫ catullus

Hic aut hæcq; latex quondam nunc iunge marino
Imbres incerti melius muliebre tenebit.S.
Sumit obex hic hæc: melius tamen hic monet idem
Exlex communi generi coniungere debes.
Si uero fuerint hæc accidentia poscunt
Omne genus simplex uel duplex pandit abunde.

In Ix.

Que dant ix breuis & penultima sit genitiui
Mascula sunt: fornixq; uarix exempla teneto
Sardonix hic hæc: muliebre filixq; cicatrix
Cætera seu lodix uel ceruix fœminei sunt.
Iunge mari phœnix: lucani sextus habebit
Aut cinis eoa positi phœnicis in ara
Fœmineis etiam uerbalia nomina iunge.
Vt nutrix meretrix natrix quoq;: si tamen illud
Est species anguis generi concede marino.
Fert natrix uiolator aque lucanus in octo.
Adiectiua genus ceu fœlix omne tenebunt.

In yx.

Nomen in yx grecum est: patriumq; genus retinebit
Hic phryx hic & eryx: hæc styx sandix cape testes
Et getulus oryx undena fert iuuenalis.

In ox.

Adiectiua quidem sunt ox retinentia cuncta:
Hic hæc hoc atrox uelox ue exempla tenebis
Fœmineo generi nox & uox adde: cel̄oxq;
Siue secunda docet plauti seu quarta thalia
Scapha celox proprie phoca tradente uocatur.

In ux.

Communi generi dux hic hæc iungere debes.
Lux faux at dicas muliebria nux uelut & crux.

In ynx & inx.

Incerti generis lynx est: muliebre tenet phinx

In unx.

Coniugis at coniunx commune genus retinebit
Hic retinet quincunx sexcunx septunxq; deunx hic.

Finit carmen de generibus.

Carmen de præteritis per
Ant. Mancinellum. lib. iii.

93

Primæ coniugationis præterita. Titulo. i.

Nstantis persona solet formare secunda
Præteritum uertens S in ui ducitur ergo
A canto cantas cantaui Regula presens.
Actiuis neutrisq; simul primo ordine seruit.
Cœno cœnaui cœnatus sum quoq; reddit
Potaui poto uel potus sum reperitur
Iuro iuraui & iuratus sum generabit.
A titubo ueniet titubaui uel titubatus.
Præteritant in ui diuisas infima quædam
Namq; domo domui: crepui crepo sumere debet.
Discrepui pauiq; simul fert discrepo rite.
Increpui ueruntamen increpo semper habebit
Bis tamen a plauto tantum formatur in aui
Dimico uult aui cum naso fert in amore.
Dimicui micui fricui secui tonui dic
Et sonui uetui quinto manilius inquit
Aura per extremas resonauit flebile rupes.
A plico fit plicui perfectum siue plicaui.
Quod tibi compositis noscetur: nam per ui fert
Præteritum quotiens assumit præpositiuas
Explico uel replico demonstrant applico siue
Nomine cum uero compositum format in aui.
Namq; duplicaui fert duplico multiplicaui
Multiplico: triplico perfectum uult triplicaui.
Prima etiam quandoq; tamen formantur in aui
Namq; applicaui Cicero Varroq; tulerunt
Atq; explicaui: raro tenet implico caui

Sed supplicaui tantummodo supplico reddit
Præteritat cubuiqꝫ cubo: sic incubo cuius
Compositiua solent primam ternam ue tenere.
De quibus in terna q̄plurima quippe docebo
Nexo etiam nexas uel nexis nexuit edet
Et neco dans necui: potuit quoqꝫ ferre necaui
Doqꝫ dedi format iuuo iuui: uult lauo laui
Sic relauo gignit perfectum rite relaui.
Præteritum circundo quidem circundedit effert
Protulit in quarto Manilius ipse iuuauit.
Stoqꝫ steti generat: perfectum compositiua
Conduplicant eius: Resto nam restitit edet
Constitit a consto prosto fit prostitit usqꝫ.
Abstitit absto dabit: sic institit affert insto.

Secundæ coniugationis præterita. Titulo. ii.

In Veo.

SI Veo formabit uerbum fortasse secundæ
Tunc eo uertit in i faciens perfecta notantur
Dans moueo moui foueo foui paueoqꝫ
Præteritum conniuo quidem conniueo siue
Conniui pariter connixi & flectere possunt
Ferueo uel feruo terne ferui generabunt.
Ferbeo præteritum mihi ferbuit edere debet.
Languit efficiet perfectum langueo rite;
Nempe Cii ciuiqꝫ simul: Cio uel cieo dant.

In Deo.

Longaqꝫ uocalis si naturaliter esset
Aut ar ante deo: semper deo uertitur in si;
Rideo sic risi generat: sic suadeo suasi
Ardeo fert arsi: Sed stantibus e uel i curtis
Ante deo semper eo cedit ponitur ac i.
Vt sedeo sedi: sic eius compositiua
Insedi insideo: subsedi subsideoqꝫ;
Dat uideo uidi præuidi præuideo dat.
Strideo uel strido stridi generat: licet i det
Ante deo longam: geminant hæc præteritando.
Pendeo demonstrat cum tondeo: namqꝫ pependi
Atqꝫ totondi ferunt: uult mordeo ferre momordi
Spondeo præteritum geminat quoqꝫ dando spopondi
Ast in compositis eadem minime geminantur

96

Despondi pandit despondeo:pendeo solum.
Dependi format p̄mordeo concipit usq;
Præmordi tantum:detondi tondeo defert
Ennius annales scribens ita protulit ipse
Et detotondit agros lætos atq; oppida cœpit
Ante deo quando retinent au uerba secunde.
A participio perfectum sumere debent.
Ausus sum faciet nanq; audeo gaudeo sumq;
Gauisus flectit:ueteres ausi uariarunt
Sic quoq; gauisi:iam cætera quæ deo formāt
Præteritant in ui diuisas. Candeo sicut
Cāduit:at pransus sū prandeo dat quoq; prandi.

In Geo.

L.uel r ante geo positis:geo uertitur in si.
Hoc pacto indulsi profert indulgeo:fulsi
Fulgeo:sic alsi fert algeo:tergo tersi
Vrgeo uult ursi:iungatur mulgeo mulsi
Vel mulxi quoniā:mulsi quoq; mulceo reddit
Si tamen ante geo natura syllaba longa
Ponatur recte geo semper uertitur in xi
Augeo sic auxi luxi dat lugeo rite
Præteritant in ui diuisas cætera cuncta
Hinc rigeo rigui uigeo uigui generabunt.

In Leo.

Si leo præcedit fortassis consona quædam
Iuncta sibi semper:dabit eui præteritando.
Compleo cōpleui Fleo fleui exempla teneto.
Ex oleo ue leo compostum dat quoq; in eui
Præteritans oleo sed fert olui uel oleui
Fert abolet redolet leuit & luit hinc adoletq;
Exoleo leui tantum tetit obsoleoq;
A soleo quoniā solitus sum quod soluiq;
Præteritat non est ex obs tamen ac oleo fit
Deleo deleui:releo donato releui.
Cætera iamq; leo monstrantia præteritabunt
Diuisas in ui:doleo dolui manifestat.
Exculit excello ue excelleo celluit Ex q;.

In Queo.

Torqueo uult torsi:distorqueo compositiuum
Distorsi formatq; retorqueo nempe retorsi.

In beo ceo meo neo peo reo seo teo.
Si beo: siue ceo: meo: uel neo: si peo forte
Verba: reoq;: seo: teo: uel queo terminat ulla
Tunc uertetur eo per ui dissyllaba rite.
Hinc habeo uobis habui formare ualebit:
Sic rubui rubeo docui doceo iacuiq;
Tum seneo senui: placeo placui & placitus sum
Fert mereo merui: pateo patui dare debet.
At iubeo iussi perfectum uelle notatur.
Sorbeo uel sorbo dant sorbuit addito sorpsi
Mulceo fert mulsi: maneo mansi: neo neui.
Hæreo fert hesi tuxi dat liceo quippe

Tertiæ coniugationis præterita. Tit. iii.

In Glo.

Nte cio quotiens dat a tertia: pellit a uult e
Oq; mouendo suum perfectum terminat apte.
Id facio feci iacio ieci tibi monstrant.
Ex his compositum q̃uis cum præpositiua
A per i præsentis conuertat regula tandem
Præteriti remanet quam simplicis esse notaui.
Effeci efficio perfeci perficio dic.
Compositum debet facio cum præpositiuis
A per i præsentis conuertere: parte alia cum
Sed si coniungas ipsum: tenet illud a semper.
Sic cale connexum: uel cum tepe cum treme siue
Cum stupe cum magni: aut parui facio: tenet illud
Abiicio abieci: proieci proiicio uult.
Inuenies simplex icio: quod perficit ici
Ante cio retinent sed i forsitan altera quæ iam
Illud i conuertunt e per cio postea per xi.
Aspicio aspexi: conspexi conspicio dic.
Illexi illicio: pellexi pellicio dat
Tollitur elicio namq; elicui generabit.
Pellicui ueteres pro pellexi uariarunt
Allicuiq; etiam reperitur prisca legenti.

In Dio.

A fodio fodi: Profodi: profodio fit.
Effodi effodio: Confodi confodioq;

In Gio.

In gio præteritant extremum si remoues o.

Sic fugio fugi: confugi confugio fert.
In Pio.
Si capio certe precesserit illud a semper
Vertit in e longum: post o remouendo uidebit.
Preteritum capio cœpi tibi pandit aperte.
Eius compositum presentis pellit a uult i.
Simplicis at remanent perfecta per integra cunctis
Incepi incipio suscepi suscipio dic.
Ante pio retinent u quando uertitur in ui
O semper cupio cupi poscit ue cupiui.
Fert rapio rapui: eripio eripui generabit.
Præteritat sapio sapii sapui ue sapiui.
In Rio.
Dat peperi pario: quare simul Ennius ipse
Protulit enarrans: oua parire solet.
In Tio.
Dic quatio quassi geminans ss: Concutioq;
Concussi flectit: percussi percussio dat.
Incussi incutio: Sic cetera compositiua
Carisius tradit quassi non esse per usum.
In Vo diuisas.
Diuisas in uo si consona uerba preibit
O uertunt i per: sic imbuit imbuo format.
Inde tamen tollas struo struxi: uel fluo fluxi
Vngo unxi Coxi coquo per q uel coco per c.
Liqui linquo tenet: tingo tinxi quoq; tingo
Linguo uel lingo fert linxi præteritando.
Tinguere nempe caper docuit non tingere dici.
In guo tamen uerbum minime finire uidetur
Diuisas in uo: quia litera perdidit u uim
Quapropter normam dicas in go retinere.
Dicimus iccirco pinguo & pingo quoq; pinxi
Stinguo uel stingo stinxi: ningit quoq; ninxit.
Vngo nec unguentum retinent u: Seruius illud
Protulit in nono.
In Vo syllabam.
In uo uerba quidem quotiens penultima fert i
Tunc o per i uertunt extremum præteritando
Id pandit soluo solui uolui quoq; uoluo
Longaq; uocalis natura si uo preibit

In xi uo uertunt:id uixi uiuo docebit:
In Bo.
In bo finitum uocalis longa manet si
Ante bo psi poscit: Scribo scripsi quoq; nubo
Fert nupsi nunq̃ b uocis principium: præ
S ualet esse quidem: quapropter psi damus illis:
Altera in u uertunt o: lambo id uel scabo monstrant
Attamen excipias incumbo imcumbis ab illis
Quod quoq; fit primæ: namq; incubo dicitur apte
Incubui sed habent ambo cum præteritabunt
A cubo compositum seu primæ siueq; ternæ
Fert ui diuisas: accumbo uel accubo sic dant
Accubui iungas incumbo uel incubo nanq;
Incubui generant: Sic cætera compositiua
Nunc tamen ipsorum simplex cubo prima reflectit
In Co.
N co præcedens tollatur: & i per o uerso.
Præteritum fiet: seu uici: sed præeunte
Sco conuertunt in ui sco prime tollimus autem
Inchoatiua carent perfectis omnia namq;
Vnde quiesco tenet perfectum rite quieui.
Sic pasco paui declinat: cresco ue creui
Abscisco absciui: consueui præteritabit
Consuesco: uel dic consuetus sum generare:
Carisius posuit: sed consueo tamen ipse
Dat conquinisco conquexi suscipiens.x.
Compesco dispesco petunt compescui disq;
Increbui in crebesco feret: senuiq; senesco.
Disco uult didici uult tradere posco poposci.
Dedidici dedisco tenet: deposco depoposci.
Longaq; uocalis natura si co preibit
In xi preteritat: duco id duxi manifestat
Parco pepercit habet uel parsi: ico dabit ici.
In Do.
In do uerba quidem quis sit penultima longa
In si do uersa perfectum reddere possunt.
Hinc ludo lusi: trudo & trusi uariabunt.
Si rado rasi ledo lesi generabit.
Rodo etiam rodi declinat: uadoq; uasi
Euado euasi: iungantur claudo ue cludo

96

Strideo cum strido stridit uel str iduit effert
Dat cedo cessi: cedo uult ferre cecidi
Pedo pepedit habet. Sido sidi generaret
Pro sidi uero sedi nos utimur usq;
A cudo cudi uel cusi præteritum fit.
Fisi olim fido fisus sum nunc generabit.
A do compositum ternæ est cum præpositiua
A c primitiui perfectum seruat ubiq;
Di duplicans: reddo demonstrat reddidit edēs
Prodidit hic ꝓdo: credo quoq; credidit effert.
Sic & uenundo uenundedit edere debet.
Vendidit & uēdo: condo dat condidit absq;
Condidit abscondo: sed enim do cūcta sequunt
Grāmaticus meminit: caper abscondi docet ipse
Ante do si retinent n: pellunt o: capiunt i.
Si tamen u retinent aut i prius u remouent n.
Vt fundo fudi: scindo scidi adde sidiq;
At tamen asseuerant n cætera præteritando.
Defendi ut scandi: sic eius compositiuum
Ascendo ascendi: Tollunt ut quis duplicatur
Syllaba prima uelut demonstrat pendo pepēdi
Tendo tetendi item tundo tondi ue tutudi
Grāmaricus docuit: diomedes dat quoq; tunsi
Cædo cecidit habet: cecidi cado sumere debet
Compositis nunquam penultima cōduplicatur
Hinc mihi perpendo perependi præteritabit
Extendo extendi: pertudi & pertudit aiunt.
Sic etiam uariant concidi concidit atq;.
A do compositū geminat: sto disco ue posco
Prodidit hinc prodo: resto uel restitit effert
Dedidici format dedisco: deq; poposci
Deposco. A curro geminăt tria ꝑteritando
Pandit decurro decurri uel decucurri.
Excurro præcurro simul: sed cætera tantum
Incurri incurro discurri dis quoq; curro.
Sæpe repūxit habet pupugiq; re nēpe Repūgo.

In go.

R go præcedens per si go uertere debet.
Atq; regendo tamen compostū tollitur inde.
Vt mergo mersi: spargo sparsi quoq; tergo

Tergeo uel tersi. Cõuertunt cætera sed go
In xi: quod rexi rego mõstrat: Cĩgo ue cinxi
Ango anxi. Tingo uel tinxi: pingo ue pinxi
Et sugo suxi: fingo finxi: tego texi.
Affligo afflixi: sic ungo suscipit unxi.
A lingo est linxi: mingo minxi: quoq; meio
Dat minxi & meii. Diomedes testificatur.
Hæc de pteritis in go diuisa uideto
Mingentis musæ scito dixisse catullum.
Atq; regẽdo licet compostum syncopa detur
E per præsentis perfectum seruat id e post
Perrexi id pergo surrexi surgoq; monstrant
Dirrigo sed certe uel porrigo corrigo siue
Arrigo conuertant licet e per i simplicis usq;
Omnia sectantur: direxi ut dirigo sicq;
Porrigo porrexi. Frango dic tradere fregi.
Sic ago uult egi: lego legi: compositiuum
Simplex consequit: cõstringo flectimus inde
Confregi perfringo tenet perfregit ubiq;
Exigo sic profert exegi: sicq; subegi
Vult subigo cogo perfectum trade coegi:
Perlego perlegi relego dic uelle relegi.
Ablego compostum mutando significata
Præteritũ mutat pãdunt tria uerba uelut sunt
Negligo neglexi: intellexi intelligo iunge
Diligo dilexi. Pango pegi uariabit:
Impingo impegi pepigi quoq; pãgo ue pãxi
Proq; paciscor eni dixerũt pango uetusti. Pris.
Præteritat pepigi uel pactus sumq; paciscor. S.
A tango est tetigi. Pũgo pupugi quoq; pũxi
Expungo expunxi: sed dicim⁹ atq; repungo
Dupliciter pupugi uel punxi. iungito quis re.
Ex etiam tango ueniens nunquam geminatur.
Attigit attingo demonstrat: contigit atq;.
Ex ago uel frango lego certe compositiua
Simpliciũ seruant perfectum: prodigo sic dat
Prodegi: dego uel degi: infringoq; fregi.
Colligo collegi. Præter tria dicta superna
Negligo neglexi: dilexi intelligo iunge.

In Ho.

In xi perficiunt ueho uexi uel traho traxi.

In Lo.

Nempe lui poscunt in lo finita uelut sunt
Cousulo consului: colui colo: sic alo nanq;
Fert alui molui molo: iungas occulo formās
Occului. Duplicant l quæ nos tollimus inde
Quæ si principiant a mutis congeminantur
Syllaba prima quidē q̄uis uocalis habetur
Non eadē semper pepuli quod pello docebit.
Vel tollo tetuli: pro quo iam sustulit affert.
Ast etiam tetuli tulo quondam præteritauit.
Fallo fefellit habet cōpostū non geminatur
Namq; refellit erit compello compulit edit
Psallo petit psalli: uello uelli quoq; uulsi
Exculit excello ue exelleo celluit Exq;.
Perculit ostendit percello præteritando.

In Mo.

Ante mo si lector uocalis longa daretur
In psi conuertas o: promo dicito prompsi.
Demo uel dempsi como compsi: quoq; sūpsi
Præteritant in ui diuisas altera cuncta
Sic uomui dicunt genui: tremui fremuiq;.
Ast emo fert emi præmo p̄ssi uelle notatur.
Sic adimo & redimo dat ademi datq; redemi.
Sed redimo redimere creans format redimiui.

In No.

In no præcedant o uel g si tamen ipsa
Diuisas in ui perfectum reddere debent
Vt pono posui: sic eius compositiua
Suppono posui: cōpono composui. Sup.
Pono modo posui: ueteres dixere posiui.
Gigno petit genui: gegno sed dixere uetusti
A cano cōpositum per ui quoq; p̄teritabit
Succino succinui sic occino pandere debet
Occinui Crispus tamen occano protulit ipse
Occanui: diciq; probus simul occinit inquit
Nam cano dat cecini.
M no præcedens in psi no uertere debet
Vt temno tempsi. Sed cætera ui retinebunt
Desino desiui uel desiit indicat illud.

Sterno simul straui: sino siui uel siit effert.
Publi? & scaurus sino sini preteritarunt. Dio.
Dat cerno creui: sperno spreui: lino liui.
Siue lii & leui nomen liui ualet esse.
Ab leo quod simplex est quis nō sit in usu
Fit leui: monstrat deleui deleo quippe
Inde uenit letum quod uitam deleat omnem.
Atq; lino lini flexit quoq; sæpe uetustas

In Po.

Rumpi rumpo tenet: corrupi rūpo cor affert.
A brumpo abrupi: sic altera compositiua.
Ante po si uero psentia corripiunt e.
O uertunt in ui diuisas. Id strepo pandit
Dans strepui: retinet tamen r quū forte uel l q;
Ante e productam præpo conuertere debent
O per si: repo id repsi carpsi quoq; carpo
Vel scalpo scalpsi serpo serpsi quoq; mōstrant
Sic sarpo sarpsi generabit præteritando.

In Ro.

In ro ui poscunt: triui ut tero: uel sero seui.
Quæro & quæsiui: sed desero deserui dat
Iserui flectit sic insero: ponitur id pro
Immitto quotiens inseui ast insero poscet
De tamen arboribus dicens. Serui sero seui
Ast pro ordinaui ueteres dixisse notantur
S geminanturo dans ussi: uel gero gessi
Verro facit uerri uersi quoq;: curro cucurri.
Denegat a uerro perfectum sed diomedes
A curro certe solum tria congeminabunt.
Pandit decurro decurri uel decucurri.
Excurro Præcurro simul: sed cætera tantum
Incurri incurro discurri disquoq; curro.

In So.

Oq; per i uertunt in so finita latinis
A cui suscipiunt: exemplum sume lacesso
Nanq; lacessiui generat: generatq; lacessi.
Arcessiuit item arcesso ac arcessiit effert
Viso uolunt uisi formare facesso facessi
Inde capesso dabit perfectum rite capessi
Quæso quæsiui quæsi quoq; præteritabit:

Pinsuit a pinso est.

In To.

Pectuit a pecto: pexi seu pexuit effert:
Necto tenet nexi uel nexuit e uariando.
Plecto quidem plexi passiuum plector habetur
Flecto etiam flexi: petii peto siue petiui.
Verto tenet uerti: meto messuit edere debet
Stertuit a sterto: mitto misi capietur
Sic & omitto suum compostum gignit omisi:
Actiuum sisto perfecto quippe carebit. Priscia.
Compositum fuerit uel simplex: sisto tamen si
Est absolutum designat sto uelut atq3
Præteritat ueluti sto: semper resto resisto
Restitit ostendunt: sic consto constitit atq3
Consisto persto persisto & perstitit edunt
Institit insisto uelut insto præteritabit
Absto uel absisto simul abstitit euariabunt
Protulit a sisto statui atq3 steti diomedes.
Nam duplici sensu fruitur: uelut is quoq3 dixit
Nullum præteritum sisto uelut tradere phocas.

In Xo.

Texuit a texo: nexo quoq3 nexuit edunt.

Quartæ coniugationis præterita. Titulo. iiii.

Vartus in actiuis neutro quoq3 tradidit ordo
Veneo præteritans eo uel quæo compositumq3
In cio si uerbum simplex est pre cio dans n.
Id cio fert in xi demonstrat uincio uinxi
Sancio sanciui sanxi quoq3 sanciit effert.
Sanciui quondam dixerunt sanciit atq3.
Ante cio retinent n si non uerba mouendo
Tunc cio per si dant perfectum: ut sarsio sarsi.
Farcio uel farci: rausi uel raucio: fulsi
Fulcio uel fulxi recte formare ualebit
Cætera tollendo S personæ quippe secundæ
Præteritum iuncta ui reddere posse docemus
Nesciui pandit: quod syncopa nesciit effert.
Tollitur u cunctis: sed enim ui dantibus ipsis
Mollio molliui: seu mollit edocet illud
Sic cio cis cieoq3 cies: ciui & ciit effert.
Grammatici seui seuiui & seuiit aiunt.

Amicio amicui perfectum dat diomedes
Iui reddit eo uel ii:quiit & queo quiui
Veneo pteritat ueniui & ueniit apte
Factus sum fio patefio sum patefactus:
Suffio generat suffiui & suffiit. Et si
Passiuo a neutro cōponitur at quia uertit
Significata simul uariatio uertitur ipsa
At suffire thimo cerasq; recidere inanes. G.iiii.
Cum fieri faciat simplex suffire poeta
Protulit. Excipim⁹ pdictis haurio:nā fert
Hausi dixerunt hauriui ab hauriit olim.
Præteritum sepsi dat sepio:sensio sensi
Dat uenio ueni:sed aperio dat ruit usq;.
Nempe cooperio ruit ac riit edere debet.
Versilogus reperit uel repperit indicat āple.
Cōperio dicunt perfectum comperit esse
In tribus est salio salii saluiq; saliui
Cābio fert campsi:sed ait tamē aio notabit.

Carentia pteritis unde accipiunt. Ti.v.

Quædam uerba carent perfectis utimur autem
Ex illis uerbis quæ sunt mage proxima rebus
Percussit ferio:tollo det sustulit inde.
Suffero sic etiā:nā substulo cōmodat ipsis
Siueq; sustollo:fero dat tulit:id quoq; quondā
Formarat tollo:retulit uel rettulit inquam
Affero & attollo dant attulit ut diomedes
Cerno sed a cresco perfectum sumere creui
Dicitur a statuo sisto statui retinebit
Vel stetit a sto fert:quod latius ante notatur
Sisto tamen phocas nil dat:nec polleo glisco.
Nec quatio:mœstus sū mœreo mœreor & dāt.
Grāmaticus quatio quasi uariare notauit
Sido caret sidi:sedi mutuatur ab illo
A suo nempe sui capiet sum pteritando
Ast insaniuit furit accipit ut monuere
Inceptiua carent perfectis omnia:sicut
Pallesco nigresco docent horresco labasco
Ast opus est quotiens perfectis utimur illis
Perfectæ formæ sic:palluit horruit aiunt.
Sæpe tamen uates dicunt horrescere cœpit.

Brachia cœperunt nigris horrescere uillis. Nas.
Brachia cœperunt leuibus nigrescere pennis. Nas.
At timeor metuor: renuor: tremor: urgeor angor
Et discor poscor uescor simul arguor adde
Liquor uel medeor: reminiscor: quippe carebunt
Omnia præteritis: uerum pars maxima sumit
E sociis poscor sum postulatus habebit.
Et uescor pastus medeor medicatus habeto.
Arguor accipiet conuictus: sed tamen olim
Argutus dederat liquor liquefactus adibit.
Peccato argutus Solinus fert prope finem
Decorisq; arguta tulit plautus quoq; uates.
Nempe recordatus capiet reminiscor ubiq;.

Verba in or quomodo
Præteritant. Titu. vi.

Assiuum uerbum cōmune ue de quoq; ponēs
P Intus ctus: sus xus: perfectum tradere possunt
Nam participium iūcto sum sumere debent
Celor celatus sum: doctus uel doceor sum
Sum patior passus: nitor sum nixus habebunt.
Altus alor profert alitus quoq;: quod mage laudant
Conditus. Abscondor consus simul abs generabit
Conditus abs melius: nam condor conditus effert
Ostendor tensus tentus simul edere debet
Nam tendor tentus: deletus deleor effert
Scito fatigatus non fessus ferre fatigor
Fictus sum fingor: pictus sum pingor habebit
At findor fissus: figor fixus generabit.
Inseror insertus uel & insitus arboris autem
Insitus & pomi est: hominis tamen ac alicuius
Esto rei insertus.
Dat nitor nisus uel nixus more uetusto.
Nempe fruor fruitus uel fructus sum uariabit
Sed fruiturus habet fructurus nemo notauit
Ortus sic etiam profert oriturus ubiq;
Eruiturus item dabit erutus ut docuere
Fretus confisus fertur sic dicito nomen.
Threicia fretus cithara fidibusq; canoris. v.
Defeciscor habet defessus: concipit autem
Nanciscor nactus pactus pepigiq; paciscor.

A quæror eſt quæſtus:paſcor paſtus capenatus
E naſcor complexus habet complector:habemus
Mortuus a morior moriturus ſitq; futuri.
Sed moritum generat ſicut monuere ſupinum.i.
Iraſcor profert iratus ſum uariando
Expergiſcor habet ſumq; experrectus ubiq;
Expergefio ſum expergefactus habebit.
At comminiſcor commentus ſum generabit.
Gignit adipiſcor ſed adeptus ſum bene lector
In quor deponens in cu quor uertere debet.
Poſt tus ſuſcipiens participium manifeſtat.
Inde locutus erit dicendum:ſiue ſecutus.
Ordior orſus habet:merui mereor retinebit.
Comperior monuit phocas dare comperit uſq;
Sic & diuertor diuerti præteritabit.
Deq; tamen uerbis or dantibus:aſpice ſupra.

Præterita e diuerſis præſentibus deriuata. Tit.vii.

FRigeo uel frigo frixi retinere notamus.
Luceo dat luxi:luxi quoq; lugeo format
Nexuit a necto uel nexo:fulgeo fulſi
Fulgo ue ſuſcipiunt:cerno & creſco dato creui
Fert paueo paui paſco ſimul accipit illud.
Sto ſtetit ac ſiſto conſto uult conſtitit atq;
Conſiſto:pendo uel pendeo quippe pependi
Abſto uel abſiſto ſimul abſtitit euariabunt
Affero & attollo dant attulit ue Diomedes
Hempe acui profert aceo:profert acuoq;
A pateo & patior:pandor quoq; paſſus habetur
Vertor cum uerror uerſus ſum præteritabit.

Neutropaſſiua. Tit.viii.

HAec neutropaſſiua ferũt ſolummodo noſtri
Gaudeo gauiſus:factus ſum fio tenebit
At fio fiſus.Soleo ſolitus ſoluiq;
Audeo fert auſus:quoniam dixere uetuſti
Auſi gauiſi fiſi ſolui quoq; fii.

Carentia temporibus modis perſonis numeris Tit.ix.

PErſonis numeriſue modis ac tempore molta
Deficiunt:ambeſt ſolum dixere priores

Nempe forem ue fores foret & fore siue fuisse
A suo sunt uoces: olim id dixere uetusti.
Induperatiui cedo uel cedite uoces.
Salue saluete & salueto: Sal quoq; uere
Sic & aue flectas: salueto asinaria plauti.
Faxo pro faciam primi uox sola futuri.
Haud sibi cum danais rem faxo & pube pelasga
Esse putent: nono maro nempe uolumine dixit
Nempe optatiui quondam iunxere futuro
Faxim uel faxis tantum: faxit quoq; faxint
A subiunctiuo datur ausim ausis simul ausit
Insit duntaxat: quæso sibi quæsumus addit.
Quæsumus in primo de legibus inuenietur
Inquio declinat aut inquam ac inquis & inquit.
Inq; quiunt addas: perfecto inquisti aut inquit
Induperatiui uox inquit uel inquiat esto. Pri. x.
Aio uox præsens dat ais dabit ac ait aiunt
Ast imperfectum totum uariabitur usq;.
Præteritum dat ait: Sed ai pro dic reperitur
Ai as siue negas dixit comœdia plauti. Rud.
Persona prima caruere frequentia: uerba
Sicut ouas furis atq; daris foras quoq; faris.

Odi: noui: memini:
Cœpi: Pepigi. Tit. x.

Di uel noui: memini cœpi pepigiq;
Instantis sensum perfecti & sumere debent.
Odi cum noui cœpi pepigi caruere
Induperatiuis: de quo phocas Diomedes.
Vox infiniti sit nosse uelut meminisse.

Impersonalium præterita. Ti. xi.

Eduit a tedet perfectum sumere debes.
Pertesum est pertedet habet perteduit atq;
Latius id regimen nostrum uerbale docebit
Est ue fuit miseret debet generare misertum
A libet est libuit: libitum quoq; dicitur inde.
Sic licuit licitum ue leges: puduit pudet effert.
Cernes penituit uel oportuit ipse legendo.
Fert piguit pigitum ue piget: probo rite supinis.

De quattuor uerborum
formis. Ti. xii.

Spica

Erborum forme sunt quattuor accipe lector
Perfectum meditatiuam simul atq; frequentem
Adde incœptiuam ueluti lege lecturioq;
Lectito cum curso feruesco siue tepesco.

Perfecta forma.

Perfectam poteris formam deflectere cunctis
Temporibus cunctisq; modis seu prandeo curro.

Meditatiua.

Sunt meditatiuæ formæ uerba omnia quarti
Ordinis:atq; rio retinentia:Seruius auctor.
Esurio monstrat:talis rio forma supino
Adiicit hinc lectu mihi lecturio generabit.
Optatiua uocat laurentius in rio uerba.
Aut hæc significant q̃tum sua prima notabant.

Frequentatiua.

Forma frequens in so:to:tor:xo:clauditur usq;
V per o conuerso supremi sæpe supini
Descendit:sic a cursu curso solet esse.
A scriptu scripto:nexu nex o capiemus
Ordinis at primi uerbum: si forte tenebit
A prius u:mutat per i tunc a:deq; uolatu.
Sic uolito ueniet:Rogito quoq; deq; rogatu.
In gi perfectum facient si uerba secundæ
Personæ tollas s tunc præsæntis & inde
To iungas:cogo cogis sic cogito format.
Sic fugioq; fugis fugito:legito lego gignit.
Sic etiam quæro dat quærito:quæsito nempe
A quæso ueniet:scitor dat sciscitor usq;
De sequor est sector Cum debeat esse secutor
A nosco formes uel noscito uel noto lector.
Prima frequentatis sit coniugatio semper.
Vt curso cursas:sic lectito cursito siue.
Excipitur uisoue lacesso facesso capesso.

Inchoatiua.

Presentis capiens co dat persona secunda
Inceptiua uelut ferues feruesco pauesco.
Hæc in sco finit:dormis dormisco docebit.
Sentis sentisco sciscoq;:cupisco labasco.
Inceptiua tamen non omnia uerba tenere
Primq; tiua ualent:ueluti grandesco putresco

101

Siluesco uilesco: simul brutesco ue iunge
His iuuenesco: uolunt seneo generare senesco.
Ex igne ignescit: flamma flammescit habemus;
Ex herba herbescit: dumescit de quoq; dumis
Tertius ordo quidem semper datur inchoatiuis
In sco uerba tamen laurentius indicat ipse
Vallensis primo incrementum significare.
Idq; placet potius monstrat nam musa maronis
Expleri mentem nequit: ardescitq; tuendo.
De turnoq; loquens ait egrescitq; medendo
Sin in processu cœpit crudescere morbus:
Fluctus ubi primo cœpit cum albescere ponto
Quædam significant q̄tum sua prima notarant
Sicut aderesco dormisco siue labasco.

Desideratiua.

Grammaticus posuit formam desideratiuam.
Vt uiso arcesso quod ab arceo: siue capesso.
Illa quidem phocas diomedes Seruius atq;
Vidimus ut supra forme iunxere frequenti
Quod magis affirmo secteris tu quoq; lector?
De uerbis in so laurentius edocet illud.
Visere significat proprie id quod ad ire uidendum.
Sicq; facesso notat: sic arcesso ue capesso.
Viso frequens posuit sed naso uolumine primo
Vox canet & longas uisent capitolia pompas.

Finit Carmen de præteritis.

Carmen de supinis per Ant. Maucinellum. lib. quarto.

Erba supina tenent uel in um uel in u uariando
Hic doceo doctum doctu quoq; sumere debet.

In Bi.

In bi preteritans tum sumit dando supinum:
Inde bi bi bibitum lambi uel itum generabit.

In Ci.

In ci præteritum mouet i: tum post sibi iungit
Vt uici uictum: sic ictum format & ici.
At feci factum quoniam quotiens retinent a
Ante ci o: uertunt io per tum dando supina.
Vt iacio ieci iactum: facio quoq; factum.
Ex iis compositi si presens i per a sumit

Quod facio inficio iacio eiicio bene pandit
Perfectum certe mouet i: tum postea sumit.
Inficio infeci infectum sic eiicio fert
Eiectum: Vitare docent id parco peperci
Parco tamen parsi dat parsum: Plynius ipse
Inueniendi auri titulo sed parcitum inquit
Vult phocas disco poscoq; carere supinis.

In Di.

In di perfectum dabit in sum quippe supinum.
Vt prandi pransum cui morsum iunge momordi.
Defendi format defensum: pandoq; pandi
Passum declinat: q̃q̃ patior pateoq;
Dant etiam passum: tonson feret atq; totondi.
A tundo tutudi ac tunsi tunsum quoq; tusum
Respondi generat responsum: rite pependi
Pendeo dat pensum uideo uidi quoq; uisum
Ascendi ascensum: Sedi sessum geminant ss
Et fodi fossum: dat tendo nempe tetendi
Tentum uel tensum: sic eius compositiuum
Ostendi ostentum dabit ostensum quoq; rite
A comedo ueniet ue comesum siue comestum
Edi fert esum uel estum: pedo pepedi
Nulla supina tenet: do nempe datum retinebit.
Ex do composita o per i mutant: & capiunt tum
Ordinis ac terni fuerint tunc compositiua.
Hinc dat itum reddo credo perdo quoq; condo
A bsconsum uel itum profert abscondo supina
Hinc dat itum reddo credo perdo quoq; condo
A bsconsum uel itum profert absconso supina
Ars diomedis ait: sed cudo reddere cudi
Dic cusum: cecidi cado casum nempe creabit.
Ordinis at primi quoniam est circundo datum fert
De cusum uideas quum in si perfecta notantur
N do precedens perfecto si remouetur
F ac tollas etiam formando quippe supino
S geminans: quando correpta est ante suprema.
Findo fidi fissum: Scissum scidit indicat illud
Longi perfecti simplex s iunge supino.
Vt fundo fudi fusum. compostaq; simplex
Diffudi monstrat diffusum: rite sequuntur.

In Gi.

In gi præteritum per ctum formare supina
Debeat instantis mutatur go quia per ctum
Sic pungo pungi uel punxi iungito punctum
Sic ago dans egi feret actum. Compositiua
Ex uerbis in go licet in p̄sente mouent. a.
Tunc per i suscipiunt illud faciendo supina.
Exemplū sumas ago cuius compositiuum
Exigo iam profert exactum frango creabit
Infringo infractū. Tango contingo reducit
Contactum: pango dans pactū uult generare
Impingo impactū fugio fugi fugitum dic.
Ast euphonie causa remouere uolunt. N.
Quum retinet siue a siue i penultima: pandit
Frāgo quidē fractū infringo infractū generādo:

In ii.

Quod dat ii cum ui: debet tum ferre supino.
Ordinis aut quarti uel cuiuscunq; sit illud
Munio muniui seu muniit edere debent
Munitum: scitum scio sciui uel sciit edunt.

In Li.

In li sum finit: quotiens l congeminatur
Instantis: fallo sic falsum dico fefelli
A pello pepuli pulsum: uelli quoq; uulsum
Nempe tuli latum: perculsum perculit effert
Excello excelsum profert excelluit atq;
Exculit: at psallo uoluere carere supino:
Tollo simul: q̄uis sublatum sumere possit

In Mi.

In mi perfectum solet i conuertere per ptum
Emi sic emptum uel ademi format ademptum.
Ante t propterea præponitur. ante t nanq;
M sine p positum ualde male consonat usq;.
Iccirco sumptus promptus quoq; suscipiūt. p.

In Ni.

In ni ntum format ueni uentum generabit
Adueni aduentum cecini quoq; iungito cantū.
Occinit hinc profert occentum rite supinum.
De quo præteritum per ui quo perlege lector.

In Pi.

In psi præteritans i per tum uertere debet.
Rupi dic ruptum: sic cœpi dicito cœptum:
Incœpi incœptum: Capio uult reddere captum:

In Qui.

In qui commutant qui per ctum: sit tibi testis
A liqui lictum: deliqui de quoq; lictum.

In Ri.

R prius o geminans præsens: ro uertere per sum.
Debeat id curro demonstrat rite cucurri
Cursum: sic uerro dans uerri dat quoq; uersum
Fert pario peperi partum: paritum fugit: & si
I pariturus habet duodeno statius ipse
Protulit: atq; hosti ueniat paritura marito
Eius compositum certe formabit in ertum
Competit ostendit compertum: siue repertum.

In Psi.

In psi præteritum: pro si ptum sumere debet:
Hinc scripsi scriptum uel nupsi dicito nuptum:
A scalpsi scalptum compsi comptum quoq; formes
Repsi uel reptum dempsi demptum simul adde
Et sepsi septum: sorpsi nil sorbuit edunt.
Cambio prætereca campsi campsum uariabit.

In Si secundæ uel tertiæ coniugationis.

In si fac mutent si per sum siue secundi
Ordinis aut terni fuerint: dat rideo risi
Risum: sic arsi dabit arsum: fulgeo fulsi
Fulsum declinat: sic tersi tergeo tersum
Et lusi lusum: rasi rasum quoq; iunge.
Hæsi fert hæsum mansi mansum retinebit.
Et iussi iussum: cessi cessum uariabit.
A quatio quassi quassum quoque sumitur apte
A parco parsi parsum & parsurus habetur
E cudo cudi uel cusi ducito cusum.
Inde frequens cuso est: accuso incuso recuso
Hinc componuntur: quare cussum caueamus:
Indulsi indulsum siue indultum generabit
Sic mulsi mulsum uel multum: torqueo torsi
Torsum uel tortum tamen in tum sæpius effert
Duplicat s misi nam missum reddere debet
At gessi gestum dabit: ussi format & ustum

103

Ferre capessitum uoluere capesso capessi.

In si quartæ coniugationis.

Ordinis at quarti perfectum: si retinendo
In tum formabit præ euntibus l uer r arsi.
Farcio dic farsi farium: farsi quoq; fartum
Fulsio uel fulsi fultum: sed cætera debent
Vertere si per sum: dat sensi sentio sensum
Rautio uel rausi rausum s sic cambio campsi
Campsum declinat: tamen hausi concipit haustum.

In Ti.

A stetit est statum: nomen status est breuiandum
Lucanus decimo quorum stata tempora status
Ex sto uel sisto duplici composita supino
Iunxerunt ueteres: monstrat absisto uel absto
Abstitit: abstatum quoniam uel itum generabunt
Præstatum uel itum præsto quoq; præstitit effert
Dat uerti uersum: aduerti aduersum uariabit.

In Vi syllabam.

Cunctis ordinibus ui syllaba: ui mouet in tum.
Oraui oratum: uel amaui pandit amatum.
Dimico sic aui retinens formabit in atum.
Et iuui iutum: cieo ciuiq; citum uult.
Nempe situm siui: moui dic poscere motum:
A pluit at plutum penitus tamen esse negabis
Sanciui format sancitum: rite plicaui
A tum ferre uolet: plicui placitum generabit.
Delino format itum: delectum deleo reddit.
Dans oleo ast olui: uel oleui format oletum:
Persius id nomen tantummodo perdocet esse.
Scripsit enim carmen: ueto quisq; faxit oletum
Absoleo leui formans uult sumere letum
Ex oleo leui letum quoq; suscipit apte
A st abolet leui atq; lui letumq; litumq;
Nempe adolet leui ue lui formabit adultum
A nosco noui notum deducere debes
Ignosco ignoui ignotum formabitur inde
Ast in itum agnoui cognoui & sæpius edunt
Agnitus accipies iuuenalis protulit ipse.
Lucanus terno dixit mihi cognitus axis
Nempe agnatorum quondam Salustius inquit

Regula prima quidem pellit quæ uerba sequuntur
Nam paui pastum: seuiq; satum generabit.
At sero dans serui sertum uariare docemus.
Inserui insertum: sed itum inseui retinebit
Laui fert lautum ac lotum: quondamq; lauatum
Ast ubi me fessum sol acrior ire lauatum.
Admonuit: Venusinus ait: quarto quoq; fasti
Sacra lauaturas mane petebat aquas.
In sexta lautum fert: Comicus ante lauatum
Potatum ueteres: potum dixere minores
Est potaturus prope me fert comicus ipse.
Tranquillus sexto potaturus quoq; dixit.
Poturæ te nile grues lucanus at inquit.
Nempe solutum effert solui: uoluiq; uolutum
A caui cautum fauit fautum generabis.

In ui syllabam. & in ii.

Quod dat ii cum ui: debet tum ferre supino
Ordinis aut quarti uel cuiuscunq; sit illud
Atq; supinorum longa est penultima semper.
Hinc bene munitum muniui & muniit edunt.
Excipiuntur eo retinentia uerba sed inde
Ordinis ac terni disyllaba siue secundi.
Nanq; supinorum breuis est penultima cunctis
Sic eo dans iui uel ii: dat itumq; supino.
Sic aditum recte profert adii uel adiui.
Nempe situm generat siui atq; sii: lino liui
Quippe litum format raro licet inueniatur
A cio quod quartus tenet ordo sumito citum
Nanq; citum cieo ciui atq; cii generabit.
Veneo dat uenum ueniui & ueniit edens
At sepeliuit habet peliit quoq; rite sepultum
E salio salii ue saliui ducito saltum
Sallio salliui cum sallit edere debet
Sallitum: sallo dans salii iungito salsum.
Sallio sallitus salliturus generabit.
Sallo tamen salsus salsurus & edere debet.
Ambio præteritans ambiui ac ambiit effert
Ambitum nomen tamen ambitus est breuiandum.

In ui diuisas.

Diuisas in ui perfecta cadentia: si co

Verba tenent: tollatur ui tum postea sumũt:
Id necui nectum: secui sectum manifestat.
Sed mico dans micui uoluere carere supino
A plicui plicitum descendere diximus ante.
Cætera diuisas in ui per itum supinabunt.
Sic domui domitum: cubui cubitum uariabit
A uetui uetitum: crepui crepitum retinemus.
Vult pono posui positum: dixere repostum
Ennius atq; maro: simplex tamen effuge postũ
Altera diuisas in ui: si neutra secundi
Ordinis existunt caruerunt nempe supinis.
Id pandit calui tepui rubui maduiq;
Actiuum per ui: sublato u tum sibi iungit.
Sic habui profert habitum monui monitũ dat
Vult gigno genui genitũ: strepui strepitumq;
Ast alui profert alitum generabit & altum.
Elicui recte uolet elicitum generare.
Virus & elicitum nono lucanus habebit
A metui & timui debes remouere supina.
In tum uertit ui docui doctum supinando.
Sic tenui tentum rapui raptum uel apertum
Inserui insertum desertum deserui dic.
Arripui arreptum exercui exertum uariabit.
Occului occultum: consultum consuluiq;
Fert colui cultum: censum sed censuit effert.
Messui habet messum: excelsumq; excelluit edet
Pinsuit at pistum: sorpsi nil sorbuit edunt.
Octauo in libro finis pinsita legetur eolum
Torruit a tostum statui generare statutum
Hæc i præteriti per tum conuertere debent.
Imbuit hinc profert imbutum format acutum
Nempe acui indutũ dabit induo quippe supino
Annuit annutum innutum simul innuit effert
Arguit argutum argutus simul inde creatur
Hinc arguturus siue arguiturus habetur.
Arguor ab phocas perfectum denegat esse.
Conuictus sed enim conuincor cõmodat illi
Peccato argutus solinus dat prope finem
Stupri ait argutam plauti comœdia prima.
Ab ruo nempe rutum ruiturus & edere debes

Nosce uolo sterto spuo sisto carere supinis.
A cano compositum formam sectabitur usq;
Simplicis a cantum succentum dicimus inde.
Occinui occentum siue occinit euariabunt.

In xui uel xi.

In xuit aut in xi recte formare supina
In xum narrantur sic nexum nexuit effert
Pexuit & pexi pexum flexi quoq; flexum
Texuit a texo textum generare ualemus

In xi.

Præteritum per xi cuiuslibet ordinis:in ctum
Xi uertit:luxi formabit lugeo luctum
Frigeo uel frixi frictum:sic auxi & auctum
A rexi rectum capies duxi quoq; ductum.
At pinxi pictum generat:finxi quoq; fictum.
Strinxi dat strictum:minxi mictum uariabit.
A ringo rinxi rictum quoq; ducere debes
Hæc euphoniæ causa n mouere supino.
Quamuis retineant illud iunctum quoq; tinctum'
Extinxi extinctum:punctum cinctum simul unctum
Anxi anctum:quidam dixerunt anxus ab ango
Dat sanxi sanctum:sanciui tradito citum.
A flexi flexum uariant fluxi quoq; flxu m
Luxi & polluxi docuere carere supinis.

Carentia supinis & participiis.

Verba carent quotiens lector iucunde supinis
Tum participiis perfecti siue futuri
In rus deficiunt:oriuntur nanq; supino.
Sic timeo timui refugit timitus timiturus.
Grammaticus docuit:nullum formare supinum
Vrgeo cum renuo:metuo:timeo:tremo posco.
Compesco:fugo:disco:spuit arceo lingo
Caluoq; cum tollo:q̃uis sublatus ei dant.
Ango anctum profert:anxus quoq;:rus fugit autem
In meditatiuis incœptiuis quoq; uerbis
Talia deficiunt:tibi parturio esurio do
Expmplum horresco feruesco siue tepesco.
In neutris etiam desunt:quæ sunto secunda
Ac per ui faciunt perfectum:caleo monstrant.
Ferbeo cum tepeo:stupeo:lateo:niteo ue

105

Ex his tollũtur septem solummodo uerba.
Nam doleo doliturus habet:careo cariturus
Sic ualeo placeo noceo pateo caleoq;
Pelignus dixit:caliturasq; ignibus aras
In decimo terno:pateo passurus habebit.
Hæc quoq; deficiunt in rus propriisq; supinis
Ambigo:scando luo sterto uel strideo strido.
Psallo:mico rudo pedo:tum parco peperci
Et conquinisco:uel obedio dego pauetq;
Luceo tum sisto:satago scabo malo uolo ue
Ac nolo:& glisco cresco pluit estuo uergo
Mando:simul sorbo cum sorbeo. Plinius ipse
Inueniendi auri tirulo sed parcitum inquit
Vult participio phocas caruisse futuri
Sitio seuo fluo ferit algeo. Plinius autem
Sæpe saturus ait mando mansus retinebit
Nanq; cibos mansos Fabium dixisse notaui.in.x.
In Plauto meminens legitur:tamen effuge lector
A cœpi cœptus cœpturus & ipse relegi
Tranquili quarto decimo quoq; Quintiliani.
Osurus cicero fatur dum lesius inquit
Exosus ue perosus ait Plautus tulit osus.in.i.
A noui est notus
Liquor uel medeor liceor uescor,reminiscor
Fert liquens ue medens ue licens uescẽs:reminiscens
Dat reor ipse ratus Diomedes:non tamen ultra
Nempe fruor fruitus uel fructus sum uariabit
Sed fruiturus habet fructurus nemo notauit.
Fretus confisus fertur:sic dicito nomen.
Threicia fretus cithara fidibusq; canoris. Verg.
Inuenies tu nempe fruens cicerõia quærens.in.n.d.
Nascor dat nascens natum quoq; dic oriturus
Ac oriens ortus moriens tuus & moriturus.
A nascor phocas rus scribit non reperiri.
A participium neutris generato futuri
Præsentisq; etiam:staturus stans quoq; pandit.
Inuenies quæ tu neutralia præteritorum
Dant participium ueluti pransus placitusq;
Nupta ue cœnatus:pateo passus simul adde
Assuesco assuetus:nomen tamen esse putarunt.

A titubo titubatus erit:poto quoq; potus
Actiue potus passiue & sumitur apte.
Sic etiam formant neutropassiua:docebit
Gaudeo gauisus. Soleo solitus:simul ausus
Audeo sic fido nam fisus præteritabit.
Fio quidem factum solum retinere docemus
Quod tibi demonstrat melior donatus abunde.
Prædictis careant impersonalia cuncta
Vt pudet atq; piget:tedet:licet'ac libet & si
Fert puditum plautus:pigitũ quoq; syllius inquit. yii.
Nec pigitum paruosq; lares humilesq; subire
Pertesus pertedet habet:suetonius ipse
Ignauiam pertesus ait de cæsare narrans
Pœniq; tens regimen nostrum uerbale docebit
Naso ait & uultus sine rusticitate pudentes
Nec gener est nobis ille pudendus ait.
Poscis ab inuita uerba pigenda lyra.prop.
Hæc tamen aduertas potius tu nomina dici.

Supinorum Finis.

Antonius Mancinellus inclyto adolescenti Ioanni michaeli de bonis auguriis:clarissimi uiri. Dominici filio Vrbani quidem gymnasii. doctoris summi.S.P.D.

AVgur romulidas inter celebrande michael.
Laudibus innumeris:spes decus aura meis
Calliope te nostra petit:chorus ipse sororum
Consequitur phœbo percutiente lyram.
Has tu suscipiens:lauro redimitus ad altam
Parnasi cyrphin illico ductus eris
Hic sacrum nectar libans dicere poeta,
A serei calamos calliopeia dabit.
His igitur poteris clari memoranda parentis
Plurima uicturis tradere carminibus.
At quia permagna est genitori copia laudum
Deficient uires promere cuncta tibi.
Quid refert iacobus adest marcellus & alter.
Est bernardinus gloria romulidum.
Cantabunt igitur uersu quæcunq; decoro
Promere noluerit calliopeia tibi.

Mancinelli ueliterni Versilogus.

106

Exametrum pedibus senis deducere carmen
Thespiades monuere dee pia numina uatum
Heroum quintus: spondeum sextus habeto
Communes reliquis debent utriqȝ reponi;
Dactylus e longa fiet breuibusqȝ duabus.
Martius ostendit: uel carmina nempe latinis
Spondeum faciet dissyllaba dictio longa.
Multi uel currunt amens ue exempla teneto.
Vltima cuiusqȝ est communis syllaba uersus
Pentametri dabitur primis romanæ duobus.
Spondeus duplex duplex uel dactylus aut sint
Alterni: post hos bene syllaba longa sequetur.
Inuenies quandoqȝ breuem tu plura legendo
Dactylus ille duplex Post unica syllaba detur
Temporis unius correpta est syllaba semper
Longa duum: nono fabii precepta notarunt.
In pede sic quinto spondeus sepe locatur.
Dactylus æqualis spondeo in tempore nam sit:
Cornua uel atarum obuertimus antennarum
Tertius æneidos meminit.
Inter uocales i duplex consona fiet.
Maiores meio uel maii pandit abunde:
Syllaba detur ei duplex: hei syllaba sola:
Vniusqȝ etiam cui dicas: huic quoqȝ iunge:
Ille cui: patuere cui albinus tamen inquit. Pris. vii.
Lætus huic dono uideas dare thura nepotes.
Falsus huic pennas: syluarum protulit auctor.
Accipe pompei quarto nasonis habetur.
Ast aliqui pompei dicunt: uultei quoqȝ: caiqȝ
Durus ait uultei nimis attentusqȝ uideris: hor. vii. ep.
Caius a prima tremebundus luce salutat: Mar. ix.
Quod debes cai redde inquit phœbus & illic: Mar. ix.
I simul u iunctæ uocali consonæ habentur
Continuo ueruntamen unica syllaba fiet.
Vt ianus iuno uinum uaccinia uellus.
V post g seu q uocali nempe sequente
Vim perdit iam lingua docet iam pandit iniquus:
Euanescit item dicendo suesco ue suetus.
Dicendo & suauis persuadeo siue ferendo.
Quod tu id maluisti lucilius edidit ipse. Tul.

Statius at dixit quos nos inopina suasit. Th.i.
Flaccus item scribit: furesq; fereq; suete. Hor.i.ser.
Consona uocalis facta est in persoluenda
Nunc quoq; te saluo persoluenda mihi. Nas.ep.iv.
Ex iidem ac iisdem uocalis tollitur una.
Seu potius binas uocales uerus in unam.
Ii simul atq; iis tu monosyllaba dicere debes
Dii quoq; diisq; simul tolletur litera prima
Semianimus lector semiustus semihominis ue
I perdunt quotiens scandendo diuido carmen
E dehinc amittit: sic deinceps. eæ quoq; perdunt.
O q; pro inde suum dimittere debet ubiq;
E deerat perdit: deest perdere uult simul illud
Cogitat ut speciosa dehinc miracula promat
Flaccus in arte tulit: sunimus fert ipse poeta
Vix ea dicta dehinc progressus monstrat & arã. in.viii.
Fracta dehinc cunctis auersaq; pectora bello. Th.viii.
E quoq; sæpe fugit uocali post subeunte.
Vergilius profert alueria uimine texta. in.iiii.g.
Nec tantum rhodope miratur & ismarus orphea. in.b.
Eerreiq; eumenidum thalami & discordia demẽs.vi.
Iam ualidam ilionei nauem iam fortis achate. Vir.i.
Caucaseasq; refert uolucres furctumq; promethei. in.b.
Ilionei quidam ueruntamen atq; promethei
Scribendum monuere syneresin efficiendo.
Ecthlipsis necat m: uocalem aufert synalœpha
Multum ille et terris fuerat iactatus & alto.
Terminat m nomen quotiens uocalis & illud
Consequitur prima est uocalis & m remouenda.
Dictio præcedens uocalem post retinendo
Illam dimittit uocali quippe sequente.
Id tamen haud semper possunt seruare poetæ
Insule ionio in magno fert musa maronis.in.iii.
Victor apud rapidum simoenta sub ilio alto
Et uera incessu patuit dea ille ubi matrem.in.i.æn.
Ter sunt conati imponere pelio ossam.i.g.
Et longum formose uale uale inquit iola.in.b.
Clamarent ut littus hyla hyla omne sonaret.in.b.
Credimus an qui amant ipsi sibi somnia fingunt.in.b.
E gerat a stabulis o erythee tuis. Prop.iiii.

107

Rumpe moras omnes turbataqꝫ arripe castra. Vir. ix.
Nomen & arma locum seruant: te amice nequiui.
Saltem laudemus dummodo ipse egeat. Cat.
Bellorum pompa animam exhalasset opimā. Iu. sat. x.
Insignita forent tum milia militum octo. æn.
Et formam contra positarum imagine coni. pris.
Viuendum est recte: propter plurima tum his. Iu. sat. ix.
Ast aliqui tum iis scripsere i consona quo sit
S cum uocali sibi iuncta aliquando mouetur.
Aut ouium fœtus aut urentes cuncta capellæ. Vir. ii. g.
Inter se coiisse uiros & decernere ferro. in. xii.
At seneca octauo uult esse & cernere ferro.
Dispositus prædiues hais uigilare cohortē. Iu. sat. xiiii.
S quoqꝫ sola perit: te nanqꝫ exempla docebunt
Arboribus ueteres decidere falcibus ramos. Luc. v.
Affixus nostris tu dabis supplicum cat.
Sudor ibi arcano florentes igne smaragdos. th. ii.
Interea sol albus recessit in infera noctis. En.
Linquimus insani ridentes præmia scribæ. ho. i. ser.
Exuperat uersus cui syllaba hypermeter esto.
Ecce furens animis aderat tyrinthius omnemqꝫ
Accessum lustrans huc hora ferebat & illuc. uir. ix.
Finem principio uersus adiunge sequentis
Qua cessum dicens: de cunctis sic quoqꝫ fiet.
Vim quandam in uersu aspiratio habere uidetur.
Haud tamen id uerum est: illa sine nanqꝫ relegi
Carmina multa quibus synalœphe nulla tenetur.
Exempla ostendi uideas illa subeunte.
Post habita coluisse samo hic illius arma. uir. i.
Pontice cum licino hic quoqꝫ magnus hō est. mar. ii.
Si fur displiceat uerti homicida miloni. Iu. sa. ii.
Atqꝫ catullus ait iam dicetur hymeneus
Virgilius manibus hominum periisse iuuabit.
Quid mirum plura inuenies non hac subeunte
Longa quidem prolata licet correpta locanda
Dum sanguis inerat lucani continet alter.
Nam tibi tymbre caput euandrius abstulit ensis. uir. x.
Luctus ubiqꝫ pauor & plurima mortis ymago. uir. ii.
Et furiis agitatus amor & conscia uirtus. uir. xii.
Pectoribus inhians spirantia consulit exta. uir. iiii.

Nostrorum obruimur oriturq; miserrima cedes. uir.ii.
Liminaq; laurusq; dei: totusq; moueri. uir. iii.
Sideraq; uentiq; nocent auideq; uolucres. nas. in. v.
Mittit hypermestra de tot modo fratribus uni. na.

Prima syllaba.

Octo rite modis noscetur syllaba prima.
Seu positu: seu diphthongo: seu præpositiua
Deductu exemplo uel norma compositumue
Vocali ante aliam. Positus tamen esse feretur
Quum post uocalem ponetur consona bina.
Vel plures aut x duplex: aut z: uel i sit.
Vt tempus lustrum dixerunt azimus aio
Hinc semper longa est uocalis quæli bet ante
Dictio præcedens positu quandoq; potitur.
Vindicta grauior q̃ iniuria: fert iuuenalis. sat. xvi.
Occulta spolia & plures de pace triumphos. sat. viii.
Cur hedera cincta est; hedera gratissima baccho. li. 3.
L tamen r q; simul post mutam forte sequentes.
Vocalem efficiunt communem si breuis esset.
Id cyclades pandunt uel cyclades: atq; doryclus.
Sic patris ac tenebre: patris uel siue tenebre
M simul n græcis liquide quoq; uocibus insunt
Ecce inter primos theramneo a sanguine clausi. syl. viii.
M tanq̃ posuit mutam. Marcus tamen inquit
Delectat marium iam perniciosus ichneumon. in. vii.
Euterpe cohibet nec polymneia. Hor.
Communem mediam græcis seruabit arithmos.
Diphthongus græce producitur atq; latinæ.
Euterpe prædico docent: breuiato præustus
Corripies etiam romane præire præesse.
Composte de pre se di quoq; præpositiue.
Sunt producendæ dirimo breuiare memento
A simul e longa est: uocali non subeunte.
A mitto euado uobis exempla dabuntur.
Ab uel ad obq; breue est: uocali nempe sequente.
Nempe re corripitur: refert producitur esse
Vtile significat quotiens distat ue notabit.
Producit redduco quidem breuiatq; reduco
Dii, tibi dent capta classem redducere troia. hor. ii. ser.
Palma negata macrum donata reducit opimum. ii. ep.

Pro longam doceo: uocali non subeunte.
Nam proauus prohibet soliti breuiare poetæ
Corripiunt etiam profugus ue procella profanus.
Tum pronepos propero proficiscor siue proteruus
Sicq; professus erit ue propheta profecto profundus.
Adde simul dictis ue profusus siue professus
A prope siue procul dixerunt talia duci
Corripit & prologus: Tu cætera nosse labora.
Deductæ uoces primaria rite sequuntur.
Hinc donum a dono ueniens producitur usq;
A breuibus deducta quidem producimus ista.
Iunior: & casus staturus regula remus
Vitupero humanus: laternaq;: sæcula: rapum
Legem iucundus binus: totus quoq; regem
Regula uel denus: nouus: uocem quoq; trinus.
Viginti italiam: uel macero: uenaq; uomer.
Iumentum: petus iungatur secius humor.
Sicilis ad fomes: ceritus iugera sedes.
Cætera marte tuo poteris dignoscere lector.
Hæc nata ab longis correpta reponere debes
Sume dicax: stabilis: manus & titulus uel arista
Iunge lucerna: sopor: quater: atq; farina disertus
Sic fragor: aut fragilis: ducis atq; tigillus osella
Adde uadum ue sagax prædictis adde sigillum
Iunge uirum: uel aquam noto uerbum: iunge quaternus
Inde mamilla: fides: siquidem nato: siue bubulcus.
Hinc odium lotium: fatuus uel curulis acerbus
Et femur: ac ligulam: uelo omasum: sic & aceruus
Cætera marte tuo poteris dignoscere cuncta.
Exemplo utemur: ratio quum deficit ulla.
Inde siler breuio sectans exempla maronis
Curua tenent: ut molle siler: lenteq; genistę. in. ii. ge.
Hinc rufine sequar te quum penultima dices
Tullius hunc laudat cui sit penultima longa: Ruf.
Tubera sunt fungi: tuberes at poma uocantur
Obiice producas: obiceat correpta locetur.
Correptum subicit productum subiicit esto.
Communem retinent primam quæcunq; sequuntur
Gradiuus: pelion: palatia siue diana.
Hymen fidenæ rubigo liquor ue pachynus.

Sycheus: tinæ uirum liquidusq; sicanus.
Britanni ac italus: bithynus siue profectus.
Profundo uerbum cacus quoq; iunge propino
Procuro orion: corcyra ac insula quædam.
Himulus: & carthis: silenus criticus atq;
Rutilius: rudo uel lycas: atq; pyrene.
Dolon curetes uerum tu plura notabis.
Regula iam ueniet: qua syllaba prima patebit.
Præteritum quotiens dissyllabon inuenietur
Producit primam ceu legi: Tolle fidiq;.
Tolle dedi atq; tuli sterit & bibit ac scidit ipse
A bscido abscidi abscindo tamen abscidit effert
Præteritum geminans primam sibi corripit usq;
Pendeo demonstrat solitum formare pependi
Cætera præsentis naturam quippe reseruant.
His tamen exceptis genui posui potuiq;
Nam gigno & pono possum quoq; longa notantur.
Inuenies reperi repuli retuliq; legendo
Repperit inuenies & reppulit: illud idem sic.
Producunt primam dissyllaba cuncta supina.
Vt lusum uisum: Tolluntur itumq; quitumq;
A cieoq; citum: coniunge datumq; situmq;
Adde litum ue satum ue rutum: stata iungere debes
Composita accentu monstratur syllaba quanta est
Perlego præpono prædico præparo dices.
Vocalis tamen ante aliam correpta manebit.
Nominibus nostris: præter dius simul aer.
Nomina græca tamen sunt ista ferenda latinis
Dic fio fiebat item: Sed nempe sequenti
R post e ut fierem fieres correpta docemus.
Græca quidem producta leges correptaq; multa
Aonides clio demonstrat: iulus iolla.

Media syllaba.

Syllaba quinq; modis mensa noscitur ipsa latinis
Diphthongo: positu exemplo: accentu quoq; bino
Vocali ante aliam diuisim cuncta patebunt
Diphthongus longa est: positus quoq; longus habetur
Pandit lenæus comœdia siue repostus
Noscitur exemplo fiducia quanta locetur.
Omnis spes danaum & cœpti fiducia belli: Vir. ii.

Bacchius rufinus ait: non bacchius autem.
Principium bacchius erit: concludet iambus.
 Communis medias quædam seruare notabo
Contudit: syphacem pharsalia siue pataui.
Cyane cyane: lecythus lecythus atq;
Connubium: cybele: bebrycis siue cibelle.
Orion dices orionis ac orionis
Aegeona ferunt egeona sepe poete.
Porsena: ficedule porsenna & iunge sicanus.
Plura quoq; inuenies sita sic relegendo poetas.
 Communem retinet mediam ablatiuus eodem.
Ne placeat curru seruus portatur eodem. Iu. sat. x.
Non eodem cursu respondent ultima primis
Hoc eodem ferro stillet uterq; cruor. proper. ii.
Vno eodemq; tulit partu: maro protulit ipse. in. xii.
 Sic etiam dices in eadem posse notari
Vna eademq; uia sanguisq; animusq; sequuntur. Vir. x.
Hac eadem rursus lygdame curre uia. proper. iii.
 Accentus lex est: qua syllaba tollitur ipsa
Deprimitur ue tibi quicq; romane ferendo.
 Est grauis accentus circunflexus uel acutus
Deprimit ipse grauis uocem tollit sed acutus
Ast circunflexus uocem leuat & premit ipsam.
 Noscitur accentu solum penultima quanta est
Sidera latratus fortuna uel incidat ample.
Semper ubiq; feras uel ibidem: corripe nunq;
 Ante aliam semper uocalis corripietur
Vocibus in nostris: ut gloria filius: at dic
Vnius unius uel sic cognata repones
Alterius tantum uel alius dicere debes.
 Consona præcedens es quinte: res tibi monstrat
Tradite correptum genitiuo siue datiuo
Nanq; rei format fideiq; fides generabit.
At si præcedet uocalis longa sit e tunc
Ostendit facies faciei siue diei.
Aulai pro aulæ recte producere debes.
 Dic choream plateam ue choream siue plateam
Sic maleam dices ue maleam nomina græca
Corripiunt partim: partim producta uidebis
Oceanus simois docet id: spondeus oreas.

Vltima syllaba.

Vltima noscetur triplici ratione latinis.
Diphthongo ut musæ:positu quoq; sic amarent
Regula prædictis q̄plurima iungitur apte.

In A.

Omnia lector in a debes producere sicut
Interea contra:tolles ita uel quia tantum.
Vltra uel frustra uerum communia legi.
Ima uehunt cæli luxit dum frustra frequenter. ruf. in arat.
Curaq; nil prodest:nec dicitur ultra cicatrix. serenus.
Induperatiuum primæ producito semper.
Casus in a breuis est:præterq̄ sextus ut aula.
Quintus item græcus quem rectus in a s generabit
O palla ænea diama bitia peliaq;.
In rectoq; etiam muliebria sæpe pelasgum
Produxere:uelut tegea:nemeaq;:theaue.
In ginta inuenio communia:corripe genta
Quadringenta docet:uel quinquaginta michael.
Quinquaginta uiros:prologo dixere secundo. in th.
Quadraginta dedit gracchus sestertia dotem. Iu. sa. ii.
Mutua q̄ nobis ter quinquaginta dedisti. Mar. li. iii.
Sexaginta teras cum lumina mane senator. Mar. li. xii.

In E.

Producuntur in e monosyllaba:me ceu te:se
Ipsaq; pro & breuiat:quæ longa est:semper ubiq;
Rite næ pro an breuis est:prohibens ne longa manebit.
Næ quoq; pro certe uel pro ut non:longa docetur.
Væ populo dicens producas corripe pro uel.
Fœmineum nomen græcorum sit tibi longum.
Penelope libye nerine pandit abunde.
Quinte ablatiuum produc terne breuiabis.
Excipiturq; fame:tabe communis habetur.
Diphthongo prime genitiui siue datiui.
Recti uel quinti plurales:sunt bene longi.
Exemplum musæ demonstrant siue poetæ.
Quippe uocatiuis primæ sextus ue pelasgum
Producunt semper:docet anchise uel achate
A dandi casu deducta aduerbia produc.
E sumunt quotiens mutato o pandere possunt
Docte uel stulte Breuia male uel bene semper

110

Illa fere ferme quare & producere debes
Induperatiui longi quoqꝫ sunto secundæ.
Dic uale siue uale: quoniam reperitur utrumqꝫ
Idqꝫ quod ignoti faciunt uale dicere saltem.in.i.trist.
Tu tepe communem lector cale uelliqꝫ pones.
Alta tepefaciet permixta sanguine cede.Cat.
Thura liquefaciunt peligni septimus inquit
Omne aliud iamiam polysyllabon est breuiandum
Scribere demonstrat prope gausape cæpe cubile.

In I.

Infinita uelut studui productio cuncta.
Græcorum quintus ceu thebai corripietur
Sicqꝫ datiuus aget d iuncto id philidi monstrat.
Tyndaridi uerum paridiqꝫ propertius inquit.lib.iii.
Statius at thetidi: quare sic plurima cernes
Præcipue quotiens his nomina græca tenebunt.
Ast ubi siue mihi tibi uel sibi lector ibi ue.
Communes legi nisi uel quasi corripiuntur
Sæpe quasi rursus uertens produxit aratum.

In O.

Omnia ceu do sto monosyllaba longa feruntur
Producunt breuiantqꝫ simul polysyllaba uerba.
Nomen item ueluti curro currendo Catone
Ablatiuus enim producitur atqꝫ datiuus
A domino monstrat. Duo semper corripietur
Sæpe ergo communem sacri posuere poetæ
Frater ego tibi sim filius unus ego. Prop.ii.
Græcula ceu dido uel sapho longa tenebis
Tanto uel quanto sic cuncta aduerbia produc
Illico corripies: modo mutuo uel cito semper
Commune est ergo crebro sero atqꝫ profecto.

In V.

V longum pones ueluti cornu uel amatu.

In C.

In c producas: seu fac dic duc simul halec.
Excipitur donec lac nec quia corripiuntur
Hic pronomen erit commune alias bene longum.

In.b.d.m.t.

B d corripiunt sic m t ni positus sit:
Vel sit diphthongus uel sincopa facta poetis

Sub uel ob ostendunt ad sed caput occiput umq;
Insignita forent tum milia militum octo: En.
Magnus ciuis obit & formidatus othoni. in. sat. vi.
Quis nescit: aut quis non uidit uulnera pali. in sat. vi.

In h.

Ah uah producunt:

In l.

A breuies semper ceu sal semel annibal & mel.
Sol nil produces gabriel pol siue michael.

In n.

N producatur: ceu titan quin helicon spen.
Exipe tu forsan uel forsitam attamen exin.
In uel an atq; uiden: sic crescens per genitinum
Vt nomen producit hymen syren quoq; semper
An uallas præferre preces balbus tamen inquit. li. vi.
Rectus in in delphin demonstrat longus habetur.
Ilion ac pellon breuies: sic plura pelasgum
Quartus in in breuis est ceu tigrin thirsin & isin
Quartus in an primæ uel in en: producitur usq;
Indicat ænean anchisen penelopen ue
Fœminei quartus dans an breuiatur ubiq;
Maian ut ægian: Sed naso in tristibus inquit
Qui legis electran & egenten mentis: Orestem. li. i.

In r.

Omnia lector in r correpta ut cæsar & imber
Producas aer craterq; staterq; character
Sic liber ether cur fur panther quoq; lar far.
Ver nar par: dispar uel compar compositiua
Cor commune leges amor atq; dolor pauor atq;
Plurima sic etiam ni forte figura notetur.

In as.

As finita uelut pietas producito cuncta.
Corripe græca tamen si dis genitiuus habebit.
Palladis ut pallas plurales corripe quartos
Græcorum ternæ uelut archadas ac elephantas.

In es.

Es retinens produc species ostendit & heres.
Corripe multa tamen: penes inquies es quoq; uerbum
Compositiua simul: Breuis & penultima crescens
Inq uibus est breuis es: teres ut miles simul hospes.

Hæc tamen excipimus: paries aries abies spes.
Resq; ceres & pes iungantur compositiua.
Plurales casus græcorum corripe semper.
Lampades accipiam: uel troades: aut garamantes.

In is.

Is correpta manet: tum græcis: tumq; latinis.
Vt paris ac ignis: produc simois pyroisq;.
Tethyos & tethys: Thetis ac thetidis breuianda.
Sic micat: aut rutilis pirois: aut ore corusco: colum
Et formidantem patrios pyrœnta dolores
Balbus ait quinto recto ei diphthongus habetur. prisc. vii.
Delphis delphinis sic aris: sic & eleusis.
Vel delphin: arin & eleusin: longa manebunt,
Producti recti quibus a penultima crescens
Longa datur patrio: samnis samnitis id offert
Casus in is numeri longus pluralis habetur
Vt quis uel nobis: dominis: Vis sis quoq; longe
Sic nolis: q̃uis adsis: & compositiua.
Is uero quis: bis: mis: tis: sunt corripienda.
Verborum quartæ: uelut audis ultima longa
Nescis uel dormis communia legimus esse.
Producunt fueris dederis legerisq; poete
Longa uelis mauis: is uerbum & compositiua
Vt transis uel adis uel obis: si cætera cuncta.

In os.

Os longum fiet: uelut os oris ue sacerdos.
Os tamen ossis habens breuiandum compos & impos
Corripe græca uelut cahos ilios ac genitiuos
Tethios iliados: longa heros tros quoq; minos.
Androgeos & athos uel rhinoceros phileros ue.

In us.

Vs breue ceu marius: monosyllaba longa uelut thus
Sic et iam tellus quibus & penultima crescit
Longa quidem semper: palus est communis habenda
Quarta autem patrium producit: tris quoq; plures
Longi græcorum patrii didus ue calypsus
Longa manent hydrus panthus manthus ue melampus.
Pus retinens breue fit quotiens iunxere secundæ
Oedipus ostendit græce œdipos atq; menelampos.

Finis Elegi metri: quod binis uersibus constat.
Hexametro heroico subiuncto quinario.

Carmen Saphicum hendecasyllabum.

CONdere constituam saphus a no mine carmen
Ante trocheus erit: spondeus uel dactylus inde
Primus item binus: tribus autem uersibus actis
Versiculum herous spondeus & edere debent.

Ad Io. Michaelem augurem.

Te deus summo titulo decoret
Tradat & mundi regimen superbi
Regiam post hæc teneas olympi
Chare Michael.

Metrum dactylicum Asclepiadem.

MEtro Asclepiadis spondeus dactylus insit
Hinc cesura datur: duplex sit dactylus inde
Ad hieronymum Maserium foroliuiensem.
Iam tempus redeas dulcior omnibus
O mi diuitiis culte hieronyme
Magnam cui tribuit iuppiter optimus
Rerum noticiam: Cui loca siderum
Cui cæli ratio cunctaq; climata
Noscuntur poenitus: Carmine dulcior
Nato calliopes: cultus in omnibus.
Quare iam repetas atria principum.

Metrum phaletium hendescasyllabum.

QVinq; pedes uersus capit hendescasyllabus apte
Spondeum heroum: capiet tris inde trocheos.

Ad lectorem.

Paruo percipies labore nostris
Artem carminibus benigne lector
Non paruo mihi constitit docere.
Nam legi uarios diu libellos
Quo posset mea tutior uagari
Clio: iam ualeas amice fœlix.

De pedibus metrorum secundum
Fabium & Diomedem.
Disyllabi quattuor.

SPondeum faciet disyllaba dictio longa: ut ferrent
Contra est pirrichius iambus dibrachus atq;: ut pius
Longa breuisq; dabunt ue choreum siue trocheum ut dixit

112

Prima breuis tũ longa sequẽs formabit iambũ: ut amãt
Ipse choreus erit tribrachus ue trocheus habendus
Quod n ono Fabius meminit romanæ Michael.

Octo trisyllabi.

D Actylus e lõga fiet breuibusq; duab⁹ ut martius
Dactylus herous quoq; dicitur ut fabius uult
Binis e breuibus lõga simul ẽ anapest⁹ ut spẽs
Hic etiam fertur græce antidactylus idem
Tresq; breues tribracũ faciunt: referet bene monstrat
Tris longasq; molossus hẽt contrarius illi: ut cantabant
Iunge duas longas mediãte breui ãphimac⁹ sit charitas
Pes tamen a fabio uocitatur creticus idem
Inter longa breues Amphibracus est: ut amantur
Eq; breui bacchius erit longisq; duabus ut ægestas
Si binis longis correpta est syllaba iuncta
Antibacchius ue palimbacchius habetur: ut natura.

Sedecim tetrasyllabi.

A T ꝓceleumatico correpte q̃ttuor isũt: ut ariete
Est dispõdeus semper cõtrarius illi: ut oratores
Longa breuis uel lõga breuis iungãtur i unum
Ditrocheus erit uel dichoreus hñdus: ut uindicator
Est breuis & lõgæ: breuis & longæ diiambus: amœnitas
Longa dueq; breues: & lõga simul coriãbũ: ut uersificãs
Antipestus erit breuis: & bis longa breuisq; ut uideretur
Tuq; duas longas breuibus ꝑpone duabus: ut deponite
Ionicus maior: minor est contrarius illi: ut diomedes
Primus erit peon longa breuibus tribus adde: ut leticia
Longa secunda: breues aliæ tres sitq; secũda: ut amabilis
Tertia longa breues aliæ tres: terti⁹ cxtat: ut alienus
Quartaq; longa: breues aliæ tres quart⁹ hẽ celeritas
Prima breuis: longæ tres primũ dãt epitritũ: sacerdotes
Sitq; secũda breuis lõge tres sitq; secund⁹: ut cõditores.
Tertia siq; breuis tres longæ: tertius esto: ut hereditas
Sylla ba quarta breuis lõgæ tres: q̃rt⁹ hẽtur: oratoris
Hippius hic etiam fertur simul ab diomede.

Communium syllabarum testimonia.

A T qui condiderat postq̃ non repperit aurum
Aptauit collo quem reperit laqueũ. Ausonius
Reppulit a lybicis immẽsũ syrtib⁹ equor. lu.i.
Quæq; feros repuli doctis medicatib⁹ ignes: medea

Rettulit & ferro rhœsum: dolonaq; cæsos. Penel.
Si reditum retulisset is aut in tempore longo. Cat.
Gradiuus q̃tas populus spoliauerint urbes. th. iiii.
Gradiuumq; patrem geticis, qui præsidet aruis. V. iii.
Inclyta amasonidũ magnoq; exorta gradiuo. bal. iiii.
Et genus a magno ducentem forte gradiuo. met. v.
Pelion hæmonie mons est obuersus in austros. fast. v.
Ossaq; cum pelio cũq; hemo cesserit othris. Syl. iii.
Haud timeam magni dixisse palatia cœli. met. i. sil.
Quam tanti fuerit cadere: ut palatia cernas. Syl. xii.
An noua contentis surgant palatia flammis. St. i. sil.
Exercet diana choros: quam mille secutæ. Vir. i.
Ter geminẽq; hecaté tria uirginis ora diane. V. iiii.
Hymen o hymeneæ hymen: ades o hymenen. Cat.
Affuit & certis tempora uinctus hymen. Nas. ep. vi.
Viuat fidenis: & agello cedo paterno. Iu. sat. vi.
Hi tibi nomentum & gabios urbemq; fidenam. uir. vi.
Exesa inuenies scabra rubigine pila. Vir. i. g.
Vteris ore aliter nimiaq; rubigine captus. Mar. ii.
Pondus uti saxis: calor ignis: liquor aquarum. Lucr. i.
Fiet uti cibus omnis & aridus & liquor ipse. Lucr. i.
Præstat trinacrii metas lustrare pachyni. Vir. iii.
E quib⁹ ĩbriferos uersus pachynus ad austros. me. xii.
Huic coniunx sycheus erat ditissimus agri. Vir. ii.
Anna fatebor enim miseri post fata sychei. Vir. iiii.
Natura in terno cum uiscere tinea serpens. Serenus.
Agrestes tineæ res obseruata colonis. Met. xv.
Condantur parco fusca salerna uitro. Mar. iii.
Candida sic puro numerantur lilia uitro. mar. iiii.
Crassaq; conueniunt liquidis & liq̃da crassis. Lucr. iiii.
Fida reor fraterna erycis portusq; sicanos. Vir. v.
Sicano prætenta sinu iacet insula contra. Vir. iii.
Sicano prætenta legunt aliqui tamen illud
Sicanium dedit usq; fretum balbus canit ipse
Et pœnitus toto diuisos orbe britannos. in. b.
Nam quid britannis cœlum differre putam⁹. Lucr. vi.
Hinc augustus agens italos in prælia cæsar. Vir. viii.
Coniecto sternit iaculo uolat itala cornus. Vir. ix.
Bythino phrygioue satum: sed quem sua noto. bal. iii.
Quamq̃ & capadoces faciãt equitesq; bithyni. Iu. s. vii.

Hæc quoq; profecto ludebat iasone uarro. Pro.ii.
Arcades his oris genus a pallante profectum. Vir. viii.
Has postq̄ mœsto profudit pectore uoces. Cat.
Impia dementis uulgi & uix tota profudit. Syl.x.
Cacus auentinæ timor atq; infamia siluæ. Fast.i.
His cacus horrendum tyberio gurgite monstr̄. me.ix.
Hiscere tanq̄ habeas tria nomina: qn̄ ꝓpinat. Iu. sat.v.
Cœnat propinat poscit negat innuit una. Mar.i.
Risit: & his inquit facito mea tela: procures. Fast.iii.
Procurate uiri: & pugnam sperate parati. V.xi.
Quum subito assurgens fluctu nymbosus orion. V.i.
Ensifer orion æquore mersus erit. Fast.iiii.
Fertilis est merite sterili uicina cosire. Fast.iii.
Et bellare tabas docilis cosiraq; parua. Syl.xiiii.
Atq; hinuli pellis totos operibat amantes. ꝑp.iii.
Vitas hinuleo me similis cloe. Hor.ode.xxiii.
Huc licus: huc sagaris: peneusq; hiparisq; crathisq;
Cratis & hic sybaris uestris cōterminus oris. Met.xv.
Silenum pueri somno uidere iacentem. In.b.
Quantū omnis mundus gaudet cantante sileno. In.b.
Vt critici dicunt leuiter curare uidetur. Hor.ii.ep.
Aequali liber est critice qui malus est. Mar.vii.
Tam graue magnanimi robur mirare rutili. de pon.i.
Hanc tibi præposito memorant dixisse rutili. Fast.vi.
Famæ rutilium sue relinquas. Mar.v.
Vincla recusantum & sera sub nocte rudentum. V.vi.
Findor ut arcadiæ pecuaria rudere credas. ps.sa.iii.
Inde licam ferit exectum iam matre perempta. V.x.
Protinus anteū & licam prima agmina turni. V.x.
Non sine me est tibi ꝑtus honos tua bella pyrene. ti.i.
Pyrene misit populos qui nomen ab amne. Syl.xiiii.
Antiqui proles bello præclara dolonis. V.xii.
Rettulit ei ferro rhœsum dolonaq; cæsos. penel.
Illic bellaci confisus gente curetum. Luc.iiii.
Celme Ioui largoq; satos euretes ab imbri. Met.iii.

Mediæ communes.

Virosq; ualentes contudit crudelis hyems. En.in an.
Speratum meritis diram qui cōtudit hydrā. Hor.ii.ep
Tolle tuū præcor annibalē uictūq; syphacē. Iu. sa.vi.
Cōpulimus dirū syphacē fractumq; metello. Clau.iii.

Pharsaliam coeũt: pharsalia tecta frequentant. Cat.
Vagiones bathauiq; truces quos ære recuruo. Iu. i.
Hic petit euphratẽ iuuenis doitiq; bathaui. Iu. sat. viii.
Inter sicilidas cyane celeberrima nymphas. Met. v.
Cognita cyane præstanti corpore nympha. Met. ix.
Lecythus: de hoc uide græcum uocabularium.
Experiar numidumq; petam connubia supplex. V. iiii.
Occurrit comitum nymphæ quas alma cibelle. Vir. x.
Vel tu que tardam mouisti fune cybellem. Prop. vlti.
Hinc uiduæ cybeles: illinc sacraria ueste. Mar. vii.
Bebrycis & sithici procul in clementia sacri. Bal. ii.
Possessus baccho seua bebrycis in aula. Sy. iii.
Ensiferi nimium fulget latus orionis. Luc. i.
Aut elicem iubeo strictumq; orionis ensem. Met. viii.
Atq; auro rude fulmen habent orionis alti. Th. vii.
Aegæona suis immania terga lacertis. Met. ii.
Hæc centum gemini strictos ægeonis enses. Clau.
Necnon tarquinum eiectũ porsena iubebat. V. viii.
Hanc spectare manum porsena non potuit. Mar. i.
Cætera quæ patulo lucet ficedula lumbo. Mar. xiii.
Mergere ficedulas didicit nebulone parente. i sa. xiiii.
Fida reor fraterna erycis portusq; sicanos. Vir. v.
Sicana nunc tellus nunc littora ibera cruore. Syl. xvi.
Ionioq; mari maleeq; sequacibus undis. Vir. g. v.
Destinet & rauce circunsonat ira malee. Th. vii.

Finis spicæ & uersilogi.

Antonii Mancinelli
Carmen de floribus.
Carmen de figuris.
De Poetica uirtute.
Vitæ Carmen.

Antonius Mancinellus Vrso ursinæ domus Heroi clarissimo Episcopoq; Thean. ac gymnasii alme urbis recto riq; optimo. S.P.D.

Vrse decus procerum Romanæ gloria linguæ
Vnica pierio spesq; salusq; choro.
Nunc ego parnassi uenio de culmine mõtis
Palladis auxilio florida serta gerens.
Quum tamen ambigerem quisnam donarier illis
Deberet: roseus cynthius illa dedit:
Si quis in urbe colit musas & apollinis artes
Sicui pallas adest uiribus usa suis.
Vrsus is est uirtutis amans uirtutis alumnus
Ingenio cunctis anteferendus auis.
Alter Aristides dictus cognomine iustus
Vel dictus sapiens primus in orbe Thales.
Huic igitur noua serta dato connexa uetustis
Floribus: accipiet qualiacunq; feres.
Talibus acceptis propere tua tecta subiui
Dona gerens: Capias: commoda multa ferunt.
Ad te confugiunt: quo sint mage tuta fauore
Numinis Vrse tui: suscipe quæso libens.
Sic tua sublimi cingantur tempora mirta
Sic uideas regni sæcula leta tui.

De Floribus. Tituli.

Mancinellus ad lectorem.

N On solũ sciẽdi aliqd artẽ eẽ uerũ docẽdi etiã aĩaduerti: & ĩ p̃ceptis rationẽ ualere q̃plurimũ. Sciẽs itaq̃ multos recta docendi & uia & cõsuetudine carere: ne idẽ meo libello accideret eius aperiẽdi modũ paucis expediã. Mane quoq̃ carmĩa aliq̃ pueris enodent̃ ĩ numerũ: inde curiosus p̃ceptor (ꝑfect⁹ enĩ sola cura & diligẽtia cõstat: & nihil ẽ quod nõ expugnet ꝑtinax opa) uocabula ipa oĩa scitu digna excipiẽtib⁹ dictitet. Vesperi autẽ repetẽdo illa cũctos interroget declinareq̃ etiã cogat obscuriora. Tũ quoq̃ sabbato toti⁹ dictata hebdomadis repetat uiriti ĩterrogãdo. sic enĩ & citi⁹ & facillime qsq̃ ꝑficiet. Nã uti & Quĩtilian⁹ edocuit. p̃ceptor frequẽter ĩterrogare debet & iudiciũ discipuloꝝ expiri. Quã uero carmen ipsũ de Florib⁹ hoc ẽ electis uocabulis sit ꝑfuturũ adolescẽtulis fugit neminez. Quid enĩ magis necessariũ? qd utili⁹? quid difficili⁹ q̃ ipsa uocabula? hĩc Varro: hĩc Fest⁹: hĩc Gelli⁹: hĩc Noni⁹: hĩc alii multi huiuscemodi cœpere ꝑuĩciã. Itaq̃ iure dr̃ atq̃ optĩe. Qui uires uocũ ignorant facile decipi. Est enĩ nomẽ rei ipsi⁹ declaratio. hĩc nomĩa docere uident̃. Idq̃ simpliciter afferẽdũ ꝙ qsquis noĩa scit: & res itidẽ sciat: ut Plato ĩ cratylo scribit. Nemo p̃terea ĩprudẽtiæ aut ĩscitiæ mihi ascribat: si quãdoq̃ Iãbo uel Trocheo uel Tribracho aliisue pedib⁹ tali carmĩe abhorrẽtib⁹: uel modo Systole modo Diastole fuerim usus. Nã ut & breuior & clarior essẽ: coact⁹ qdẽ aliquãdo syllabarum naturã seruare nõ ualui. Parcẽdũ igit̃ syllaba nõ quadrãte. Inuenies enĩ apud uetustiores etiã pedes alios a Spõdeo & Dactylo hexametris fuisse ĩsertos: ut Iãbum Tribrachũ Proceleumatichũ anapestũ: quorũ qdẽ exẽpla lati⁹ ĩ Versilogo iã ostẽdim⁹. Vale charissime Lector. Calẽdis Sextilib⁹. Millesimo quadrigẽtesimo octogesimo nono. Romæ.

Ab.

A Bba pat̃: monachũ pr̃ Abbas inde redundat — Abba
Est Abac⁹ mẽsa in qua bacchi pocula ponunt — Abbas
Sunt etiam quadre caro quis concisa locatur — Abacus
Ars Abac⁹ numeros tractãs solet ipsa uocari
Nempe magistratu priuatum dicit Abactus. — Abactus
Abdomen porcæ sumen: quod Plinius inquit. — Abdomen
Et Iuuenalis ait. Placant abdomine porcæ.
Fertur abyssus aquæ locus immensus ue profundus. — Abyssus
Byssus item: quanq̃ lini genus est quoq̃ Byssus. — Byssus
Mensibus in primis proprie dicatur Aborsus. — Aborsus

Abortus Intempestiue generatus fiet Abortus. N.
Id tamen auctores ueluti quoqꝫ plurima uertunt.
Abolla Militibus fuerat uestis quæ fertur Abolla
Tum sectæ cynicæ: duplex erat hæc & amictus
Diplois Diplois ab græcis nostris dicetur Abolla.
Absona Absona nempe sono dicunt sine significare.
Adde inconueniens discordans siue repugnans.
Abstemius Abstinet a temeto quicunqꝫ Abstemius esto
Temetum Attenuat quoniam uinum Temetum uocitamus
Temulenta Aut tentat mentem. Temulenta hinc ebria fertur.
Temetum flaccus. Temetum sed dixit aquinas
Absurdum Absurdum stultumue repugnans scito notari.

Ac

Acharis Gratia cui nulla est acharis dicetur A signat
Charis Nam sine quippe Charis sed gratia dicitur esse
Acer Acer fortis erit uelox austerus acerbus.
Hæc acer est arbor: breuis est cui syllaba prima
Acerra Arcula turis erit (Pompeius ut inquit) acerra.
Aut ubi defunctum ante incendebantur odores
Acerre Est prope parthenopen urbs quæ uocitatur acerre.
Aceruus Congeries rerum paruarum fertur aceruus.
Strues Lignorumqꝫ strues. Strages occisa caterua est
Strages Omnibus est etiam generale est nomen aceruus.
Aceruus Aggeruus proprie lector quasi fertur aceruus
Acheron Inferni est acheron flumen: sine gaudio habetur.
Achilus Qui sine uir labiis degit bene fertur Achilus
Chilos erit labrum: sine signata sæpe latinis.
Acidia Anxietas cura atqꝫ molestia acidia fertur
Acies Est acies oculi dulcissime lector acumen.
Acies Est acies summum ferri: pugnæ quoqꝫ turma
Ex acuo fertur quia ferro armatur acuto.
Acyron Improprium est acyron: tantum ut sperare dolorem.
Accentus Accentus lex est: qua syllaba tollitur ipsa
Deprimiturue tibi quicq̄ romanæ ferendo
Est grauis accentus circunflexus uel acutus
Deprimit ipse grauis uocem: tollit sed acutus
Ast circunflexus uocem leuat & præmit ipsam
Accessio Nempe incrementum nobis accessio signat.
Accessus Aduentum uel itum tamen accessus dare debet
Accintus Accintus uigilans industrius ac studiosus.

Discintus negligens incomptus sit uel ineptus Discintus
Accola sit montis prope montem qui colit urbem. Accola
Accola sic fluuii:pelagi & campi uocitatur
Incola sit montis qui monte in mœnia seruat. Incola
Incola sic fluuii pelagi & campi est uocitandus
Appellatur acus ab acuta cuspide nobis Acus
Hæc acus huius acus sartoris dicitur esse.
Est discerniculum capitis uel acus muliebris
Hic acus huius aci piscis.nam scribitur illud.
Et satius tenues ducere credis acos.Mart.
Qua uittas firmant sit acicula:sic quoq; piscis
Hoc acus est aceris nempe est purgatio grani. Acicula
Sunt paleæ quædam frumenti:festus ut affert Acus
Hinc paleis mixtis dicetur terra acerata. Acerata Terra

Ad

Est lapis hic adamas durissimus:atq; damazo est Adamas
Quod domo significat:sed a fert sine:rumpitur autem Damazo
Hircino calido atq; recenti sanguine tantum
Indorumq; adamas lapidum dignissimus:isq;
Lymphatos curat pellitq; metus pauitantum.
Hunc etiam solinus ait obstare uenenis.
Haud unq̄ inuentus maior nucleo corylorum
Magnetiq; adamas ferrum rapit:ut notat idem
Indomitusq; adamastos erit uox græca latinis Adamestos
Approbat addicit dicendo alias quoq; damnat Addicit
Olim erat addictus qui cum nil soluere posset Addictus
Prætoris iussu poterat uenire misellus
Addictus deuotus enim tum obnoxius est.N. Addictus
Additus hostis erit.Nec teucris addita iuno.V. Additus
Frater adelphos erit:soror at dicetur adelphæ. Adelphos
Fraternus uero dicetur adelphicos esse Adelphicos
Consumptum proprie nobis designat adesum. Adesum
Est locus hoc adytum templi secretior ipse. Adytum
Quippe dyo ingredior:quid asignet diximus ante. Dyo
Hic aditus uero est ingressus:uoxq; latina. Aditus
Frumenti genus extat ador sacris epulisq; Ador
Aptum dixerunt edor olim quippe ab edendo.
Hinc salse fruges fiebant:hinc & adoro est.F. Adoro
Edocuit quidam sed ador tamen esse ab adoro.Pris.
Flexerunt ueteres genitiuo adoris uel adoris.

Aduerſus	Aduerſus uultum oſtendens: aduerſus at armos
Auerſus	Auerſus contra ſimul erga ſignificabit.F.
Adulter	Vxorem alterius adiens uocitatur adulter.
Stuprator	Stuprator uidue fertur ſeu uirginis eſſe.
Incœſtus	Incœſtum faciunt ſacri conſanguineiqꝫ.
	Ae.
Aeacus	Aeacus inferni iudex: Minos: Rhadamanthus
minos	Nempe iouis gnati: punit queritqꝫ retorquet.
Aedis	Ex aditu eſt ædis plano pede tunc ꝙ adibant. Var.
Aedes	Aedis ſit templum: templa atqꝫ domus tamen ædes
	Sicqꝫ aliter releges ſcito ꝙ fiet abuſus.S.
Aediles	Aedilibus a ſacris ediles ſunt uocitati.
	Illis præpoſiti curandis nanqꝫ fuere. Val.
Aedituus	Aedituus tutor ſacratæ dicitur edis.F.
	Ex æde ædituus uarro uult atqꝫ tuendo
Aeditimus	Aeditimuſqꝫ idem fertur uelut intimus edis
Aegeria	Aegeria: in fontem uerſa eſt lachrymando maritum
	Nympha nume coniunx ad aricinum nemus olim.
	Aecon enixa eſt aſopi filia regis
Aegina	Aegina: hinc urbs eſt genitricis nomine dicta.
Aegis	Pectoris eſt ægis proprie defenſio facta
	Aere: caput medio diræ portando meduſæ.S.
	Pellis amalth ee capre (quam iupiter ipſe
	Fertur habere) ægis proprie eſt lactantius inquit
Aegiſthus	Aegiſthus capris nutritus dicitur eſſe.
Aegle	Aegle ſit mulier: romanis ſplendor habetur.
Logos	Aegloga caprarum ſermo recte euocitatur
Aegoceros	Aegon caprarum: ſermo logos eſto latine
Ceras	Denotat ægoceros capricornum: nanqꝫ ceras ſit
	Cornu romanis: Decimo lucanus & inquit
Aegon	Aegoceron cancrumqꝫ tenet: caprile ſit ægon
Aegritudo	Aegritudo animi: ægrotatio corporis eſto.
Aegrotus	Corporis ægrotus: animi uel corporis æger
Aella	Fertur ælla mihi turbo ue procella latino.
Aemulus	Aemulus eiuſdem ſtudioſus ſiue imitator
	Aut inimicus erit.
Aeneas	Anchiſæ æneas ueneris quoqꝫ filius olim
	Dux troianorum: pietate inſignis & armis.
Aeneas	Aeno enis laudo eſt: æneas dicitur inde
Aenos	Qui laudandus erit: laus ænos dicitur eſſe.

Obſcurus ſermo cunctis enigma uocatur.	Aenigma
Mater me genuit eadem mox gignitur ex me	
Aeolus eſt uariuſue doloſus quippe ferendus.	Aeolus
Aeon græcorum eſt:romanus tranſtulit æuum.	Aeon
Aeternitatis proprie æuum ſeruius inquit	Aeuum
Neſtoris urbs fuerat poſitumq; in montibus æpy.	Aepy
Aepy ſublime eſt:æpys tamen altus habetur	Aepys
Aepos dicetur nobis uertexue cacumen.	Aepos
Aepolus a noſtris caprarum paſtor habetur.	Aepolus
Aepolion græce caprarum grex bene fertur	Aepolion
Aequales ſimiles equeui & ſunt uocitandi	Aequales
Aequor planícies fluuius mare nempe quietum	Aequor
Eſt medium ſpatium celi & terre ſimul aer.	Aer
Aerugo uitium ferri uel & eris ab ere.	Aerugo
Aeſchylus eſt tragicus græcorum quippe poeta	Aeſchylus
Caluitiumq; gerens in aprico forte quierat.	
Teſtuſto ex aquila recidens caput omne reſoluit.	
Tertius æſchines demoſthenis emulus acer	Aeſchineo
Oratorq; fuit:æſchines octo leguntur	
Aeſtiua appellant:equitum & pecorum loca opaca	Aeſtiua
Aeſtus ſit ponti commotio & impetus ipſe	Aeſtus
Temporis eſtiui ſolis calor æſtus habetur.	
Aetates hominum quinq; aiunt:id patet infra	Aetates
Eſto ſenex:iuuenis adoleſcens & puer infans.	
Aeternum uere eſt ſine principio & ſine fine	Aeternum
Perpetuum cui principium ſed fine carebit	Perpetuum
Ponitur hic æther pro cælo ac igne poetis.	Aether
Ex ætho nanq; eſt quod nobis ardeo dicit	Aetho
Incendo ac uro.	
Hinc equus eſt phœbi dictus ſiue hectoris Aethon.	Aethon
Solis equi phlegon pyrois eous & Aethon	Pyrois
Solis equi lucis dicuntur quattuor horæ	Solis equi
Hæc ruber:hæc ſplendet:tamen hæc calet:illa tepebit.	
Noſce phlego nobis inflammo ſignificare	Phlego
Aſt ardens pyrois fertur:pyr dicitur ignis.	Pyrois
Splendens a noſtris illis dicetur heous	Heous
Fertur heos oriens auroraq; rite latinis	Heos
Mane dies aurora ſimul bene dicitur eos	Eos
Hinc uenit eous:cui longa eſt ſyllaba prima	Eous
Semper heous habet correptam:Lucifer autem	Heous

117

Ac orientalis matutinus fit heous.
Hinc pelignus ait quarto: modo surgis heoo
Temperius cælo: modo serius indicis undis.
Eoas q; acies & nigri mennonis: alter
Aethon — Aethon ast ardens uel splendidus esto latinis.
Aethica — Aethica moralis: nam mos æthos: uocitatur.
Ethica — Diphthongoum refugit tamen aptius ethica semper
Aetna — Aetna est trinacriæ mons flammiger undiq; notus.
Aethra — Aethram fulgorem dixerunt ætheris esse
Aethra etiam genitrix ipsius theseos olim.
Aex — Aex egos capra est.

AF.

Affectat — Appetit affectat reperitur significare.
Affectio — Corporis aut animi est affectio tempore acerbo
Aut læto & facili mutatio: dibilitas ut.
Læticia atq; metus sic ipsa molestia morbus.
Affectio — Est dispositio nobis affectio dicta
Affectus — Affectus quartæ sit passio sitq; uoluntas
Est emulatio affectus fiducia & ira
Est & amicitia aut odium uel simile quicquid.
Affines — Affines agris uicini aut sanguine iuncti. F.
Agnati — Coniugis affines: agnatos dicito patris.
Cognati — Cognatos & enim genitricis dicimus esse:
Cognati includunt agnatos paulus ut inquit:
Non tamen e contra.

Ag.

Agamos — Est agamos commune quidem sine coniuge nobis
Aganippe — Aonie fons est musis sacer hæc aganippe.
Hippos — Valde agan ostendit: sed equus bene dicitur hippos:
Pegasus effodit pede pegen quæ mihi fons est
Fingirur id uero quia cadmus ductus equis hunc
Inuenit fontem: de quo solinus abunde
Agaso — Ductor asellorum uel equorum fertur Agaso:
Ex ago descendit (pompeius ut inquit) Agaso.
Opilio — Mulio dux muli est: ouium tamen Opilio sit
Bubulcus — Vpilio a multis fertur mutando elementum
Subulcus — Nempe Bubulcus erit bobus: suibusq; Subulcus
Agathos — Est Agathosq; bonus.
Agenor — Fertur agenor eis: romanæ quippe superbus
Agina — Axis Agina quidem uoluit qui nempe statheram

Nanqꝫ agit hæc fertur:mensuram ponderis ipsam
Hinc & Aginator qui parua ad lucra mouetur. Aginator
Est ager hic agros romanæ:campus id autem. Agros
Campus planities ampla & spaciosa platea Campus
Agger erit tellus uallo que apponitur ipsi. Agger
Estqꝫ uiæ mediæ tumor Agger rite ferendus
Aglyphos nobis non sculptus dicitur esse Aglyphos
Est Glyphos sculptus:nam glypho sculpo notabit. Glyphos
Agmen procedens exercitus impetus atqꝫ. Agmen
Plurali numero designat Agonia ludos Agonia
Fertur Agon ludus certamen seu locus ipse. Agon
Signat Agonizo certo contendoue nobis Agonizo
Rusticus Agricola ex agros uenit & colo quippe Agricola
Agrios agrestisue ferox immitis habetur. Agrios
Agrippam uocitant pedibus qui nascitur ante. Agrippa
Ex aegro partu fertur Marcellus ut inquit
Agria nempe dolor:pus pes est:inde & Agrippa Agria
Vt dicunt alii:qui forte pedem dolet esto. Agrippa

Al.

Ala æquitum est ordo:pedites tegit ala uelut ꝙ Ala
Alba est ex alba sue dicta:ut Varro notauit Alba
Naturaqꝫ loci longa Alba est rite uocata
Sunt duplices Albæ:Albanos tamen altera format Albani
Alteraqꝫ Albenses:Varro tibi testis in hoc est. Albenses
Albula tybris erat:Tyberini ab nomine Tybris Tybris
Albus natura:studio fit candidus ille. Albula
Id tamen auctores confundere sepe uidebis. Albus
Album certe alpum quondam dixere sabini.
Alphe candorem nam denotat:hinc simul Alpes Alphe
Perpetuis albent niuibus quia sunt uocitate. Alpes
Galli altos montes dicunt:fert seruius alpes.
Italiæ quondam:muro quasi cuncta superbo
Claudebant alpes ne gallia posset obesse
Annibal has autem ferus igne & rupit aceto
Alceus lyricus mityleneusqꝫ poeta Alceus
Admeti alcestis coniunx ne uir moreretur Alcestis
Ipsa mori uoluit:quibat non uiuere coniunx
Ni pro se quidam quædam uel sponte periret
Certe alcibiades rebus fuit omnibus aptus Alchibia
Et genere & forma summus:fuit induperator. des

Plenus consiliis:dicendo obsistere posset
Cui nemo diues patiens affabilis'atq;
Virtute ac uitiis plenissimus'omnibus omni.
Tot diuersa quidem esse admirabantur in uno
Alcyon — Alcyon ab græcis:nostris alcedo uocatur. V.
Alcedo — Pheacum Alcinous rex q̄ iustissimus:atq;
Alcynous — Hortorum cultor cantatus sæpe poetis.
Alcmena — Herculis Alcmenam genitricem nosce fuisse.
Alcmeon — Alcmeon matremq; Eriphylem tradidit ensi
Tisiphone — Vltus nempe patrem thebano in marte caducum
Megera — Tisiphone:Alectoue:Megeraq; tres furie sunt.
Ptisis — Vltio uel pœna est sed ptisis punitio siue
Phonos — Nempe phone atq; phonos cedes uel mors uocitatur
Alectos — Alectos tamen est incessans quippe latinæ
Megero — Odi:ac inuideo dicunt signare megero
Alphesibo — Alpheno inuenio:pastor fuit Alphesiboetis.
Inueniesq; boues aut inquirens bene fertur.
Alpho — Alpho est inuenio Alpheo inquiro mihi signat.
Alga — Alga maris herba est:fertur tamen ulua paludis.
Algor — Tristitia atq; dolor frigus quoq; dicitur Algor.
Aliptes — Ab græcis fertur:romanis unctor Aliptes
Alipho — Vngo quidem nobis græcum designat Alipho
Aliphe — Vnctio qingue simul nobis dicetur Aliphe.
Alma — Alma euidem sancta est seu pulchra aut dic ab alendo
Alpheus — Elidis Alpheum describunt arcados amnem.
Sub mare qui refluens longa interualla secutus
Ore arethusa tuo siculis confunditur undis
Altaria — Diuorum superum sunt tantum Altaria quippe
Are — Infernis superisq; simul donabitur Ara.
Alter — Alter uterq; simul neuter quoq; iunge duobus.
Vterq; — Alter rite duum fertur:notat atq; secundum.
Alius — De multis proprie primus dices:aliusue
Primus — Sed prior ac alter dices herere duobus
Altile — Altile opulentum signat uel pingue ab alendo
Altilia — Altilia appellant animalia quæ sed aluntur.
Altilis ut piscis:uel auis quadrupes aper ursus.
Alueus — Alueus hic apium cupa est aluearia septa
Aluearia — Alueus hic fluuii cursus:muliebre sed aluus
Quo excurrunt sordes:uenter qui cernitur esto. S.
Aluus — Aluus erit uenter mulieris dicta ab alendo. F.

Est uterus uenter mulieris concipiendi. Vterus
Est & qui nutrit uel qui nutritur alumnus. Alumnus
Qui prohibet non rite quidem: testabimur id nos
Plinius italiam cunctarum appellat alumnam.
Syllius in nono libye quoq; dixit alumne.

Am.

Persa ab romanis narratur Amaracus esse. Amaracus
Priuerni flumeu siculorumq; est Amasenus Amasenus
Mentis Amicus erit: sed amator corporis esto Amicus
Est amathos puluis nobis seu fertur arena Amathos
Est amathus cypri urbs: quinto ceu plinius inquit: Amathus
In scythia fuerant ut fertur Amazones olim. Amazones
Perq; asiam sparse multum cœpere sagittis:
He coitumq; uirum fugientes uere petebant
Vt grauide flerent: puerosq; necare: puellas
Solum nutribant dextra mamma omnibus usta
Inde datum nomen: siue signat: A: mammaq; Mazos Mazos
Circuitus domum nobis datur ambitus esse. Ambitus
Binos ille pedes medium quoq; poscere fertur
Crimen auaritiæ simul affectatus honos est.
Ambitio est animi: sed dicitur ambitus actu. Ambitio
Ambitione quidem peccat laudem uel honores.
Plus equo cupiens: fiet tamen ambitus ipse
Munera quum danturue pecunia blanditieue.
Publica quo teneant uel munera quo uel honores.
Ambrosios diuinus enim immortalis & esto. Ambrosios
Hortus amœnus erit qui ad se se ducit amandum. Am&nus
Nempe uoluptatis plenum signabit amœnus. Amœnus
Amentum iaculi medio circundata res est. Amentum
Amentat uerbum iacere aut circundare signat. Amentat
Hinc lucanus ait: iaculum amentauit habena.
Immodestus erit certe aut immensus Ametros Ametros
Matre carens lector græce dicetur Ametor Ametor
Nempe patris soror est Amita & Matertera matris Amita
Quos soror & fratres generant dices Amitinos Amitini
A patruis uero Patrueles scito creatos. Patrueles
Ast consobrinos gemiue genuere sorores
Vulgus at hos omnis Consobrinos putat esse. Consobrini
E consobrinis patruelibus ac amitinis
Sobrinos dicunt generatos: Caius ut inquit. Sobrini

119

Ammos	Ammos uox græca est a nobis fertur arena.
Ammon	Iuppiter hinc Ammon libica regione uocatur.
Amnis	Amnem dic aliquid flumen quod circuit esse. Var.
	Ambio namq; dedit pompeius nominat Amnem
Amphi.	Ex Amphi circum nare & qui nat fluit idem.
Amor	Vere quinq; modis diuus signatur Amoris.
	Cecus:& alatus nudus puer:& pharetratus.
Amphibo.	Est ambiguitas qua dicitur Amphibolia
Amphibo.	Ambiguus tamen Amphibolos mihi dicitur esse.
Ambo	Amphilogos dubius sermo:creat Ambo sed Ampho.
Amphion	Dictus & Amphion thebanæ conditor urbis
	Saxa mouere sono testudinis & prece blanda
	Ducere quo uellet:fert id Venusinus in arte.
	Herculis amphitryon coniunx genitricis habetur
Amphitry.	Amphitryoniades hinc fertur sepe poetis.
Amphitri.	Est Amphitrite neptuni ut scribitur uxor.
	Pro sed aqua fertur qu e terram circuit omnem.
	Ex Amphi circum Tribo & fit quod tero signat
Amphrysus	Thessalie Amphrysus flumen:prope pastor Apollo
	Armenta admeti regis pauisse notatur.
	An.
Anaglyphō	De super insculptum romanæ fert Anaglyphon.
Ana	Glypt o nam sculpo:sed desuper est Ana nobis.
Anæmos	Exanguem proprie romanis signat Anæmos.
Anemos	Est anemos uentus.
Analago	Romanæ similis græce sed Analagos esto
Anapis	Tellure in sicula leuiter decurrit Anapis.
Anas	Varro Anatem uult A deduci quippe natando
Anaxago.	Fertur anaxagoras gazam donasse propinquis.
	Tum sed ad naturam rerum tribuit speculandam
	Publica priuata & spernens:Quidam sibi fanti
	An patriæ sibi cura foret:respondit acute
	Cura mihi patriæ summa est:cœlo & digitum fert.
	Nati morte sibi narrata(est Tullius auctor)
	Mortalem dixit non me genuisse latebat
Anceps	Anceps est dubium:q utraq; in parte caput sit.
	A capio siue est utrinq; capi ualeat q.
	Signat utrinq; nocens anceps:utrinq; & acutum
	Anceps est dubium:duplex hinc inde & acutum.
Ancyle	Ancyle e cœlo scutum breue tumq; rotundum.

Rege Numa cecidit: responsum postea fertur:
Illic imperium fore quo consisteret illud.
Ancona aut ancon piceni est urbs: cubitumq; | Ancona
Designat nobis: hinc Anchus martius ille est
Incuruum sed enim cubitum portasse refertur.
Vir simul & mulier romanis Androgynos sit. | Androgy/nos
Andros dic hominis: mulieris dico Gynes sed
Hectoris Andromache coniunx: componitur autem | androma.
Andros dic hominis: sed pugna Mache uocitatur.
Angelus ab græcis fertur: mihi nuncius esto. | Angelus
Nuncioq; Angello uerbum signare tulerunt. | Angello
Est genus: hæc morbi faucisq; Angina: q angat: | Angina
Angustum uicum notat Angiportus iterue. | Angiportus
Corporis aut animi cruciatus dicitur angor. | Angor
Anguis & hydr⁹ aque Coluber nemorũ Draco tẽpli ẽ | Coluber
In terra serpens: a serpo nanq; uocatur.
Dicitur at Coluber quoniam nemorum colit umbras
Aspicio Derco: Draco nempe enascitur inde. | Draco
Nanq; aciem retinet peracutam peruigilemq;.
Hinc sibi templorum custodia: uel datur auri. Mac.
Angulus est dictus q sibi angustus locus insit | Angulus
Spiritus est Anima e quo uiuimus: halitus esto | Anima
Oris: odorq; etiam rerum: uentus: sonus atq;.
Et furor ac ira est. N.
Nempe Animo sapimus: Anima sed uiuimus ipsa. | Animus
Est Anima at debilis animo sine: Nonius auctor. | Anima
Mens animus proprie ac anima diuinior ipsa. Mac.
Est Animalq; anima concretum corpus habendum | Animal
Annales dici historiæ lector bene possunt. | Annales
Historiæ uero annales non rite feruntur. Gel. | Historiæ
Cuiusq; Annales anni libri acta docentes. Diom. | Annales
Ex anno Annona est: sit copia siue alimentum | Annona
Annus romanæ: græce autem dicitur Ennos. | Annus
Aut ex an circum referens: quia circuit annus
Ter centum quinq; & tum sexaginta dies sunt
Anni solaris: sex horas adiiciendo.
Hinc anno quarto bisextum semper habemus
Bissextum dic q bis sexto dico calendas | Bisextus
Litera in.f.semper.
Annulus est annus paruus: puer unius anni | Annulus

Anniculus	Dicitur Anniculus: tamē Agnellus tener agnus
Anulus	Anulus est digiti: paruusq; sit anulus anus
Anonymus	Nomine qui nullo est dicetur Anonymus esse
Anser	Anser & ab uoce est: Varro uelut indicat ipse.
Antemnæ	Antemnæ ante amnem dicuntur mœnia & urbes
Antæus	Antæos fertur nobis contrarius esse
Anti	Anti significat contra & pro sæpe latinæ.
Antidotū	Antidotum nobis contraq; datum reperitur.
Antilogia	Antilogia quidem fit contradictio nostris.
Antiphona	Antiphona quidem uox esse reciptoca fertur.
Antiquus	Nobilis Antiquus: uetus & quoq; charus habetur
Antistes	Rite sacerdotum princeps Antistes habetur
Anus	Est Anus ab græcis: intellectum quia Nus dat.
	Dementem nobis dat Anus communeq; nomen.
Anxyrus	Anxyrus est proprie barbarus: iuppiter ipse
	Est a campanis sic cult⁹: sic quoq; dictus.
	Anxyrus imberbis cuidam tamen esse notatur.
Anxur	Anxur erat quondam quæ Tarracina uocatur
Tarrcia	Conturbo romane tibi dat nempe Taratre.
	Hæc olim Trachina quidem hoc est aspera dicta. St.
	Ao
Aonides	Aonides musas dicunt ex aone fonte
Aones	Illis sacrato. Veruntamen Aones ipsi
	Boetes primi cultores sunt uocitati. St.
Hippocre.	Est Hippocrene fons illic: est Aganippe.
Crene	Hippos equus fertur: Crene fons dicitur esse.
	Ap.
Apelles	Pictor eous erat præ cunctis clarus apelles.
	Hinc & alexander pingi uoluit nisi ab illo.
Aristides	Fertur Aristides thebanus par sibi tantum
Aper	Est aper ex apros siue aspera q; loca querit
Apes	Fertur apes quoniam sine sit pede quum datur ortus.
Apex	Fertur apex summo capitis quod flaminis extat
	Lanicium paruum proprie: summum uel apex est
Aphilos	Est aphilos certe quisquis sine uiuit amicis
Aphrica	Aphrica romanis sine frigore dicitur esse
Phrice	Nanq; phrice frigus: sed a fert sine semper apud nos.
Aplustre	Nauis & aplustre est ornatus non opus illi
Apotalyp / sis	Apocalypsis enim nostris reuelatio fiet.
	Dat re Apo: sed uelo dicunt signare Calypto.

Absconsus secretus item sit Apocryphus ipse — Apocryph⁹
Est Cryphos abscõsus: re Apo dat uel ab usq; latinis — Apo
Responsum nobis dicetur Apocrisis esse. — Apocrisis.
Est Apodixis idem quod demonstratio nobis. — Apodixis
Fert a sine: & Polli multos: hinc fertur Apollo — Apollo
Pro sole accipitur quia solus luceat ipse. — Sol
Nempe rebellis erit qui fertur Apostata græce — Apostata
Signat Apostello mitto: sed Apostolos illis — Apostolus
Nuntius est nobis uel missus quippe ferendus — Apostello
Inde etiam dicunt descendere Epistola nostri — Epistola
Aut ab Epistello est potius mitto quoq; dante. — Epixello
Sole calens locus est Apricus: quiq; moratur. — Apricus
Nobis designat rite Aptotum sine casu — Aptotum
Ptosis romanæ casus describitur esse. — Ptosis
O magnum recipit græce: produximus inde.

Aq

Fertur aquis animal quod degit aquatilis esse. — Aquatilis
Est Aquilo siccus tum frigidus is Boreas est. — Aquilo
Mutatæ forme sexto isq; uolumine fatur. — Boreas
Apta mihi uis est: qua tristia nubila pello
Et freta concutio: nodosaq; robora uerto.
Induroq; niues: & terras grandine pulso.
Idem ego quum fratres cælo sum nactus aperto
Nam mihi campus is est: tanto molimine luctor
Vt medius nostris concursibus insonet ether.
Exiliantq; cauis elisi nubibus ignes.
Idem ego quum subii connexa foramina terræ.
Supposuiq; ferox imis mea terga cauernis
Sollicito manes totumq; tremotibus orbem.

Ar.

Solinus scribit q fertur Arabia sacra. — Arabis
Vermis qui foribus suspendit Aranea casses. — Aranea
Hæc & Aragne etiam: uel Arachne: & araneus esto — Arachne
Compono aut apto uel congruo signat arao — Arao
Gallia fert ararim que narbonensis habetur — Araris
Est ararus scythiæ: sed Araxes armeniæ sit — Ararus
Fert aratron græcus: sed aratrum dico latine — Aratrum
Iudicat arbitrio si quis tunc Arbiter esto — Arbiter
Iudicat ar legem seruans iudex tamen ipse. —
Arbor uti scribunt a robore dicitur esse — Arbor

.121

Arbuſtum Arbuſtum locus eſt qui conſitus arbore multa:
Quam uites ſcandant: arbor ſimul ipſa uocatur.
Arcanum Arcanum dicunt abſconſum ſiue ſecretum.
Arceſilaus Arceſilaus ubi ſapientia contigit ipſi
Mœonide muſis nocteſq; dieſq; uacabat.
Immodice tandem potus ſemel aſtra reliquit.
Archetyp9 Archetypus noſtris recte exemplaris habetur
Typos Eſto figura Typos: tamen arche princiq; palis
Archos Archos enim princeps: arche quoq; principium ſit
Nempe ſyracuſius geometres dicitur olim
Archĩedes Eſſe Archimedes: pro tempore tempus habeto.
Is patria capta ſignis attentus ab hoſte
Occiditur: nihil aduertens hoſtiſue rapinæ.
Architas Architas urbe eſt oriundus quippe Tarenti
Philoſophus præſtans ac ſectæ pythagoree
Iſq; dionyſi manibus ſcribendo platonem
Damnandum eripuit: nec uirtus defuit ulla.
Archia Præceptor fuerat tulli aſt Archia poeta.
Architricli/ Architriclinus erit conuiuia digerit is qui
nus Conuiuiq; locus Triclinium habebitur ipſe.
Triclinium Archimagirus erit princeps cocus euocitandus:
Archiagi Nanq; Magiros erit nobis cocus ipſe latinis
Architect9 Eſt architectus princeps faber ipſe domorum
Vrſa arctos græce eſt: Arctous at eſt borealis.
Arctos Arctophylax urſe cuſtos idemq; boetes.
Arcus Arctophylax uulgo qui dicitur eſſe bootes. Tul.
Arcturus Stella micans radiis Arcturus cauda ſed urſe
Dicetur nobis: ſub pectore ſtatq; boote.
Artos enim panem tollendo c ſignificabit.
Telorum eſt arcus: fornixq; uocabitur arcus.
Circulus eſt arcus: tamen iris continet arquum. N.
Arcus dicatur ꝙ longius arceat hoſtes.
Seruius in quinto docet hic hæc iridis arquus
Iride pro hic arquus cicero huius protulit arqui.
Area Ennius hæc arquus ponens quartæ aſſociauit.
Area quippe locus uacuus qui exaruit eſto. N.
Area quo areſcunt locus & frumenta teruntur. V.
Arena Edocet ac Varro ꝙ ab areo fertur Arena.
Harena Hereo ſed lector recte producit harenam.
Areopagus Pagus erat martis: qui dicitur Areopagus

Areos est martis:sed Pagos uicus habetur | Ares
Areopagitæ qui in templo martis athenis | Areopagi.
Iudicium quod erat præclarum quippe ferebant
Nempe syracusius fertur fons esse Arethusa. | Arethusa
Argennos græce nobis est splendidus albus. | Argennos
Strenuus Argetos uelox & candidus esto. | Argetos
Argyrion nobis argentum dicitur esse | Argyrion
Argyros illud idem. | Argyros
Attica fert Argos minimum quod distat athenis | Argos
Thessalie est Argos quod nempe pelasgicon aiunt
Argos achaia simul tenet hippion euocitatum
Id tamen affirmant longe haud distare mycenis.
Hæc Argo dicta est nauis quam duxit iason. | Argo
Ex architecto:seu uelox quod notat Argon. Diod. | Argon
Argiripa aut arpi diomedi erat appula terra | Arpi
Est breuis argutus sit callidus atq; sonorus. | Argutus
Archilocho siculo est fundataq; aricia quondam | Archilo
Est aries animal sidus tum machina belli | Aries
Fertur Arista quidem spice pars prima q̄ aret. | Arista
Ingenium facile & cunctis tenuisse paratum | Aristippus
Fertur aristippus:dilectus & hinc dionyso. | Aristides
Solus Aristides dictus cognomine iustus.
Alter aristides præclarus pictor habetur. | Aristopho-
Fertur Aristophorum uas id quo prandia portant | rum
Nanq; Phoro porto est sed ariston prandion inquit. | Phoro
Optimus a nobis illis dicetur Aristos. | Aristos
Tractat arithmetice numeros ars fertur Arithmos | Arithmeti-
Nam numerus:ipsa hinc numeralis rite uocatur. | ca
Hinc Numero legitur ratione quod accipiendum est | Arithmos
Compositi numero Maro profert:in numerumq; | Numero
Tum uero in numerum faunosq; ferasq; uideres | In numerū
Ludere idest rithmum rationem aut dicere debes
Instrumenta artis cuiuslibet arma uocantur.S. | Arma
Armaq; ab arcendo dicuntur Varro uelut fert.
Arma & dicuntur proprie pendentia ab armis
Vt scutum gladius thorax:sunt armaq; tela.F.
Armenta ferunt ubi ponunt arma carinæ.
Armentum pecoris genus est q̄ ad arma sit aptum | Armentū
Terga boum scutis:sed equi pugnando ualebunt | Armamen.
Armenta appellat Varro quasi dicta aramenta

Grex	Magnorum armentum: grex parua & magna tenebit
	Lanigerosq; greges: armentaq; bucera pauit. Oui. vi.
	Bucerieq; greges sub eodem tegmine cæli. Lucret. ii.
	Nunc grege de intacto septem mactare iuuencos.
	Præstiterit: totidem lectas de more bibentes. Vir.
Armiger	Armiger in pugnam domini gerit arma: uelut sunt
	Tela: arcus: scutum: uel lancea: siue pharetra
Armille	Armille manuum leuarum ornatus habetur
Arteria	Vitalis uena est Arteria semita siue
Artitus	In qua uitalis sit spiritus ipse repostus
Viscus	Artitusq; bonis instructus ab artibus esto. F.
Aruina	Durum inter pellem uiscus quoq; pingue uocatur
Hirundo	Aruina: interpres quod protulit ipse maronis
Hirudo	Ales Hirundo nigra est: nat Hirudo: cannaq; arundo
Arundo	A uoce ipsius uocitari fertur Hirundo. V.
	Dicitur ut legi: quia carnibus hæret Hirudo
Arx	Ars est pars urbis tutissima: turris at hæc est
	Arceo fert Arcem q ab ipsa pellimus hostem
	As.
As	Ex ære As nummus libralis dicitur esse.
Sextans	Denotat as libram. Sextans bina uncia fertur.
Quadrans	Tres retinet Quadrans: sed quattuor adde Trienti.
Semis	Quincunx quinq; tenet: uerum sex Semis habebit.
Bessis	Septunx dat septem: bessis bes siue dat octo
Dodrans	Dodrans quippe nouē: Dextransq; decūxue decē fert
Deunx	Rite decem atq; unam scito retinere deuncem.
Asylum	Vnde aliqui nequeunt ui tolli fertur Asylum.
Sylao	Sylao Syloq; simul prædor dat: asylum
	Inde uenire putant: sine sinat a sæpe latinis.
Oestrus	Oestrus græcorum est: sit asilus quippe latine.
Tabanus	Plinius ac plures etiam dixere Tabanum.
	Quod minime uerum est: diuersa animalia quippe.
Asseclæ	Asseclæ domini q iussis omnibus assint. N.
Assum	Assum fert Varro quoniam assudescit ab igni.
Aster	Aster romanæ stella appellabitur ipsa
	Nempe asteriscus dicetur stellula nobis
Astron	Astron sidus erit stellis ex pluribus actum
Astyanax	Hectoris andromaches gnatus simul Astyanax est.
Asty	Vrbs asty græce: sed Anax tutor habetur
Anax	Hector enim genitor solus defenderat urbem.

Fertur anax & rex. | Anax
Astronomia potest astrorum regula dici. | Astrono/mia
Nanq; Nomos græce romane regula fiet. | Nomos
Astrorum sermo ratio simul astrologia | Astrologia
Dicitur astutus certe quasi tutus ab arte. F. | Astutus

At.

Immortalis enim dicetur Athanatos esse. | Athanatos
Diua minerua quidem græce appellatur athena. | Athena
Esse deumq; negans Atheos; deus est Theos illis. | Atheos
Est athesis fluuius Veronam is diuidit urbem. | Athesis
Athletam pugilem luctatoremue notarunt. | Athleta
Indiuisibilis siue indiuiduus extat
Hæc atomus; nobis incisio quippe Tome fit | Atomus
Mons & Athos trhacum siue hæc monie reperitur. | Athos
Arduus ac ingens: & nubi bus altior imbri &
Vrbs erat in summo; medioq; ibi longior etas
Græcia dicit Atos; roma insatiabilis inquit. | Atos
Clotho ferto colum; Lachesis trahit Atropos occat. | Clotho
Clotho ortum; Lachesis uitam; mortem dabit illa | Lachesis
Hæ sunt tres parce: seu mauis dicere fata. | Atropos
Quæ bona quæ mala dant nascentibus illico cunctis.
Hinc parcæ a partu dictæ mutatur enim. t. Gel. | Parce
Clotho significat mihi circunuoluo neoq; | Clotho
Sortitur Lachesis nobis: sors nam lachos extat | Lachesis
Est atropos ueruntamen immutabilis ipsa. | Atropos
Attonitus proprie tonitru stupefactus habetur | Attonitus

Au.

Auceps ex auibus capiendis dicitur esse. | Auceps
Auctio uenditio publice que fit uocitatur. | Auctio
Actio sed fertur prolatio sermo uel ipse. | Actio
Conditor est autor: dux est uel causa uocandus
Est autor belli ut dicunt; pacis simul autor | Autor
Quiq; agit orator causam bene dicitur Actor. | Actor
Qui gestum uultus uel corporis istrio sicut.
Autorare quidem obligare est subiicereue | Autorare
Autoramentum sic obligatio fertur. Val. | Autoramē/tum
Quiq; in militiam forte eligit ille profecto
Autorat docuit saphus interpres id apte | Autorat
Autoramentum sic est ascriptio dicta | Autoramē
Exautorare est quum tollitur auctoritas sed. | Exautorare

	Imperioq; suo missum facere ac remouere
Autoritas	Autoritas ius est & dignitas atq; potestas.
Audax	Audax esto malus: bonus audens dicitur esse
Auge	Aurora ac splendor romanis dicitur Auge
Augur.	Est augur qui auium intendit uocesq; uolatus
	Cunctaq; signa quidem rerum occurrentia nobis
Aulos	Aulos græcornm uox tibia fistula siue.
Auis	Nempe uia sine fertur Auis náq; auia lustrat.
	Fertur ab aduentu uel aduis pompeius ut inquit.
	Inde &enim ueniunt unde haud ipsi meditamur
Aulea	Aulea appellant græci uel anima picta.
Aulæ	Aulæ nanq; atrium fertur signare latinis.
Aura	Aura fauor splendor uentusq; notatur haberi.
Auris	Auris pars capitis qua audimus dicitur esse.
Auricula	Auricula exterior pars auris rite uocatur
Auritus	Auribus a magnis auritus dicitur apte.
	Cui bonus auditus simul est auritus habetur.
Aurora	Aurora ante ortum solis splendor sit habendus.
Auspex	Auspex præpositus cælebrandis connubiis est.
Pronuba	Parte uiti: uxoris nam pronuba parte uocatur
Auspicium	Auspiciumq; auium conspectio sitq; uolatus.
	Sit uox & cantus: sit principium quoq; ductus
Augurium	Cunctorum Augurium sit coniectura uocatum
	Augurium ex auium garritu festus ut inquit.
Monstrum	Monstrant ostendunt Monstra ac ostenta futurum
Omen	Omen erit uotum mentis uotum quoq; uocis. N.
Portentum	Portentum portendit enim aportat simul illud
	Quod monstra ac ostenta notant portenta uocantur.
	Crinitæ stellæ atq; tonitrua facta sereno.
Prodigium	Prodigium certe cunctorum pessimum habetur.
	Nanq; mine diuum: diuum dicuntur & iræ.
	Sola nouum dictuq; nefas harpya celeno
	Prodigium canit: & tristis denunciat iras. Vir.
Automedō	Auriga Automedon siue armiger extat achillis.
Autumnus	Autumnum dicunt ex augeo: tunc hominum res
	Augentur fructusq; simul collectus ab agris
Patruus	Est patris Patruus: genitricis Auunculus esto
Auunculus	A patre sit Patruus: sed auo sit auunculus ipse
	Est auus: ac proauus: abauusq; aptauus tritauusq;.
	De quibus instituet legum te portio terna

Sicq; Nepos sumit pro ab:siue at:tri simul adde — Nepos
Auxilium ex auctu:quum exercitus aduena forte — Auxilium
Auxilio accessit:Præsidia quippe uocabant — Præsidium
Quum præsidebant castra extra ut tuta manerent
Qui subsidebant Subsidia ferre solebant. — Subsidium
Ex obsidendo ast Obsidia dicta notantur. — Obsidium

Ax.

Axis nempe poli sit linea longa utriusq; — Axis
Fertur & hinc stipes rota per quem uoluitur Axis.
Axis pro cælo boreali & parte notatur.
Axem pũcta duo claudentia quippe poli sunt. — Poli
Arcticus altus erit polus est Antarcticus alter.

Az.

Azymus a nobis sine fermento uocitatur. — Azymus
Nanq; zyme signat fermentum:sed sine fert. A. — Zyme
Azelos sine amore potest mihi dicier apte. — Azelos

Ba.

EST babylon gẽtis chaldee urbs & caput omni — Babylon
Milia quæ circum se sexaginta te nebat
Biscentumq; pedũ fuerant sua mœnia sũma
Crassa tamen dicunt:sed quinquaginta fuisse
Solius docuit fluit Euphrates simul inter
Dat babylonq; babel:confusio dicitur illud — Babel
Qua babel arx fuerat:linguæ confusio facta est. — Baculus
Baculus est bactron neutri generis apud illos. — Badius
Sit badius sonipes phœnicis cui color insit — Balbe
Balbe est obscure:sic balbutire feremus — Balbutire
Siquis confusa lingua & trepidante loquetur. — Balena
Belua balena est pistrix eadem:quoq; cætus. F.
Balena a nobis:græcis phalena uocatur
Conspicua est certe nostris dicenda latinis.
Balista a ballo est:iacio quod signat apud nos — Balista
Balsamum at arbor erit composta sed inspice cautus: — Balsamum
Est lignum Xylon:nam succus Opos uocitatur. — Xylon
Fructus erit Carpos:coniunctis tollitur ast S. — Opos
Hinc Iuuenalis ait:spirant opobalsama collo — Carpos
E corio cinglum bullatum Balteus olim. Var. — Balteus
Bambacium scribunt uel bambicium benedici — Bambacius
Baptismus poteris:potes hoc baptisma uocare. — Baptismus
Id tamen a nobis immersio dicitur esse.

Baptizo	Baptizo græce designat mergo latine
Barathrum	Est locus inferni Barathrumq; profundus ad ima.
	Est locus at proprie: Diomedes auctor: athenis.
	In quem præcipites soliti sunt ferre nocentes.
Barba	Barba pili: Mentum fertur locus esse pilorum
Mentum	Barbarus omnis erit preter græcosq; latinos. F.
Barbarus	Barbarus ille quidem fertur qui fatur inepte. St.
Bardus	Stultus & ingenio tardus mihi Bardus habetur
	Cantor apud gallos procerum bardus quoq; fertur. F.
	Hinc lucanus ait: fudistis carmina bardi.
Barrhus	Est elephas barrhus: barrhire hinc dicitur ipse
Barrhio	Quid tibi uis mulier nigris dignissima barrhis. Hor.
Basia	Basia nulla decent: tamen Oscula sæpe probantur.
Oscula	Batrachus a græcis fertur: sed rana latinis
Battachus	Batrologia quidem multiloquium uocitatur.
Barthologi	Be.
Beatus	Ille beatus erit: cui rerum copia grandis. Val.
Felix	Fœlix est compos cunctorum quippe bonorum. Val.
	Nempe aio retinens bona cuncta beat9 habetur. Sen.
Beatus	Absq; malo degit retinens bono multa beatus. Tul.
	Neue putes alium sapiente bonoq; beatum. Hor.
Bellaria	Omne genus mense Bellaria dico secundæ.
Bellum	Bellum sæpe quidem pugna est: discordia sæpe.
	Virgilius dixit media inter prælia belli.
	Bellum dic prudens pulchrum: quandoq; parumper
	Esse bonum signat.
Benignus	Quiq; bonis donat dignis simul: esto Benignus. F.
Bessis	Vncia Bessis erit uel bes quater ac quater aucta.
	Bi.
Bibile	Est uinum bibile: at bibulum coniungis arene
Bibulum	Quod bibit est bibulum: bibile atq; bibi ualet apte
Bibliothe	Librorum numerus locus ipseue bibliotheca est
Bibliopo	Bibliopola tamen librorum uenditor extat.
Polo	Nam polo uendo: biblos liber euocitatur
Biblos	Nempe uolumen erit ue libellus biblion apte
Biblion	Quod binæ pecudes mactantur dico bidental. N.
Bidental	Pompeius uocitat templum quo talia fiunt.
Bigamus	A bina uxore est Bigamus: tres Trigamus implet
Trigamus	Duplicis at linguæ uel fallax esto bilinguis.
Bilinguis	Annorum spatium bimatus quippe duorum

Dicetur bimus: Trimus: Quadrimus: amice. Bimatus
Qui binos retinet qui tres qui quattuor annos. Bimus
Rite duum mensium scito signare bimestris. Bimestris
Extaq; de porca cruda bimestre tenet. Fast. vi.
Cui nomen geminum fueritq; binominis esto. Binom
Vt Quintus paulus Sextus pompeius & ultra:
Byrsa est uox tyria ac signans tergus coriumue Byrsa
Arx media fuerat carthagine byrsa uocata. St.
Esto genus lini tenuis tibi Byssus amice. Byssus
Constantinopolis dicta est Byzantion olim. Byzantian

Bo.

Frustulum idest morsus bolus Veliterne uocandus: Bolus
Sed bolos in græcis iactus describitur esse. Bolos
Est bombus sonitus: sono græce bombeo fertur Bombus
Quis bonus est: Clæmensue benignus iustus honestus Bonus
Qui consulta patrum: qui leges iuraq; seruat
Rite bubulcus erit nobis romane bootes Boothes
Dat bothros fossam fundamentumue latinis. Bothros
Est boreas aquilo uentus: septentrio siue Boteas
Quem iuxta esse aiunt.
Botryo uel botrus totum: pars esto Racemus. S. Botryo
Botrys græcorum uox nempe racemus habetur. Racemus
Botrus apud nostros.
Est boa lympharum serpens: a uoce bouis fit. Boa
Hubera quippe boum sugens fit maxima pinguis
Funditus ac uastat quascunq; tenet regiones
In Vaticano (dum Claudius induperator)
Infans occise solidus spectatus in aluo est. Sol. Plin.

Bu.

Bubos mutus erit: sed bucolos esto bubulcus Bubos
Regis Alexandri sonipes sit Bucephalus: q Bucolos
Is capitis bubuli fertur tenuisse quid instar. F. Bucephalus
Aut armo quoniam tauri caput ille gerebat
Exustum: ueluti Solinus protulit: addens.
Regali accepto strato nullum uoluisse.
Ni dominum ferre: ast alias portabat alumnum
Bucolicus nobis recte armentarius esto Bucolicus
Buccinus esto canor: tuba buccina dicitur esse. Cap. Buccinus
Buccinus est etiam tuba: nono ut Plinius inquit Buccina
Buccina dat belli signum Tuba prælia miscet Tuba

125

Bulga	Bulga est folliculus Marcello teste. Crumenam
	Dixerunt ueteres: A gallis scorteus autem
Bumamma	Sacculus accipitur bulga hec Pompeius ut inquit.
Bumastos	Bumammam nostri græci bumasthon & aiunt.
Bu	Bu magnum signat: dicetur mammaq; Masthos
Mastos	Magnam Vergilius bumasthon nominat uuam.
Bura	Bura simul buris cauda euocitatur aratri.
Vra	Nam bouis ura quasi est: caudam signabit & Vra
Burdo	Natus equo ac asina Burdo ac Hinulus uocitatur
Binulus	Mulus equa fiet: cerue est Hinulus quoq; natus
Mulus	Burrhum designat ruffum: fert græcia Pyrrhum.
Burrhum	Dico locum bustum combustus mortuus est quo
Pirrhos	Atq; sepultus item: modo dicunt busta sepulcra. F.
Bustum	Dicitur ipse bouis mihi caseus esse butyrum.
Butyrum	Cum butyro Macer ille tulit: bus nempe bouem fert
Tyron	Caseus est tyron: proprie sed pingue uocatur.
	Iactis quo durum magis est & pinguius ipso.
	Bl.
Blax	Blax stolidus nobis mollis lasciuus habetur.
Brache	Br.
Briaros	Brache dicuntur uestis pudibunda recondens
Brachylo/	Nam brachys breuis est: Briaros fortis reperitur
gia	Multi aiunt bracas uel braccas esse ferendum.
Bractea	Rite breuiloquium designat brachylogia.
Lamina	Bractea pertenuis: sed lamina crassior extat;
	Argenti ac auri sit bractea portio lata.
Bromius	Lamina sit ferri stanni plumbi uel eorum.
Bromo	Dic bromium bacchū: bromo a consumo notante est
Bronte	Nam modice sumptus superantia cuncta resoluit
	Vel dic a bronte tonitru quod signat: eo ꝙ
Bromos	Natus cum tonitru fuerit: genitrice perempta.
Broncus	Sit bromos tonitru: bronte quoq; dicitur esse.
Bronchus	Dentibus ore simul productis Broncus habetur
Broscho	Bronchus erit guttur uel passio gutturis ipsa.
Bruchus	Broscho a bruchus erit: quod signat rodo latine
Bruma	Pars hyemis breuior Bruma est: ros mane Pruina.
Bruina	A breuitate quidemq; dierum Bruma uocatur
Brutus	Brutus hebes siue obtusus ceu Nonius inquit.

Vo caro decoquitur Cacab⁹: græce a sonitu sit
Aq; cibo quodam cacabum dat Varro uocatũ
Appellant Hollam romani fictile uas est.
Hinc Holus appellat Varro.
Nempe solutus erit risus Veliterne cachinnus
Canchasmos græce est canchazo dico cachinor
Est timidusue malus nostris Cacos euocitandus
Compositura mala est uocum Cacosyntheton esto
Nam Syn compositum Theton aiunt significare

Cae.

Cæcus eget lucis nam cernere nil ual et usq̃
Vnum Luscus habet: Cocles quoq; dicitur idem.
Luce hebeti cernens Luscitus est uocitandus.
Noctu quippe uidens melius q̃ luce sit idem.
Luciosus erit qui uespere non bene cernit.
Quod primum Festus: quod postea Nonius inquit.
Obliquis spectans oculis Strabo quippe uocatur.
Lippus habens oculos lachrymantes dicitur esse
Cælum scalpellum signat uel fertur olympus
Cæsar qui cæsa genitrice erit ortus habetur.

Cai.

In phrygia flumen mysusq; Caicus ut aiunt.
Est asye fluuiusq; Cayster: post Ephesi fit.

Cal.

Fiscella est Calathus: fuerit quoq; rite canistrum:
Id tamen aduertas græcos proferre Canastron
Prima dies mensum romanis esto Calende
Aq; Calo ueniunt nobis uoco significante
Nanq; noua luna plæbes uocitatur in urbem
Principium mensis quondam noua luna gerebat
Hinc Mensis fertur: quia Mene luna uocatur
Ipse Cylix græcus: dixere Calixq; latini. Mac.
Vasorum genus est quo in sacris utimur usq;.
A calidoq; Calix q̄ eo calidum bibitum sit. F. V.
Esto Calyx illud tegitur quo fructus amice
Nam tego seu uelo dicunt signare Calypto.
Callidus astutus: Calidus tamen esto calore.
Callus densa cutis Callis nam semita fertur
Predurata pedum callo.
Monticulus Collis sed in herba Caulis habetur

Cacabus
Holla
Holus
Cachinnus
Canchas
Canchazo
Cacos
Cacosyn
Ton
Syn
Theton
Luscus
Cocles
Luscitus
Luciosus
Strabo
Lippus
Celum
Cesar
Caicus
Cayster
Calathus
Canastron
Calende
Calo
Mensis
Mene
Cylix
Calix
Calyx
Calypto
Callidus
Callus
Callis
Caulis

126

Caula	Thyrsus siue frutex:Caulis quoq; brassica fertur
Callistos	Caula ouium septum:capitis pars infima collum.
Calon	Callistos fertur romanis optimus esse.
Calos	Esto Calon lignum:Calos est pulcher bonus atq;
	Vltima parsq; pedis que terre proxima Calx est
Cales	A calcando quidem:murorum Cales tamen esto.
Caminus	Cam.
Camurus	Dicetur fornax nobis romane Caminus.
Cameræ	Obtortus Camurus:Camere sunt recta recurua.
	Can.
Cancer	Hic animal Cancer cancri est:cælesteq; signum
	Canceris hoc cancer morbum tamen esse notarunt.
Canis	Nat Canis in ponto;latrat quoq; fulget in alto
Canonizo	Regulo designat Canonizo quippe latinis.
Canonicus	Hinc regularis romane Canonicus esto.
Canon	Regula nempe Canon:scuti locus interiorue.
	Brachia quo immittunt.
Canthi	Hi canthi ferrum rota quo circundatur axis.
Canthos	Canthos erit nobis palpebrarum pilus ipse.
	Cap.
Capital	Marcellus Capital capitis uult esse periclum.
Capo	Est capital facinus capitis quod morte luendum. F.
Caupo	Fasciolam capital nectunt qua dico capillos. Var.
Capulus	Est capo castratus gallus Caupoq; taberne
Capreoli	Sit capulus gladii;Capulusq; cadauera portat
	Capreolusq; animal siluarum dicitur esse.
	Capreolos etiam cincinnos uitis ut aiunt
	A capiendo tamen dicuntur:Festus ut inquit.
	Car.
Carcer	Est hominis Carcer custodia;nanq; coercet.
Carceres	Carceres unde uolant currus:quia nempe coercent.
Carpopho	Carpophorus latio dicetur fructifer esse.
	Cas.
Casus	Sex casus dices;fortunaq; casus habetur.
	Euentusq; malus.Casum dic esse cadenti.
Cassis	Cassis idis galea est:genus & muliebre tenebit.
	Hic Cassis cassis laqueus uel rete uocatur
	Plurali potius tamen utimur hinc ait ille
	Decidit in Casses præda petita meos.
	Cat.

Demergo Catacly ʒo notat: ſignat cataclyſmos   Catacly ʒo
Diluuium nobis.   Cataclys
Catalego numero fert Catalegos tamen ipſe   Catalego
Militiæ delectus erit: numeratio ſiue   Catalegos
Emplaſtrum Cataplaſma notat: ferturq; Catarrus.   Cataplaſma
Eſſe fluor capitis: uel diſtillatio lector.   Catarrus
Summa Cataſtroma eſt nauis pars: ſeu pauimentum,   Cataſtro
Vniuerſalis tibi nempe Catholicus eſto.   Catholicus

Cau.

Cauma calor nobis: Cauſis combuſtio fertur.   Caum
Cauſon æſtus erit: uel & ardor: ſit quoq; febris   Cauſis
    Cauſon

Cel.

Quippe celænos erit niger ut dixere latinis.   Celænos

Cen.

    Cenodoxia
Gloria uana tibi Cenodoxia dicta notetur.   Doxa
Dico Cenon uanum: nam gloria Doxa uocatur   Cenotaphi/
Nempe Cenotaphium uacuum dixere ſepulcrum   um
Gloria quippe noua eſt: ſed Cenodoxia græce.   Cenodoxia
Nanq; nouum Cœnon nobis deſignat aperte   Cœnotaphi
Hinc Cœnotaphium dixere nouumq; ſepulcrum   Cenodoxia
Gloria communis ſit Cenodoxia dicta.
Hinc Cœnotaphium dicunt commune ſepulcrum.   Cœnotaphi
Cœnon commune eſt: hinc cœna educitur ipſa
In commune & enim plures cœnare ſolebant.   Coena

Ceph.

Eſt Cephale Cephaliſue caput romane ferendum: Cephale

Cer.

    Ceras
Eſto Ceras cornu: cornutus nempe Ceraſtes: Ceraſtes
Eſt etiam ſpecies ſerpentis cornua portans   Meraſcho
Corniger a nobis ferturq; Ceraſphoros illis.   Cerdæno
Cerdæno lucror lucrum mihi Cerdos habetur   Cerdos
Cerdo ſit uulpes.   Cerdo
Ceros enim candela mihi uel cera feretur.   Ceros
Ceroma hinc olim fuerat cerata tabella   Ceroma
Scribere qua ſoliti
Ex oleo ac terra unguentum Ceroma uocatur
Hinc Ceromatico dixit collo iuuenalis.
Cernuus eſt ipſe inclinatus: dicitur autem.   Cernuus
Quod terram cernat

Ces.

127

Cespes	Herba cum Cespes uiridi sit terra reuulsa.
	Ci.
Cingula	Cingula sunt hominis sed equum bene Cingula cĩgit
Ciuitas	Ciuitas est hominum:sed Mœnia dicimus urbem
Vrbs	Cy.
Cyclos	Circulus aut orbis Cyclos bene significatur.
Cymeno	Aestuo cymeno ue redundo & inundo notabit.
Cyma	Dyma illis est unda mihi dicenda latino.
Cyrnos	Corsica cyrnos erit:cynos at canis esto latine.
Cynos	Inde caninus erit cynicus romane ferendus.
Cynicus	Ch.
Chalix	Nempe chalix lapis est ex quo deducitur ignis
Chasma	Chasma latine tibi fuerit fissura & hiatus.
Chiragra	Articularis enim morbus chiragra uocatur.
Chirurgia	Chirurgia manus opus indicat esse latinis.
Chir	Chir manus:Ergon opus romanis esse notatur
Ergon	Mille hominum princeps Chiliarchus rite uocatur.
Chiliarchꝰ	Pentharcus fertur qui princeps quinq; manebit
Pentarchus	Quinquaginta regens Penta contarchus habetur
Pẽta cõtar.	Nobis Chirographum manualis charta uocandum.
Chirogra.	Cirotheca manus tegmen signare notatur.
Chirotheca	Chrestus apud nostros suauis uel & utilis esto.
Chrestus	Vnctus erit Christus:namq; unctio Chrisis habetur.
Christus	Coc.
Chrisis	Cocyzo uerbum lamentor significabit.
Cocyzo	Cocytos luctus:Cocytos & est hululatus.
Cocytos	Coe.
Cœnum	Cœna cibus:Cœnum sordes:umbratio Scæna.
Colaphizo	Cædo colaphizo: colaphus sic dicitur esse
Colaphus	Aut alapa:aut pugnus:Coleos uagina uocatur
Coleos	Est colon membrum: statua ingens esto Colossus
Colon	Esto sinus colpos.
Colossus	Est romanorum podex:colosq; pelasgum
Colpos	Pensa colus retinet: colus sed uina refundit.
Colos	Est collactaneus mammis nutritus eisdem
Colus	Lacte est nutritus collacteus uno & eodem.
Collactãnꝰ	Lacteus ille quidem qui lacte alitur uocitatur.
Collacteus	Lactea colla tamen sunt candida quippe notanda
Lacteus	Lactans qui fallit lactans qui lacte redundat.
Lactans	Lactens lac sugit:nam lacteo sugere lac est

Collegam facit officium: Comitem uia iungit — Lacteus
Quippe labor socium retinet: dabit esca sodalem. — Lacteo

Com. — Collega

Comma quidem nostris incisio significatur. — Comes
Est coma nempe come: crinitus at esto cometes. — Codalis
Come autem uilla est sit uicus sit quoq; pagus. — Gomma
Comis homo facilis dulcis mitisq; benignus — Cometes
Compede pes capitur: manicis manus ipsa ligatur. — Comæ

Con. — Comis

Conditor est factor: Conditor fercula condit — Compedes
Sit cato consultus: consultor filius esto — Manice
Poscit consultor: consultus consilium dat. — Conditor
Est galee summum Conus: fructusue cupressi: — Consultus
Cogitur in summum uersus quia conus habetur. V. — Consultor
Pertica siue sudes contus dicetur apud nos. — Conus

Cor. — Contus

Vua hederæq; corymbos erit ferturq; cacumen — Corymbos
Est nauis rostrum nobis uox græca corymbon — Corymbon
Corythos fertur theca arcus siue sagittæ — Corythos
Quippe sagittarum proprie dixere pharetram — Pharetra
Multitudo chorus sacris collecta uocatur. — Chorus
Corus ab occasu uentus: fit caurus & idem. — Corus

Cos. — Caurus

Cosmicos a græcis: latio mundanus habetur — Cosmicos
Est ornamentum cosmos: uel mundus apud nos: — Cosmos

Cu.

Hic cucumer cucumisue feras: adipes uel: adepsq; — Cucumer
Hic cinis hicue ciner: sic puluis puluer habemus — Cinis
Vomis & hic Vomer: Tybris & Tyberis simul addo — Vomis
Hic Labor hicq; labos Lepor hicq; lepos quoq; legi — Labor
Hic honor aut hic honos arbos hæc arbor & hæc uult — Honor
Clamor & hic clamos: de quis fabium lege primo — Clamor
Culter uel cultrum reperitur carmen habemus. — Culter
Et canis in nostros nimis experrecta dolores.
Cum fallenda meo pollice cultra forent. Prop.
Est cumulus modii mensure qui additur eque. F. — Cumulus
Cuncta uir sapiens nouit sua cuncta notare. — Cnncta
Curriculus currus paruus: paruus quoq; cursus. — Curriculus
Custos qui seruat: custodia dicitur actus. — Custodia

Cla.

128

Clangor	Clangor erit sonitus tuba quam facit ipsa sonando.
Classis	Naues collectas pluris tu dicito classem.
Claua	Vnica nauis item classis: turma & populi pars
Clauus	Clauis claustra aperit: ducit sed uulnera Claua:
Clazo	Clauus constringit tabulas: nauimq; gubernat
Clasma	Clazo dat frango: fragmentum clasma notabit
Cleptes	Cle.
Clepto	Fur cleptes: sed enim furor dat clepto latinis:
Clibanos	Cli.
Clima	Sit furnus clibanos: regio sed clima feratur.
Climax	Scala quidem climax romanis dicitur esse
Cline	Cline sit lectus: lecticaue sit quoq; mensa
Clino	Clino autem inclino dicit declinoue nostris.
	Cly.
Clyster	Clyster apud græcos nostros: apud esto lauamen
Clytos	Inclytus esto clytos: celebris uel dicitur idem.
	Clo.
Closter	Closter erit filum: uel nexus rite latinis.
Fusus	Closter item fusos inuenit natus arachnes. Pl.
	Cra.
Crabbatus	Crabbatos lectica quidem nobisq; Grabatos.
Crater	Crater uas ingens potandi dicitur esse.
	Crateras magnos statum & uina coronant.
	Cre.
Crepido	Saxi altitudo abrupti sit dicta crepido.
Crypros	Cry
Cypta	Occultus cryptos: crypta hinc mihi dicitur ipsa.
Cruor	Cru.
Sanguis	Dum manet est Sanguis: C ruor ast effusus habetur.
	Da.
Dactylos	D Actylos est digit9: pes quidam carminis idem
Dedalus	Dedalus ut legi signabitur ingeniosus
Dedallo	Dedallo exorno: uario quoq; significabit.
Demones	Demones indigetes: genii simul esse notantur.
	Demon dicetur scius atq; peritus inesse
Eudemon	Est bonus eudemon: cacodemon sed malus esto
Dacodemũ	Dama est siluestris capreæ genus & timorosæ
Dama	Daphne romanis laurus bene dicitur esse
Daphne	Daphnis mercurii gnatus pulcher quoq; diues
Daphnis	Formosi pecoris custos formosior ipse.

De.

Delos dicetur manifestus inesse latinis. Delos
Delo sit nobis declaro uel manifesto. Delo
Delictum appellant si non facies facienda. Delictum
Peccatum uocitant facies quum non facienda Peccatum
Mentis habet demens partem: sed nil habet Amens. Demens Amens
Est deus æternus: nostro de corpore diuus. Deus

Di.

Roma minister erit tibi: nempe diaconos illis. Diaconos
Nempe corono mihi fertur romanæ diado. Diado
Inde diadema est quod nempe corona feretur. Diadema
Certamen cursusue tibi est romanæ diaulos. Diaulos
Didasco doceo: didascolos esto magister Didasco Didascalos
Didymos est geminus Didymos
Dicitur iste dies ostenso tempore certo Dies
Denotat incertum tamen ista dies tibi tempus
Sæpe aliter releges paruumque diecula tempus. Diecula
Viuendique modus dicetur rite dieta. Dieta
Duplico diplazo uel diphoo significabit. Diplazo
Diplois est o genus uestis diploos quoque duplex Diplois
Tristis & infestus: diuum quasi missus & ira Dirus
Dirus erit: Marcellus ait pulcherrimus auctor.
At mulieris acus separans a fronte capillos Discernicu/
Est discerniculum nam a discernendo uocatur lum
Discrimen fertur diuisio siue periclum Discrimen
Pars leuis capitis uel differentia sunto
Dis diues fertur: dis pluto rex stygis atræ. Dis
Difficilis romanæ tibi sit dyscolos illis Dyscolos
Dius & a nostris generosus dicitur apte Dius
Aeneidos uates hinc dixit dia camilla
Græcia fert dios: fert iuppiter ipse latinus. Dios
Sub dio signat sub cælo ton quia Dia Sub dio
Græcus ait cœlum: de quo pedianus abunde.
Varro etiam meminit.

Do.

Dodona epiri fuit urbs nemus atque propinquum Dodona
Quippe ioui sacrum: tum glandibus usque refertum.
Nobilis at quercus fuerat uasis faciendis. Dogma
Dogma est decretum: sententia dogma uocatur Donum
Gratia dat donum: labor at meritum tibi præstat

Doron	Dic donum doron:ueruntamen hasta dory sit.
Dory	Esto dory urbs ponti:sed lancea fertur apud nos
Dorypho	Nempe satelles erit dictusq; doryphoros illis.
Phoros	Lancea nanq; dory:portans Phoros accipietur,
Dosis	Quippe dosis datio nobis romanæ feretur
Doxa	Doxa quidem nobis maiestas gloria siue.

Du.

Dulia	Seruitus est hominisue dei dulia uocata.
Dulos	Nam dulos græce romanæ seruus habetur.
Dule	Dule ancilla quidem:seruilis dulicos esto.
Dulicos	Latria obsequium cultus diuinus:itemq;
Latria	Seruitus est nobis. Latres hinc seruus habetur
Latres	Latriam tribuunt regi dumtaxat olympi
Idolatria	Sacratæ formæ idolatria euocitatur.
Idos	Idos nam græce romanæ forma feretur.
Idolon	Idolon simulacrum esto Veliternæ latinis.
	Idolon media longa:Manilius inquit

Dra.

Draco	Est draco uitis enim torta & uetus:est quoq; serpens
Dracena	Eiusdem fertur sed fœmina quippe dracena
Derco	Dicitur a derco:uideo signare notant id.
	Peruigil est et enim retinens aciem peracutam.
	Hinc templi custos:custos uel fingitur auri. Mac:

Dre.

Drepane	Falx drepanæ fertur drepanū drepanos quoq; falx est.

Dry.

Drys	Drys quercus:dryades nemorum nymphe uocitātur
Dryades	Credebantur enim nemora siluas habitare
Hamadriades	Arborum Hamadryades nymphe dicuntur haberi.
Hama	Vna siue simul nobis Hama significabit
Oreades	Vnæ cum arboribus nasci hæ romanæ feruntur
Napeæ	Montibus insistunt sed Oreades:atq; napee
	Inter uirgulta ac flores dicuntur inesse. Lact.

Dro.

Dromos	Cursus siue locus currendi sit Dromos ipse.
Hyppodromos	Hippodromos uero nobis est cursus equorum.

Ec.

Echasis	EChasis excursus romanæ significatur
Echo	Echo sit resono:sonus echo fertur apud nos
Echidna	Vipera romanis græcis dicetur Echidna.

Vrbs est thessaliæ: piscis uel fertur Echinus. Echinus
Aut terrestre animal: sit castaneæ quoq3 tegmen
Deficio Edipo fertur: defectio Eclipsis. Edipo
Concilium cœtus uel congregatio siue Eclipsis
Concio dicetur nobis Ecclesia lector. Ecclesia
Ecclesiastes fertur mihi concionator. Ecclesiastes

El.

Est oleum nobis: sed Elæum græculus inquit Elæon
Fertur oliua mihi: græce dicetur Elea Elea
Est elegos luctus: Elegeia ducitur inde Elegos
Vitandum certe ne lector Elegia dicas. Elegeia
Dicere nam debes Elegeia siue Elegia Elegia
Vertitur enim quoniam diphthongus in i mihi lōgū
Quas inter multum petulans Elegia ꝓpinquat. St.
Detineat cultis aut Elegia comis. Mart.
Flendus amor meus est: Elegeia flebile carmen. Sap.
Blanda pharetratos Elegeia nutrit amores. Nas.
Est elephas ingens animal nigrum quadrupesq3. Elephas
Tercentum messes solitum quod uiuere dicunt.
Grunnitumq3 suis uel odorem muris abhorret. Elencho
Arguo significat romanis lector Elencho. Elenchos
Hinc argumentum nobis designat Elenchos. Eleusin
Denotat aduentum nostris id nomen Eleusin. Elissa
Didonis proprium certe uocitatur Elissa Dido
Est tyriæ linguæ Dido nostræq3 uirago Virago
Illa Virago tamen faciet quæ facta uirorum Elixum
Quicquid aqua coquitur recte Elixum uocitamus. Lyxa
Nam Lixam ueteres lympham uocitare solebant.
Hinc Lixæ dicti qui lympham ī castra ferebant.

Em.

Embryon est infans nondum perfectus in aluo Embryon
Empyros ignitus romanæ significatur Empyros
Emporion locus est publicus quo plurima uendunt Emporion
Emporos hinc nostris mercator dicitur esse. Emporos

En.

Encaustæ nobis sculptores esse feruntur Encaustæ
Sint & inustores
Enclio includo siue illustro mihi pandit. Enclio
Enclino generat nobis inclino latinis. Enclino
Quod terram quatiat neptunus & Ennosigeus Ennosigeus

Gea	Enno concutio:tellus sed Gea uocatur.
Ennus	Ennus erit sapiens: sed Anus demens uocitatur
Entos	Entos græcorum uox intus significabit.
	Ep.
Epicœnos	Fertur Epicœnos promiscuus esse latinis.
	Aut communis erit.
Epicuros	Adiutor nobis Epicuros dicitur esse.
Epipheno	Est Epipheno mihi ostendo aut illustro ferendum.
	Nempe superficies aut apparitio nobis
Epiphania	Est epiphania aduentus.
	Obseruator erit custos speculator habendus
Episcopus	Explorator item dicetur Episcopus esse.
Epitheton	Est adiectiuum nobis:quod Epitheton illis.
Ephialtes	Incubus a nostris:Ephialtes fertur ab ipsis.
	Er.
Eratos	Est Eratos græce sed amabilis esto latine
Eros	Vox & Eros lector nobis designat amorem
Eremos	Fertur Eremos enim mihi solitudo latino.
Ergon	Officium uel opus certe mihi denotat Ergon.
	Eu.
Euchari	Est gratitudo Eucharistia quippe latinis.
Euchari	Eucharistos erit iucundus romule nobis.
Eudemon	Eudemon fœlix fortunatus quoq; fertur
Euphonia	Euphonia quidem bona uox ue sonoritas esto
Euphrosine	Læticia Euphrosine fertur:lætus tamen Euphron.
Euphron	Euterpes iucundus erit.
Euterpes	Ex.
Excubie	Excubias dicunt lucis uel noctis haberi.
Vigilie	Vigilias autem dumtaxat nocte uocamus.
Exemplar	Exemplar generans Exemplum quod generatur
Exemplum	Exemplar liber est: Exemplum quod trahis inde
Exochos	Sæpe aliter releges.
Exodios	Exochos egregius siue excellens uocitatur
Exodos	Exodios cantus:tamen Exodos exitus esto.
Vultus	Fa.
Facies	Mutatur Vultus:Facies at permanet ipsa.
Factio	Corporis est facies totius forma uocanda
	Factio consensus uel conspiratio fertur
	Esse malorum hominum.
Facundus	Facundus proprie uerbis dicetur abundans.

Falx metit aut scindit: fax urit: faux quoqꝫ mandit — Faux
Letificat fama: ipsa fames contristat habentem — Fames
Fas neutri generis licitum signare memento — Fas
Dicitur a fando. F.
Fastorum libri quibus est descriptio facta — Fasti
Anni totius. F.
Scintilla est ardens: caret at feruore fauilla. — Scintilla / Fauilla
Pars suprema gulæ fauces: angustaqꝫ loca. — Fauces

Fe.

A feruore quidem febris fit: Nonius auctor. — Febris
Fedus deformis crudelis turpis habetur.
Fœderis hoc fœdus pactum signare notatur — Fœdus

Fi.

Fistula cannarum: sit morbus: ductus aquai. — Fistula
Figor habet fixus: nam findor fissus habebit. — Fixus / Fissus

Fœ.

Est fœnus terræ fructus proprius: quasi fœtus — Fœnus
Nummorum fœtus quapropter fœnus habetur
Est follis lapsum quo quisqꝫ suscitat ignem. — Follis
Fons a fundendo fertur Pompeius ut inquit. — Fons
Fomites e ligno inciso sunt assulæ habende. F. — Fomites
Filorum Forfex. Ceps ferri: Pexqꝫ filorum. — Forfex

Fu.

Fundus ager: sed funda facit: pars infima fundum. — Fundus
Fundus ager fertur quia planus fit uelut ipsum — Fundus
Vasorum fundum. F.
Fundus ager dictus ꝙ fundat multa quotannis
Vel ꝙ sit pecudum fundamentum simul æris. Var.
Furari noctu solitus fur dicitur esse. — Fur
Dicitur a furuo quod nigrum significabat — Furuum
Siue a Phor græce: quod gellius edocet ipse: — Phor
Est Latro qui latitat siluis aliena rapitqꝫ — Latro
Qui furit ex causa furiatus dicitur apte — Furiatus
Cui furor haud unq̃ cædit furiosus habetur — Furiosus
Furtum occulta quidem surreptio dicitur esse. N. — Furtum
Futilis accipitur manifestans omne quod audit. — Furtum / Futilis

Fr.

Esto tui fratris coniunx: Pompeius ut inquit. — Fratria
Fratria: glos fratris coniunx soror atqꝫ mariti — Glos
Dicitur inde fretum motu quia feruet aquarum

131

Fringuilla	Fringuillam doceo dictam q frigore cantat. F.
Frustra	Inuanum frustra partes nam frustra uocamus.
	Ga.
Gæa	 Aea quidem nobis terra est: gaurosq; supbus
gauros	Gæographia est nobis descriptio terræ
gæogra.	Nam geas terræ: scriptura sed esto graphia
gæomātia	Gæomantia ex terra prognosticon actum
Necromā.	Necromantiam defunctorum uocitamus
Hydromā.	Hydromantiam lympharum spectat ad ignem.
	At Pyromantia.
Chiroman.	Chiromantia & sit diuinario palmæ
geometria	Geometria ast terræ mensura uocatur
georgia	Nam gæas terræ Metros mensura latinis
georgeo	Fert agriculturam georgia dictio græca
geogos	Signat agrumq; colo georgeo nempe latinis
galesus	Agricola est nobis: illis gæogos habetur
gaurus	Rure tarentino est flumen Veliternæ galesus
gaza	Gaurus campanus mons extat propter auernum
gazaphyla/	Omnes diuitias dat persica dictio gaza.
cium	Gazophylacium locus est qui cuncta reseruat.
Phylatto	Nanq; phylatto mihi custodio significabit.
	Ge.
Gelima	Fasciculus Gelima est genibus manibusq; ligatus
Maniplus	Spicas quæ complent leuam dic esse Maniplum
Merges	Dicitur & Merges: ueluti fert Seruius ipse.
Mæta	Multitudo quidem gelimarum Mæta uocatur
genesis	Hæc genesis fertur generatio uel genitura.
germani	Germanos eadem genitrix debet generare.
Frater	Frater erit natus sed eodem germine patris
	Aut matris tantum: uel natus utroq; parente.
	Germanus frater non dico: sed ordine uerso. Q.
	Gy.
gymnazo	Gymnazo nobis exerceo significabit.
	Ast exercitium locus aut exercitii sit
gymnasiū	Gymnasium græce: schola publica sic quoq; fertur
gymnasiar	Gymnasii princeps dicetur gymnasiarches
ches	Ac nudus sapiens dicetur gymnosophista.
gymnoso	At gymnos nudus: sapiens sit quippe Sophistes
phista	Philosophi indorum fuerant: superosq; colendos
gymnos	Nilq; mali fieri dixere & temnere mortem

Gyros apud græcos romanæ circuitus sit. Sophistes
Gyros apud græcos nobis datur ambitus esse. Gyros

Go.

Gobius est piscis uilissimus: hinc ait ille gobius
Principium cœnę gobius esse solet.
Terribilis gorgos uelox quoq; dicitur esse. gorgos

Gu.

Vasa quibus lympham manibus gutturnia tradunt gutturnia
Guttatim stillant quoniam sic dicta notarunt. F.

Gl.

Est ensis gladius: non autem culter ut aiunt. gladius
A clade est gladius. c. littera uertitur in. g. Var.
Est glaphyrus græce: festiuus quippe latinæ. glaphyrus
Famosus glaphyros iocundus sculptus habetur glyceros
Est glyceros dulcis. glossa
Glosa est a glossa quæ linguam signat apud nos.
Ipsa &enim linguam doctoris glosa reducit. glis
Glis glitis tenet hic: glis glisis lappa refert hæc.
Glis dans hæc glitis pro creta ponitur usq;.

Gn.

Gnatho uiri proprium: nam gnathos bucca uocatur gnatho
Hinc comedo dictus parasitus quippe Terenti. gnathos
Gnathos maxillam signare genam quoq; fertur
Gnosus erat cretæ Minois regia iusti gnosus
Cognitio nobis Gnosus dicetur haberi. gnosis

Gr.

A gradiendo quidem in bellum mars esto gradiu⁹. n. gradiuus
Gradiuum fortem bellicosum quoq; thrax fert.
Mars autem manibus qui præsit bella gerendo. Var. Mars
Littera gramma quidem: dicetur litteratura Gramma
Grammatica a nostris grãmatica
Grammatophylation locus est ubi scripta reponunt grãmato/
Publica cuncta uiri. phylation
Fit scriptura graphe grapho dat scribi quoq; pingo grapho
Grypos dicetur fuerit cui nasus aduncus. grypos
Implicitus sermo gryphos tamen euocitatur. Gryphos

Ha.

Aemoniam ueteres dixerunt Thessaliaz post Hæmonia
Ab rege est hæmus fert tracia: dict⁹ & alt⁹ Hæmus
Milia sex passũ retinet niuibusq; redũdat

Hæresis	Hæresis est nobis electio & optio facta
hæretizo	Ast hæretizo proprie dabit eligo & opto
hagios	Est hagios sanctus.H.
hagnizo	Hagnizo purgo: uel sanctifico tibi signat
hagnos	Hagnos erit mundus castus purusue latine
Hagnes	Casta hagnes fertur:mulieris nomen id esto
	Aspirant græci:nostris at dicitur Agnus.
Hara	Est hara porcorum stabulum:tamen Ara deum sit;
harmonia	Harmonia quidem sit consonantia dicta
harpazo	Harpazo rapio fert:harpageq; rapinam.
harpax	Quippe rapax harpax harpaleos atq; uocetur.
harpago	Harpago ferrum cupis quoq; circus inheret
harpe	Harpe dat falcem.
Hasta	Hasta est ex asto: ferri quia stans solet ipsa.V.
	Ast aspiratur quo differat usq; secunda
	Induperatiui persona scilicet asta.
Hebdomas	He.
hebdõados	Hebdomadas est spatium septem romanæ dierum.
hecaton	Septimns hebdomados siue hebdomos euocitatur.
hecatom	Est hecaton centum sed centipes est hæc atompus
hecyros	Hic hecyros socer est:Hecyra hæc nam socrus habetur
hecyra	Sunt qui haud aspirent: tamen aspirare memento
heliacus	Heliacus solaris erit sol helios esto.
helios	Hepta quidem nobis septem signare notarunt.
hepta	Heptaphylos sed habens septem portas uocitatur
heptapy	Hex sex significat:septem tamen hepta notabit
hex hepta	Hesperus occasu dicendus: Mane uocetur
Hesperus	Lucifer:at semper Venus est & nocte dieq;.
	Hi.
Himarme	Est himarmene fatum mihi nempe latino
hiippos	Hippos equus uel equa est: hippazo equito manifestat
hippoda	Hippodamos bellicosus: domitor uel equum sit.
hippoto	Hippocomosq; equiso:uel sit curator equorum
hippono	Pastor equum hipponomos.
historeo	Historeo inquiro uideo disco scio narro.
historia	Historia hinc fertur narratio rite latinis.
	Hy.
Hyalos	Est hyalos uitrum:hinc hyali fucata colore
	Vellera Virgilius dixit.
Hydreno	Hydrenoq; lauo: sed aquatio fertur hydria

Hydria nam uas est: aqua fertur hydas uel hydorq; | Hydria
Fertur hydorq; etiam. | hydas
Latro uel resono romane dicit hylao | hylao
Hinc & hylas comes alcide quem uexerat Argo. | Hylas
Ascanii fluuii nymphe hunc rapuisse feruntur.
Hinc & hylan naute querentes per loca multa
Clamabant: ut littus hyla hyla omne sonaret
Festa quidem post id populi celebrasse feruntur
Per montesq; uagi saltando illum uocitate. St.
Nuptarum, carmen numen simul est hymeneus | Hymeneus
Ex uenere ac baccho genitus sed hymen uocitatur | hymen
Pellicula: ut scribunt qua ianua clauditur alui
Est hypotheca mihi pignus suppositione | Hypothe
Est & hypargeus sol quum tenet æra summum | hypargeus
Si terræ subsit dicetur tunc hypogeus | hypogeus
Quod græcum nomen mihi subterraneus esto | hypsipy
Hypsipylos sed habens altas portas uocitatur | hys
Hys sus dicetur substantia hypostasis esto. | Hyposta

Ho.

Vades aut obses uel cecus fertur homerus | Homerus
Colloquium nobis: sed Homilia significabit | homilia
Dictio multa notans dicetur Homonymon esse. | homony-
Vt lens ac acies & olympus palma latexq;. | mon
Quæq; unum signant dic esse Synonyma uoces | Synonyma
Vt terra ac & humus tellus: ensis gladiusue | hora
Aspires horam pro tempore suscipiendo. | Ora
Si non aspires finem dabit & regionem.
Est etiam funis nauim quo ad littora firmant.
Hospes qui recipit: hospesq; receptus habetur | Hospes
Hostia ab hostire est quod signat nempe ferire. F. | hostia
Victima que cecidit dextra uictrice uocatur. Nas. | Victima

Hu.

Hubera dic pecoris: nam Mammæ sunt mulieris. Cap. | Hubera
Nempe uirum proprie debemus ferre Mamillas | Mamme
Huberis omne tumens dicetur rite Mamilla: | Mamille
Vnde tamen pueri lac sugunt esto Papilla. | Mamilla
Fertur ab humet humus: Tellus tamen a tolerando | Papilla
Aut a tollendo: quia fructus tollimus eius. | Humus
Terraq; quod teritur: tamen a solidoq; Solum fit | Tellus
Est etiam Solum quod quicquid sustinet: equor | Terra

133

Solum Nauibus esto solum: uolucri sic dicitur Aer.

Ia.

Iacchus IAcchus Iachus erit uel Iachus nempe latinis
A clamore quidem sonitu uel fertur Iacchus
Nam sibi reddentes sacrum clamare solebant
Iacho Ast clamo canto resono uel signat Iacho.
Nomen.c.duplex melius retinebit Iacchus.
Iaculum Dicitur a iactu Iaculum: Telum quia longum
Telum Nom Telon nobis longum signare notatur
Iacti In littus Iactos: Delatos dicito portum
Delati Est Ianus quadrifrons partes ob quattuor orbis.
Ianus Est & enim mundus quod cælum dicitur ipse. Mac.
Sit propter Bifrons occasum solis & ortum.
Per ianum solem monstrari nanq; tulere.
Qui ex oriens aperit lucem cluditq; cadendo. Mac.

Iu.

Iulos Barbæ lanugo recte dicetur iulos:
Ius Ius igni coquitur: Ius rectum: iusq; potestas:
Lex Ius generale uocant: species Lex iuris habetur
Ius ad non scriptum quoq; pertinet: Attinet autem.
Lex ad ius scriptum.
Iustitium Iusticia est uirtus: tacet autem iustitio ius.
Quod fieri luctu communi sæpe solebat.

Id.

Idea Est Ideo quidem forma aspectusue figura.
Idolon Idolon simulacrum esto romanæ pelasgum
Idos Idos nam gæce romanæ forma uocatur.

Ig.

Ignauus Ignauus segnis uel torpidus: igne uel absq;

In.

Inducie Inducie dicunt q; sunt cessatio pugnæ
Ad certum tempus: bellum manet attamen ipsum
Pugna licet cesset: q̄plurima gellius inquit.
Infensus Dicitur infensus proprie quasi plusq̄ inimicus:
Ad scelus aut fraudem festinans nonius auctor.
Infestus Infestus fuerit: pro irato ponitur idem.
Ponitur infestus pro aduerso proq; inimico.
Gellius id profert fest inando uocatum
Ingenuum Ingenuum uocitant ifuerit cui libera mater
Postea nec seru us fuit unq̄ factus ab ullo.

Addictus liber si sit dici ingenuum dic.
Auxilio sine fertur inops: ope uel sine fertur — Inops
Nullus possessor inops hinc dicitur esse.
Pauper dicetur cui res non sufficit ipsa — Pauper
Qui loca plura tenet locuples uocitabitur apte — Locuples
Dicitur insitio tempus ramosa ferendi. — Insitio
Insula nempe maris: lymphe at dulcis Mediamnis. — Mediamnis
Insula cincta salo est Mediamnem circuit amnis — Insula
Insulsum proprie fatuum sine qꝫ sale fertur. — Insultus
Sed fatuos lector stulte dic esse loquentes — Fatui
Institore est instat qui pro pretio minuendo. — Institor
Mercator uendit: sed comparat institor illud.
Est quoqꝫ qui uendit tamen institor optime lector
Institor heu notes quas ego: nullus habet. Nas.
Institor ad dominam ueniet discinctus emacem
Inuidiosus enim patiens uel agens reperitur. gel. — Inuidiosus
Inuidus esto dolens successu quippe alieno. — Inuidus

Ir.

Preterit ira cito: uix iracundia transit. — Ira
Quodqꝫ iram incendit fuit iracundia dicta. F. — Iracundia
Ironia quidem mihi dissimulatio fertur
Ironia quidem nobis illusio habetur. Fab. — Ironia

La.

Dicatur romanæ puer tibi Labros abundans — Labros
Lachne lana quidem uillus quoqꝫ dicitur esse — Lachne
Fertilis est Letus tum pinguis: tum quoqꝫ plenꝰ — Letus
Est Letus gaudens: Letum mors ipsa feretur — Letum
Esto fax Lampas Lampedon splendor habetur — Lampas
Sit clarus Lampros: Lampryno illustro notabit — Lampryno
Splendeo dic Lampo nostris signare latinis. — Lampo
Hic lanius nomen: Lanio uerbum: uetares at — Lanius
Hic etiam Lanio dixerunt ut Caper infit.
Lympha Latex uinumqꝫ simul tibi rite uocetur. — Latex

Le.

Lecticos est eloquens: est Lectron lectus habendus — Lecticos
Lecytus aut lector Lecythus uas olei sit. — Lectron
Lens animal lendis: Lens lentis at esto legumen — Lecythus
Lentigo in facie nota que rubicunda uocatur. — Lens
Lentus flexibilem tardum plenum quoqꝫ monstrat. — Lentigo
Curribus Antomedon lentisqꝫ erat aptus habenis. — Lentus

Hanc tua penelopæ lento tibi mittit Vlyxes
Lutulentus Nempe luto plenus Lutulentus dicitur esse.
Puluerulus Puluere sic plenus dicetur Puluerulentus.
Lepor Hic lepus est animal: Lepor est facunda uoluptas.
Lepidum Hinc aliquid gratum Lepidum uocitare solemus
Litania Litania est nobis supplicatio uocitanda
Lethe Lethe romanis obliuio fertur inesse
Lexis Dictio sit Lexis: sit Lexicon at liber ille
Lexicon Qui retinet lector q̄plura uocabula secum:

Li. Ly.

Liber Liber erit bacchus: uel qui non seruus habetur
Libectinus Nempe liber libri chartæ est: uel in arbore cortex
Libertus Quum seruus liber fit Libertinus habetur.
Idem Libertus de quis Laurentius ample.
Est adiectinum prior alter substat ubiq;.
Libertinus homo fertur: Libertus homo non
Rite tamen fertur Libertus cæsaris: ast hic
Lichnos Non libertinus bene diceretur ut aiunt
Lychnos Est auidus Lichnos romanis siue gulosus.
Lyx Lychnos lucerna est: Lyx autem lux uocitatur
Lycos Dictio græca Lycos lupus est: lupa nempe nycena:
Lycena Lympholentus erit græce: Lymphatus apud nos.
Lympholē Lymphatus mēte est commota quippe ferend⁊. Var.
Lymphat⁊ Obliquus limus: sed continet ostia Limen.
Limus Terminus est campi Limes: uel semita parua.
Limes Tango Lyram digitis: camporum fossaq; Lira est. N.
Lyra Canto Lyra nobis designat nempe Lytizo.
Littus Appellant littus quod fluctu eliditur illud
A lædo Littus sic fertur siue litando
Nanq; litant nautæ redeundo in littore: eundo &
Hinc etiam fertur Littus locus ipse apud aram.

Lo.

Locuples Qui loca plura tenet locuples uocitabitur apte
Logicos Est rationalis Logicos: Logios bene fertur
Logios Prudens ac eloquens: Logos est sermo ratioq;.
Logos

Lu.

Lustra Quinq; annos Lustrum dicas: loca Lustra ferarum
Lustrum Circuitusq; simul: purgatio sit quoq; Lustrum.

Ma.

Acharius poterit dici romanæ beatus:
Pugna mache fertur gladius uel sica machera
Machina græcorum est:nobis inuentio fertur
Macrobios longeuus erit mihi nempe latino.
Vita bios fertur:macros sed longus habetur.
Longus erit mundus macrocosmus nempe ferendus
Paruus enim mundus microcosmus dicitur esse
Est macros longus:micros nam paruus habendus
Macrologia quidem fit longus sermo latine
Madra puer fertur nobis spelunca cubile.
Menades insane mulieres:que celebrando
Orgia:sunt possis solite cursare capillis.
Menoles insanus:bromii sacra menas adibat.
Nempe magia tibi puer incantatio fertur
Est magus ut sapiens nobis uox persica nempe
Philosophus græcis apud indos gymnosophista
Iamq; ueneficii cantus uel dicitur auctor.
Malus hic est nauis: pomorum malus at hæc est
Mamma illis:nobis auia est dicenda latinis
Mantia est illis:sed diuinatio nostris
Est mantis uates marathron feniculus esto
Dextra sinistra manus:manus est & turba uocanda.
Margos edax ignauus item insanus quoq; fertur.
Marmaros est marmor: marne manus ipsa uocatur.
Marsipion nobis est sacculus:estue crumena
Marsupium nostri dixerunt quippe latini.
Martyros aut martyr testis dicendus apud nos
Mastizo nobis pulso seu uerbero signat.
Mastix dicetur nostris scutica atq; flagellum.
Est Cicero mastix ciceronis quippe flagellum
Virgilio mastix:& Homero sic quoq; mastix.
zoilus est quidam dictus detractor homeri
Brutorum mamma est græcorum dictio masthos
Mamma quidem mazos dicetur siue papilla

Me.

Ipe meli græcus tulerat:mel nempe latinus.
Fertur apes nostris tibi græce melissa uocatur
Roma melos cantus dulcis suauissimus atq;.
Est dulcis cantusue sonus melodia latinis.
Men menos mensis:mene autem luna uocatur:

Macharius
Mache
Machera
Machina
Macrobi.
Macrocos/mos
Microcos/mus
Macrolo/gia
Madra
Menades
Menoles
Magia
Magus
Malus
Mamma
Mantia
Marathron
Manus
Margos
Marmaros
Marne
Marsypion
Martyr
Mastizo
Mastix
Ciccroma/stix
Homero
mastix
Masthos
Mazos
Mel
Melissa
Melos
Melodia
Mene

Mesos	Esto mesos medius: messos quoqꝫ dicitur apte
Metron	Metron mensura est: metro nam metior inquit.
	Mi. My.
Minthe	Minthe mentha quidem minthos sed stercus habet
Minthos	Est meter mater: fertur Metrya neuerca
Metrya	Ita est græcorum uoci: sed in a mihi uersa.
Meter	Mnia quidem græcis: romanæ memoria nostris
Mnia	Mysticos arcanus romanis significatur.
Mysticos	Mo.
Mœstus	Mœstum dic animo: Tristem sed dicito uultu. Cap.
Moles	Magnitudo quidem tibi sit pondus quoqꝫ moles.
Monos	Esto monos solus: nam sola mone uocitatur
Monachus	Hinc monachus fertur mihi solitarius esse.
Monazo	Hinc etiam uerbum fert solus dego Monazo.
Monarcha	Vnicus at princeps mihi rite monarcha uocatur
Patriarcha	Sed patriæ princeps patriarcha est ipse ferendus
Tetrarcha	Qui quartam regni partem tenet esto tetrarcha:
Morosus	Est homo difficilis querulus morosus habendus.
	Mu.
Mucrro	Mucro puer teli cuiusqꝫ feretur acumen
Muriceps	Quo capiunt mures muriceps id dicitur esse
Mus	A mys græcorum uoce est mus nempe uocatus
Muscipula	Muscipula ut seneca ostendit mutres capiuntur.
Musa	Musa quidem cantus: sed musicus esto canorus
Musizo	Musizo cantu contendo significabit
Musenouē	Hesiodiqꝫ nouem musas hæc carmina cantant.
	Clioqꝫ: Euterpe: Thaliaqꝫ: Melpomeneqꝫ.
	Terpsichoreqꝫ: Eratoqꝫ: Polymniaqꝫ Vranieqꝫ
	Calliope exuperans cunctas dulcedine cantus.
Aonides	Aonides musæ dicuntur pegasidesqꝫ
Pierides	Pieridesqꝫ simul: libetrides hæ quoqꝫ dictæ.
Libetrides	Thespiades etiam dicentur pympliadesqꝫ
Tespiades	Atqꝫ Cleos lector Clio dicetur: eo ꝙ
Pymplia	Laude poetarum nascatur gloria magna
Clio	Iucunda Euterpe delectans siue feretur.
Euterpe	Capacitas seu celebritas dicere Thalia.
Thalia	Tempore nam longo uirescit laus data uatæ
Melpome.	Melpomene nobis fertur puer a melodia.
Melpo	Melpome aut melpo canto signare notantur
Terpsicho.	Terpsichore nostris sit delectatio lector.

Doctrina auditor nam delectabitur ipse.
Terpsis item græcis est delectatio nobis. Terpsis
Fertur amore canens Erato uel amabilis ipsa Erato
A cunctis sed enim debet uir doctus amari.
Vox & Eros lector nobis designat amorem: Eros
Multæ at memoriæ mihi rite Polymnia fertur.x. Polymnia
Vel multæ laudis polyhymnia dicitur esse. Polyhym-
Immortalis enim uatis fit gloria uersu nia
Vrani lector cælestis fertur in esse. Vranie
Vranos a nobis cælum nanque esse notatur Vranos
Tollitur ad cælum uir doctus summa requirens
Calliope carmen pulchrum est eademque poesis.
Calliope cunctas superat dulcedine cantus. Diod. Calliope
Ornate dico Galliepeo tamen inquit. Calliepeo

Na.

Quippe natantis erit Natrix genus anguis habendus Natrix
Nauera hos nauis prīceps classis quoque ductor Nauar
Ipse gubernator nauis nauclerus habetur Nauclerus
Naumachia (ut dicunt) naualis pugna uocatur Naumachi
Naualem pugnam gero naumacheo mihi signat Nauma.
Pro nihilo accipitur Nauci: nucis estque putamen Nauci
Nauci homo plautus ait pris.
Nullius pretii nauci est: terumque putamen
In medioque nucis nauci membranula fertur. F;

Ne.

Nebridas o lector damarum dicito pelles. Nebrides
Hisque utebantur quæ bacchanalia seruant
Est hinulus nebros: dama & solinus ut inquit. Nebros
Est nebulo nequam fallax uanus quoque mendax: Nebulo
Est dictus quia non pluris sit quam nebulæ sunt. F.
Mortuus est Neceos: necron tamen esto cadauer Necros
Necrophoros capulus pheretrumue feretur inesse. Necropho-
Nemo quidem nec homo fertur: fertur quoque nullus. ros
Nemo homo nam legitur: nemo quoque uir reperitur. Nemo
Silua nemus proprie nobis signatur amœna. F. Nemus
Nænia funebre est carmen lugubreue lector. Nenia
Est laus herois defuncti in funere dicta.
Nænia fastorum sextus pluraliter effert.
Nænia singlari flacci sed epistola iungit.
Dicetur nobisque Neophytus esse nouellus. Neophytus

Neoptole Ptolemos Quippe neoptolemus nouus est miles uocitandus.
Nanq; neos nouus est; Ptholemos sed miles habetur
Id proprium pyrrhi nomen dixere fuisse.

Pyrrhon Burrhum designat ruffum; fert græcia pyrrhon

Nepa Hæc nepa romanis cancer uel scorpio fertur.
Marcellus Festusq; docent. Consumptor habetur

Nepos Inde nepos ueluti Diomedes indicat ipse.

Scorpio Plinius edocuit q scorpio deuorat omnis.
Ipse suos natos; uno tantummodo saluo.
Nam solers tutus maternis clunibus hæret.
Hinc ultor fratrum genitores conficit eius.

Neptunus A nando neptunus erit ceu tullius inquit.
A nuptu uarro uult; obnubit quia terras
Vt nubes cœlum.

Nequam Nempe malum nequā non est; sed inutile signat. Cap.
Est etiam nequam præorq creditur esse. F.

Ni Ny

Nice nicos Nicæ uel nicos uictoria fertur apud nos.

Nicopolis Hinc & nicopolis uictoriæ urbs uocitatur.

Nyctico/rax Nycticorax coruus nocturnus dicitur esse
Nigra auis ac sola est clamans in nocte uolando.

Nympha Nympha quidē sponsa est: nymphon nā spōsus habet

Notis Humiditas humorq; simul notis esse feretur

Notus Inde notus uentus qui nobis dicitur Auster

Nothus Non clara genitrice nothus: claro estq; parente.
Qui non legitimus fuerit nothus ille uocatur. Fab.
Ex uxore quiden non legitima nothus esto. F.

Spurius Est spurius patre incerto qui forte creatur
Alternis annis seritur quod dico nouale. Pl.

Nouerca Vxore ex alia natis datur ipsa nouerca.

Nouale Silua uetus cæsa est ubi forte nouale uocatur. Pl.

Noxa Noxa est peccatum: peccati aut pœna uocanda

Noxia Noxia culpa quidem pompeio fertur inesse.

Nox Quodq; oculis noceat nox dicitur esse uocata

Nyx Aut a nyx fertur; quia nyx nox esse notatur. Var.

Nu.

Nudatum Nudatum uocitant quicquid fuerat coopertum

Nudum Appellant nudum tectum quod non fuit ante
Imperium numen possibilitasq; potestas

Numen A nutu numen fertur; ceu Varro notauit

Nuncius ipsa quidem persona est:res simul ipsa.F. Numen
Legatus uero qui mittitur accipiendus. Nuntius
Nuntia pro rebus scito dixisse Catullum Legatus
Ipse tibullus item terno fert nuntia uera. Nuntia
Est oculi signumue manus capitis quoq; nutus Nutus
Annuit & totum nutu tremefecit olympum. Vir.
Nux a nocte quidem fertur:quia corpora succo Nux
Atra facit:uelut illa orbem quum sparserit umbram.
Esse nuces dicunt poma omnia tegmine duro Nuces
Tecta super:tamen intus habent comedenda reposta
Mala quidem dicunt intus retinentia durum Mala
Desuper ast illud poterit quod quiq; comesse.Mac.

Ob.

Inguis siue tumens crassus quoq; fert' obesus Obesus
Mors obitus nobis:occasus siue feret'.Mar. Obitus
Turpe quidem factum post obiurgatio fertur Obiurga.
Ante tamen factum sit Castigatio dicta.F. Castigatio
Immemor oblitus:tamen oblitus est maculatus. Oblitus
Oblitus a domine cede libellus erit.Nas.
Obligatus enim ob delictum obnoxius esto.F. Obnoxius
Obscœnum immundum:uitabile turpe feretur. Obscœnum
Inuolutus enim conceditur obsitus esse Obsitus
Quæ uino ac pani iungunt obsonia dicunt. Obsonia

Oc. Oceanus

Oceanus terram mare sit quod circuit omnem.
Tene suam tethys concessit ducere neptem
Oceanusq; mari totum qui amplectitur orbem.Cat.
Ocys romanæ uelox hinc dicitur ille Ocys
Ex quo suscipiunt fontes & flumina cursus.
Tum maria in terram labentia plurima nostram.
Tempus enim ueniens casu aptum occasio fertur.F. Occasio

Od. Ode

Ode sit cantus:sed Hodos uia significatur Hodos
Quicquid olet per se nobis dicetur odorum. Odorum
Fertur odoratum quod odorem aliunde resumpsit.S. Odoratum

Oe. Oecono/

Oeconomos græce est dispensatorq; latinæ. mos
Omnia nam domui dispensat & ordinat idem Dispẽsator
Est Oecosq; domus:Nomos autem lex uocitatur Nomos
Oenophonorum uas est:quo uinum ferre solemus. Oenopho.

Oenos	Oenos enim uinum: portans phoron est apud illos.
Olli	Aut tunc aut illi nobis bene dicitur Olli.
Olympus	Et mons & cælum romanæ uocatur Olympus
	Lector Olympus enim quasi dictus & est Hololāpes
	Quod totus lucens nobis exponitur apte.
	Quinto anno dicunt certamina Olympia facta
olympias	Annorum quinq; at spatium sit Olympias ipsum.
	Om.
Cuncti	Cuncti omnes lector coniuncti ast quippe feruntur.
Omnes	Diuersisq; locis quanq̄ sunt dicimus omnes. F.
Totum	Est quantitatis totum: numeri tamen omne.
	On.
Onager	Est asinusq; Onager siluester quippe ferendus.
Onos	Nanq; onos est asina ac asinus romanæ uocandus.
Agrios	Agrios agrestisue ferox immitis habetur
Lalisio	Dum tener est pullus romanæ lalisio fertur
	Aphrica gaudet eis præstant ibi nanq; sapore. Pl.
	Op.
Opacus	Vmbrosus sine sole simul dicatur opacus.
opus	Fabrica fertur opus: labor hæc opera accipietur
ope	Est opus officium: sed famam extendere factis
	Hoc uirtutis opus: pia dixit musa maronis.
Ops	Ops terra est (quoniā fit in hac op⁹ oē) uocata. Var.
	Ops ad uiuendū quia terra opus est uocitatur. Var.
	Saturni coniunx dicta est ops: terra sit autem. F.
	Nam generi dat opes humano terra uel omnes
Opulentus	Hinc opulentus erit terræ qui rebus abundat.
Opima	Hostia opima quidem pinguis: sint spolia opima
	Ampla & magnifica. F.
Ops	Ops opis in cunctis fertur dea casibus esse.
	Est possibilitas: est auxilium genitiuo.
	Auxilium quarto uel sexto significatur
	Est possibilitas plurali aut diuitiæ sunt.
	Auxilium quandoq; tamenue potentia fertur.
	Sed timuit magnas pygmalionis opes. Fast. iii.
Opis	Hæc opis nympha est undeno quære poetam.
ophthal.	Nempe oculi morbus græcis ophthalmia fertur
ophthal.	Ophthalmus nobis oculus bene significatur.
	Or.
Orchestra	Orchestramq; locum nostri dixere theatri

Saltabatur ubi:orcheomæ nam salto notabit. Orcheome
Hinc & saltatrix orchestria dicitur ipsa. orchestria
Orchesisue orchema quidem saltatio fertur. orchesis
Orcystis uero saltandi ars:saltus & ipse. orchema
Orcus at inferni fluuii cognomen habetur orchystis
Est iuramentum romanis orcos habendus. orcus
Orcion aut Orcos iusiurandum quoq; fœdus. orcion
Sunt autem soliti diui iurare per illum
De styge nanq; fluit ueluti describit Homerus
Orcus & est pluto:uerrinæ ut ferre uidentur. Orcus
Ad iusiurandum uoco nobis orcoo signat. orcoo
Dixerunt nymphas sed montis oreades esse. oreades
Mons oros est etenim romanis dictio græca oros
Orgia apud græcos sacra omnia quippe feruntur. orgia
Bacchica abusiue sacra orgia iam uocitantur orgæ
Ira orgæ fertur:tamen orgao tumeo dat. orgao
Orthos apud græcos rectum mihi significabit. orthos
Orthoo uerbum dat dirigo nempe latinis. orthoo
Recte scribendi ratio datur orthographia. orthographia

Os.

Tu funis ludum suspensi oscilla uocabis. oscilla
Quo se nostrates iactant per inane puellæ.
Oscilla ex alta suspendunt mollia pinu. V.
Oscillum notat os minimum:nam uenit ab ore. Pris. Oscillum
Ostrea sunt pisces:in conchis degere dicunt. Ostrea
Ex horum solita est at purpura sanguine tingi.
Hinc ostrum inuenies:& purpura significatur. Ostrum

Ou.

Est ois in græco:sed ouis gens itala dixit. Ouis
Oon apud graios:ouum dixere latini. Ouum
Interponentes u certe propter hiatum.

Ox.

Oxidos hæc oxis fertur uas lector aceti Oxis
Oxeos hoc oxos recte dicetur acetum. Oxos

Pa.

Sit ludusue locus uobis romanæ palestra. Palestra
Lucta pale fertur:luctor nam dico paleo. Pale
Bis meiens romanæ tibi palinurus habetur Paleo
Vros enim urina est:iterum palim esse notatur.
Minxisti pauline semel currente carina

Palinurus	Meiere uis iterum iam palinurus eris. Mart.
palma	Palma manus: palma eſt arbor: uictoria palma.
pampha	Pamphagus omne uorans fertur: propriuz canis extat.
pamphilus	Pamphilus o lector cunctis dicetur amicus.
papas	Papas ſignificat patrem romanæ latinis
parricida	Parricida patrem tranſfigit ſiue parentem.
parricida	Parricida hominem quemcunq; occidere fertur. F.
Paſſum	Paſſum rugoſum uel ſiccum legimus eſſe.
Pathos	Paſſio uel clades affectio uel Pathos eſto
patrium	Eſt nomen patrium quod nomine ſumitur urbis
Gentile	Nomen gentile eſt quod ſumitur ab regione.
patulum	Semper hians patulum dic eſſe: parens quod ab horaz
patens	Dic patulas aures: oculos dic eſſr patentes.
pauper	Pauper dicetur cui res non ſufficit ipſa.
Pauperies	Pauperies damnum: paupertas conditio ſit.
	Pe.
pecten	Lanas ac telas pecten parat atq; capillos.
	Pubes inferior: piſcis: citharæ quoq; pecten.
Pecus	Omne animal præter homines pecus eſt uocitandum
pege	Eſt mihi fons pege: dicetur pegaſus inde
pegaſus	Oceani pegas ſed enim prope natus habetur.
pelagos	Ab græco pelagos pelagus dixere latini
Aequor	Dixerunt pelagus docti maris eſſe profundum.
peloros	Aequor ab equando quum nil turbatur in ipſo.
penetralia	Ingens excelſus tibi ſit romanæ peloros.
pentarchus	Tu loca ſecreta in templo penetralia dices.
pentacon/	Pentarchus fertur qui princeps quinq; manebit
tarchus	Quinquaginta regens pentacontarchus habetur
pētateuch?	Librorum quinq; at pentateuchus liber eſto;
penthos	Lugeo dat pentho: penthos ſic luctus habendus
pentecoſtes	Vult pentecoſtes mihi quinquageſimus eſſe.
perculſus	Corpore percuſſus: perculſus mente notatur
periodes	Circuitus nobis uox græca periodos eſto.
	Pi.
pinna	Pinnam & pinnaculum muri dic eſſe cacumen.
pyra	Eſt pyra congeries lignorum non tamen ardens
Rogus	Nam rogus eſt ardens: combuſtum dicito buſtum
Buſtum	
	Po.
	Carmina qui fingit uerſuſq; poeta uocatur
Poeta	Omne genus debet doctrinæ noſſe poeta

Nam solus sapiens quondam fuit ipse poeta.
Garrulus illustris proprie polyphemus habetur Polyphe/
A ponto rege est pontus prouincia dicta. mus
Pontizo mergo:pontus mare dicitur inde. Pontus
Populus hæc arbor:populus sed hic esto uirorum. Pontizo
Tentum porrectum est:Exporrectum uenit inde Populus
Portitor est portans:portatus dicitur idem Porrectum
Portitor est portus telonarius uocitandus.N. Portitor
Portorium merces quam portitor accipit esto. Portorium
Postq; domum ingressus Posticum dicitur esse. Posticum
Augurale tamen postica est fœmineumq; Postica
Sic etiam Antica. Antica
Posthumus est natus post exequias genitoris. Posthum9

Pu.

Bis septem annorum pubis hic hæc uocitatur. Pubis
Multitudo tamen pubes hæc fertur haberi. Pubes
Dic famulum puerum puer etatem quoq; signat Puer
Sæpe marem puerum lector signare uidemus.
Pupillus fertur patrem qui perdidit ille. Pupillus
Orphanus est etiam patrem qui perdidit:ast is Orphanus
Auxilium patris uult atq; exoptat habere.

Ph.

Philypnos latio somni dicetur amicus.
Philos amicus erit:componunt plurima secum Philypnos
Physis natura est:hinc physicos esse notatur. Philus
Est titan phœbus:sed ephœbum dicito pubem. Physicos
Luna quidem phœbe:sol phœbus dicitur esse. Phœbus
Lucidus ac purus romanæ phœbus habetur. Ephœbus
A phos atq; Bios quasi lux uitæ uocitatur. Phœbe
Lucifer a nobis dicetur:phosphoros illis. Phospho.
Lux seu lumen erit phos dictio græca latinis. Phos

Pl.

Dic uulnus plagam:regio plaga ræte plage sunt Plaga
Producas primam debes bræuiare sequentes
Plutos diuitias romanæ significabit. Plutos
Hinc pluto inferni rex dicitur optime lector. Pluto
Plusios ab græcis romanis diues habetur. Plusios
Plutizo dito signabit:Pluteo ditor. Plutizo
Pluteo

Pn.

Spiritus ac uentus dicetur pneuma latinis. Pneuma

139

Pr.

Præpoſitor Eertur præpoſitor qui præ me fercula ponit
Depoſitor At ſi deponit tunc Depoſitor uocitandus
Depoſita. Depoſitarius eſt cui depoſitum tribuemus.
Præſepia Non loca dumtaxat ſtabuli præſepia dicunt
Omnia clauſa quidem loca tutaqꝫ ſignificãtur
Primus Primus de multis prior eſt e quippe duobus
Proci Eſſe procos dicunt connubia ſæpe petentes.
Profugus A patria profugus longe fugiens ſit habendus
Exul Extra quippe ſolum expulſus tunc dicitur Exul.
Proboſcis Naribus eſt hærens pars quædam longa proboſcis.
Naribus hæc cunctis brutorum cernitur eſſe
Prora Prora prior pupis pars ultima:& ima Carina.
Proſcænia Ante quidem ſcænam:proſcænia pulpita dicunt.

Qu.

Quadrans Vadrãs pars aſſis quarta eſt ut uarro notauit
Triens Tris retinet quadrãs:ſed quattuor adde triẽti
Quincunx Quincũx quinqꝫ tenet:uerũ ſex ſemis habebit
Quæſtor Quæſtor quærebat qui publica dicitur æra
Tum malefacta ſimul
Quicqꝫ Quicqꝫ eſt ſcribendum per.c.Fabius uelut inquit
D. C.Quicquid retinere docet Caper optim⁹ auctor.
Quanquaꝫ Nanqꝫ duas inter uoces.d.diuidit uſqꝫ
Quoddam Sic quanquam capit.n.fiat ne dictio duplex
Quicquid Dic quiddam mirum templum quoddam ueliternæ.
Quodcunqꝫ Sic quicquid quodcunqꝫ ſimul differre notarunt.
Adiectum quiddam ſubſtantiuum dato quoddam
Quiſquiliæ Quiſquiliæ terræ ſunt purgamenta uocanda.

Ra.

Irga geometræ radius:radiiqꝫ rotarum
Radius Texuntur radio telæ:radios quoqꝫ ſol dat
Rabidus Prædo rapax:fluui⁹ rapid⁹:rabiduſqꝫ catellus

Re.

Reduces Sunt reduces illi qui euadunt magna pericla.
Regius Regius eſt regis regalis regeqꝫ dignus
Reſides Dic reſides pigros uel inertes ac ocioſos.
Rhoeſus Rex thracum rhoeſus diomede & ulyxe peremptus.
Rhetorica Rhetorica a noſtris eſt oratoria dicta.
Rhetor. Ars benedicendi romanæ rhetoricæ ſit.
Rhetor at orator:licet orator uocitetur

Qui causas orat:rhetor qui rhetoricen dat.
Orator legatus item Maro testis habetur. Orator
Iamq; oratores aderant ex urbe latina. Rheuma
Rheuma quidem fluxus fluo nanq; rheo mihi signat Rheo

Ri.

Duriciesq; rigor rigidus sit durus habendus. Rigor
Rhythmus romanæ numerus bene significatur Rhythmus
Vnus amor quibus est riuales rite uocantur. Riuales

Ro.

Rhoeteum troiæ mons ac urbs:quo iacet aiax Rhoeteus
Rhoeteus siue & rhoeteius inde redundat. Rhoeteus
Rostra auium sunto:pro rostris anteq; rostra. Rostra

Ru.

Rubigo uitium culmi est:scabies quoq; ferri Rubigo
In naui funes proprie dic esse rudentes: Rudentes
Rudere nam uento percussi rite putantur.
Rusticus ab rure est:a uilla uillicus autem Rusticus
Villicus est proprie uillæ custos uocitandus. Villicus

Sa.

Saga ferebatur solita expiare sacerdos Saga
Fœmina sacrorum ueri sapiens quoq; saga ē
Saga anus est docta & q̄ certe plurima noscit
Saga a Marcello pro lena ponitur ipsa
Esto sagax solers & acutus sit quoq; prudens
Sal siccus calidusq; simul:fluxumq; calore Sal
Contrahit humorem sed siccitate coercet. Mac. Sarcopha
Sarcophagus lapis est:at pro posuere sepulcro gus
Sarcophagus carnem comedens romanæ feretur Satrapa
Satrapa præfectus prouinciæ habebitur ipse.

Se.

Seditio in populo discordia nata uocatur Seditio
Nempe dolo nobis siue sedulus esse feretur. Sedulus
Sedulus assiduus studiosus sollicitusue
Semestris luna est medio sub mense reducta Semestris
Corporei sensus:sentimus sensa uocant quæ Sensus
Dic tua sensa mihi:mea cunctis sensa patebunt Sensa
Qui medius seruat pignus sit quippe sequæster Sequæster
Serra secat lignum:sera continet ostia clausa. Serra

Si. Sera

Syllaba dicetur complexio quippe latinis. Syllaba

140

Lambano	Syne con: Lambano capio ſignare nõtarunt:
Syllogiſm⁹	Syllogiſmus enim collectiuus uocitatur.
Similis	Ille tui ſimilis mores qui ſeruat eoſdem.
	Ille tibi ſimilis faciem qui ſeruat eandem.
Symphonia	Conuenientia dicetur ſymphonia uocum.
	Flaccus in arte quidem ſymphonia protulit ipſe.
Sympoſiar/	Conuiui præfectus erit mihi ſympoſiarchos.
chos	Singrapha ſit pacti conſcriptio tractus ideſt. Con.
Syngrapha	Romanæ ſynodus conuentus dicitur eſſe
Synodus	Syn con ſignificat: ſed hodos uia ſignificatur.
Hodos	Ode ſit cantus hinc & comœdía dicta:
Ode	Lanugo ſitus eſt humore in quippe creata.
Comedia	Hæcqꝫ locis ſemper fit ſole carentibus ipſa.
	Fert poſitumqꝫ ſitus: uel rite poſitio fertur.

So.

Sobrius	Sobrius eſt ebrio contrarius uſqꝫ ferendus
Sonipes	Eſt ſonipes quia dat ſonitum pes eius eundo :
Sucuſſa.	Succuſſator erit ꝙ ledit ſuccutiendo
Sophiſma	Commentumue dolus romanæ ſophiſma uocatur
Sors	Sors notat euentum: capitaleqꝫ ſors uocitatur
Soter	Sors eſt fortuna: & ſortes reſponſa deorum.
Soteria	Soter ſaluator: ſoteria quippe ſalus eſt.
Sozo	Dic ſozo ſaluo.

Su.

Subligar	Subligar eſt illud quo pars pudibunda tegetur
Subula	Fert inſtrumentum ſutoris ſubula acutum.
Subucula	Quodqꝫ tibi tribuit ſubula ſicca rapit. Mart.
	Quod tunice ſuppono ſubucula dicitur eſſe.
	Dixit enim flaccus ſi forte ſubucula pexe
	Trita ſubeſt tunicæ.
Succeſſus	Proſperitas ſucceſſus erit teſtantur id omnes :
	Eſt aer ſudum pluuias poſt nempe ſerenus
Supplícia	Supplicia appellant tormenta preceſqꝫ deorum:

Sc.

Scaber	Aſper enim ſcaber eſt: ſcabies hinc dicta notatur:
Scabies	Aſperitas cutis eſt ſcabies: pruritus ineſtqꝫ.
Scena	Scena ab romanis umbratio dicitur eſſe .
Scaphium	Vas ſcaphium dicunt urine & fertur oleti
Sceptrum	Virga quidem ſceptrum reges quam ferre ſolebant.
	Quippe iouis proprium.

Schēma figura datur cultus quoq; dicitur apte.
Schiſma ab romanis ſciſſura dicitur eſſe.
Nam ſchizo ſcindo eſt.
Schoenos funis erit: hinc ſchoenobates uocitatur.
Per funem incedens.
Vox ſchola græca quidē uaco ſignat nempe ſcholazo
Scorpius eſt animal; ſed ſcorpio bellica res eſt. Cap.
Sepe aliter legi.
Spargo ſcorpizo: fit nomen ſcorpius inde
Scrobs ſignat foſſam: ſcobs ſordes ſignificatur
Scurra eſt irriſor: Cicero fert ſcurra facetus.

Sp.

Eſt ſpatha græcorum: ſpathao mihi dilacero fert
Speleum græce nobis ſpelunca uocatur
Spica a ſpe fertur: uarro nam ſcripſerat olim.
Spira quidem funis globus eſt proprie uocitandus
Sponte uoluntate eſt: ſpontis quoq; dat Genitiuus.

Sq.

Squalens eſt ſplendens: a ſquamis nanq; redundat.
A ſqualore tamen deſcendens ſordidus eſto.

St.

Stagnū aqua ſtans fertur: ſtannum tamen eſto metallū
Stemma ornamentum dicetur ſtirpſue corona
Stigma quidem punctum nobis nota ſiue feretur
Stentor apud troiam græcus cui uox fuit ingens.
Pro quinquaginta ſedenim clamare ſolebat
Ab græcis ſtephanos: noſtri dixere coronam.
Styx palus eſt erebi: fertur ſtrix eſſe uolucris.
Stricture ferri ſcintille ſunto calentis.
Stuprator uidue fertur ſeu uirginis eſſe.

Ta.

TAbes eſt humor qui nempe cadauer manat.
Tabo corrupto dic ſanguine ſignificari
Tænia rite poteſt romanæ faſcia dici
Ponderis eſt nomen (duplex quod dico) talentum
Atticum & euboicum: tamen atticon eſt quoq; duplex
Magnum uel paruum: Magno quater uncia detur.
Octoginta ſimul tres libras iungere debes.
Sexaginta tenet libras paruumq; talentum
Euboicum uero paulominus hoc fuit illud.

Schema
Schiſma
Schizo
Schoenos
Schoenobates
Schola
Scholazo
Scorpius
Scorpizo
Scrobs
Scobs
Scurra
Spatha
Spathao
Speleum
Spica
Spira
Sponte
Squalens
Stannum
Stemma
Stigma
Stentor
Stephanos
Styx
Sentille
Stuprator
Tabes
Tabo
Tænia
Talentum

141

Talus	Talus taxillus ludus pars in pede talus.
Taxillus	Tartarus iuferni carcer: locus atq; malorum. N.
Tartarus	Conturbo ſed enim ſignat uox græca taratto.
Taratto	Te.
Theca	Theca quidem fertur loculus uagina ſepulcrum
Techna	Techna ars: technites eſt artifex ipſe uocandus.
Technites	Hinc Calotechnus erit compoſitum uel Cacotechnus
Calote	Artifex ille bonus: malus artifex hic uocitatur.
Cote	Eſt Telonarius publicanus nempe uocandus
Telonarius	Telos uectigal: teloneum uoco menſam
Telos	Hinc telonarii.
Teloneum	Eſt thema romanis poſitum uel iternæ ferendum:
Thema	Attenuat quoniam uinum Temetum uocitamus
Temetum	Pars capitis tempus: ſpatium dic eſſe dierum.
Tempus	Sunt haſtæ teretes: ſed poma rotunda uocantur
Teres	In ſphereq; modum: formam teretem tulit ille. Mac.
Tergum	Dic tergum dorſum: tergus corium tamen eſto
Therme	Therme nempe calor: thermos calidus uocitatur
Thermos	Calfacioq; notat thermeno quippe latinis.
Therm no	Sit theſpis uates: teſpizo uaticinor dic.
Teſpis	Dic thetis hæc thetidis: ſi mater habetur achillis.
Tethys	Oceani coniunx tethis dat tethyos huius.
	Ti.
Timidus	Eſt timidus ſemper pro tempore dico timentem
thyella	Turbo procella ſimul romanis eſto Thyella.
thymele	Pulpiton a nobis thymele uel ſcæna feretur.
thymeli	Iſtrio dicetur mihi nempe thymelicos eſſe
Tyrannus	Imperii raptor mihi dicitur eſſe tyrannus.
	Græce autem differt nil rex atq; ipſe tyrannus.
Tyro	Tyro nouus miles: Tyrunculus inde redundat.
	To.
Thorax	Thorax græcorum uox pectus ſignificabit
	Pectoris hinc tegmen latii dixere poete
	Laneus at thorax quadam pro ueſte legetur
Torrens	Torrens eſt fluuius: ſed qui ſiccatur in eſtu.
Torris	Torris & eſt ticio: lignum ticio ſit aduſtum.
Ticio	Menſa torus: ſedes: tum lectus tum quoq; pulpa
Torus	Colla toroſa boum releges dixiſſe poetas.
	Tu.
Tymbo	Tumba cauus locus eſt ſub terra tymbos ab illis

Sæpe tamen releges positam pro quippe sepulcro
Inflatus tumidis fertur:tumidusq; superbus | Tumidus
Terra tumens tumulus:fertur quandoq; sepulcrum | tumulus
Turbinus hic turbo uentorum uis quoq; gyrus. | turbo
Turris nomen habet quoniam contraria terret | turris
Thus quo placantur pia numina dicimus illud. | Thus

Tr.

Transfuga miles erit quisquis transfugit ad hostes. | Transfuga
Transtra appellantur sedes ubi nauta quiescit. | transtra
Quo teritur locus est perpinguis oliua trapetum | trapetum
Vir trapezita est:trapezaq; mensa uocatur | trapezita
Qui numerat nummos qua nummi connumerantur | trapeza
Nempe triambos erit græcis latioq; triumphus | triambos
Impedimenta tricæ dicuntur:nonius auctor. | tricę
Est rota nempe tronchus:fertur rota parua trochiscus | trochus
Esto thronus sedes. | trochiscus

Va. | Thronus

CAllidus est Vafer: quasi ualde afer uocitatur | Vafer
Vallum dicetur munitio condita uallis | Vallum
Sunt ualli fustes uallum quibus edificatur | Vallus
Vanus enim stultus uel fallax accipiendus. | Vanus
Est etiam uanus mentitur qui sine fructu.
Mendax mentitur qui tantum ad decipiendum. Gel. | Mendax
Vannus frumentumue legumen uentilat ipsa | Vannus
Obtortis uari plantis uarices tibiarum | Vari
Inflexe uenæ uaricosus dicitur inde. | Varices
Vas uadis spondet fluuii breuis unda uadum sit | Varicosus
Ex creta factum uas Fictile dicitur esse. | Vas uadum
Vastus uastatus uel magnus sæpe legetur | Fictile
Vates fatidicus fertur:ferturq; poeta. | Vastus

Ve. | Vates

Est urbs insignis uolsceorum nempe Velitræ | Velitræ
Antiquo in latio:magna & populosa feraxq;
Cæsaris Augusti patriam dixere latini
Vltima tranquillus docuit Dionysius illa.li.vii.
Turbati atq; mali Vecors est cordis habendus | Vecors
Vectis erit ferri palus:uehitur quia dictus. | Vectis
Qui uehit & uehitur Vector solet esse uocatus. | Vector
Vellus lanicium a uellendo: uellere nanq; | Vellus
Olim sunt soliti tonsura quippe latente.

Ventus Nascitur a uenio Ventus. Pris.
Vernæ Vernæ ex ancillis generati in iure uocantur. F.
Vespera Vespera ceu dicunt occasum solis erit post. Mac.
Vesperugo Vespera sit tempus quo uesperugo orietur.
Vesper Prima quidem stella id tempus quoq; Vesper habet
Hic uero uesper stella est ut seruius insit
Vestibulu; Vestibulumq; domus ingressus primus habetur.

Vi.

Via Est uia qua uadis: ratio uia fertur & usus
Victricus Victricus a uulgo patreus solet usq; uocari
Vindex Vindex dicetur uentura pericula pellens
Vltor Præteritumq; malum qui punit dicitur ultor
Vinum Vinum a ui dicunt: a uino dictaq; uitis
Vitis ui ne Vineaq; a uite est.
Vir Annis coniugio sexu probitate uir esto.
Virago Illa uirago tamen faciet quæ facta uirorum.
Virgũcula Virgula uirga bræuis: uirguncula parua puella.
Virtus Virtus est uitium fugere: ut dixit uenusinus.
Vis Vis possibilitas: uiolentia: & impetus esto
Vitta Vita fouet corpus: constringit uitta capillos
Vita Spiritus est certe sed uita reciprocus ipse.
Viuax Nempe diu uiuens uiuax proprie uocitatur.

Vo.

Non squamisue pilis: non cortice quippe teguntur.
Volucres Sed pennis uolucres: uarro uult esse uolatu.
Vomer Quodq; uomit terram uomer dixere uetusti.
Vopiscus Egeminis alter uiuens sit nempe uopiscus.
Vortex Est uortex fluuii: capiti sed tradito uertex. Cap.
Vertex Vortex antiqui dixerunt postea uertex. Fab.
Est uortex in se dicendus lympha retorta
Pars capitis summa est uertex: summum quoq; mõtis
Vox Vox quicunq; sonus proprie mihi significatur
Vox est omne sonans: fractasq; ad littora uoces
Sensit: & ad sonitum uocis uestigia præssit. V.
Est aer tenuis uox ictus: ceu docuere. Pris.

Vu.

Vuidus Vuidus ut uarro uult dicitur humidus esse.
Vuidus humorem qui fert intrinsecus esto
Vua Hinc uuam appellant
Humidus Humidus humorem qui fert extrinsecus extat. S.

Infertur uulnus tamen Hulcus nascitur ex se — Vulnus
Mutatur uultus: Facies at permanet usq; — Hulcus
Alga maris herba est:fertur tamen ulua paludis — Alga
Ambarum manuum tamen ulna extensio fertur — Vlua
Vnius aut cubiti:Cubitum pes cum medio fit. — Vlna

V.

Cubitum
Vmbo est pars clipei medii:quæq; eminet usq;. — Vmbo
Est uter e binis:e pluribus at Quis habetur. Fab. — Quis
Vxori seruit quicunq; uxorius esto. — Vxorius
Vxor at unxor erit lector quasi dicta: lupino — Vxor
Nanq; adipe ungebat postes noua nupta mariti
Ne medicamentum possent inferre nocentes. Pl.

X.

SOcratis est coniunx Xãtippe seua superba. — Xantippe
Hectore? sonipes Xanth? fluui? quoq; troie — Xanthus
Flauus apud nostros xantos dicetur inesse
Hic ãni est nomẽ:nã reddit oues quoq; rufas
Hospitale quidem dicetur Xenodochium — Xenodo.
Est lignum xylon:syluam hinc docuere uocari. — Xylon
Dic xerolibyam siccam libyam bene dici. — Xerolibya
Nam xeros siccus nostris romanæ feretur. — Xeros

Z

ZElotipus forme emulator dicitur esse — zelotypus
Est emulatio zelus:forma est typos ipsa — zelus
Hinc zelotypiam nostri duxere latini — Typos
zelus amor fertur:siue emulatio nobis. — zelotypia
Est zephyrus uentus fero qui a uespere perflat. — zephyrus
Ferueo nempe zeo.
Pictor erat zeusis perfectus; diues & ample — zeusis
Signorum gyrus zodiacus est duodenum. — zodiacus
Nanq; animal zoon græcorum dictio signat. — zoon
zographia quidem fertur pictura animalis. — zographia
zonnysco cingo:zona autem circulus esto. — zonnysco

Finis Nominum. — zona

De uerbis. Titulus. ii.

Ab.

ABdicat heu natos genitor dũ uiuit ab õni — Abdicat
Expellit gaza:morte exhæreditat illos — exhæreditat
Quod remoues abigis dubitãs: nõ ãbigit ille — Ambigo
Dic abigo muscas ehpello significabit. — Abigo

143

Abactus	Hinc & abactus erit dictus quicunqȝ coactus.
Abigo	Officium perdit.
Abigeus	Ast abigo pecudes furor notat:inde abigeus
Abactor	Hinc & abactor erit furans armenta gregesue
Abolet	Abstergitqȝ abolet uel delet significabit.
Abrogat	Abrogat hic legi penitus legem remouendo
Derogat	Derogat ille tamen legi quum pars remouetur
Abscisco	Separor abscisco Descisco & Descio signat
Ascisco	Ascio & ascisco adiungo assumoue notabunt.
Conscisco	Conscisco ad mortem spectat:nam dicimus apte
Absto	Consciuit mortem sibi portia nata Catonis.
Absisto	Absto dic longe sto:absisto sic quoqȝ signat.
	Sed discedo etiam.
Abstinet	Abstinet a uitio uitii uitium uitioqȝ
Absum	Sæpe absunt pugnæ siue a pugna sapientes.

Ac.

Acuit	Incitat accendit signare acuit mouere.
Accersit	Euocat accersit:Diomedes autor habetur.
Arcessit	Accusat uero arcessit quod ab arceo fiet.
	Quippe accusare est arcere malis faciendis.
Accerso	Accerso siue arcesso Laurentius inquit
	Prouocito poni siue ad pro uado uocandum:
Accidit	Accidit aduersum Contingunt optima pulchra. Cap.
Accingit	Denotat accingit munit parat instruit armat
Accipimus	Ex alio accipimus:tamen apte Sumimus ipsi.
Sumo	Accipe dic dando:permittens tollere Sume. Cap.
Accipit	Accipit assumit sentit:dic accipit audit
Accōmodo	Applico & adiungo scribunt accommodo ferre:
Accusare	Accusare aliquem peccasse ostendere signat.
Incusare	Incusare tamen mores repræhendere dicunt.
	Talibus incusat:gressumqȝ ad mœnia tendit. V.

Ad.

Adhamat	Ex hamo obliquat deductum dicit adhamat
Adeo	Illi adeunt urbem uel ad urbem dic & in urbem
Adimet	Hic adimet uobis:a uobis aut mala cuncta.
Adducit	Contrahit adducit:miseros adduxerat artus.
Adiugat	Adiugat adiungit:qui separat abiugat illud. N.
Abiugat	Adiuro quotiens aliquid fecisse negabo
Adiuro	Periuro abiurat quum credita quis negat ipsa
Abiuro	Abiurant etiam qui contra ius retinebunt

Admitto assumo: si amitto perdo notabit — Admitto
Admouet apponit: remouetq; amouet manifestat. — Amitto
Est adolet uerbum reddentis sacra: notatq;. — Admouet
Votis uel precibus numen cumulat uel honorat. N. — Adolet
Cura penum struere: & flammis adolere penates. V. — Adsum
Adsum sum præsens faueo uenio quoq; signat. — Adulor
Illis aut illos certe bene fertur adulor. — Aduentat
Adueniat iamiam qui proximus est ueniendo. — Ventitat
Ventitat ille tamen ueniet quicunq; frequenter — Aduersor
Aduersorq; tibi contra sum denotat apte — Auersor
Te auersor signat te respuo abominor atq;
Te auersor dicas a te pre odio scelerate
Auerto uultum. — Auetto
Auerto mentemue oculos: conuerto notabit — Aduerto
Auerto oppositum signat: sit nempe reuoluo.

Ae.

Aestimo significat taxo considero siue — Aestimo
Iudico ualla docet existimo significare. — Existimo
Aestimo remq; prius: sed post Existimo qualis?
Hoc quicunq; leget: si quis leget: æstimet ante
Compositum quo sit tempore quoq; loco. Nas.
Aestuat hic feruet calet ardet significabit. — Aestuat

Af.

Appetit affectat proprie signare notatur. — Affectat
Afficit inducit: nos afficit iste dolore — Afficit
Te afficio lachrymis: te somno: teq; pudore?
Affluit ira tibi: dicunt simul afluis ira — Affluit

Ag.

Implicat agglomerat coniungit reddere debet — Agglõerat
Tractat agit ducit facit expiratq; notabit — Agit
Semper agis causas: & res agis attale semper.
Est non est quod agas attale: semper agis
Si res & causæ desunt agis attale multas.
Attale ne quod agas desit agas animam. N.

Al.

Algeo designat rigeo uel frigeo nobis — Algeo
Allicit allectat delectat item bene pandit. — Allicit
Dicitur alludit sententia quando leranter — Alludit
Ferr aliud fuerit q̃ dictum forte per ipsam
Ludere sit uersu describere siue iocari. — Ludere

144

Am.

Amat	Diligit hic leuiter Deamat uel amat uehementer
Deamat	Turpiter hic adamat:sed honeste uel reperitur
Adamat	Nempe Colo sancte:sed turpiter ac amo caste
Colo	Qui fuerat Cultor factus amator erat. Nas.
Amentat	Amentat uerbum iacere aut circundare signat.
	Hinc lucanus ait:iaculum amentauit habena.

An.

Aiaduerto	In te animaduerto designat punio quippe.
Annuere	Teq; animaduerto tuor aspicioue notabit.
Nuere	Annuere ac Nuere esto naris uel labiorum
Innuere	Innuere est facie:Nictare sed est oculorum.
Nictare	Nutare est capitis:Marcellum præbeo testem.
Nutare	Annuit affirmat:tamen abnuit abnegat usq;
Annuit	Antecedo illis aut illos sæpe legetur.
Antecedo	Omnibus aut omnes paulus meus anteit astu.
Anteit	

Ap.

Appeto	Appeto cum affectu:ratione ast:Expeto semper.
Expeto	Qualiacunq; petit:primum:sed honesta secundum.
Applicat	Applicat appellit:ponit iuxta:admouet aiunt.
Appropin/quat	Appropinquabant omnes urbi uel ad urbem.

Ar.

Architectari.	Architectari componere Nonius inquit.
	Resplendens ardet quicunq; irascitur ardet
Ardet	Ardent qui properant:ardent quicunq; cremantur
Arguo	Arguo te somni uel somno paule benigne
Aroo	Est aroo græcis:aro nobis inde redundat
Artizo	Compono artizo designat perficioq;.
Ascio	

As.

Ascisco	Ascio & ascisco adiungo assumoue notabunt
Assurgo	Assurgo dominis:Insurgo durus in hostes
	Assurgunt sani quo stent:sedeant tamen ægri.
	Aut ut nitantur cubito:assurgis reuerendo.
Asto	Vnum & idem signant asto & sto uerbula neutra
	Astare esse nota:ut sedes astare relictas.
	Dicitur asto tamen de re labi nequeunte. S.

At.

Attendo	Attendo intendo uel perseuero notabit
	Attendo iuri uel ius reperite solemus.
	Attendo te oculis:attendo tibi quoq; mente.

Attendo ueteres quarto: nunc iunge datiuo. Diom.

Au.

Aufero multa tibi siue a te Marce superbe. Aufero
Aufugiet nobis a nobis aut malus ille Aufugio
Aulizoqꝫ habito nostris dicetur in aula. Aulizo
Aurigor moderor rego uel signare memento. Aurigor
Audio te ausculto: tibi uero: optempero signat. Audio

Ba.

Baiulo Marcellus docuit fero significare. Baiulo
Baiulus inde uenit qui fert aliquid uel alumn⁹ Baiulus
Balbutire quidem Marcello teste feremus Balbutit
Si quis confusa lingua & trepidante loquetur. Ballo
Vulnero significat Ballo mitto ue sagitto Baptizo
Baptizo mergo: sed Bapto tingo notabit. Bapto
Est elephas Barrhus Barrhire hinc dicitur ipse Barrhire
Bastazo porto: Bastazontas generabit. Bastazo
Stulte & præcupide loquitur qui Blacterat ille. Bastazon
Ipse camelus item clamando Blacterat usqꝫ. F.
Blacterat ille etiam qui per mendacia fingit. N.
Correpta prima Venusinus protulit illud.
Audit quũ magno Blateras clamore furisqꝫ. Ser. xvii. Blacterat
Blacterat ipse quidem Tortellius scribere iussit. Blapto
Blapto fert noceo. Blaptas hinc esse docemus Blapte
Pennatas tineas: quæ nempe fauis generantur Bombeo
Bombeo dic resono: Bombus sonus esto latinæ. Bombus
Bosco dat pasco: Brosco tamen est edo nobis. Bosco

Ca. Broscho

Cado fit cecidi: format nam Cædo cæcidi Cado
Calceo te caligas caligis uel: Calcio siue Cædo
Capsa Capit libros librorum nempe capax est Calceo
Illis aut illos uel ab illis paule Caueto. Capit
Cazo: orno romanæ dabit tibi dictio græca Caueo
In mare demergo catapontizo mihi pandit. Cazo

Ce. Cataponi.

Cædo percutio cælum dabit atqꝫ cecidi Cædo
Doqꝫ locum Cædo cessi & cessum generabit. Cædo
Hi Cernunt oculis: animo tamen iste Videbit. Cerno
Sic libro in sexto Ciceronis epistola monstrat Video
Cælo dum scalpo lapides Celo cooperta Cælo
Cælo te librum de libro uel tibi librum. Cælo

145

	Ci.
Cingo	Te cingo zonas uel zonis aut tibi zonam:
Citharizo	Dic canto cithara Citharizo significare.
	Co.
Cognoscit	Hic noua cognoscit: uetera hic Agnoscere fertur
Agnoscit	Non tamen id seruant.
Colit	Qui colit ornat amat uel honorat arat habitatq;.
Concũbit	Sic colitur facies: natus: deus: ac eger: urbsq;.
Procũbit	Concumbit uiolat: Procumbit numen adorat.
Conducit	Conducit dantis præcium: Locat accipientis.
Confidunt	Confidunt illi siue illo nostra iuuentus.
Comparo	Comparo te fratri: cum fratreue dicere possum
Confero	Confero te soli cum soleue pulchra puella
	Confero coniungo: libros iam confert in unum
	Confero me romam: uel in agrum duco notabit
Consulo	Consulo te quæro tibi Consulo consilium do.
	Consulo Quintæ tibi domui quoq; prouideo sit
Contendit	Contendit pugnat: Contemnit spernit ubiq;.
Contẽnit	Contemno plus est q̃ uitupero uelut aiunt.
Vituperat	Cu.
Curro	In campo Curro si sis bene dicis in illo.
	Si tamen exterius: tum in campum dicere debes.
	Da.
Dat	DAt dicit: præbet concedit Dat quoq; penas
Decũbit	Decũbit plorans: Incũbit at hæret & instat
Decumbit	Occumbit moritur: uictus succũbere fertur.
Discumbit	Discumbitq; comest.
Dedignor	Has res Dedignor: Dedignor & his quoq; rebus
Indignor	Sic etiam indignor.
	De.
Despitio	Despicio signat sperno: uideoq; deorsum
Dispicio	Dispicio accurate inquiro
Deduco	Deduco prosequor: Diduco diuido signat
Subduco	Ad terram subduco rates: deducis in æquor.
Deduco	Despondet pueriq; pater: spondetq; puellæ
Despondet	Detrahit hic nobis: de nobis Detrahit idem.
Detrahit	Di.
Disto	Disto decem passus a te: uel passibus aiunt.
	Do.

Te doceo causas: de causis te Docet ille — Doceo
Dic dominor cunctis in cunctos: in quoqꝫ cunctis — Dominor
Dono tibi munus: te Dono munere siue. — Dono

Du.

Vir ducit: Mulier nubit: quia tegmine quodam — Ducit
Obnubit caput atqꝫ genas. Caper indicat illud. — Nubit

E.

EDo quasi extra do pario loquor & manifesto — Edo
Paulus eget rerum uel rebus sæpe secundis — Eget
Egrediorqꝫ urbē: siue urbe: & ab urbe malorū — Egredior
Empleo fert græcus: dixerunt impleo nostri — Empleo
Aemulor ipse illi siue illum dicitur apte — Aemulor
Est epipheno mihi ostendo autē illustro ferendum — Epipheno
Eripiam nobis a uobis aut mala cuncta — Eripio
Nempe uale nobis Erroso significabit. — Erroso
Est illi Cicero nomen: uel dic Ciceroni. — Est nomen
Euadunt hostes illi aut ex hostibus omnes — Euado
Euangelizo dic nuncio significare. — Euāgelizo
Euenit hoc illis uel in illos insimul illis. — Euenit
Excessit patria siue ex patria decus omne — Excedo
Excubat in castris homo peruigil: Incubat ales — Excubat
Ex eo dic fluuium: fluuio simul. ex fluuioue — Exeo
Expauesco notans Exhorreo iungito quarto. — Exhorreo
Et sexto & quarto: sed Abhorreo iungitur apte — Abhorreo
Sæuaqꝫ Abhorrebas prisci præcepta parentis. — Exoleo
Sumqꝫ alienus enim signat: ualde horreo siue — Expedio
Exoleo excresco: sic Exoletus habetur. — Expedio
Me cura expedio: siue a cura bene fertur. — Expirat
Expello elatio: latio simul: extraho iungas. — Conspirat
Expirat moriens: Suspirat sed gemebundus. — Aspirat
Tunc homo conspirat si coniuratio fiat — Exprobat
Aspirat seu Respirat qui flat redoletqꝫ. — Opprobat
Attamen Aspirat quandoqꝫ fauere uidetur. — Exultat
Præstita cōmemorans ille Exprobat: Opprobat autē — Gaudet
Opprobrium dicens: hoc est uitium: Caper auctor — Exuo
Exultat membris: animo Gaudere notamus: — Fatur
Exuo uos tunicam: tunica simul: a tunicaue. — Fero
Exuo mi uestem Iamdudum unicula pugnat.
Exuere ipse sibi Nasonis septimus inquit.

F.

166

Fragrat
Fido
Fruor
Vtor
Fruor
Fungor
Vescor
Fugio
Fungor
Gannit
Grundit
Rudit
Balat
Coaxat
Boat
Seuit
Gruit
Mugit hinit
Hululat Lu/
git Barrhit
Tritulat
Fremit
Frendit
Tinnit
Stridet
Crepitat
Latrat
Strepit
Gluttit
Glocidat
Gemit
Bubit
Selingit
Murmurat
Garrit
Minuerit
Gratulor
Haurit
Hostire
Harpazo
Harpage

AD me siue mihi fatur regina polorum.
Corpe qppe ferūt iumēto & corpore portāt
Fert pa titur dicit cupit atq; gerit dabit atq;
Flagitat a quinto uel quintum pindar⁹ artem
Fla facit ardorem:sed odorem Fra dabit usq;
Ignis enim flagrat : sed poma recentia fragrant
Fido illi aut illo:quoniam bonus esse uidetur.
Contenti Fruimur:Cupientes utimur usq;.
Sic fruor aspectu & cantu:sed uestibus Vtor.
Ille frui maluit palma:poterat tamen Vti.
Nempe uoluptatem capere est utendo fruiq;
Fungimur officiis:optatis rite potimur
Vescimur at dapibus.
Fugerunt illum uel ab illo crimina cuncta.
Fungimur officium siue officio sapientum.

G.

GAnnire est uulpis:grūdit sus: Rudit asellus
Balat ouis proprie:certe sed rana Coaxat,
Bosq; Boat seuit tamē ursus grus gruit alta
Sed uitulus Mugit.
Hinnit equus:lupus ast ululat:miluus lugit acer
Ast elephas barit:turdus tritulare notatur.
Ipse fremitq; leo:merulus:sed Frendit amœne.
Aes Tinnit: ferrum Stridet: ignis Crepitabit
Quippe canis Latrat:populus Strepit asper & acer
At Gluttire uolunt gallinas uel Glocidare.
Turtur & ipse gemit lector: Gemit ipsa Columba
Bubit apes:anser se lingit:Murmurat autem
Cursus aquæ:Garrit loquitur qui uerbula multa:
Et stulte ac nulla ratione : hinc Garrulus apte.
Verbosus fertur ꝙ hirundo Minuerit dic
Gratulor est lætor:uel Gratulor est ago grates.
Quippe deis tantum.

H.

HAurit sumit aq̄s: Haurit qui uulnerat hostem
Auribus Haurimus oculis Haurire solemus
Hostire(ut uoluit pompeius)nēpe ferire est
Aequare est etiā quod Nonı⁹ edocet ample:
Harpazo rapio fert: Harpageq; rapinam.

I.

IBo uiamue uia dicemus nempe latine   Ibo:
Illudo paulo:paulum quoqꝫ dicere possum   Illudo
Incedit sapiens properás tamen Ambulat ideꝫ   Incedit
Increpo dic alta uoce & sonitu repræhendo.   Ambulat
Indico indicis denuntio significabit.   Iucrepo
Romulus Indixit pugnam laurentibus acrem.   Indico
Hinc uenit Indictum funus Festo referente   Iudicium
Ad quod præconem per tunc homines uocitabant   Funus
Induo me pellem:uel pellibus:aut mihi pellem.   Induo
Quintus inest camære siue in camera bene fertur   Insum
Impendo curam ac operam rebus uel & in res   Impendo
Hostibus Insideo medicus pius Assidet ægro   Insideo
Subsidet hic patriæ:Sed præsidet ille uelitris.   Assideo
Obsidet hic muros: podio sed considet iste   Obsideo
Accusatiuum regit Insto simulqꝫ datiuum.   Insto
Imminet aut urget præmit attendit simul Instat.
Instat mors illi:bellis Instamus & armis
Instant me uatum monitus curæqꝫ mineruæ
Insultas illis illos simul inuenietur.   Insulto
Intersunt pugnæ:siue in pugna ueliterni.   Intersum
Intrabant urbem uel in urbem tota caterus.   Intro
Inuadunt illos uel in illos sæua iuuentus   Inuado
Quæsita inuenio: Reperis quæ sors dedit ultro   Inuenio
Protulit hinc Naso:tu non inuenta reperta es   Reperio
Inuideo uobis aurum:Maro testis in hoc est.   Inuideo
Liber pampineas inuidit collibus umbras.
Inuidet hic fratri laudis laudem quoqꝫ laude.
Irascor uotis uel propter uota superbus   Irascor
Iuro per terram:terram mare sidera iuro.   Iuro

L.

LActeo lac sugo:Lacto lac præbeo nato   Lacteo
Qui mittit Legat Legat testando relinquens: Lacto
Nempe lego græcis romanis dico notabit   Legat
Res latet ipsa mihi uel me tua semper amice.   Lego
Nauigat ipse Legens furatur colligit atqꝫ.   Latet
Percurrit libros oculis cernit quoqꝫ tansit   Legens
Vos leuo ponderib⁹:Leuo pondera dic quoqꝫ uobis   Leuo
Libero te curis:a curis libero dices   Libero
Non licet asse mihi:qui me non asse licetur.   Licet
Et centum græcos uno centusse licetur. Pers.   Licetur

Ludere	Ludere sit uersu describere siue iocari.
	Decipere est etiam
	Nos aliam ue alea Ludemus quippe frequenter
Lustrat	Clarificat purgat circunspicit omnia Lustrat.
	M.
Manet	POena tibi uel te crudelis magna Manebit
Medicor	Teue tibi Medicor Medeor Moderor quoq; (dnt
Medeor	Reue rei Memini passi dixere poete
Moderor	Pectora nostra micant si fulgura forte micabunt
Memini	Sortiri digitis tremere ac fulgere micare est
Micat	Illius aut illum siue illo Miror abunde
Miror	Mitto tibi libros aut ad te Pindare fili
Mitto	Ille tuiue tibi miseretur amice benignus
Misereor	Mereo producens primam tristor doleo fert.
Mæreo	Sed mæreo Mæreor signat: uel milito lector.
Mæreo	De te aliquid Mæreo Mæreor quoq; dicimus apte
Mæreor.	Te de aliquo Mæreo Mæreor uel dicere possum.
	N.
Nēnigat	NAuigat hic æquor dixerūt siue per æquor
Nitet	Gēma nitet: sidus splendet candelaq; Lucet
Splendet	Aurum resplendet uictor certamine Pollet
Pollet	Nititur hic hastæ siue hasta dic & in hastam.
Nitor	O.
Obeo	MOrte obeunt mortemue tui pauline sodales
Obliuiscor	Obliuiscar ego pœne uel dicito pœnam
Occumbit	Occumbit neci: necem quoq; dicitur apte
Olet	Hic Olet unguentum: siue unguento reperitur
Onero	Te libris onero: tibi libros ac onerabo
Oro	Oro te ueniam siue a te dicere debes.
Occido	Occido perimo sed denotat occido labor.
Pascit	P.
Pascitur	PAscit ouis lentē: lens pascit ouem quoq; fert
Paueo	Pascitur hic herba simul herbam pascit idem
Percontor	Tu mortem uel morte paues ditissime regū
Percūctor	Percontor notat id quod perscrutor capiens. o.
Percontor	Percunctor retinens. u. signat quod moror illud
Petit	Perconctor doctos a doctis uel tua facta
Poscit	Grata petit: poscit sed debita: flagitat ardens.
Petit	Hic petit a phœbo uel phœbum lumina nobis.
	Denotat irrepeto ut peto regem: uel peto romam

Qui petit aggreditur:petet hic te fuste uel ense Polliceor
Vltro polliceor:promitto sæpe rogatus.
Postulo te corylos:a te quoq; postulo pacem. Postulo
Postulo significat lector quandoq; requiro.
Postulat id tempus res causa locus pietasue.
Remue rei potior:tu re potiere cupita. Poto
Poto:pitisso:bibo:multum:modicum:moderate. Bibo
Præcipit ante capit:qui mandat præcipit idem Præcipit
Illis aut illos præstas uirtute catonis. Præstat
Ab ioue siue iouem semper bona cuncta præcabor Præcor
Hunc ego præstolor uel huic dixere uetusti. Præstolor
Tento uel laudo dicunt probo significare. Probo
Tradere post potum scito signare propinat. Propinat
Porrigit ergo notat. Prospicit
Prospicit hic oculis ciceroni uel ciceronem Prosum
Prosum discipulo:sed proficit ipse legendo. Putat
Qui putat incidit:putat & qui mente reuoluit.

Q.

Vadrat consentit uel congruit atq; lapillis Quadrat
Deductum quadris.
A te quæro librum:te quæro de quoq; libris. Quæro

R.

Ro reamo redamo dicunt:pro sicq; reire Redamo
Dico redire quidem:binæ uocalis hiatum Redire
Ad procurandum quia litera d solet addi
Cuncta refert nobis:dic nunciat atq; reportat Refert
Hi referunt ad me:quærunt a consilium me. Refero
Expensum refero:rationem reddo resolue
De impensis factis
Te ueniam rogat hic:a te quoq; dicitur apte. Rogat

S.

Acrificat ueniam poscit:litat impetrat autẽ Sacrificat
Vult gustum saturo:satio sensus tenet oẽs.L. Litat
Si sero subiungas seui de semine dicas Saturo
Si sero dico seras:tunc limen & ostia claudo Satio
Si sero dico seris:tunc terris semina mando Sero
Hi scandunt tecto:tectum quoq; scandere possunt Scando
Quod non sum simulo:sed dissimulo quod ego sum Simulo
Soluit dissoluit:liquidum facit:& precium dat. Dissimulo
Subduco tria fert:suppono:subtraho:duco. Soluit

Subduco Hinc ait ille manum ferule subduximus: hinc &
Sarcinulus face subducta fert Curtius: ille
Clinicus herodes trullam subduxerat ægro.
Alter item dixit: pedites subduxit in urbem
Subit Iste subit muro murum ad murum quoq; fertur
Succingere Hanc rem succingor siue hac re dicere debes.
Supero Hunc supero uinco: superant tibi multa supersunt
Hic superat uiuit: puer ascanius superatne.
Hoc superate iugum pro ascendite Virgilius fert.
Suppeto Suggero quippe notat tibi suppeto suppetias hinc
Suppetias Quod notat auxilium uel ad auxilium bone lector
Do tibi suppetias uenio tibi suppetiasue.
Supplanta Suppetie plautus mihi sunt dixisse notatur.
Suscipit Supplantare pedem signat supponere quippe:
Succipit Suscipit hic mente: sed corpore succipit alter. Cap.
Spargit Spargit humi uinum: uino quoq; spargit humum dic
Sterno Sterno toro tegmen: sternis quoq; tegmine eundem
Stupeo Rem uel re stupeo sæpe dixere latini.

T.

Tergiűsat' TErgiuersatur fallit mutat quoq; dicta
Thesaurizo Vult thesaurizo seu colligo: siue repono
Timet Hic timet & metuit te tanquam sis inimicus
Metuit Ille timet metuitq; tibi tanquam sed amico.
Titubat Ex illo timeo mihi mortem uel metuo dic.
Vacillat Ebrius hic titubat nauisq; uacillat in undis
Lingua simul dentes lector titubare notantur.
Nutat Nempe domus fragilis Nutare senex quoq; fertur
Tollit Tollit alit remouet gerit erigit accipit aufert.

V.

Vaco TV uirtute uacas uirtuti ast ipse uocabo
Valeo Quadrantē quadrante simul res ipsa ualebit
Vereor Est uereor timeo: Reuereri dic uenerari.
Reuereor Vestio te uestes: & uestibus aut tibi uestem
Vestio Tūc mihi prima gēas uestibat flore iuuent?

De participiis. Ti. iii.

DE participiis uerborum regula multa.
Multa supinorum carmen quoq; iā docuere

De Pronomine. Ti. iiii.

Tu Meus TV Meus: ac noster: nostras & iūgite quinto
Noster Hoc quia personæ possunt herere secundæ

Deficit in reliquis nequeunt quia ferre secundam — Nostras
Nos ego demonstrant:tu uos hic additur iste. — Ego Nos
Isq; sui referunt utrunq; sed ille uel ipse. — Tu uos hic
Idem iungo mari:sed idem coniungite neutro — Iste is sui
Pro mare longatur:pro neutro corripiemus. — Ipse idē hic
Hic præponatur:tamen is subiungitur usq;. — is
Hic demonstrabit referet tamen is uelut idem.

De præpositione. Ti.v.

A E Ex Ab

A Simul E nunq̃ uocalibus associantur.
E paulo:A marco:E uirtute:E dicito iusto — A E
E regione quidem ex aduerso significabit — Eregione
Ex ab uocali iunguntur: pandit ab illo. — Ex Ab
Ex igni:ast etiam sed raro aliis quoq; iungunt — Ex
Consona si mitis fuerit.
Ex quo demonstrat:simul ab duce:sic simul ab re
A be:ab iulegsto. — Ablege

Ad Apud In A Ex.

Vado ad grammaticum:sed apud uos disco ferendum — Ad
Ad templum curro prope templum significabit — Apud
In templum curris dic intra significare.
Ad paulum uado sed apud paulum maneo dic.
Ordine conuerso donatus dicier haud uult.
A templo redeo sic Ex templo uariantur. — Ex
Excepto nullo recte signabit ad unum. — Ad unum

Palam Coram:

Dico Palam cunctis:Coram illo dicere debes — Palam
Coram ad personas:ad cuncta Palam referemus.Pris. — Coram
Furta Palam tua sunt:Coram diomede retexi.
In satyra quarta:Coramue quibuslibet inquit
Nempe Venusinus:Senecæ sed epistola dixit
Pluribus erubuit coram:Iuuenalis item fert
Et coram dominis: fert Corā alias simul idem. sat.xi.

Tenus.

Singlari numero sexto Tenus:at genitiuo — Tenus
Plurali iungunt:postponitur id tamen usq;.
Pubetenus dicas laterum tenus ergo latine
Pretoribusq; tenus quinto bis Naso sed inquit.

Pro.

Pro notat in porro: notat ante exempla docebunt — Pro

Proq; tribunali: pro rostris:in nõtat apte
Proscænis Proiectus porro iactus Proscænia quippe
Prodere Ante loci scænam: patriam sic prodere dicens
Ante dare hic signat:prostratus pro quoq; cumbens

In.

In Valde:non:inter:contra:simul:In notat ample
Insonat Infirmus mediis in milibus:In hunc.
Incidit Incidit inq; manus inimicus dicere debes.

Sub.

Sub Sub tempusue locum supra:In prope denotat intra.
Sub tempus signans quarto coniungitur:at si
Forte locum signat:sexto coniungere debes.
Sub lucem Sub lucem pandit: circa lucem notat illud.
Pandit item uates scribens:sub tegmine phagi
Virgilius dixit:pro per postesq; sub ipsos
Nituntur gradibus.
Sub Sub notat inq; simul:sub templo sub quoq; sole.
Infra uel supra sub denotat:hinc Maro dixit
Subiicio Pedibusq; rotarum Subiiciunt lapsus.in.ii.
Et corpora saltu Subiiciunt in equos.in.xii.
Sub Sub prope designat:Maro testis:deinde sub ipso
Ecce uolat:profert idem Classemq; sub ipsa
Autandro & phrygiæ molimur montibus idæ

Super.

Super Quippe Super signat:de: pro: insuper amplius ult
Super Desuper ae superest:superes quoq;:panditur infra
Multa super priamo rogitans: de significabit
Nil super imperio moueor:pro denotat illic
Ecce super mœsti magna diomedis ab urbe
Super Legati responsa ferunt Super insuper est hic
In sexto legitur:Super & garamantas & indos
Proferet imperium:dic ultra significare.
Hæc super e uallo prospectant desuper hic est.
Ille autem neq; enim fuga iam super ulla pericli
Pro superest posuit tamen infra pro superes est
O mihi sola mei Super astyanactis imago.
Super Et quarto & sexto Super additur: addite supra
Supra Dumtaxat quarto.
Circiter Circiter Circa Circum:
Circa Circiter ad numerum: Circa ad tempus referendum:

Vult loca ſed circum: Circum ut caſtella uel agros — Circum
Id Caper aſſeruit.

Ante. — Ante diem

Ante diem proprie tempus ſignare notamus — Ante lucem
Antetamen lucem pro extremo tempore noctis
Paucos ante annos paucis dic ante uel annis — Ante paulũ
Ante quidem paulum paulo tamen ante feremus

Penes.

Vos penes eſt illud ueſtro in iure edocuerunt. — Penes
Hic penes eſt urbem: prope ſiue apud indicat eſſe

Quum Cum. — Quum

Quum ſi tempus erit per.q.coniunctio per.c. — Cum
Dentibus hic ledit Cum dentibus effuge nanq;
Inſtrumenta notans nomen non ſuſcipiet Cum
Vt curro pedibus: ſcribo calamo: gemo corde
Haſta percuſſi teneo te fune catenis
Hunc capio laqueis: illum ſed terreo uerbis
Inſtrumenta quidem ledendi dicito dentes
Currendiq; pedes: ſic de reliquis quoq; dicas
Quando tamen lector coniunctio ſignificatur
Cum ſibi fac iungas ut uiuo Cum pietate
Prandeo Cum pyrrho paulo cum ſæpe cucurri
Laude tamen uel amore ſequor te dic & honore
Non cum laude quidẽ uel amore ſequor bene fertur
In cunctis autem maiorum exempla ſequemur.

De Aduerbiis. Titulus. vi.

D tempus Nunq̃: ſed pertinet ad loca Nuſq̃ — Nũq̃ Nuſq̃
Quatin⁹ eſt q̃m ſeu quãtũ Quaten⁹ aut ut. F. — q̃tin⁹ q̃tinus
Continue ſemper: ſed Continuo ſubito dic — Continuo
Temporis eſt Alias aduerbium ut Caper ĩſit — Alias
Proq; aliter poſuit de nitro Plinius ipſe.
Sic quartodecimo memorans de laude Catonis
Infabre inculte: Fabre at pulchre reperitur. — Infabre
Quippe minutatim Aſſulatim dicier aiunt. — Fabre
Perq; uices recte Alternatim dic fore lector. — Aſſulatim
Alternis dicunt proprie ſignare uiciſſim. — Alternatim

Quippe duos inter. — Alternis

Denuo ab integro ſignat: rurſuſue iterumue — Abintegro
Antehac aduertas ante hoc tempus bene dici — Antehac
Poſthac ſignificat poſt hoc tempus tibi lector. — Poſthac

Modo — Nunc tantum præsens signat: Modo tempora terna
Tunc — Ista modo feci: facioq; modo faciamq;.
Eu — Designatiuum Tunc temporis ordinis est Tum.
Heu — Eu laudantis erit: dic Heu signare dolorem
Eu respondentis: tamen est Heu quippe uocantis
Olim — Olim præteritum signat: præsensq; futurum.
Necessario — Milo transpositum tria tempora significabit.
Iunge necessario cum uerbo quolibet inde.
Necesse — Cum substamtiuo semper tu iunge necesse.
Eminus — Estq; Necessario faciendum dicimus apte.
Cominus — Eminus a longe: iuxta sed Cominus inquit
Protenus — Protenus esto loci nam tempus protinus affert
Protinus — Præsens præteritum uult quondam siue futurum
Adeo — Dic adeo intantum: dicas Adeo quoq; certe
Saltem — Saltem siq; minus: si saltas dicito Saltim:
Saltim — A saltu Saltim Saltatim siue feretur
Agite.age — Est agite ut legi dicendum pluribus abs te.
Ast Age siue Agendum soli uel pluribus adde
Agitedũ — Agitedum profert post sextum liuius autor
Ite Age & obsessis uigilem circundare flammam. St.
Vos age funeræas ad littora uoluite syluas. Bal.
Secus — Dic Secus esse aliter: iuxta quoq; significare
Quousq; — Tempus siue locum dic significare quousq;.
Quianam — Cur Quianam signat Pompeio teste latinis.
Heu quianam tanti cinxerunt æthera nymbi. V.

De interiectione. Titulus. vii.

Væ. — VAe populo & populũ bene dicit ut Caper inqt
O. — O uocat ac optat: sed tunc aduerbion esto.
O regina nouam cui condere iuppiter urbem
Adsis O tantum: & propius tua numina firmes
O stupet o dubitat: dolet indignatur: idemq;
Sæpe admiratur sic interiectio fertur
O quibus o quantis o qualibus es uiduata
O quam te memorem Virgo nanq; haud tibi uultus
O dolor atq; decus magnum rediture parenti
Perdidit o qualem uincendo plura triumphum.
O qualis facies & quali digna tabella.

Pro.

Pro. — Non aspiratur licet interiectio sit Pro.
Seu circunflectas quarto aut quinto sociando.

Pro solem: Pro solq; simul bene dicimus ergo

De coniunctione. Titulus.viii.

Vippe Ne p̄ ā breuis ē ꝓhibēs ne lōga mācbit Ne
Næ quoq; ꝓ certe: uel ꝓut non longa docetur Næ
Quando notat tempus qn̄ coniunctio non est Quando
Pro quia dic Quando coniunctio dicitur esse.
Ac & significat: pro q̄ quoq; sed reperitur Ac
Haud secus Ac iussi faciunt Maro protulit ipse
At pro sed capitur: pro saltem dic quoq; poni. At
At ramum hunc: aperit ramum qui ueste latebat
Agnoscas sexto legitur.
Ast orator enim non utitur: utitur At sed. Ast
Vel dicas etiam: Vel saltem: Vel quoq; siue Vel
Qui uirtute sua superat Vel aromata cuncta
Si non das ensem tunicam Vel tradere debes
Iste uel ille legit: fortes uel plato mouetur
Quocirca signat quapropter Seruius autor. Quocirca

De Orthographia. Titulus.ix.

Mutamur in.f.c.g.p.m.f.r.
Offero: succurro: suggessi: suppero iussi.
Summitoq; & surripio tibi pandere possunt
Ast intercipitur quum uocalis subit.m.post
Sicut in ambesus: ambages: ambigit: ambit.

C.

C quoq; transit in.f.g.t.x.uq; sonantem
Par si quingenti: natus dixiue quieui.
Hoc intercipitur quod sicubi nuncubi monstrant:

D.

D cadit in.t.l.f.c.g.p.r.inq; duas.ff.
Attinet alludit: assumens: accidit: agger.
Appetit arridet simul istis addito cessi
Dq; intercipitur: redigoue redarguo prodest
At si coniungis cum uocibus incipiunt quæ
Ex.f.coniuncta simul ipsi nempe sonante:
Tunc.d.subtrahitur: uelut associo aspicioq;
Ascendo ac asto.

G.

G mutatur in.s.& in.x.& uertitur in ctus
Vt spargo sparsi rego rexi uel lego lectus:

L.

151

L.mutatur in. r. uel in.x.mutatio sic fit
Paulula pauxula dic: de tabulaq; taberna.

M.

M.quoq; transit in n si.c.d.q.t.tq; sequantur
Nunc ubi tantundem: nunq̃ uel identidem inque.

N.

N.mutatur in m.b.p.ue sequentibus aut.m.
Imbibit imponit immittit signa teneto
Impius immunis imbutus sint tibi testes
Transit in.ff.duplex.t.c.uel.x.uq; sonantem
Ipsaq; rite quidem uel in.l.mutatur: & in g.
Vt fissus catulus ecquid corrumpoue siui
Vllus & ignotus tibi nunc exempla notentur.

Q.

Q.quoq; ceu monstrat Quis cuius uertitur in c.
Transit in. x.coxi. uel in.s.ut torqueo torsi.

R.

R.quoq; transit in.l.s.u.uel.n.inq; duas. ss.
Sume nigellus odos triui quoq; & æneus ussi.

S.

S.mutatnr in n.d.t.uel.r.additur.m.x.
Sanguis custodisq; nepos flos rursus & aiax.

T.

T.mutatur in.s.uel in.x.si præueniat.c.
A uerto uersus ueniet: flecto quoq; flexus

X.

X pro g ss.seu pro cs.utimur apte
Sicut demonstrat lex legis fæx quoq; fæcis
Regula sæpe tamen fallit quum uertitur in c.
Seu mutatur in.u.sicut nix noxq; supellex.
X.quoq; uertis in.f.si dicas efficis effert.

y.

y.quoq; uertis in.u.dicendo murena cupressus.

Z.

Pro.z.ponebant.d.uel.s.atq; duas.ss.
Id setus gassa: medentius indicat omne.

Finit carmen de floribus.

Antonius Mancinellus prestantissimo uiro.I.V.sere/nissimi Regis Hũgariæ Bohemiæq; oratori dignissio.

PAnnonios iter fama Celeberrime præsul
Romano eloquio uel Cicerone prior.
Cum tibi sint dociles pueri clariq; nepotes
Pars quorum studiis erudienda meis.
Scripsimus hæc ualeant cultum quis nosse poema
Quis ueterum passim scripta referta notent
Cultior his &enim quæcunq; oratio fiet
Siue soluta meet: siue notata modis
Vtq; per ora uirum possint audentius ire
Nec sannas metuant auriculas ue sibi.
Eligo tutorem summa grauitate uerendum
Eligo quem procerum pectora seua tremunt
Qui nulli ingenio nulli uirtute secundus.
Quo nullus toto gratior orbe manet
Hinc ad te properant nostri monumenta laboris
Hinc uelut ad numen missa libenter eunt
Sumito parua licet minimo quoq; minima gaudent
Sumito: sic uoti spes tua compos eat.

Vale.

Antonius Mancinellus generosissimo adolescenti Michaeli Pannonio.

ETsi Fabi⁹ Quintilian⁹ Diomedes ēt et Donat⁹ nō pauca de figuris dixere Michael inclyte: Attñ ego quoq; id oneris sūpsi: triplici qdē rōne impulsus. Primū ut tuæ & alioꝝ mēoriæ cōsuleret. facili⁹ eñ pcipiunt & fideli⁹ cōtinent q̄cūq; carmine patefiūt. Deīde ut diuersoꝝ dicta breui colligerent. Postremo ut figuræ cuiusq; etymologia. i. originatio uno libello haberet. Ad q̄sq̄dē sciēdas te oīsq; alios hortor: eis eñ nō poema mō sʒ ēt orō ornat: ut inquit Fabi⁹: & Cicero de claris oratorib⁹ ēt ait: ꝙ ornari orōnē græci putāt: si uerboꝝ īmutatiōib⁹ utant quos appellāt Tropos Et sniaꝝ orōnisq; formis q̄ uocāt Schemata. Ceteꝝ qa ipaꝝ noīa figuraꝝ asprima sūt: aliq̄ enim tris breues syllabas: q̄dā q̄ttuor āt qnq; tenēt: qđ Manili⁹ tertio libro refert. Ornari res ipa negat cōtēta doceri. Vale dulcissīe Nonis Sextilib⁹ Millesimo q̄dringētesimo octogesimonono. Romæ.

Figurarum index.

Carmen de Figuris per Antoni-um Mancinellum Veliternum summa diligentia editum.

i.

Igura sicut nomine ipso patet est cōfor/matio quædam remota a cōmuni & primum se offerēte ratione. Vel figura est arte aliqua nouata forma dicendi: ita Fabius libro nono. Ea quidem uera & cō/moda est figuræ definitio: quam ex Fabio primus in lucem dedi. Alii enim quid dixerint passim uidere licet.

ii.

Fit Barbarismus scribendo siue loquendo
Adiicit ac demit mutat transmutat & idem
Vna in uoce tamen mauors fates bene pandunt
A sueio tymbre & promars fantes quoq3 timber
Aduenio: sic & dicendo domina dominus.

Barbarism⁹ — Barbarismus est ut Diomedes ait. cōtra romani sermonis legem aut scripta aut pronūciata uitiosa dictio fit enim in una parte orationis tantum. Sed id uitium in soluta oratione nomen suum obtinet. Dicitur enim Barbarismus id est dissonans: apud poetas uero meta/palsmus uocatur id est trāsformatio. Quintilianus itē libro primo docet Barbarismum esse unius uerbi uitiū

Metaplas/mus

Barbarale/xis — Barbarism⁹ in latina dictione fit Barbaralexis tota pe/regrina est dictio: ut gaza magalia.

Barbarism⁹ — Barbarismus fit duobus modis: scripto & pronunciati/one: & hoc quadrifariam: Adiectione: Detractione: Mutatione: Trāsmutatione: literæ: syllabæ: temporis. Adiectione literæ fit Barbarismus: ut relliquias danaū pro reliquias. Syllabæ: ut mauors ꝓ mars: rettuli pro tuli. alituum pro alitum. Temporis: ut italiam fato profugus ubi prima syllaba cum corripi debeat producit. Detractione litere fit barbarismus: ut infatibus pro infantibus. Syllabæ: ut salmentum pro salsamētum. Tē/poris: ut viii. ene. Feruere leucate3: auroq3 effulgere fluctus. Mutatione literæ fit barbarismus: ut olli pro illi: asuenio pro aduenio. Syllabæ: ut pernuces pro perni/ces. Tempore: ut feruere leucatem unius ob noxam. Transmutatione litere fit barbarismus: ut lerigio pro religio tymbre pro tymber. Tēporis: ut philosophia penultima correpta & domina dominus producta pe/nultima.

iii.

Atq; soloecismus bisseptem quippe modis fit Soloecism⁹
Mutando genus aut casum uel significata
Verborum mutando simul numerum quoq; tēpus
Personamue modos: aduerbia præpositiuas
Vertitur accentus coniunctio uel gradus ordo
Dumq; negas geminando: nihil nunq̄ simulaui.

Soloecism⁹ Soloecismus est inconueniens romano sermoni iū/ctura uerborum: contra regulas artis grammaticæ po/sita latine a quibusdam stribiligo appellatur. Stribiligo Soloecismus autem est in prosa: in poemate schema di Schema citur id est figura siue cultus. De soloecismo Gellius etiam libro quinto meminit: & Quintilianus libro primo.

Soloecismus fit modis generalibus quattuordecī. Soloecism⁹ Immutatione generum tam nominis q̄ pronominis: casuum: numerorum: personarum: temporū: per qua/litates uel significationes uerborum: per modos: p ad/uerbia: præpositiones: per gradus: cōiunctiones: per ge/minationem abnuendi: per accentus: per ordinis im/mutationem.

Immutatione generum nominis fit Soloecismus dicē/do purpurea narcissus atra silex: pro purpureus narcis/sus & ater silex. & quis mulier pro quæ mulier. Immu/tatione casuum dicendo urbem quam statuo uestra ē pro urbs. Immutatione numerorum: ut pars in frusta secant pro secat. Immutatione personarum: ut danai q parent atridis quamprimum arma sumite: pro qui pa/retis. Immutatione temporum: ut fumat neptunia tro/ia. pro fumauit: nec ueni nisi fata locum sedemq; dedis/sent: pro nec uenissent. Per qualitates uel significatio/nes uerborum: ut expolientur eos & corpora nuda re/linquunt: & placidam paci nutritor oliuam. fecit enim commune uerbum nutritor ab eo quod erat actiuum nutrio. Per modos uerborum. At rutulo regi ducibus q; eo mira uideri Ausoniis: pro uidebantur. Per aduer/bia localia: ut intus eo: intro sum: pro intus sū eo intro Per præpositiones: ut rapuitq; ī fomite flammā pro ad fomitē: & sub lucē ibant pro ante lucē. Per grad⁹: ut bo/nus aut melior omniū: pro optimus uel ecōuerso. Per

coniunctiones: ut Subiectisq; urere flammis pro ue. Per geminationem abnuēdi: ut nihil nunquam peccaui: cum debeat dici nunquam uel nihil unquam peccaui. Per accentus: ut siquis pronunciaret sine accentu in fine pone falso: una que quidem differentiæ causa in ultimo accentum habent: ut Priscianus admonuit. Per ordinis immutationem: ut autem fieri non debet pro fieri autem non debet Sunt qui putent ait Diomedes

Soloecism⁹ Soloecismum esse si demostrantes uirum hanc dicamus: aut fœminam hunc. Aut interroganti quo pergamus respondeatur Rome: aut unum salutantes salute dicamus. Cum utiq; procedens demonstratio interrogatio uel salutatio uim conceptionis orationis contineant. Multi etiam dubitarunt quadriga; scala scopa;

Barbarism⁹ Soloecismus an Barbarismus esset. Cum scilicet id genus orationis Barbarismum esse ipsius uiri diffinitione poscit agnosci.

iiii.

Orationis Vitia

Vitia orationis generalia sunt tria: ut diomedes scribit: Obscurum: Inordinatum: Barbarum. Obscuritatis species sunt octo. Acyrologia pleonasmos: perissologia: amphibologia: tantologia: eclipsis: enigma: macrologia. Inordinatæ orationis species sunt Tapinosis: cacephaton: cacosyntheton. Barbaræ oratōnis partes sūt duæ. Soloescismus & barbarismus quorum species sūt plurime.

v.

Acyrologia Improprius sermo dicetur Acyrologia
Sic dices requiem timeo: uel spero laborem.

Acyros Logia

Acyrologia dicitur impropria locutio ex cyros qđ est impropria & logia locutio: ut requiem timeo pro spero: spero laborem pro timeo. Nam speramus bona

Acyrologia timemus aduersa. Acyrologia est dictio minus conuenienter elata uel non propriis dictionibus obscurata sententia: ut accede ad ignem hunc iam calesces pl⁹ satis: ibi enim nullus significatur ignis sed meretrix.

vi.

Quippe superuacue debet dici Pleonasmos
Additio uocis ceu sic est ore locuta.

Pleonasmos dici potest a nostris superabundantia. pleonazo autē plusq̄ oportet facio uel dicto supabū/do. Pleonasm⁹ ut nono Fabi⁹ edocet est abūdās supra necessitatē oratio: sicut illa: uidi oculis ante ipse me/is. in illo enim uidi inest ipse. Dicit etiam q̄ & geminatio & repetitio & qualiscunq̄ adiectio pleonasmos ui/deri potest. Pleonas/mos Pleonozo.

vii.

Additio uocum est dicenda perissologia.
Exuberans sine ui rerum quæ significantur
Qua poterant ibant: sed non qua non potuerunt.

Perissolo/gia Perissos

Perissologia dici potest supflua locutio: nā pissos est superflua & logia locutio: ut uiuat August⁹ & nō mori/atur dūmodo nō sit aliud uiuere q̄ nō mori. Et ibi. ibāt qua poterāt sed nō qua non potuerūt. hic enī excepto ibāt oīa superuacua sunt. To autē perisseuma atos abūdantia dicitur: a perisseuo abundo supero. perisseuma

viii.

Si sermo fuerit nimium q̄ longus oportet
Macrologia quidem nobis dicetur inesse.

Macrologia ex macros quod est longus: & logia sermo quasi longus sermo qui sæpe res nō necessarias cō præhēdit: ut apud Liuiū teste Fabio i. viii. legati non impetrata pace: retro domū ūde uenerāt abierūt. Et apd' poetā. Postera lux sūmo spargebat lumīe terras. Orta dies quū primū alto se gurgite tollūt. Solis equi lucēq̄ elatis naribus efflant. Cū sit satis dixisse orto sole. Macrolo/gia

ix.

Ambiguum dictum dicas amphibologiam.
Aio te æacida romanos uincere posse.

Amphibo/logia

Amphibologia cōponitur ex amphi quod ē undiq̄ & logia quæ est sermocinatio. Amphibologia uero dicitur ambiguitas: amphibolos ambiguus. Amphi Amphibo/lia

Amphibologia est uitio cōpositionis in ābiguo posita sententia: quæ fit per accusatiuū: ut ibi. Aio te æacida romanos uincere posse. Itē certum est enim Antoniū præcedere eloquētia Crassū. duo enī sensus uitio ambiguitatis carēt proprietate: cū sit incertū ab æacide romanos uinci posse: an a romanis æacidē. Simuliter ab Antonio uinci Crassū eloquētia: an a Crasso Antoniū Amphibo/los Amphibo/logia

155

Fit & per uerbū:ut Cato criminatur.incertū est an ipse ab alio criminetur:an ipse alium.Fit & p participiū:ut uidi statuā auream hastam tenentem.Fit etiam per homonyma:ut si quis dicat aciem nec addat oculorū:aut exercitus aut ferri.Fit præterea modis pluribus:ut interlegendum occurret.

x.

Tātologia

Signat idem uerbis diuersis Tantologia
Exultans redeo rursus gaudensq; reuertor
Ipse egomet dicas facies quoq; tantologiam.

Tātologia Tautotes — Tantologia est eiusdem uerbi aut sermonis iteratio ut Fabius inquit oct.græce enī Tautotes. latine idētitas. Vir.i.æneidos.Quem si fata uirū seruāt:si uescitur aura Aetherea:neq; adhuc crudelibus occubat umbris. nam totum quod reperitur unum est.

xi.

Dicitur unius uerbi defectus eclipsis
Hæc secum loquitur supplendum deest Puia uerbum

Eclipsis — Eclipsis est defectus quidā necessarie dictionis: quā desiderat præcisa sententia:ut terris iactatus & alto:cū desit præpositio.in Italiā fato ꝓfugus:id est ad italiam Eclipticos autem dicitur defectiuus. Eclipsis defectio Eclipo deficio.

Eclipticos Eclipsis Eclipo

xii.

Aposiopisis

Deficiens sermo certe aposiopisis extat
Quos ego sed motos pstat componere fluctus.

A posiopisim Cicero reticentiā:Celsus obticentiam nonnulli interruptionē appellāt:ut Fabi⁹ nono scribit Componitur autē ex apo ꝓpositiōe: & siopo quod est sileo uel taceo:nā est quasi interceptum silenti: ūut Terentius.Si sensero.et poeta. Quos ego deest eī puniā uel quid simile. Id autem fit quū quis irascitur aut perturbatur: ut Meme adsum qui feci in me cōuertite ferrum.Irē incipit effari mediaq; in uoce resistit.His enim affectibus tantū sermonis defectio congruit: ut Serui⁹ i.ænei.inquit. De eadem uero in figura Synecdoche etiā legito.Siope āt silenti ūdicit. Siopelos taciturn⁹.

Siopo Siope Siopelos

xiii.

Aenigma

Obscurus sermo cunctis Aenigma uocatur
Mater me genuit eadē mox gignitur ex me

Aenigma dicitur ab aliquibus uelata questio: ut mẽ me genuit: eadẽ mox gigniť ex me. significat enĩ ex aq̃ glaciẽ cõcrescere & rursus in aquã resolui. Itẽ mare cõcretũ in creta ligneo in cãpo ubi caro humana ossibus ludebat cũ significare uelit Salẽ in salino fictili quod sup mẽsa esset: in quã anus talos iactabat ut scri. Diõe. Aenigma est per incredibilia confusa sententia: ut auia illorũ est quæ mater mariti: cũ iocasta significet quæ lasii uxor œdipum filium mortuo laio uirũ accepit ex quo genuit Eteoclem & polynicem. Aenigma Iocasta

xiiii.

Esto tapinosis fertur si de mare gurges. Tapinosis

Tapinosis dicitur cum rei magnæ fit humilis expositio. nã tapinos græce apud nos dicitur humilis: ut Virgilius. Multa malus simulãs: ꝓ scælestus. Itẽ uterumq; armato milite cõplent: id est multæ legiones armatorũ militũ impleuerunt multas cauernas. & apud flaccum Pelide stomachum: pro bile & iracundia. tapinosis autem proprie humiliatio dicitur. tapinos humilis: tapinophrosine humilitas: tapinoo humilio. Tapinos Tapinosis Tapinophrosine Tapinos

xv.

Dictio turpe sonans tibi nempe Cacephaton esto
Detur in exemplum: uel tu cum compatre ludis.

Cacephatõ græce cacophatõ dici potest mala locutio uel cõsonantia. nã cacon est malum & phatõ dictũ ut arrectis auribus asto. O fortunatã natã me consule romã. fit autẽ si cum particulam. n. litera sequatur. Virgilius. Et numerũ cũ nauib⁹ æquet. Itẽ quãdo sequens dictio duas habet syllabas ꝓcedentibus duabus consimiles: ut in prædicto Ciceronis carmine deprehẽditur & in somnio Scipionis luce lucebat aliena. Ei cõtraria est Euphonia. Cacephatõ Cacophaton Cacon Phaton

xvi.

Compositura mala est uocum Cacosintheton ulla
Nam Syn con positum theton apte significabit
Exemplum teneas illud: uersaq; iuuencum
Terga fatigamus hasta: nono ut maro dixit. Cacosyntheton Syn: Theton.

Cacosyntheton græce deformis & uitiosa compositio dictionum interpretatur. Et dicitur ex cacos græce id est malus; & syn con; & thesis positio; id est mala

compositio: ut uersaq; iuuencum: tergi fatigamus ha/sta: quod exemplum ex eneid. habetur.

xvii.

Metaplasmus
Meta
Plasma

Etaplasm⁹ dici pōt a nostris trāsformatio. meta em̄ trans & plasma atos figm̄ctum. Dicit tamē teste Diome. metaplasm⁹ est trāsformatio quædā recti solitiq; sermonis in alterā speciē metri aut decoris causa figurata. Hui⁹ species: ut aiūt hæ sūt. Prothesis: Epenthesis: Propalepsis uł Paragoge: Aphere/sis: Syncope: Apocope: Ectasis: Systole: Dyeresis: Synaliphe seu Synerесis: Episynaliphe: Ecthlipsis: Antithe/sis: Methatesis.

xviii.

Prothesis

Prothesis apponit caput id sed apheresis aufert
Arduus alcydes mediis in mœnibus astat.
Leges cælicolum & mortalia temnitis arma.

Pros
Thesis
Prosthetos
Apheresis
Aphæro

Prothesis dici potest appositio uel additio. Componitur eni3 ex Pros quod est ad: & Thesis positio: ut gnate pro nate: rettulit pro tulit: astat pro stat. Prosthetos autem appositus dicitur. Apheresis dici pōt ablatio uł abscissio: nam ab aphæro uerbo quod est abscindo descendit: ut temnitis ꝑ contemnitis.

xix.

Syncopa
Epenthesis
Epectasis

Syncopa de medio tollit quod epenthesis auget
Quales tunc epulas ipsum glutisse putamus
Induperatorem: sed epectasis hæc quoq; fertur.

Syncopa
Copto

Syncopa potest latine dici cōsilio: componitur em̄ ex syn quod est con: & copto incido: ut glutisse pro glutiuisse.

Epenthesis
Epi.
En

Epenthesis dici potest interpositio: nam componitur ex epi & en quæ dicunt inter & thesis positio: ut induperatorem pro imperatorem. hanc alii parēthesim uocant: ut ait Donatus. quidam uero pleonasmum appellant: ut Diome. edocuit.

Epectasis
Ecteno

Epectasis dici potest porrectio: nam epi dicit super & ecteno uel ectino media longa produco extendo: ut induperator pro imperator.

xx.

Apocope
Paragoge
Propalepsis

Aufert Apocope finem: quem dat paragoge
Proparalepsis item

Nec spes libertatis erat nec cura peculi.
Partibus ex iisdem: & summa dominarier arce.

Apocope.i.abscisio uel amputatio: nam componi/ tur ex apo præpositione quæ in compositione dicit ab uel re:& copto scindo: ut peculi pro peculii: apocopto autem amputo significat. Apocope Apo. Copto Apocopto

Paragoge potest dici deductio: ut dominarier pro dominari. Paragoge

Proparalepsis componitur ex pro quod est ante:& para iuxta & lepsis acceptio: quasi iuxta ante acceptio: ut amarier pro amari. Propalepsis Paralepsis

xxi.

Systole productam breuiare: Diastole fertur. Systole
Ducere correptam: sic ectasis efficit ipsa. Diastole
Obstupui steteruntq; comæ & uox faucibus hæsit
Dum sanguis inerat: lucani continet alter.

Systole dici potest correptio: ut in steterunt te breui atur quæ naturaliter lōga est:& seruio teste in septimo. Systole sine exemplis fieri non debet. Systello autem corripio uel contraho dicit. Systole Systello

Diastole potest dici latīe dilatatio: & fit cum breuis syllaba producitur: ut in sanguis is breuis producitur. Diastello autem distinguo dicit. Diastole distinctio fertur. Diastole Diastello

Ectasis interpretatur productio: nam ab Ecteno qđ est produco deriuatur:& fit quando breuis syllaba pro ducitur: ut exercet diana choros: nam di breue produ/ ctum est. Ectasis Ecteno

xxii.

Ecthlipsis necat. m. uocalem aufert Synalœpha Ecthlisis Synalœpha
Hæc etiam fertur mihi nempe Syneresis esse Syneresis
Multum ille & terris fuerat iactatus & alto.

Ecthlipsis dici potest expressio siue elisio. Ecthlibo enim ex primo elido excludo significat. fit autē quan do sequente uocali consonans præcedentis dictionis exprimitur cum sua uocali: ut multum ille: ubi.n.cum m.exprimitur. Eadem figura uocatur Ellipsis uel Elle/ psis & trāsfertur a Quintiliano detractio: nam cōponi tur ex Ec & lipo uel lepo quod est desero deficio lin/ quo. Ecthlipsis Ecthlibo Ellipsis Lipo

Synalœpha Synalipho Alœphe	Synalœpha uel Synalipha interpraetatur coniun/ctio. Synalipho em̄ coniungo: uel dicitur compressio: nam componitur ex Syn quod est con: & aloephe pressio. Fabius tamen in pri. dicit ꝙ interpraetatur complexio. Et est quum uocalis aliqua ĩ fine dictionis ꝑ subse/quentē uocalē abiicitur in metro: ut multū ille & ter/ris: hic enim unū e praecedēs excluditur.
	xxiii.
Episynali/pha	Syllaba de binis facta extat episynalipha Ecce autem telis panthus elapsis achiuum Hæc eadem fertur mihi nempe Synerefis esse.
	Episynalipha est conglutinatio duarū syllabarū in unā syllabā facta: ut panthus pro pāthous. Episynapto autē coapto uel coniungo dicit.
Syn A eresis Synereo	Synerefis teste Fabio in primo interpraetatur com/plexio: ut aliis placet contractio qualis est apud. P. Var/ronē. Tū te flagrari deiectū fulmine phaetō: nā si esset prosa oratio: easdē literas enūtiare ueris syllabis lice/bat. Componit̃ autē a Syn quod coniunctionē indicat & A eresis diuisio: quasi diuisorū cōiunctio: ut alcinus pro alcinous: bini ꝑ biuni & similia. Synereo autem & Synero contraho uel cōgrego notat.
	xxiiii.
Dierefis	Dicitur in binas separare Dierefis unam. Aulai in medio libabant pocula bacchi.
Diereo	Dierefis interpretatur diuisio: nam Diero diuido signat. est autem figura unius syllabe in duas: ut aulai pro aulæ.
	xxv.
Antithesis	Dicitur antithesis si litera ponitur una. Ponere quum debes aliam sic dicimus Olli.
antistœchō	Hæc Antistoechon poterit quoq; dicier apte
Antithesis Anti Thesis Antithetos Antithœcō Stœchion Magar Stella	Antithesis est litere pro litera positio: ut olli subri/dens pro illi. Componitur autem ab Anti quod est ꝓ & Thesis positio: quasi pro altero positio. dicitur item oppositio. Antithetos uero contrarius Antistoechon dici potest pro littera: nam Anti dicit̃ pro & stoechon litera: ut Virgilius. Miratur molem æneas magalia quondam: ubi magalia pro magaria dixit: ponens. l. ꝓ r. Nam Magar non magal pœnorum lingua uillam

designat: autore Seruio primo æn. Item sella pro sed/da Antistoecheo autem oppono dicit. átistoecheo

xxvi.

Est transpositio mihi nempe Metathesis ipsa Metathesis
Litera nam fiet transposita quando manebit
Tymbreq; sic dicis quum timber dicere debes.

Metathesis dicitur transpositio. Nam meta trans & Meta
thesis positio. Est autem literarũ ordo mutatus. Vir. Thesis
x. At tibi Tymbre caput euandrius abstulit ensis. Nam dicitur teste Seruio Tymbre pro tymber: & si etiam tymbrus: ut euandrus dicatur. Metero autem transfe/ Metero
ro. Metatheo transcurro. Metatheo

xxvii.

Esto protheseon mihi siue parallage quando est Protheseõ
Præpositura quidem non propria litera siue Parallage
Cui tantum de te licuit: pro in te Maro dixit
Asuenio sic pro aduenio: scribit Diomedes.

Protesmia autẽ dicitur præpositio: propositio: ꝓpositum. Parallage mutatio dicitur. Parallax uicissim. Parallattos mutabilis. Parallatto differo. Protesmia Parallage Parallax Parallatos Paralatto

xxviii.

SChema accipit͛ auctore Fabio libro. ix. id qđ sit a simplici atq; in pórptu posito dicẽdi mo/do: poetice uel oratorie mutatũ. Duas autem eius esse partes idẽ ait Dianoeas. i. mẽtis uel sensus uł sn̄iarũ: & Lexeos. i. uerborũ uel dictionis uel sermonis uł or̄onis. Donat⁹ ait ꝙ schemata dianoceas ad oratores ꝑtinẽt: ad grãmaticos uero lexeos. Huius species sunt multe: sed necessarie traduntur: ut scribit Diomedes ꝑ quas similes colligentur. Prolepsis: zeugma: Hypozeusis: Syllepsis: Asynthetõ: seu Dialyton: Anadiplosis: Anaphora: Epanalepsis: Epizeuxis: Para/nomasia: Schesisonomaton: Paromoeon: Homoete/leuton: Homoeoptoton: Polyptoton: Hyrinos: Poli/syndeton: Climax.

Schema ꝑt dici latine figura siue cult⁹. Cicero de claris oratorib⁹ appellat schemata sententiarum or̄onisq; formas. Dianoea dianoeas dicitur sentẽtia intelligen/tia cogitatio. Dianoeo aĩaduerto delibero cogito. Le/xis aũt dicit͛ dictio: & lexicon uocabularium. Schema Dianoea Dianoeo Lexeos

Prolepſis

xxix.

Nempe prolepſis erit præſumptio tűc etenim fit
Quum quod poſterius ueniet deſcribitur ante
Virgilius ſexto: portuſq; require Velinos
Vel totum capitur poſt partes accipiuntur
Diſcipuli diſcunt: hic pindaron ille catullum.

Prolepſis
Lepſis

Prolepſis componitur ex pro quod eſt ante & lepſis acceptio quaſi præacceptio ſeu præſűptio. Cicero primo de natura deorum anticipationem interpratatur: ubi etiam dicit Epicurum primum appellaſſe prolepſin: quam antea nemo eo uerbo nominarat. Prolábano anticipo nobis ſignificat Lambano enim capio uel accipio. Fit autem Diomede teſte quum id quod poſterius accedit ante tẽpus aſcribit᷑: ut portuſq; require uelinos. Velia enim nondum erat quum ad italiā ue nit æneas ut ait Seruius ſed Helia dicebatur. Prolepſiā Fabius nono præſumptionẽ appellat: quum id quod obiici poteſt occupamus & præcipue ꝓemio cõuenit. Priſcianus præterea li. xvii. inquit. Et ſciendū ꝗ in cõſtructione diuiduorum ſi ꝑ præſumptionem id eſt ꝓlepſim ꝑ̃ponitur plurale uerbum ad utrunq; ſequens licet ntũm anteferre: ut aquilæ deuolarunt hæc ab oriẽte illa ab occidente. Sin ad ea quæ diuiduntur ſingulariter uerba conſequantur genitiuum oportebit præponi pluralem diuidendo: ut aquilarum altera deuolauit ab oriente altera ab occidente.

Prolábano
Lambano

xxx.

Zeugma

Quum plures ſenſus uerbo concludimus uno
Fit zeugma a nobis adiunctio dicitur eſſe
Troiugena interpres diuum qui numina phœbi
Qui tripodas clarii lauros qui ſidera ſentis
Et uolucrum Pennas & præpetis omnia pennæ.

Enezeumenon
Protozeugma
Hyſterozeugma
Hypozeugma

Zeuma dici ꝑt latine ſecűdű Priſ. li. xvii. adiűctio. nã figura ẽ quæ tűc fit cű plures ſẽſus uno uerbo claudűt᷑ Eãdẽ Fabi⁹ nono appellat Enezeugmenõ in qua ut ait unű ad uerbű plures ſẽtẽtiæ referűtur: quaꝝ unaquæq; deſideraret illud ſi ſole poneret᷑. Id tribus accidit modis. Aut ꝑ̃poſito uerbo ad quod reliqua reſpiciãt. uicit pudorẽ libido: timorẽ audacia rationẽ amẽtia. Et tunc dicit᷑ Protezeugma. Aut uerbo poſtpoſito: neq; enĩ is

es Catilinam ut te aut pudor a turpitudine: aut metus a periculo: aut ratio a furore reuocarit. Et tunc Histerozeugma uel Hypozeugma dicitur. Aut ĩ medio sensuũ posito uerbo: & tunc Mesozeugma nominatur: ut troiugena interpres diuum &c. zeugma dicitur iugatio uł coniunctio & zeugnyo iungo zeusis iugatio: zeucteria iunctura. Mesozeugma zeugma zeugnio zeusis zeucteria

xxxi.

Fertur Hypozensis uerbo res singula iuncta
Incedit paulus: marcus sedet: ille quiescit. Hypozẽsis

Hypozeusis dici potest sub coniunctio: nam componitur ex hypo quod est sub & zeusis coniũctio seu iugatio. Et est figura superiori contraria: ubi diuersa uerba singulis rebus iunguntur: ut qui quæ petat ipse ferat. Mezentius arma que sibi conciliet: uiolentaq; pectora turni Edocet: humanis quæ sit fiducia reb⁹ Admonet: immiscetq; preces. Hypozeusis

xxxii.

Primi uox numeri plurali reddita uerbo.
Aut primi numeri uerbo pluralis inherens
Dissimili sensu Syllepsis dicitur esse Syllepsis
Virgilius dixit: Sunt nobis mitia poma.
Castanee molles & pressi copia lactis
Hic illius arma: hic currus fuit.

Syllepsis dici potest latine conceptio: teste Pris. xvii. Componitur autem ex Syn quod est con: & lepsis acceptio: dicitur autem compræhensio. Syllesis autem compilatio. Syllego colligo. Syllepsis ait Diomedes est dissimilium clausularum per unum uerbum conglutinata conceptio. fit autẽ quando singularis dictio plurali uerbo redditur: aut pluralis dictio singulari uerbo adiungitur: ut sunt nobis mitia poma castanee molles & pressi copia lactis. Item hic illius arma hic currus fuit. hoc autem Schema late patet: ut Donatus ait. Vnde aliqui dicunt Syllepsim fieri etiam quum pro multis ponitur unus: ut hostis habet muros pro hostes. Item & pro uno multi: ut. x. æn. Vos o calliope precor aspirate canenti. est enim Syllepsis per numeros ut ait Seruius. Erat nanq; rectum uos o muse & tu calliope. Syn Lepsis Syllesis Syllego

159

xxxiii.

Quum ſine iunctura uoces uarie lociantur
Dialyton — Dialyton certe uel aſyndeton efficiemus
Aſyndeton — Exemplum capies: rex miles plebs negat illud.
Dialyton dici poteſt diſſolutum: nam deſcendit a
Dialyo — uerbo Dialyo quod eſt diſſoluo. Dialytos uero diſſo/
Dialytos — lutus. Dialyſis diſſolutio. Dialyton uel Aſyndeton eſt
Dialyſis — oratio ſine coniunctionibus: ut alii naualibus ite: ferte
Aſydeton — citi ferrum: date tela: impellite remos. Item ueni uidi:
uici . Item iuſtitia prudentia fortitudine me ſuperaſti
Hæc etiam Brachylogia nominatur: ut Diomedes ait
Aſyndetos — & Fabius. li. ix. Aſyndetos diſiunctus dicitur: Aſinthe/
Aſynthetos — tos incompoſitus.

xxxiiii.

Diuerſas uoces coniunctio plurima ſi fert
Polyſynde/ton — Nempe figura datur Polyſyndeton eſſe pelaſgum
Detur in exemplum materq́ paterq́ nepoſq́.
Poly — Polyſyndeton dici poteſt multipliciter cõiũctũ. po
Polys — ly eñ multũ dicitur: & polys multus. Syndeſmos uero
Syndeſmos — nodus coniunctio. Syntheton autẽ compoſitum dicit
Syntheton — Eſt autẽ oratio ml'tis nexa cõiũctionib⁹: ut Athamaſq́
Thoaſq́ Pelideſq́ Neoptolemus primuſq́ Machaon.

xxxv.

Anadiploſ. — Vox duplicatur enim quotiens Anadiploſis extat
Principium & uerſus fit idem cum fine prioris
Vrbs hetruſca ſolo ſequitur pulcherrimus aſtur
Aſtur equo fidens: & uerſicoloribus armis.
Anadiploſ. — Anadiploſis dici poteſt a noſtris reduplicatio: nam
Diplazo — componit' ex ana. i. re: & diploſis duplicatio. Diplazo
Diploo — enim uel diploo nobis duplico dicitur. Diplaſios du/
Diplaſios — plus. Diploos duplex.
Diploos

xxxvi.

Incipit & finit uerbo Epanalepſis eodem
Pauper amet caute timeat maledicere pauper.
Epanalepſis — Epanalepſis dici põt replicatio nel repetitio: ut pau/
Epanalam/bano — per &c. Epanalãbano aũt repeto. Et aliter Epanalepſis
ut ait Diomedes fit quũ eadẽ dictio & prĩcipiũ uerſus
& clauſulam tenet: ut te nemus agnitie: ui trea te fucin⁹
unda. Te liquidi fleuere lacus. Itẽ pater ĩ nq̃ me lumĩe
orbauit pater. Ante etiã ſceptrũ dictei regis & ante & a

liter. Epanalepsis est cum maiore significato facta re/petitio: ut in Horatio. heu heu fugaces posthu me po/sthume labuntur anni.

xxxvii.

Est & epizeusis similis geminatio uerbi
Significantis idem meme petit hectore dignam.

Epizeuxis dici potest combinatio: id em̄ zeuxis im/portat. Hæc eadē Epimone dicitur: qđ nomē perseue/rātia insistētia uel assiduitas interp̄tatur. Epizeuxis ait Diomedes est eiusdem dictionis eodem uersu sine ali/qua dilatione geminatio cum impetu pronunciatiōis: ut meme assum qui feci in me conuertite ferrum.

Epizeusis
Zeusis
Epimone
Epizeuxis

xxxviii.

Dictio si similis fuerit repetita duorum
Versum principiis: tunc Anaphoram faciemus
Nate mee uires: mea magna potentia solus
Nate patris summi qui tela typhoea tennis.

Anaphora dicitur repetitio uel relatio. Ana enim re & phora latio: Anaphoricos uero relatiuus: Anaphero refero. Anaphora est: ut Diomedes ait relatio uerbi e/iusdem aut similis per principia uersuum plurimoruꝫ: ut natæ mee uires &c. Item spes tu nunc una senecte: tu requies misere decus imperiunqꝫ latini. Te penes in te omnis domus inclinata recumbit.

Anaphora
Anaphora
Anaphoricos
Anaphero

xxxix.

Non te prætorem prædonem dicimus esse
Dic paronomasiam fugit ille fugam similem dic:

Paranomasia: ut ait Diomedes dicitur denomina/tio. Nam tunc fit quum dictio iteratur mutata tamen aut litera aut syllaba in significatione diuersa: ut abire an obire te conuenit: Et non prætorem te sed prædo/nem dicimus. Fit quoqꝫ quum præcedenti nomini aut nomen aut uerbum annectitur ex eodem figuratum: ut fugam fugit: factum facit: pugna pugnata est. Para/nomasia est inquit Fabian⁹. ix. qn̄ eodē uerbo q̄si fallū augetur: quæ lex priuatis nominib⁹ esse lex nō uidebat̄ Cui cōfinis est que Antanaclasis eiusdē uerbi cōtraria significatio: quum proculeius quæreretur de filio q̄ is

Paranoma/sia
Denomina/tio
Paranoma/sia
Antanacla/sis

mortem suam expectare & ille dixisset se uero nō ex/
pectare immo inquit rogo expectes.

xl.

Schesiso/ nomaton

Nominibus cunctis si iungis Epitheton unq̄.
Tunc Schesisonomaton dixerunt esse figuram.
Marsa manus peligna cohors festīa uirum uis.

Schesisonomaton Diomedes ait: ē quū singulis no mínib⁹ Editheta coniuncta sunt: ut marsa manus: peli/ gna cohors &c. Et aliter Schesisonomatō ait esse qñ in connexu sententiarū plures Antonomasiæ ponunt̄: ut armipotēs trionia uirgo. Schesis dici potest habitudo uel habitus: Onomaton uero nominum.

Schesis Onomatō

Paromoeō

xli.

At Paromoeō erit simul si litera multis
Vocibus initium præbet sic Ennius inquit
O tite tute tati tibi tanta tyranne tulisti.

Paromoeō

Machina multa minax minatur maxima muris

Paromoeon dici pōt simile. Paromoeos uero sitis.

xlii.

Homote/ leuton

Vno uerba modo finita aut nomina multa
Homoteleuton faciunt: petit eripit ambit.
Virgilius sexto dixit: bella horrida bella.

Homos Teleuton Telos Teleo Teleute

Homoteleuton uel homoeoteleuton dicitur a Ci/ cerone in dignitatibus similiter desinens: nam compo nitur ex homos quod est similiter: & teleuton finitū. Telos uero finis. Teleo finio pficio Teleute finis. Est autem oratio similibus uerbis aut uocibus terminata: ut apud Ennium. Eos reduci q̄ relinqui temniq̄ deseri malui. Virgilius. bella horrida bella. Huic autem con/ traria est homoptoton: quia solúmodo est nominuȝ.

xliii.

Si similes casus uel fines clausula sumit:
Vt iustus ducibus sapientibus atq; benignis
Mœreutes flentes lachrymantes ac miserantes
Fertur homoptoton tunc esse figura pelasgum.

Homopto/ ton Homos Ptosis Homoeos

Homoptoton dicitur similium casuum uel simili/ ter cadēs: homos enim similiter & ptosis casus est. Di/ citur etiam homoeptopton: homeos nanq; similis est Homoptotō est oratio uno similiq; casu compacta: ut apud Salustium teste diomede: Maximis ducibus for/

tibus strenuisq; ministris & aliter fit quum oratio ex/
currit in eosdem & similes casus: ut Ennius. Morentes
flentes lachrymantes ac miserantes.

xliiii.

Datq; Polyptoton uarios casus retinendo Polyptotō
Clausula: littoribus contraria littora fluctus.
Fluctibus esse præcor: populis populos inimicos.

Polyptoton id est quod multiplicem habet casum:
Polys enim multus est: ptosis casus. Polys
Polyptoton ait Diomedes est oratio casuum uarieta/ Ptosis
te distincta: ut in Teren. Te solum habemus: tu es pa/ Polyptotō
tronus: tu pater. Ille tibi moriens nos commendauit
senex: si deseris tu nos perimus. item littora littoribus
contraria &c.

xlv.

Longa quidem series constructus hyrmos habetur Hyrmos
Est in secessu longo locus &c.

Hyrmos dicitur quasi syrmos quod est tractus: naʒ Syrmos
series est orationis: uel constructio continue tenorem
suum in multos uersus protēdens. unde teste Ser. Hyr
mos longissimum est hyperbaton. Virg. sexto. Princi
pio cælum ac terras camposq; liquentes. Lucentemq; Syrmo
globum lunæ titani atq; astra: &c. syrma etiam tractus Syro
dicitur: & syro traho.

xlvi.

Esto climax proprie subscripta gradaton lector Climax
Torua leæna lupum sequitur lupus ipse capellam.

Climax dicitur latine gradatio: teste Fabio li. ix. & ē
figura quum de uerbo in uerbum fit gradatio: repetit
enim quæ dicta sunt: & priusq̄ ad aliud descēdat in pri/
oribus resistit: ut industria parit uirtutem: uirtus glori/
am: gloria inimicitias: inimicitiæ pericula. Clima cli/ Clima
matos regio dicitur. Climax uero climacos scala uel Climax
gradatio.

xlvii.

TRopus est uerbi uel sermonis a propria signifi Tropus
catione in aliam cum uirtute mutatio. Fa. oct.
Tropos item sermo est a principali significati/
one translatus ad aliam ornandæ orationis gratia. uel
tropos dictio est ab eo loco in quo propria est trans/

161

lata in eum in quo propria non est. Fabius. ix.
Tropi dicti ex eo q̄ uertant orationem: unde & motus dicuntur auctor est idem Fabius. Tropeo autem uerto significat.

Tropeo
Trope uero mutatio seu conuersio.

Trope
Tropi

Tropi sunt ut asserit Diom. metaphora: metalepsis antonomasia: onomatopeia: hyperbaton: allegoria. catachresis: metonymia: synecdoche: periphrasis: hyperbole: homœosis. Horum autem omniũ generalis est metaphora: cæteri omnes huius species uidentur.

Metaphora

xlviii.

Quum res est alii similis pro nomine nomen
Ponitur hinc iuuenis simplex hic dicitur agnus
Id sic translatum tibi rite metaphora fertur.

Metaphora
Metaphora

Metaphora ex meta componitur quod est trans & phora latio: unde metaphora dicitur latine translatio. quod etiam Fabius scribit octa. quæquidem ut ait copiam auget sermõis permittendo mutuari quæ nõ habet quodq; est difficilimum præstat ne ulli rei nomen deesse uideatur. transfertur ergo nomen aut uerbum ex eo loco in quo proprium erat in eum in quo aut ꝓprium deest: aut traslatum proprio melius est. Id facimus aut quia necesse est aut quia significantius est: aut quia decentius: unde necessitate rustici dicunt gemmã in uitibus. quid enim dicerent aliud & sitire segetes. Itẽ illa ad ornatum lumen orationis generis claritatem & concionum procellas & eloquentiæ flumina. sic Maro dixit: classiq; immittit habenas. Item arrectisq; auribus asto: ferrumq; armare ueneno: nam & uenenum armare & ferrum armari translatio est: ut idem Fab. oct. scri. Et metaphora aut necesse locum occupare debet aut si in alienũ uenit plus ualere eo quem expellit. metaphero autem trãffero dicit.

Gemma

Metaphero

xlix.

Catachresis
Nempe catachresis dicetur abusio nobis
Hinc parricidam matris fratris quoq; dicunt
Cum proprie patris sit parricida uocandus.

Catachresis
Catachresis dici potest a nobis abusio uel usurpatio Cata namque contra dicit. & chresis usus quasi sit con

tra usum. Hæc autem ut Fab. scri. octauó non habentibus nomen suum accommodat: quia in proximo est. sic dicuntur pyxides cuiuscunq; materie sunt: & patricida matris quoq; aut fratris interfector. Vnde oportune ait idem in dicto li. Multa sunt græce & latine non denominata. nam & qui iaculum emittit iaculari dicitur: qui pilam aut sudem appellatione priuati sibi assignata caret: & ut lapidare quid sit manifestum est. Ita glebarum testarumq; iactus non habet nomen: unde abusio quæ Catachresis dicitur necessaria. Hæc ille.

l.

Fertur abusiuus nobis catachrestitos illis
Fertur abusiue tantum sperare dolorem.

Catachresticos dici potest abusiue. uir. x. An sese mucrone ob tantum dedecus amens induat: pro feriat abusiue dixit: Catachresticos nomen abusiuus dicitur aduerbium uero abusiue catachramæ autem abutor. — Catachre/ st icos — Catachra/ mæ

li.

Fit metalepsis enim cum dictio forte gradatim
Ad quod demonstrat pergit tibi testificatur
Post aliquod mea regá uidens mirabor aristas. — Metalepsis

Metalepsis figura est quam nos uarie tráslatiuá transumptiuam transpositiuam uocamus: ut Fab. ait in tertio. Componitur autem ex meta & lepsis quæ est acceptio. hic transumptio dicitur. Metallambano autem transumo ac muto: fitq; quu3 aliqua dictio aliud a sua propria significatione ex his quæ processerunt denotat: ut ibi. Post aliquod mea regna uidens mirabor aristas. hoc est segetes & sic æstates: & ob id annos. — Metalepsis — Metallam/ bano

lii.

Pone tenens lector pro contento: aut uice uersa
Nunc pateras libate ioui uel uina coronant.
Nempe metonymiam conceditur esse figuram. — Metony/ mia

Metonymia dicitur a Diomede transmutatio: fit át multis modis: per id quod cótinetur: id quod cótinet Sic. Crateras magnos statuút & uina coronát. nó eni3 uina sed crateras in quibus uina per id quod cótinet id

quod continetur. Sic cælo gratissimus amnis: pro diis qui cælo continentur: per inuentorez quod inuentum est aut per dominantem subiectum: sic. Sine cerere & baccho friget uenus. uult enim per cererem panem intelligi: per bacchum uinum: per uenerem concubituz: per inuentum inuentorem: aut per subiectuz dominantem: sic: ut uinum precemur: nam hic præsens deus est: ab eo quod fit id quod facit sic frigus pigrum mœstuz qꝫ timorem: id est qui mœstos facit. Metonomazo autem transnomino dicit: metonymia transnominatio fertur: a Diomede uero transmutatio: ut diximus.

Metonomazo

Metonymia

liii.

Antonomasia est pro nomine sumpta loquela
Sic proprium nomen retices ponens generale
Sic quoqꝫ uirgilium nomen dicendo poetæ

Antonomasia

Antonomasia dici potest pro nomine: id est uice nominis positio: ut magnanimus anchisiades: pro æ nea: & saturnia pro Iunone. Fab. octauo.

Antonomasia

Antonomasia: ut Diome. ait est uocabulum quod sine nomine positum loco eius fungitur: ut est. Arma uirunqꝫ cano: ubi intelligitur æneas. Item domitor maris dicitur: & intelligitur neptunus. Fit autem modis tribus ab animo: ut magnanimus anchisiades id est æneas: a corpore: ut ipse arduꝰ id est polyphemꝰ: extrīsecꝰ: ut īfœlix puer atqꝫ impar cōgressus achilli hoc ē troilꝰ:

liiii.

Epitheton

Appositum proprio mihi fertur epitheton esse.
Alma ceres & pulchra uenus uel tristia bella.

Epitheton recte dicimus appositum uel adiectiuum a nonnullis sequens dicitur: ut dulce mustum eo poete & frequentius & liberius utuntur. Itaqꝫ & dentes albi & humida uina: in his non reprehendimus apud oratorem nisi aliquid efficitur redundans. tunc autem efficitur si sine illo quod dicitur minꝰ est: qualia sunt. o scælus abominādum: o deformē libidinem. Fab. octauo: componitur autem ex epi quod hic dicit in: & theton positum. Sumuntur autem epitheta modis tribus ab animo: ut iustus imperator: contemptor diuum mezentius. a corpore: ut pulcher iulus: extrinsecus uero quæ sumuntur in plures species diuidunt. sunt enim ab

loco ab actu ab euentu. Ab loco ut Vlyxes ithacus: ab
actu ut æneia nutrix caieta: ab euentu ut insula diues o-
pum tenedos.

Epiteton ab antonomasia differt: hæc enim uicem no- Antono-
minis sustinet: epithetonuero nunquam est sine pro- masia
prio nomine: ut donatus edocuit. Epitheton

lv.

Pro numero numerũ si pono synecdoche habetur Synecdo-
Exemplum naues armato milite complent che
Si partem sumes pro toto uel uiceuersa
Da requiem puppi ueniet quum frigidus annus
Nuda genu tectusq; oculos eadem quoq; fiet. Synecdo-

Synecdoche dici potest conceptio uel compræhen che
sio. A cicerone uero in dignitatibus dicitur intellectio
Synecdochios autem aduerbium comprehensim de-
notat: est autem figura quum a parte totum uel a toto
pars intelligitur: ut puppi id est naui: frigidus annus id
est frigida hyẽs. Meminisse autem debemus ait Dona
tus quando fit a parte totum faciendum esse ab insigni
ori parte: synecdoche est etiam ibi. Nuda genu: nodo-
q; sinus collecta fluentes id est habens nudum genu: &
habens collectos sinus. Fit enĩ quotiẽs participio præ-
teriti temporis a passiuo iungimus casum actũm: ut de
iectus animum: mœsta uultũ. Ser. i. æne. sed in carmĩe
potius q̃ in prosa utemur. Synecdo-

Synecdoche item est ut Fab. ait nono. cum subtractuȝ che
uerbum aliquod satis ex cæteris intelligitur: ut Cælius
in antoniũ. Stupere gaudio. simul enim auditur cœpit
Cui similia sunt illa (meo quidem iudicio) in quibus
uerba decenter pudoris gratia subtrahuntur. Nouim⁹
& qui te transuersa tuentibus hircis: & quo sed faciles
nymphæ risere sacello. Hanc quidam aposyopisim pu
tant frustra: nam illa quid taceat incertuȝ est: aut certe
longiore sermone explicandum: hic unum uerbum &
manifestum quidem desideratur: quæ si aposiopisis est Aposiopi-
nihil nõ in quo deest aliquid idẽ appellabit'. hæc ille. sis

lvi.

Finge nouas uoces onomatopæia fiet Onomato-
De sonitu factas: sua scropha hinc dicitur esse. pæia

Onomatopæia ẽ onomatos id ẽ nomĩs pæia fictio Onomatos

hic etiam Fab. in octauo ait. onomatopeia est fictio nominis græcis inter maximas habita uirtutes: nobis uix pmittitur: inde tamen mugitus & sibilus & murmur uenerunt. Fit autem quando uocis confusæ nomẽ ad imitandum sonum affingimus: ut ouium dicimus balatũ: boum mugitum: equorum hinnitum: terribilis buccinæ sonitum. Taratantara. Ennius. At tuba terribili sonitu taratantara dixit.

lvii.

Periphrasis Circuitus romanæ periphrasis esto loquendi.
Etiam prima nouo spargebat lumine terras
Tithoni croceum linquens aurora cubile
Iam lucescebat: uel lux erat orta notatur.

Periphrasin uocant circuitum eloquẽdi ut docet Fabius li. octauo. Fitq; quũ id quod uno aut paucioribꝰ uerbis dici potest pluribꝰ explicatur: ut tẽpus erat quo prima quies mortalibus ægris. Incipit: & dono diuum gratissima serpit. Item ouium teneros depellere fœtus id est agnos. Periphrasis demũ circunlocutio dicitur. Peri enim circum uel circa dicit: phrasis locutio fertur & phrazo dico uel dissero. (Periphrasis Phrazo)

lviii.

Transcensus ueri manifestus hyperbola fiet.
Astra ferit sonus armorum clangorq; tubarum:

Hyperbole Hyperbole dici potest eminentia: uel ut ait Cicero superlatio a Fabio libro octauo superiectio interpræta tur: a quibusdam uero excessus dicitur. Cõponitur enĩ ex hyper quod est super: & bole quod est iactus: unde figura dicitur quum dictio excedens fidem ponitur augendi minuendiue gratia. Augendi ut niue candidior: & fulminis ocior alis. Minuendi: ut uolantis te folii sonitus te terreret uix ossibus hærent. (Hyper Bole)

lix.

Hyperbatõ Vocum turbatus formabit hyperbaton ordo
Longius est uerbum quotiens fit hyperbaton illic.

Hyperbaton uerbi transgressio interpr̃etatur secundum Fab. octa. li. quam frequenter ratio comparationis & decor poscit. fit enim frequentissime aspera & dura & dissoluta & hians oratio si ad necessitatẽ ordinis sui uerba redigantur: longius ergo uerbum proprie hy

perbaton est:ut animaduerti iudices omnem accusati onis orationem in duas diuisam esse partes:nam in duas partes diuisam esse rectum erat:sed durum & incomptum. Huius uero Tropi species sunt quinq; ut asserit Diome. Anastrophe: Diacope uel themesis: Dialysis uel parenthesis: Synchesis: Hysterologia siue Hysterō proteron. Hyperbæno autem transcendo dicit uel trāsgredior. Hypballo extendo super o. Hyperbasia uel hyperbasis transgressio. Hyperbæ/no Hypballo Hypbasia Hypbasis

lx.

Dictio si subsit cum sit præcedere digna
Transtra per & remos dicatur anastropha fiet.

Anastrophe dicitur inuersio:est enim: ut ait Diom. duorum uerborum ordo præposterus: ut transtra per & remos:est enim per transtra:item italiaz contra pro contra italiam. docuit uero quidā q̄ anastropho reuertor est nobis & anastrophe reuersio. Anastro/phe Anastro/pho Anastro/phe

lxi.

Dat Tmesim partes in binas dictio secta
Est boreæ regio septem subiecta trioni. Tmesis

Tmesis uel diacope est unius compositi uel simplicis sectio:una dictione uel pluribus interiectis: ut septē subiecta trioni:& saxo cere comminuit brum. pro septem trioni & cerebrum. Tmesis enim proprie dicitur sectio scissio diuisio. Temno enim incido significat. Tmasso scindo. Diacope ex dia præpositione componitur. dia autem. i. per & copto incido: quasi intercisio. diacopto item intercido significat. Diacope Tmesis Temno Tmasso Diacope Dia Compto Diacopto

lxii.

Interpositio romanæ parenthesis extat.
Tu mihi nanq; pius noctesq; diesq; fauebas. Parēthesis

Parenthesim græci uocant ait Fab. nono nos interpositionem uel interclusionem dicimus dum continuationi sermonis medius aliquis sensus interuenit: ut æneas (neq; enim patrius consistere mentem passus amor) rapidum ad naues præmittit achaten. Componitur autem ex para & en quæ duo dicunt inter & thesis positio eandem diome. Dialysin uocat id est dissolutionem. Para Thesis Dialysis

lxiii.

Synchesis — Synchesis est uocum aut sensus confusio longa
Vina bonus que deinde cadis & cetera.

Synchesis — Synchesis dicitur a nostris confusio: nam Syn dicit con & thesis fusio: est autē hyperbatō obscurū ex omnī pte: ut uína bonus &c. cū sit ordo. Deíde heros diuidit uina: que bonus acestes onerarat cadis: & de trinacrio littore abeuntibus dederat. Itē secun. en. Iuuenes fortissima frustra Pectora &c. est em̄ ordo iuuenes fortissima pectora frustra succurritis urbi incense: oēs dii qb⁹ imperiū hoc steterat excessere adytis arísq; relictis ui deris quæ fortuna sit rebus: si uobís certa cupido ē seq me audentem extrema ruam⁹ ī media arma & moriamur. [Vergilius] [Vergilius]

lxiiii.

Hysteron Proteron — Hysteron & proteron nutrit peperit uocitatur
Hæc fit quum rectam seriem sententia mutat.

Hysteron dicit᷑ a nostris ultimū post uel nouissime: Proteron uero prius: & inde Hysteron ꝓteron figura nominatur: quū sentētia ordīe commutatur: ut postq̄ altos tetigit fluct⁹ & ad equora uenit: nā prius ad equora nenit q̄ tāgeret fluctus. Hysterologia dici pōt præpo sterus sermo: estq; eadē figura cū hysteronproteron. [Hysterologia]

lxv.

Allegoria — Allegoria datur nobis inuersio: fitq;
Quum uerbis aliud sensuq; aliud reperitur
Claudite iam riuos pueri sat prata biberunt.

Allegoriam Fabius octauo inuersionem interpræta tur: ut aliud uerbis aliud sensu ostendat. O nauis referent in mare te noui fluctus. O quid agis fortiter occupa portum totusq; ille Horatii locus odarum primo: quo nauem pro populo: fluctum tempestatem: pro bellis ciuilíbus portum: pro pace atq; concordia dicit. Et Virgilius in fine secundi geor. Sed nos immensum spacio confecimus æquor. Et iam tempus equum fumantia soluere colla: hoc est quæ tractanda fuerant expli cuimus iam congruum est carmen finire. Eius præterea septem sunt species eminētiores. Ironia: Anti phrasis: Aenigma: Charientismos: Paroemia: Sarcasmos: Asteismos. [Ironia]

lxvi.

Ironia quidem mihi dissimulatio fertur
Ironia quidem multis illusio habetur.
Quum sermo ostendit recto contraria sensu
Egregiam uero laudem & spolia ampla refertis.

Ironia diuersũ ei quod dicit intellectum petit: vt Fabius docet in sexto. idẽ uero scribit libro octauo ꝙ Ironiã illusioneȝ uocant qua cõtraria ostendũtur: quæ aut pronũciatione intelligitur: aut persona: aut rei natura quale est. Egregiã uero laudẽ & spolia ampla refertis. Tuq; puerq; tuus hanc nisi grauitas pronunciationis adiuuerit cõfiteri uidebit quod negare cõtendit. Itẽ Verres prætor urbanus hõ sanctus & diligens. Et in clodiuȝ integritas tua te purgauit mihi crede pudor eripuit: uita ante acta seruauit.

lxvii.

Antiphrasis uox est signans contraria dictó — Antiphrasis
Dicimus hinc parcas: quia nulli parcere norunt.

Antiphrasis est unius uerbi ironia. Componitur autem ex anti quod est contra: & phrasis locutio. Est em̃ dictio econtrario significans: ut bellum dicitur ꝙ minime bonum. Et parce ꝙ minime parcant. uel potius a partu litera ĩmutata quasi parte: ut Varro uoluit Gellio referente li. iii. Nascentibus em̃ hominibus bonum & malum conferunt: ut Hesiodus edocet. Qua etiam figura nonnunq̃ quos gnagnos conspicimus atlantes uocam⁹: æthiopes argenteos. Hæc ab Ironia differt ꝙ ironia pronũtiando mutat affectum & significationẽ. antiphrasis uero diuersitatem rei notat: ut Diomedes ait. Antipharicos præterea contradictorius dicitur.
(margin: Parcæ; Ironia; Antiphrasis; Antiphari/cos)

lxviii.

Obscurus sermo cunctis Aenigma uócatur — Aenigma
Mater me genuit eadem mox gignitur ex me.

lxix.

Sit Charientismos tibi gratificatió dicta — Charientis/mos
Aspera qua dictu promuntur gratius: ut si
Interrogando nunquis me quæsierit mox
Prospera dicatur fortuna: salus bona siue
Per quod signatur nullos de me petiisse.

Charientismos dici potest gratificatio. Nam a Charien quod est gratum uel gratiosum deriuatur. ab ali- — Charien

Charienti/zome charizomæ

quib⁹ dicit᷑ urbāitas. Charientizome aūt iocor urban sū: alludo significat. Charizomæ uero dono gratificor. Est aūt tropus: ut Diomedes ait: quo dura dictu grati⁹ ꝓferūt᷑: ul᷑ dictio p ea q̄ grata sūt aurib⁹ aliud significās: ut quū iterrogam⁹ nun qs nos quæsierit & respondeatur bona salus uel fortuna: e xinde itelligit᷑ neminē nos quesiuisse.

lxx.

Paroemia

Si dices lupus est in Fabula amice figura
Scribitur a cunctis tunc rite Paroemia dici
Interprætantur prouerbion hanc tamen omnes:

Lupus est in fabula

Paroemia dicit᷑ a nostris prouerbiū: ut Vir. in moeri. Lupi merim uidere priores: nā ēt physici cōfirmāt: ꝙ uoce deferatur is quē prior uiderit lupus. Vnde etiā prouerbiū natū est apud Terentiū in adel. Lup⁹ est in fabula quotiēs supuenit ille de quo loquimur: & nobis sui ꝑsentia āputat facultatem loquēdi. Plini⁹ ēt lib. viii. sic. Sed i italia quoq; creditur luporū uisus esse noxius: uocemq; homini quē priores cōtēplentur adimere ad præsens. Paroemiacos autem prouerbialis dicitur.

Paroemiacos

lxxi.

Sarcasmos

Sarcasmos plena est odio derisio ab hoste
En agros: & quam bello troiane petisti
Hesperiam metire iacens Maro fert duodeno.

Sarcasmos est plena odio atq; hostilis irrisio: ut pyrrhus ad priamū. Referes ergo hæc: & nuncius ibis pelide genitori: illi mea tristia facta.

lxxii.

Asteismos

Effertur quicquid sine rusticitate facete
Ipsa figura quidem Asteismos dicitur esse
Qui bauium non odit amet tua carmina meui
Atq; idem iungat uulpes & mulgeat hircos.

Asteismos: id est urbanitas est tropus multiplex numerosęq; uirtutis. Nan Asteismos putatur quicquid rustica simplicitate caret: & faceta satis urbanitate exponitur: ut apud Virgiliū in buc. Qui bauiū non odit amet tua carmina Meui: id est pro pena ei contingat: ut diligat Meuium peiorem poetam. Nam Meuius & Baui⁹

Meuius Bauius

pessimi fuerũt poete inimici tam Horatio q̃ Virgilio: Vnde Horati⁹. Mala soluta nauis exit alite: ferẽs olen/ tem Meuium. Atq; idem iungat uulpes & mulgeat hir cos: idest faciat quæ contra naturam sunt. Asteizo autẽ iocor dicit. Asteios urbanus. Asteizome urbanus sum. Asteizo Asteios Asteizome

lxxiii.

Fertur Homoeosis quotiens fit similitudo Homoeo/ sis
Sunt species icon ue parabola cum paradigma.

Homeosis dicitur a nostris similitudo. Nam tropus est quum ex similitudine alicuius cogniti in similitudi nem deuenimus incogniti.

lxxiiii.

Ad formam formæ collatio dicitur Icon Icon
Omnia mercurio similis uocemq; coloremq;.

Icon est quum formæ ad formam cum quadam si/ militudine fit collatio uel comparatio: aut laudis aut uituperationis causa: ut ibat in prælium corpore tauri ualidissimi impetu leonis acerrimi. Similiter iste quo tidie per forum tanq̃ iubatus draco serpit dentibus ad uenis. Item os humerosq; deo similis.

lxxv.

Ponitur exemplum uel comparatio quando
Illa figura uenit quæ nempe Parabola fertur. Parabola Para Bule

Parabola comparatio dicitur: nam ualet dici iuxta sententiam. Fit enim ex para quod indicat iuxta: & bu/ le consilium uel sententia: quasi rerum dissimilium cõ paratio. Vir. in secundo. Qualis mugitus fugit cum sau cius aram Taurus & incertam excussit ceruice securim. Item. Qualis in eurote ripis &c. Fabius libro. v. Para/ bolam appellat exemplum. Diomedes similitudinẽ: alii comparationem. Parabola

lxxvi.

Dicti uel exempli factum fertur paradigma Paradigma
Anthenor potuit mediis &c.

Paradigma dicitur a Fabio in qnto. Exemplũ est em̃ exẽpli hortãtis uel dehortantis enarratio. Hortantis: ut Anthenor potuit &c. Item Pallas ne exurere classem argiuũ &c. Dehortantis: ut At non sic phrygius pene/ trat lacedemona pastor: ledæamq; helenã troianas ue/

166

Paradi/cnyo xit ad urbes. Paradicnyo autem exemplifico dicit.

lxxvii.

Epimone Sæpe relata quidem sententia Epimone habetur
Inter calares uersus illud manifestant
Incipe mænalios mecum mea tibia uersus.

Epimone dici potest perseuerãtia: ut superius in Epizeusi dictum est numero. xxxvii.

lxxviii.

Si ponatur agens patiens res: uel uice uersa
Siue modo simili tibi sit conuersio facta
Hypallage Trade rati uentos dicatur Hypallage habetur.

Hypo Alloge Hypallage dicitur submutatio: nam componitur ex hypo quod est sub: & allage mutatio. Dicitur autem figura quum uerba per aduersum intelliguntur: ut trade rati uentos pro ratem uentis: ab aliquibus uero hypallage dicitur subalternatio: & Hypallatto hypallatto subalterno.

lxxix.

Antiptosis Vrbem quam statuo est uestra: antiptosis habetur

Antiptosis dici potest latine pro casu: figura est quãdo casus pro altero casu ponitur: ut urbem pro urbs. Fit enim ex anti quod est pro & ptosis casus: pto autem pducitur quia per. o. magnum scribitur.

lxxx.

Endiadys Quando adiectiuo in substantiuum resolutum est
Endiadys fiet Calybem frenosq; momordit
Vteris Endiady pateris libamus & auro.

Endiadys figura est quum resoluitur substantiuum in adiectiuum: ut calybem frenosq; momordit: pro calybeos frenos. Et pateris libamus & auro: id est pateris aureis: Per andiadym: ut Seruius docet libro secundo geor. Endiadys autem compõitur ab hẽ quod est unũ dia per & dyo duo id est quando unum per duo dicitur sed cum hen habeat. h. potius hendiadys cum. h. scribi deberet.

lxxxi.

Liptote Si dicas minus & plus signes Liptote habetur
Munera nec sperno dulcis amice tua.

Lipo Liptote dici potest defectiua Nam a lipo quod est deficio uel linquo deriuatur. Fit autem quum minus dicitur & plus intelligitur: ut munera nec sperno:

id est libenter accipio.

lxxxii.

Temporis esse solet descriptio chronographia — Chronographia
Vertitur interea cælum: & ruit oceano nox.

Chronographia dici potest tẽporis descriptio. chronos enim tempus est: & graphia scriptura. Chronicos uero temporalis dicitur. Chronizo autem tardo moror perseuero. — Chronos — Chronicos — Chronizo

lxxxiii.

Topographia loci sed mundi Cosmographia — Topographia
Lucus in urbe fuit media letissimus umbra.

Topographia loci descriptio. Nam Topos locus: & graphia scriptura dicitur. Hæc eadem Topothesia dici potest. Topos em̃ locus & Thesis positio dicitur. Est autem Topographia ueri loci descriptio. Topothesia ficti. auctor Lactantius. ii. th. & Seruius. i. æn. — Cosmographia — Topos — Topothesia — Topographia

Cosmographia dicitur mundi descriptio. Componitur autem ex Cosmos quod est mundus & graphia scriptura picturaue. Cosmeo autem orno significat. Cosmicos mundanus dicitur. Cosmios ornatus honestus. Cosmos ornamentum quem et latini mundum uocant: & mundus orbis etiam dicitur. — Cosmographia — Cosmos — Cosmeo — Cosmicos — Cosmio — Cosmos — Mundus

lxxxiiii.

Respondens ad quæ sunt forsitan obiicienda
Das Anthypophoram cum nil tamen obiiciatur
Sum pius heu doleo nam mihi sæpe nocet. — Anthypophora

Antipopbora fit quum tacite obiectioni respondetur. posset me quisq̃ interrogare: quum dico sum pius: heu doleo cur doles iccirco respondi: nam mihi sepe nocet. Anti contra dicit hypophero subduco uel suffero quasi contraria subductio. — Anti — Hypophero

lxxxv.

Antitheton græce contrapositumq̧ latine — Antitheton
Frigida pugnabant calidis humentia siccis
Mollia cum duris sine pondere habentia pondus.

Antitheton dici potest a nostris contrariũ uel compositum: nam figura est quum contraria contrariis opponuntur: ut patuit per exempla. Antitheton contrapositum uel contentio dicitur: ut Fabius. ix. docet. Sed non uno fit modo: nam & fit si singula singulis oppo- — Antitheton

167

nuntur: ut uicit pudorem libido: timorem audacia: & bina binis: non nostri ingenii est: uestri auxilii est: & sen tentia e sententiis: dominetur in concionibus: taceat in iudiciis. Cui commodissime subiungitur ea species quæ distinctio dicitur. Odit populus roman⁹ priuatam luxuriam: publicam magnificentiam diligit.

lxxxvi.

Idiophasis — Diligo me: tu te: solet Idiophasis esse.
Allophylis — Allophylis tu me: me uel te diligit ille.
Idios — Idiophasis uenit ab idios græce latine proprius: &
Phasis — phasis. i. fama uel dictio.
Allophylos — Allophylos dici potest alienigena: nam componi-
Allo — tur ex Allo quod est aliud: & phylon quod est genus:
Phylon — gens: natio.

lxxxvii.

Brachylogia — Brachylogia refert q̃plurima sub breuitate
Ferte citi ferrum date tela: impellite remos.
Brachilogia dicitur a nostris breuiloquium: nam a brachy quod est breue componitur & logia locutio.
Brachilogos — Brachylogos autem breuiloquus. Fit autem Fabio teste li. viii. quum plura paucis complectimur: ut Cicero contra concionem Metelli teste eodem libro nono q indicabantur eos uocari custodiri ad senatum adduci
Asyntheton — iussit. Idem uero genus dicitur etiam Asyntheton eodem auctore.

lxxxviii.

Erotema — Fertur Erotema at quotiens intertogat ullus
Quid melius turdo uulua quid dulcius ampla
Erotao — Erotema uel Erotima interrogatio dicitur. Erotao interrogo.

lxxxix.

Ephexegesis — Fertur ephexegesis quæ explanat prius acta
Tolle fuga Turnum atq; instantibus eripe fatis.
Epexegesis — Epexegesis uel Ephexegesis iterpretatur expositio
Epi — ab Epi præpositione: & exegesis interpretatio expositio.
Exegesis — Exegeomœ autem expono.
Exegeomœ

xc.

Apostrophe — Absenti sermo directus Apostrophe habetur.
Sic loquor absenti scriptam dum mitto salutem
Hanc tibi priamides mitto ledea salutem

Apostrophe dicitur a Fabio libro nono auersus ser/
mo siue auersio. Est autem figura locutionis quum ad
aliquem per secundam personam fit conuersio: ut te
nunc alloquor Aphricane. Apostropho autem auerto Apostro
significat. pho

xci.

Pars in frustra secant dic Synthesin esse figuram Synthesis
Synthesis dici potest compositio. Fit autem quum
singulare nomen collectiuum uerbo plurali componi/
tur: ut populus clamant.

xcii.

Personamq; nouam formans das prosopopeiam Prosopo
Qui modo nasonis fueramus quinq; libelli. peia
Prosopopeia dicitur persone fictio: ut Fabius in no/
no scribit. Componitur autem a Prosopon quod est Prosopon
persona & Plio facio uel fingo. Figura est uel quando Pieo
inanimatum ad animatum loquitur: ut patuit in exem
plo: uel animatum ad inanimatum: ut Horatius. Quid
amplius o mare: & o terra ardeo. Vel quando etiam ad
inanimatum ipsum quoq; inanimatum loquitur: ut a/
pud Met. libro secundo. Terra ad maria loquitur &
flumina.

xciii.

Euphonia bonus sonus est: ut dictio pulchra. Euphonia
Tytides pro tydides sic aptius aiunt.
Euphonia transfertur a Prisciano bona sonoritas: a
Quintiliano autem uocalitas: ab aliquibus bona uox.

xciiii.

Confundit numerum casus genus Alleotheta Alleotheta
Siue Alleosis que permutatio fertur. Alloeosis
Alleotheta dicí põt latine aliter posita. Allos eñ est Alleotheta
aliter: & Theta posita. Priscianus uero libro. xvii. inter Allos
prætatur Alleothetã uariationẽ. Alloeos enim aduer/ Theta
sus ac uarius dicit᷑. Alloeoo pmuto. Alloeosis pmuta/ Alloeos
tio. Cõfũdit autẽ numerũ ut pars ĩ frustra secãt. Casus Alloeoo
ut Tu mihi qđcunq; hoc regni pro hoc regnũ. Itẽ ur/ Alleosis
bẽ quã statuo uestra ẽ: p urbs. Genus Virg. in. b. Dulce
satis humor depulsis arbutus hædis. Lẽta salix feto pe/
cori mihi solus. Amynthas. Ad dulce eñ quod est neu
trum tam feminina q̃ masculina reddidit.

xcv.

Altior' est sensus quotiens q̃ quem tibi uerba
Declarant uel q̃ dicis plus significatur.
Aut etiam quod non dicis scito Emphasin esse.

Emphasis — Amplior uirtus est Emphasis: ait octauo Fabius alti/
orem præbens intellectuȝ q̃ quem uerba per seipsa de
clarant. Eius duæ sunt species Altera quæ plus signifi/
cat q̃ dicit. Altera quæ etiam id quod non dicit. Prior
est & apud Homeruȝ quum Menelaus graios in equũ
descendisse ait. Nam uerbo uno magnitudinem eius
ostendit. Et apud Virgilium. Demissum lapsi per fu/
nem. nam sic quoqȝ magnitudo demonstrata est. Ideȝ
Cyclopa quum iacuisse dicit per antruȝ prodigiosum
illud corpus spacio loci mensus est. Sequens positum
est ĩ uoce aut omnino suppræssa aut etiã abscissa. Sup
primitur uox ut fecit proligario Cicero. Quod si in tã
ta fortuna bonitas tanta nõ est quaȝ tu p te: p te inquã
obtines: intellecto quid loquor. Tacuit enĩ illud quod
nihilominus accipim⁹ nõ deesse homines q ad crude/
litatem eũ impellerẽt. Virgilius item primo geor. Em
phasin fecit auctore Seruio. Dixit enĩ. Quuȝ iã glãdes
atqȝ arbuta sacræ deficerent syluæ: & uictũ dodona ne
garet: significatur enĩ etiã id quod nõ dicit hoc est non
solum aliæ: sed etiam sacræ. nanqȝ harũ sterilitas aliaȝ

Emphasis — denotat infœcunditatẽ. Emphasis autem dicitur signi

Empheno — ficatio: demonstratio effigies. Empheno manifesto.

Emphãizo — Emphanizo declaro demonstro.

xcvi.

Quum plures uoces uno accentu legis: esto

Hyphen — Lector hyphem & enim uel quandoquidẽ manifestãt.

Hypo — Hyphen dici põt sub uno: hypo enĩ sub & hen unuȝ

Hen — significat. Et tunc fit quũ plures dictiones sub uno ac/
centu legũtur: ut quandoquidẽ & similia. Est autẽ ac/
centus: id est uirgula ab ultima litera primæ dictionis
ad primam sequentis subducta: ut theologos.

xcvii.

Epanodos — Epanodos græce est regressio quippe latine
Hic par est uobis non par mihi iulius arte.
Epanodos græce dicitur: nostri regressionẽ dicũt: ut
Fabi⁹ ait libro nono. Nec solum in eodẽ sẽsu: sed etiã

in diuerso eadem uerba:ut principum dignitas est pe/ne par:non par fortasse eorum qui sequebantur. Item magnus est labor dicendi:magna est res.

Epanodos fit ex Epi.& Ana:quæ duo simul etiã & iterum siue retro indicant & Hodos uia quasi retro ui am id est regressionem indicet:ut principatus bonus est:non bonus autem qui in tyrannidem commutat᷑. Epanodos Epi Ana Hodos

xcviii.

Alterius iuxta formas aliquid reperitur
Descriptum quotiens cataty posis uocitatur Cataposis
Omnia mercurio similis uocemq; coloremq;
Et crines flauos & membra decora iuuentæ.

Catatiposis dici potest secundum uel iuxta figuram. Cata enim secundum & typos figura dicitur. Typosis formatio impressio.dicitur autem tropus quũ aliquid iuxta alterius formã describitur:ut Virgilius quarto. Omnia mercurio similis &c. Cata Typos Typosis

xcix.

Si q̃ excellens posuere catexoche habetur. Catexoche

Catexoche dici potest per excellentiam:ut Virgili. in geor. boues per excellentiã nominauit: quũ dixit quæ cura boum quis cultus habendo sit pecori:ibidẽ & uictum dodona negaret. Cata hic per significat.exo che eminentia uel excellentia dicitur:exochos egregi us excellens. Cata exoch Exochos

c.

Pro astuto sapiens fit paradiastole dictus. Paradiasto le

Paradiastole fit teste Fabio libro nono: quum te ꝓ astuto sapientem appellas:pro confidente fortem.cõ/ponitur autẽ ex para:id est iuxta: & diastole dilatatio nam tunc quoq; fieri dicimus quum rem nostram ĩter prætatione dilatamus.sic prodigum dicimus liberalẽ. temerarium fortem & similia. Para Diastole

ci.

Dic ego paulus amo euocatio dicitur esse.& Tu Cice ro curris. Euocatio

Euocatio est immediata reductio tertiæ personæ ad primam uel secundam ꝑsonam: ut ego Antonius scri bo.tu Socrates curris.

cii.

Appositio

Est appositio coniunctio quippe duorum
Substantiuorum declarant seq; uicissim
Miratur molem æneas magalia quondam.

Appositio est continua cõiunctio duorum substantiuorum quorum alterum declarat alterum: ut proximus ille procas troianæ gloria gentis. Requiruntur autem in appositione duo substantiua in eodem casu.

ciii.

Syllepsis

Syllepsis siue & conceptio tripliciter fit
Et genere & numero & persona indignius aurem
Hic deducendum est ad dignius optime lector.

Cõceptio

Conceptio seu syllepsis est adductio indignioris ad dignius. Fit autẽ tribus modis: genere: numero: & persona. Genere ut masculinum concipiat femininum et neutrum: fœmininum uero concipiat neutrũ: ut Quintus & Martha sunt mei. Pyrrhus & hoc animal sunt tui Martha & hoc animal sũt nostræ. Lucanus primo. Vis erat hinc leges & plæbiscita coactæ. Masculinuȝ genus digni⁹ est fœminino & neutro: & fœmininum neutro. Numero ut pluralis numerus concipiat singulareȝ: uel singularis dictio plurali uerbo redditur. hoc enim schema late patet: ut Donat. ait: ut discipuli & præceptor legunt: uel discipuli cũ præceptore legunt: iste & ille gaudent. Persona ut prima concipiat secundundam & tertiam: secunda concipiat tertiam. Prisciano auctore libro decimosecundo & decimoseptimo. Prima eniȝ dignior est secunda & tertia: secũda uero dignior est tertia: dic ergo ego & tu legimus: ego & ille scribim⁹: ego & uos & illi fecimus: tu & ille scribitis.

Idem Manc. ad lectorem.

Appolodorus ut tradit Cælius auctore Fabio incõpræhensibilia partis huius præcepta existimauit. Itaq; si omnia minime prosecutus fueriȝ quid mirum: cum res sit quodammodo infinita. Illud tamẽ præterea neminem de figuris extare hodie nullũ opusculũ: quod quidem ita plene dilucideq; præcipiat uti hoc nostruȝ. Conferentibus res ipsa ostendet.

Finit carmen de figuris.

Ant. Mancinellus Artium & Medicinæ Doctori Eximio Philosopho ite₃ amplissimo Antonio Petricæ.

Oetas (Veliternoꝝ & latii pſtãtiſſime doctor) æloquentiã bonoſq₃ mores efficere q̃plurimi & iure teſtant̃. Vnde fabi⁹ uolumĩe. x. plurimum dicit oratori cõferre. Theophraſtus lectionẽ poetaru₃ multiq₃ eius iudiciũ ſequunt̃: neq₃ imerito. Nanq₃ ab iis in reb⁹ ſpirit⁹: & in uerbis ſublimitas: & in affectibus motus omĩs: & in pſonis decor petitur. Idẽ paulo inferius ait Homerũ oĩb⁹ eloquẽtiæ partibus exemplu₃ & ortũ dediſſe. Strabo etiã primo lib. Quis Homero pſtãtior ad æloquendũ? de moribus autẽ cum multæ & claræ & dignæ in eis ſentẽtiæ ut apparebit. Tum ipſe Naſo teſtimoniu₃ præbet: is enim de arte uolumine. iii. ſcribit.

Adde q̓ inſidiæ ſacris a uatibus abſunt.
Et facit ad mores ars quoq₃ noſtra bonos
Eſt deus in nobis ſunt & commertia cæli
Sedibus æthereis ſpiritus ille uenit.

Fabius itẽ in. x. de Alceo poeta ait multũ etiã moribus cõfert. Strabo quoq₃ uolumine primo cõmemorat poeticam ab ineunte nos ætate ad uiuẽdi rationes adducere: mores & affectiones edocere: res gerẽdas cũ iucũditate pcipere: & iccirco græcorũ ciuitates ab ipſo primordio eorũ liberos in poetica erudiiſſe. Iniuria igit̃ a quibuſdam dãnari uidentur præſertim q̓ a catholica fide remoueãt eis inuigilantes. Id quidẽ ego falſũ eorundem poetarũ uerbis oſtendam. Decem nanq₃ legis pcepta in ipſis reperiemus. Septẽ quoq₃ mortalia uitia illos & dãnare & prohibere uidebimus. Plurima ite₃ q̃ optima edocere: quæ & tituli demonſtrãt. Vale patriæ decus. Datum Cal. Augu. Mcccclxxxvi.

De poetica uirtute & ſtudio humanitatis impellẽte ad bonum.

Poetarum Laus. Tit. i.

Cicero pro Archia.

T qui sic a summis eruditissimisq; hominib⁹ accepimus. Cæterarum rerum studia & doctrina & præceptis & arte constare. Poetam natura ipsa ualere & mentis uiribus excitari: & quasi diuino quodam spiritu inflamari. Quare suo iure noster ille Enni⁹ sanctos appellat Poetas: q̄ quasi deorum aliquo dono atq; munere commendati nobis esse uideantur. Sit igitur iudices sanctum apud uos humanissimos homines hoc Poete nomen: quod nulla unquaꝫ babaria uiolauit. Saxa & solitudines uoce respondent Homerū Colophonii ciuem suū esse dicūt. Chii suum uendicant. Salaminii repetunt: Smyrnii uero suum esse confirmant. Charus fuit Aphricano superiori noster Ennius. itaq; etiam in sepulcro Scipionuꝫ putatur is esse constitutus. Quid noster hic magn⁹ qui cum uirtute fortunam æquauit? Nonne Theophaneꝫ mitylenæum scriptorem rerū suarum in concione militum ciuitate donauit: & nostri illi fortes uiri sed rustici ac milites dulcedine quadam gloriæ commoti: quasi participes eiusdem laudis magno illud clamore approbauerunt?

Plynius. li. vii. c. xxxi.

Alexāder magn⁹ īter spolia Darii p̄sarū regis ūguētorū scrinio capto quod erat auro gēmisq; ac margaritis p̄ciosū: uarios eius usus amicis demōstrantib⁹ quando tedebat unguenti bellatorē & militia sordidū imo

171

hercule inquit librorũ homeri custodiæ det ut præcio sissimũ humani animi opus q̃ maxime diuite ope ser uaret. Idẽ pindari uatis familie pœnatibusq; iussit par/ cere quũ thebas raperet. Arist. philosophi p̃riam suam credidit: Archilochi poetæ interfectores Apollo argu it delphis. Sophoclẽ tragici cothurni principem defun ctum sepelire liberpater iussit obsidẽtibus mænia lace dæmoniis lysandro eorũ rege in quiete sæpius admo nito ut pateretur humari delitias suas. Requisiuit rex. Quis supræmum diem athenis obiisset: nec difficulter ex iis quæ deus significasset intellexit: pacemq; funeri dedit.

Aristoteles. i. met.

Philomythes & fabularum amator est aliqualiter philosophus: quia fabula ex mirabilibus constituitur. μυθευομαι autem fabulor est nobis μυθος Fabula.

Strabo in. i.

Sapientissimi qui de poeticis quicq̃ elocuti sunt pri mam quandam philosophiam poeticam esse asserũt. Et inferius. Antiqui uero poeticã primam philosophi/ am quandam esse perhibent: quæ ab ineũte nos ætate ad uiuendi rationes adducit: quæ mores: quæ affectio nes edoceat: quæ res gerẽdas cum iucunditate præcipi at. Posteriores uero solũ poetã ipsum sapientẽ esse as/ seruerunt. Quamobrem græcorũ ciuitates ab ipso pri mordio eorũ liberos in poetica erudierunt: non nudæ utiq; uoluptatis: sed castæ moderatiõis gratia: & infra. Nunquid & poetarũ auditoribus nihil confert ad uir/ tutem ut locorum multorum & militiæ & agriculturæ gnari existant.

Fabius Quintilianus li. i.

Deniq; credamus summis oratoribus qui ueterum poemata uel ad fidem causarum uel ad ornamentum æloquentiæ assumunt. Nam præcipue quidem apud Ciceronem frequentius tamen apud Asinium etiã & cæteros qui sunt proximi: Vidimus Ennii ac Pacuuii: Lucilii: Terentii: Cæcilii: & aliorum inseri uersus. Sum ma non eruditionis modo gratia: sed etiam iucundita tis. Cum poeticis uoluptatibus aures a forensi asperita te respirent: quibus accedit non mediocris utilitas cũ

sententiis eorum uelut quibusdam testimoniis quæ ꝑ posuere confirment.

Idem li.v.

Sententiis quidem poetarum non orationes modo sunt refertæ sed libri etiam philosophorum: qui quãq̃ inferiora omnia præceptis suis ac literis credunt: repetere tamen auctoritatem a pluribus uersibus fastidiutunt.

De studio humanitatis. Ti.ii.

Cicero pro Archia.

Hæc studia adolescentiã agunt: senectutem oblectãt: secundas res ornant: aduersus profugium atq; solatiũ præbent: delectant domi: non impediunt foris: pernoctant nobiscum: peregrinantur: rusticantur.

Aulus gellius.li.xii.c.xv.

Qui uerba latina fecerunt humanitatem appellarũt id prope modũ quod græci παιδειαν uocant: nos eruditionẽ institutionemq; in bonas artes dicimus: quas qui sinceriter cupiunt appetuntq;: ii sũt uel maxime humanissimi: huius enim scientiæ cura & disciplina ex uniuersis animantibus uni homini data est: iccircoq; humanitas appellata est. Vtq; Cicero pro Archia poeta inquit. Omnes artes quæ ad humanitatem pertinent: habent quoddam commune uinculum: & quasi cognatione quadam inter se continentur.

Vnum deum patrem omnipotentem creatorẽ cæli & terræ: oĩmq; rectorẽ. Ti.iii. Virg.x.

Tum pater omnipotens rerum cui summa potestas
Infit.
O pater o hominum diuumq; æterna potestas.

Virgilius.iiii.

Ipse deum tibi me claro demittit olympo
Regnator: cælum & terras qui numine torquet.

Homerus.iii.iliados.

Iuppiter omnipotens rerumq; æterna potestas.
Cuncta tuo qui regna pater sub numine torques.

Ouid.ii.tristium.

Iure igitur genitorq; deum rectorq; uocatur
Iure capax mundus nil ioue maius habet.

172

Tullius libro.vi.de rep.

Nihil est enim illi principi deo qui omnem mundum regit (quod quidem in terris fiat) acceptius q̃ concilia cœtusq; hominum iure sociati: quæ ciuitates appellantur.

Plynius.li.ii.

Innumeros quidem credere uidelicet deos atq; etiam ex uirtutibus uitiisq; hominum: ut pudicitiam concordiam mentem spem honorem clæmentiam fidem. Aut ut Democrito placuit duos omnino pœnaz & beneficium maiorem ad secordiam accedit.

Deum esse ubiq;. Ti.iiii.

Virgilius ægloga.iii.

Ab ioue principium musæ iouis omnia plena.
Ille colit terras.

Lucanus.

Iupiter est quodcunq; uides quocunq; moueris.

Virgilius.vi.

Spiritus intus alit totamq; infusa per artus
Mens agitat molem.

Ipse eñ est spiritus sine quo nihil mouetur aut regitur.

Deum esse omnibus equum. Tit.v.

Virgilius.x.

Rex iupiter omnibus idem.

Homerus.xx.iliados.

Deus æquus utrumq; respicit.

Syllius.iiii.

Mite & cognatum est homini deus.

Deum gaudere fide. Ti.vi.

A contius ouidianus.

Non boue mactato celestia numina gaudent
Sed quæ præstanda est & sine teste fide.

Deum gaudere sola etiam uoluntate. Titulus.vii.

Ouidius.iii.de ponto.

Vt desint uires tamen est laudanda uoluntas.
Hæc ego contentos auguror esse deos
Hæc facit ut pauper ueniat quoq; gratus ad aras
Et placeat cæso non minus agna boue
Nec quæ de parua pauper diis libat acerra
Thura minus grandi q̃ data lance ualent.

Deum colendum & non spernendum. Titulus. viii.
Primo Georgicorum.
In primis uenerare deos. Nemo autem poetas debet arguere q deos aut diuos dicant. Eo namq; modo accipiunt illi quo & Romana ecclesia. Legimus enim Quoniam tu dominus altissimus super omnem terram nimis exaltatus es super omnes deos: id est angelos sanctos qui dicuntur dii participatiue. Dan. secũdo. Exceptis diis quorum non est cum hominibus conuersatio Ita Nicolaus de lira exposuit. Diuus etiam Cyprianus ait. Deos enim plures esse participatione. Nemo negat.

Virgilius. vi.
Discite iusticiam moniti & non temnere diuos.
Homerus. iiii. iliados
Contemni numen olympi.
Haud impugne sinunt superi scelera impia quanq̃
Distulerint: culpas hominum grauiora morantur
Supplicia.
Homerus. xxiiii. iliados.
Dignus honos superum.
Ibidem.
Ibo equidem: neq; enim magni contemnere fas est
Iussa iouis.
Ibidem.
Nam uereor mandata iouis.
De blasphemia. Tit. ix.
Tibullus epistola. iiii. tertii.
Nec nos insanæ meditantis iurgia linguæ
Impia in aduersos soluimus ora deos.
Christum uenisse e cælo & uirginem. Titulus. x.
Aegloga. iiii. Vir. e Sybille dictis.
Magnus ab integro sæclorum nascitur ordo
Iam redit & uirgo redeunt saturnia regna
Iam noua progenies cælo demittitur alto.
Ne iures uana per eum. Tit. xi.
Acontius Ouidianus.
Tantum periuria uita.
Ouidius. i. de amoribus.
Non bene conducti uendunt periuria testes.

173

Fidem seruandam. Titulus.xii.
Dido ouidiana.
Nec uiolasse fidem tentantibus æquora prodest
Perfidiæ penas exigit ille locus.
Ouidius in.iii.artis.
Reddite depositum: pietas sua fœdera seruet.
Fraus absit: uacuas cædis habete manus
Syllius.li.ii.
Neu rumpite fœdera pacis
Ne regnis post ferte fidem.
Sabbata sanctifices. Titulus.xiii.
Tibullus.i.elegia secundi.
Luce sacra requiescat humus requiescat arator
Et graue suspenso uomere cesset opus
Omnia sunt operata deo: Non audeat ulla
Lanificam pensis imposuisse manum.
Iuuenalis sat.vi.
Ille petit ueniam quotiens non abstinet uxor
Concubitu sacris obseruandisq; diebus.
Natali die sacro & orandũ & sacrificandu;. Ti.xiiii.
Tibullus.ii.epistola secundi.
Dicamus bona uerba uenit natalis ad aras
Quisquis ades lingua uir mulierq; faue
Vrantur pia thura focis: urantur odores
Quos tenet e terra diuite mittit arabs.
Casta placere deo & superis. Ti.xv.
Tibullus epistola.i.secundi.
Vos quoq; abesse procul iubeo. Discedat ab aris
Cui tulit hesterna gaudia nocte uenus.
Casta placent superis: pura cum ueste uenite.
Et manibus puris sumite fontis aquam.
Virgilius.iii.
Hac casti maneant in religione nepotes.
Habeas in honore parentes. Ti.xvi.
Virgilius.ii.æn.
Eia age chare pater ceruici imponere nostræ
Ipse subibo humeris: nec me labor iste grauabit:
Quo res cun q; cadent unum & commune periclum
Vna salus ambobus erit.
Ascanium Anchisenq; patrem teucrosq; pœnates

Commendo sociis.

Idem in.ix.

Vnum oro genitrix priami de gente uetusta
Est mihi: quam miseram tenuit non ilia tellus
Mecum excedentem non mœnia regis acestæ
Hanc ego nunc ignaram huius quodcunq; pericli est
Inq; salutatam linquo: nox & tua testis
Dextera: q nequeam lachrymas proferre parentis.
At tu oro solare inopem: & succurre relictæ.
Hanc sine me spem ferre tui: hac audentior ibo
In casus omnis.

Non occisor eris. Titulus.xvii.

Iuu.sat.viii.

Respice quid moneant leges: quid curia mandet.
Præmia q̃ta bonos maneant.

Ouid.fast.ii.

Ah nimium faciles qui tristia crimina cædis
Fluminea tolli posse putatis aqua.

Syllius.iiii.

Cædumq; feros auertite ritus.

Ouid.in.iii.artis.

Vacuas cedis habete manus.

Non fur. Tit.xviii.

Iuu.sat.iii.

Me nemo ministro fur erit.

Non mœchus. Tit.xix.

Iuu.sat.xiiii.

Nil dictu fœdum uisuq;: hæc limina tangat
Intra quæ puer est procul hinc procul inde puelle
Lenonum: & cantus pernoctantis parasiti.
Maxima debetur puero reuerentia: si quid
Turpe paras nec tu pueri contempseris annos
Sed peccaturo obsistat tibi filius infans.

Tibullus.iii.epistola tertii.

Ah pereat didicit fallere si qua uirum.

Ouid.in arte.

Odi concubitus qui non utrinq; resoluunt
Hoc est cur pueri tangat amore minus.

Tibullus.

O fuge te teneræ puerorum credere turbæ

Nam causaꝫ iusti semper amoris habetur.
Ouid.ii.de sine titulo.
Decepta est opera nulla puella mea.
Non testis iniquus. Tit.xx.
Iuu.satyra Octaua.
Esto bonus miles: tutor bonus: arbiter idem.
Integer ambiguæ si quando citabere testis
Incerteqꝫ rei: phalaris licet imperet ut sis
Falsus & admoto dictet periuria tauro.
Non ullius nuptam cupias. Tit.xxi.
Ouid.iii.artis.
Nupta uirum timeat: rata sit custodia nuptæ
Hoc decet: hoc leges iusqꝫ pudorqꝫ iubent.
Iuu.sat.iiii.
Nemo malus fœlix minime corruptor & idem
Incestus cum quo nuper uittata iacebat
Sanguine adhuc uiuo terram subitura sacerdos.
Ouid.ii.tristium.
Sed neqꝫ me nuptæ didicerunt furta magistro.
Homerus.xxii.iliados.
Coniunx erepta marito
Tanti causa mali & belli reddatur origo
Tyndaris: & quicquid cum pellice uexit adulter.
Ouid.i.de remedio.
Nil mihi cum nupta thais in arte mea est.
Nec rem cupias alienā. Tit.xxii.
Iuu.sat.xiii.
Prima mihi debes animi bona: sanctus haberi
Iustitiæqꝫ tenax.
De superbia & uana gloria. Ti.xxiii.
Iuu.sat.xiii.
Victrix fortunæ sapientia: Dicimus autem
Hos quoqꝫ fœlices: qui ferre incommoda uitæ.
Nec iactare iugum uita didicere magistra.
Tibullus circa finem.
Procul absit gloria uulgi.
De auaricia. Ti.xxiiii.
Iuu.sat.xii.
Non propter uitam faciunt patrimonia quidam
Sed uitio cæci propter patrimonia uiuunt.

Idem sat.xiiii.
Sed quæ reuerentia legum?
Quis metus? aut pudor est unq̃ properantis auari?
Mensura tamen quæ?
Sufficiat census siquis me consulat edam.
Inq̃tum sitis atq; fames & frigora poscunt.
Quantum Epicure tibi paruis suffecit in hortis,
Quantum Socratici cœperunt ante penates,
Nunq̃ aliud natura aliud sapientia dicet
Crescit amor nummi quantum ipsa pecunia crescit.
Iuu.sat.viii. Modumq;.
Pone & auariciæ: miserere inopum sociorum.
Ouid.i.fast.
Tempore creuit amor: qui nunc est summus habendi
Vix ultra quo iam progrediatur habet.
Creuerunt & opes & opum furiosa cupido
Et cum possideant plurima: plura petunt
In precio precium nunc est: dat census honores.
Census amicitias; pauper ubiq; iacet.
Cicero.i.de legibus.
Quid eniȝ fœdius auaritia: Quid immanius libidine?
Ouid.i.de amoribus.
Turpe reos empta miseros defendere lingua
Quod faciat magnas turpe tribunal opes
De luxuria. Ti.xxv.
Tibullus epistola.vii.tertii.
Quid quæror infœlix turpes discedite curæ.
Ouid.ii.de remedio.
Ad mala quisq; animum referat sua; ponet amorem.
Ibidem.
Nec minus erucas aptum est uitare fallaces.
Et quicquid ueneri corpora nostra parat
Vtilius sumas acuentes lumina rutas.
Et quicquid ueneri corpora nostra negat.
Ouid.ix.met.
Quo feror; obscenæ procul hinc discedite flammæ
Seneca in Hippolyto.
Compesce amoris impii flammas præcor
Seneca in octauia.
Totum per orbem maximum est exortum malum

Luxuria pestis blanda.

Claudianus.

Luxuries predulce malum quæ dedita semper
Corporis arbitriis hebetat caligine sensus.

Tul. in paradoxis.

Refrenet primũ libidies: spernat uoluptates: Iracũdiã teneat: coerceat auaritiã: cæteras animi labes repellat.

De ira. Tit. xxvi.

Iuu. sat. viii.

Expectata diu tandem prouincia: quum te
Rectorem accipiet: pone ire frena modumq;
Pone & auariciæ: miserere inopum sociorum.

Homerus. viii. iliados.

Procul hinc procul ira recedat
Quæ turbat sapientẽ hominẽ quum falsa per artus
Humanos: fumi surgit crescentis ad instar. Pessima.

Homerus. xx. iliad.

Iurgia iam cessent mos est mulieribus iste
Quum rixas acuunt & se clamore soluto
Extra tecta ferunt & uerba minantia iactant.

Horatius odarum. i.

Iræ thyesten exitio graui
Strauere: & altis urbibus ultimæ
Stetere causæ cur perirent
Funditus imprimeretq; muris
Hostile aratrum exercitus insolens.

Ouidius. i. de sine titulo.

Sed nunq̃ dederis spatiosum tempus in iram
Sæpe simultates ira morata facit.

De gula. Tit. xxvii.

Iuu. sat. xi.

Interea gustus elementa per omnia quærunt.
Nunq̃ animo pretiis obstantibus: interius si
Attendas magis illa iuuant quæ pluris emuntur:
Nec nullum cupias: cum sit tibi gobio tantum
In loculis: quis enim te deficiente crumena
Et crescente gula manet exitus ære paterno
Ac rebus mersis in uentre?
Tales ergo sibi qualis domus atq; supellex.

De inuidia. Tit. xxviii.

Ouid.iii.tristium.

Viue sine inuidia.

Tibullus circa finem.

Nil opus inuidia est: procul absit gloria uulgi.

Plin.i.epistolarum.

Neq.n.egó ut multi inuideo aliis bonū quo ipse careō

Cicero pro lucio Cornelio.

Est.n.hui⁹ sæculi labes quædā & macula uirtuti īuidere

De accidia. Tit.xxix.

Iuu.sat.ix.

Non erat hac facie miserabilior Crepereius
Pollio: qui triplicem usuram præstare paratus
Circuit: & fatuos non inuenit unde repente
Tot rugæ: certe modico contentus agebas
Vernam equitem: conuiua loco mordente facetus
Et talibus uehemens intra pomeria natis.
Omnia nunc contra: uultus grauis: horrida sicce
Silua comæ: nullus tota nitor in cute.

Vota & preces agendas. Tit.xxx.

Virgilius.vi.

Cessas in uota precesq; Tros ait æneas cessas.

Ouid.i.de arte.

Flectitur iratus uoce rogante deus.

Fast.v.

Sæpe iouem uidi quum iam sua mittere uellet
Fulmina thure dato substinuisse manum.

Pœnitentiam iuuare. Ti.xxxi.

Ouid.i.de pont.

Sæpe leuant penas ereptaq; lumina reddunt
Quum bene peccati pœnituisse uident.

Seneca in thyeste.

Quem pœnitet peccasse pene est innocens.

Non credendum cantibus. Ti.xxxii.

Ouid.i.de remedio.

Deme ueneficiis carminibusq; fidem.

Dido Mantuana.

Testór chara deos & te germana tuumq;
Dulce caput: magicas inuitam accingier artes.

176

Solã peccãdi uolũtatẽ hr̃i ꝓ facto crimie. Ti.xxxiii.
Iuu.sat.xiii.
Has patitur pœnas peccandi sola uoluntas
Nan scælus intra se tacitum qui cogitat ullum
Facti crimen habet.
Vir.vi.eosdem docet esse in tartaro.
Ausi omnes immane nefas ausoq; potiti.
Festa luce nõ esse uẽdendũ emẽdũue.T.xxxiiii.
Iuu.sat.xiii.
Quæ tam festa dies ut cesset prodere furem?
Perfidiam:fraudes:atq; omni excrimine lucrum
Quæsitum:& partos gladio uel pyxide nummos?
Vindictam quæri non debere.Tit.xxxv.
Iuu.sat.xiii.Quippe minuti
Semper & infirmi est animi exiguiq; uoluptas
Vltio:continuo sic collige:q uindicta
Nemo magis gaudet q̃ fœmina.
Animas immortales.Tit.xxxvi.
Ouid.xv.met.
Morte carent animæ.
Tullius libro.vii.de rep.
Et ut mundum ex quadam parte mortalem ipse deus
æternus:sic fragile corpus anim⁹ sẽpiteru⁹ mouet.
Manilius libro quarto.
An dubium est habitare deum sub pectore nostro
In cælumq; redire animas cæloq; uenire.
Seneca in thyeste.
Mortem aliquid ultra est?uita.
Infernum esse malorum pœnam.Tit.xxxvii.
Vir.vi.
Hac iter Elysium nobis.At leua malorum
Exercet pœnas:& ad impia tartara mittit.
Gnosius hæc rhadamanthus habet durissima regna
Castigatq; auditq; dolos:subigitq; fateri
Quæ quis apud superos furto letatus inani
Distulit in seram commissa piacula mortem.
Hic quibus inuisi fratres dum uita manebat:
Pulsatusue parens & fraus innexa clienti
Aut qui diuitiis soli incubuere repertis
Nec partem posuere suis quæ maxima turba est

Quiqꝫ ob adulterium cæsi quiqꝫ arma secuti
Impia: nec ueriti dominorum fallere dextras
Inclusi pœnas expectant: &c.
Vendidit hic auro patriam: dominumqꝫ potentem
Imposuit: fixit leges precio atqꝫ refixit.
Hic thalamum inuasit natæ uetitosqꝫ hymenæos
Ausi omnes immane nefas ausoqꝫ potiti.
Ergo exercentur pœnis: ueterumqꝫ malorum
Supplicia expendunt aliæ panduntur inanes
Suspensæ ad uentos: aliis sub gurgite uasto
Infectum eluitur scelus aut exuritur igni.

Seneca tragædia.i.

Certus inclusos tenet locus nocentes.

Puniri pꝰ mortē q̄ ante nō purgarit scelꝰ. T.xxxviii.

Vir.vi.

Gnosius hæc rhadamanthus habet durissima regna.
Castigatqꝫ auditqꝫ dolos subigitqꝫ fateri
Quæ quis apud superos furto letatus inani
Distulit in seram commissa piacula mortem.

Cicero pro milone.

Et pœnā sēper ante oculos uersari putēt q̄ peccauerint

Paradisū seu beatorum locū iueniri. Ti.xxxix.

Vir.vi.

Deuenere locos lætos & amæna uireta
Fortunatorum nemorum sedesqꝫ beatas.
Hic manus ob patriam pugnando uulnera passi
Quiqꝫ sacerdotes casti dum uita manebat.
Quiqꝫ pii uates & phæbo digna locuti.
Inuentas aut qui uitas excoluere per artes.
Quiqꝫ sui memores alios fecere merendo.

Impium displicere deo. Tit.xl.

Dido Ouidiana.

Pone deos & quæ tangendo sacra prophanas.
Non bene cælestes impia dextra colit.

Catullus.

Nec facta impia fallacium hominum cælicolis placēt.

Seneca tragædia.i.

Vt fert fama impios supplicia uinculis
Sæua perpetuis domant.

Quid orandum a deo. Ti. xli.

Iuu. sat. x.

Orandum est ut sit mens sana in corpoe sano.
Fortem posce animum & mortis terrore carentem
Qui spatium uitæ extremum inter munera ponat
Naturæ qui ferre quæat quoscunqȝ labores
Nesciat irasci: cupiat nihil: & priores
Herculis erumnas credat sæuosqȝ labores
Et uenere & cænis & plumis Sardanapali.
Permittes ipsis expendere numinibus quid.
Conueniat nobis rebusqȝ sit utile nostris.
Nam pro iocundis aptissima quæqȝ dabunt dii.
Charior est illis homo q̄ sibi: nos animorum
Impulsi & cæca magnaqȝ cupidine ducti
Coniugium petimus partumqȝ uxoris: at illis
Notum qui pueri qualisqȝ futura sit uxor.

Syllius. iiii.

Iusta ite præcati
Thure pio: cædumqȝ feros auertite ritus.

Ira dei quid possit. Ti. xlii.

Ouid. v. tristium.

Plus ualet humanis uiribus ita dei.

Homerus. v. iliados.

Dura quidem res est mortalibus ira deorum.

Venena non danda nec scelera cogitāda. Ti. xliii.

Tibullus. iiii. epistola tertii.

Nec mea mortiferis infecit pocula succis
Dextera nec cuiq̄ certa uenena dedit.
Nec nos sacrilegi templis amouimus ægros.
Nec cor sollicitant facta nefanda meum.

Idem. vii. epistola tertii.

Quid quæror infœlix? turpes discedite curæ.

Cultum honestum fore. Tit. xliiii.

Phædra ouidiana.

Sint procul a nobis iuuenes ut fœmina compti
Fine coli modico forma uirilis amat.

Ouid. i. de arte.

Sed tibi nec ferro placeat torquere capillos
Nec tua mordaci punice crura teras.

Forma uiros neglecta decet.

Quales esse oportet. Ti.xlv.

Iuu.sat.viii.

Malo pater tibi sit thersites dummodo tu sis
Aeacide similis uulcaniaq; arma capessas
Quam te thersitæ similem producat achilles.

Aleam fugiendam. Ti.xlvi.

Iuu.sat.i.

Et quando uberior uitiorum copia? quando
Maior auaritiæ patuit sinus? alea quando
Hos animos? neq; enim loculis comitantibus itur
Ad casum tabulæ: posita sed luditur arca
Prælia quanta illic dispensatore uidebis
Armigero: simplex ne furor sestertia centum
Perdere & horrenti tunicam non reddere seruo?

Iuu.sat.xiiii.

Si damnosa senem iuuat alea ludit etheres.

Ouid.i.de arte.

Disce bonas artes moneo romana iuuentus.

Secundo de arte.

Sit procul omne nefas? ut ameris amabilis esto.

Non esse publicanda malefacta. Ti.xlvii.

Ouid.iii.tristium

Crede mihi bene qui latuit: bene uixit: & intra
Fortunam debet quisquis amare suam.

Seneca in hippolito.

Alium silere quod uoles: prius sile.

Ouid.iii.de amoribus.

Quis furor est quæ nocte latent in luce fateri.
Et quæ clam facias facta referre palam?

Ouid.ii.de remedio.

Nec peccata refer.

Sacra non tangenda a prophanis. Ti.xlviii.

Secundo æneidos.

Tu genitor cape sacra manu: patriosq; pœnates.
Me bello ex tanto digressum & cæde recenti
Attrectare nefas: donec me flumine uiuo
Abluero.

Dido ouidiana.

Pone deos: & quæ tangendo sacra prophanas
Non bene celestes impia dextra colit.

Non esse facinus legere uersus molles. Tit.xlix.

Ouid.ii.tristium.

Non tamen est facinus molles euoluere uersus
Multa licet caste non facienda legant.

Catullus.

Nam castum esse decet pium poetam
Ipsum: uersiculos nihil necesse est.

Quare mortaliũ qdaꝫ a dei cultu abhorrent. Tit.l.

Iuu.sat.x.

Omnibus in terris: quæ sunt a gadibus usq;
Auroram & gangen: pauci dignoscere possunt
Vera bona: atq; illis multum diuersa remota
Erroris nebula: quid enim ratione timemus
Aut cupimus?

Iuu.sat.xiii.

Rari quippe boni: numero uix totidem quo
Thebarum portæ: uel diuitis ostia nili
Sunt qui in fortunæ iam casibus omnia ponant
Et nullo credunt mundum rectore moueri
Natura uoluente uices & lucis: & anni
Atq; ideo intrepidi quæcunq; altaria tangunt
Est alius metuens ne crimen pœna sequatur
Hic putat esse deos: & peierat: atq; ita secum
Decernat quodcunq; uolet de corpore nostro
Isis: & irato feriat mea lumina sistro
Dummodo uel cæcus teneam quos abnego nummos
Vt sit magna tamen certe lenta ira deorum est.

Syllius.iiii.

Neu primæ scelerum causæ mortalibus ægris
Naturam nescire deum: iusta ite precati
Thura pio: cædumq; feros auertite ritus
Mite & cognatum est homini deus.

Ascanius Quatrassus Sermonetanus.

Quod te uita docet q̃ sit castissima uatum
Per Mancinellum suscipe lector opus.

Vitæ Sylua per Ant. Mancinellum.

Quæ mihi terra pēs: qui me genuere parentes
Cognomen fuerit qua ratione datum.
Quæ mihi iuncta toro: quib⁹ & cōitat⁹ alūnis
Hinc studia: hinc mores calliopæa refer.
Volscorum insignis magna & populosa uelitre
Est urbs in latio rura uetusta tenens:
Colle sita est humili: clypei cui forma rotundi
Porta duplex insunt bis pia templa decem.
Sunt putei cælestis aquæ: puteiq; fluentis.
Circunstant septem mænia fonticuli.
Sunt plateæ: pulchræq; domus: sunt strata uiarum
Est in conspectu mons mare saltus ager.
Est pomptina palus: Circeii: Asturia turris.
Mænia Nuntumnæ fluctibus huda maris.
Non procul inde Antum fortunæ regia quondam
Ardea non longe est: urbs Lanuuina prope.
Sermoneta iugo. Norbe Cora maxima turris
Prænestæ a tergo montibus impositum.
Distat ab urbe quidem uiginti millia passum
Triginta a circes sedibus urbe iugis.
Sunt fontes agro passim: sunt arua grægesq;
Vineta: arbustum: pascua: rura: nemus.
Hinc alimenta ignis. Volucrum genus omne paratur
Hinc quoq; fuluus aper capræa cerua lepus.
Græcula uina quibus Gnosi mitissima cædunt
Gargara uix segetes tot Libye ue ferunt.
Quot mare tyrrheno pisces capiuntur: ad urbem
Hac pergunt: hinc est copia magna uiris.
Non desunt lacuum pisces: non fluminis ulli
Sub ditione licet flumina nulla: lacus.
Augusti patriam prisci dixere latini
Cæsaris: imperium cui tribuere poli
Ante diu q̄ natus erat: nam fulmine tacta
Parte urbis. Vates consuluere pios
Responsum quandoq; fore: ut rerum poteretur
Ciuis in Augusto sors ita uera fuit.
Hæc eadem conferta uiris quibus oppida nulla
Clara magis: seu lex seu medicina placet.
Astrorum cæliq; uias: rerum ue tenere
Causas: cælicolum numina nosse deum

Pontifici summo tantum subiecta potitur
Iure suo:& quicquid prouenit ex aliquo.
Liberior nulla est sacræ dictionis alumna
Hac:ubi parturiens Angela te genuit.
Nomine digna suo uirguncula iuncta Ioanni
Casta quidem mitis fida,uenusta pudens.
Octo & uiginti nondum possederat annos.
Idibus Augusti dormiit alta petens.
Quinq; tamen genitis mulier prius edita partu
Hinc tu:post alius nomen aui referens.
Hinc. Bernardiuus:nata hinc cognomine primæ
Infantes pereunt tres:duo tecta colunt.
Bis duo post mensis Iacoba est tradita patri
Angela nata tibi nomina matris habens.
Corpore non alto fuerat Pater inclytus acri
Ingenio:quamuis grammata nulla sibi.
Sæpe magistratum gessit:nam sæpe Nouemuit
Electus:sæpe est missus ad ora ducum.
Iudæos pepulit Ciuis ob fœnore præssos
Constituit montem qui pietatis inest.
Lege ramen posita fieret ne fœnus ab ullo
Amplius:& pæna est omnibus inde data
Tentauit quandoq; tamen gens impia rursus
Allicere spræta religione canes.
Cõcilium petiit genitor furibundus & acer
Tum minitans clamat crimen onusq; fore.
Pro superos:Aurum tanti est:ut iura fidemq;
Dissoluat contra fasq; piumq; simul.
Hebræus sed enim romæ corruperat omnes
Vix tamen ægressus fulmine tactus obit.
Tum patrem dixere pium:miracula cuncti
Dixerunt præcibus talia facta patris.
Ex illo nemo est ausus tentare nefanda
Et magis atq; magis mons pietatis habet.
Post ubi lustra decem Genitori parca peregit
Destitit:heu pietas quid iuuat esse pium?
Impia facta uiro mortem tribuere nefandam
Etsi cultor erat maximus ille deum.
Impia fata nimis subita præcordia labe
Præsserunt:cecidit lingua Animusq; simul.

Ind oluere omnes orbati ciue benigno
Non aliter q̄ si patria capta foret.
Tu tamen ante alios luctu miserandus:& alter
Quo tibi restiterat gratius orbe nihil.
Lugebas merito charo genitore perempto
Cui fueras uita charior ipse sua.
Nam te dilexit plusq̄ pater ullus amarit
Hinc labor omnis ei non labor ullus erat.
Nec Bernardinum cura leuiore colebat
A quo:ut lædeo Castor:amatus eras.
Dum passa est Atropos sæuissima dumq; sorores
Dum licuit cælo sideribusq; frui.
Quinq; etenim lustris exacti temporis usus
Post obitum nono mense parentis obit.
Infœlix nimium Romæ sine fratre peremptus
Dum uacat inuentis Delphice Apollo tuis.
Accessit cumulus fraterna morte parentis
Iacturæ : accessit luctus & usq; dolor.
Hic opus arte fuit ne te quoq; portitor acri
Mærore affectum ferreus acciperet.
Profuit interdum sapientum uisere libros
Profuit & somno lumina mæsta dare.
Iam tibi cognomen dederit quæ causa docebo
Cum dederit primis ante Palumbus Auis.
Dum Stephanus puer esset Auus:Leuoq; lacerto
Fortior accepit quod tibi nomen inest.
Tu dexter:Natiq; tui:fraterq;:Paterq;
Sed Mancinellus dicere sicut Auus.
Angela iuncta tibi iuni post octo calendas
Atq; decem:Nono mense peregit opus.
Porphyrium genuit:quinquennem pestis ademit
Martha secunda fuit peste perempta simul.
Pindarus:& Quintus:festus quoq; te comitantur
Prisca: Aquilinus item:uel Titus astra tenent.
Ordíne cuncta modo referam quæcunq; supersunt
Vt studia ut mores:quæ tibi parca dedit.
Grammaticæ in puerum docti docuere latini
Cura tui fuerat maxima nanq; patri.
Qui rector custosq; pius Venusinus ut olim
Expulit omne nefas:contulit omne decus.

Consilio cuius ciuilia iura petisti
Ad logicam uertit post medicina uirum:
At quoniam data sunt mortalibus omnia cælo
Pierida suoluit reddere Virgo tibi.
Præteritis igitur septem ter messibus eui
In patria doctor publicus eligeris.
Verborum regimen: Variatio: Spica figuræ
Thesaurus: Flores: hic uigil ata prius.
Gymnasium post Roma dedit: Commenta Maronis
Tum Satyri: hinc flacci: Versilogumq; paris.
Pomponi hortatu Venetas deductus ad oras
Laurenti liman scribis: & inde Modum.
Somnia quis maior declaras Scipio uisus
Rhetoricenq; simul uel Ciceronis opus.
Segnis ad idaliam cauisti furta marite
Cauisti quicquid turpius esse potest.
Non Auidus rerum nisi quas natura requirit
Nemo tibi captus Fraude dolisue fuit.
Nil præter rectum placet & laudabile: quicquid
Turpe fugis: toleras qualiacunq; libens.
Hinc placidus: mitis: uerecundus: religioni
Deditus: hinc optas religione frui.
Mentiris raro: negligis conuicia magnus
Irato cedunt ira furorq; grauis.
Munere nam diuum patiens tolerare paratus
Quicquid in orbe tibi fata dedere mali.
Somni q̃ minimi curarum mole repressus
Nam tibi tu doceas uictus adesse nequit.
Sæpe necessariis caruisti: Cælius olim
Passus idem: Necnunc aureus unus adest.
Post obitum uiuens: aqua uel cibus: optima forma
Sacrorum cultus: somnia grata ferunt.
At uenus e contra nummi: uel monachus: ignis
Auspicium cornix ille uel esto malum.
Corpore non tenui nec pleno longus haberis
Nigro octoginta lumine pollicibus.
Cumq; nihil doleas sincero corpore toto
Iam decies annos quattuor inde tenes.
Mille & quingenti fiunt nunc octo remotis
A puero cicli: quem pia uirgo parit.

Sextus Alexander cleri iam pastor habetur
Post tamen Eugeni tempora lumen adis.
Hactenus ista satis: uerum si plura supersint
Adiiciam post hæc omnia: iamq; Vale.

Antonius Mancinellus amicorum filiis.

Atini sermonis elegantiã cupiẽtes q̃ facit unũ quodq; uerbũ pure & apte dici studiosi adolescẽtes: unde meli⁹ q̃ hic haurire possitis: haud facile repit᷑. Itaq; horrari: orare: urgereq; etiã p̃ceptores una debetis: ut die quoq; epitomẽ hãc nobis ĩ lr̃ario ludo legãt exponãt ĩterpræteñt. Quod si q rẽnuẽt: studiũ ipsi impẽdite. Illosq; uestri profectus inuidos credite: nostriq; inimicos laboris: atq; ex illis esse: qui contra ueritatẽ clausis oculis ubiq; latrant. Nã dicẽt aliqui epitomẽ hanc legi debere minime: q᷑ Mancinellus Laurentii documẽta corrupit. Cũ aliter atq; ille docuerit in epitome legat᷑. Ad ea: uti laurẽtii longiora p̃cepta cũ his breuioribus conferantur: respondeatur. Sic eñ inspicietur: an Mancinellus fidus in Epitome scriptor. In qua sane ad hunc ordinẽ redigẽda mensibus q̃ttuor non sine labore ingenti & tædio amicorum gratia ultro elaboraui. Iuga siquidẽ nulla detrecto: dũ studiose pubi prodesse uolo. Qua de re quæcunq; obscuriora habentur magna ex parte clarissima reddã: quod in multis ẽt feci hacten⁹. Decreui & enim latinæ linguæ maria nauigantibus latentia saxa maximamq; scopuloꝝ partem euellere: ideoq; non solum triremes: uerum baianæ cymbæ per altũ citissime nauigabunt. Scribo aũt rudibus: q᷑ multi qui didicere nunq̃ alios docent qđ nesciũt. Op⁹ ergo iis docẽdi ratio quædã & uia simplex facil᷑ lata breuis apta: decliuis potius q̃ accliuis. Illud præterea noscite. Scriptoꝝ neminem licet optimũ malignitatis dentes uitare posse. Multi eñ ad fingendũ parati: benefacta conuiciis etiã lacerãt: & quos reuereri deberẽt accusant: digni qui celenæo supplicio afficiant᷑. Verum ego maliguorũ nihilipendens latratus: ab incœpto scribẽdi tenore non deterrebor. Erunt eñ leones qui mea quantulacũq; scripta aduersus canes defendãt. Quippe nullus tam superis inuidiosus: quin ab aliquo foueatur. Valete. Datũ Venetiis idibus Martiis. M.cccc.lxxxxiii.

181

Laurentii Vallensis Epitome Portulq; elegantiæ per Ant. Mancinellum Veliternũ amicoꝝ filiis.

De litera. A:

Ab
Abs

B: cũ duab⁹ liqdis: & cũ. i. qñ fit cõsonãs adiũgi solet: ut ab lege: & ab legatis: ab literis: ab rege: ab re: ab Ioue. Abs uero cũ. t. ut abs te: abs tito. Interdũ cũ qui: ut Terentius. Abs quis homĩe beneficiũ accipere gratũ est. Hæc Lau. Tu uero de ab legito limam nostram.

Abdicare
exhæredare

Abdicare est expellere a bonis filiũ: dũ uiuit pater. Exhæredare uero post mortẽ: sed abdicare est graui⁹: quod etiam in se exhæreditatem continet.

Abigere

Abigere significat ab loco fugare atq; expellere: ut abige muscas a facie mea scribentis. Quinti. Ibo in littus miser plantibus aues abigã. Itẽ abige oues capras asellos ab hortis ab uinetis a pratis. Abigere quoq; significat furto tollere: atq; etiã latrocinio. Quintilianus. Adhuc transeuntium abacti pecorum greges sub hoc titulo defendebantur.

Abactor

Vnde Abactores uocantur pecuariorum animaliũ fures: latrunculiue. Hos quidam Abigeos uocant.

Abigeus

Vlpianus inquit. Abigei autẽ proprie hi habentur: qui pecora de pascuis uel ex armentis subtrahunt: & quodammodo deprædantur: & abigẽdi studiũ: quasi artem exercent: equos de armentis uel oues de gregibus abducentes. Cæterũ si quis ouẽ oberrantẽ uel equos in solitudine relictos abduxerit: non est Abigeus: sed fur potius.

Fur

& Claudius ait. Quantitas discernit furem ab abigeo. Nã qui unam suẽ surripuerit ut fur coercebitur. qui gregem: ut abigeus. Hic furem ab abigeo separat: ut superior fecit.

Abhorreo

Abhorreo ab hac re: idem est quod perq̃ alienus sum ab hac re: semperq; postulat huiusmodi ablatiuum. Exhorreo autem hanc rem: idem est quod expauesco: nec unq̃ iungitur ablatiuo: sed accusatiuo duntaxat. Hæc Lau. Tu uero legito limam nostram.

Abstinẽtia
Cõtinẽtia
Temperantia

Abstinentia a Continentia ita differt ꝙ abstinentia iusticia est. Continentia uero illa quæ inter uirtutes quarta numeratur quæ eadem dicitur Temperantia & modestia. est enim hæc quum a uoluptatibus nos continemus. Abstinẽtia quum abstinemus ab alienis nulli uim afferentes: nihil cuipiam eripientes. Non nunq̃ tamen indifferenter ponuntur. Verum ut sentio Continentiæ poteris dare nomen abstinentiæ: potius q̃ e diuerso. Illud enim

specialius uidetur: hoc generalius: quare rite continentia uoca/tur abstinentia.

Accæpi calamitatem dicimus: accæpi cladem: accæpi damnum: accæpi iniuriam: accæpi contumeliam: accæpi repulsam: accæpi uulnus quod nunq̃ fere aliter dicimus: non sustinui: non perpes/sus sum uulnus. Sed fere semper accæpi: nisi more poetico: ut a/pud Ouid. lib. ii. met. Nullam patiere repulsam. Et Cicero: quum dixit. In domum multiplicatam honoribus non solum repulsã rettulit: sed etiam ignominiam & calamitatem: minime contra hoc præceptum fecit. Accipio

Acceptilatio: uide fero tibi acceptum. Acceptila/tio

Accerso uel arcesso utrũq; pro eo ad uocandum: uel uoco. Terentius in and. Obstetricem accerso. Accerso Arcesso

Accipio & Sumo differunt. Vnde quodam loco Valerius max. quum de Catone censorino loquitur qui ensem de mediis hostibus recepit: ait. Vi non coactus accipere: sed sua sponte sumere ui/deretur. Quare si latine nos loqui uolumus dicamus Dominum iesum carnem quidem humanam sumpsisse: mortem uero acce/pisse. Accipio Sumo

Accessus est aditio: atq; appropinquatio: aduentus itus. Accessio adiectio atq; incrementum. Accedo enim duo significat: ut acce/de ad ignem idest adi atq; appropinqua. Et hoc calamitatibus meis uel ad calamitates meas pondus accessit idest adiunctũ est & increuit. Accessus Accessio Accedo

Accusare est uel apud iudices uel apud alium quemuis: etiam a/pud illum ipsum quem accuses significare atq; ostendere aliquẽ peccasse. Incusare uero repræhendere mores alterius & plerũq; cum quærela: q̃ ab illo iniuria sis affectus. Accusare Incusare

Accusatio: uide. Veni in opinionem. Accusatio

Aceruus minutarum proprie rerum est congeries: ut frumenti: uel leguminis: uel salis. Interdum etiam aliquanto maiorum: ut aceruus scutorum: & fere generale ad omnia est. Strues autem proprie lignorum. Strages uero cadauerum interfectorum uno in loco multitudo siue humanorum siue mutorum. Sarcina uten/silium & eorum quæ ad cultum ad ornatum & cæterum usum p/tinẽt. Res etiam nostræ domi cistis capsisq; compositas sarcinas uocamus & sarcinulas. Aceruus Strues Strages Sarcina

Acicula acus dicitur: qua mulieres utuntur ad ornatum capitis. Tu uero lector aduerte aciculam esse quoq; piscem quendam tenuem ac longum: qui acus etiam dicitur. Acicula

182

Acinus
Bacca

Acinus inter & baccas hoc interesse puto: ꝙ acinꝰ inter fructꝰ minutiores arborum fructicum ue densius nascitur. Baccæ uero dispersius & rarius. Inter acinos enim numerantur uuæ grana hederæ grana sambuci tribuli: mali punici grana. Addo etiam morum & quicquid iis est simile. Inter baccas uero fructus lauri: fructus oliuæ: corni: loti: myrti: lentisci: similumqꝫ. Nonnunꝙ Acini & baccæ indifferenter ponuntur: ut Verg. Sanguineis æbuli baccis nimioqꝫ rubentem.

Acta
Gesta

Acta & gesta hoc differunt: ꝙ gesta sunt in administratione magistratus: & in rebus maioribus: & ad rempublicam uel ad plurimos spectantibus: ut gesta alexandri: gesta Pompei. gesta Cæsaris. Acta uero ēt rerum priuatarum: & minorum ac familiarium.

Actor
Orator

Actor dicitur orator: qui agit causam: quiqꝫ gestum uultus & corporis agit. Vnde tum ipsa pronunciatio: tuꝫ oratio quæ habetur tum oratio scripta: actio appellatur. Iteꝫ actor dicitur comœdus & Tragædus. i. istrio qui agit gestus in scæna: & partes comœdiæ actus dicuntur. Auctor est tanꝙ factor: hinc & poeta & quisqꝫ alicuius operis conditor auctor dicitur & ille qui fecit aliquod opꝰ: qui egit bellum: qui egit pacem: auctor est operis: auctor est belli: auctor est pacis.

Actus
Auctor

Actus
Actio

Actus & actio idem sunt: sicut Satus & satio: cultus & cultio: motus & motio: nisi ꝙ dicimus actionem causarum nō actum. Actū comœdiarum: non actionem.

Actum est

Actum est: semper in malam partem accipitur: ut actū est de rep. i. respublica extincta: desperata: perdita est.

Ad diem

Ad diem non uenit. uide diem.

Addicere
Addictus

Addicere est in auctione id est uenditione quæ publice fit uendere. Inde addicti apud ueteres dicebantur: qui prætoris pronunciatione ac iussu: cum soluendo non essent creditoribus uendebātur: & addictus morti destinatus dicitur. Cicero libro. iii. off. Etiā qui morti addictus esset: paucos sibi dies commendandorum suorum causa postulasset.

Adeo

Adeo significat ualde: ut Teren. Iuuenem adeo nobilem: significat etiam intantum: sicut Vsqꝫ adeo. Vsqꝫ eo.

Adiectiua

Adiectiua magis infinitū siue actiuū siue passiuū postulāt. substātiua gerundiū genitiui casus: ut tu es dignus habere opes: & es dignus honorari. Tu es lætus me bene ualere: & tu es lætus me honorari. Tempus est gaudendi: locus est expostulandi: commoditas ē alloquēdi. Participia autē & multa adiectiua ab uerbis deri-

Participia

uata utranq; formam sibi uendicant. Sed participia iuncta infini/tis dicuntur seruare uim participiorum. Iuncta gerundio: uim nominum: ut Timens nauigare: & nauigandi. Cupiens discere & discendi. Doctus peritus promptus consuetus cantare: & cantandi. Timidus cupidus auidus nauigare & nauigandi.

Ad me spectat. i. ad me pertinet: ad mortem spectat. i. quasi respiciendo tendit. Cicero lib. iii. off. Si ad extremum ad perniciem patriæ res spectabit &c. Quinti. Et quod ad pessimum spectat euentum miserabilis sis oportet: ut amator esse uidearis. — Ad me spectat

Admoueo manum appono manum: amoueo manum. i. remoueo. Adorare ab oro qđ est ore præcor cōponit̄. Supplicare a plico φ genu poplitemq; aut ceruicem plicamus: quum a potentiore aliquo magnum quid præcamur. Et tamen adorare sine ore hoc est sine uoce fit: non sine plicatione genuum & gestu corporis: non sine ore ac uoce. Hinc est quare supplicare tantum homini datur. Supplicare sine præcatione genuum & gestu corporis. Adorare etiam mutis. Vnde Elephas & phœnix & alia quædam irrationabilia solem adorare dicuntur: nosq; rebus mutis & sensu carentibus non supplicamus: sed adorationis honorem exhibemus: ut regum statuis: signis: uestibus: literis: aliisq; similibus. Et præcipue imaginibus picturisq;: tum dei: tum sanctorum: tum ipsius etiam crucis: quam sapientes adorant: stulti etiam orant: Quod de cruce: item etiam de sudario dico: cæterisq; similibus. Idem de reliquiis sanctorum: quorum corpora præsentia adoramus: animas uero absentes oramus. Si quid autem ad hæc multa quæ uidemus dicimus: salutatione utimur: non præcatione. Quale est salue sancta crux. — Admoueo / Amoueo / Adorare / Supplicare

Adsum tria significat. Primum: præsens sum: ut adsum pugnæ: & in pugna. Secundum: faueo præsidioq; sum. Vergilius. Modo iupiter adsit. Tertium est aduenio. Vergilius. huc ades: o formose puer. — Adsum

Ad summam & in summa: idem est quod deniq; seu breuiter. Quintilianus. In summa non recedo: fas est mihi inuitis etiam parentibus pie facere. Cicero de offi. Ad summam ne agam de singulis. Quinti. in hunc sensum ut solet semel: ut ibi. Vt semel omnia complectar. In eundem sensum accipit breuiter: ut in geminis languentibus. Breuiter tamen crudelitas explicanda seuitia est. Ad summum uero refertur ad numerū. Cicero pro milone. Vnus aut ad summum duo inuenti sunt: qui milonis causam non probarent: idest non plures q̄ unus aut duo ex pluribus. — Ad summā / In summa / Ad summū

183

Ad tempus Ad tempus duobus modis sumitur. Vno ad conditionem tem/
poris: necessitatem: opportunitatem. Cicero pro Milone. Quam
ad tempus aptæ simulationes. Altero ad spatium temporis: ut si/
lebo ad annum: latebo ad tempus. i. usq; ad annum: et usq; ad tem
pus quoddam: uel in tempus: nam sæpe subintelligitur usq;.

Aduentare Ventitare Victitare Aduentare est proximum iam esse ueniendo. Ventitare uero est
frequenter uenire. Victitare autem significat non frequenter ui/
uere: sed uesci & quasi uictu uti: ut sarmatæ uictitant lacte.

Aduersor Auerso Aduersor tibi: sum tibi contrarius: auerso te significationem su/
mit a gestu: quotiens ab aliqua re quam detestamur: uultum a/
uertimus.

Aduersus Auersus Aduersus oppositus opposito pectore atq; obiecto: auersus terga
ostendens. Vnde illud tullianum: & aduersus & auersus impudi/
cus es.

Aduerto Auerto Aduerto oculos mentem ue aliquo. i. oculos mentem ue conuer
to: auerto oculos aut mentem. i. alicunde conuerto oculos aut
mentem.

Aduocatus Patrono Aduocatus & patronus sic differunt: q illud generalius nomen
est: q̃ hoc. Vt non tantum significet eum qui alterius causaʒ agit:
siquidem quicunq; adest alteri in causa officii gratia aduocatus
appellatur: etiam si nihil dicat: neq; agat: sed qui tantum paratus
sit defendere: ut Terentius in eunu. Tu abi atq; ostium obsera in
tus: dum ego hinc transcurro ad forum: uolo ego hic adesse no/
bis aduocatos in turba hac. Patronus autem proprie est qui agit
causam: sed accusati non accusantis: & patrocinari dicitur tam uer
bo q̃ facto. Est autem imbecilliorem protegere; a quo fit patro/
cinium. Patronus etiam dicitur respectu liberti.

Ad uotum Ex sentẽtia Ad uotum: & ex sententia aliquid habere: in eadem fere significa
tione dicitur licet illud uideatur affectus cuiusdam esse: hoc ratio
nis. Quint. habes ne uxorem ex animi sententia? Et alibi: & ad
omne uotum fluente fortuna lasciuit ocium.

Adulari Adulari est inseruire & captare: ut fauorem emereamur quo quo
modo: uel uoce: uel gestu. Tractum est a potudulos: quod est ser
Assentari uus. Et sane adulari seruile est: non liberale & ingenuũ. Assenta
ri uero est insidiose & conciliande alicuius utilitatis gratia effusi/
Blandiri us & plerumq; falso quempiã laudare. Blandiri autem ad tactũ
pertinet: & per abusionem ad alios sensus: non nunq̃ etiam ad a/
nimum. Quinti. Blandiar iudices paulisper calamitatibus meis.

Adulteriũ Adulterium: uti Papinianus inquit: proprie in nupta committi/

tur. Stuprum uero in uirgine uidua ue committitur. Hæc ille & plura. Tamen non rite iurisconsulti excipiunt stuprum a nupta. Cum etiam in quotidiano sermone sic loquamur. Vnde est apud Quinti. Vxor marito dixit appellatam se de stupro a priuigno. Item alibi. Quare ego ita sentio. Stuprū esse coitum le ge uetitum qui duplex est. Vnus cum nupta: aut cum puero: aut cuꝫ sanguine coniunctis: aut cum sanctimonialibus: quāq̄ hæc duo posteriora potius appellamus Incestum. Alter quum uim afferimus cuilibet personæ etiam ancillæ. Vnde stuprare dupliciter accipitur. Stuprum | Stuprum duplex

Aedes in plurali pro domo accipitur: in singulari nūq̄. In singulari uero & plurali pro templo. Dicem⁹ itaqꝫ pro templo: duas tres quattuor deorum ædes: duas sacras ædes: pro domo binas ternas quaternas quinas priuatas ædes. Aedes

Aediles a sacris ædibus dicti sunt: quibus curandis præpositi erant. Aediles

Aeditui ab ædibus sacris quas tenentur appellati sunt non a priuatis. Aeditui

Aedificare magis ad domos hominum spectat: q̄ deorum: nec domos tantum uerum etiam naues. Aedificare

Aeger pedibus: & pedibus ægris dicitur. Salustius. At ex altera parte. C. Antonius pedib⁹ æger in prælio adesse nequibat. Cicero Quintilianusqꝫ dixissent pedibus ægris. hæc Lau. Ego addam Valerium maximum lib. v. dixisse: pulsu uenarum competit cui⁹ morbi æger esset. Aeger

Aegrescit. i. ægrior fit. Vergilius de turno: cuius augebatur ægritudo ad latini salubria consilia: ægrescitqꝫ medendo. Aegresco

Aequalis: & æquabilis pro pari accipiuntur: ut in illo. sint pares in amore & æquales. Cicero. Nos ius æquabile ꝙ aliquid utilitatis haberet accæperat. Iterum. Et uox reducitur in sonum quendam æquabilem atqꝫ constantem. Aequalis etiam sæpe accipitur pro coætaneo siue coæuo. Vergilius. Aequalemqꝫ ab humo miserās attollit amicum. Aequalis | Aequabilis.

Aerarium repositorium æris. i. nummorum: similiumqꝫ rerum preciosarum atqꝫ opum. Aerarium

Aestimare est considerare. Existimare iudicare. Itaqꝫ prius rem æstimamus: deinde qualis sit existimamus. Cicero in uerrinis. Expendite hæc atqꝫ æstimate. Vnde dictum: æstimare pro taxare ab æs æris: & Timi græce quod est pretium latine. Aestimare | Existimare

164

Ouidius libro tertio de tristibus. Quod quicunq; leget: si quis leget: æstimet ante. Compositum quo sit tempore: quoq; loco.

Affatim — Affatim idem est q abunde.

Affectio — Affectio est animi & corporis ex tempore aliqua de causa mutatio: ut lætitia: cupiditas: metus: molestia: morbus: debilitas: & alia quæ in eodem genere reperiuntur.

Affectus — Affectus proprie apud nos dicitur quod græci uocant pathos: ponitur etiam sæpe affectus pro affectione.

Afficio — Afficio: uide facio tibi iniuriam.

Affore — Affore ut alia composita a fore: fere nuda ponũtur sine nomine & sine participio. Vergilius. Affore cernetis. Statius tamen libro. i. th. uidetur accipere pro significatione præsentis. Sensit manifesto numine ductos affore: quos nexis ambagib⁹ augur apollo portendi generos uultu fallente ferarum ediderat.

Defore / Confore / Profore — Defore Marcus Tullius: Verum arbitrabantur: non defore qui illam restituerent. Confore & Profore apud comicos. Horatius item. Quæ nocuere sequar: fugiam quæ profore credam id est profutura esse.

Age / Agite / Agedum / Agitedum — Age singularem numerum desiderat: agite pluralem. Agedum uero non singularem tantum: sed etiam pluralem: & in carmine & in prosa. Tu uero lector aduerte dici etiam agitedũ: sed in plurali semper. Liuius. li. vii. Agitedum ite mecum.

Agere & habere grãs / Referre siue reddere gratiam uel gratias / Ago grates — Agere gratias est uerbo. Habere gratias est animo: quũ memorem accepti beneficii mentem animumq; habeo & inuicẽ gratificandi uoluntatem. Referre siue reddere gratiã uel gratias: utrũq; enim dicitur: est facto & dicto. Nam dicendo non nunq̃ prosumus æque atq; faciẽdo. Dicim⁹ itẽ ago grates: sed sæpius apud poetas: qui necessitate uersus agere gratias dicere non possunt: Cicero libro sexto de rep. Aliquandoq; post inspexit ad *cælum*: & grates inquit tibi summe sol ago: uobisq; reliqui cælites.

Agere delectum — Agere delectum: uide Deligere.

Agere / Ferre / Portare — Agere ducere est. Vnde Caius inquit. Ferri proprie dicimus quæ quisq; corpore suo baiulat. Portari ea quæ quis iumento secum ducit. agi ea: quæ animalia sunt. In hoc ipse Caio assentior: ni q portare est etiam suo corpore iterdum etiam magis q̃ ferre. Therentius in and. quo puerum portas? Hora. Ne forte sub ala fasciculum portes librorum ut rusticus agnũ. Agere autem nõ uno modo dicitur. Sed de uno tamen non tacebo. Martialis. li. i. ep. Semper agis causas: & res agis attale semper. Est non est quod agas attale semper agis. Si res & causæ desunt: agis attale mulas.

Attale ne quid agas desit: agas animã. Cælius ad Ciceronẽ. Hortensius quum has literas scripsi animam agebat. i. expirabat.

Age uero: sane uero. Enĩ uero. Iã uero. at uero. dicitur. age autẽ Sane autem: Enim autem. Iam autem: at autem non dicitur. hæc Lau. Tu uero in nostra lima leges. Iam autem recte dici. Age uero

Agricolare. Optima res est agricolare recte dicitur: optima res est agricolandi: dicitur non recte quia sic illud resoluitur: agricolare est optima res: hoc resolui sic non potest: agricolandi est res optima. Agricolare

Aggregabo te illis: uulgo dicim⁹: & cicero ait aggregare te soleo in numerum nostrum. Aggregabo

Albani ex oppido alba ĩ latio. Albenses ex oppido alba ad lacũ fucinum: qui a quibusdam albani dicuntur. Albani Albenses

Aliquis. Quisquã. Quispiam. Vllus. idem significant. Vllus tamẽ quodammodo claudicat: nec fere citra negationẽ: quasi citra baculum ingredi potest: nisi interrogatiue: ut uocat me ullus? aut subiunctiue: ut si ullus me uocat. Nunq̃ plane: affirmatiue: sicut illa superiora. Aliquis Quisq̃ Quispiam Vllus

Alleuo: uide leuo. Alleuo

Alludere est: quũ aliud dicim⁹ ad aliud latẽter referre sententiam. Vt Virgilius. Actiaq; iliacis celebramus litora ludis. Dum. n. narrat ludos æneæ alludit ad augusti uictoriam: quam contra antoniũ in his locis potitus est. Alter de duobus dici: alius de multis notum est omnibus: licet non omnes recte utantur. Macrobius in sat. Cum igitur asseuerimus quattuor in corpore fieri digestiones: quarũ altera pendet ex altera: dicendum erat: quarum alia pendet ex alia. Plynius quoq; inquit de formicis. li. xi. Quam ex aduerso conuehunt altera alterius ignara. Quare dicam⁹ aliquãdo sic loqui esse permissum. E diuerso non nunq̃ de duobus dicimus alius: nec dicere alter possum⁹: ut dubitatur uter excellat. Salustius an liuius: & alius alium præponit: non autem alter alterũ. Aliquando accipitur alter pro secũdo ex duobus pluribus ue: ut unus alter tertius quartus. & hic est alter annus belli punici. i. secundus annus ab origine belli. Ego altero mense repudiaui uxorem. i. secundo mẽse a ductione uxoris. Alludere Alter Alius

Altilis auis. altilis piscis altilis quadrupes: qui sagina altus siue alitus est: atq; saginatus. Altilis

Aluearium tam & si potest dici locus ubi sũt aluei apum: tamen potius accipitur pro copia alueorum eodem in loco collocatorũ ac mellificantium. Aluearium

Amamus inter nos: amatis inter uos: amãt

185

inter se. Non autem amamus nos inter nos &c. Cicero ad fratrẽ. Pueri ualde inter se amant.

Amare
Diligere
Adamare

Amare plus est q̃ diligere. Cicero ad brutu𝔷. Sic igitur facies & me aut amabis: aut quo contentus sum diliges. Adamare est amatorie amare: ut Quint. Omnes mares liberos suos tanq̃ adamauerint amant.

Amator
Amicus

Amator in malam partem: amicus in bonam accipitur. Terentius. Here putaui hunc pamphilum amicum: amatorem uirum. Vbi ne putares amicum accipi in malam partem: adiecit amatorem. Sed apud prosam hoc obseruatu𝔷 semper inuenies: apud poetas fortasse non semper.

Amatoriu𝔷 genus

Amatorium genus ueneni amorem uel insaniam ingerentis.

Ambitio
Ambitus

Ambitio in animo est: ambitus in actu: nam qui præter modu𝔷 cupit: aut honores: aut laudem: ambitione peccat. Qui uero dilargitur pecuniam suam aut populo muneribus ludisq̧ blãditur: aut cæteris artibus: quæ legitime non sunt: ad publicos honores tendit ambitũ cõmittit. Cuiꝰ similis quã hodie simoniã uocant a simone mago: nisi ꝙ hanc tantum in rebus sacris uolunt esse.

Ambitus ab ambio uenit: illa autẽ omnia: quæ ambitꝰ facit: ambitio facere compellit: a qua ambitiosi dicuntur: non ab ambitu.

Animans substãtiuu𝔷

Animans generis ẽ fœminini: ut Cicero. Requirat atq̧ appetat Ad quas se applicet sui generis animãtes. In plurali tamen etiam neutri generis inuenitur: non nunquam in singulari.

Aĩaduerto
Punio

Animaduerto in te: est punio te: animaduerto te: id est intueor. Punire autem est quorũcunq̧ siue iure: siue iniuria. Animaduertere est eius qui in alterum habet potestatem ordine ac rite. i. cũ animaduersione punire. Sed hoc modo refertur ad personas: animaduerto uero te pro intueor: ad rem & ad personã referri põt.

Animosus & alia ĩ osus

Animosus. i. habens in se uehementiam ac copiam animi: sic ingeniosus seditiosus & similia in osus: a nomine descendentia.

An
Aut

An & aut coniunctiones sunt. Quint. inquit. Male tamen interroges: hic aut ille sit: sed pleriq̧ multis ia𝔷 sæculis peccauerunt ac peccant. Si diligentius aduertissent: non in aut sed in an interrogationem consistere depræhendissent: ut apud Ciceronem: An uero romulus ille: aut pastores: aut conuenas congregasse: aut sabinorum connubia coniunxisse: aut finitimorum uim repræssisse æloquentia uidetur. Non est hic multiplex interrogatio: qua si de horu𝔷 singulis interrogetur: sed duprex sic: nũquid romulus hæc omnia fecit æloquentia: an non fecit.

Anniculus

Anniculus puer: annicula puella: anniculum iumentu𝔷: hoc est

unius anni:sicut bimus bima bimum id est duorum annorũ. Tri mus trima trimum trium annorum: Quadrimus.a.um.quattuor annorum & non amplius. Nec de animalibus modo sed de inanimatis:ut anniculum uinum:bimum oleum. Bimus Trim⁹ Quadrim⁹

De pueris tamen magis loquimur per diminutiuũ bimul⁹. Trimulus quadrimulus:quia intra hos annos adhuc parui sunt.

Annona:uide penu. Annona

Annuus eodem modo dicimus:quo diurnus: spatium diurnũ: spatium annuum. Vnius diei. Vnius ue anni:annuus quoq; quo modo. Annuus Diurnus

Quotidianus:febris quotidiana est: quæ singulis diebus uenit.& annua sacra.i.quæ fiunt singulis annis. Quotidianus

Annuatim aduerbium est ab anno:quo plinius lib.ii. utitur: dicens herodoto teste.Qui tradit singula milia talentum annuatiũ thuris pensitasse arabes regibus persarum. Annuatim

Antehac.i.ante hoc tempus. posthac.i. post hoc tempus. Antehac Posthac

Ante lucem dicimus si diliculum significamus. Nanq; ante diẽ pro ante tempus dici solet. Vel ante sextum calendarum nouembrium id est sexto die ante calendas nouembris. Dies autem pro tempore semper est.f.g.ut ipsa dies facit hominem prudentem. Vnde pedianus uult fieri Dieculam pro paruo tempore. Ante lucẽ Ante diem

Antiqui senes uocantur quantum ad priuatam ipsorum uitam ꝙ usq; ad senilem ætatem uixerunt. Veteres quantum ad publicum tempus.ꝙ alia ætate uixerunt:etiam si ad senium non peruenerint. Vnde quidam minores fuerunt seniores ueteribus. Antiqui utriq; dicuntur:sed magis ueteres q̃ senes. Antiqui Veteres

Antoniaster & fuluiaster.i.ãtonii & fuluii imitator. In aster enĩ huiusmodi nomina imitationem potiusq̃ diminutionem significant.Surdaster autem & recaluaster diminutionem significant. Surdaster enim non plane surdus est:sed ut sic dicam surdulus.& Recaluaster qui fronte calua est non toto capite:quasi recaluatulus:quod est diminutiuum. Antõiaster & alia in aster

Apertile latus:quod apertum est.ouidius de trist. Aspicis a dextra latus hoc adapertile tauri.Tu tamen uideto in lima nostra. Apertilis

Apiastrum: Mentastrum:id est apium & mentam imitans : ea enim quæ faciunt in aster imitationem potius significant q̃ diminutionem:ut oleaster pinaster:imitans oleaũ & pinum. Videto tamen limam. Apiastrum Mentastrũ

Apparare:& p̃parare ita differũt:ꝙ p̃parare ẽ antea pare: quæ si Apparare Præparare

bi utilia sunt: aut fore credit. Apparare ad dignitatem quandam ac uerius pompam. Ideoq; oratores præparant quibus obtinere causam possunt: ac proemium apparatum reprehenditur: q; plus pompæ atq; ostentationis habet q̃ utilitatis habere uideatur. Apparatus autem uidetur significare utrunq;: ut apparatus belli: q̃si præparatio.

Apparatus

Appendere A ppendere idẽ est quod suspendere: ut appendi uuas. Item ad lancem statheram ue ponderare. Cicero in antonium: ut iam appendatur pecunia non numeretur. Perpendere est exacte ponderare atq; examinare. Ci. Quid in amicitia fieri oportet: quæ tota uirtute perpenditur. Expendere eiusdem fere significationis est. Idem in Verrem. Deinde hæc expendite atq; æstimate. Impendere autem ab impendeo est supra caput iamiam casurum pendere: ut nubes impendent.

perpendere

Impendere

Appeto A ppeto cum affectu. Expeto cũ ratione: appeto qualiacunq; Expeto honesta: planeq; bona inde deriuatur appetitus: qui immensa & immoderata cupiditas dicitur.

Appetitus

Apud A pud te: & penes te differunt. Vt ẽm Vulpianus ait. Penes te amplius est: q̃ apud te: nam apud te est: qualitercũq; a te tenetur. Penes te est: quod quodammodo possidetur. Nonnunq̃ etiam loco seruit. Cicero ad her. Sed penes scænam. i. apud scænam.

Penes

Aquatilis A quatile animal in aqua degens dicitur.

Aquosus A quosum quod habet in se uehementiam: ac copiam aquæ.

Aratõ: & nõmina in io A ratio non actionem modo: sed rem etiã ac corpus significat: sicuti omnia in io: a supinis profecta: ut possessio sessio. Cice. in philip. hæ quondam arationes campani & leontini agri populi ro. patrimonio grandi fere & fructuose ferebatur. i. hi agri ad arandum idonei. Idem in eisdem: quid possessiones datas quid ereptas proferam. Idem de oratore. Tot locis sessiones gymnasiorum. i. tot sedilia. Ea tamen quæ sunt. In us pro personis accipi solent. Conuentus enim non est conuentio: sed homines qui in unum locum conuenerunt. Consessus non est consessio: sed homines uno in loco considentes.

Noĩa in us

Conuentus

Consessus

Argẽtaria A rgentaria locus argentarii; quod nomen quidam pro artificio accipiunt.

Argentari⁹ A rgentarius aurifex: qui idẽ est artifex: atq; ita est ĩ hieremia. Titus autem liuius: Cicero: Quintilianus: cæteraq; omnis antiquitas pro his accipiunt: qui uulgo campsores dicuntur: non illos dico minutos qui Nummularii & Mensarii a nobis: Colyuistæ a græcis dicuntur qui iidem trapezitæ uocari possent: Nam Coly-

uiſtæ trapezas habent . ſed plautus in curculione Trapezitam &
argentarium pro eodem accipit.

Argutus qui eſt acuta quadam & accurata ſolertia quaſi acu/ Argutus
te arguens & ueſtigans:non autem ab altero acute intellectus &
ueſtigatus.

Armarium ubi reponuntur libri:cæteraqꝫ huiuſmodi. Armarium

Armentum:uide Grex. Armentum

Armamentarium ubi reponuntur armamenta & arma. Armamen/

Armiger eſt qui in prælio gerit tela domini ſui: ut ſcutum & tarium
arcum:ut lanceam & cætera huiuſmodi. Armiger

Arundinaceus ex materia arundinis. Arũdinace⁹

Aruum ſementi datur. Saluſtius. Quia numidæ pabulo peco/ Aruum
ris magis q̃ aruo ſtudent.

Aſciſcere eſt remotum aliquid quaſi ſcite uocatum capere. Ci/ Aſciſcere
cero de oratore . Expertes eſſe prudentiæ: quam ſibi aſciuerunt. Deſciſcere
Deſciſcere eſt ab imperio ductuqꝫ alterius ſe ſubtrahere:ut mili /
tes ab duce:populi ab domino. Conſciſcere fere ad mortem per/ Cõſciſcere
tinet:ut mortem ſibi ipſe conſciuit:

Aſcriptitius homo: qui ad aliquam rem aſcriptus eſt . Aſcribi Aſcribere
ſe in eam ciuitatem uoluit inquit Cicero pro archia Et pro eodẽ Aſcriptiti⁹
Cum fuerit in aliis quoqꝫ ciuitatibus aſcriptus. Ideꝫ in philip. Tu Aſcriptus
uero aſcribe me ĩ talem numerum. Idem pro rabirio. Si quis hũc
repræhendendum putat aſcribat ad iudicium ſuum : non modo
meam ſed huius etiam ipſius qui commiſit ſententiam. Item cõ/
tra rullum. Illum ſibi collegam aſcribes. Tibi hoc aſcribendum ẽ
id eſt tribuendum & imputandum.

Affectari.uide Deduco. Affectari

Aſſeuerare eſt inter ipſa argumenta probationeſqꝫ admiſcere Aſſeuerare
uim animi:motumqꝫ. Quod declarat Quintilianus:quum inquit
Altera ex aſſeueratiõe probatio eſt. Ego hoc feci tu hoc mihi di/
xiſti: & o facinus indignum. Et alibi. Cum præſertim quorundaꝫ
probatio ſola ſit in aſſeueratione & perſeuerantia.

Aſſidere:uide Sedere. Aſſidere

Aſſumere eſt multum & pene nimium ſibi tribuere. Cicero in Aſſumere
off . Si id mihi aſſumo:uideor id mihi meo iure quodammodo
uendicare.

Aſſurgunt ſani ut ſtent:aut ut obuiã eant: aſſurgunt ægroti ut Aſſurgere
ſedeant:aut ut cubito innitantur. Vt aduenienti magiſtratui om/
nes aſſurgimus.

Aſt pro at:oratores non utuntur. eſt enim poetarum. aſt nanqꝫ Aſt

187

longa est.

At — At adiungitur quomodo sed cum tamen; licet alterum eoru℥ sufficeret. Significat At nonnunq̃ idem quod saltem:ut in illo Virgiliano. At mesapus erit.

Atramentarium — Atramentarium uasculum quod continet atramentum.

Auctio — Auctio est uenditio quædam in̄ publico ac loco cælebri: & hinc

Auctionari — auctionari publice & fere sub hasta uendere.

Audiendus — Audiendus non est:idem est q̄ audiri non debet.

Audio Exaudio — Audio & exaudio indifferenter ponuntur;pro duplici significatione. Vna pro eo quod est auribus accipio. Altera pro eo quod est audita petenti concedo:ut uisa sum audire uocem militis. Et uox quoq; per lucos uulgo exaudita silentes. Item audiit & cæli genitor de parte sinistra Intonuit leuum. Et nulli exaudita deorum Vota precesq; meæ.

Auditoriu℥ — Auditorium locus ubi audimus præceptore℥ aut orantem nõ in uera causa:siue opus nouum recitantem aut si quid simile est: uel ipsa turba atq; ipse cœtus auditorum.

Audiui te — Audiui te ut cæteros affuisse in prælio.i.audiui te affuisse in p̄lio:ut audiui cæteros affuisse. Audiui uero te affuisse in prælio ut cæteri:subintelligitur audierunt.

Auis Volucris — Auis est:quæ oua parit: pennisq; est prædita præter unum uespertilionem qui utroq; caret: quattuorq; pedes habet. Volucris est quæcunq; uolat:nec auis solum,sed illæ bestiolæ quoq; minutiores:ut apes uespa culex musca cicada &c.

Auricula — Auricula chartilago illa est circa aurium concauitatem.

Ausculto — Ausculto te:audio te:ausculto tibi optempero tibi. Sũ audiens te q̄ te audio. Sum audiens tibi:q̄ tibi obedio.

Auspex Pronuba — Auspex dicebatur:qui p̄erat nuptiis cælebrandis:qui auspiciu℥ pro nuptiis capere solebat adhibebaturq; hic ꝑ parte mariti. Pronuba uero quæ præerat nuptiis cælebrandis pro uxore. Aliquando etia℥ magis proprie pro eo qui dux militiæ ẽ:ut primo car. horatius. Nil desperandum teucro duce & auspice teucro.

Auspicium Auspicari — Auspicium est uel a pastu auium:uel ab inspectione auiũ. Sed quia consul anteaq̃ iret in expeditionem capiebat auspicium:hic factum est ut dicam⁹ auspicia ducũ atq; principum:quæ a solo duce capiantur:& hinc auspicari nõ modo auspiciũ capere:sed etiam incipere: nec in bonam tantum partem quod frequentissimum est:uerum in malam quoq;:ut apud pli. At homo infœliciter natus manibus pedibusq; deuinctis: animal cæteris imperaturum a suppliciis uitam auspicatur. Dicimus præterea haud auspicato

me huc attuli:id est non fœliciter:quasi auſpiciis repugnantibus. Auſpicatus
Item inauſpicata bella id est īfœlicia. auſpicata uero fœlicia. Quī Inauſpicat⁊
tilianus de achile. Aut principem græciæ uirum in ultionem in/
terfecti amici ī auſpicata bella geſſiſſe. Et alibi. Itaq; ut apud illos
homerus: ſic apud nos Vergilius auſpicatiſſimum dederit exor/
dium.

Autem:uide uero — Autem

Autorare:uide in lima. — Autorare

Auxiliū do:feroq; dicimus. Opem do non dicimus ſed fero. — Auxiliū do

Axilla diminutiuum eſt ab ala: ſicut maxilla a mala. — Axilla

De litera. B.

Baculus diminutiuum habet bacillum. Cicero libro ſecūdo de finibus Bacillum aliud inflexum aliud ita natum. Reperitur tamen primitiuum & in neutro: ut apud Ouid. li. xv. met. Eſſe ſolet baculumq; tenēs agreſtæ ſiniſtra. — Baculus Bacillum

Baccæ & acini quo differunt uide acinos. — Baccæ

Beatus qui rebus omnibus ad uitæ uſum ornatumq; ſpectantibus abundat. itaq; locupletes ſane hōīes beatos uocamus. Fœlices omnium bonorum compotes ſunt. — Beatus Fœlix

Bellum eſt tum ipſa pugna:tum totum tempus quo in militia ſumus quā illiterati guerram uocant. Prælium ipſum tantūmodo armorum certamen. Nam & pugna certamenq; etiam citra arma fit. Interdum etiam nudis uerbis. — Bellum Prælium

Bene mecum agitur:idē eſt quod in bona cōditione ſū. Idem præclare tecum agitur. Optime cū illis agitur. Melius cū hominibus ageretur ſi paruo contenti eſſent. Ita male mecū agitur: ac peius incommodiuſue:& peſſime. Nonnunq̄ etiā actiue. Valeri⁊ maximus li. v. Bene egiſſent athenienſes: cū miltiade &c. Actū eſt ſemper in malam partem accipitur: ut actum eſt de rep. i. reſpublica extincta deſperata perdita eſt. — Bene mecū agitur — Male mecū agitur — Actum eſt

Bene habeo:bene habes: id eſt bene ualeo: bene uales. — Bene hēo

Bene nōnunq̄ ꝓ ualde: ut cicero hētis orōēs bene lōgā. Quintilianus. Bene ſudantes: beneq; comitati per forum reducuntur. — Bene pro ualde

Beneficiarius qui beneficium accepit. — Beneficiarius

Benedico unius uocis datiuum poſtulat: ſicut Maledico: more tamen græcorum hoc tempore præter naturam ſuam dedim⁊ his uerbis accuſatiuum. — Benedico Maledico

Benedico autē duarum uocū & aliud ſignificat: & aliter regit.

Betaceus — Betaceus ex materia betæ.

Bimus — Bimus bima bimum idest duorũ annorum. Vide Anniculus i

Bonus / Bonitas — Bonum generale nomen est: honesta pariter atq; utilia cóple/ctens: ut bonum animi: bonum corporis: bonum fortunæ. Boni/tas uero non ut multi opinantur idem utiq; quod bonum hone stum: sed idem quod benignitas: a primo fit bonus uir: bonus ser uus: bonus iudex. i. iustus & exequens officii sui. ab hoc bonus pa ter: bonus dominus: bonus deus: bonus æneas: hoc est benignus & clæmens.

Bucca — Buccam & buccas pro eodem accipimus. Oratores frequenti/us in singulari. Vnde illud usitatum: dicam quicquid in buccam uenerit: idest in os: sed non labra: ut uulgus existimat. Quintilia/no probante: quia ait. Ore enim magis q̃ labris loquendum est.

Os — Os autem est ipsa concauitas unde uox prodit: non oram labro/rum. Etenim iuuenalis quum ait: bucca foculum excitat: non de extremitate oris: sed inferiori parte dixit: quæ inflari solet uen/tumq; concipere. Et iterum de Tubícinibus loquens. Notæq; p oppida buccæ: de illa informi utrinq; inflatione intellexit tubam inflantium: non de labris quæ latent: quum tuba canit. Nam ho ratius quoq; quum inquit. Vt iupiter ambas inflatus buccas: non de labris locutus est quæ inflari non possunt. Quod plautus aper tius docet. Nescias utrum maiores buccæ an mammæ fient. Et plinius inquit. Buccarum sinus. Item buccarum immanitas.

Burdo — Burdo: uide Mulus.

Blandiri — Blandiri: uide adulari.

Bractea / Lamina — Bractea tenuis est & sua sponte plicabilis: ut ex auro: argento: aurichalco. Lamina uero crassior est: tam ferrea tam ærea plum/bea: stagnea q̃ aurea argentea: electrea: aurichalcea: nec crepitat ut bractea præ tenuitate. Interdum tamen ita tenuis est bractea ut crepitare non possit: ut illa ex qua fit aureatura. Hæc lau. Tu uero inde etiam in lima nostra.

De littera. C.

Celebs / Celibatus — A elebs non tam qui caruit semper uxore: q̃ qui nunc ca/ret: & inde cælibatus.

Calamarius — Calamarium quidam usurpant pró theca calamaria: in qua calami reconduntur. Sed quia hoc tempore pleriq; pen/na scribunt: potest etiam dici pennarium nisi malímus appellare thecam pennariam: ut thecam calamariam: & thecam griphiari/am.

Calcaria — Calcaria ubi calx coquitur.

Calcearium pro calceis:ut cibaria pro cibis. Calcearius
Calet idem quod calidus est. Cibaria

Calescens pro calefiens: q̃q̃ ne in simplici quidem suo reperi/tur fiens nec quod ab hoc formaretur fiendum. Calet Calescẽs

Calumniari est falsa crimina intendere. Præuaricari uero uera crimina abscondere. Tergiuersari in uniuersum ab accusatione desistere. Ita martianus scribit. Quia ait accusatorum temeritas tribus modis detegitur & tribus pœnis subiicitur: aut enim ca/lumniatur:aut præuaricatur:aut tergiuersatur. Calumniari est &c. ut supra. Calũniari Preuaricari Tergiuersa/ri

Cameli significatio non modo ad marem fœminamq; perti/net:ut passer:ut aquila: sed cum genere fœminino non nunq̃ iun gi inuenitur camellos fœtas:quale est bos:ut apud Verg. Ille me as errare boues. Camelus

Camparius custos exercitor ue campi.

Campus est planicies terræ ampla & grandis: ideoq; spatiose plateæ:areæ ue campi nomen acceperunt. Vnde romæ campus martius. Nam locus huiusmodi angustior uocatur area. Cãparius Cãpus

Candet ignitum est inquit Nonius. M. Tullius de offi. Can/dente carbone adurebat capillum. Candet candidum est. Verg. lib.iiii.æn. Candentis uaccæ media inter cornua fudit. Cãdet

Capere significat uel sponte:uel non sponte accipere. Sumere tantum sponte. Capere Sumere

Capesso eo ad capiendum:uel capio. Capesso

Capio spem de te. Concipio de illo spem. Ducor in spem hu/ius negocii. Vocor in spem. Ingredior in spem. Non tantum spei firmitatem significat: q̃tum colloco in te spem: & repono in te spem. Cice. in quo maiores natu spem dignitati suæ collocarent. Quin. In quo spem unicam senectutis reponebam. De capio ui/de etiam captus sum. Capio spẽ &c.

Capitale odium:quod caput & uitam petit alterius. Item capi/tale suppliciu3: capitalis morbus:qui caput alterius petit. Capita/lis autem homo:capitale uitium:capitale peccatum non q̄ petat alterius caput:sed cuius caput: aut propter quod caput commit/tentis peti debeat ad pœnam. Capitalis

Captus sũ oculis:pro orbatus sũ oculis:nec unq̃ repias nisi ĩ paſ siuo:& nũq̃ fere nisi de oculis dici similibusq;. Dicim⁹ itẽ capt⁹ su3 amœnitate loci:dulcedine uocis:specie mulieris: amore pecunia ru3:spe bonoru3 magnitudine sublimitateq; materiæ. captus sum delectatiõe & cæpi delectatione3: uix unq̃ delectatio cæpit me: Captus sũ

189

ſed in paſſiuo potius: ut dictū eſt. Dicitur præterea miſericordia cæpit deos non dii miſericordiā. capio dolorē tamē potius q̄ cæpit me dolor: non quia non poſſumus etiā ſic dicere: ſed quia habemus aliū in uſu modū magis propriū. Tenet me dolor: ſicut tenet deſideriū. Itē cæpi indignationē cæpi ſiue contraxi moleſtiā potius q̄ cæpit me indignatio: cæpit me moleſtia. Contra cæpit me tediū: cæpit me odiū: cæpit me obliuio: potius q̄ retrorſuꝫ. Recte autē dicitur cæpi uoluptatē: & cæpit me uoluptas.

Caprarius — Caprarius cuſtos caprarū.

Caritas, Amor, Caritas, Penuria — Caritas ſpecies eſt. Amor genus. Amor ad omnia pertinens: charitas ad homines. Maxima quidē charitas debetur parentibꝰ: proxima filiis & deinceps reliquis. Caritatē etiā pro penuria accipimus: ſed frumenti quidē & annone caritatē dicimus. Penuriā uero uini: aquæ pabuli: pecorū: uirorū: cæterarūq; huiuſmodi reruꝫ. Vel penuria eſt: ut ſic dicā: carentia omniū rerū: charitas uero quæ contraria eſt fertilitati. Ideo Plinius iunior ait. Acceſſiſſe agris ſuburbanis caritatē.

Carnarium — Carnariū non locus eſt ubi caro ſalſa ſuſpenditur: ſed caro ipſa: niſi contentū pro continente.

Carptim — Carptī hinc & hinc decerpendo: non ipſaꝫ ſeriē ſequendo.

Catuli, Pulli, Fœtus, Fetificare, Fetura — Catuli ſunt ferarū: ſiue immaniū ſiue mitiū. Nā & catulos muriū legimus. Pulli uero pecudum. Fœtus auiū & piſciū: q̄q̄ & hoc generalius nomen eſt. Vnde fœtificare pro parere: & fœtura pro partu ad omnia animalia muta pertinet. Ceruorum hinnulos dicimus: capreolorum: caprearum damarum leporum ſimiliumq;. Catulos quoq; ſerpentium immaniumq; piſcium qui non edunt oua: proprie tamen catuli ſunt filioli canum. Vergilius. Sic canibus catulos ſimiles. Cicero de diui. Erat autem mortuus catellus hoc nomine.

Cateruatim — Caternatim per diuerſas cateruas.

Caue — Caue ne: uide negationes.

Cauillatio — Cauillatio eſt ſubdola ratio: quam nos conſcii nobis mendacii uincendiq; tamen cauſa proferimus. In hunc ſenſum ſemper iuriſconſulti niſi ſunt: & Quintiliani fere ſæculuꝫ. Cicero autem pro genere quodam facetiarum cæterum caſus ſentire uidetur idem eſſe calumpniari & cauillari: quod nō ſentit Martianus tātum accuſatori tribuens calumniari: quum ait calumniari eſt falſa crimina intendere.

Caupona — Caupona cauponis taberna: & ea quæ uinum uenditat. Quidā malūt dicere coponā pro loco.

Causa mea uenisti: & causa mei. Vide mei. Causa mea & mei

Causari est causam rei gestæ afferre: aliquando pene quod ex/cuso. Ver. Causando nostros in longum ducis amores. i. causas afferendo. Vlpianus. Ne quis causari possit ignorantiam literarũ. Et alibi. causari tempestatem uel uim fluminum. Vbi liceat dice/re excusare ignorantiam literarum: & excusare tempestatem & uim fluminum. Causari

Cautus qui scit sibi cauere non cui cauetur: nonnunq̃ res cui cauetur. Vt pro cecinna cicero. Quo res mulieri esset cautior. Cautus

Cædicula: a cædes diminutiuum est. Cædicula

Cedo tibi: unde & concedo tibi: pro non repugno tibi. facitq; præteritum cessi: cædo te pro flagello te cuius præteritum est cæ/cidi pro flagellaui & supinum cæsum. Vnde cæsus uel qui flagellatus: uel qui amputatus est siue occisus. Raro pro occido hoc uer/bum accipitur. Cicero in philip. cædit greges armentorum. Cedo Concedo

Celebris semper passiue ponitur: tam ad rem q̃ ad personam relatum: ut locus celebris q celebratur. Homo celebris q cum honore celebratur & colitur: propter quod in hac ducor opinionem ut locus celebris proprie sit honoratorum frequentia cult⁹: quod ex uocabulo hinc deducto probatur: quod est celebritas: quæ tum hominum cœtum honoratum declarat: tum dignatio/nem ipsam atq; honorem. Non ita autem frequens neq; frequentia: quo nomine qualiscumq; hominum multitudo significatur: de quo latius in dictione frequens. Celebris Frequens

Cælo te hanc rem. Et cælo te de hac re. Cælo

Censor qui censuram gerit. Censor

Cẽsorius denomĩatiuũ est a censor: idest qui cẽsurã gessit. Censorius

Centenarius lapis: idest centum librarũ: centenarius hõ q ha/beat cẽtũ ãnos: grex cẽtenarius idest cẽtũ capitũ. Dicimus tamen cẽtenarium numerũ librarũ: ãnorũ simi liũq;. Ideo recte dicimus cẽtenariu; numerũ ãnorum ingressus est. Nõ autem cẽtenarium annum. Item septenarium: duodenarium: milledenariũ numerũ annorum & similia. Centenari⁹

Cerebrosus a peruerso cerebro uocatur. Vnde oratius. Donec cerebrosus prosilit unus: idest insanus & peruersi cerebri. Cerebrosus

Certamen etiam circa arma fit: interdum etiam nudis uerbis. Sic etiam pugna. Certamen Pugna

Certe modo affirmat: modo pro saltem accipitur: ut non potero tangere: certe potero uidere uel. At certe. Præterea certe coniuncta cum coniunctione. Et semper affirmat: ut Cicero. Certe

190

Et certe contra cæsarem est ingressus armatus. Certe coniuncta cum scio similibusq; uerbis solet mutare e in o: ut certo scio: sicut dicim⁹ manifesto pro manifeste. Aperto pro aperte. liquido pro liquide. Tuto pro tute: & similia.

Certum est — Certum est: non modo pro manifestum est: sed etiam pro deliberatum & constitutum est. In quo secundo plerūq; adiungitur datiuus cum infinito: ut certum est mihi ire in hispaniam. Non nunq̄ datiuus subintelligitur: ut apud Verg. Certum est in siluis inter spelunca ferarum malle pati: id est mihi.

Ceruix, Iugulus, Collum — Ceruix postetior colli pars: unde origo est omnibus neruis Iugulus anterior: unde uox habitusq; procedit. Collum omnes partes insolidum complectitur. Et quoniam nerui qui corpus erectum ridigidumq; faciunt in ceruice sunt collocati: dicimus hominem dure ceruicis: quasi indomabilem more ferocium bou̅.

Cæsim — Cæsim per incisiones gladii: siue incidendo.

Cibaria — Cibaria pro cibis.

Cicercula — Cicercula nomen leguminis: est autem a cicer.

Cicum — Cicum uide pecus.

Cicures — Cicures: uide pecus.

Cicurare — Cicurare: uide pecus.

Cilium, Supcilium — Cilium antiqui extremæ ambitum genæ superioris uocauerūt Vnde supercilia: quod Plinius scribit.

Circunspectus — Circunspectus est: non qui circunspicitur: quem solemus appellare conspicuum: sed qui circunspicit: & in omnem partē spectat: hoc est prudens & sagax.

Circunsto, Circūsisto — Circunsto & circunsisto: utrumq; facit circunsteti: sed primum pro circundo: alterum pro inuado & irruo: & quasi terrificatione Aggredior. Verg. Circunstat animæ dextra leuaq; frequentes. Idem. At fessi tandem ciues infanda furentes armatī circunsistūt Et alibi. at me tum primum sæuus circunstetit horror. Nōnunq̄ etiaʒ ut circunsto accipitur: ut cæsar in com. Et mercatores in oppidis uulgus circunsistit.

Citra — Citra pro sine aliquando: ut quum dicimus: plus usus sine doctrina: q̄ citra usum doctrina ualet.

Coctilis & alia in tilis: silis & ī xilis — Coctiles lateres qui cocti sūt: & non crudi. Nomina enim quæ exeunt in tilis: uel in silis: uel in xilis: simillimā suis participiis unde nascuntur significationem habent: ut uas fictile: quod fictum est a figulo: non quod fingi potest.

Cœnaculuʒ, Cœnatio — Cœnaculū loc⁹ ad cœnandū in loco supiori. Cœnatio loc⁹ ad cœnandū sed in imo poti⁹. Verumtamen cœnaculum non tam

pro loco cœnandi: q̄ pro parte domus superiore accipitur: quæ frequenter hospitibus ad habitandum locari solet: qui totam domuȝ conducere non possunt. Et parte inferiore siue illa taberna: siue officina sit non habent opus: cuius rei proferrem exempla: nisi abunde Varro sufficeret dicens. Vbi cœnabant: cœnaculum uocitabant postq̄ in superiore parte cœnitare cœperunt: superioris domus uniuersa cœnacula dicta: postq̄ ubi cœnabant plura facere cæperunt.

Cœpit euȝ pœnitere: posset te pigere. Desinet me tedere sæpius dicimus: q̄ cæpit ille pœnitere: posses pigere: desinam tedere. Cogito & excogito diuersa sunt: ante enim est cogitare: deinde excogitare: licet non quicumq; cogitat statim & etiam excogitat. Vide plura in uerbo excogitare. — cœpit eū pœnitere &c. Cogito Excogito

Colliberti: collibertæq; dicimus: quēadmodum conserui conseruæq;: q͞p ii plures sub umbra unius patroni sunt: sicut illi sub imperio unius domini. Non autem dicimus collibertini: aut coingenii. Ad nullam enim alteram priuatam personam plures horum referri possunt. De libertis uero & libertinis latius in dictione libertinus uideto. — Colliber.ti. & tæ. Conserui. & me. Non collibertini āt coingenui.

Collis est ut ita dicā monticulus: siue per se & a monte separatus. Siue pars montis. Iugum ut ita etiam dicam ipsa arduitas mōtis: & procliuis ac prona supinitas: cui similis est ī colle. Cliuus tamen mollis magis & clæmens: ut cliuus capitolinus: cliuus montis auentini. Promontorium mons est in mari prominens. — Collis Iugum Cliuus Promontorium

Colyuistæ a græcis dicūtur: qui idem Trapezitæ uocari possent. Nam colyuistæ trapezas habent. A nobis nummularii & mensarii qui a græcis colyuistæ dicuntur. Colibos nummus dicitur. Inde colybistes nummularius. Videto tamen plura in dictione argentarius. — Colyuistæ Colibos Colibistes

Colurnꝰ pro materiato dicitur illiꝰ arboris: quæ corylus dicit̄. Comes comiti raro dicitur. Socius socio dicitur. Namq; socius est par: comes uero minor: quippe qui sequitur & ducem habet: est item comes qui utcunq; sequitur alterius dictum. Socius uero plerumq; in negociis feriisq; rebus & fortunæ arbitrio subiectis. Sodalis autem proprie est in rebus leuioribus ac sæpe uoluptuosis. M. Tullius. Epulabar modice cum sodalibus. Sodalitates enim me quæstore sunt institutæ. Caius autem sodales inquit: qui eiusdem collegii sunt. A quo nō sane discordat apud. M. Tullium Antonius: quum Norbanum quæstorem suum appellat sodalem. — Colurnus Comes Socius Sodalis

191

Comis
Comitari
Commeat?

Comis est benignus homo & facilis: q aliis non grauate inseruit.
Comitari minorum potus est erga maiores.

Commeatus in singulari tantum est pro facultate ad tempus a militia ab alioue ministerio recedendi: quam præbet militi imperator: præpositus ue inferiori: eundiq; quo uelit: ad præscriptũ diem reuersuro. Licet Liuius lib. xxxiii. ait. Magna pars sine commeatibus delabebatur. In utroq; autem numero pro cibariis ad alimoniam reip. aut exercitus: aut alicuius multitudinis: interdu; etiam priuatim. Cicero pro lege Manilia. Iam commeatu & priuato & publico prohibemur.

Commẽdo

Commẽdo te regi. i. cõmitto: cõmendo te apud regẽ. i. laudo.

Commẽtarii

Commentarii omnes sunt libri: sed non continuo libri commentarii. Namq; ubi res sunt late diffuseq; explicate & non breuius q̃ poterant tractatæ libri tantu; sunt: non commentarii. Unde Cæsaris commentarii: in quibus ad exequendam historiam aliis uidetur subiecisse materiam.

Commentarii nomen

Cõmentarii nomen quid significet tertio declinationu; librõ Seneca declarat: quum dicit. Sine commentario nunq̃ dixit: nec commentario contentus erat: in quo nudæ res ponuntur. Et Cicero in Bruto. Non est oratio sed capita rerum & orationis commentarium paulo plenius. Dicitur autem commentarius & commentarium. Commentarii & commentaria in alia etiam significatione: quæ est ut sentio expositio & interpretatio autorum. Quidam quoq; talia huiusmodi opera commentum uocauerunt; ut Nigidius: Donatus: Priscianus: aliiq; nonnulli.

Cõmẽtitia Oratio

Cõmentitia ratio quæ ad tempus commenta & excogitata est.

Cõmigrare
Emigrare
Demigrare
Migrare
Remigrare
Trãsmigrare
Immigrare

Commigrare: emigrare demigrare similia sunt huic uerbo migrare quod est domicilium mutare: & alio se ad habitandum cõferre relicta priore habitatione. Remigrare autem reuerti in pristinum domicilium. Transmigrare in longinquiorem locum domicilium habitationem ue mutare. Immigrare in domũ aliquã habitandi gratia ire. Ea propter homines qui moriuntur migrare dicuntur. Etenim qui moriuntur tanq̃ domicilium corporis relinquentes alio ad habitandum duntaxat anima se transferũt. Tunc aut cum apposito rectius q̃ sine apposito utemur: ut apud Ciceronem lib. vi. de rep. Anteq̃ ex hac uita migro: & Quinti in corpore proiecto. Seu quum ad infernas sedes anima migrauit. Contraq; nequaq̃ milites quum castra mouent: aut de statione munitionibus ue discedunt: migrare dicuntur: utpote ubi domicilium non habuerunt nec in domicilium se conferunt. Decede-

Decedere

re autem quid sit uide in litera. D.

Committo sequente ut uel simili dictione: semper in malam partem accipitur. Vnde Cicero ait. Non committas ut dicendu sit non putaram. Quintilianus quoq. Non committam ut illa du bia faciam defensionis sollicitudine. Et alibi. Nihil tibi minus committendum q̃ ut ulciscaris hoc flagitium. Nec recte dicas fac committas ut omnes te laudent. aut sic: non commisisti unq̃ ut lauderis: propterea semper habet secum negationem. Committo

Commodatarius qui non commodatum accepit: passiue em̃ accipitur: ut legatarius qui legatum accepit. Cōmodatarius Legatarius

Commune est hoc omnibus & omnium. Vel commune mihi tecum & cum cæteris. Commune

Comparo hanc rem illi: & cũ illa: confero isti & cum isto. Præterea hic non est cũ illo comparandus: melius de minore ad maiorem dicitur: ut Verg. cum Homero. Horatius cum Pindaro nõ est comparandus: q̃ e diuerso. Sic Homerus cũ Vergilio. Pindarus cum Horatio non est comparandus: e diuerso tamen non nunq̃ reperitur. Comparo Cōfero

Comparatiui natura est superare ĩ ea qualitate quã obtinet positiuus: ut Antiquior te ego sum. i. maior te natus sum. Comparatiui natura

Comparatiuum resolui per magis & positiuum: Priscianus uoluit. Sed per cætera quoq resoluitur quæ eundem usum præstant ut fortior plus fortis: uehementius fortis: ualidius fortis & quæ sunt eiusmodi. Comparatiuus resoluitur

Comparatio fit uel ab unum uel ad plures tam sui generis q̃ alieni: q̃uis græci honoris causa sue gentis magis q̃ ratione ueritatis dicunt non posse ad multos sui generis fieri comparationem. Alii autem dicunt hanc esse rationem propter quã non utuntur tali comparatione: q quum ad plures sui generis fit comparatio superlatiuo possumus uti: ut fortissimus græcorum Achilles. Sed superlatiuus multo alios excellere significat. Comparatiuus uero potest & paruo superantem demonstrare. Vnde etiam diminutionem iure accepit apud nos: Maiusculus: minusculus. hæc priscianus. A quo tam pro græcis q̃ pro latinis dissentio. Nam quæro a priscia. quonammodo græci distinguerent sensum comparatiui a sensu superlatiui: cum ipsi comparatiuo quoq genitiuũ tribuant: nisi hac ratione: ut hoc ad unũ. Illud referat ad plura? Loquor quotiẽs cõparatio fit ad eos: qui sũt eiusdem gñis. Nam ad eos: qui sũt alieni: necessario quoq utũtur gtõ p comparatiuum cum ablatiuo careãt. Cũ dico compatiõem more Prisciani: tam Comparatõ ĩter quot fiat

ſupellatiui q̃ comparatiui intelligi uolo. At qui apud latinos iſta ambiguitas nõ eſt: qui cõparatiuo ablatiuũ tribuimus. Tamẽ tan ti momenti eſt illa græcorũ ratio: ut eam latini ad formaʒ græce conſtructionis imitati ſint. hoc eſt ut cũ genitiuo iungerent com paratiuum: utiq; inter duo: Nam ſuperlatiuũ non dubium eſt ha/ bere locum inter plura. Vt aiacum fortior fuit thelamonius. Et manuũ melior eſt dextra: ſi uero tres aiaces fuiſſent: dicerem⁹ nõ fortior: ſed fortiſſimus: ſicut digitorum longiſſimus nõ longior medius. Horatius. O maior Iuuenum inquit. ad duos enim piſo/ nes filios: patremq; ſcribebat. Ouidius In perſona Medeæ: quæ duos filios habuit: Cum minor e pueris iuſſu ſtudioq; uidẽdi. Cõ ſtitit ad geminæ limina prima foris.

Cõparatiuo quomodo utendũ ſit

Comparatiuo utendum eſt ad unum ſui generis: ad plures ſuper/ latiuo: ita apud nos ut apud græcos: qui etiã ad plures diuerſi ge/ neris cõparatiuo utuntur: uti & nos. Vt aiacum fortior fuit thela monius. Ego ſum doctiſſimus romanorum. Et Achilles troianis fortior fuit. Hæc Lau. Tu uero ĩ lima leges comparatiuo latinos uſos etiam ad plures ſui generis.

Cõparatiuo & ſuplatiuo quæ dictio/ nes iũgant

Cõparatiuo & ſuplatiuo: iũgit etiã ĩter & ex. Quint. Qui; inter nos ut apparet: fortior fuit. Et ĩ geminis: dii ꝓhibeãt: ut ex duob⁹ filiis uilior incipiat eẽ peritur⁹: ſic etiã de ſuperlatiuo legitur.

Cõpertuʒ ẽ

Compertũ ẽ mihi: & exploratũ eſt mihi idẽ eſt: qđ ſcio ꝑ inue ſtigationẽ. Similiter cõperi & exploraui: conſtitutũ eſt mihi deli/ beratũ eſt mihi. Decretũ eſt mihi: idẽ quod apud me cogitando firmatum eſt. Similiter conſtitui & decreui. At non ita delibe/ raui: poſſum nanq; deliberaſſe: & nihil cõſtituiſſe. Itaq; differt an dicamus ſenatus deliberauit: an ſenatui deliberatum eſt: id eſt de creuit. Exploraui tamen pro inueni fere accipitur. cum exploro idem eſt q̄ inquiro ſagaciter. Vnde exploratores.

Cõplacitus

Complacit⁹ ab actiua uoce: ſicut fluxus uenit: habetq; ſignifi/ cationem nec actiuam plane: nec paſſiuam ſicut fluxus.

Cõplodere Supploder Explodere

Complodere eſt aduerſas man⁹ inuicẽ collidere. Quod fieri plurib⁹ de cauſis ſolet: uel ad teſtificandũ more fœminarũ dolo rem: uel ꝓ gaudio: uel per ſubitã admirationẽ: uel ſiquæ ſunt aliæ cauſæ. Supplodere eſt pedem terræ incutere: quod interdũ ſolet in oratore laudari. Explaudo nõ tantũ ſignificat eiicio: ſed eiicio manibus: & quidem cum ſono pulſantibus. Qualiter quempiam e domo e theatro: ex aliquo cõcilio iniectione manuum atq; pul ſatione eiicimus. M. Tullius Hiſtrio ſi paulũ ſe moueat extra nu/ merum: aut ſi uerſus pronũciatus eſt una ſyllaba bræuior: aut lõ/

gior exibilatur:& exploditur.

Compluta:uide in dictione plura. Cõplura

Compos uoti:uide in potior. Compos

Concio ẽ populi multitudo cõgregata:uel ex mgr̃at⁹ iussu: uľ publici sacerdotis:uel sua interdum auctoritate & sponte proprie ad audiendum oratorem concionantem in bonũ publicum:cuius etiam oratio uocatur concio : in priore significato est græce ecclesia:quam nos pro latina uoce habemus. Multiq; ecclesiam nescio quo iure ædes sacras appellant:cum cœtum hominum:sicut dixi significet nõ loca:hæc Lau. Tu uero uideas limã nostrã. Concio

Conciliamus amorem nobis alicuius:conciliamus beniuolentiam. Non autem conciliamus gratiã. Rursus inimus gratiaʒ.nõ autem inimus amorem aut beniuolentiaʒ. Quarũ omniũ orationum eadem fere sententia est:ac si hoc uerbo uterer comparo uel contraho. Nisi q̃ inire gratiam ẽ magis fauorem compare q̃ amorẽ. Reconciliari tamen & in gratiã redire idem sunt:quotiẽs amici interposita aliqua offensa:quum aliquãdo fuerunt inimici in pristinã redeunt beniuolentiam ac familiaritatem. Sed redire in gratiã etiam cũ inanimatis solemus. Vnde Cicero de senectute. In gratiam cum uoluptate redeamus. Præterea conciliamus nobis laudem:famam:similiaq; non autem inimus. Conciliare Inire Recõciliari Redire in gratiam

Condictio a condico nascitur:Conditio a condo: Illud rarius est:quod ita Iustinianus diffinit:Condicere est denunciare prisca lingua. Nunc uero abusiue dicimus conditionem actionẽ in personam:quam actor intendit sibi dari oportere. Sed nulla hoc tẽpore eo nomine denunciatio fit. Ergo cõditio est:uel hæc actio uel illa denunciatio. Conditio uero multi his temporibus male usurpant accipientes pro mentis qualitate:ueluti illud hic est homo mansuetæ & bonæ conditionis:quod antiqui dicebant:mãsueti & boni ingenii:nos quoq; mansueti animi mansuetæq; mẽtis. Homo autem bonæ conditionis latine dicitur:si ad fortunas referatur:nõ si ad mores. Vt est uir magnæ:paruæ: mediocris cõditionis.i.diues:pauperue:aut inter hos medius. Ego sum posit⁹ in hac conditione id est fortuna ac sorte. Cicero. O miseram conditionem administrandi consulatus. Huic significato illud pene par est. Cum inter plura eligẽda sortis est oblata electio:ut apud M. fabium. Oblata est a Iuuenibus tyranno conditio: ut dimitteret alterum ad uisendam matrem ad diem præstitutam reuersuruʒ:ita ut nisi occurrisset ad diẽ de eo qui restiterat pœna sumeretur. Dicimus igitur offero conditionem uel fero:uel pono con/ Condictio Conditio

Offero fe/ro uel pono conditionē
Accipio cō/ditionem

ditionē. Nunq̄ fere p aliud uerbū: quæ cōditio duꝫ placuit: etiam fere semper dicimus: accipio conditionē: ut apud Ter. A matores chrysidis tulerunt mulieri conditionē. Ipsa uero accepit conditi/onem: hoc est pactioni promissioniq́ꝫ assensit.

Conducit ꝑutile est
Decet
Iuuat &c.

Conducit pro utile est: Decet: Iuuat: & siqua sunt alia: nec per/sonalia sunt plane: nec impersonalia cum habeant numeros. heæ uestes decent nos. Isti cibi iuuant te. studia secreta maxime con/ducunt. Explicit Expliciunt nunq̄ ꝙ sciam legi.

Cōductiti⁹ & alia noīa In tius

Conductitia domus quæ conducta est. Nomina enim in tius si a supinis descendunt passionem quandam significāt: ut ratio fi ctitia ac commentitia: quæ ficta & ad tempus commēta & excita ta est. Si tamen ab nominibus descendunt significant materiam: ut stramentitius: lateritius.

Confero

Confero me in agrū & ad agrū. Dicim⁹ autē cōtuli me ad ca/tonē: non autē in catoneꝫ: nisi fuerit significatio donationis hoc modo. Multa contuli in catonem. i. multa donaui catoni.

Cōnficio
Perficio
Cū ꝓpositō
Confido

Conficio ꝓ pficio & pro eo quod ē sauciando trucido. Inde cō fectores feraruꝫ. Ipsa eni ꝓpositio Cū in bonā & in malā reꝫ acci/pi solet. Cōfido ꝓ credo: tū in ꝑterito: tū in ꝑsēti: tuꝫ in futuro. In præterito. Quoniā probatā ratio nē officii mei uobis esse confi/do ī pn̄ti. Quanq̄ a Cratippo nostro pricipe hui⁹ mēoriæ philoso phorum hæc te assidue audire atq́ꝫ accipere confido. In futuro. Ita fore confidimus: hæc exempla ex Cicerone sunt.

Conflaui
Cōtraxi æs alienum
Dissoluo æs alienum

Conflaui æs alienū: & Contraxi æs alienū: idē est ꝙ factus suꝫ debitor alienæ pecuniæ. Dissoluo æs alienū: idem est ꝙ qđ con/traxeram æris alieni restituo: & pluribus soluo.

Confluens

Confluens pro loco quo duo flumina conueniunt: masculini generis est substantiuatur enim.

Coniecto
Cōiecturo
Cōiecturaꝫ facio capio &c.

Coniecto: cōiecturo: cōiecturā facio: cōiecturā capio: cōiectura cōsequor: cōiectura colligo: cōiectura ducor: pro eodem accipi/untur: aut parum differunt: quia efficacius quiddam est coniectu ra consequor & coniectura colligo: q̄ in cæteris.

Coniurare
Conspirare

Coniurare & conspirare fere in malū accipiuntur: quotiens in patriam: aut bonū principem coniuratio fit atq́ꝫ cōspiratio. Sed si honesta causa id fiat in bonū etiam accipi debent. Nam & Mu/tius Scæuola ad porsenam regem inquit. Trecenti coniurauim⁹ principes iuuentutis romanæ ut in te hac uia grassaremur. Et ci/cero ad cæsarem pro ligario: fratrum conspirationem dixit: quasi unanimitatem. Verum conspiratio: ut in hoc ipso loco; nōnunq̄ nemini perniciosa est in neminemq́ꝫ grassatur; cōiuratio semper

in alterius perniciem grassari solet.

Conniuere est aperire & claudere oculum.

Conniuere

Consciscere fere ad mortē pertinet: plerūq; enim sic legimus. Mortem sibi ipse consciuit. Mortem tibi ipse conscisces. Morte3 mihi ipse consciscam. Cogam te ad mortem tibi per te ipsū consciscendam. Asciscere est remotum aliquid quasi scite uocatū capere. Desciscere est ab imperio se ductuq; alterius subtrahere: ut milites a duce: populi a domīo: discipuli ab opiniōe magisti quā prius sequebantur: præsertim ad alterius imperium uel sententiā se trasferentes.

Cōsciscere Asciscere Desiscere

Consessus nō est cōsessio: sed homines uno in loco cōsidētes.

Consessus

Considerat⁹ qui agēda cōsiderat: non qui cōsiderat᷑. Incōsideratus qui agenda non considerat: non qui non consideratur.

Cōsiderat⁹ Incōsideratus

Consolatio & solatium idem sunt: nisi ꝙ consolatio fit uerbis solatium re. cum consolari sit oratione. Solari uero fere semper aliter. Solamen idem est quod solatium: sed magis poeticū. Vergilius: Solamenq; mali de collo fistula pendet. quo tamen Boetius & quidam alii utuntur.

Cōsolatiō Solatium Consolari Solari Solamen

Consonās ꝓ litera non uocali fœminini gn̄is ē: substātiuat᷑. n.

Consonans pro litera

Consul cui consulatum gerit.

Consul

Consularis qui consulatum gessit.

Consularis

Consulo te: consilium peto a te: uel interrogo & inquiro. Consulo tibi: consiliū do tibi: uel prouideo tibi. Sed hoc frequētius ac magis proprie in rebus: ut consule uitæ tuæ. Consule ualitudini. consule dignitati. consule saluti: consule rebus tuis. In plurali autem numero interdum reperitur sine apposito tamen: ut Consulunt senatores: quod frequentius dicimus consultant id est deliberant. Nonnunq̄ consultare est unius.

Consulo

Consultor fere pro eo qui aliū consulit accipi solet: nonnunq̄ tamen pro eo qui alii consulit. Salu. In iug. Simul ab eo petunt uti fautor consultorq; sibi adsit.

Consultor

Consultus est homo prudens & sciens: dignusq; a quo consilium petas. Inde est inconsultus adiectiuum. Quint. O inconsulta3 muliebrem semper amentiam id est imprudentem: inconsideratam & nullius consilii. Dicitur etia3 Iurisconsultus & Ureconsultus. Et ouidius libro primo de arte in simplici dixit. Sit tibi credibilis sermo: consultaq; uerba.

Consultus Inconsult⁹ Iuriscōsult⁹ Iurecōsult⁹

Cōsternere ē corporis: consternari aūt animi: quū mēs turbata ē: & de statu mota: & quasi humi strata. Ideoq; sæpe cōiūgi animum uidem⁹: ut cōsternat⁹ animo. Salustius tamē hist. primo in

Cōsternere Cōsternari

quit. Equi sine rectoribus exterriti aut saucii cōsternātur: cum sit usitatius cōsternūtur.

Cōtēdere Intēdere — Cōtendere & Intēdere indifferēter dicimus: uti cōtētio & Intētio. De quibus omnibus late in dictione Intēdere.

Cōtētio Intētio Cōtētus — Contentus qui cōtinet quod aīo satisfacit: non qui cōtinet.

Cōterrane9 — Conterraneus qui eiusdem terræ est: hoc est territorii. maior em̄ est terra q̄ urbs: oppidū ue: cuius habitatores uo cantur ciues. Plinius tn̄ catullū cōterraneū suū uocat: uel ꝙ ex diocesi illa: uel ꝙ ex urbe sit ueronēsi. Vterq̄ autem dict9 est Veronēsis. Nam illius nepos & per adoptionē filius fuit Nouocomēsis. Ideo Pli. secūdus & ipse dictus est.

Cōtinēter — Cōtinēter est cōtinue: siue cōtinuate: quod a cōtineo uenit.

Conticesco & alia in sco — Cōticesco idē est quod suū primitiuū cōticeo: sicut alia multa in sco: ut Adhæresco: Delitesco: cōcubisco: labasco: obdormisco: cōtremisco: expauesco & his similia.

Cōtinēs — Cōtinēs pro terra quæ nō est īsula fœminini gn̄is est. Vt de Sicilia ad cōtinētē parum Intercapedinis est.

Cōtinētia — Cōtinētia: de hac uide ī dictiōe Abstinētia.

Cōtrahere — Cōtrahere æs alienū quid sit uide cōflare.

Cōtumeliosus — Cōtumeliosus semper actiue ab autoribus accipi solet: pro eo scilicet qui cōtumeliā facit.

Cōuēit hoc Cōuenit tn̄ — Cōuēit hoc mihi: āt cōuēit hoc nobis. i. decēs ē & cōuēiēs. Cōuēit hoc īter nos. i. cōstat: & cōtrouersia caret. Cōuēit mihi tecū idest sine cōtrouersia est īter nos qđ ego dixi: cōuēit tibi mecū. i. sine cōtrouersia ē īter nos qđ tu dixisti. Nō nūq̄ sine utroq̄: ut cōuenit.

Cōuētus Cōuēticulū — Cōuētus facit diminutiuū cōuēticulū. Cicero pro Sextio. Tn̄ cōuēticula hominū quæ ciuitates nomīauerūt.

Cōuētio — Cōuēt9 nō est cōuētio: sed oēs qui in unū locū cōuenerūt.

Cōuitium — Cōuitiū a uitiū uel poti9 a uito: descēdit: ut Vitupero tam & si nō omīno repugnē scribi per. c. ut quibusdā placet nō per. t. Est autem cōuitiū maledictū cōtumeliosum.

Copia & cū quo uerbo — Copia facultas: potestasq̄: ut faciā tibi copiam īspiciēdi libros meos. i. dabo tibi facultatē ul' faciā tibi potestatē. Iūgit' aūt semꝑ cū facio dūtaxat ad oratores. Nā poetæ cū aliis uerbis: & ꝓcipue cū do. Vergi. Affari extremū miseræ data copia matri. Et iterū. Postq̄ ītrogressi: & corā data copia fandi. Sine his autē duobus uerbis copia plerūq̄ ꝓ abūdātia accipit': unde dicta est copia rationis: & copia pecuniarū: & copia frumēti. In plurali quoq̄ pro eodem significato: ut noui copias tuas: omnium rerum co-

pias habeo. Peculiariter tamen appellam⁹ militū multitudinem: ut copiæ pōpeii. copiæ cæsaris. pro quo imperiti dicūt gentes pōpeii: gētes nostræ. Et in hoc etiā significato nonnunq̄ in singulari: ut Pom. ad domitiū. Neq; solus cū ista copia tantā multitudinem sustinere poteris. Salustius: postremo ex omni copia Catilinæ &c. Virg. li. ii. æn. Et quæ sit circum me copia lustro.

Cordi est: & in animo est: differunt. Nam secundum significat in animo habeo. Vel animus est mihi: uel uolo atq; constituo. Illud uero est delectat: & placet. — Cordi est / In animo ē

Corpus potiusq̄ carnē nostrum uiuentiū dicim⁹: & hominem corpulentū potiusq̄ ut aliqui loquuntur carnosū. Quint. mēbra sine corpore. Cicero ad Gallū. Nā & uires & corpus amisi. Martialis. Viuebant laceri membris stillātibus artus Inq; omni nusq̄ corpore corpus erat: hoc in corpore illius non erat caro. — Corpus

Corpusculum diminutiuum est: a corpus. — Corpusculum

Coxa pars supra fœmora: uertubrūq; ipsū quoties uitiatū est: aut os illud. qd' in uertebro uoluitur fractū: coxa uitiata fracta ue dicit'. Fœmora autē partē illā exteriorē significāt. Fœmina partē interiorē mulieremq;: quæ se cōtingūt. Vel fœmora partē anteriorem. Fœmina posteriorē. A quo cōficitur nomē fœmoralia: siue Fæminalia; utroq; enim modo scriptū reperio pro brachis: dicitur tamen nominatiuus fœmen non reperiri. — Coxa / Fœmur / Fœmina / Fœmoralia / Fœminalia

Cubiculū a cubili nō uenit: cū intra cubiculū cubile sit.

Cubo: cubui: cubitum: cubatio non cubitio. — Cubiculum / Cubo / Cubatio

Cuius: cuia: cuiū; a ueteribus nō inter noīa: sed inter pronomina numerabat': ut meus mea meū. Itaq; ut dicim⁹ mea ē: tua ē: sua est. Et mea tua sua interest. Ita cuia ē: & cuia interest. Plaut⁹ i epidico. Ego illū conueniam: atq; adducā ad te: cuia ē fidicina. Cicero ꝓ Murena. Ea cædes potissimū crimini datur ei: cuia interfuit nō ei cuia nihil interfuit. Interrogatusq; cuium pecus respondeas meum tuum suum uel illius. — Cui⁹ ia. ium

Culter cultellus facit diminutiuum.

Culpa mediocrū plures peūt. Defectu eoꝝ multi. Is nāq; defectu medici perit: cui medic⁹ p̄sto nō ē: culpa uero medici: q mori tur⁹ nō erat: nisi p̄sto medic⁹ sibi fuisset: quā maiorē partē eē arbitror. Hæc ideo dixi ꝙ nōnulli ꝓ culpa medicoꝝ alūt defectu: Et uitia hominū rerūq; uocāt defect⁹: cū dicere debeāt uitia: uel culpas uel mendas: aut menda libri. Defectio plurimū a defectu dissentit. cū sit recessio aut militū: aut ciuitatis a domīo: uel a superiore. Est enim Deficere & Desistere a ductu alterius decedere. & q̄ — Culter / Cultellus / Culpa / Defectus / Defecto / Deficere / Desistere

195

ſi rebellare. & Defectio quaſi rebellio.

Cuias Noſtras Veſtras

Cuias. Noſtras. & Veſtras: nō tantū patriā nationēq; innuūt: ſz etiā partes & quaſi ſectā: ut Veſtrates philoſophi nō ſūt ita popu lares & fauorabiles: ut ñrates: q epicuri ſchola ꝓdierūt. Et cuiates philoſophi uos eſtis: Stoici ne: an academici: an pipatetici: an no ſtrates Epicurei. Cicero: putaresne unq̄ accidere poſſe ut mihi uer ba deeſſent: nō ſolū iſta ueſtra oratoria: ſed hæc et leuia noſtratia

Cum præpoſitio

Cū ꝓpoſitio per appoſitionē nō iungit' rei notanti inſtrumētū ſed comitē. Percuſſi igitur haſta dicēdū ē: non cū haſta. Inſtrumē tum enī pcuſſionis haſta eſt. Itē percuſſi gladio: non cum gladio. Impuli te pugno. Video te oculis. Tāgo te manu. Deleuit epiſto lā lachrymis. Abſterſit ſordes aqua. Ablatiuis aūt nō inſtrumētū ſed coniunctionē ſignificātib⁹ cū addi ſolet: ut accept⁹ eſt a nobis cū honore. Magna cū beniuolētia ſcripſit. Cuz mira affabilitate me allocutus eſt. cum dira truculentia me aſpexit.

Cum Tum

Cuz & Tū indicatiuū fere poſtulant. ē autē in cū quiddā min⁹ In Tū quiddā maius. Et hoc duob⁹ modis: ut aut generale aliqd ꝑcedat: ſequat' ſpeciale. Aut ambo ſint ſpecialia. Primo modo ſic: ut apud Quintilianū. Quod quū oībus cōfitendū eſt. Tuz nobis præcipue qui rōnez dicēdi a bono uiro nō ſeparam⁹. Id eſt om nibus multū: mihi uere maxīe. Altero modo apud eūdez. Quod opus Marcelle Victori tibi dicam⁹. Quē quū amiciſſimū nobis: tū eximio literarū amore flagrātē: digniſſimū hoc mutuæ inter nos charitatis pignore iudicabam⁹. Id eſt multū propter amorez tuū in nos: plus tamē ꝓpter amorē iudicabam⁹ literarum. Raro autē alius mod⁹ q̄ indicatiu⁹ cōuenit. Cicero ad curionē. Graui te ſte priuat⁹ ſum amoris erga te mei patre tuo clariſſimo uiro: qui quū ſuis uirtutib⁹: Tū uero te filio ſupaſſet omniū fortunas: ſi te ante uidiſſet: q̄ uita decederet. Sed nunq̄ hoc fit niſi ſub uno uer bo. q̄ſi qnando ſub duobus fieret: non tamē in diuerſis uerborū modis diuerſis ue tēporib⁹. Sed ad Tū reuertamur: quod ſæpe ſi ne cum ponit' geminatū: triplicatū: & in q̄uis longū multiplicatū ſed quantū ego ſentio in rebus paribus: Vt Quintilian⁹. Nec in dignetur herodotus æquari ſibi Titū liuium: cū in narrando mi ræ iucunditatis: clariſſimiq; candoris: tuz in contionibus ſupra q̄ enarrari poteſt eloquentē: ita dicuntur omnia tum rebus: tū per ſonis accommodata. Taceo de eo modo: quando accipitur pro aliquando: ut tum hoc tuz illud dicas: id eſt aliquando illud. Vel modo hoc: modo illud.

Cum pro q̄uis

Cū pro quāuis etiā reperitur: Cicero enī pro deiotaro hoc mo

do incœpit. Cũ in omnib⁹ causis grauiorib⁹ Cai cæsar initio dicẽ
di cõmoueri soleã uehemẽtius q̃ uel usus: uel etas mea uidet̃ po/
stulare. Tamẽ in hac ita me multa perturbãt &c. Idẽ alio in loco.
Satis ne cõstanter facere uideamur: qui cũ p̃cipi nihil posse dica/
mus: Tamen & aliis de reb⁹ disserere soleam⁹: & in hoc ipso tem/
pore p̃cepta officii prosequamur. Cum. s. pro Quamuis.

Curiosus semper actiue ab auctoribus accipi solet. Dicitur au/ — Curiosus
tem curiosus a nimia cura: quotiens plus diligentiæ q̃ oporteat
impendimus rebus: uel nostris: uel alienis.

Curriculũ pro cursu: & pro loco: in quo certamẽ currendi exer — Curriculũ
cetur: nõnunq̃ etiam pro curru: ut Curtius libro. viii. Sed etiã i am
nem præcipitauere curricula.

Cursim idem est quod currendo. — Cursim

Charus & & præclarus figurate accipiũtur ꝑ eo: q tanq̃ fulgore — Charus
quodã famæ & gloriæ resplẽdet. Vnde clarissima & p̃clarissima — Præclarus
gesta dicimus. Sed p̃clarus ꝓ bonus nonnunq̃ reperitur. Et præ/ — Præclare
clare ac optime idem roboris ac uiriũ in significatione obtinent — Optime
Ci. in lælio. Cum illo uero quis neget actum esse præclare.

Classiarius custos exercitor ue classis. — Classiarius

Crapulari: uide obruere. — Crapulari

Crepit⁹ sonit⁹ est uiolent⁹ ex ĩpulsu resultãs. Vnde increpare ẽ — Crepitus
cũ eruptione uocis & immani sonitu repræhẽdere: cymbala tym — Crepare
panaq; crepitãt. Vnde fit crepitaculũ. Tubæ quoq; & cornua: simi — Increpare
liaq; crepãt: siue crepitant: crepitus itẽ ore infimo fieri solet. — Crepitare

Crimen non modo pro delicto: sed pro ipsa etiam criminatio — Crepitacu/
ne. Cicero in philip. Hereditatem mihi negasti obuenisse: utinã — lum
hoc tuum uerum crimen esset. — Crimen

Crudus uocatur non qui cibum indigestum habet in stoma/ — Crudus
cho: sed qui ægre difficileq; digestibilem: ex quo offenditur: uel — Recrude/
tanq̃ nimio: uel tanq̃ noxio. Appellamus item hominem crudũ — scere
præsertim qui est truci aspectu: cui⁹ aspectu oculi nostri offendun
tur: ut stomachus cruditate cibi. Est etiam crudum uulnus: & Re/
crudescere dolor ac uulnus dicitur quasi renouari. Et cruda po/
ma dicimus quæ non sunt matura.

De litera D.

Apes uolũt esse uel deorũ: uel nostras in sacrificiis deo — Dapes
rum. Epulæ sunt cibi ministerio hominum: & in nostrũ — Epulæ
usum comparati. Epulũ solenniores quædã epulæ: & — Epulum
prope publicũ conuiuium in propatulo numerosis ciui

bus exhibitũ: siue in dedicationẽ templi alicuius: siue in honorẽ deorũ: uel in magnificentiæ ostentationẽ: siue in funere magni alicui⁹ uiri. Cui simile est quod hoc tempore fit: quum publice pascimus pauperes: præsertĩ in mortibus propinquorũ. Quod uel idẽ est pene quod parentare. A nostris enim uulgo parentalia appellantur eo ꝙ parentib⁹ iusta celebrent̃: ut hieronym⁹ scribit.

Dare fidem — Dare fidẽ est aliquid sancte promittere. Ter. Grauidaq; facta

Fidem hr̃e — fidem dat uxorem sibi fore hanc. Fidẽ habere est credere. Quin. Fidem habes hominibus: quos mentiri alius affirmat.

Dare ptãtẽ — Dare potestatem: uide indulgentiam.

Deãbulatorium — Deambulatorium: locus ubi deambulamus.

Debellare / Expugnare — Debellare: est bello uincere: aut bello capere. Expugnare pugnãdo capere: uel poti⁹ pugnãdo uel oppugnãdo uĩcere. Sed debellam⁹ poti⁹ hoĩes. Expugnam⁹ aũt opa molesq; ut castra: ut castella: ut urbes: ut naues.

Decedere — Decedere quanq̃ accipiat̃ nõnũq̃ ꝓ eo qđ est discedere aut recedere. Tñ proprie est a mãdato custodie sue loco recedere. Vñ consules præsides prætores dicuntur ex prouincia decedere. Dicitur quoq; decessit quo modo dicitur defunct⁹; ut subintelligat̃

Excedere — uita. At in excedo additur uita: non subintelligitur. Cice. in Antonium. Excessit e uita.

Decet — Decet: uide conducit.

Decimus / Vndecimus &c. — Decim⁹: undecim⁹: Cẽtesim⁹: millesim⁹. i. q ultĩm⁹ est ex decẽ ex undecĩ: ex centũ: ex mille. Aliqñ sic: hoc aruũ attulit cẽtesimũ illud sexagesimũ: tuũ uero tricesimũ fructũ. i. cẽtenarii numeri sexagenarii tricenarii. Vel cẽtuplũ sexagintuplũ: tricentuplum.

Decimã quanq; ex ouib⁹ tibi dabo. Non eã intelligo: quæ decima in numerando eueniet: sed unã de decẽ: quecũq; sit. itaq; unaquæq; potest esse decima. Item dicam⁹ Millesimũ quenq; unum esse ex numero millenario.

Declamator / Orator / Rhetor — Declamator est q studet apud rhetorẽ in conuentuq; scholasticorũ: fictã cãm orat: id agẽs ut ĩ ueris postea causis possit orare. Ipse quoq; rhetor & qcũq; ali⁹ ẽt extra scholã hoc gñe utit̃ siue ut alios siue ut se exerceat declamator uocat̃. Oratorẽ q causas orat: uel in iudiciis ul̃ ĩ cõciõib⁹ q græce dr̃ rhitor. Nos tamẽ rhetorẽ professorẽ rhetoricæ uocam⁹: nõ Oratorẽ. Miror cur in hoc tã facili peruulgatoq; noĩe exponẽdo Victorin⁹ errauerit. Non nunq̃ tñ more græco reperim⁹ poni. Vt cicero. li. ii. de. n. d. Qui dũ academico & eodẽ rhetore cõgredi conatus sum. Nam neq; in disertum academicũ pertimuissem. Neq; sine ista philosophia rhetorem q̃

uis eloquentem. Rhetorem dixit uel oratorē uel rhetoricum.

Declaro frequētiꝰ ad facta ptinet q̃ ad dicta. Aliqn̄ etiā in di/ctis. Interdū accipitur ꝓ significo: uel ostendo: uel iudico. Declaro

Decretum est mihi: uide compertum est. Decretum

Decꝰ est illa ut sic dixeri honorificētia ex bene gestis rebꝰ. Vn̄ decora militiæ honores: laudes honestamēta militi i bello cōpa ta: cuiꝰ cōtrariū ē. Dedecꝰ ignominia quædā: āt ignominiæ genꝰ & īfamis turpitudo. Vn̄ dedecoro. i. turpisco: & cōtumelia atq; i/gnominia afficio. Trāsfert ēt ad animū. Quippe decꝰ ꝓ honesto: dedecus pro inhonesto accipitur. Decor ē quasi pulcritudo q̄dā ex decentia rerū personarūq; in locis temporibusq;: siue in agēdo siue in loquendo. Trāsfertur quoq; ad uirtutes. Appellamꝰ deco rum nō tā ipm honestū: q̃ quod hominibꝰ & cōmuni opinioni ho nestū uidetur & pulchrū & probabile. Vnde uerbū decoro me/dia longa. Nam decoro media breui a decus uenit. Decus Dedecus Dedecoro Decor Decorus Decoro

Dedisco: uide discere. Dedisco

Dedititius q ex nūero eoꝝ est: q se in alteriꝰ impiū dediderūt. Dedititius

Dedoceo te: q̄d doctus est ostendo falsuȝ esse: docendo quod uerum est. Quintilianꝰ. li. ii. Et quidem prius hac difficilius opus dedocendi q̃ docendi. Dedoceo

Dedecus duo significat. Vnum quod est crimen: ut Quintilia nus. Satis dedecoris atq; flagitii castra cæperunt. Alterum quod est ignominia: atq; infamia quod notum est. Vide etiam decus. Dedecus

Deduco & Reduco generalem habent significationem sed in hoc specialem quoties alicui officii præstamus comitatū: ut Deduxi Catonem in senatum: eumq; ut domum reducam: hic expe cto. Sed proprie hoc est inter homines non multum dignitate & auctoritate distantes. Comitari uero minorum potius erga ma/iores. Cæteruȝ deducere & Reducere est quasi ad certum locuȝ. Affectari est quasi comitatum præstare: non tamen in itinere aut nauigatione aut militia: at fere per urbem. Deduco Reduco Comitari Affectari

Defatigatus: uide in dictione lassum. Defatigatꝰ

Defessus: uide ibidem. Defessus

Defectus quasi qui deficit: ut martialis. Dulcia defecta modu latur carmina ligna Cantator cignus funeris ipse sui. Quintilias. Defectaq; labore senectus magna pars mortis nihil mihi reliquit nisi diligentiam participium est significationis actiue in uoce pas/siua. Defectꝰ. a. ū

Defectus: uide plura in culpa. Defectus

Defectio: uide ibidem. Culpa

199

Defẽde me &c.

Defende me domĩe: adiuua me optime uir. Tace homo imperite. Mutato uocatiuo in nominatiuum non recte dicetur? Item defende me tu deus meus. Adiuua me tu uir optimus. Tace tu homo imperitus: hic per nominatiuum etiam recte loquimur: subintelligitur enim ens: hoc modo: tu es ens dominus meus.

Defendo

Defendo me dicimus: & non nunq̃ defendo ictus. Cicero de senectute. Vestitaq; pampinis nec modico tempore caret: & nimiũ os solis defendit ardores.

Defensori⁹

Defensorius: actionem significat.

Defore

Defore: uide affore.

Deinceps

Deinceps accipitur pro dehinc & pro deinde. Atq; ẽt ꝓ gradatim. Cicero ĩ tuscu. Oẽs q deĩceps accubarẽt: ad lyrã canerẽt. Et ad thermũ. Sed tñ tres fratres sũmo loco natos. Promptos non indisertos te nolo habere iratos: quos uideo deinceps tribunos plebis per triennium fore.

Deliberaui

Deliberaui: uide compertum est.

Deligere
Eligere

Deligere est qđ magis idoneũ ad rẽ agendã est cernere. Eligere uero uel ad nostrũ emolumentũ: uel ad illius qui eligitur dignitatem. Delegit sibi sæpe popul⁹ Ro. Imperatorẽ ad bella: ut Pompeiũ ad bellũ mithridaticũ. Imperator quoq; deligit milites: nõ eligit ad rẽ uidelicet bellicã idoneos. At si ex multis daret optio quẽ sibi uellet eligeret: nõ deligeret: ideoq; semp fere dicitur in eodẽ sensu: datur tibi siue offert optio. Et datur siue offert

Dat siue offertur optio & electio

electio. Nec ĩficias eo posse fieri: ut in aliquẽ cadat delectionis & electionis nomẽ: ut in ipm principẽ quẽ ad honorẽ pariter & ad rem bene tegendã assumimus. Cæterũ deligo sine præpositione accusatiuum habere solet: ut populus romanus delegit. Cn. Pompeium imperatorẽ. Eligo alterũ accusatiuũ cũ præpositione: ut idem populus elegit in principem sibi octauiũ. Et sacerdotes eligunt sibi pontificẽ: & milites imperatorem. Cooptare autẽ dicit

Cooptare
Deligere
Agere uł ha bere dele ctum

inter Collegas paresq; aut fere pares. Cicero in Bruto. A quo in collegiũ augurũ fuerã cooptatus. Præterea deligere & agere uel habere delectũ differunt: ꝙ deligimus aliquando unum tantum. Agere uero uel habere delectum ad multa semper refertur apud Quintilianum legi facere delectum pro agere.

Delitesco

Delitesco pro suo primitiuo accipitur.

Demereor

Demereor: uide mereor.

Demum

Demum: uide Tandem.

Deniq;

Deniq;: uide Tandem.

Demigrare
Cõmigrare

Demigrare: uide Commigrare.

Depectus: si Vulpiano credimus dicit turpiter pact9. Mihi aūt pro simplici poti9 accipi uidet id quo ī multis fit: ut demiror: deambulo. Teren. in phor. Iā depacisci mortē cupio. Tale est hoc terentianū: quale illud uergilianū. Vitāq; uolūt ꝓ laude pacisci. Illud quoq; apud. M. tul. li. ii. rhetoricoꝝ. Quidā quū circūsideret: neq; effugere ullo modo posset: depectus est cū hostib9: ut arma & īpedimēta reliqueret: & milites educeret. Itaq; fecit &c. Nō ē accipiēdum ꝓ turpiter pactus ab auctore eē positū. Quippe q cām narrat de qua controuersia est: an ille turpiter pactus sit: non autē factum hominis damnat: & aliquoties factū hoc paulo post pactionem uocat.

Depositarius a depositū est: depositorius a depositor: est itaq; depositarius qui reddendo deposito obnoxius est. Depositori9 Depositari9

Depræcor suppliciū. Aulus Gellius ait dictū esse: quasi detestor: uel execror: uel depello: uel abominor. Ego autē ita dici puto depræcor & imprecor: præcor tibi bonū: præcor tibi malum. Sic deprecor liberationē: & deprecor pœnā illam ut potiar: hanc ut uitem. Ouidius libro. i. de ponto. Sæpe præcor mortē: mortē quoq; depræcor idē. Ne mea sarmaticū contegat ossa latus. Depræcor dixit quasi præcor mortē non dari mihi ī hac terra: deniq; depræcor magis significat uel dicto uel facto recuso: q̄ illa quæ Aulus Gellius attigit. Depræcor Præcor

Descēdo in præliū: descendo in forū: descendo in campū dicim9. Nō qua de loco superiore in inferiorē descēdimus: sed quia de loco tuto in locū discriminis. Ideoq; nō fere dicitur in forum descēdere nisi qui pugnādi & defendende litis causa uenit ī forū: nō rerū uenaliū coemptor ac negociator. Et in campum descēdere: nisi qui litis dignitatis causa: sicut in campo martio fiebat: certaturus uadit. Descendo ī prælium in forum &c.

Desciscere: uide consciscere. Desciscere

Desipio siue desipisco significat uel ꝙ aliqd a cōi sensu sapientiaq; min9 habeo: uel meo a sensu destituor. Quod fere uitiū aut ex ætate uēit aut morbo aut amore aut timore: aut simili aliquo affectu. Cuius contrariū est resipiscere: & senes qdē iam demētes nunq̄ resipiscūt. Cæteri aūt resipiscere idest ad priorem mētis statū: uel ad meliorē mētem redire solent. Desipio Desipisco Resipisco

Despicio deorsū aspicio: sicut suspicio sursū aspicio. Inde ꝑ trāslationē quū qs aliū cōtemnit ac paruifacit despicere dr̄: quasi infra se & ad pedes suos proiectū aspicere: quemadmodum suspicere est uenerari: quasi supra nos aspiciamus illum esse colloca- Despicio Suspicio

198

Diſpicere
Circũſpicere
Diſpiciẽtia

tum. Nã diſpicere eſt prouidere & circũſpicere mentẽ & tanq̃ in omnem partem lumina mentis intendere omniaq; diſcernere: a quo diſpicientia dicta eſt circunſpectio & prouidentia uel conſideratio diligens atq; diſcretio.

Deturbare
Exturbare
Diſturbare

Deturbare eſt deorſum cum uiolentia deiicere. Vergi. Puppi deturbat ab alta. Exturbare e loco eundem in modum eiicere: diſturbare diſſipando: diruendoq; deiicere.

Deuenire
Peruenire

Deuenim⁹ in mõtẽ: deuenim⁹ ad diuitias minus uſitatũ: ac minoris rationis eſt q̃ peruenim⁹ in montẽ; peruenim⁹ ad diuitias. Similiter e diuerſo: deuenim⁹ in planũ: deuenim⁹ in uallem: quoties ab editiore loco ꝓfecti ſum⁹: uſitatius ꝓbabiliuſq; puenimus in planũ: peruenimus in uallem. ita deueni in paupertatem quaſi deſcendi & delapſus ſum in humiliora.

De⁹ dea de abus & de aliis ablatiuis in abus

Deus: dea deab⁹ dicim⁹: diuus diua diuab⁹ nõ dicim⁹. Item fili⁹ filia filiabus: Nat⁹ nata natabus: Equus equa equab⁹: mul⁹ mula mulab⁹: nõ aſinus aſina aſinab⁹. Itẽ ut dicim⁹ libertus liberta libertabus. Ita nõ dicim⁹ libertinus libertina libertinab⁹: nõ ſeru⁹ ſerua ſeruabus: nõ domin⁹ domina dominab⁹: nõ anim⁹ anima animabus. Tam &ſi quidã his poſterioribus utunt̃. Cicero tamen ad uxorem & filiã ſcribens duabus aĩs ſuis dixit nõ animab⁹. Et curtius de matre & uxore darii dñis nõ dominab⁹ dixit. quidam ueteres dextrabus dixerunt pro dextris: & eabus pro eis.

Dicacitas

Dicacitas eſt ſine dubio a dicẽdo: proprie tamen ſignificat ſermonem cum riſu aliquos inceſſentẽ. Ideo demoſthenẽ urbanũ fuiſſe dicunt: dicacem negant: græce dicitur ſcomma.

Dicere
Dictio
Dicto
Dictito

Dicere ꝓprie eſt oratorũ & elegãter facũdeq; loquẽtiũ. Quĩ. li. x. Nã mihi ne dicere quidẽ uidet̃: niſi q diſpoſite. ornate copioſe dicit. Vnde dictio uocat̃ oratoria & facũda oratio. Ex ipſo uerbo dico duo frequẽtatiua oriunt̃ dicto & dictito: ſed poſteri⁹ potius frequẽtatiuũ eſt: quod idẽ eſt quod frequẽtib⁹ temporibus frequentibuſq; locis dico & narro. Alterum autem eſt quod dico ſi id alter ſcribens excipiat & manu ſtiloq; notet.

Dico ſñiã
Fero ſñiam

Dico ſẽtentiã cõſiliarius: fero ſẽtentiã iudex: nõnunq̃ tamẽ dico ꝓ fero: ut apud Quĩt. Apud iudices quidẽ ſecũdũ legem dicturos ſententiã de confeſſis præcipere ridiculum eſt.

Dico leges
Fero leges

Dico leges aliud ẽ q̃ fero leges: eſt. n. ferre ad ſuos: dicere fere ad uictos. Liui⁹. Quãdo perinde ac uicto ſibi leges dicerentur.

Dies

Diem pro diurno tẽpore: itẽ pro certo tẽpore: uolunt eſſe maſculini generis notauerũtq; Vergiliũ indifferẽter accæpiſſe. Ego tñ & apud hũc & apud cæteros ꝓ tẽpore ipſo annotaui ſẽper eſſe

fœminini:ut ipſa dies facit homines prudētem:& multa dies dat magnā hominibꝰ rerū experiētiā. Vnde Pedianus uult fieri die/ culā ꝓ paruo tempe. Et apud iuriſcōſultos Bimatrima quadri/ ma dies:ꝓ tempe biēnii triēnii quadriēnii. In tempe certo Pedia nus idem conſentit debere eſſe maſculini generis. dicemus ergo heſterno die & craſtino die:nō heſterna die & craſtina. Ad diem nō uenit:ad diē nō affuit.i.die præſtituto. Diecula / Bima trima / Quadrima dies

Dictio:uide dicere. Dictio

Dictito:uide ibidem. Dictito

Dicto:uide ibidem. Dicto

Dictum & dicta de omni ſermone intelliguntur:ſed ſpecialem quoq; ſignificationem habēt pro dicaci ſermone: unde dicta eſt dicacitas. Martialꝭ ad Domitianū. Cōſueuere locos ueſtri quoq; ferre triumphi. Materiā dictis nec pudet eſſe ducē. Qualia autē ſint dicta quæ in ipſū triumphātem milites iaculari ſolebant: il/ lud quod Cæſari dictatori fuit decātatū erit exemplo. Cæſar triū phat qui ſubegit gallias. Nicomedis non triumphat qui ſubegit Cæſarem. Illud ſubegit Cæſarem: in quē dicitur mordet:& aliis apud quos dicitur:riſum mouet. Dictū & di/ cta

Diligere:uide amare. Diligere

Diſcere eſt ut intelligas: ediſcere uero ut memoriter comple/ ctaris:dediſco autem quod didici obliuiſcor. Diſcere / Ediſcere

Diſcretus qui qualitates perſonarum: & rerum momenta di/ ſcernit nō qui diſcernitur. Dediſcere / Diſcretus

Diſertus qui probe diſſerit:nō qui diſſeritur. Diſertus

Diſpicio:uide deſpicio. Diſpicio

Diſſoluo æs alienum:uide cōflaui. Diſſoluo æs &c.

Diſturbare:uide deturbare. Diſturbare

Diu nihil aliud ſignificat niſi p lōgū tp̄s:diu nauigaui:diu eqta/ ui. Nō aūt diu receſſi: aut diu equū aſcēdi:ſed nup receſſi aut du/ dū:& dudū equū aſcēdi. Quidā tamē ſic loquūtur:iādiu eſt ꝙ re/ ceſſi:utētes aduerbio ꝓ nomīe. Eadē ratio eſt ī iamdiu:& tamdiu Ideoq; cauēdū eſt ne uerba quæ momētaneam actionem ſignifi cant his aduerbiis applices:quale eſt. Iamdiu publicaui opus:iam diu duxi uxorē: ſed iampridē: licet recte dicatur: iamdiu eſt opus publicatū. Et iādiu uxor mihi ducta eſt. Diu / Iamdiu / Tamdiu

Diuerſoriū dicitur hoſpitium publicum. Cicero. Ex hac uita ſic diſcedo tanq̄ ex hoſpitio:nō tanq̄ ex domo. commorandi em̄ natura diuerſorium nō habitādi dedit: pro eodem poſuit hoſpiti um & diuerſorium. Diuerſoriū

199

Diurn⁹.a.ũ: Diurnum spatium unius diei.

Diuturnus Diutinus Diuturnus & diutinus nihil differunt: utrunq; ad diu siue diuti us uenit. Cicero ad Brutum: tedioq; diutinae seruitutis: de diuturnus plurima exempla sunt.

Dare lr̃as Reddere Accipere Do tibi literas tanq̃ tabellario: do ad te literas: scilicet ad te perferendas. Aliquando haec duo coniunguntur: ut Cice. Dedi illi ad te literas. Ergo qui mittit literas dat: cui literae dantur si perfert reddere dicitur: sicut ille ad quem dantur accipere.

Docilis Docibilis Docilis priscian⁹ inquit ẽ qui facile docet̃: docibil' est q facile discit̃: nõ occurrit ubinã legerim docibilis: est eñ cõsuetũ magis pseptibilis: nisi apud ecclesiasticos: atq; in aliũ sensũ. Et erũt docibiles dei: dictũ est quasi dociles. docibilis eñ ille est: q ad discẽdi patiẽtiã lenis & mitis: hoc ut ego sentio idem est qđ docilis: ratio tamẽ postulat ut id significet quod ait priscianus.

Doctiloqu⁹ Doctiloquus facit comparatiuum doctiloquentior.

Doleo Doleo: Cicero Quĩtilianusq; nõ dixissent doleo caput doleo ilia aut ilib⁹: eẽt eñ synecdoche. Sed dolet mihi caput: & ilia tibi dolent. In hoc uerbo & illud notãdũ ẽ: q̃ de re extra nos posita sicut de corpore nostro loquimur: ut istud qđ facis dolet mihi: utinã doleret tibi. Terẽti⁹. Dolet dictũ adolescẽti pudẽti libero.

Domo Domatio Domitor Domus Domo domui domitum domatio facit non domitio: dicitur autem domitor non domator.

Dom⁹ duos gtõs habet: domi & dom⁹: sed prior seruat locum ubi qs manet: posterior corp⁹ ip̃; atq; aedificiũ: quod ex parietib⁹ constat & tecto: ut domi maneo nõ dom⁹: & partẽ domus demolitus sum: superiora domus ascẽdi nõ domi. Na; illud dom⁹ meae imperiũ teneo nõ pro loco accipitur: sed pro familia quae continetur aedificio: figurate cõtinẽs pro cõtẽto: licet ẽt dicere domí meae quasi in domo mea. Est autem idem in domo & domi. Quĩtilian⁹ lib. qnto. In domo furtũ factũ ab eo qui domi fuit.

Domesticatim Domesticatim per uarias domos.

Domi mee &c. Domi mee uiuo dicimus: itẽ tuae: suae: nr̃ae: ur̃ae: & alienae. Cum aliis nõ licet: non eñ dicere liceret domi publicae domi priuatae: domi honestae: domi paternae: domi maternae habito &c. Sed ita domi illius: domi caesaris: domi patris &c.

Domi sum &c. Domus duos genitiuos habet domi & domus: in datiuo domui: in accusatiuo domum: in ablatiuo domo &c.

Reuertor domum exeo domo &c. Domi uel in domo sum dicimus. Reuertor domum uel ad domum. Exeo domo uel e domo.

Donaria nõ loc⁹ repositori⁹ donoꝝ: sed ipsa dona: licet serui⁹

dicat ubi dona oblata sunt: sicut lectisternia dicunt ubi hoĩes ĩ tẽplo sedere cõsueuerũt: hæc Lau. Tu uero aliter in lima leges.

Donum: uide munus. Donum

Donatio: uide ueni in opinionem. Donatio

Donec duob⁹ modis accipit. Dabo operã uoluptatibus donec moriar. i. usq; ad mortẽ. Et dabo operã uoluptatib⁹ donec uiuo. i. q̃diu uiuo. Eiusdem nature est dũ ideoq; in priore sensu amat subiũctiuũ: in posteriore indicatiuũ more donec: ut apud Ciceronẽ. Deinde est in carcerẽ duct⁹: ut ibi ẽet tãtisp: dũ culeus in quẽ cõiectus deferret. Terẽti⁹. Ego tãtisper te dici uolo meũ: duz ut quod uolo facis. Et aduertẽdũ Tantisper fere postulare post se duz pro donec siue q̃diu: ut patuit. Sũt tamẽ qui pro tãtummodo accipiãt. Sunt qui etiam pro interea. Cætera quoq; sic a per composita ad temporis breuitatẽ feruntur. Parumper: paulisper: aliquantisper. Sunt qui per imperitiã accipiunt pro suis primitiuis: quæ sunt parum: paulum: aliquantulum. Donec / Tantisper / & alia composita a per

Dono tibi munus: & dono te munere dicitur. Dono

Dormitorium locus ubi dormitur. Dormitorium

Ductilis: uide Versatilis. Ductilis

Dudũ & iamdudũ de paruo tẽpore unius horæ: aut semihoræ aut duaꝝ horaꝝ: certe breuissimi tẽporis. Nuper siue pridẽ & iam pridẽ & longiori tpe dices: aut uiginti dierũ: aut mensis mẽsium ue: & nonnunq̃ annorũ pro conditione materiæ. Dudum / Iamdudum / Nuper / Pridem

Dudũ & nup seu pridẽ de re siue actione quæ non ĩsistit: sed statim transit: Iamdudũ & iampridẽ de re siue actione: quæ insistit & immorat. Illa præteritũ utiq; postulant: hæc frequentius præsens: nõnunq̃ etiã præteritũ. Dudũ ĩtraui. & iamdudũ te expecto idest hora aut semihora ẽ: uel duæ uel tres: uel ut multũ q̃ttuor: ex quo intraui & ex quo te expecto. Sed ipsa actio intrãdi nõ insistit: ac stati desinit. Secus autẽ expectandi actio. Itẽ Nuper ex sicilia redii. i. supioribus diebus mensibus ue ex sicilia redii: & iã multi dies sunt: uel aliquot mẽses ex quo absum ex sicilia uel ex quó ex sicilia redii: hic continuatio intelligitur tpis illic minime. Hic significatur mora qua in hoc loco immorat⁹ sũz. Illic momẽtum illud applicationis. Cæterũ quia dixi Nuper & Iampridẽ nõ modo menses complecti: uerũ etiã annos: tale exẽplũ sit. Nup inuẽta est machina: quam bombardã uocant: idest non multo tempe ab hinc. Iampridem Bombarda in usu est hoc est iam aliquanto ab hinc tempore in usu est. Aliquando apud poetas legim⁹. Iamdudum pro continuo. Vergi. Iamdudum sumite pœnas. Rarius Dudum / Nuper / Pridem / Iamdudum / Iampridem

200

iampridem:ut fecit Lucanus:Tollite iampridem uictricia tollite signa:nisi iampridem uictricia dicas. Pridem autem & Nuper idē significant. est autem Nuper non longo tempore a nūc: interdū non longo tempore a tunc.

Dum' Dum:uide donec.

Dūtaxat Duntaxat idem significat quod solum. Cicero de ora. Ita loquamur:ut ei tradamus ea duntaxat:quæ nos usus docuit.

De litera. E.

Ecce En ECce & En in eadē pœne significatiōe amāt nominatiuū & accusatiuum:apud comicos uero Hem pro en affectui seruiens quo oratores nō utunt᷑. Adiungunt autē En nominatiuo pariter & accusatiuo:tū indicādo:tum exprobrando. Indicando. Verg. En priam⁹?sunt hic etiā sua præmia laudi. Exprobrando. En agros:& quā bello troianæ petisti. Hesperiā metire iacēs Iuuenalis. En habitū. Oratores sæpius exprobrādo & sæpius per nominatiuū. Quint. En improbitas? Cicero. En crimen? en causa? Ecce similiter cū utroq; casu iungit᷑. Vt idem:Ecce tibi stat⁹ noster. Cum accusatiuo autē non memini me apud oratores legisse sed ne apud poetas quidē. Sed dem⁹ aliqñ repetiri:ut semel apud Plautū in bacchidibus. Opus ne erit tibi aduocato:tristi:iracūdo: Ecce me. Verg. iteʒ ait. En quattuor aras. Ecce duas tibi daphni: duoq; altaria phœbo. Sed de prosa magis dubitare me dico.

Eccum Eccam Eccos Eccas Ellum Ellam Ellos Ellas Eccum eccam. Eccos eccas. Ellum ellā. Ellos ellas. A b ecce cōpolita sunt & secū uidentur gerere casū:sed non gerunt. Quæ priscianus ita resoluit. Ecce eum:Ecce eam:Ecce eos: Ecce eas: ecce illum:ecce illam:ecce illos:ecce illas. Sergius quoq; cōmentans donatum ait. Nihil significat ellum nisi ecce illum. Pauloq; post Ergo cum ellum sit ecce illum:ellam ecce illā:nihil possumus dicere:nisi magis demonstratiue. Sed re uera resoluuntur per aduerbia non per pronomina. Eccum ecce hic subintellige uirum: de quo agebamus. Eccam ecce hic subintellige fœminaʒ:de qua mentio erat. Ellum Ellam. Ecce illic uirum fœminam ue subintellige:de quo de qua ue agebatur. Ellum igitur parmenonem:significat ecce illic parmeno siue parmenonem.

Eabus p eis Eabus pro eis quidam ueteres dixerunt.

Edicere Edicere est magistratuū regū ue. Vnde Edictū consulū sūt literæ consulū:quib⁹ aliquid iubēt:atq; imperāt. Indicere aūt proprie est denūciare:ut indictū ē bellū. Indixit romulus spectaculū.

Edisco Edisco: uide discere.

Effabilis Effabilis dictu uide Miserabilis.

Effingere est ad alteriꝰ formā fingere:& quodāmodo fingēdo Effingere
represētare.Quint.Nā mihi uidet᷑.M.Tulliꝰ cū se totū ad imita
tionē græcoꝝ contulisset:effinxisse uim demosthenis: copiā pla
tonis:iocunditateꝫ Socratis.Fingere ꝓprie est figuli:qui formas Fingere
duxit ex luto.Inde generale fit uocabulū ad cætera:q̄ īgenio ma
nuq; hominis artificiose formantur ꝑsertim inusitate & noue.
Effigies figura est ad uiuā alteriꝰ similitudinē uel ad ueritatis Effigies
imagineꝫ facta tā in picturis:q̄ in sculptutis:nomē est ab effingo.
Eheu:uide hei. Eheu
Eiulare ē uoce sublata flere:qđ magis mulierū ē ꝓpriū. Voci/ Eiulare
ferari ē uoce effrenata nō modo dolorē: sed ēt īdignationē (q̄q̄ Vociferari
indignatio doloris genꝰ ē) ostēdere.Interdū sine affectu:sed ta/
men uehemētiꝰ exclamare . Lamētari ē uoce quærula & tristi ora Lamentari
tione cladē testari suā.Flere ē lachrymis:ideoq; tantū hominuꝫ: Flere
ut ridere.Gemere est pectore quū præ āgustia in sonū prorum/ Gemere
pit.Ideo & iumēta sub nimio pondere gemūt.Et inanimata quo
q; cum nimis onusta sunt gemere dicūtur. Verg. Gemuit sub pō
dere cymba.Plorare est uoce flebili & effusa doloreꝫ suum ape/ Plorare
rire. Vnde implorare est plorando opem orare. Plangere ē per Implorare
cussione & uerberatione pectoris:capitis:uultus: aliorum ue mē/ Plangere
brorum se in dolore affligere.regitq; post se accusatiuum . ideoq;
per translationem dicuntur fluctus plangere littora: quasi ad de/
clarandum dolorem in modum lamentationis.
Eleuo:uide leuo. Eleuō
Eligere:uide deligere. Eligere
Elogiū ē testificatio de aliquo:siue uituperationis: siue hono/ Elogium
ris causa. Vituperationis:ut Quint.Nō est iudices ꝙ putetis ideo
nullū adiectum ad exheredationem iuuenis elogiū:quia de sce/
lere constaret.Honoris causa:ut Marcus Tullius.Quid elogia se
pulcroruꝫ.Pro simplici quoq; sententiæ suæ testificatione legit᷑. Ellum
Cicero.Solonis quidem sapientis elogium est: quo se negat uel Emeritus
le suam mortem dolore amicorum & lachrymis uacare. Emigrare
Ellum:uide eccum. En
Emeritus:uide Mereor. Eo magis
Emigrare:uide Commigrare. Epulæ
En:uide ecce. Ergo
Eo magis:uide hoc magis. Igitur
Epulæ:uide Dapes. Quare
Ergo atq; igit᷑ bræuioribꝰ adhibētur cōclusionibꝰ.Quare quā Quáobrem
obrē quapropter maioribꝰ:nisi ita dicas.Nescio quare sic loque/ Quapropt᷑

E quibus dictionibus ꝑ ponitur

tis:intelligo quamobrem sic facias.
E re publica est:id est pro republica est.
E republica dicēdū est:ut in oratore Cicero testat̄:nō ex repu. tollitur enī.x.sicut in oībus fit fere:quæ ab.R.incipiūt:ut E regione.i.ex opposito uel ex aduerso atq; cōtrario. Non ex regione E re mea.E re tua.e re nostra.Similiter e dignitate:ex utilitate:ex usu:pro eo qđ esset ꝓ dignitate:uel ad dignitatē:utilitatē:uel usuʒ Cicero:ex tua ac reip.dignitate facies.E renibus laborabat Cicero inquit:hoc est morbum in renibus patiebatur.

Eripio

Eripio quoties habet cū accusatiuo datiuū: fere in malā parteʒ accipitur. Vt eripuisti mihi oēs beneuiuendi facultates.Quoties uero ablatiuū cū præpositione A uel ab:siue abs:plerūq; in bonā: ut Eripuisti me a periculo.Interdū in malā:ut eripuisti a me filiā.

Præripio

Differt autē a Præripio:qui enī aliquid alteri eripit: potest;id nō in suos usus eripere. Vt eripuit illi uitā.Qui uero præcipit in suos proprie usus capit. Neq; præpositio illa antecessionē tēporis declarat.Nōnunq̄ significat ante capere:sed magis ī passiuo: ut imatura morte præreptus nō potuit præstare qualē promiserat regē. Sunt hæc uerba Plinii de uiris illust.quasi dixisset immatura morte præuentus.Præterea præripio nunquam postulat sibi talē ablatiuum:qualem Eripio solet:ut patuit.

Errabūdus & alia in būdus

Errabūd9:similis errāti.Pris.enī li.iiii.inqt.In būdus desinētia similitudinē habere significāt:ut Vitabūdus similis uitāti. Moribundus similis moriēti.Errabūdus similis errāti. Aulus Gelli9 autem scribit Apollinarii usū esse particulā istā extremā in quā uerbatalia exeūt uim & copiā & quasi abundātiā rei cui9 id uerbū esset demōstrare:ut letabundus is dicatur:qui abunde let9 sit. Et errabūdus:qui lōgo atq; abūdāti errore sit. Vt aūt Caselli9 eodem Gellio autore scripsit.ludibūdus Errabūdus ridibūdus ideʒ ē qđ ludēs:errās:ridēs.Casellii sentētia & bræuior est:nec mir9 fortasse uera:q̄ illa siue gellii siue apollinaris. Cū frequētissime sic accipiantur. Populabūdus populās.Errabūdus errās: rubicūdus rubens.Sed nonnunq̄ ut gellius ait uehementiā significant.

Esca

Escam:uide pasto.

Essēdi cā

Essendi:Stulti quidaʒ aiūt:Causa essēdi rex.essēdi regis.essēdi regem.Cum nusquam essendi reperiatur.Et si reperiretur:nō regeret casum sicut manendi:uiuendi:existendi.

Esurio & alia in rio

Esurio cupio eē.nā cōmodi9desideratiua atq; optatiua uocarētur ea q̄ nomināt̄ meditatiua in.rio.parturio esurio.Cicero. Vtinaʒ aliquādo dolor po.ro.pariat quod iā diu parturit.Liuius. Et

diu parturit anim⁹ uester aliquãdo pariat. Quintilian⁹. Pater filios esurit. Martialis. Cœnaturit uacerta nõ cacaturit. i. cœnarẽ cupit nõ &c. Vel dicam⁹ hæc accipi ꝓ primitiuis. Scaturio magis ꝓ suo primitiuo scatet ponit̃: quod est nõ solũ aquarũ: sed herbarũ cæterorumq; sua sponte hubertim nascentium.

Et multifariã accipi solet: Cui⁹ cõditõis estq;. Vir. Audieras & fama fuit. Quintilian⁹. Has primũ audiet puer: harũ uerba effigere imitando conabitur. Et natura tenacissimi sum⁹ eorũ quæ rudibus animis ꝑcepim⁹. Et pro quia accipiẽdũ est. Duplicat̃ interdũ sed in rebus diuersis uenusti⁹; ut te admirãtur & ciues & hospites. Initiis quoq; sentẽtiarũ cõpetit. Quint. lib. i. Et finitæ quidẽ sunt partes duæ: quas hæc ꝓfessio pollicet̃. Interdũ etiã affectui seruit Cicero ꝓ Milone. Et sũt; qui de uia appia loquãtur taceant de curia. Idẽ. Et postea miramur quare moleste ferat populus ro. Et ꝓ etiã apud Ciceronẽ nusq̃ reperit̃: sicut in cæteris illo posterioribus. Vir. Natus & ipse dea. Quintilian⁹. sit hostis & meus. Cicero dixisset. Sit hostis etiam meus. Vel meus quoq;. Et q;

Etsi. Quamquã. Quãuis. licet eiusdẽ significationis sũt: aliquid in utendo discriminis habẽt. Nam prima duo sẽper asciscunt sibi indicatiuũ duntaxat in principio statim orationũ: epistolarum: librorum. Alia duo in hoc loco raro. In cæteris omnia indifferenter. Cicero pro Milone. Etsi uereor iudices: & in ep. ad acticum. Etsi nihil noui afferebat̃. Idem de officiis. Quãq̃ te Marce fili annum iã audiẽte; Cratippũ: idq; athenis abũdare oportet ꝑceptis institutisq; philosophiæ. Lactãti⁹ tamen secundũ librũ de Institutione sic incipit. Quamq̃ libro primo religiones deoꝝ falsas esse mõstrauerim. Alia duo magis postulãt subiunctiuũ: nonnunq̃ tamen & indicatiuũ. Vt apud horatiũ sic quædam epistola incipit. Quãuis sæua sẽtis per te tibi consulis & scis. & apud Quintilianu; declamatio. Quamuis Iudices in tanta malorũ continuatione iã poterã nihil ex accidentium meorum nouitate mirari. In aliis ptibus q̃ in principiis parẽ oĩa hæc locum sortiuntur. Præterea &si ac Tametsi idem sunt. Plinius ad cornelium priscum. Dedit eni; mihi q̃tum maximum potuit: daturus ampli⁹ si potuisset: tametsi quid homini dari potest maius q̃ gloria laus & æternitas. Hic nõ posses ponere licet & q̃uis. Etsi Quãquam Quamuis Licet Etsi Tametsi

Et appellãt te homines sapientẽ: & existimãt Te malu; esse & dicunt & sentiũt. Illũ & putant probũ: & loquunt̃. Hi & Habẽtur mali & appellantur. Diligentia honores & gignit & cõtinet. Studio literæ & parantur & conseruantur. Et appellãt te &c.

202

Euentus Euẽtus in singulari gñis masculini & decliationis quartæ ẽ: ei⁹ pl'i.M. Tulli⁹ sepissime ĩ neutro.g.& decli.secũda utitur: ut euẽta euẽtorũ:euẽtis. Quidam plane impium euẽtum alunt significare principium: ut apud ouid. Exitus acta probat: careat successibus opto. Quisquis ab euẽtu facta notãda putat. Illud eñ exitus acta probat: uox ẽ accusatiuũ phillidẽ argumẽto: quod dicitur a casu: eos enim phillis ipsa execratur dicẽs. Careat successibus apro qs/ quis a casu & non a causis aliquid laudat aut uitupat: hæc lau. Tu autẽ uideto in lima.

Euidens Euidẽs negociũ dr: qđ uidet' & apte ĩtelligit': nõ qđ uidet & in/ telligit.

Euelare Euelare ẽ rẽ uelatam detegere.

Euoluere Euoluere libros: uide liber.

Exaudio Exaudio: uide Audio.

Exautorare Exautorare est ducẽ ab impio suo dimittere: uel missum facere militẽ: illumq; donare missione militiæ plærũq;.

Excedo Excedo: uide decedo.

Excogitare Excogitare ẽ p cogitationẽ ĩuenire: idq; ad res tñ ĩcorporeas ptinet: ut excogitaui argumẽta rationes figuras causas. est igit' ex

Reperire cogitare cõsilii. Repire uero fortunæ: ut Ouid. Tu nõ inuẽta: re/

Inuenire perta es. Sed iã usus obtinuit ut idẽ reperio sit quod inuenio. est autẽ Inuenire uel consilio uel casu siue corporea siue ĩcorpea re/

Offendo perire. Offendo fere quod Reperio. Cicero. Sed tamen nemĩe3

Nact⁹ sũ p ĩ uẽi ãt reppi tã maleficũ offendi &c. Nactus su3 etiã pro inuenit: siue reppi: fre quẽter accipit'. Cicero de uite. Quicquid est nacta complectitur.

Excogitare: uide etiam cogito.

Excretus Excret⁹ ab excresco ẽ: hic excretos hædos Virgi. dixit: pticipiũ est in uoce passiua actionẽ significans.

Excubiæ Excubiæ diurnæ & nocturnæ. Vigiliæ tñmodo nocturnæ.

Vigiliæ Excusare: uide causari.

Excusare Exẽplũ: inqt fest⁹: ẽ qđ seq̃mur: aut uitem⁹ Exẽplar ex quo sĩe

Exemplum faciam⁹. Illđ aĩo æstimat': istđ ocul' cõspicit'. Mihi aũt: licet fest⁹ sci

Exemplar entissime de exponẽdis uocabulis loquat': aperiẽda tñ magis ho rũ noĩ3 differẽtia. Nã & Exẽplũ ẽ ex quo simile faciam⁹: ut Opa homeri exẽplũ sũt poemata scribere uolẽtib⁹. Quĩt. li. x. Rustici pbatã expimẽto culturã ĩ exẽplũ ĩtuent'. Et exẽplar aĩo quoq; e/ stimat'. Cicero de oratore. Illa oro fuit mihi exẽplar bñdicendi. Cæteru3 Exemplũ est ipsa res quã imitamur: aut si ita fors tulerit deuitam⁹ in aliquo: ut ĩ catone. Cato aũt ipse exemplar: illud con tentũ: hoc cõtinẽs. Quod si indistincte his duob⁹ licet uti non sa/

ne repugnabo. Reperit etiã exẽplarium ꝑ exẽplar. Plinius li. vi. Iuba hæc omisit in hoc tractatu: nisi exẽplariũ uitiosum est. Exẽplariũ

Exhæredare: uide Abdicare. Exheredar̃

Exhibere illi negociũ. Et facere uel facessere negociũ: ẽ alterũ molestia ac labore afficere: freq̃uẽter quidẽ ꝑ accusationẽ. Ci. li. iii. off. Quod quũ audisset adolescẽs negociũ uidelicet exhiberi patri: hoc ẽ patrem accusari: uel molestia laboreq̃ affici. Quinti. libro. v. Quando si negociũ innocenti facit: liberet eũ noxa quĩ admiserit: id est innocentẽ reum facit. Cicero ad appiũ. Cum est ad nos ablatũ de temeritate eorũ: qui tibi negocium facesserent id est accusarent insectarentur: ad pœnã uocarent. Negocium autem sæpe pro labore apud hũc ꝑsertim legimus: ut in. li. de na. d. Dii nec habent negocium ipsi: nec alteri exhibent. Exhibere Facere uel facessere negocium Negocium

Existimo: uide Aestimare. Existimo

Existimatio: uide Veni in opinionem. Existimatõ

Existit: & Extat: quorũ unũ atq̃ idẽ ꝑteritũ ẽ. Simile quiddã significãt: qđ ẽ eminet & supest. Sed primũ cũ motu. Alterũ sine motu: Vt illud sit ꝓdit: uel exurgit. hoc uero supstat. Cice. de diuinatione. Submersus equ⁹ uoraginib⁹ nõ existit. Itẽ uocem ab æde iunonis ex arce extitisse. De reb⁹ quoq̃ mẽtis existere dicimus Vt idẽ ĩ lælio. Existit hoc loco q̃stio subdifficilis. De extare unũ exẽplũ. Ver. li. iii. g. suffecerit. Stãt circunfusa pruinis: Corpa magna boũ: cõfertoq̃ agmine cerui. Torpẽ mole noua & sũmis uix cornib⁹ extãt. Quo fit: ut de libris q demortui nõ sũt dicam⁹ extare: ut extãt paucissimi Varronis libri plurimi nõ extãt. Nã ut de hoĩe q adhuc uiuit loquimur superest: quasi nõ subter ẽ. & in tenebris latet: ita de rebus extat quasi extra stat: nõ intra & in tenebris latet. Cicero in orat. Quæ ut scis extat oratio. Existit Extat Superest

Exolet⁹ ab exolesco est: quod dũ ẽ substãtiuũ significat scortũ masculũ & ꝑcipue iam adultũ. Dũ est adiectiuũ significat adultũ sed raro reperitur: ut apud plautũ. Reliqui domi exoletã uirginẽ. participium est in uoce passiua actionem significans. Exoletus

Exoraui hoc munus: idem est quod orando impetraui. Exoraui patrem id est orando induxi. Exorare

Exorreo: uide Abhorreo. Exhorreo

Expauesco pro suo primitiuo accipitur. Expauesco

Expendere: uide Appendere. Expendo

Expeto: uide Appeto. Expeto

Explodo: uide Complodere. Explodo

Exploratum est mihi: uide Compertum est. Exploratũ ẽ

Exploraui — Exploraui:uide ibidem.

Exploratores — Exploratores:uide ibidem.

Exprobro — Exprobro uerbũ a Probro cõponit᷑:quod significat tũ qualẽcũ q; culpã impropero:ut apud ouid.li.xiii.me. Trepidoq; fugam exprobrauit amico. Tũ ingratitudinis. Terẽ.in and. Nã istec cõmemoratio quasi exprobratio ẽ ĩmemoris bñficii. Exprobrare ergo

Imputare — benefacta sua est ĩmemorẽ beneficii accepti inculpare. Imputar̃ uero sẽper citra repræhẽsionẽ. Quint. Imputas nobis ꝓpitios uẽtos & secũdũ mare. Imputare nõnunq̃ ꝓ cõputare. Caius & omni

Reputare — quadrãti imputanda. Reputare quoq; in idẽ significatũ. Vlpian⁹ Sumptus litis tutor reputabit.

Expugnare — Expugnare:uide Debellare.

Ex sẽtentia / Ad uotum — Ex sententia aliquid habere: & ad uotum: licet illud uideatur rationis esse hoc affectus cuiusdam:eodem tamen fere significationis ueniunt:ut Quint. Habes ne uxorem ex animi tui sẽtentia, & alibi. Et ad omne uotũ fluẽte fortuna lasciuit ocium.

Ex tẽpore dicere / Ex tẽpore uiuerẽ & age re &c. — Ex tempore dicere:est ex inprouiso:& impræmeditatũ dicere: nec domi compositam orationẽ afferre:hinc uocatur extemporalis orõ. Persius etiã ait. Ex tẽpore uiuere:ex tẽpore quoq; agere. Cicero.li.ii.off. Quos credimus expedire rem:& consiliũ ex tempore capere posse. Ex tempore quoq; exponitur ꝓ ex tẽporis conditione. Cicero libro.iii.off. Vnius generis quæstiones sunt hæ omnes:in quibus ex tempore officium quæritur.

Exturbare — Exturbare:uide deturbare.

Ex uĩculis &c. / Ex equo — Ex uinculis causã dicere:est alligatũ respondere criminibus: ut ex equo pugnare est in equo sedentem pugnare.

De litera. F.

Faber / Fabrica / Aurificina / Caupona / Facies / Vultus — Faber multiplex est lignarius & hic non unius generis: ferrarius nec hic simplex:lapidarius qui & ipse in multas diuiditur species.

Fabrica est proprie lignarii:ut aurificis aurificia:cauponis caupona. Facies magis ad corpus. Vultus ad animũ refertur atq; uolũtatẽ unde descendit. Nam uolo supinum habebat uultũ Inde dicimus irato & mœsto uultu poti⁹ q̃ facie:& cõtra lata aut longa facie non uultu:a quo compositum est Superficies: non sa

Supficies — ne discrepans a suo simplici:ut facies maris:facies terræ:quasi superficies:& facies hominis: quasi primum illud quod intuemur in homine:est tamẽ aliquando ubi utroq; uti liceat:ut fœdata facie:& fœdato uultu:scissa facie & scisso uultu:conuersa facie & cõuerso uultu.

Facile pro non dubie. Cice. in rabirio. Virum unũ toti⁹ grætiæ facile doctissimũ platonẽ. Idem pro roscio. Nobilitate facile princeps. Vbi aduertẽdũ iungi cum superlatiuo: & cũ princeps: quia superlationem significat. Itẽ cum præcipuus: cũ primus: cũ secundus & si qua alia sunt. Quintilianus de euripide loquẽs. Facile pcipuus & admirandus maxime est. Sic facile primus: uel facile sũmus. Facile uero secundus dicim⁹ nõ ad ordinẽ respicientes: sed ad dignitatem. Quale est tu es facile secundus ab rege. Hoc est facile post regem primus. Facile

Facio te certiorem: non certũ & sẽper facio nunq̃ ago. Vergilius tamen anchisen facio certum: ideo dixit quia syllaba bræuis inter longas non potest collocari in uersu. Facio te certiorem

Facio tibi potestatem eundi & redeundi: uide indulgentiam. Facio ptãtẽ

Facio tibi gratũ: nunq̃ ago tibi gratũ: facio ludos: facio res diuinam: facio sacrificiũ: facio solennitatẽ nunq̃ ago: & multa huiusmodi. Item feci iacturam: feci damnuз: feci naufragium. Vix unq̃ passus sum iacturam damnum naufragium: feci tamen fugam q̄ ego fugi alterum: non q̄ alter me: feci timorem: q̄ ego timui alterum: non q̄ alter me. Item feci iter non egi iter. Aliquando etiaз feci uiam: feci copiam tibi rerum mearuз: nunq̃ ægi aut dedi aut præstiti copiam: feci potestatem tibi uidendi res meas domesticas: non autem dedi: feci lucrum non autem acquisiui lucrũ Vtinam fecit: stercus fecit: non autem emisit. Facio gratum libros rẽ diuinam &c. Feci iacturã dãnũ &c.

Facio tibi iniuriam: & facio tibi contumeliam. Afficio te iniuria: & afficio te contumelia: facio tibi molestiaз non ita libenter dixerim ut afficio te molestia. Facio ĩiuriã Afficio iniuria &c.

Facio sermonem: uide habui orationem. Facio sermonem

Factio est diuisio ciuiũ in diuersa studia: quũ aliqui se pricipes ac primarios in ciuitate efficere conantur. Inter quos æmulatio est q̃ & factiosi dicuntur: pro se quisq; q̃ maximam potest ciuium multitudineз q clientes uocantur ad se trahens sibiq; quonis pacto per fas nefasq; concilians quæ pestis intestina cunctas ciuitates duntaxat italiæ infecit. Seditio autem uel a seorsum sedendo uel ut Ciceroni placuit: a seorsum eundo dicta: tunc est: quum populo secum discordante res ad manũ uocatur: qualẽ ciuitatis statum. Verg. describit. i. æneid. dicẽs. Ac ueluti magno in populo quũ sæpe coorta est Seditio: sæuitq; animis ignobile uulg⁹. Iãq; faces & saxa uolant: furor arma ministrat. Similiter dicitur Seditio in exercitu in classe in schola & si quid est tale. Factio Factiosi Seditio

Factiosus qui amat factiones: ut Seditiosus q amat seditiões. Factiosus

Falsus — Falsus qui fallit: ut Terent. Cẽsen me aliquam causam fictam falsam ineptam saltem potuisse proloqui. Aliquando & passiue: ut idem. Charine falsus es, i. deceptus. & Salustius. Nec ea res me falsum habuit.

Fama — Fama: uide limam.

Fastidiosus — Fastidiosus semper actiue ab auctoribus accipi solet pro eo. s. q fastidit.

Fatuus — Fatuu⁹ plene insipiẽs ẽ tractumq; ẽ a sapore cibo℞. Nã quum illi nõ sapiunt fatui dicunt: ita homo q nõ sapit fatu⁹ uocat. Martialis. Vt sapiãt fatuæ fabro℞ prãdia betæ. O q̃ sæpe petet uina piperq; coquus. Melior huius uocabuli uidetur hæc causa q̃ ea: quæ quibusdã placet: fatuos dictos qui furore quodã: quasi uxor regis fauni fatua noĩe corripi solebat: futura prædicũt: ut illa faciebat.

Stultus — Stolidus — Stult⁹ autẽ dicitur q imprudens est: & improuid⁹: multiq; nõ insipientes homines aliqñ stulte agunt. Stolidus est: qui proxime accedit ad naturã sensumq; pecudum.

Fœlix qui recipit fœlicitatẽ: & qui dat. Virg. Sis fœlix: nostrũq; leues quæcunq; labore; pro eo quod est sis prospera & benigna. Vide etiam Beatus.

Femen — Femen: uide coxa.

Femur — Femur: uide ibidem.

Fere — Fere significat pene: cui⁹ significatio est paulu; abfuit: qn ut pene siue fere in man⁹ hostiũ incidi. i. paulu; abfuit qn in manib⁹ hostiũ inciderẽ. Altera significatio est: quu; ĩtelligit aliq̃ uniuersal: ut Quin. hæ fere sunt emendate loquẽdi scribendiq; ptes. i. fere omnes. Ideoq; illud omnes adiungit: ut idem. Nã in omnibus fere minus ualent præcepta q̃ experimenta.

Fero sñiam — Fero sententiam: uide Dico sententiam.

Fero leges — Fero leges: uide ibidem.

Fero tibi acceptum — Acceptilatõ — Fero tibi acceptũ: idẽ est qđ refero tibi acceptu;: ꝓ eo qđ ẽ fateor me hoc abs te accepisse: qđ mihi debebas: et si solutio nulla intercessit. Vñ fit acceptilatio: quã Iustinian⁹ per interrogationem & responsionem fieri uult. De refero plura uide in. R.

Ferus — Ferox — Fer⁹ hõ: qui animu; ferinu; obtiet: ut leones ursi lupi. ferox q ꝑ aĩosus ẽ ad certãdũ cũ altero: & ad uĩ alteri faciẽdã atq; nocẽdũ.

Ferri — Ferri proprie quæ dicuntur: uide agere.

Ferruminat — Ferrumĩat cõglutinat: coalescit colligat. Pli. li. xi. c. lvii. Et medulla ex eodẽ uidet eẽ: a iuuẽta rubẽs & senecta albescẽs: non nisi carnis ex ossib⁹: & crurib⁹ iumẽtorũ aut canũ: q̃re fracta nõ ferruminant: quod defluente euenit medulla. Idẽ. li. xxxvii. Infestatur

plurimis uitiis scabro ferrumine & q̄si glutio & cōmissura siue iū ctura: siue ligatura. Ferruminatio Cassius ait ꝑ eandē materiā fa/ Eerrumiatō
cit cōfusionē: Plūbatura nō efficit Vt aūt ostēdim⁹ ferruminatio nō utiqꝫ per eandē materiā facit cōfusionē: sed interdū quoqꝫ per aliam: plumbatura ꝑ solū plūbū efficit cōfusionē: ut ipsum idicat nomen.

Fessus: uide lassum. Fessus

Fest⁹ dies poti⁹ q̄ festiu⁹. Res festiua poti⁹ q̄ festa. Nā fest⁹ festa Festus
festū ad diē festū ptinēs: festiu⁹ festiua festiuū res iucūda & læpi/ Festiuus
da. Vt orō festiua: dictū festiuū: frōdē festiuā legim⁹: nō q̄ ad festū cōparata sit: sed q̄ iucūda & læta. Nā & festā frondē uocam⁹: q̄ festis adhibetur: festiuū multi pro festo accipiunt.

Fictile uas quod fictū est a figulo nō quod fingi potest. Fictile

Fictitia ratio quæ ficta est. Fictitia

Fic⁹ ꝑ fructu in scđa decliatiōe dr̄ & quarta. Horati⁹. Pīguib⁹ & Ficus
ficis pastū iecur anseris albi. Et Ply. ad ruffū. Quæ nunc cū ficis & boletis certamē hn̄t. Martial'. Res mira est: ficus nō hēt un⁹ ager. Pli. li. xv. Cū & obsonii uicē habeāt recētes fic⁹. Fic⁹ itē ꝑ arbore ēt scđæ & q̄rtæ decli. legit'. Iuue. Steril' mala robora fici. Cice. de oratore. Vxorē suā suspēdisse se de ficu. Pro uitio aūt secūdæ est declinatiōis & gn̄is masculini: licet priscian⁹ quartæ esse uelit.

Ficuln⁹ ficulna ficulnū ꝑ materiato ex ficu dicitur: ut a populus Ficulnus
populn⁹: & a coryl⁹ colurn⁹: & ab abies abiegn⁹: ab ilice ilignus;

Fides dicēdū ē nō fidis in ntō. Pōpei⁹ em̄ fest⁹ ita scribit. Fides Fides
gen⁹ citharæ ꝙ tm̄ īter se chordæ eius quātum īter homīes fides cōcordet. Ergo fides dicēdum est: cuius diminutiuuꝫ fidicula uel parua cithara uel chordula. Fidiculæ uero ī plurali pro īstrumē/ Fidicula
to torquēdi: ex duobus: ut reor & obliquatis lignis compactū: ul' Fidicule
ab extorquēda fide ac ueritate: uel a neruis funib⁹ uīculisqꝫ: quib⁹ ad illū modū homines torquēdi alligātur.

Fides ꝓpe latīe dr̄ probatio: ut facio fidē per īstrumēta: per ar Fides
gumēta: ꝑ testes. fides ēt ꝑ crudelitate accipit' quale est habeo tibi fidē. Recte igit' ēt nr̄a religio noīata est fides.

Fiēs ī simplici suo nō reperit': nec qđ ab hoc formaret' fienduꝫ. Fiens
Dicim⁹ itaqꝫ calescēs & calefaciēd⁹. Nec desūt qui fiēs utātur: sed Fiendum
ī cōpositiōe. Vt ī psalmo undecimo. Et factū est cor nr̄m tāq̄ cæ/
ra liquefiēs ī medio uētris mei: idqꝫ a liquefio est. A liquesco ue/ Liquefiens
ro liquescēs eiusdem significatiōis cuius liquefiēs: passiue enim Liquescens
accipiūtur.

Filiaster qdā utūtur ꝑ priuigno: ꝙ imitat' filiū. Illa em̄ diminu/ Filiēster

& alia ĩ aster — tiua quæ fiũt ĩ aster imitatiõem potius significãt q̃ diminutiões: Neq; mea rõne dicit᷑ oleaster ꝙ sit parua olea: sed ꝙ siluestrẽ oleam imitatur. Vide etiam in Antoniaster.

Filius / Pater / Mater / Parens — Filius qui nat⁹ oratores sæpi⁹ dicũt: sæpius ẽt pater q̃ genitor. Mater q̃ genitrix. Sed parẽs ꝑ utroq;. Etiã sæpe hõ potiusq̃ uir: quale hoc ẽ: illi deduxerũt hoĩem in palestrã. Poete poti⁹ e cõtrario: historici mediam quãdam uiam tenẽt.

Fingere — Fingere: uide effingere.

Fissilis fissile — Fissilis arbor: fissile lignũ: fissile robor: tũ quasi fissũ. cune⁹ eñ dicitur fissile lignũ: tũ quia findit᷑: quasi fissibile. Pli. lib. xvi. hæc maxime fissilia: alia frãgi celeriora q̃ findi. Idẽ paulo post. Nullusq; fissile rimis hoc lignũ: hoc ẽ fissum.

Fœnero / Fœneror / Mutuo / Mutuor — Fœnero tibi dicit᷑: sicut mutuo tibi: fœneror abs te: sicut mutuor abs te. Qui mutuat pecuniã dat mutuo. Qui fœnerat pecuniã dat ad usurã. Qui mutuat᷑ pecuniã mutuo accipit. Qui fœneratur pecuniã ad usurã accipit: hæc Lau. Tu uero aliter in lima leges.

Fœneratiti⁹ — Fœneratitia res: quæ ad fœnus pertinet.

Fœnus — Fœnus dicit᷑ naturalis fructus terræ: postea aũt ad usurã trãslatũ: quasi pecunia per se fructum producat sicut terra.

Fœtus / Catulus — Fœtus: uide Catuli.

Fœtuosus — Fœtuosus a fœtus dicit᷑ nõ fœtosus: quæ eñ quartæ sũt declinationis assumunt. u. ut uultuosus fructuosus.

Fœtura — Fœtura: uide ibidem.

Folia — Folia: uide frondes.

Formidolosus — Formidolosus pariter actiue passiueq; accipit᷑. Terẽ. egon formidolosus: id est ego ne qui timeã. Salustius. Regibus boni q̃ mali suspectiores sunt: semperq; iis aliena uirt⁹ formidolosa est id est quæ formidatur.

Fore / Forem / Fores / Foret — Fore qdẽ habet uocẽ infinitiui: ut esse: significationẽ uero participii: quod est futuꝝ una cũ infinito esse. Idẽ est eñ fore qđ futurũ esse non tm̃ esse. Licet forẽ fores foret: idẽ sit quod essem esses esset. Quare cũ nomĩe iũgi habet fore: non cum participio: ne duo participia simul confundamus: ut Spero te amatorẽ uel amicum fore. Non aũt amaturũ fore sed tantum amaturum: ne uidearis hoc dicere: te futurũ amaturũ: quod ratio non patit᷑: cum futurũ superuacuũ sit. Itẽ de participio passiuo futuri. Timeo te uerberandũ fore: satis erat uerberandũ: uel adiuncto infinito uerberandũ esse. Participia aũt pñtis tpis & præteriti sæpe cum fore iũguntur si illa in nomen transeunt: ut spero te sapientem fore: credo me amantem tui fore: non te. seruat enim naturam nominis

non participii: opinor te acceptū illis fore non ab illis. Quādo ēt futuri participiū passiuū in nomē reuertitur: tunc recipit fore. Vt spero hūc puerū admirandū uirū fore. i. admirabilem. Hæc Lau. Tu tamē in lima de fore cū pticipio passiuo futuri aliter ēt leges.

Flagella: uide pulsare. — Flagella

Flagito uehementer & plusq̄ postulo: ut Cicero pro Quintio. Quāq̄ hoc causa postulat & si postulat: nō tamē flagitat. Postulo aūt ē quodāmodo requiro: ut res locus psona tps causa postulat: & tāq̄ rē iustā peto. Curti⁹. Postulabat aūt magis q̄ petebat: nisi accipimus: ut Varro apud Seruiū uult humiliter petebat. Sic. n. ait. Poscere est cū aliquid pro merito nostro deposcimus. Petere uero est quū aliquid humiliter & cū pcibus postulamus. Petere pterea est in bonū & in malū: ut pater laudē filii petit. Multi filii petūt mortē patris. Peto utiq̧ cū abltō in malā ptem accipit: ut peto te gladio: peto te ueneno: peto te insidiis. Naʒ illud apud Vergilium. Malo me galatea petit lasciua puella. Idem est quod malo me incessit & pomorū iactu percutere me solet. Posco est proprie rem debitam & honestā peto. Inde reposco quod est rem meā: & quod mihi debes reddi peto. Expostulo est cū querela apud amicos requiro & quasi officiū amicitiæ in alio desidero: ut Terentius in adelphis. Quam ipsi fecerunt ultro iniuriam expostulant: sed frequētissime post se habet ablatiuū seruiente ppositione cum: ut qd habes qđ mecū expostules. — Flagito · Postulo · Peto · Posco · Reposco · Expostulo

Flagitiū pprie in libidine ē: quasi flagris dignū crimē: sed p cæteris quoq̧ peccatis accipit: nec tm̄ turpibus: uerū his ēt quæ p negligentiā imprudētiā: obliuionēq̧ cōmittunt: ut Cicero in Bruto Tantam ne fuisse obliuionē inqt in scripto: psertim ut ne legens quidem senserit q̄tum flagitii admisisset. i. erroris. — Flagitium

Flere: uide eiulare. — Flere

Flexil' ram⁹: flexiles uites: q flexæ sūt & lapsu erratico torquēt. — Flexilis

Fluuiatilis piscis incola fluuii. — Fluuialis

Frcul⁹ a frater diminutiuū est: ut a pr̄ prcul⁹. A mr̄ matercula. — Fraterculus · Paterculus · Matercula

Fraudolosus qui fraudē facit: quod a fraudula diminutiuo uidetur uenire potius q̄ a fraude. — Fraudulosus

Fregit nauim: fregit brachium dicimus: quasi ipe fregerit & ipe egerit: & non potius passus sit. Terentius. Is fregit nauim apud Andru. — Frango

Fremit⁹ dr̄ ex alto mari son⁹ fluctuū: & ī populo murmur. Iteʒ uox orōq̧ & īdignātis & excandescētis: & q̄si humanā uocē præ iracundia imitantis. Strepitus fit ex corporum tactu: ex collisione — Fremitus · Strepitus

206

rerum & multarum uocum in unum confusione: si modo non sit

Stridor îmodicus tunc enim fremitus dicitur. Stridor est acrior & quasi sibilans collisio. Strepitus tamen proprie pedu ambulantiū manumq; aliquid pertractantium sonus est.

Crepitus Crepitus autem quid sit: uide in. C.

Freques̄ Frequētē locū dicimus quē frequētare multi solēt: ut urbs frequēs: platea frequēs: ubi multi hoīes aut habitāt: aut diuersant. Quādo aūt de psona aut de re aīata loquimur duob⁹ modis dr̄: uel de sola sic. Sit miles frequēs spectator pliorꝝ. i. creber & assiduus. Vel de turba sic. Sit frequēs popul⁹: frequēs senat⁹. i. copiosus & mult⁹: & quidē cū noīe collectiuo ī singulari: cum cæteris uero in plurali: ut frequētes ciues: frequētes senatores: hoc est multi & numerosi. Verūtamē quū dico sis frequēs innuo actionē: quum dico frequēs loc⁹ passionē. Ille frequētat: hic frequētatur.

Friget Friget idem quod frigidus est.

Fretus Fretus significat confisū: ut fretus fortasse familiaritate: quæ est ei tecum: ausus est confiteri.

Frondes Folia Frondes arborum sunt tantum: folia autem & arborum & herbarum & florum quoq;. hæc Lau. Tu uero aliter in lima leges.

Fructuarius Fructuarius cuius est fructus.

Fruges Seges Fruges qcqd ex fructu terre in alimoniā uertim⁹. Seges uero ē eorū seminū ex qb⁹ cōficit panis: nōdū demessa. Nōnunq̄ subactā humū ad accipiēda semīa segete uocam⁹. Ver. Illa seges demum uotis respondet auari. Agricola: bis q̄ solē: bis frigora sētit

Frutex Frutex est: qui ad iustam magnitudinem arboris nō assurgit: & statura similis est multis herbis: sed nō demoritur: neq; arescitur herba: sed peremnis est: inter frutices est soboles quoq; illa arbo-

Fruticari rum & plantula. Hinc fruticari uerbum: quasi fruticem renasci ex arbore. M. Tullius ad atticum. Excisa est enim arbor non euulsa itaq; q̄ fruticetur uides. Na illud quo sæpe legimus fruticari pilum translatum est.

Frui Vti Frui & uti hoc differunt. Vti est alterius rei gratia: frui nullius: sed ppter se qui fruit quiescit & cōtētus ē. Qui utit nunq̄ cōtētus est: semperq; ulterius tēdit. Ideoq; repræhensus est Hānibal: qui cum posset uti cānensi uictoria frui maluit. Vtor armis: utor domo: utor libris: utor studio: diligentia opera: q ex hoc postea emolumenti aliquid boniq; consequar. Fruor bonis meis: fruor tuo aspectu: tuo alloquio: tuo cantu: hoc est delectationē uoluptatemq; percipio ex hac re: atq; ex huius rei usu.

Dicim⁹ tn̄ nōnūq̄ utimur p fruimur; Vt utor pane triticeo: utor

ficis. Deniq; frui ē delectationē cape ex utēdo. Itaq; ī idē recidūt: frui delectari uoluptatēq; cape. Vtor significat ēt cōuersor. Cice. ad Geliū. Fab. uiro optio & hoīe doctissimo familiarissime utor. Et idē fit usus: ut usus fuit mihi tecū. i. cōuersatio familiaritas & cō suetudo. Quīti. Mulierē cū q̄ lōga cōsuetudo seu lōg⁹ illi fuerat usus: ponit̄ item Vsus ꝓ utilitate & fructu. Nam solem⁹ aliqua re ideo uti ut ex ea fructum ꝑcipiamus. — Vtor ꝓ cōn uersor; Vsus. i. con uersatio; Vsus. i. utili tas

Fūgor aūt idē ē qđ offm̄ munusq; ago: ut fūgor magistratu: ꝓ/ tura legatiōe: fūgor officio delegato: uel mūere iudicis: fūgor ue ro uita ꝙ fūgor offō uitæ: & mūere admīstrādi gubernādiq; cor/ pus. Inde defūct⁹ ē uita. i. finiuit offm̄ uitæ. Legim⁹ ēt. Defūctus morte. i. mortē finiuit. Et defūct⁹ pīcul: ꝙ finita sūt picula. Et defū cta morbis corpa: ꝙ finiti sīt morbi corpū. De potior aūt uide ī. p. — Fungor; Defunctus; Potior

Fuluiaster fuluii imitator. — Fuluiaster

Fūd⁹ cōtiet̄ ab agro. Sīgula. n. prata singulæ uineæ: singuli hor ti: singula oliueta: pomaria: salicta: arbusta: pascua. nēora: loca au/ cupatoria: uenatoria: piscatoria: siue uillā atq; ædificiū: siue pisci / nā: siue aluearia: siue uiuaria habeāt siue nō habeāt: singuli fūdi sūt & hoc qdē ī agro. ager em̄ cōtiet fūdū: nō cōtinet̄ a fūdo.

Fūdū est ima pars rei: ꝓprie aliqđ liquoris ītra se cōtinētis: aut ad cōtinēdū factæ: ut doliū: ut nauis: ut alueus uel fluminis uel la cus uel stagni uel maris. Nā fundū ruris ut quidā scripserūt ipse nō dicerē. Fundamētū ut omib⁹ liquet aliud est q̄ fundū. Et tamē fundare magis ad fundamētū q̄ ad fundū pertinet: fundam⁹ em̄ domū nō nauim aut doliū. Fundare & fundamēta iacere differūt ꝙ fundare est ualidis fundamētis fulcire: fundamēta uero iacere quasi qualiacūq; fundamēta facere: & quodāmodo dare ei princi piū. Suetonius de uita Caii. In ara capitolina nouæ domus funda menta iecit: & per trāslationē Cice. In quo templo quantū tum in me fuit ieci fundamēta pacis. — Fundum; Fundamen tum; Fundare; Fundamen ta iacere

Fungor: uide frui. — Fungor

De littera. G.

Audere proprie est intrinsecus: lætari extrinsecus. — Gaudere; Lætari

Gemere: uide eiulare. — Gemere

Gemmas Plynius oēs lapides ꝓciosos (ꝓter margaritā) noīe unio: qđ tm̄ latina lingua hēt: appellat. Est autē Margarita siue margaritū q̄ in concha na / scitur: & cōchyliū dicit̄: quā uulgo Perlā appellāt: hæc ēt uocatur Vnio: ut ide; Pli. ait: quia nūq̄ nisi indistincta repeniat̄. Estq; ge/ neris masculini. Na; foeminini illud quo nunc quidā pro unitate — Gemma; Margarita; Conchyliū; Vnio

utunt: nec auctoritate nititur. Nescio.n.apud quem reperiatur: nec arte. Cum deberet esse masculini potius gñis: ut Talio Stelio Curculio.

Lapillus

Lapillus autem gñale nomen est omnium paruorum lapidum: sed subintellectione preciosum idem q̄ gemmula.

Gena
Mala

Gena membrana illa dr̄ & q̄si uestis: q̄ ocul⁹ tegit: quum cōniuit.i.aperit & claudit: hoc est.n.conniuere.

Maxilla

Mala uero illud inter genā & buccā quasi rotundum in specie mali. Cuius interior pars ē q̄ oris hiatum efficit: ubi molares affixi sunt. Maxilla dr̄: nomen diminutiuum nō re sed uoce. Malā quoq; genā dici plinius fatet. Ait.n.infra oculos malæ homini tm̄: quas Prisci.genas uocabant

Genuin⁹ de⁹

ióq; dens ille intim⁹ & ipsi genæ affixus genuinus dicit: qui quia maxime latet ea re factum est iā tritū uetustate ꝓuerbium: genuino rodere dente.i.latenter p inuidiā carpere famā alterius.

Generaliter
Generatim

Generaliter significat omnia simul q̄ sub gñe sūt āplectēdo: generatim uero p singula gña: seu magis p singulas spēs. Siquidem species gña uocam⁹: ut quot sunt gña arborum: quot sunt gña uitiū: potius q̄ quot sunt species. Verg. generatim discite cultus.

Genitrix

Genitrix: uide filius.

Genuinus dens

Genuinus dens: uide gena.

Gtūs quomō accipit

Genitiu⁹ oīs aut actiue āt passiue accipit. Adde etiā possessiue: qđ pœne ꝓ actiue accipio. Actiue ut ꝓuidentia dei: bonitas dei. Passiue: ut timor dei: cultus dei. Ibi deus ꝓuidet: & benigne agit: nō ipsi ꝓuidet & benigne fit: hic timet & colit: nō timet nec colit Possessiue sedes dei: regnū dei. Atq; in huiusmodi orōne itellectus aptus atq; un⁹ ē: ita ī ill' ābigu⁹ & āceps: amor dei: charitas patris: suspitio uxoris. Dubiū ē de utro loquaris: an de amore quem deus in nos hēt: an de eo quē nos in eū: de charitate pr̄is in filios an filiorum in pr̄em: de suspitione maritali: an de suspitiōe uxoria.

Gerūdia dicunt pticipia

Gerūdia licet a participiis differāt: tn̄ ꝓpe īter pticipia nūerari possūt. Supina inter uerba. Meritoq; pticipalia uocata sunt. Nā & casus & genera hn̄t: ex quo uerba nō sunt: sed pticipia siue pticipalia. Regunt p̄terea casum more uerborum participiorūq;: ex quo nomina nō sunt: post se inq̄ regunt: non ante.

Gerūdia differūt a pticipiis

Gerūdia differunt a pticipiis: q; ipsa significāt rei admīstratōem sine tpe: illa uero tps sine rei administratiōe. Vt tenet me occupatio iuris dicūdi: gerūdiū ē: nec tps significo futurum: sz rei administratiōem: hoc est in iure dicundo. Rursus tenet me cura dotis numerāde.i.quæ numerāda est: pticipiū ē futuri significatiuum sine administratione rei.

Gerundia quō regunt

Gerundia non regunt passiue: sed actiue.

Gerūdia ntis carere dicunt̄:uariant̄ itaq; p oēs obliquos:nūe/rosq; & genera. Nā ut ego sentio hæc oīa habēt in gtō:ut delectatio fruēdi pricipat⁹:fruēdæ puinciæ:fruendi impii. Molestia educādorū filiorū:locādarū filiarū:colēdorū pdiorū. Regitq; is gtūs aliquñ casū. Cice. Eqdē efferor studio pr̄es urōs quos colui & dilexi uidēdi. In Dtō:uaco agro colēdo. Vineæ pastinādæ:nemori succidēdo. In plurali una uox est triū generū:ut uaco agris uineis nemorib⁹ pcurādis. Qui casūs regimē nō hēt:absurdū sit nanq; dicere. Do operā colēdo agrorū: uel legēdo librorū. In Accusatiuo: ut eo ad salutandum fratrē:ad salutādā sororē:ad salutādū sidus: ad salutādos fratres:ad salutādas sorores:ad salutāda sidera. Quod elegantī⁹ dicit̄ q̄ cū regimine:ut eo ad salutādū fratres:ad salutandum sorores: ad salutandū sidera. Per alias quoq; præpositiones similiter. Sed inter raro habet cum gerundio substantiuū rari⁹ regimē. Vt Liuius lib. ii. Et ipse inter spoliandū corpus hostis ueruto percussus. Et iterum. Inter accipiendas de suis cōmodis rogationes. In ablatiuo sine præpositione:ut fit iniuria fundi domino: uel de fringendo ramo:uel ligno incidēdo. Res eunt ordine lite æstimanda.i. quum defringit̄ ramus quum incidit̄ lignum: quuʒ lis æstimat̄. Vel de fringēdo ramum:incidēdo lignū:æstimādo litē. Sed frequenti⁹ usi sūt ueteres abltō plurali in tali genere sermonis:ut Cicero: Orōneʒ aūt latinā pfecto legēdis nostris effici es plenioreʒ:idest legendo nostra. Nam singulari solebāt sæpius apponere ppositionē in cōmittendo prælio.

Gerundii Accusatiuus cum præpositione non tm̄ actiue accipi solet:ut tu es idoneus ad discendum:sed etiam passiue: ut hæc res facilis est ad discendum. *Gerūdii accusatiuus*

Gerūdii Accusatiu⁹ iungit̄ frequēter cum ad:rarō cū in. Item frequēter cū ob:ppter:& inter:raro cum ante. Vt uado ad capienduʒ hosteʒ:& in capiendū hostem. Ego ueni ob te:uel ppt̄ te redimenduʒ. Inter nauigādū pro in nauigando sæpe legim⁹. Vergili⁹ Et inter agendū Occursare capro cornu ferit ille caueto. Idem: Nāq; ante domādū ingentes tollent animos. Deniq; cū actō fere semper iungim⁹ ppositionem:præter pauca quædam:q̄ sunt loco:Conduco:Mando:Curro:habeo pro debeo:& si qua sūt alia: ut faciendā sepulturā locarent. i. darent alteri faciendam uel ipsi locarent se ad faciendum. utrūq;.n. significat:nō participiū est: sʒ gerundium illud faciendam. Illa autem participia in nomē transeuntia:putaui ad te scribendum:existimaui hanc rem tractandā: censui tibi illud significandū.i. dignum scribi:tractari:significari. *Gerūdii accusatiu⁹ cuʒ qb⁹ ppōib⁹ iungitur*

Margin notes: *Gerundia quō uariāt̄* (beside first paragraph)

Gerundii ablatiuo q̃ præpositiones seruiũt

Gerũdii Ablatiuo seruit ĩ frequẽter. cætere rari⁹. de ex uel e. a. uel ab & cũ. In: ut in nauigãdo in legẽdo: quod idẽ est quod ĩ ipso nauigare: uel in ipso legere. De: ut de edendo: de migrãdo: de agẽdo. Quintilian⁹. Quũ præcipere de apte dicẽdo cœperimus. Etiã cũ motu. Cicero ad atticum libro tertio. Tu quid cogites de transeũdo in epirum scire sane uelim. Ex uel e: ut ex defendendo q̃ ex accusando uberior gloria comparatur. A uel ab. Cicero. Ex quo ardescit siue amor siue amicitia: utrunq; enim dictum est ab amando. Et alibi: non distinguit a non dolendo uoluptatẽ. Plinius posterior. Sermonibus dies trãsigebat: quũ a scribẽdo uacaret. Cũ: ut Quintilian⁹. Sed ratio recto scribendi coniũcta cũ loquendo est. Regit autẽ hic ablatiuus sine p̃positione casũ: ut hos accusando: illos occidendo: totã ciuitatẽ labefactasti. Cũ præpositione in etiam regit: ut in tribuendo suũ cuiq;. Quandoq; uariat genera: ut in colendo agro: in pastinanda uinea: in nemore excidẽdo. Per de simili modo etiã regit: ut Cicero in Tusculanis. His præsertim cognitis quæ de nihil sentiẽdo paulo ante dicta sunt: nisi dicimus nihil aduerbium nunc nõ nomẽ. Et uariatur per genera: ut de accusatore cõstituẽdo: de collocanda filia. De prædio emendo. Per ex uel e: & a uel ab nescio an licet dare tali gerũdio regimen. Nullum enim exemplum occurrit. Variari autem per genera certum est. Cato. Ex plasmatis bibendis ex aluo lauanda. Et absilneas ab offendenda repu. Sed cauendum ne id uerbum significet motum quale esset. Reuertor ab arando: uel ab arando aruo. Redeo a spectando uel a spectandis ludis. Cum sit dicendũ reuertor ab aratione: uel ab aratione arui. Redeo a spectaculis: uel a spectaculis ludorum. Per cum uix locum habet talis oratio ut non participium sit porius q̃ gerundium: ut sedeo cum uiro coronando. i. qui coronabitur. non autem qui coronatur.

Gerundia quomodo accipiuntur

Gerũdia oĩa quũ sociata sũt substãtiuis passiue accipiũt. Disiũcta uero nõnunq̃ passiue: utiq; sine p̃positiõe & sine genere ĩ casu ablatiuo: ut apud Verg. Aliter uitiũ crescitq; tegẽdo: hoc ẽ quum tegitur uitiũ. Et iterũ. Vritq; uidendo fœmina. i. quũ uidetur fœmina. Quint. Memoria excolẽdo sicut alia oĩa auget. i. dũ excolitur: non autẽ dũ excolit: nec regit casũ: quale foret. Vrit fœmina uidẽdo a marib⁹: sicut dicim⁹ urunt uiri uidẽdo fœminas. Accusatiu⁹ quoq; cũ p̃positione nõ tãtum actiue accipi solet: ut tu es idone⁹ ad discendũ: sed ẽt passiue: ut hæc res facilis est ad discẽdũ quod etiã superius patuit. Quidam non indoctus hac ætate scribere ausus est. Iamiã urbs in periculo capiendi est: pro eo quod

est iam urbs in periculo est ne capiatur: siue hostis parum abest a capienda urbe. Cum semper sine substantiuo gerundium accipiatur actiue. Aut si a neutro uenit neutraliter. Hæc Lau. Tu uero in lima aliter leges de gerundiis in Di.

Gesta: uide acta. Gesta

Gestus est actio quædam & quasi pnunciatio corporis: gestio uero administratio & actio: q̄uis parum in usu est. Gestus Gestio

Gloriosa uictoria. i. plena gloriæ. gloriosus homo. i. affectator gloriæ: qualis miles gloriosus apud Plautū & Te. Ve℞ gloriosus qn̄ honestæ significātiæ ē p gloria habēte habitionē plēitudinē ꝗsignificat. Quando inhonestæ affectionem: ut dixi. Gloriosus

Gradū facere nō ē trāsitū facere: sed ad aliquā rē gradū & quasi scalaȝ ad alia facere. Ideoq; qbusdā dr̄: gradū iacere: ut si riuuȝ trāsire: si ī arborē fenestrāue aut tectū scādere uelim: ex saxo aut scāno aliqua ue alia re gradū facio. Quint. Interī ad ea q̄ sūt potētiora gradū ex his fecisse contēti. Cicero cōtra Rullū. Hūc q̄si gradū quēdam atq; aditum ad cætera factum intelligetis. Gradū

Gratū facere est quidā min⁹: & ppe illud quod obsequi & īser uire: ut Cicero. Si hunc iuueris gratissimū mihi feceris. Gratū facere

Gratificari ē qddā mai⁹: ut deū gratificari hoībus dicim⁹ non autē gratū facere: quasi idem sit quod beneficia conferre. Gratificari

Gratulari ē uerbo testari: te gaudere fortuna ac fœlicitate alterius apud eū ipsū: q affectus ē fœlicitate. Nōnūq̄ apud teipsū ob tuā fœlicitatē. Ideoq; fere postulat datiuū: ut gratulor tibi ob tuam præturā adeptam: gratulor manib⁹ meis: qbus ut te cōtigerēt datum est. Quinti. ꝙ misera puella nō gratulet̄ sibi: ꝙ illā paup accusare iā pōt. Poetæ nōnunq̄ ꝑtereūt drūm: utiq; quū fuerit pnomē: q̄ fuit causa ut qdā existimarēt: quo℞ est Apulei⁹: hoc uerbū idem significare quod gaudeo. Ouid. ī heroidibus. Gratulor oethaliaȝ titulis accedere nostris. gratulor inq̄ tibi uel mihi uel nobis. Idem tertio de arte: Prisca iuuent alios: ego me nunc deniq; natum gratulor: subintellige mihi. Et Interdū etiam oratores: ut Quint. Gratulemur iam ꝙ nulla ciuitas fame laborat. subītelli ge nobis. Dicimus aliquando gratulari pro eo quod est gratias agere: sed non fere nisi diis immortalibus: ideoq; proprie idem ē quod supplicare. Si quidem triumphantes in capitolium ascendebant: ioui optimo maximo cæterisq; diis gratulatum. Gratulari Gratulari p gratias age re &c.

Grator in eadē accipit̄ significatione: ī qua gratulor: sed Poeticuȝ historicūq; est. Virg. Iuueni germana uiā: gratare sorori. Grator Gratus

Gratus & iucundus quo differant: uide iucundus. Iucūdus

Grauis Graue suapte natura pōderosū significat: ut graue saxū graue scutū q. s. grauat nos ī ferēdo: & qđ ægre & cū molestia fert. Iñ p abusionē trāsferim⁹ ad senectutē: ad morbū: ad dolorē: qa hi q molestiā ex senectute morbo cæterisq; sētiūt: q̄si onere ītolerabi li pmūt: qđ cupide uelut graue pond⁹ a se uellet deponere. Neq; solū ad molestias corporis trāslatio hæc fit: ueq; ad molestias ani mi: ut grauis cōtumelia: grauis iniuria: grauis mæror: grauis iactu ra: q̄ aīum gñe quodā pōderis pmunt. Itaq; un⁹ mod⁹ ē quæ cor/ pori aut animo molesta sūt ea grauia appellare: eo q molestia a mole. i. ab re magna magniq; pōderis uocitata ē. Alter mod⁹ est q queadmodū grauia & grādia saxa ac graues trunci nō facile lo/ co mouētur: sed ad oēm tēporū mutabilitatē hærent. Ita homi/ nes cōstātes ac pditi sapiētia merito per figurā graues nominant q nec pcibus: nec minis: nec uāitate: nec pmissis ab æquo & iusto sūmouent: ut hi faciūt: quos leues uocamus: qui in similitudinē pulueris ac palearū ad omnē aurā uentilantur.

Gregatim Grægatim: per diuersos græges.

Gremium Gremiū ē intra cōplexum femorū feminū ue: quo ī cōplexu mulieres cōcipiūt: & p trāslationē gremiū terræ appellam⁹: quū semē suscipit: cōceptūq; retinet: quasi uiuētē fœtū postea paritura Quare quū lactant ī fātes ad sinū admouētur: pueri uero iā facti a sedētibus matrib⁹ utiq; cū illis blādiunt ad græmiū accipi solent. Vt Virg. de cupidine sub imagine pueri ascanii. hæret & īterdū græmio fouet īscia dido. Qui etiā matres nutrices ue quū sup ge nua collocāt īfantē aut extremis uestib⁹ repositū & ad uterū usq; sublatū gestāt: in gremio magis q̄ ī sinu tenere aut gestare dicunt ut idē de eodē. Et fotū græmio dea tollit ī altos Idaliæ lucos. Si

Sinus nus uero ē ītra pectoris brachiorumq; cōplexū. Inde sinus uesti/ um: quales erāt tunicæ romanorū: & modo quorūdā religiosorū supra cincturā laxitas illa uestis q̄ cingulum operit: Littora quo/ q; curua & quasi brachiis mare amplectētia sinus uocamus.

Grex Armentum Grex ouiū: grex caprarū: grex porcorū dicitur: grex deniq; ge/ nerali⁹ nomē ē. Armentū uero speciali⁹: utputa equorū asinorū mulorū boū camelorū elephantorū & similiū. Licet quidā tātū uelint esse boum quasi ab arando aramenta dicta deinde sublata tertia litera armenta.

De litera. H.

Habeo pol liceri cōue/ nire &c. Abeo: Tātū habeo polliceri: inqt Cicero ad lētulū. Idē in Catone maiore: neq; eos solū cōuenire habeo quos uī di sed etiā quos audiui & legi. Idē ī oratore. Audire ha/

beo quid sentiat. Quod ut ipse interpretor idē est: quod pollicendum conueniendum audiendum est mihi.

Habere fidem: uide Dare fidem. Haberē fidē

Habere gratias: uide Agere gratias. Hrē grās

Habes quæ sentiā Brute de ratio:·e dicēdi. hæc habui de amicitia quæ dicerē. hæc sūt q̄ putaui dicēda hoc tēpore. Sunt uerba ciceronis ad extremū materiæ a se tractatæ: quibus & cæteri auctores uti solēt. Quītilian⁹. Habes Marcelle uictori: quib⁹ p̄cepta dicendi adiuuari posse p nos uidebātur. Et iterū nihil habui āplius: quod ī uniuersum p̄ciperem. Et iterū. Hæ fere sunt emendatæ loquendi scribendiq; partes. Habes quæ sentia3 hæc habui &c.

Habui orationem: nō feci orationem: feci sermonem potiusq̄ habui. Nonnunq̄ etiā habui. Cicero de senectute. Cyrus quidem in eo sermone quem moriens habuit &c. Habui orationem Feci sermonem

Harenaceus ex materia harenæ. Harenace

Haud scio haud ueli frequenti⁹ legim⁹ q̄ nō scio: & nō uolo. Haud

Hei & heu simile qd optinēt: tamen alterū datiuo: alterū accusatiuo iungit: ut hei mihi qualis erat: q̄tum mutat⁹ ab illo hectoř Terē. heu me miserū. Et fere cū hmōi p̄noibus. Nā cū alio noīe frequētius p exprobrationē: ut Virg. Heu stirpē inuisā. Aliquando etiā cū nomiatiuo: ut idem. heu pietas heu prisca fides. Eheu nulli casui seruit. Idem in. B. Eheu quid uolui misero mihi. Væ quoq; datiuo. Martialis. Si sciero: uæ tibi causidice. Hei Heu Eheu Væ

Herbaceus ex materia herbæ. Herbaceus

Hiare ē aliqd sua spōte & externa aliqua uel diffidere: ut tellus æstu & ligna ariditate ut nimio calore hiāt. Hiscere uero ē tātum oris & qdē humani: accipiturq; p eo quod ē loq: aut os aperire ad loquēdum. sed fere per negationē: ut coram illo non auderes hiscere: quid nūc habes quod hiscere audeas? Ouidi⁹ tamē poetice dixit: hiscere nempe tibi terra rodāda foret. Cū oratores soleant potius dicere dehiscere. i. deorsum se aperire. Hiare Hiscere

Hic spatio p̄piqore: Is uero lōgiore ītelligit̄. Multis tñ ī locis utrūq; locū hab3. Vt q p̄fert uirtutē diuitiis: hic sane fortis ē. Vel per cōpositionē: ut quæcūq; mulier adultera eadē uenefica est. Hic Is

Hypotheca: uide pignus. Hypotheca

Hoc magis: & eo magis: idē ē qđ tāto magis. Item Quomagis idē ē qđ quāto magis. Hoc cōpositū cū p̄positiōe ad significat p̄terea: ut apud Salustiū. Cognouerā paruis copiis bella gesta cu3 opulētis regib⁹. Ad hoc sæpe fortunæ uiolentiā tolerasse facundia græcos: scientia belli gallos ante romanos fuisse. Hocmagis Eomagis Quomagis

Holitor — Holitor ē q hortū holeꝝ exercꝫ: quē ñnulli hortulanū uocāt.

Holus — Holus quid sit: uide hortus.

Homo prudens ne dicam sapientem &c. — Hō prudēs ne dicā sapientē melius q̃ ne dicam sapiens. Cicero pro Deiotaro. Crudelis castor ne dicā sceleratū & impiū & hoc substantiuo præcedēte: sec⁹ autē sequente: quale esset. Crudelis ne dicā sceleratus & impius castor. Et prudens ne dicaꝫ sapiēs ho mo. Impriore eñ mō subintelligitur eū: sic. Crudelis castor ne dicam eū sceleratū & impium. In aliis casibus non est hæc diuersitas: ut idē. An sperasset hoc uiuo milone ne dicā cōsule: uel an sperasset hoc uiuo ne dicam consule milone.

Hordeaceus — Hordeaceus: ex materia hordei.

Horrearius — Horrearius: custos exercitor ue horrei.

Hortus Holus Horti — Hort⁹ i singulari pluraliq; ꝑ hortis holitoriis accipit᷑. i. holera ꝓducētib⁹. ē. n. hol⁹ oīs herba satiua q̃ uescimur: & cuius foliis & caule i eduliū utimur. Horti uero in plurali arborib⁹ cōsiti dñr: & amœnitatis uoluptatisq; cā pati. In supiore igit᷑ significatiōe dicimus. Vnū hortū: duos tres hortos. In posteriore unos, binos, ternos hortos: nisi alicuius auctoritas aliud sibi uendicauerit.

Hospites — Hospites sūt: iā q i priuato alicui⁹ hospitio sūt: q̃ q i publico Diuersoriū uel tabernā meritoriā appellam⁹ Tā q recipit q̃ q recipitur. Vñ Oui. Nō hospes ab hospite tutus. Ci. Per dextrā istā: quā hospes hospiti porrexisti.

Hospitales homines — Hospitales hoīes q amore nō ꝓcio hospitiū suū cōicant. Nam hospes ꝓꝓe uocat᷑ ille receptor q ꝓuati & amicitiæ cā recipit ul re cipit᷑. Cice. Fuit mihi cū illo uet⁹ hospiciū. i. amicitia uel familiaritas uel mihi hospitādi apud illū uel illi apud me.

Hospitium — Hospitium & priuatum & publicum dicitur.

Hubertim — Hubertim idem est quod copiose.

De littera. I.

Iam — IAm elegāter usurpari solꝫ. Aliqñ q̃si ꝑ tūc: ut Qui. Q đ si satis prudēter ea uiderit: iā ꝓpe cōsūmata fuerit ꝑcipiētis. Aliqñ ꝑterea significat q̃si nod⁹ qdā iter snīas: ut Virgili⁹. Iā uarias pelagi uolucres. Idē efficiet iūctū cū uero Iā uero urbib⁹ cōstitutis &c. Iā iā de futuro palā ē qd significet: ut

Iamiam — iā iā aderit. Et de pñti licet ad futuꝝ resoluat᷑. Iā iāq; manu tenet: & ꝑmit hasta: quasi nūc nūc tenebit. Non nunq̃ figurate ꝑ idignationē miseratiōnē ue accipit᷑: ut idē Virgil. Iam iam nec maxima Iuno: nec saturni⁹ hæc oculis pater aspicit æquis. Quintil. Iam iā malo uenena ferrū subitos ictus improuisamq; mortem. Per miserationem uero Salustius in Iug. sic. Iam iam animo meo charis

sime frater q̄q̄ tibi ĩmaturo & unde mĩme decuit uita erepta ē:ta mē lætandū magis q̄ dolēdū puto casū tuū. Per exhortationem quoq;:ut apud Quīt. Iam iā cōmilito quicūq; casus manet: etiã si te iperator dānatur⁹ ē habēs solatiū:sati⁹ est q̄ a patre occidi.

Ianua pietis ē ac domorū. Porta uero murorum munitionūq; atq; castrorū. Murus antē & paries quo differūt:uide in. M. — Ianua, Porta, Murus, Paries

Idē eadē idē:quasi pro etiā poni solet:ut Cicero. est huic con iuncta beneficentia:quā eandē uel benignitatē:uel liberalitatem appellari licet:id est quam etiam. — Idem

Identidem frequenter. — identidem

Id ætatis. Cice. dixit. Scipio aphrican⁹ id ætatis atq; his reb⁹ ge stis. Illud id ætatis idē est quod ea ætate:sicut dicim⁹ decem ānis uixi. & more græco decē annos:quā honestiorē locutionē Serui us putat. Vel aduerbialiter ponitur: Vel subītelligit̄ habens:uel agēs:uel natus id ætatis. — id ætatis

Igitur:uide ergo. — igitur

Ignot⁹ & passiue & actiue legit̄. Quītilian⁹. Ne q̄s tamen erret ignot⁹: non ē filii mei nouerca:sed mater. Iguot⁹ dixit pro igno rans:& pro hospite & alieno non pro ignoratu. — ignotus

Illignus ab illice possessiuum. — illignus

Immigrare:uide commigrare. — immigrare

Impleo & Refercio & similia uerba abltū̃ sine p̄positiōe postu lāt:ut Impleui nauē frumēto:& referfi apothecā uino. Et tñ aliq̄ñ addim⁹ illā p̄positionē de sic. Impleui nauē de omni gn̄e frumē ti. Et refersi apothecā de uaria natura uinorū. uix ausim dicere ĩ pleui oĩ gn̄e frumēti:& refersi uaria natura uinoꝝ. Cicero de ora tore. Quærebat cur de ꝓœmiis & de epilogis & de huiusmodi nu gis(sic enī appellabāt)referti eēnt eoꝝ libri. Hic nequaq̄ licuiss̃ sine p̄positiōe loq. Nō enī libri illi referti sūt ꝓœmiis & epilogis sed p̄ceptis ꝓœmioꝝ & epilogoꝝ. Sicut ĩ superiorib⁹ nō est nauis ĩpleta oĩ genere frumēti:sed frumēto oĩs generis. Neq; apothe ca referta omni natura uinorū:sed uino omnis naturæ. — impleo, Refercio

Impleo gtō & abltō iūgit̄. Liui⁹. Ipse multitudinē quoq; q̄ fer me regēti ē similis religionis iustæ ĩpleuit. de abltō patuit supra. — impleo

Impendere:uide Appendere. — impēdere

Impiosi populi:hoc ē latū ĩperiū possidētes. Impiosus hō ostē tator ĩperii ĩ exercēda sæuitia qualis Torquat⁹ apud liuiū: qui fi lium sæuitia ob imperiū contemptum occidit. Vnde imperiosus appellatus est. Verū imperiosus quādo honestæ significantiæ ē pro imperio habente habitionem plenitudinēq; significat. Quā — imperiosus

do inhonestæ affectionem.

Impono tibi &c. Impostor — Impono tibi hoc oneris notũ est: quid significat: impono tibi: idẽ quod decipio te. Quintilian⁹. Spes tibi ꝑpetuæ laudis imposuit. Vnde impostores dicunt: qui alios uerbis pollicẽtib⁹ incantationibusq; seducunt ac decipiũt.

Imputare — Imputare: uide exprobro.

In æs icisæ sũ litere — In æs incisæ sunt litere: uide postea in marmore.

In aĩo est — In animo est: uide Cordi est.

Incedere Incessus — Incedere ẽ ãbulare: inde incessus siue tardus siue festin⁹: siue cõmot⁹ incõposit⁹ ĩmoderat⁹: ꝑprie tamen sublimior quidam & fastum præ se ferẽs. Vergilius. Regina ad tẽplũ magna stipante caterua incessit. Et iterum. Et uera incessu patuit dea. Quod seneca quodã loco declarat. Tenero ac molli passu suspendimus gradũ nec ambulamus sed incedimus.

Incestus — Incestus: uide adulterium.

Incisim — Incisim id est minutatim.

Incola Inquilin⁹ Incola — Incola q ĩ alteri⁹ regiõe habitat: & ĩ aliena ciuitate: atq; rep. Inqlin⁹ q in alieno priuato: ꝑprie tamẽ in cõducto siue ĩ urbe siue ruri. Rursus ícola ita differt ab Accola: ꝙ incola q ĩ loco: Accola q ad locũ habitat. ideoq; quicunq; iuxta aquas sũt accolæ dicuntur: nec refert in suo an in alieno: ut Accola uulturni: accola padi. At qui in montibus domos urbesq; positas habent: incolæ dicuntur. Qui iuxta montes accolæ.

Incumbo — Incũbo studiis & ĩcũbo remis. Verg. Validis ĩcũbite remis. Incũbo in studia & ad studia. Sed non incũbo ĩ remos & ad remos.

Incuria — Incuria. i. negligentia.

Incusare — Incusare: uide Accusare.

Indicere — Indicere: uide edicere.

Indiem — In diẽ aliud multo ẽ q̃ in dies. In diẽ plerũq; cũ hoc uerbo uiuit iungit̃. Quĩtilian⁹. Nõ ut fere uolucres ꝑsẽtis modo cibi memores in diem uiuũt duraturos hyemi reponere uictus. Aliquãdo sed raro cũ alio iungit̃ uerbo: ut Salusti⁹. Panẽ in diẽ mercari quasi dicat ꝑsẽtis diei habere rationẽ: nihilq; cogitare de crastĩo.

In dies — In dies ẽ idẽ qđ quotidie: sed ꝑprie cũ quodã incremẽto. iõq; plerũq; cũ cõperatiuo: ut Cũ indies malũ arctius ꝑmeret: Et quũ in urbe infinitũ malũ serperet: idq; manaret in dies latius. Etiam sine comparatiuo: sed tamen per uerbũ significans incrementum ut liuius. Crescente in dies multitudine.

In horam In horas — In horã: & ĩ horas eãdẽ dĩaz habẽt: quã in diẽ & ĩ dies. Cicero ĩ philip. Hæc q ĩ horã uiuũt: nõ mõ de fortunis & bonis ciuium:

ſed ne de utilitate qdē ſua cogitauerūt. Ver. Gallo cui⁹ amor tātū mihi creſcit in horas. Quātū uero nouo uiridis ſe ſubiicit aln⁹. Indoles est nō ſolū in pueris & adoleſcētib⁹ ſignificatio futuræ uirtutis: ut Quint. i primis ānis laudaret indoles. Cice. Vt. n. adoleſcētib⁹ bona indolæ p̄ditis: ſapiētes ſenes delectāt. Et Valeri⁹ titulū de indole fecit: nō tm̄ puerorū adoleſcētūq; exēpla repetens ſed etiā in uiris: & quidē p̄ſētis uirtutis: ut idē Cicero de off. i qb⁹ eſt uirtutis indoles cōmouent. Lucan⁹. Indoleſi dignū latia ſi ſanguine priſco: Robur i eſt animis. Indole inqt quaſi generoſitate quadā uirtutis atq; aī. Liui⁹ ad malā quoq; ptē: & ad muta atq; inanimata trāſfert loquēs de hānibale. Si cū hac idole uirtutū ac uitiorū triennio ſub aſdrubale impatore meruit. Et alibi. Sicut i frugibus pecudibuſq; non tantū ſemina ad ſeruandā indolē ualent: quantum terræ proprietas cæliq; ſub quo aluntur: &c. Indoles

Indulgentiā uulgo nunc accipiūt ꝓ uenia: ut indulgentiaꝫ tibi deus tribuat. Vel de⁹ tibi indulgeat. qđ qs neget dici non latine. Indulgere. n. eſt cōcedere: & ut ſic dicā obſequēter delicateq; tribuere. Cui⁹ rei admoneri certe debuerā illo trito uerſu neſcio cuius: ſed certe inter minutos auctores latiniſſimi. & quo mille annis nemo carmen ſcripſit elegāti⁹. Indulgere gulæ noli quæ uentris amica ē. Quītilian⁹. Mollis illa educatio: quā indulgentiam uocam⁹. neruos oēs & mētis & corporis frāgit. Nō ergo indulgētia ꝓ uenia accipiēda ē. Eſt. n. uenia remiſſio culpæ: ut idē. Peccaui & ueniā peto. & errare hoīs ē: & ignoſcere patris. Meli⁹ q e cōtrario Veniā ꝓ indulgentia accipiūt. Ver. Orantes ueniā: & templū clamore petebāt. Et Cicero ꝓ archia. Dabitis mihi hāc ueniā id eſt idulgebitis cōcedetiſq; hoc ſi forte peccauero. Et cū uenia tua dixero: hoc eſt ſiquid erro tamē cū pace tua & (ut iſti loquūtur) cū licentia tua dixero. Frequenter legim⁹. facio tibi poteſtatem eundi & redeundi: quē in modū mallē ego dicere: q̄ do tibi licentiā. Porro dare poteſtatē plus eſt q̄ facere poteſtatē. Eſt. n. dare poteſtatem rem alterius arbitrio committere. Indulgētia Venia Facere poteſtatem Dare poteſtatem

Induſtrius ab induſtria habemus non autē induſtrioſus. Induſtrius

Inelaboratū dicit: quod nō artificio ſatis excultū ē. illaboratū uero quod ſine labore uidet factū. illđ uitio dari ſolet: hoc laudi. Inelaboratum Illaboratuꝫ

Infenſus uehementer iratus: & odium gerens. Infenſus

Infeſtus uehemēter moleſt⁹ atq; in aduerſū uadēs: inde infeſtare incurſib⁹ crebris moleſtia afficere. Et ſigna infeſta q̄ i aduerſū tendunt: hoc eſt uexilla in hoſtē euntia: ut moleſtiā inferāt. Moleſtare autem rarius inuenitur q̄ infeſtare. Infeſtus Infeſtare Moleſtare

inficiator — Inficiatoris significat q negat se uel debere quod actor petit; uel cómisisse quod accusator obiicit. unde stati⁹. Cóiecturaľ dr̃ in

stat⁹ cóiecturalis — ficialis in quo semper reus inficiať: uel inficias ait. Inficiari eñ &

inficias ire — inficias ire est uerbo negare. Nam negare est aliquando & facto: ut Vergilius. Sed quis fortuna negarat in patriam reditus.

inficias eo — Inficias nomen habet solum accusatiuu casum: & eo is it uerbum: ut inficias eo: pro nego.

infidus Perfidus — Infidus cui nõ est fidendũ: a fido descẽdit: qđ habet p̃mã longã: siue fido a fidus. Perfidus uero dicitur qui fidẽ uiolat: idq́ a fides ascendit: quod habet primam breuem: ideoq́ hæc duo adiectiua uario accentu efferuntur.

De infinitiuo ac gerundio qñ utemur — Infinitiuũ q̃dã orones magis postulãt: q̃dã gerundiũ: q̃dã utrũq́. Adiectiua magis infinitũ siue actiuũ siue passiuũ: substãtiua gerũdiũ gtĩ dũtaxat casus. Nã de accusatiuo mox dicã. Tu es dign⁹ hr̃e opes: & es dign⁹ honorari. Tu es læt⁹ me bñ ualere: & tu es lætus me honorari. Rursus tp̃s est gaudẽdi: locus ẽ postulãdi: commoditas ẽ alloquẽdi. Participia aũt & multa adiectiua a uerbis deriuata: utrãq́ formã sibi uẽdicant. Sed pticipia iũcta ĩfinitis dñr

Adiectiua ĩfinitũ substãtiua gerũdium plerũq́ requirunt — seruare ui pticipiorꝝ: iũcta gerundio uim nominũ. Timẽs nauigare & nauigandi: cupiens discere & discẽdi. Doctus: pitus: prõptus: cõsuet⁹: cantare & cantãdi. Timid⁹: cupidus: auid⁹: nauigare & nauigandi. Nã illud admonitione non indiget. Optĩa res ẽ agricolare recte dici. Optima res est agricolandi dici nõ recte: qa sic illđ resoluiť. Agricolare optĩa res: hoc resolui sic non põt. Agricolandi est res optima. Nisi forte dure & aspe sic. ipsa. n. res agricolandi ẽ optĩa. Quare illũ nõ ꝓbauerim q dixit. Non est mihi opus respõdendi: cũ eẽt dicẽdũ respõdere: ut sit suppositũ me respõdere: op⁹ uero appositũ. Itẽ habeo a patre mãdatũ cõueniẽdi te: latine dr̃: Mandatũ ẽ mihi a pr̃e cõueniẽdi te: dr̃ non latine: quia mandatũ hic uerbũ ẽ: unde nõ põt regi hmõi gerundiũ. Illic nomẽ substãtiuũ unde regitur gerundii gtũs. Nisi in utraq́ orone exceptione utaris. In prima quidẽ: ut sic ĩtelligas: habeo a patre mandatũ cõuenire te. s. hoc ipsum cõueĩre te. In secunda uero: ut mandatum sit nomen: nõ uerbũ aut participiũ: q̃si mandatum adest mihi. Ad quã tergiuersationẽ cõfugere nõ poterit q̃spiã in talibus exẽplis: habeo ĩ tabulis publicis a patre mandatũ cõueniẽdi te: hic nõ poterit dicere conuenire te. Itẽ ẽ mihi iunctũ ac mandatũ conuenire te: ubi dicere non poteris cõueniendi te. Cicero tamen ad uxorem nouo quodam modo locutus est. Cum in animo haberem nauigandi: pro eo quod est nauigare: ut libro. i. de diuinatione:

haberetq; in animo nauem conſcendere. Itaq; ſubintelligitur ꝓ/
poſitum ſiue uoluntas ſicut in illo fit apud eundem. Cum illius
diei mihi uenit in mentē. & alibi. Nō minus ei uenit in mētē po/
teſtatis q̄ æquitatis tuæ. Vbi quidā uolūt accipi gtūm ꝓ ntō. Mi/
hi potius placet ſubintelligi cōditio ſtatus: qualitas illi⁹ diei: tuæ
ptātis: tuæ æquitatis: aut aliqd ſimile. Ita hic ꝓpoſitū ſiue uolūtas
ut ſit cū habet̃ ĩ aĩo ꝓpoſitū nauigādi. Venio nūc ad accuſatiuū
gerūdii. Dicim⁹ taq;. Induxi te ad nauigādū: non autē nauigare.
niſi more græcoꝶ: qui cū careant gerundio fungūtur infinito cū — Actūs gerū/
articulo raro ſine eo: licet nūc quidā frequētiſſime utātur. Vt nō — dii
ueni ſoluere legē: ſed implere: pleriq; eruditoꝶ dixiſſent: nō ueni
ad ſoluendū legē: ſed ad implendam: quos & ipſe nūc imitor: & i/
mitādos oĩbus arbitror: ſed ad rem. Vocaui te ad currendū: non
currere. Sto ad ꝑdādū nō prædari. Sedeo ad audiendū nō audire
Vado ad uenandū nō uenari. Rurſus Iuſſi te arare non ad arādū.
Cogito inſidiari nō ad inſidiandū. Timeo ædificare nō ad ædifi/
candū. Quædā uerba cū utroq; cōueniūt: hortor te ſtudere & ad
ſtudendū. Flagitor reſpondere & ad reſpondendū: parat⁹ ſū ſcri/
bere & ad ſcribēdū: ego ſū aptus pugnare & ad pugnandū: ille eſt
idone⁹ militare & ad militaddū. Quæ omnia rara ſunt. Nam ple
raq; huiuſmodi accuſatiuum poſtulant. Vt bonus utilis commo/
dus: malus inutilis incommodus ad militandum.

Infra: uide Intra. — infra
Ingenioſus q habet ĩ ſe uehemētiā ac copiam ingenii. — ingenioſus
Ingenui ſūt: qui libera matre nati: poſtea ſerui facti ſunt. — ingenuus
Ingredior nūc ad locū ſignificat: ut ĩgredior foꝶ uł ĩ foꝶ. Nūc — Ingredior
ĩ loco quod ē ābulo & ĩcedo. Cicero. li. v. ad atticū. Si dormis ex
pergiſcere: ſi ſtas ingredere.
Ingurgitare: uide obruere. — ingurgitare
Inhibeo ē re iā ĩcepta. Prohibeo uel gñale ē uł añ rē ĩceptam. — inhibeo
Vetat em̃ ꝓhibeo ne qd facias neq̄d ĩcipias. Inhibeo uero ne per — Prohibeo
gas ire: deſiſtaſq; ab ĩcepto. Vergi. Hoſpitio ꝓhibemur harenæ.
Idem: parcite iam rutuli & nos tela inhibete latini.
In horam & in horas dictum eſt ſuperius ibi. in dies. — in horam
Inim⁹ gratiā nobis alicui⁹ dr̃: non autē inimus amorē aut beni — in horas
uolentiā: ſed conciliamus. nec conciliamus gratiam: ſed inimus. — inire
Quaꝶ oĩum orõnū eadē fere ſnĩa eſt ac ſi hoc uerbo uterer cōpo
uel cōtraho: niſi ꝙ inire gratiā eſt magis fauorē compare q̄ amo/
rem: ut apud Quintilianum. Quin etiā hoc timeo ne ex eo mino
rem gratiā hic liber ineat: pleraq; non inuēta p me ſed ab aliis tra

dita cōtinebit. Dicimus itē ineo rationē: ineo fœdus: ineo pacē: ineo societatē: ineo bellū: ineo pugnā: ineo uiā q̄si capesso atq̧ ingredior: qđ nō nisi ī re mōtosa siue grādi graui ue dici solet. Nam nō ita recte loquor: ineo prādiū cœnāq̧: ut ineo conuiuiū. Vnde principiū rei maioris initiū uocat᷑: ut initiū rationis. Et hui⁹ uerbi participiū absolute positū sine regimine maiorib⁹ reb⁹ adhibet᷑: ut ineunte pueritia: ineūte adolescētia: ineūte ætate: ineūte uere: ineūte æstate: ineūte hyeme: ineūte āno nouo: nō aūt ineūte dormitione: ineūte cōuiuio: ineūte díe: ineunte nocte: sed incipiēte. Vide etiam in. C. uidelicet Conciliare.

Initium: uide inimus.

Initium
Iniuriosus

Iniuriosus sp̄ actiue ab auctorib⁹ accipi solet p̄ eo q̄ iīuriā facit.

In manu & manib⁹ est

In mānu est: & ī manib⁹ est utrūq̧ accipit᷑ p̄ eo qđ ī ptāte est. Cicero. Nō est istuc ī manu mea. Et fili⁹ in p̄ris: & seruus ī dn̄i manu esse dicit᷑. Vn̄ mancipiū & manumissio. Lucan⁹. In manib⁹ uestris q̄tus sit cæsar habetis. Salusti⁹. Victoria in manu uobis ē: uiget ætas: animus ualet &c. Etiā dicim⁹ in manib⁹ est in alia significatione p̄ eo qđ ē inter man⁹ est. Cicero in catone maiore. Septim⁹ mihi liber originū ē in manib⁹: oīa antiq̄tatis monumēta colligo.

In marmore incisæ sūt litere &c.

In marmore īcisæ sūt literæ: in gemma ī lapide: ī ligno: nō aūt in marmor: in gēmā: in lapidē: in lignū. E diuerso in æs: non in ære. Ita enim apud omnes auctores q̄tū inueni semp̄ scriptum est: Hæc Lau. Tu aūt uideto limam.

In mētē uenit &c.

In mētē uenit mihi: occurrit mihi: succurrit mihi: subit mihi: p̄ eodē accipi solēt. Sꝫ hoc ultimū frequēter quoq̧ ad miseratione. Vergi. Subiit chari geitoris imago. Subiit deserta creusa. Vbi nequaq̄ decuisset ī mētē uēit de charo geitore: & de creusa deserta: Iūgit᷑ ēt hoc uerbū accusatio: ut curti⁹. Sera pœnitētia subiit regē

In morem

In morem: uide instituta.

Innocuus
Innoxius

Innocu⁹: inq̄t serui⁹: est cui nō nocet᷑: īnoxi⁹ q̄ nō nouit nocere Vergi. Dōec rostra tenēs siccū: & sedere carinæ oēs īnocuæ. Sed nō est accipiēdū q̄ sederunt tales ut eis nihil noceret: sꝫ ul' more poetico q̄ nihil peccauerūt: q̄si inocētes hoīes. nocētes eīn sunt q̄cūq̧ ab honesto recedūt: ēt si nemini noceant: uel q̄r nō nocuerūt neq̧ sibi ipsis: neq̧ uectoribus ac nauiis.

In primis

In primis potēs. i. īter primos si de masculīo loq̄ris: si de fœmina inter primas: si de neutro īter prima. Nā idē pollet ī primis & inter primos: ul' inter p̄mas: uel inter p̄ma. At si defuerit adiectiuū utiq̧ accipiet᷑ ī neutro: q̄le est illđ Vergi. In p̄mis uenerare deos. Nisi sit tale: quale apud eundē. In primis regina quietū. Accipit

in teucros animum. Vbi inter primos accipiendum est: aut inter primos & inter primas.

In primis doct⁹ dr̃: ntō in primis doctissim⁹: ne duas res super/lationē habētes cōiūgam⁹. Idē sentio de inter primos & cū p̃mis licet Salusti⁹ si modo codex nō sit mēdosus aliter dixerit. Ac sa/ne qđ difficillimū est ī primis & p̃lio strennuissim⁹ erat: & bonus cōsilio. Similia his sūt ī paucis: cū paucis: īter paucos: itē sup omīs ante alios: præter cæteros: sed hæc & si positiuo frequētius gaude ant: tamen nō nunq̃ patiunt̃ suplatiuū: ut Pli. lib. xxxvi. De usu ab synthii cōuēit dicere herbæ facillime: atq̧ īter paucas utilissime. Verg. lib. ix. Petit añ alios p̃lcherrīs oīs Turn⁹ auis atauisq̧ potēs — In p̃mis doctus; Inter p̃mos; In paucis; Cum paucis &c.

In rem præsentem: uide in præsens. — In re3 p̃nte3

Inquilinus: uide incola. — Inquilinus

Instat mōtis equū diuina palladis arte. Instar Serui⁹ ait ad simi/tudinē. Quid similitudis equo ad mōtē: q̄ si ēt similis eēt: nō tñ eū magnū potius q̃ paruū eē: qđ Verg. senserit ītelligerem⁹. Ar/chimedes ille geometric⁹ globū ad similitudine3 cæli fabricatus est: in quo effigies cæli aderat: magnitudo nō aderat. Ide3 fit de tabula illa depicta ad similitudinē orbis terrarū: quā nō ausi3 dice re depictā instar orbis terrarū. Neq̧ alia multa hmōi: ut instar An tonii ambulas: instar patris scribis: instar languidi sedes: sed ad si/militudinē: uel in modū: uel ī morē: uel tanq̃ & similia. Instar po ti⁹ significat ad equiparationē uel ad mēsurā: ut apud eūdē Ver/gilium. Argolici clypei aut phœbeæ lampadis instar. Cicero he/xametrorū instar uersum. — Instar

Instituta & institutiōes differūt. Instituta em̄ sūt mores cōsilio & rōne sūpti. Nā mores bonos & malos dicim⁹: & in morem. i. si militudinē: ut in morem leonis. In morē stagni placidæq̧ palu/dis inquit Verg. Institutum aūt bonus mos: ut faciā meo institu to: licet institutū nonnunq̃ significet inceptum propositum ab in stituto quod est incipio. — Instituta; Institutiōes

Instituta uero ut institueram dicere boni mores sunt consilio & ratiōe sumpti apud Valerium max. Titulus est de institutis an tiquis: quasi de moribus antiquis.

Institutiones sunt p̃ceptiones: quib⁹ instituunt̃ & docent̃ ho/mines: ut libri a Quintiliano & Lactantio multisq̧ aliis auctorib⁹ inscripti de institutione oratoria: siue alio noīe atq̧ materia.

Instituo: uide instituta. — Instituo

Instratū Vulpianus inquit omne uestimētū cōtineri qđ inlici atur: equorum quoq̧ operimentum instratum uocatur. — Instratum

214

Intentio — Intentio non pro uoluntate atq; proposito accipitur:sed ꝑ cõtentione:ut intentio nerui in cithara:aut in arcu: qui quo magis intenditur:eo uehementiorem uel sonũ ue ictum efficit:quo magis relaxatur:eo remissiorem.

Inter agendum &c. — Inter agendum:inter actionem:in agendo.

inter cœnandum &c. inter consulendum &c. — Inter cœnandum:inter cœnam:in cœna:super cœnã:inter consulendum siue consultandum:inter consilia siue cõsultationes. In consulendo:siue consultando.

Interdico tibi aqua & igni:non aũt ĩterdico tibi aquã & ignem: Neq; ĩterdico te aqua & igni. Illud aũt trib⁹ modis ĩ passiuũ mutabit̃. Vnus ẽ tibi interdictũ ẽ aqua & igni:quod ẽ frequẽtissimũ Alter hic:aqua & ignis tibi interdict⁹ ẽ. Tertius hic:tu ĩterdict⁹ es aqua & igni:sed tamen hic modus ẽ cæteris rarior.

Interest — Interest: uide cui⁹. Vide ẽt mea. Vide quoq; magni & tanti.

intercedit mihi tecum &c. — Intercedit mihi tecũ amicitia:ĩtercedit tibi cũ illo affinitas:intercedit sibi mecũ necessitudo:Hoc ẽ amicitia affinitas:necessitudo ĩter nos ẽ media q̃dã:q̃ nos cõciliat. tribũi ĩtercesserũt:cœpio intercedit. Cato ĩtercessit. hoc ẽ ĩ mediũ se uerbis & ui opposuit

Interrogo Percontor Sciscitor — Interrogo noscendi gratia adhibet̃. Percõtor uero arguendi. Sciscitari:ut ipsa uox indicat sciendi causa interrogare est.

Intra infra — Intra & ĩfra differũt:q; ĩtra ad numerũ & spatiũ refert̃:ut ĩtra uigĩti dies:& ĩtra muros. Nõ aũt infra uiginti dies:uel infra muros: infra ad dignitatẽ & ad locũ:ut infra dignitatẽ meã ẽ: & infra tectũ id est subter tectũ. Deniq; intra habet relatiuum extra:infra uero supra. Subter quoq; relatiuum habet super.

introcludo — Introcludo te in interioribus claudo:si reperitur.

intercludo — Intercludo te:iter tuum impedio:& quasi intercludo. Ver. Interclusit hyems & terruit auster euntes. Cicero. Qui iter pœnorũ cadaueribus corporum suorũ intercludendum putauerũt. Qua

interſepio — ratione etiam dicimus intersepio.

interuerterẽ — Interuertere:uide inuertere postea.

inuenire — Inuenire:uide excogitare.

inueteratus — Inueterat⁹ ab ĩnueterasco descẽdit:habetq; significationẽ nec actiuam plane nec passiuã ut complacitus.

inuertere interuerterẽ — Inuertere ẽ quasi ĩ ĩ cõtrariũ uertere:ut ĩteriora uestis aut pellis aut aliarũ rerũ exteriora facere; ꝓposteręq; uerba ꝓnunciare: ut ꝑ lauo: Vola. Et ĩteruertere ẽ rem:aut cõmodatã:aut depositã:aut

inuestigo Peruestigo Vestigo — creditam callide:doloq; ne domino restituat̃ efficere.

Inuestigo & ꝑuestigo ñ solũ q̃ro:sed & q̃dẽ frequẽti⁹ q̃rẽdo ĩuenio. Vt sit uestigo q̃ro:ĩuestigo & peruestigo q̃si acquiro. Ductũ

est aũt hoc uerbũ a uestigiis tanq̃ signis indiciisq; quib⁹ ad rei no
titiam peruenimus.

Inuicē mutuo. Quinti. in declinationibus. Inuicē sustinētes: in Inuicem
uicē inixi. i. alter alterū sustinens: & uterq; alteri innitens. Inuicē Mutuo
quoq; ediuerso uel ecōtrario. Quinti. Qui si nihil īuicē præstēt:
indigni fuerunt defensione. Plinius posterior: habes urbanas in
uicem rusticas scribe. Vide in Mutuo.

Inuidia p̄ter illā significationē notā: est uel dicto uel facto in al Inuidia
terū maliuolētiæ cōciliatio: ut si q̄s referat ostēdat u[illegible] calamita
tes suas: ut auctori calamitatū odiū cæterorũ cōciter: & hoc uocat̃
īuidiā facere: uel uocare āt adducere ī inuidiā. Inde inuidiosa res
q̄ atrocitatē facti augēs īuisū illud uel illius auctorē facit. Et inui
dia quasi atrocitas uel detractio: in quā significationē accipio illū
uersum. Inuidiam nimio cultu uitare memento.

Inuidiosus passiue accipit̃. Ille em̄ significatur: cui habet̃ inui Inuidiosus
dia: nō is qui inuidet: hoc passionem significat utiq; cū a uerbo ue
nit: secus quum a nomine.

Ioc⁹ est ī uerbo: lud⁹ in facto. Vtrūq; tñ patit̃ exceptiōes: ut Iu Iocus
uenal̃. Quotiēs uoluit fortuna iocari. Nō. n. de uerbo ītellexit: s; Ludus
de facto. & Ouid. Mille fac eē iocos: turpe ē nescire puellā. Lude
re ludēdo sæpe parat̃ amor. Iocos p̄ ludo & ipse posuit. Ioca quo
q; p̄ iocos nō nūq̃ legim⁹. Cicero ad atticum. Itaq; ioca tua plena
facetiarũ. E diuerso lud⁹ p̄ ioc⁹. Horati⁹. Sed tñ amoto quæramus
seria ludo. Hic ludere p̄ iocari frequēter inuenit̃. Plini⁹. Ludere
me putas serio peto. Ludere dixit p̄ iocari: & se non ioco agere: s;
serio: q̄ duo cōtraria eē. Quit. auctor. est īquiēs. Locū uero accipi Serio
mus qd̄ ē cōtrariū serio. Ludere ēt dr̄ uersib⁹ scribere: sed nō fere
nisi in opusculis: qualia sūt epigrāmata: & hæc opuscula dicuntur
lusus. Alludere aūt quid sit uide in. A. Alludere

Is ea id: uide hic. Is ea id

Iste & ille si audire Priscianū uolum⁹ hoc differūt: q̄ iste spatio Iste
p̄piquiore: Ille aūt lōgiore ītelligit̃. Cui⁹ auctoritas p̄limos ī er Ille
rorē īduxit: q̄ p̄ istud dicūt illd̄. Velut si ad hoīem lōge positum
scribas: qd noui in illa urbe ē: mihi notū facis: p̄ eo quod est ī ista
urbe: quod nō mediocre peccatū est. Nā de me loquēs dicere de
beo: hoc caput: hæ man⁹: hæc ciuitas. De te uero: istud caput: istæ
manus: ista ciuitas. De tertia autē p̄sona: illud caput: illæ manus:
illa ciuitas. Cice. ī Antoni. remoue paulisper illos gladios. Vnde Istic: istinc
nascunt̃ aduerbia istic: istinc: istac: istuc: istorsum: isto. Vt idem ad Istac: istuc
Lentulū. Qui istic ueniūt aiunt te supbiorem esse factum: idest q istrorsū: isto

ab ista ꝓuincia in qua agis huc in italiā romāq; ueniūt. Aliquādo

Iste pro hic — iste accipit̃ ꝓ hic: ut Quinti. Iuuenis iste de quo summa ĩ reb⁹ hu/ manis monstra fingunt̃. Et iteꝶ. Hic iuuenis patris sui hæres sol⁹ inuētus ē.

Ille per eminētiam — Ille quoq; nonnunq̄ ꝑ dignitatē aut ꝑ eminētiā ponit̃ indicans esse: quod oēs habeant nosse: ut Alexāder ille magnus: ille censorinus Cato. Architas ille tarentinus.

Istrio — Minus — Istrio q ꝑsonatus in scæna tragœdias agit comœdiasq; uoce & corpis gestu. Min⁹ q uel ĩtra uel extra scænaꝫ gesticulatiōes q̄sdā exercet imitaturq; mores hoīuꝫ ac naturas ꝓsertim obscæne. Nā

Mimorum scriptores — mimoꝶ scriptores res obscænas & amores tractāt. Istriōis nomē primū e thusco quodā hoīe tractū eē. T. Liuius ac Valerius maxi mus autores sunt. Mum⁹ e græco uenit Mimeomæ quod est imi

Mimi — tor. Mimi aūt tam hoīes q̄ poemata uocantur.

Ita — Ita pro sic: ut Quīti. Sed hæc eloquēdi ꝓcepta sicut cognitioni sūt necessaria: ita nō satis ad uī dicēdi ualēt: &c. Accipit̃ ēt ita pro ualde: ut Cicero. Nec ita multo post edictū bruti affert̃ & Casii. Quīti. Nec res ē ita magni tp̄is ac laboris. De ita uide ēt Vt:

Iter facere — Iter facere: uiam facere: uiam munire: iter habere.

Viā facere — Iter facere: & iter hr̃e differūt. Iter facere ē ut imꝑiti loquunt̃: itinerare: ut periti ingredi: iter aut uiā. Viā facere ē ꝓprie ubi non

Munire uiā — erat uia ac transitus aperire. Munire uiā ē repugnare: reficere: ac substernere interdū lapidib⁹: q̄les sunt uiæ romanæ: silicib⁹ stratæ

Iter habere — Iter habere est iter aliquē esse facturū. Cicero. Et q; ille in Sardini am iter habebat.

Itidem — Item — Itidem & item significant id quod similiter.

Iubere — Iubere frequēter idē est: qđ impare: ut Quīt. Pr̃ me iussit. Hic tñ annotādū ē q; sicut elegāter dicim⁹ impero mihi: ita non ele/ gāter dicas iussi mihi. Dicim⁹ præterea ꝑ unū uerbū: facio impe rata. Sed iussa exequor aut perago & si quid ē simile. Dicim⁹ iteꝫ impero tibi hāc rē. Sed pr̃ me iussit: & iubeo tibi illud. Et ēt iube/

Iubere pro hortari — re non plane imperare: sed quasi hortari: ut Quint. Spera tu. Iube sperare matrē. Cicero. Literis quas ad me terracone misisti: bene sperare iussisti. Cui simile est illud Terētii. Iubeo te saluere. Ver/ gili⁹ li. v. Reddiq; uiro promissa iubebant.

Iucundus — Gratus — Iucūd⁹ & grat⁹ sic differūt: q; iucūdus ꝓprie in ꝓsperis. Gratus in aduersis. Iocūd⁹ uero nō q lęt⁹ est: sed qui letitiæ ē alteri: ut ꝓ/ sper & saluber. Cicero ad atticū. Fuit mihi sæpe & laudis nostræ gratulatio tua iocūda & timoris cōsolatio grata: Idem tñ lib. iiii. Inuectiuaꝶ ait. Est mihi iocūda in malis: & grata in dolore: uestra erga me uolūtas. Iocūda dixit q̄si letitiæ plēa & uoluptuosa: q̄lis

eſt ĩ ꝓſperis gratia:q̃ſi plena affectꝰ:& fructꝰ. In iocũdo eñ quæ/dá gratia ẽ delectatiõis. In grato uero ẽt cõmodi. Quippe aſpectꝰ roſarũ filiorũ uiolarũ:florumq; ac ſimiliũ iocũdum eſt. Aſpectus plenæ meſſis:huberũ olearũ:pinguiũq; pecorum gratus. Et pue/ritia filiorũ atq; infantia iocũdior:adoleſcentia uero ac iuuentus gratior:utpote utilior.

Iugeꝝ in ſingulari ſecũdæ ẽ declinatiõis: in plurali tertiæ. Nõ aũt ut ait Priſcianꝰ iuger iugeris. Cũ oẽs dicãt ĩ ſingulari: iugerũ & ĩ plurali iugeribꝰ. Significat aũt menſurã ducentoꝝ quadragin ta pedũ in lõgitudinẽ:dimidii in latitudinẽ. Vel ut aliqui uolunt q̃tũ par boũ uno die arat:quæ ſignificationes in idẽ recidunt:hæc Lau. Tu uero aliter in lima leges de iugero & iugere.

Iugerum
Iugeꝝ qd ſit

Iugulꝰ anterior colli pars unde uox halituſq; ꝓcedit. Ceruix poſterior. Vñ origo ẽ oĩbus neruis. Collũ oẽs partes ĩſolidum cõplectit̃. Et qm̃ in iugulo mortifera ſtatim plaga ẽ præ cæteris membris:eademq; pars uulneri obnoxia:ad quã mucro inter ar/ma ipſa facile ſubit: ab ueteribus dicebat̃:petere iugulũ:ferire iu/gulum ꝓ eo quod ẽ petere mortem:inferre mortem.

Iugulus
Ceruix
Colum
Petere iugu lum
Ferire iugu/lum

Iugum mõtis: uide collis.

Iugũ mõtis

Iunior te ſum:ideſt minoris ætatis q̃ tu:uidelicet ſupero te par uitate ætatis.

Iunior

Iura magis gñalia ſũt q̃ leges:ſiquidẽ & ius gẽtiũ ẽ:& ius ciuile Cicero in rhetoricis ius naturale ſtatuit:ſed quod in homĩes tm̃/modo cadat. Cuiꝰ ſpẽs ſex ẽe uoluit. Religionẽ:pietateꝫ:gratiam: uendicationẽ:obſeruantiã: ueritatẽ. Ius ciuile dicimus tã leges q̃ plæbiſcita:ſenatuſcõſulta:decreta principũ : reſponſa prudentuꝫ quod qui ꝓfitentur iuriſcõſulti nominant̃ leges aut ſunt:aut pri/cipis aut liberi populi: quæ ab rege condunt̃ alterius conſenſum nõ requirũt: quæ ad populũ ferunt̃:quæq; ſine eiꝰ iuſſu fere ratæ non ſunt:quia rogari.i.interrogari populus de his ſolet. Rogati/ones etiam dicuntur.

Iura
Ius natura/le
Sex eiꝰ ſpẽs
Ius ciuile
Leges

Iuratus iudex dicitur qui iurauit.

Iuratus

Iure meo ſignificat idẽ quodãmõ: qđ mea auctoritate: meaq; licẽtia:ac cõceſſa m̃ ab oĩbꝰ libertate. Tul. ꝓ archia. Quare ſuo q/dẽ iure nr̃ ille enniꝰ ſãctos appellat poetas. Suo iure inqt q̈ poeta erat:& ꝓbatiſſimus poeta. Idẽ ẽ pro meo iure:ut idem alibi:ꝓ iure meo hoc dico:uos eo me priuaſtis:q̃ſi confidẽter dico. Eſt enim efficiẽs cã nõ final̃: qualis cætera ſunt hoc mõ dicta: ꝓ mea ĩ uos beniuolẽtia:ꝓ ueſtra in me humanitate:ꝓ ſua manſuetudine:pro ſua pietate:ubi efficiens ut dixi cã intelligit̃ nõ finalis.

Iure meo & ſuo quid ſit
Pro meo iu re & ſimilia

Iuricõsult⁹ Iurisconsultus & iureconsultus dicitur qui ius ciuile profitetur:
Iurecõsult⁹ Iussu tuo dicimus: cuius plurale ẽ secũdæ potius declinationis
Iussus in singulari fere nunq̃. Neq̧.n. dicere solemus iusso tuo: sed iussum. Nec iussibus tuis dicimus: sed iussis. Nec iussus tuos: sed iussa tua. Hæc Lauren. Tu uero aliter in lima leges.

Iuuat Iuuat: uide conducit.
Iuuẽta I uuenta & Iuuentus: uide senecta.
Iuuentus

De litera. L.

Labasco
Laboriosus
Labare
Labi

A basco pro suo primitiuo labo accipitur.

Laboriosa res dicitur: uel ꝙ in ea laborẽ capiam⁹ necesse est uel ꝙ plena laboris est.

Labo & labor ita differũt ꝙ labare ẽ ruere & repẽte cadere: ut apud Ver. labat ariete crebro ianua. Labi uero leniter sẽsimq̧ de orsũ ire: ut labũť flumĩa: labiť ãguis: labũť ab æthere pẽnæ: labũť dii a cælo: nõ labãt. Quit. Vt numẽ & de⁹ delabi siderib⁹: & ueni re de liqdo puroq̧ aere uidebať. Labi quoq̧ dñr: q ĩ lubrico ĩpri mẽtes uestigia ad terrã ferũť: nõ cũ ruina sed lẽtius & cu aliqua mora. Tã & si nõnunq̃ lapsus ꝓ ruina accipiť. Et ꝑ translationẽ de

Elabi corporeis ad incorporea: de eo q aut ꝑ infirmitatẽ animi: aut per imprudentiã deliquit dicim⁹ lapsus est. Elabi quoq̧ periculũ fugere diciť eo modo quo anguis lubric⁹: aut anguilla manu præhensa lapsu fugit: id est manu elabitur: ita qui e medio periculo euasit elapsus diciť. Labo primã bræuẽ habet: labor primã lõgã. hinc labor laboris & laboro laboras primam breuem.

Lacertosus Lacertosus diciť ꝙ habet in se uehemẽtiã ac copiã lacertorũ.
Lacesso Lacesso plerũq̧ in malã partẽ dicitur: sed nõnunq̃ etiã in bonã.
Prouoco Prouoco etiã in malũ & in bonum. Est autem prouocare lacessere tentare ad pugnam: & ad concertationem.

Lætus Lætũ id appellam⁹: qđ aspectu gaudiũ ꝓmit. Nã gaudere pro
Gaudere prie ẽ intrĩsec⁹: lætari extrĩsec⁹. Recte igiť aĩata dũr læta quoties
Lætari lætanť: & qa sic natura cõpertũ ẽ: ut q̃ bona corpis habitudie sint alacriora: q̃ uero debili tristiora sint: eo fit: ut piguia uocem⁹ læta: ut oues lætes: boues lætos: læta armẽta. Trãsferim⁹ hoc ad similia ad segetes ad uites ad oliueta ad cæteras arbores. Dicimus ẽt læta ab effectu ꝙ nos lætos faciũt: ut loc⁹ tut⁹ qa nos tutos efficit.

Lamẽtari Lamẽtari ẽ uoce quærula & tristi oratione cladẽ testari suam.
Lamina Lamina: uide Bractea.
Lanista Lanista: uide Ludus.
Lapillus Lapillus: uide Gemmas.
Lassus Lassũ quod labore fatigatũ ẽ: tã animo q̃ corpe. Ideoq̧ ad ea

demum spectat: quæ laboris molestiã sentiũt. Laxus uero magis Laxus
ad inanimata: q̃ sũt lenta: mollia: flexibilia: nõ dura: non rigida: ut Lapsus
laxi rudẽtes: laxi funes: laxæ chordæ. Lapsus a labẽdo ꝙ uel cor/ Fessus
pore uel ꝑ translationẽ aĩo & opiniõe labit᷑. Fessus idẽ est quod Defessus
fatigatus siue aĩo siue corpore. Defessus defatigatusq; qui ita fes/
sus atq; ita fatigat⁹ est: ut nõ queat amplius: & sæpe a labore atq;
incepto quod instituerat desistat.

Latebræ hominum dicuntur proprie: latibula uero ferarũ: sed Latebræ
nonnũq̃ hominum: latebræ etiam ferarum. Latibula

Lateritius e materia laterum. Lateritius

Lectisternia dicunt᷑ ubi hoĩes in templo sedere consueuerunt. Lectister/nia

Legatarius qui legatum accepit.

Leges: uide iura. Legatarius

Lego & perlego differũt legere quid sit notũ ẽ: perlegere ue/ Leges
ro ad finẽ usq; legere: ut Quint. Ideoq; opus est intueri omne li/ Lego
tis instrumentum: quod uidere non est satis: perlegendum erit. Perlego
Lactantius. Si legit perlegat.

Lætabundus: uide errabundus. Lætabũdus

Leuo est alleuo & molestiã laborẽq; extẽuo. nã pro illo signi Leuo
ficato qd' ẽ substollo notũ ẽ. Subleuo aũt auxiliũ defensionemq; Subleuó
ꝑsto nõnunq̃ ꝑ alleuo. Alleuo in altũ tollo: uel de imo & ubi qd Alleuo
iacet: atq; proiectuʒ est sursũ tollo. Eleuo imminuo & extenuo: Eleuo
Quint. Nõ uendere operã: nõ eleuare tanti beneficii auctoritatẽ
Nusq̃ memini in aliũ sensum reperisse me. &c.

Liberi ꝑ filiis singularẽ nõ agnoscit: liberꝭ tamẽ ꝑ filio & apud Liberi
Quĩt. & apud paulũ: Caiũq; repio. Sed ut dicã: lego Titio ternas
ædes. unas ĩ foro: alteras ĩ ianiculo: tertias ĩ subura: ita nõ dicã ex
ternis liberis meis unos alteros: tertios. Sed ex trib⁹ liberis meis
unũ in alienã familiã dedi: alterũ abdicaui: tertiũ hæredẽ ĩstitui.
Cui⁹ rei cã est: ꝙ quũ dico unũ alterũ tertiũ adiũgi solet filiuʒ. &
tres liberos quasi tres filios: quod ita nõ sit in ædes in literas: nisi
subintelligas domum & epistolam.

Libertas in loquẽdo accipit᷑ in bonũ: quũ quis nõ timide: qd' Libertas
seruile ẽ: sʒ ingenue & libere: hoc ẽ ut liberũ hoĩeʒ decet loquit᷑. Licẽtia
Licẽtia uero in malũ: qñ hac libertate abutit᷑ usq; ad temeritatem
& ꝑcacitatẽ. Vnde Quint. Et q̃ in aliis inquit libertas est: in aliis
licẽtia uocat᷑. In agẽdo simili quoq; modo: ut libere fecit: libere
egit. i. digna libero hoĩe. Cicero. Sæpe de libera dictis ac factis lo
quitur & de licẽtia Clodiorũ querit᷑. Et Terẽti⁹ inquit. Deterio/ Licẽtia qd
res omnes: sum⁹ licẽtia. Est autem hui⁹ nominis significatio im/ sit.

punita quædam facultas agendi quicquid uelis.

Libertin⁹ Libertus — Libertin⁹ relatiuū ē īgenui: libert⁹ relatiuū ē patroni: licet unū ideq̃ꝫ sit & libertin⁹ & libert⁹. Per libertinū significam⁹ cōditionē hoīs: sicut p īgenuū. Per libertū significam⁹ priuatū quēdā respectū: sicut p patronū. Ideoqꝫ libertin⁹ adiectiuū ē: sicut ingenu⁹: eo qꝫ nō fit a libertina libertinab⁹: ut a liberta libertab⁹. Sed libertus suostātiuū: sicut patron⁹. illud solem⁹ diffinire: hoc nō solem⁹: ut

Libertini Ingenui — in iure ciuili. Libertini sūt: q iusta seruitute manumissi sunt. Quēadmodū ecōtrario: ingenui sūt q libera matre nati: nec postea serui facti sūt. Significat enī ut dixi cōditiō hoīs p ingenuū & libertinū: ut libertin⁹ hō: libertina mulier: libertinæ cōditionis. Nō āt libert⁹ hō: liberta mulier: libertinæ conditiōis. Hæc. n. significant priuatū quēdā respectuꝫ ad patronū patronā ue relata. i. ad eum: eā ue: qui antea domin⁹: aut q̄ domina hui⁹ fuit: quū seruus ancilla ue esset: ut libert⁹ cæsaris. libert⁹ messaliæ. liberta claudii. liberta agrippinæ. Non aūt libertin⁹ cæsaris: aut libertina. Ideoqꝫ interrogam⁹ hic ingenu⁹ est an libertin⁹: non aūt: an libert⁹. Et quū responsū ē libertinus: interrogam⁹: cui⁹ libert⁹: non cui⁹ libertinus. Respōdeturqꝫ est libert⁹ me⁹: aut tu⁹: aut illi⁹: aut Catonis: aut nullius. Atqꝫ libert⁹ sine patrono patronaue nō est. Libertin⁹ potest

Colliberti Collibertæ Conseruus Conserua — esse: q̄uis necesse est eum aliquādo habuisse. Quo factū est: ut dicam⁹: colliberti: collibertæqꝫ: quēadmodū cōserui cōseruæqꝫ: qꝫ si plures sub umbra uni⁹ patro sint: sicut illi sub īperio uni⁹ domini. Non aūt collibertini aut coīngenui. Ad nullā enī alteram priuatam psonā plures horū referri possūt: nec alii ab aliis distinguunt. Colliberti a collibertis diuisi sūt: ut mei a tuis: & cōserui a conseruis. Et libert⁹ collibertusqꝫ esse aliquādo quis desinit: libertin⁹ eē

Libertinitas — nō desinit. A libertino est libertinitas: A liberto non ē libertitas. Adiiciā quod ait Suetoni⁹ in uita Claudii in ipsū Claudiū: ignar⁹ tēporibus appii & deinceps aliquādiu libertinos dictos nō ipsos qui manumitterentur: sed ingenuos ex iis procreatos.

Libidinos⁹ — Libidinosus qui amat libidinem: & affectus est ad eam.

Liber — Liber duo significat: ipsū op⁹: & certā opis ptē. hic Virg. æneis nō liber ē: sed. xii. lib. Georgica nō sūt itē liber: sꝫ libri quattuor. Bucolica uero un⁹ liber ē: idēqꝫ unū uolumē: Georgica quattuor uolumīa. Aeneis duodecī. Ouidi⁹. Sūt quoqꝫ mutatæ ter quinqꝫ uolumīa formæ. Est aūt uolumē uel a uolo: qꝫ ī libris uolūtas ap

Volumen — paret: uel qđ magis se quærer qꝫ uoluit: quales libros hodie hebræi quosdā habēt qualesqꝫ ī ueteri & nouo testamēto lectitam⁹ fuisse & romani q in libris arborū. i. corticib⁹ scribebāt: qđ libel/

los illos quos ferrēt: cōmodi⁹ cōplicabāt uolumina forte appel/lauerūt. Vnde adhuc durat uerbū euoluere libros ꝓ eo qđ ē aperire libros lectitādi gratia: quasi rē cōplicatā explicare. Nisi dicimus euolui libros ꝓpter numerū paginarū. Accipit aūt nūc euoluere libros: siue auctores: ꝓ eo qđ est lectitare. Nec inficias eo in singulari librū accipi ꝓ quolibet magno codice: etiā si is cōtineat iliada & odysseā: ut tenet rex magnū librū: & is sit homer⁹. Non tamen recte dicas tenet librum homeri. Euoluere libros Liber. i. cō/dex

Licentia: uide libertas. Licētia

Liceor uidet carere ptō: tñ q̄si ptū₃ hēat format a se frequētatiuū₃: sed eiusdē tñ significatiōis Licitor. Vnde sūt pticipia licitās & licitatur⁹. Vtriusq₃ igit uerbi significatio ē pciū deferre in auctione faciēda: hoc ē i uenditione q̄ publice fit. Hinc unū cōpositū fit Polliceor: nō multū a primitiua significatōe diffidēs. Est enī polliceri aliqd ultro ꝓmittere. Ita qui licent aut licitant ultro pro re emēda pciū ali⁹ alio maius pollicet: ut sibi poti⁹ q̄ alteri uenalia addicant. Nā tali modo uēdere addicere ē. Siquid tamen inter liceri & licitari differt. Liceri uidet aut sine respectu eē aliorū emere uolētiū: aut tātū semel deferre pciū. Licitari uero cū₃ multis & sæpius augere preciū ut emere uolētes deterreas ab emēdo. Liceor Licitor Polliceri Liceri Licitari

Licet: uide Etsi. Licet

Lictor mīster cōsulis: ꝓcōsulis: p̄sidis: p̄toris: q fascē uirgaꝝ alligatū securi portat. Sūtq₃ lictores cōsulis duodecī: aliorū seni.

Lintearius: linteorum uenditor. Lintearius

Litera i singulari numero significat elemētum ipsū: ut A b. uel manū scribētis: ut ad atricū Cicero. Nā alexidis manū amabā: q̄ tā prope accedebat ad similitudinē tuæ literæ. In plurali uero epistolā: præterq̄ apud poetas: qui pro epistola uersus gratia in singulari sēper utuntur: ut Ouidius. Quam legis abrapta brise de litera Nam quod Cicero ad Cœlium scribit ad se nullā literam. Bibulum misisse: ita ait quasi nullum uerbu₃ misisse: quod ut uehemēter extenuaret non dixit uerbum aut syllabam sed literam. frequentissimum igitur est literæ pro epistola. Inter quæ duo nomina hæc elegātiæ dr̄ia ē: q̄ dicimus unā epistolam: unas literas: duas tres quattuor quinq₃ epistolas. Binas uero literas ternas quaternas quinas senas septenas &c. Nunq̄ aliter quale esset unas binas ternas epistolas: duas tres quattuor literas. Præterea si dicas accepi abs te binas literas: nō subiūgas quarum alteri respōdi per proximū tabellariū: alteri nunc respondeo: sed alteris. De epistola ue_o apertu₃ est: ut accepi duas epistolas: quarū alteri iā respō/ Litera Epistola

218

di: alteri nūc respondeo. Cicero fere ait. Accæpi literas. Accæpi epistolas. Plinius frequenter etiam Recæpi.

Loco patris fratris &c. te habeo

Loco patris: loco fratris: loco filii te hēo. Non ita accipit᷑ : ꝙ ubi illi ātea erāt: ibi tu nūc apud me sis. Sȝ ꝙ ī ea charitate q̄ illi āt fuerūt aut sūt aut essent aut esse debeāt. Dicitur ēt cū In: Vt Chrysis pāphilo Apud Terent. loquit᷑. Si te ī germani fratris loco dilexi. Cicero ī Verrē. In parētū loco quæstoribus suis ꝑtores eē oportere. qđ aūt sequit᷑ in locum potius q̄ in loco requirit. Quīt. Nisi in eorū locū pietas & fortitudo & honesti tēporis imago successerit. Dicim⁹ quoqȝ loco uoluptatis mihi ē: loco honoris: loco turpitudinis. i. uoluptuosum honorificū turpe. Ecclesiastici autē passiȝ utunt᷑. Ego habeo te in patrē. Tu es mihi in filiū. Accipio te ī fratrē. Sȝ dn̄t ueteres hēo te patris. Tu es mihi loco filii. Accipio te loco fratris: uel habeo te ꝓ patre. Tu es mihi pro filio: accipio te ꝓ fratre: & nō nullis aliis modis. Idē ueteres sic loq̄bant᷑. Reuertor ī p̄reȝ: Tibi redii ī amicū. sed hic uerbū est significanȿ motuȝ.

Longe pro ualde

Lōge ꝓ ualde suplatiuo dat᷑. Quint. Longe omniū quos q̄deȝ mihi audire cōtigit præstātissim⁹. Dat᷑ itē comparatiuo. Vergili⁹ li. ix. At pedib⁹ lōge melior lycus. Amat etiam longe secum iungi. Ali⁹ aliter: sec⁹: an̄: post: præ: ut lōge ꝓstans: lōge ꝓstat. Quinti. Sed eū lōge præcedūt ingenia uiuentiū. Et cætera q̄ suplationeȝ quādam habent & ꝓxime ad cōparatiua accedunt: ut lōge supat: longe uincit. Et ea quæ diuersitatē: qualia sunt diuersus: dissimil᷑: alienus: ut longe diuersus: longe dissimilis: longe alienus. Iteȝ lōge princeps. Quint. Nouē uero lyricoꝝ longe pindarus p̄ceps.

Valde

longe igitur ꝓ ualde propriū exceptis paucis compatiui & suplatiui. Ipsum autē Valde positiui & uerbi: ut ualde diues: ualde pauper: ualde laudat: ualde uituperat. Nec ausim dicere: longe diues: longe laudat. Nec ualde ditior: ualde ditissimus.

Lotium

Lotiū pro urina ponitur: prima tamen breui non longa:

Lotio
Lauatio

Lotio & lauatio nomina sunt uerbalia.

Lotor
Lauator

Lotor & lauator dicitur.

Lubricus

Lubric⁹ loc⁹ est: ī quo neq̄s īsistere: nec īgredi: q̄les sūt herbæ ꝑfusæ sanguine aut aliter humectata: marmora leuigata: lapidesqȝ uel hūore cōspsi. Terra glaciata: aqua gelata: pauimēta cæteraqȝ hmōi lubrica dn̄r. Inde per translatione adolescentiā uocam⁹ lubricaȝ: in q̄ qui sunt uelut in glacie facile labunt᷑. Anguilla quoqȝ murena ac similia lubrica sunt. Alio tn̄ modo uidet᷑ Cicero dixisse lubricos oculos: ita em̄ ait ille de natura deorū. Sed lubricos oculos fecit & mobiles: ut declinarent siq̄d noceret: & aspectū quo

uellent facile conuerterent. Dicti sũt oculi lubrici eo modo quo a quibusdaꝫ pes lubricꝰ: pro eo ꝙ est in lubrico: ita oculi quasi in lubrico positi sunt: ut uix queant consistere.

Luce & tenebris ꝓ die ac nocte accipe solemꝰ. Differt tñ pria luce a pria die. Nã ibi intelligit̃ pria ps diei: & q̃si diluculo. Hic ãt pria dies. Ita primis tenebris & pria nocte. Ibi de pria pte noctis loquimur. Hic de nocte ipsa: ideoq̃ ante lucẽ dicimꝰ meliꝰ q̃ ante diẽ: si diluculũ significamꝰ. Náq̃ añ diẽ ꝓ ante tp̃s dici solꝫ: pterq̃ si de certo die loq̃mur: ut ante diẽ decimũ: uel ante sextũ kalẽda rũ nouẽbriũ .i. sexto die añ kalẽdas nouẽbres. In quo quidẽ loco pceptũ pauli iserere nõ iutile fuerit: qui ait. Ante diẽ decimũ kalendarũ: & post decimũ diẽ kalendarũ æque utroq̃ sermone un decima dies significat̃. Præterea ante tenebras & ante noctẽ pro crepusculo idẽ ẽ. Reperit̃ aũt luci ꝓ luce: ut Vespi ꝓ uespe. & ruri ꝓ rure. Cicero in philip. Quis enĩ audeat luci &c. — Lux & tenebre

Luctꝰ est dolor q exteriꝰ ꝓdit̃ uultu ipso atq̃ aspectu. Sæpe ille ipse habitꝰ uultꝰ atq̃ uestis luctꝰ ẽ. Vñ secũdo bello punico pꝰ cladẽ illã cãnensẽ cẽsuerũt patres cõscripti: ne fœmĩæ ultra . xxx. dies in luctu essent. Non uidelicet ne essent in dolore: non enĩ imperare dolori possumus: sed ne ĩ illo lugubri habitu. Et matronæ Iunium brutum anno luxere. — Luctus

Luctuosus magis ad reꝫ q̃ ad hoĩeꝫ ptinet: ut res luctuosa: hoc ẽ plena luctu: nescio an liceat de homĩe misero & afflicto dicere: homo luctuosus: sicut fortuna huiꝰ luctuosa. — Luctuosus

Lucubratiuncula parua lucubratio. — Lucubratiũcula

Lucꝰ sylua: saltꝰ & nemꝰ sic differũt. Sylua gñaliꝰ nomẽ ẽ pter ea solet eẽ cædua. Lucꝰ nequaq̃ ceduꝰ ẽ: qn potiꝰ manu cõsitꝰ religiosusq̃: atq̃ uel alicui deo: uel alicuiꝰ hoĩs cineribꝰ cõsecratꝰ: iõq̃ aut circa delubra numinũ: aut circa sepulcra uirorũ positꝰ ẽ. Saltꝰ uero sylua inuia: nec trãseuntibus puia: in quo pasci atq̃ æstiuare pecudes solẽt: aut si locus aerq̃ patiat̃ hyemare. Nemora aũt uoluptatis causa cõparata & plena amœnitatis. — Sylua Lucus Saltus Nemus

Ludicra & nõ ludicria ab hoc ludicri dicimꝰ inq̃t Pris. Ver. li. xii. Neq̃. n. leuia aut ludicra petunt̃ pmia. Per qd̃ uult ludicra tertiæ declinatiõis: cũ cõtra notũ sit scd̃e eẽ: ut in lege illa frequẽter repetita Qui artẽ ludicrã exercuerit ĩ quattuordecĩ primis ordinibꝰ ne sedeat. Ars ludicra ẽ ars istrionica & scænica: & ut sẽtio qc quid nomine ludicri intelligitur. Nã ludicrum quod est substantiuum non modo ludus istrionicus est & scænicus: sed quodcunq̃ lusorium opus ac ioculare: etiam ludi publici. — Ludicrꝰ a ũ. Ars ludicra Ludicrum

Ludibūdus — Ludibundus:uide errabundus.

Ludus / Iocus — Ludus & locus quo differunt:uide iocus.

Ludus / Lusus / Ludus multiplex — Lud⁹ differt a lusu siue a lusiōe. Lud⁹ enī tū piculū tū spē sibi ꝓpositā hēt. Lusus nihil ꝑter merā uoluptatem. Itaq; q pila qui trocho:qui etiā quocūq; gñe talorū delectatiōis gratia ludūt: lusum poti⁹ q̄ ludū exercēt. Iōq; ludū talariū dicim⁹ nō lusū:& ludū aleæ qui etiā lege ꝓhibet. Quidā etiā hūc lusū uocāt: ut Sueton⁹. li. iiii. Ac ne ex lusu quidē aleæ cōpendiū spernēs. Dicim⁹ etiā ludū scholā ipsā:ubi & periculū & spes ē: & certe labor atq; uapulatio: ut Dionysius tyrānus regno eiectus factus est ludi magister. Est igit lud⁹ tū aliarū quarūdā artiū:tū schola grāmaticæ:quā triuialem sciam dicim⁹:qꝛ in triuiis & cōpitis docet. Hoc ideo admonui qꝛ quidā īperiti triuialē sciam appellāt Grāmaticā: Rhetoricam: Dialecticā. Quadriuialē alias quattuor liberaliū artiū. Lud⁹ igitur ut dicebā est aliarū quoq; artiū:ut musicæ.

Lud⁹ armorum aut gladiatorius — Ludus armorū:qui idē ut sētio gladiatori⁹ dicit:ubi discūt gladiatores. Ludos tamen gladiatorios frequēti⁹ q̄ ludū dicim⁹ quoties unū plura ue paria gladiatorū ad spectacula pugnatura ꝓducūtur. Quæ res munus

munus gladiatorium / munerari⁹ / Lanista — gladiatoriū appellat:qa populo tanq̄ mun⁹ donat:& q̄ donat munerari⁹:& q familiā gladiatorꝝ hēt gladiatoresq; domi ī disciplīa: & ut dixi:ī ludo exercet:ac postea uēdit lanista. Vocant aūt ludi gladiatorii:sicut ludi apollinares:ludi circēses:ludi seculares. Nā spectacula publica utiq; ī honorē deorꝝ ludos antiq uocabāt. Vt nō absurdū sit solēnitatē in natali die sāctorꝝ pꝛsertim cū apparatu illo & pōpa ludos uocari. Hæc de ludo & ludis hactenus. De lusu quoq; aliquod afferatur exēplū. Quint. Nec me offēderit lusus

De lusu exēplum — in pueritia:est & hoc signū alacritatis. Et iterū paulopost. Sunt ēt nōnulli acuendis puerorū ingeniis nō inutiles usus.

Lues — Lues & pestis hoc differūt:quo gen⁹ & spēs. Nā quum in urbe aut ī agro febres aliudue gen⁹ morbi sæuit:siue solos hoīes: siue sola pecora:siue utrosq; corripiēs Lues:dicit. Interdū etiā si arbores ac sata. Pestis uero aut cito occidit:aut cito abit ab eo quē inuasit:quæ eadem dicitur pestilētia.

Pestis / Pestilētia

Lupus — Lupus apud Varronē & enniū & fabiū pictorē: etiā in genere fœminino inuenitur.

De litera. M.

macero r / macesco uel macresco — Macerор ad animū magis ptinet:quasi affligor. Macesco magis ad corpus. Videt aūt ratio uelle dici poti⁹. Macresco ut nigresco pigresco ægresco: Sed ēt dici potest macesco ut acesco. Crebresco tamē poti⁹ dixerim q̄ crebesco. Per macresco autē & similia in sco incremētū assiduū atq;

Continuum declaratur: non inchoatio.

Macret idem quod macer est.

Madefio & Madesco differt: ut patefio & patesco q hæc i sco passionē ex se habēt: illa uero extrīsec⁹ allatā. ut In ægypto Cæsar quum hostes fugeret elata leua natabat: ne libelli quos tenebat madefierēt: meli⁹ q̄ ne madescerēt. Et quū fores aperiūt meli⁹ patefiūt dicit q̄ patescūt. hæc lau. Tu uero aduerte Nasonē. li. met. dicere. Cōtraria tellus. Nubib⁹ assiduis pluuioq; madescit ab austro. Et poetā. li. ii. æn. Atq; atria longa patescunt. macret madefio madesco

Magistellus diminutiuum est a magister.

Magis aduerbiū ē cōpatiuū a magnū positiuo. Vnde sic loquimur. Magis poterat pōpei⁹ q̄ Cæsar: sed postea maxīe potuit oīm cæsar. Præterea magis cōpationis aduerbiū nunq̄ cōparatiuo uel superlatiuo aponem⁹: sed tantū positiuo. magistellus magis

Magna autoritate es uir: uel magnæ autoritatis. utroq; enī mō dicim⁹. Sed raro sine adiectiuo dumtaxat in gtō: nā i abltō nunq̄ Cicero in Sal. Nunquid quos ꝓtulit Scipiones & metellos ante fuerint aut opinionis aut gloriæ. magna autoritate & magnæ autoritatis &c.

Magni refert & magni interest dicim⁹: itē magni æstimo magnifacio: magnipendo. magni refert & interest

Maior. xx. ānis ego sū. i. maioris ætatis ea q̄ ē. xx. ānorum. Vel maioris ætatis. xx. ānoꝝ. Nā & hoc licet dicere. Sū maior. xx. annorū. i. ætate tali. Dicim⁹ ꝓterea: Maiorē laudē assecut⁹ es patre tuo tuisq; maiorib⁹: Vix audeas dicere. Tua laus ē maior p̄re tuo tñ solem⁹ aliqñ sic uti: ut Qui. Maior ꝑtor a cognitiōe sūma est. maior. xx. annis

Maiores dñr oēs q añ nos fuerūt: utiq; q liberos reliquerīt. atq; id ī nr̄a ciuitate maiores dñr: q uero p⁹ nos posteriores. Ci. ī Sal. Ego meis maiorib⁹ uirtute mea p̄luxi: ut si noti ñ fuerīt: a me accipiā īitiū mēoriæ suæ. Tu tuis uita quā turpit egisti magnas effudisti tēebras: ut ēt si fuerīt egregii ciues: certe uenerīt ī obliuionē. maiores Posteriores

Male īfra oculos sūt hoī tm̄: q̄s pris. genas uocabāt. xii. tabularū īterdicto radi eas uetāte pudoris hæc sedes & rotūda ī spēs⁹ mali nā & mala & malū prīas lōgā hz: mal⁹ uero mala lū. primā breuē. uide etiam gena. mala. e.

Male iudico: male censeo: male pronuncio: male opinor: male sentio: male existimo: hoc male ad meipsum refertur: errorem q; meum declarat. Male cogito ad alterum refertur: significatq; pernitiem non errorem. Item maledico tibi. male opto. male præcor tibi. aut male impræcor. His non nihil similia sunt: male de te sentio: male tu de me existimas: male de illo iudicamus. male iudico male cēseo & similia

nõ error hic sentiẽs existimãtis iudicãtisq; inuit᷑:sʒ uitium de quo iudicam⁹ existimam⁹ sentim⁹. Male quoq; audio.i.ĩfamor crimi na mea audiẽs:cui⁹ cõtrariũ ẽ maledico. Bñ quoq; maxĩa ex pte huic símile est:ut de te bene sentio;bñ tibi ꝑcor:bñ de te mereor. Male nõ nũq̃ ꝓ ualde:ut comici frequẽter:male mihi tieo: ꝓ eo

Male ꝓ ualde — quod ualde timeo. Cicero ĩ bruto. Scriptores illos male mulcta tos.i. ualde & q̃si bene mulctatos:sed in malũ ipsorũ. Terentius in adel. Illud rus nulla alia causa tam male odi:nisi quia ꝓpe ẽ: tã male ꝓ eo quod est tam ualde.

maledico — Maledico datiuũ postulat. Nunc uero ad imitationẽ græcorũ habet etiam aliquando accusatiuum.

maluaceus — Maluaceus ex materia maluæ.

malleolus — Malleol⁹ a sarmẽto sic dicta:ut pars a toto. Est eñ malleol⁹ ut

Sarmenta — placet columellæ ĩ modũ mallei rostra habẽs:apt⁹ plãtatiõi. Quã do aũt arefacta sarmẽta sũt cũ malleolis igni reseruata indifferẽ ter uocant᷑. Nã & hãnibalẽ legim⁹ sarmẽta cornib⁹ boum alligas se eaq; ĩcendisse:ut hostes falleret. Et nõnullis ciuib⁹ romanis ꝙ domos hẽrẽt plẽas malleoꝝ ad capitolii & urbis ĩcẽdia fraudi fuit

mandare — Mãdare ẽ alicui ꝑsonæ gerẽdũ aliquid exequẽdũq; cõmitte re. Quĩt. Mãdata tñ tua fili perago:idest ut nũc loquimur cõmis siones:nam autem iussa: nam deforme alioquĩ esset:si filius iube

Præcipere — ret ĩperaretq; pat᷑i. Præcipere est tũ magistrorũ: quod ẽ ꝑcepta tradere:tum magistratuum & superiorum personarum.

maneo — Maneo:uide moror.

marinũ piscem &c. — Marinũ piscẽ dicim⁹:& auẽ marinã:ac deũ marinũ uel deã uel nymphã marinã. Nominatĩ quoq; uitulũ marinũ:lupũ marinuʒ: turdũ marinũ. Præterea aquã marinã:casum marinũ:periculũ ma rinũ sonũ fluctuũ aquã marinã nõ maritimã. Nauẽ marinã quod etiam nauẽ maritimã. Rursus orã maritimã:gentẽ maritimã: res maritimas:bellũ maritimũ. Non transmaritimũ nõ marinũ. Iteʒ hominẽ: gẽtẽ:urbẽ: triumphũ transmarinũ: nõ trãsmaritimum: horũ oĩum hæc dñia est:ꝙ marinum uocat᷑ quod ĩcolit mare:aut

Marinum, maritimũ, Transmarinum — ex mari ẽ. Maritimũ quod mare accolit:& ad mare est:ul᷑ ad ma re fit. Transmarinũ quia trans mare est. Trãsmaritimũ eñ foret quod trãs loca maritima esset:idẽ ꝓprie quod mediterraneum.

mater — Mater:uide filius.

matercula — Matercula diminutiuum est a mater.

maturum — Maturꝝ ĩ frugib⁹ ꝓprie dr̃. Et id uno mõ. In ꝑsoĩs uero figurate & hoc duob⁹ modis. Vno sic. Ego sũ matur⁹ audiẽdæ phĩæ. Tu es matur⁹ rei militari:idest perfectionẽ tpis habeo ad hanc rem. Vñ

ætas senilis uocatur matura: quasi omnino perfecta & tp̃s debitū assecuta. Altero sic: ego sum homo maturus: idest perfectis moribus. Inde maturesco maturus fio. Et maturo maturũ facio: uel p̃ficio atq; festino: ut Vergilius maturate fugã. Cice. ad herẽ. ĩ ætate maturima dixit: pro ĩ ætate festinatissima. Et mature ꝓ cito.

Maturesco
maturo
mature

Maxilla dicitur quæ oris hiatum efficit: ubi molares affixi sũt Nomen diminutiuũ non re sed uoce.

maxilla
meme. Tete. Tutu. Sese ene

Meme Tete Tutu sese geĩari solẽt. Verg. lib. x. Meme adsũ q feci ĩ me cõuertite ferrũ. Cice. ĩ Antoniũ. Tutu faces illas ĩcẽdisti

Mene ĩæpto desistere uictã. Nec posse italia teucrorũ auertere regẽ. & iterũ. Mene iliacis occũbere campis. Non potuisse? tuaq; hanc aĩam effundere dextra? hæc Vergili⁹. Cicero ĩ Bruto. Tum brut⁹ admirãs tantã ne fuisse obliuionẽ inquit: in scripto ꝑferti ut ne legens quidẽ senserit q̃tũ flagitii cõmisisset? In his oĩb⁹ placet mihi subintelligi uere ita ẽ me nõ posse euertere italia regem teucrorum &c. Pli. iunior ad adrianũ. Hominem ne romanũ tã græce loqui? idest uere ne ita est: uel oportet uel optuit ne. Terenti⁹ in andria. Seruon fortunas meas me cõmisisse tam furtili.

me occupato &c.

Me occupato ĩ admĩstratiõe magistrat⁹: nullum tp̃s seponere ad studẽdũ poterã. Vel me occupato in admĩstratiõe magistrat⁹: nullũ tp̃s mihi reliquũ erat: rarissime latini sic locuti sunt: græci frequẽter. Sed hoc modo potius: occupat⁹ in administratiõe magistratus nullũ tp̃s seponere ad studia poterã: uel occupato in administratione magistratus: nullũ mihi tp̃s ad studia reliquũ erat: dixi rarissime: non tñ nunq̃. Nã quidã sic locuti sunt: ut Horatius de arte poetica. Se puero censor castigatorq; minorũ. Quintilian⁹ Tullius ad tyronem. Non potes effugere huius culpæ pœnam te patrono: marchus est adhibẽdus pro te patronus.

meditatio armorũ declamandi

Meditatio armorũ: meditatio declamãdi: meditatio gladiatorũ idest exercitatio: actus em̃ corporis per uerbũ meditor indicatur.

mei: tui: sui: quõ accipiantur

Mei tui sui; gti passiue semp accipiunt᷑. Quintil. Et qd ĩter ista difficillimũ fuit amore mei; uicit etiã matrẽ suã. Cicero. Quod desideriũ tui ferre nõ posset. Et me tui pudet. Vergi. li. vi. Quiq; sui memores alios fecere merendo. Non significatur hic amor me⁹ quẽ in alterũ habeo; sed ut sic dicam de me quem alter habet: & quo amor. Item non desideriũ tuum; sed alterius de te; & pudor non tuus; sed de te. Et memoria non sua: sed de se. Præterea de genitiuis nostrũ & nostri. Vestrum & uestri: uideto in. N.

Causa mea et similia

Cã mea uenisti & cã mei etiã differunt. Causa mea accipit᷑ possessiue: eo modo quo uia mea uenisti: pecunia mea fecisti sũptũ.

Causa mei & similia

Causa mei uero passiue: eo modo quo beniuolentia mei: mod⁹ta men prior est usitatior. Fama mea & fama mei eiusdē rōnis ē. Et mea fama frequēti⁹ dicim⁹. Imago mea scilicꝫ quæ mea est: ut statura mea: forma mea. Imago mei nēpe q̄ de me est. Sed por modus usitatior. Hæc quæ sequunt̃ in utranqꝫ partē frequentiora: ut alterū tamē alterius sensus sit. Memoria mea actiue: ꝙ ego recordor. Mēoria mei ꝙ alii de me recordant̃: uel mentionē habent. Sæpe ēt possessiue: eo modo quo fama mea odor me⁹ quem ipse patior. Dolor mei quē alius de me patitur. Vel forsitan ego ipse: simqꝫ dolens meā uicē: sicut dicim⁹ misereor mei. Copia mea possessionē quā ego possideo. Copia mei passiue: qua possideo: ut faciā omnibus copiā mei nō meā. Meretrix facit omnibus copiam sui: nō suā. Potestas mea quā habeo: ul' qua habeor. Vtilitas mea aliud est q̄ utilitas mei: ibi possideo: hic possideor. Quintil. Sed ut aliquid præstare patriæ utilitas mei: id est de me. Fastidiū meum quo ego alios fastidio: fastidiū mei: quo ab aliis fastidior. Quum dico. Hæc pars mea: non de corporis mei parte intelligit̃: sed de hæreditatis: & iteꝝ hæc est pars mei: non de hæreditate sed corpe manus pars mei est non mea: fundus pars mea est nō mei. Dimidium tui malus ait esse: q̄ dimidiū sui: profecto de corpore intelligo. Dimidiū tuū malus ait eē q̄ dimidiū suū: de p̄da aut de cibo: aliisqꝫ similibus intelligendū est: mediū tui tangā nō mediū tuū.

mei em̄ e / ges &c.

Mei prisciani eges. Tui prisciani egeo. Hæc oꝛo declarat meuꝫ priscianū: nō me priscianū. Nō alit̃ q̄ si dicas eges mei pris: egeo tui dn̄i: quod profecto nō est primitiuoꝝ ab eo quod ē ego & tu: sed deriuatiuoꝝ ab eo quod ē meus & tuus. Itaqꝫ dicēdū est: mei qui sum priscianus eges. Tui egeo q priscianus es: uel me prisciano eges: te prisciano egeo.

mea tua &c. ïterest & re / fert

Mea: tua: sua: nr̄a: & ur̄a: itereſt & refert dicim⁹: n̄ aūt mei: tui: sui nostri: & uestri. Nō licet em̄ primitiuis genitiuis dare significationē actiuā. Est aūt illud mea tua sua: nō ex parte ante: ut quidā uoluntꝫ sed ex parte post. Non aliter q̄ quum dicim⁹: hoc interest illius: quasi hoc est officiū illius. Ita hoc interest mei si liceret me aliter accipe q̄ passiue. Nūc dicim⁹ mea in uoce possessiua: sꝫ ita tn̄ ut sit primitiuū & substātiuū & nō adiectiuū. Ista uerba uolunt post se genitiuum affectiuum siue possessiuum. Danda ergo fuit uox possessiui pro significato primitiui: non genitiuus possessiui: qui quidem erat qui est primitiui. Sed ablatiuus qui natura est genitiuo similimus. Et in genere fœminino uel tanq̄ medio trium generum: uel suauitatis gratia: ne durum uideretur meo nostro

tuo uestro & suo. Ideoq; hi ablatiui iungi sibi patiunt adiectiua illa tanq̃ actionem possessionẽq; significãtia in genitiuo: sic mea solius interest. Tua unius refert; sua ipsius interest: non mei soli⁹: tui unius: sui ipsius. mea soli⁹ interest: tua unius refert

Meini p recordor tũ gtm̃: tũ accusatiuũ postulat. Teren. Faciã ut meiq; & huius diei ac loci semp memieris. Cicero. Oĩa q̃ curãt senes meminerunt uadimonia constituta: q sibi cui ipsi debeant. memini

Memini p eo qđ ẽ mẽtionẽ facio recusat actũm: postulatq; genitiuũ ul ablatiuũ cũ ppositione de. Quitilian⁹. Neq; oĩno huius rei meinit poeta ipse. Et iterũ: de quib⁹ multi meminerunt.

Mẽoria teneo: nõ memoriter: pronũtio uel narro mẽorit nõ mẽoria. Cõplector tñ mẽoria & mẽoriter: repeto memoriter & memoria: aliud tñ ẽ ille ablatiu⁹: q̃ illud aduerbiũ. Mẽoria enim quid significat apparet: mẽoriter uero ẽ quod impiti dicũt corde tenus & mentetenus. Apud tñ Pliniũ tñ ad romanũ lego. Tu facillime iudicabis: q tam memoriter tenes: ut cũ hac cõferre possis. Si recte sic scriptũ est: recte sic dici iudicauero. mẽoria teneo &c. memoriter narro

Mensarii: uide argentarius. mensarius

Menthastrũ dr̃ q silnestrẽ menthã imitatur. mẽthastrũ

Mentior dictũ quia contra mentem loquor. mentior

Mentum dictum: quia in mentione facienda hoc est in loquẽdo prȩcipue mento utimur. mentum

Mereor de te: est aliqd in te cõfero. Si beneficii qdẽ bñmeriti de te dicor: sin aũt offensiõis: male de te mereri. Nõ nũq̃ uirũq; reticem⁹ sed ĩ ambiguũ sensũ: ut qd de te sũ merit⁹: nõ nũq̃ p negationẽ sic hoĩes nihil de me meriti. i. qui nihil in me bñficii ãt officii cõtulerũt. Demereor quoq; p bñ de aliquo mereor accipit: s; cũ actõ: ut Ouidi⁹. Crimie te potui demeruisse meo. & Quiti. Simul ut pleniore obsequio demererer amãtissimos mei. Emereor idẽ pœne qđ mereor: pteritu; eius emeritus. Vnde emeriti stipẽdia q militia pfuncti sunt nominant: & ĩ significatione passiua: stipendia emerita. Quint. Emeritis huic bello stipendiis. mereor

Mereri: uide meritoriam tabernam postea. mereri

Merere: ibidem. merere

Meretrix: ibidem. meretrix

Meritorii pueri: ibidem. meritorii pueri

Meritoriã tabernã diuersoriũ atq; hospitiũ mercenariũ uocam⁹ quo cuiq; ĩtroire licet dãti mercedẽ. Nã mereri mercede opa ri labore atq; alteri ĩseruire ẽ: iõq; merere ĩ militia ẽ exerceri: ppe tñ spe stipẽdii ac pmii: qđ dicit stipẽdia facere. Hic meretrices di meritoria taberna

ctæ suã & ipsæ militiã exercẽtes: ac stipẽdia sua faciẽtes: & adiecti
meritorius uuꝫ meritorius meritoria meritoria. Vnde scorta mascula puerꝫ meritorii uocant᷑. Nam puellæ nõ uocantur meritoriæ: quippe ꝓprie suũ habẽtes nomẽ quod est meretrix.

messis Semẽtis Messis tũ ipsa messio ẽ: tũ seges iã matura. Semẽtis ẽ satio siue ut sic dicã semiatio. Liui⁊. Cãpani semẽtẽ facere possent. Cice. de oratore. Qualẽ semẽtem feceris: ita metes. Miror qꝫ quare apud Hieronymũ in geneseos prĩcipio & ĩ aliis locis semẽtis ꝓ semine positũ est. Hæc Lau. Tu uero limã uideto.

migrare Migrare: uide commigrare.

mille milia Mille nũmũ singularis ẽ numeri. Cicero ĩ philip. Inuẽt⁊ ẽ q. L. Antonio mille nũmũ ferret expẽsũ. Et ꝓ milone. In quib⁊ ꝓpter insanas istas instructiões facile mille hominũ uersabatur. Varro etiã scribit hoc mille denariũ pluralẽ numerũ efferre hæc milia denarium. Illud addim⁊ mille hominũ dici: & milia hominũ. Iterum mille homines dici: milia uero homines non dici. Duo enĩ substantiua non cohærent sine copula.

minus Minus: uide istrio.

minimum minime Minimũ ẽ ꝓpriũ aduerbiũ superlatiuũ. Minime uero ꝓ negatione accipit᷑ quasi nequaq̃: ut hic homo ẽ minimũ literat⁊. i. pauxillum literatus. Ego sũ minime literatus id est idiota: & nihil ꝓrsus habens literaturæ.

ministeriuꝫ mysterium Ministeriũ ministri ꝓprie ẽ opera. Sed ꝓ omni opatõe quoqꝫ accipit᷑. Verg. de rege latino. Mœstusqꝫ refugit fœda ministeria. Mysteriũ uero græcũ mystirion arcana q̃dã res: & ꝓprie diuinis uiris sacerdotibusqꝫ tãtũmodo cognitũ. Ministeriũ quoqꝫ in numero plurali solet accipi ꝓ ministris: sicut seruitia ꝓ seruis. Nã seruitiũ aut seruit⁊ ipsa: aut seruitutis actio ẽ: ut dau⁊ apud Terẽtium Ego pãphile hoc tibi ꝓ seruitio debeo conari manib⁊ & pedibus &c. Afferam⁊ ẽt in aliis exẽpla. Salustius. Interea seruitia repudiarat: quorum in initio ad euꝫ magnæ copiæ cõcurrerãt. Quinti. sæpe pro ministris ministeria dixit: ut ibi: nõ torsit ministeria cæci. & Liui⁊ lib. iii. Frumẽto nãqꝫ ex hetruria priuata pecunia p hospitium clientumqꝫ ministeria empto.

minus Min⁊ ꝓ nõ sẽper fere accipit᷑: freq̃uẽtissime tñ iunctũ aut cuꝫ si: aut cũ quo pro ut: ut Sin min⁊. i. si nõ: quominus. i. ut non: sicut Quo secius etiam pro ut non.

miserabilis uisu &c. & de ultimo supino Miserabilis uisu. i. quũ uidet᷑: nõ ãt miserabilis sẽsu uidẽdi. Nõ facilis uisu. i. ut uideat᷑: uel facilis ad uidẽdũ. nõ ãt q̃ habeat uisuꝫ facilẽ. Non affabilis dictu. i. ut dicat᷑. non aũt ut dicat. Optimum

factu:ut fiat:non ut faciat. Difficile factu: quia difficile ad faciendum est. Incredibile mẽoratu: quũ mẽorat᷑:nõ mẽoratione. Dignũ auditu qđ est audiri dignũ. Impossibile creditu:ut credatur. Rar⁹ iuẽtu ut inueniat᷑ nõ ut iueniat. Res iocũda cognitu ut cognoscatur. Absurdũ relatu quũ refert᷑. Obscœnũ aspectu: quũ aspicit᷑ & siqua sunt alia. At homo supbus dicto & dictis:nõ dictu. Sæuus facto & factis:nõ factu:idest quũ dicit:nõ quũ dicit᷑:quũ facit non quum fit. Res uero sæua factu & dictu:quando fit aut qñ dr̃: non quia facit & dicit. Scipio clar⁹ administratione bellorũ dr̃ administratu bellorꝝ:quando est ablatiuus:id est administratione. Cato dign⁹ administratõne reip. & administratu eodem mõ. At res publica digna ẽ administratu uerbũ est. i. ut admĩstretur nisi addendo genitiuũ ut admĩstratur Catonis. Quare ĩ illo uergiliano. Nec uisu facilis:nec dictu effabilis ulli:quandoquidem abest genitiuus nõ est nomẽ:ut Priscian⁹ uult ꝑ uisiõe & dictiõe:sed uerbũ pro eo quod est ad uidẽdu3 & audiẽdu3. Nec ignoro a multis legi. Affabilis nõ effabilis quod putatur sumptũ ex illo uersu actu in philotecte. Quẽ neq3 tueri contra:neq3 affari queas. Quod si ita est:nomẽ esse cõfitebimur: sed tamen nequaquam supinum. Multi scripserũt de cultu agroꝝ:nomẽ erit:idest de cultiõe & cultura agroꝝ. Loc⁹ aũt saxosus nõ est dign⁹ cultu:nempe ut colatur uel dign⁹ coli:homo dign⁹ ẽ amatu:puer dign⁹ doctu:liber lectu. Qui amet᷑:doceat᷑:legat᷑. Tu es dign⁹ gubernatu:si ꝑ gubernatiõe nomẽ erit. Si pro eo qđ ẽ:ut guberneris:uel dign⁹ gubernari uerbũ. Sed nomini accõmodare solemus aut ẽt debemus gtĩ. Verbo nec debem⁹ nec solem⁹. Deniq3 ex duob⁹ supinis alteꝝ actiuo uerbo dare possis: alterũ passiuo: ut amatũ fit ab amo: amatu ab amor:nec ullo pacto dicẽdũ est. Vẽio lectu: reuertor auditu: sed dignus lectu &c. ut supra patuit.

Mœnia

Mœnia:uide murus.

Mollis

Mollis hõ dicit᷑:& molle op⁹:hoc ĩ laudẽ:illud ĩ uitupatiõem. Verg. Ludia mittit ebur:molles sua thura sabæi. Idẽ. Excudẽt alii spirãtia molli⁹ æra. Quod nõ sine ratiõe factũ est. Na3 qui nõ fuerit seuer⁹ fortis cõstãs:& ĩ morem rei duræ patiẽs resistẽsq3 fortũæ uel aduersæ uel blãdæ:is mollis est similis ceræ: aut tenellis plãtis Cũ ꝑsertim qui mollicula mẽbra habẽt: fere molli sint mẽte: ut pueri fœminæq3. Cõtra aũt milites nautæ agricolæ:ut corpore ita aĩo ĩdurati putãtur. Hoc igitur modo mollis accipitur ĩ uitiũ. In laudẽ uero ꝙ ut durus cibus:durũ cubile:durũ solũ. Ita durum ingeniũ ueluti durus equus ad domãdũ:durũ ĩgeniũ ad docẽdũ.

Durus

Eadem ratione molle dicetur quod nõ est durꝝ eritq; laudabile.

Signa

Quĩt. de signis loquẽs ĩquit. Illius opera duriora: molliora hui⁹. Dicũt aũt signa opa sculptilia: siue fusilia: siue cætera ad eiusmõi effigiẽ animaliũ fabricata: quẽadmodũ tabulæ opa pictorꝝ. sigdẽ in tabulis antiq pingebãt nõ ĩ parietib⁹. Hæc talia magis dicẽtur mollia quæ fiunt: q̃ igeniũ quod facit.

Momentuꝫ Punctum

Momentũ quidã pro eo significato accipiũt: cuius est pũctum: tamen aliter est. breue eñ temp⁹ per hoc significatur nõ breuissĩmũ. Horati⁹. Quid eñ cõcurritur horæ momento.

Mõstrosus

Monstrosuꝫ dicendũ est: nõ mõstruosuꝫ. Lucan⁹. Monstrosiq; hominum partus.

Monumenta Sepulchra

Monumẽta dñr sepulchra: statuæ: tituli: libri: cæteraq;: q̃ nos alicui⁹ rei pteritæ moneãt recordari. Vixq; sepulchra monumẽta dixerĩ: nisi literæ: aut alii tituli appareãt: quæ si desint magis sepulchruꝫ q̃ monumẽtũ erit. Liuius lib. xlvii. Vtrobiq; monumenta ostẽdũtur & statuæ. Nã & literni monumẽtũ monumẽtoq; statua supimposita: quã tẽpestate disiectã nup uidim⁹ ipsi: & romæ extra portã capenã ĩ Scipionũ monumẽto tres statuæ sũt: quaruꝫ duæ Publii & Lucii Scipionũ dicunt esse. Tertia poetæ Quinti. Ennii.

Munimẽta

Munimẽtata uero sunt munitiones castrorũ: cæterarumq; rerum: quæ contra aduentum hostium muniunt siue uallo & fossa: siue alio quouis modo.

Moratus

Moratus est qui moribus bonis est præditus.

Morigerat⁹ Morigero Morigerus

Morigerat⁹ participiũ ẽ. & morigero qđ est morẽ gero. i. obsequor & obedio. Vñ moriger⁹ obsequẽs obediẽs & facile morem gerens.

More maiorũ cõpatũ ẽ & similia

More maiorꝝ cõparatũ est: legib⁹ ita constitutũ est. Ita natura cõparatũ est: ita natura cõstitutũ ẽ: ita natura pscriptũ: hoc nobis ipsa natura præscribit: nobis natura datũ est ut piclitãtes alleuemus: hoc ratio ipsa præscribit: ita uidet ratio dictare.

Moribũd⁹

Moribundus: uide errabundus.

Morosus

Morosus a more uẽit: nõ a mora: pmã. n. hẽt lõgã: ut mos moris: significat eũ q nimis exacte nimisq; ad unguẽ fieri oĩa postulat: ut aliqñ ob id ĩdignet atq; irascat: ut Sueto. de Cæsare. Circa corpis curã morosior: ut nõ solũ tõderet diligẽter: sꝫ ẽt uelleret. Cice. de senec. At sũt morosi & anxii & iracũdi & difficiles senes.

Moror te Maneo te

Moror te: & maneo te: a qbusdã exponunt ꝓ expecto. Sꝫ mea tñ snĩa magis poetice q̃ oratorie: ut apud Vergiliũ. Et tua ꝓgenies mortalia demoror arma. Terẽ. Quẽ hic manes? Oratores potius accipiunt.

Moror retineo

Moror ꝓ retineo: & ĩ mora teneo. Ideoq; hæc duo

uerba sæpe iungunt. Quit. Quid me adhuc prẽ detines? qd mora ris abeuntẽ? Maneo ꝓ eo qđ futurũ ẽ: apud ipsos interdũ ẽt poe/ tas. Verg. Te quoq; magna manẽt regnis penetralia nr̃is. i. tibi fu tura sunt. Cice. Cui te fatũ sicut curionẽ manet: hoc est. Cui⁹ fatũ tibi futurũ est sicut curioni.

Mulieris appellatione Caius inqt ẽt uirgo uiripotẽs cõtinet. Vulpian⁹ aũt quodã loco ita ait. Quod si ego uirginẽ emere pu/ tarem: cũ eẽt mulier: emptio nõ ualebit. Hic mulierẽ appellat q̃ uirgo nõ est. Et Vulpiani qdem locutio recta est: Ciceronis testi monio q obiurgantibus q sexagenarius popiliam uirginẽ duxis/ set. Cras mulier erit inqt. Caii quoq; diffinitio locũ hẽt aliqñ. Vt si qs uidens decẽ fœminas quarũ aliqua uirgo sit: ætate tñ q̃ pos/ sit mulier eẽ: dicat uidi decẽ mulieres. Idẽ quoq; Vulpianus in/ quit. Mulierẽ ita arctã ut mulier fieri nõ possit: sanã nõ uideri cõ/ stat. Eandẽ dixit & mulier ẽ & nõ mulierem: primũ pro ea: q̃ est fœmina: secũdũ pro corrupta. — Mulier

Multũ: Paulũ: tantũ: quantũ: aliquantũ: positiuos magis decẽt. Cõparatiuos uero & suplatiuos. Multo: paulo: tanto: quanto: ali/ quanto: ut Cicero. Quanto es maior tanto te geras submissius. Catull⁹: tãto pessim⁹ omniũ poeta. Quanto te optimus omnium patronus. E contra: quantũ potes: tantũ elabora: non autẽ quãto potes tanto elabora. Proxime aũt ad ui comparatiuoꝝ accedũt illa aduerbia ante & post siue ꝓpositiones: ut Tanto ante ego ue/ ni quanto post tu uenisti. Et illud nomẽ alius & suũ aduerbiũ ali/ ter: & huic simile. Secus: ut Quintilianus. At quanto alius fuit ille infœlicissimi iuuenis affectus. Et Terentius. Verũ aliter euenire multo ĩtelligit. Et Cicero: multo secus euenit. Sed illa in um qa trãseũt ĩ aduerbia: ideo nonnunq̃ abutimur ꝓ his: q̃ exeunt in o. Iuuenal. Despiciã q sit quantũ sublimior altas. Terẽti⁹. Cui⁹ frat aliquantulũ est ad rẽ auidior. Quintilian⁹. Ac qdam si forte susce perint negocia paulũ ad dicendũ tenuiora: ea conuitiis implent. Ita fit in aduerbiis participiisq; multũ ante uel multo ante: paulu post: uel paulo post. Verbis aũt semp fere cõuenit per um potius q̃ p o: exceptis ab ante a præ a post compositis. Vt multo præstat multum ꝓstat. Ita multum uel multo antecellit. Paulum uel pau/ lo post habui tua negocia meis. — Multũ paulum & silia / Multo paulo & similia

Mul⁹ q ꝓprie gñat⁹ ẽ ex asino & equa. Nã hinnul⁹ dr̃ qui pẽ equo matre asina genit⁹ est: quẽ qdã Burdonẽ nominant. — mulus / Hinuulus / Burdo

Mũerari⁹ q dat mun⁹ populo gladiatorib⁹ ĩ arena exhibẽdis. — munerarius

Municeps: uide munus. — municeps

224

Munimēta

Munimēta:uide monumenta.

Monumenta

Munus

Mun⁹ paul⁹ inquit:trib⁹ modis dicit᷑. Vno donū & inde munera dici dari mittiue. Altero on⁹:quod quū remittit᷑ uacationem militiæ munerisq̧ p̄stat:inde immunitatē appellari. Tertio officium:unde munera militaria:& quosdā milites munificos uocari.

Municeps

Igitur municipes dici q̄ munera ciuilia capiāt. Idē alibi. Municipes intelligēdi sūt & hi qui in eodē municipio nati sūt. Vulpian⁹ uero sic. Municipes quidē proprie appellātur muneris participes recepti in ciuitatem ut munera nobiscum facerent. Sed nūc abusiue municipes dicimus suæ cuiusq̧ ciuitatis ciues:utputa campanos puteolanos.

Munus publicum

Mun⁹ publicum. Pōponi⁹ ait:est officium priuati hominis ex quo commodum ad singulos:uniuersosq̧ ciues:rēq̧ eorū imperio magistratus extraordinarium peruenit.

Donum

Mun⁹. Marc⁹ inqt:p̄prie ē quod necessaria subim⁹ lege more īperioue ei⁹:q iubēdi habet potestatē. Dona aūt p̄prie sunt: quæ nulla necessitate iuris officio:sed spōte p̄stant᷑:quæ si nō:p̄stentur nulla tamē unquā repræhēsio est:& si p̄stent᷑ plerūq̧ laus inest. Sed in hoc uentū est: ut nō quodcūq̧ munus idēq̧ donum accipiatur. At quod donū fuerit:id mun⁹ recte dicatur. Quod Marcus ait contrarium est uerbis Vulpiani dicentis: inter donum & munus hoc interest:quod inter genus & speciem. Nā genus esse donū labeo ait a donando dictum:munus speciem. Nam munus est donum cum causa:utputa natalitium:nuptiarū. Mea tamē sententia neq̧ genus neq̧ species ī hæc duo nomina cadit. Et nullus mihi uidetur donum sine causa esse.

Murus
Paries
Mœnia
Porta
Ianua

Mur⁹ē urbis lapideus ābit⁹:q græce dr̄. To Teichos. Paries uero domorū græce ho Toichos. Murus ē ēt nō urbis: sed urbis tū similiū:ut munitionū castrorūq̧. Mœnia p̄ muris accipi solent & pro ædificiis ipsius urbis. Porta murorum est: munitionumq̧ atq̧ castrorum. Ianua parietis ac domorum.

Mutuo
Inuicem

Mutuo se amant id est inuicem. Mutuo ēt ediuerso uel econtrario significat. Cicero. Fac me mutuo diligas:hoc est fac mihi in amore respondeas.

Mutuus amor &c.

Mutuus amor & mutua beniuolentia.i.respōdēs & reciproca.

Mutuo.as.

Mutuo uerbum:uide fœnero.

De litera. N.

Nactus sum

Actus sū p̄ inueni siue repperi frequēter accipit᷑. Cicero in paradoxis:siquē eris nactus. Et de uite in libro de senectute:quicquid est nacta complectitur.

Næ mihi uidet idem apud nos significare: quod apud græcos scribiq; cũ diphthongo debere naæ: quod est certe. Vt apud Terentinm faciunt naæ intelligendo ut nihil intelligant quasi faciunt profecto. Hæc apud Ciceronem dictio frequẽs est: ut de oratore. lib. tertio. Næ illud haud sane quemadmodũ uerba seruat: & illuminet a magistris istis requiret.

Nã prima sẽper ẽ dictionũ: nãq; uero solet & primũ locũ sortiri & secundũ: aliquãdo ẽt tertiũ: Præterea nã aliquãdo accipit pro aũt ad distinctionẽ sententiarũ: ut in Salustium Cicero. Naꝫ ꝙ in uxorem atq; filiam meaꝫ tã petulanter inuectus es, idẽ ualet ac si dixisset. Quod autẽ in uxorẽ &c. siue ꝙ uero. ueluti sæpe incipere solemus. Vt idẽ. Quod aũt scribis quid de exitu belli sentiam: magis consiliũ petere possũ q̃ ipse aliis dare. Et de oratore li. i. Quod uero uiros bonos iure ciuili fieri putas: quia legibus & præmia proposita sint uirtutibus: & supplicia uitiis &c. — Nam / Nãq;

Natalia significãt qđ natalis: q ẽ dies nataliti⁹: utrũq; cõuersũ ĩ substantiuũ ab adiectiuo hic & hæc natalis & hoc natale: ut natalis horæ tẽpus apud Qui. i gladiatore. Natales uero magis cõditionẽ sanguis ac familiæ: ut generosi natales: obscuri natales. Pli. ad messiũ. Nõnunq̃ cãdidat⁹ aut natales competitoris aut annos: aut etiam mores arguebat. hic pro ignobilitate accipitur. — Natalia / Natalis / Natales

Nat⁹ nata natab⁹ dicim⁹: ut fili⁹ filia filiab⁹. nõ priuign⁹ priuigna priuignab⁹. Nec genit⁹ genita genitab⁹. De nat⁹ uide ẽt ĩ filius. — Natus / Nata

Ne plerũq; una sola sẽper ĩ pte prima collocat: ut bon⁹ne uir ẽ an mal⁹? Aliquãdo cũ socia: sed id sæpius apud poetas. Vergilius homines ne feræ ne. Sæpe hoc modo: illuc eã nec ne ignoro: sed hoc dubitatiue. Interrogatiue quoq;: ut ꝓ flacco. Virũ uultis prætori flacco licuisse nec ne? id est licuisse an non? Quidã super uacuo addunt. An sic? Nescio an benefaciam nec ne. — Ne

Ne ueneris futuri ẽ tẽporis. Non ueneris præteriti. Hoc negat Illud uetat: sicuti ne ueni & ne uenias. — Ne ueneris &c.

Necat⁹ priscian⁹ inqt: ꝓprie ferro. Nectus uero alia ui perẽpt⁹ dicit. Sed ego sentio generalẽ significationẽ necat⁹: specialẽ uero Nect⁹ esse. Cicero ĩ rhetoricis & alibi sæpe ait. Veneno necat⁹ Quĩtilian⁹ libro tertio. hic est adulter loris cæsus: aut ferme necatus. Præterea nunq̃ nectus dicitur sine certo genere. — Necatus / Nectus

Necubi: uide negationes. — Necubi

Nedũ duob⁹ modis periti uti solẽt. Vno quũ utrãq; sniaꝫ eodẽ claudim⁹ uerbo. Altero quũ utriq; sentẽtiæ uerbũ dam⁹. Primo mõ sic. funderem ꝓ te sanguinem: neduꝫ pecuniam. Secundo sic: — Nedum

Fūderē ꝓ te sanguinē: nedū pecuniā tibi crederē: & hoc affirmatiue. Negatiue sic. Nō ꝑderē ꝓ te obolū: nedū sanguinē. Itē. Non crederē tibi obolū: nedum ꝓ te fūderē sanguinē. Atq; in affirmādo id quod plus ē maiorisq; momēti ī prima ꝑte ponēdū. In negando qđ minoris est. Plus enī & magis momētosū ē fūdere sanguinē q̄ pecuniā. Et minus est & leuiꝰ ē ꝑdere aut credere obolū: q̄ ꝑdere aut fundere sanguinē. Imꝑiti uero hāc dictionē accipiūt ꝓ nō solū sic dicētes. Nedū ꝓ te laborē susciperē: sed ēt mortem. Quod sic dicēdū erat. Mortem ꝓ te susciperē: nedū laborez. Aut

Nonsolum — per nō solū. Nā cōtrariꝰ modus ē a non mō ꝑ nedū sic. Non solū pecuniā ꝓ te funderē: sed ēt sanguinē. Itē. Nō mō tibi pecuniam crederē: uerū etiā ꝓ te sanguinē funderē: & hoc affirmatiue. Rursus negatiue.

Nōmodo — Nō mō ꝓ te sanguinē nō ꝑderē: sed nec pecuniam.

Nō tantum — Itē nō tantū ꝓ te sanguinē nō ꝑderē: sed nec pecuniā. Itē nō tātuz ꝓ te sanguinē nō fūderē: uerū ne obolū quidē tibi crederē. Hæc est igit̃ differētia inter nedū & non solū: siue nō modo: siue non tantū. Præterea Nedū auget præpolletq; alteri parti cui adiungitur. Non modo autem æquiperat.

Negatiões tres — Negatiões aliquādo tres nō plus efficiūt q̄ duæ: collocatōe ipsa dictionū efficiēte. Vt nunq̄ mihi nec obfuisti: nec ꝓfuisti. Tres hic sūt negatiões. Muta primā negationē in mediū aut in postremum iā euanescet cū ibi locū nō inueniat: sic. Mihi nec obfuisti nec ꝓfuisti unq̄. aut sic. Nescis nec in pace nec ī bello uiuere. nec in pace nec in bello scis uiuere. ibi tres negatiões sūt: hic duæ cuz eadē sit sētētia. Vereor timeo metuo & si qua sūt talia idez efficiunt: uel cuz negatione uel sine ea. Vt uereor ne ueniat: & uereor ut ueniat. Timeo ne moriat̃: & timeo ut moriat̃ more Cicerōis Vt ne ꝓ ut non. Metuo ut ne pereat. Et terētiꝰ. Apprime in uita utile ut ne quid nimis: ꝓ ne quid nimis. Ex quo miror Seruiū ita scripsisse primo georgicorū. Vnde male quidā hūc locū scribūt. Pater adest Caue ne te tristē sētiat. Si enī hoc ē dicit. uide ut te tristem sētiat. Nā & ne & caue ꝓhibentis est. Præterea ne unq̄: & ipsum nequaq̄ & nusq̄ & nuspiā simplicē negationē indicant: ideoq; uno uerbo contenta sunt: ut nequaq̄ ueniā: necubi uero duplicem: ideoq; duplex uerbum postulat. Volo necubi mihi obuius fias: id est ne alicubi: ut sicubi pro si alicubi: sicūde pro si alicunde.

Nempe — Nēpe ꝓ certe ponitur. Cicero. Apud quē hæc dico? nēpe apud eū qui quū hoc sciret: me tamen anteq̄ uidit reip. reddidit. Nonnunq̄ sine interrogatiōe. Horatiꝰ. n. quādam epistolā sic inchoat Nempe hoc quæsisti. Et Persius. Nempe hoc assidue dixit.

Nemora: uide lucus. Nemus

Neue: pro ut nõ. Quītilian⁹. Cauendũ etiã neue ſit maior trãſla/ Neue
tio q̄ oporteat: neue qđ ſæpe accidit minor: neue diſſimilis. Cice
ro. Ita iungeris ut neue aſpere concurrãt: neue uaſti⁹ diducantur.

Ne unq̄: uide negationes. Ne unq̄

Nequaq̄: ibidem. Nequaq̄

Nimirum pro certe. Quintilianus. Vter melior dicetur ora/ Nimirum
tor? nimirum qui homo quoq; melior.

Niſi quoties principiũ ſẽtentiæ eſt indicatiuũ deſiderat: alias Niſi
etiã ſubiũctiuũ. Cicero pro Milone. Niſi forte putam⁹ demẽtẽ. P.
ſcipionẽ africanũ fuiſſe. &c. Quītilian⁹. Niſi forte imperatorem
quis idoneũ credit &c. præter prīcipia autẽ ſententiarũ ſic. Vapu
labis niſi caues: uel niſi caueas. In illo ſuperiore niſi uerbu; adeſt
principale. Hic non adeſt.

Non modo: uide Nedum. Nõ modo

Non ſolum ibidem. Non ſolu;

Nõ me fallit: nõ me p̃terit: nõ me fugit: nõ me capit: idẽ ſignifi Nõ me fal/lit: p̃terit: & ſimilia
care quod non ignoro. Quintilian⁹ autor eſt.

Noſtras: uide Cuias. Noſtras

Noſtrũ & ueſtrũ genitiui actiue ſignificãt: noſtri & ueſtri paſſi/ Noſtrũ ur̃; noſtri & ue ſtri gt̃i
ue. Vt nemo noſtrũ: nemo ueſtrũ, nõ ãt nemo noſtri: nemo ur̃i.
Rurſus habete curã noſtri: ſicut habem⁹ curã ueſtri; nõ aũt habe/
te curam noſtrum ſicut habemus curam ueſtrum.

Nouacula culter raſorius. Nouacula

Noualis ĩquit paul⁹: eſt terra pſciſſa q̄ anno ceſſat. In quo au/ Noualis
ctoritatẽ Varronis ſecut⁹ uidet̃ dicẽtis. Ager reſtibulus reſtitui/
tur ac reſeritur quotannis. Cõtra qui ĩtermittit̃ a nouãdo noua/
lis ager. Et Plini. qui ait id nouale eſt quod alternis annis ſerit̃.
Idem quoq; ſentire uidetur põpeius feſtus: qui dicit: noualis ager
nouæ relictus ſementi. Sũt qui uelĩt nouale eſſe aruũ tũc primu;
ad ſementẽ pſciſſũ quorũ eſt Serui⁹: qui inquit. Dicim⁹ & has no
uales & hæc nouali a: pprie. nouales tũc primũ arua pſciſſa. Quin
tilianus itẽ in milite mariano inquit. Mox in gentib⁹ lacertis hu
mũ fodere ſegnẽ: futuris noualib⁹ eruere ſyluas. Hieronym⁹ etiã
in hũc ſenſũ diffinit dicẽs. Nouale eſt ager nũc primũ proſciſſus.
Sed Vergilius in ſenſũ priorẽ accipit. quũ inquit: Alternis idem
tonſas ceſſare nouales. Et ſegnem patiere ſitu dureſcere campu;
ideoq; Seruius alibi ait. Noualis id eſt noua terra quæ per ſingu
los annos renouatur per ſemina.

Nouiſſimus pro ultimo dicitur. Nouiſſim⁹

Noxe dedere
noxales culpe

Noxæ dedere ē pœnæ dare:siue tradere ob noxā:q̄ significat culpa.Est aūt hæc pœna seruoꝝ:quos dn̄i malūt ad pœnā tradere q̄ p̄stare maleficium:qđ illi admiserūt.Paul⁹ ita diffinit.Noxales appellant̄ actiōes:q̄ nō ex cōtractu:sed ex noxa atq̧ maleficio seruoꝝ aduersus nos īstituunt̄.Quarū actionū uis & p̄tās hæc est ut si damnati fuerim⁹:liceat nobis deditiōe ipsi⁹ corpis:qđ deliquerit euitare litis existimatiōem. Vulpianus quoq̧ addit ut corpus tradat̄ uiuū.Igitur Quītilianus ī gladiatore.Alebat deuotuȝ corp⁹ grauior omī fame sagina:& inter dedita noxæ mācipia cō/tētissim⁹ Tyro gladiator &c.

Noxa

Noxa ēt dāmnū significat.Ouid.lib.xv.met.Nocte nocēt potæ:sine noxa luce bibunt̄:& Suetoni⁹ de cæsaris uita.Spurināq̧ irridēs & ut falsū arguēs ꝙ sine ulla sua noxa idus martiæ adessent. De brutis autē īproprie dicitur ea dedi noxæ:ut apud capro apud ouid.lib.i.fast.Verba fides seqt̄:noxæ tibi dedit⁹ hostis.Spargit̄ effuso cornua bacche merō.Serui⁹ sup illud Vergilianū Vnius ob noxā ait:noxā pro noxia.i.culpa q̄si noxa per se non significet culpam.

Nudiustertius
Nudiusq̄rt⁹
Biduo:Triduo &c.
Binoctio
& similia
Heri
Cras
Perendie
Cōpēdiare

Nudiustertius & nudiusq̄rt⁹ nec ultra ꝑgredit̄:sicut biduo:triduo:quatriduo.Et binoctio:trinoctio:q̄trinoctio:& nō āpli⁹ nisi putam⁹ sine menda scriptū eē.in philippicis nudistertí⁹ dicim⁹.Plautus ut solet licēter inqt:nudiustertius:quart⁹:qnt⁹:sext⁹:septim⁹:octauus:& adhuc deīceps:ut ēt ad millesimū fuerit processurus.Nudiussecūd⁹ iccirco nō habem⁹:quia adest alterū uocabuluȝ & quidem magis propriū:quod est heri.De die autem q ꝓcessit hesternuȝ dicim⁹ nudiusterti⁹:& de supiore adhuc nudiusquart⁹ scȝ nunc de tertio uel de quarto.De sequenti Cras.de hinc ꝓximo Perendie.Vnde dies perendinus dies ab hinc tertius.Et comperendinare differre in longum de die in diem.

Numen
De numeralibus noīb⁹

Humen est imperium potestasq̧ diei.

Nūeralia scire uolētes p̄mū hoc admonem⁹:ī quo pleriq̧ fallūtur:treceni scribēdū eē:nō triceni:quū significat trecētenariū numeꝝ:qđ syncopatū ē sicut cætera.Dicim⁹ eñ duceni ꝓ ducēteni:treceni ꝓ trecēteni:quadrigeni:quingeni:sexceni:septingeni:octigeni ul̄ nonīgeni ꝓ q̄drīgēteni:qngēteni:sexcēteni:septīgēteni:octingenteni:nongēteni:uel noningenteni.Centeni aūt & milleni non syncopantur:quia non sunt prælongæ dictiones sicut superiores. Triceni autē caret syncopa:sed īmutauit g ī c sicut uiceni pro uigeni. Et triceni ꝓ trigeni. Est eñ similimæ uocis c & g:queādmodū d & t:ꝓpter quod dicim⁹ quadringenti ꝓ quatricēti in quo nomine & in d & in c in g mutatum est. Recensebimus

iam ĩfra Cẽtũ ut ſupra Cẽtũ fecim⁹. Dicim⁹ igit᷑ Singuli:bini:terni:quaterni: qni:ſeni:ſeptẽi:octeni: noueni:deni:undeni:duodẽiternideni: q̃ternideni:qnideni:ſenideni: Vel deniquaterni:deniqni:deniſeni:deniſepteni:deniocteni:deninouẽi:uiceni:uiceniſinguli:uicenibini:uiceniterni. Vel ſinguli & uiceni:bini & uicẽi:terni & uiceni & ita deĩceps. Tũ triceni:q̃drageni:qnquageni: ſexageni:ſeptuageni:octogeni:nõ octuageni.octogĩta enĩ dicim⁹ nõ octuagĩta:nonageni nõ nonagẽi:deĩde cẽteni. His ãt noĩb⁹ & in plurali & ĩ ſingulari utũt᷑ auctores:crebri⁹ tñ plurali nũero. Præterea uti noĩa ſupra cẽtũ ſyncopãt᷑:ĩfra cẽtũ uero minime: ita e diuerſo aduerbia infra cẽtũ ſyncopãt᷑:ultra minime:ut Vicies pro uingínties.tricies ꝓ trigínties:deĩde quadragies:quĩquagies ſexagies:ſeptuagies:octogies:nõ octuagies:nonagies.Cætera nõ ſyncopant᷑:qnquis:ſexies:ſepties: octies:nouies:decies:cẽties:ducẽties:trecẽties:quadrĩgẽties:ſeptĩgẽties:octĩgẽties:nonĩgẽties:millies deĩde bis millies:ter millies:q̃termillies:quĩquies millies:decies millies:uicies millies.& deĩceps cætera.

Numularii:uide argentarius. Nũmulari⁹

Nunti⁹ inqt Serui⁹:ẽ qui nũtiat:quod aũt nuntiat᷑ licet neutro dicat᷑:tamẽ inuenit᷑ & maſculino. Miror cur ita dixerit. Ego qdeꝫ nuſq̃ hoc nũtiũ legi:ac ne ipſe quidẽ ut opinor. Cũ feſt⁹ pompeius uetuſtior eo auctor ita ſcribit. Nunti⁹ & res ipſa & nũti⁹ dicitur hæc lau. Tu uero in lima leges Seruium recte dixiſſe. Nuntius Nuntium

Nuper:uide dudum. Nuper

Nuſq̃:uide negationes. Nuſq̃

Nuſpiam:ibidem. Nuſpiam

Nutare ẽ ꝓprĩe alicui⁹ male ſolidatæ molis ruinã minantis:de aĩo quoq; titubãte & neſciẽte quo potiſſimũ ſe cõferat nutare dicit᷑. Titubare ẽ pedib⁹ nõ ualẽtis ĩſiſtere:q̃les ſũt ebrii:aut infirmi aut uulnerati aut decrepiti ſenes. Trãſfert᷑ ẽt ad animuꝫ. Quint. Neq; nulla unq̃ tãta fuerit dicẽdi facultas:q̃ nõ titubet:aut hæreat quoties ab aĩo uerba diſſẽtiũt. Vacillare ẽ alterno motu ĩconſtãtem eẽ. Quĩtilian⁹. Eſt & illa indecora in dextrũ ac leuũ lat⁹ uacillatio alternis pedib⁹ inſiſtẽtiũ. Vnde & naues utiq; uacuæ uacillant. Ad aĩum quoq; trãſfertur ut apud iuriſcõſultos de fide teſtis uacillantis qui inconſtantia & diuerſa teſtimonia dixerit. Nutare Titubare Vacillare

De litera.O.

Noĩatiuo Accuſatiuo & Vctõ indifferẽter adiũgi ſolet Virg. O fortunati quorũ iã mœnia ſurgũt æneas ait. Et alibi. O fortunatos nimiũ ſua ſi bona norint agricolas. O quib⁹ caſib⁹ additur

Hic actũs ẽ ibi ntũs uel uctũs eẽ põt. Cice. itẽ O uariã uolucremq̃ fortunã. Neq; hoc ĩ tertia ꝑsona tãtũ:ſ; ẽt pria & ſecũda: ut idẽ. O me miſerũ O te ĩfœlicẽ. ẽt nõ appoſito ꝓnoĩe: ut idẽ. O miſerũ & deteſtabilẽ hoĩe; ſi hæc ignoras. ibidẽ. O te miſerũ O te infœlicẽ;. Quæ exclamatio ad oẽm affectũ cõuenit: uel miſeratõis: uel indignatõis. Simili mõ in ntõ & uctõ: ut idem. O fortunata mors quæ naturæ debita ꝓ patria ẽ potiſſimũ reddita. Et iterũ. O magna uís ueritatis. Aliqñ ab o ſupſedem⁹ utiq; ĩ re leuiore neq; ita magni caloris: ut indignũ facin⁹. & hoĩem neq̃ q nõ dubitaret uel foro alea ludere: uel cũ lege de alea condẽnatis. Ciceronis uerba ſũt in Antoniũ. Et Plini⁹ iunior ad octauiũ. homĩe; te patiẽtẽ uel poti⁹ durũ ac pene crudelẽ: q tã ĩſignes libros tãdiu teneas. Quod ſi excãdeſceremus dicendũ eẽt o hominẽ neq̃: & o hoĩe; patiẽtẽ Aut ſine indignatõe: ut apud Valeriũ li. iii. Sed mihi uti iſta cõditione uitæ nõ eſt opus: ſine ullis imaginib⁹ nobilẽ animum. Aliquãto hoc remiſſus eſt q̃ ſi dixiſſet. O animũ ſine ullis imaginib⁹ nobilẽ id eſt ſine maiorum nobilitate nobilem.

Obdormiſco Obdormiſco pro ſuo primitiuo obdormio accipitur.

Obeo Obeo legationẽ: exequor mun⁹ & offiñ legatõis. Obeo ꝓuinciã exequor offiñ ꝓuĩciale. Ita obeo mortẽ exequor & pago mortẽ queãdmodñ dr̃ qs obiiſſe diẽ ꝓ iuiſſe. Itẽ obiit diẽ ſuũ: idẽ ẽ qd᷑ mortu⁹: & iuit ad diẽ fati: ut apud Sulpitiũ. Nuntiatũ ẽ Marcellũ diẽ ſuũ obiiſſe. Prætermittim⁹ aũt nõnunq̃ illũ accuſatiuũ dicentes, Marcellus obiit. Quod itẽ fit in illis ſignificatiõe ſimilib⁹ uerbis.

Defunctus oppetiit & defũct⁹ ẽ. Nã in priore ſubĩtelligit᷑ actũs mortem: in poſteriore abltũs uita. Eſt aũt oportere frequẽti⁹ quidẽ mori nõ fatali: ſed illata morte: interdũ tñ & fatali. Cice. de diuinatiõe. Equi⁹ eẽ cẽſuit ſe maturã oppetere mortẽ &c. Sine actõ ẽt legitur ut apud Vergiliũ. O ter quaterq; beati. Quis ante ora patrum troiæ ſub mœnibus altis. contigit oppetere.

Oppetere

Obruere Obruere ẽ opire ſiue aqua ut obrut⁹ undis: ſiue terra: ut obrue uerſata cerealia fœmĩa terra. Siue p trãſlationẽ ad aĩu;: ut Quĩti. Tot uoluptatib⁹ obruere poſſũt unũ dolorẽ. Sed de multo uino

Ingurgitarĩ potãdo ẽt dicim⁹: ſicut Ingurgitare de aſſumẽdis multis cibis. Cicero ꝓ deiotaro ait. Vino ſe obruiſſe nudũq; ſaltaſſe. Et ĩ Antonium. Vt fratrẽ imitet᷑ ſe obruit uino. Et in eundẽ. Quũ ſe cibis ingurgitaſſet. Ingurgitare aliquãdo utrũq; cõplectit᷑: ſicut Crapu

Crapulari **Crapula** lari non modo ĩ uíno: ſed etiã in cibo: unde fit Crapula: ut idem in eundem. Edormi inq̃ crapulam & exhala.

Obſeruo Obſeruo duo ſignificat. Vnũ qd᷑ ẽ cuſtodio aliqd oculis aĩoq;

in modũ ſpeculatoris:ut obſerua trãſeũtes:obſerua filiũ:obſerua
dauũ qd agat:qd loquatꝰ:quaſi cuſtodi & annota hic fit. Obſerua
tio quaſi annotatio.i.aĩaduerſio. Itẽ obſeruo nõ ſpeculantis mõ Obſeruatiõ
ſed admirãtis uenerãtiſqꝫ:& id tantum in hoĩes nõ in res quoties Obſeruãtia
quẽ uel uirtute uel dignitate ſuſpicimꝰ & colimꝰ. Vñ fit obſeruã
tia:q̃ ẽ ueneratio q̃dã & honoris exhibitio.Quare meliꝰ obſerua
tionẽ q̃ obſeruãtiã hi q noĩantꝰ fratres ſuũ ĩſtitutũ noĩarent. Ob- Obſes
ſes eſt:qui traditꝰ ĩperio alteriꝰ ea cõditiõe:ut ſi dator obſidis a fi
de recedat recipiẽtis ſit ius in corpus & uitam obſidis.quod præ
cipue inter potentes commertiuꝫ eſt:qui non habent ſuperiores
ad quos pro iuſtitia prouocent.
Obuio tibi & obuiꝰ tibi fio.obuiꝰ ſũ tibi:& obuiũ me tibi fero. Obuio
obuiꝰ me tibi fortuna obtulit.Obuiã quoqꝫ ꝑ eadẽ & ꝑ alia plura Obuius
uerba uariatur:ut obuiam proceſſi:obuiam iui:& alia multa. Obuiam
Occupare ẽ locũ tenere:aut capẽ:& ui capẽ:ut apud liuiũ. Nã Occupare
& ipſis uocãtibꝰ urbẽ hãc accepi:nõ occupaui.i.ui accepi:aut mea
ſpõte accepi ñ alioꝝ rogatu.Sæpe uero antecapẽ ẽ:ut aliq loquũ Præoccupare
tur præoccupare. Vnde ſchema illud occupatio appellatꝰ quoties
q̃ dici ab alio poterãt ea ipſi ꝓueniẽdo dicimꝰ in noſtrã ꝑtem ne Occupatio
nobis poſtea officerẽt retorquẽtes. Proprie deniqꝫ eſt occupare
quod in medio ſiue ĩ mediũ atqꝫ ĩ cõmune poſitũ ẽ ante cæteros
capere.Quod teſtatꝰ Quĩ.dicẽs.Multa nihilominus quæ libera
fuerãt trãſeũt ĩ ius occupãtiũ:ſicut uenatio & occupatio.inde oc-
cupatio ĩde occupatꝰ dr̃: q ante negocio aliquo detẽtꝰ nõ põt al
teriꝰ negocio operã dare.Atqꝫ hic uocatꝰ occupatio:quũ alicui ne
ceſſarie rei & cui ante oĩa opaꝫ dare debemꝰ cũ diligẽtia uacamꝰ.
Ocyus pro poſitiuo ocyter accipi ſolet. Ocyus
Odioſus paſſiue accipitꝰ quũ a uerbo uenit.ille enĩ ſignificatꝰ q Odioſus
odio hr̃:nõ is q odit.Quũ a noĩe uẽit actionẽ ſignificat.Nã odiũ Odium
moleſtiã quoqꝫ ãtiqtꝰ ſignificabat.Terẽ.ĩ phor. Nunq̃ odio tuo
me uinces.Et iterum.Si porto eſſe odioſi pergitis.i.moleſti.
Odor notũ ẽ quid in utroqꝫ numero ſignificat:in plurali uero Odor
tantum odoramenta:ut odores ex arabia ſunt.
Offendo fere quod reperio. Cicero.Sed tamen neminẽ tam Offendo
maleficum offendi &c.
Offenſio:uide ueni in opinionem. Offenſio
Officiã ẽ ubi opa fiũt.Taberna ubi opa ĩpa cætereqꝫ merces uẽdi Officina
tãtꝰ. Officiã ẽ ſtatuarii fuſoris celatoris uitrearii pictori ſutoris fa
bri. Taberna uocatꝰ lanatia uĩaria olearia:& mille hmõi. Vñ opifi Taberna
ces &tabernarii uocãtꝰ.Nec negauerĩ aliqñ unũ eũdẽqꝫ locũ offi Tabernarii

cinã & tabernã eẽ:ut Sutrina ĩ qua calcei & fiunt & uendunt.

Officium

Officiũ ẽ uirtutis actio. Vel ut latius explicẽ ꝑ loco:ꝑ tpe:ꝑ re: dignitate:similibusq;. Inde illud est quod dicitur a multis:ĩ familia bene instituta omnes in officio sunt.i.omnes agunt quod debent. Et missi sũt legatis obuiã ciues sui gr̃a. Et circũstabãt senatores cæsarẽ sedẽtẽ ĩ aurea sella officii gr̃a.i.honoris gr̃a. Quo factũ est ẽt:ut officia significẽt beneficia siue obsequia. Vñ illd̃ ciceronis. Odiosũ sane gen⁹ hoĩum ẽ officia exprobrãtiũ: q̃ meminisse debet is ĩ quẽ collata sunt:non cõmemorare q contulit.

Magistrat⁹

Mgr̃at⁹ quoq; officiũ dr̃ siue quia honoris cã factus est: siue opis populo ferendæ:siue quia ius suũ cuiq; & quod cuiq; debet̃ reddat. Cæteræ etiã artes quæ modo honestæ sint suã actiões officiũ uocant: ut officiũ grãmatici:officiũ medici:officiũ architecti.

Olim
Iãolim

Olĩ & iã olim:siue olĩ iam dr̃. Quĩt. Sed ĩ foro tñ illã facilitatẽ olim desiderauimus:id est iam olim. Et alibi. Olĩ iam imꝑator inter fulgentes uirtutes tuas liuor locum quærit:hoc est iã olim qd̃ est iã a longo tempore. Olim ꝑ futuro: apud eundẽ. Sũt clari hodie quoq; operis auctores:qui olim noĩabunt̃. Poetæ ẽt ꝑ aliqñ utunt̃. Verg. Ac iã olĩ seras posuit quũ uinea frondes. Nõ nunq̃ etiã pro iãdudũ accipitur:ut Curtius.lib.viii. Olim em̃ uero Homerus sensibus uictis ex lecto repente consurgit.

Omnis

Omnis positiuo & comparatiuo conuenit:ut oẽs boni & omẽs sapientes omnia placidiora animalia.

Oportet legere &c.
Expedit
Vtile ẽ &c.

Oportet legere libros. Expedit euoluere auctores. Vtile ẽ cognoscere p̃rima. Opepreciũ est habere quos imitemur. Necesse est adhibere usũ. Cõducibile est descẽdere ĩ certamen & agitare cũ aliis cõtrouersias. Vel ꝑ passiuũ:oportet legi libros. Euolui auctores:cognosci p̃rima:hẽri quos imitemur:adhiberi usũ: agitari cũ aliis cõtrouersiis. Hũc posteriorẽ modũ magis ars grãmatica probat:illũ magis auctoritas. Secus ĩ ptõ:nanq; nõ ita legim⁹. Sæpe fecisse hoc oportuit. Cicero in uerrem. Tamen id factum non oportuit. Et in eundẽ. A pollinis signũ ablatũ certe nõ oportuit. Et alibi. Totam rem illi integram seruatam oportuit.

Oppeto

Oppeto:uide obeo.

Oppido q̃

Oppido q̃:uide sane q̃.

Oppidum

Oppidum omnis urbs est: præter romã: quæ peculiari nomĩe Vrbs uocari cœpta. Fecit ut cæteræ urbes oppida uocarent̃: quia iam ipsa oppidum amplius non est.

Opꝓbriũ

Opprobrium:uide probrum.

Opera

Opera est actio:ut dabo operã. Et ĩ iure ciuili:de opis libertoꝝ

Vtq; ait Vulpianus: operæ sunt diuinũ officiũ: op⁹ est finis: fru/
ctusq; ope. Vnde opera auctorũ dicũt. Et opa publica ipa publica
ædificia. Sed ut uidere uideor quotiẽs nõ ad laborẽ corporis: sed
ad laborẽ animi & artẽ industriãq; respicimus magis opus q̃ opa Opus
dicẽdũ est: ut in ope rustico: in opere faciẽdo: in opere fabrili: in
opere textorio.

Operæ pretium ab opera est: ut uersus ĩdicat Iuuenal. Est opæ Opepciũ
precium penitus cognoscere toto: qd faciã: agitẽtq; die. i. fructuo/
sum ẽ: & ad rem ptinet: ideo quia decẽs: uel quia utile: uel qa glo
riosum: uel quia iocundum.

Opinio: uide Veni in opinionem. Opinio

Orator: uide declamator. Orator

Oratũ ire: & oraturũ esse nõ est idẽ ut uult priscianus. Nã alte Oratũ ire
rũ præsentis tẽporis est: ut uideo te accusatũ ire me. i. nũc. Alterũ Oraturũ esse
futuri: ut uideo te accusatũ eẽ me. Et tñ accusatũ iri me abste ui/
deo: accipitur ꝓ eo quod ẽ uideo te uel accusatũ ire me: uel accu/
saturum esse me: uel abste accusandũ esse me. Est eñ idem accu/
sandum esse & accusatum iri. Damnandum esse & damnatũ iri.
Nam eodem loco dicere possumus. Credo peccatum meũ resciẽ
dum esse & rescitum iri. Hæc Lau. Tu tamẽ in lima leges idẽ eẽ
oratum ire & oraturum esse.

Orb⁹ quicũq; aliqua re chara priuat⁹ ẽ: ꝓprie aũt parẽs amissis Orbus
liberis: q̃si amissa luce oculorũ: hic orbitas: quæ ẽ illa q̃litas patrũ
post amissos liberos: ut uxoris uiduitas post amissum maritum.

Ordo ẽ digestio: & in suo loco cuiusq; rei collatio uelut ĩ acie fit Ordo
ubi pedites: ubi alæ equitũ: ubi leuiter armati: ubi cæteri ex utilita
te rei distribuunt. Et ĩ argumẽtatione ponẽda sunt firmissima ar/
gumẽta: ubi ĩfirmiora: ubi mediocria. Vñ ĩ ciuitatib⁹ & romæ ꝑ/
ferti ordies sũt. Ordo cõsularis: prætori⁹: senatori⁹: equestris adeo
ut ordo quoq; pro ipsis hominibus accipiatur illius cõditiõis. Ci/
cero in hoc ordine: pro in senatu: aut pro eqtib⁹ romanis frequẽ/
tissime dixit. Idẽ quodã loco ait. Quã apud oẽs ordies eẽt grati/
osus: id est apud omniũ ordinum homines. Series autẽ est rerum Series
quædam continuata progressio: ut in serie orationis: id est conti/
nuato contextu. Quinti. Quod non nisi in contextu oratõis serie
q; contingit. Vergi. Ductæq; ab origine gentis fortia facta patrũ
series longissima rerum.

Oriund⁹ nõ habet uim participii. Cuius qdẽ utẽdi hic modus Oriundus
est. Ego sũ ort⁹ romæ: oriũd⁹ a placentia. Liuius. Nati chartagine:
sed oriũdi syracusis. i. a syracusis originẽ trahentes: unde fuerunt

parẽtes. Vel sine ꝑpositione: ut idem. Alba oriũdũ sacerdótiũ. In ꝑsonis fere cũ præpositione. Idẽ longe is prĩceps latini nominis erat si famæ credimus ab Vlysse deaqꝫ Circe oriund⁹. Nõ nunq̃ ꝑ indeclinabilia: ut inde ego sum oriundus: unde tu.

Orphanus
Ouis

Orphanus: uide pupillus.
Ouis matrem fœminamqꝫ significat.

De litera. P.

Pabulum
Pacificat⁹ sũ
Pacatus
Placatus
Pãpinariũ

Pabulum: uide passio.
Pacificat⁹ sũ pacẽ feci. Pacat⁹ sum in pace sum uel ab armis recessi. Placatus sum ab indignatione animi ad lenitatem redii: uel animo leni sum.

Pampinariũ nõ terra ubi nascunt̃ pampini: sed cõgeries pãpinorũ idest uirẽtũ uitis ramusculoꝝ. Vel ut ait Pli. palmes q e duro exit: materiamqꝫ in ꝓximũ annũ ꝓmittit pampinarium uocat̃. Certe in hoc palmite multi pampini sunt.

Panno sus

Pannosus is dicitur: q crasso panno ac uili opertus est: nec de hoc nisi de paupere dicitur.

Parasitaster
Parasitus

Parasitaster nõ paru⁹ parasitus est: sed imitator parasitoꝝ.
Parasit⁹ est: qui omnia ad uoluptatẽ eius loquit̃: in cuius cõtubernio est omnia assentatur: omnia illius facta simul ac dicta laudat: nihil repugnat: nihil facere recusat uentris gratia. In quo summũ bonũ cõstituunt: quoꝝ magna copia ĩ principum domib⁹ est.

Scurra
Parem esse

Scurra aũt ẽ: q risũ ab audiẽtib⁹ captat nõ salua dignitate ꝑsonæ.
Parẽ eẽ idẽ ẽ quod sufficere alicui operi: siue resistẽdo illi: siue exequẽdo. Cicero ad atticũ. Tamẽ ĩterpellat flet⁹: repugno quoad possũ: sed adhuc pares nõ sum⁹. Quit. in geminis. Nũc infœlix par nõ est dolori: nũc nõ ĩuenit ulla solatia: & hoc ĩ resistẽdo. In exequẽdo aũt idẽ Quit. Aspicio par laborib⁹ corp⁹. Nõ nũq̃ par

Par

idẽ ẽ quod decẽs: ut idẽ. Si pp matrimonia uiolata urbes euersæ sunt: quid fieri adultero par est?

Paria facere

Paria facere ẽ qđ alibi amissũ ẽ: ul̃ qđ aliũde acceptũ alibi ut̃ aliunde cõpẽsare. Quit. Paria tecũ facio respublica quapropt̃ me unũ ciuẽ ꝑdideras. & alibi. Sic paria faciem⁹: tu illic eris uicari⁹ me⁹ Pli. Annicul⁹. Nascunt̃ & alio modo terræ: & repẽte aliquo mari emergunt: uelut patria secũ faciente natura quæqꝫ hauserit: hiat⁹ aliquo loco reddẽte. Pli. minor ad priscũ. Habuerũt officia mea in secũdis: habuerũt ĩ aduersis: ego solatiuꝫ relegatoꝝ: ego ultor reuersoꝝ: nõ feci tñ patria atqꝫ eo magis hanc cupio seruari: ut mihi soluẽdi tẽpora supsint. Seneca. Vt statuꝫ tibi soluaꝫ: qđ debeo: & q̃tũ ad hanc epistolã paria faciamus.

Paries:uide murus. Paries

Partio & partior quidã ꝓ eodẽ legũt. Sed mihi uidet̃ raro re/ Partio
periri partio sine In:& partior cũ In:qñ ẽ deponẽs:sed qñ ẽ passi Partior
uũ. Est nãq; imptio idẽ quod impendo: uel partẽdo. M. Tullius Impertio
huic rei aliquid temporis imptias:quasi impendas. Idem laboris mei laudẽ memini imptio:quasi partem do. Reperitur aliqñ mu tata cõstructione: ut apud Teren. Plurima salute parmenonem suũ impertit Gnato q̃si plurimã salutẽ parmẽoni suo imptit gna to. Eo mõ quo dr̃ dono tibi equũ:& dono te equo. Hui⁹ passiuus est imptior:ut Cicero. Atq; ẽt uiro forti collegæ meo laus impertitur. Partior idẽ est q᷑ partes facio:partesq; distribuo:sicut sorti/ Partior
or sortes facio sortesue recipio. Verg. & socios partit̃ in omnes:

Partiri itaq; de partibus dicimus. Imptio magis de re incorporea & quasi communico.

Parui refert & parũ refert dr̃. Itẽ parui interest & parum inter/ Parui & pa/
est:sed paruifacio & paruipendo. rũ refert: &
interest &c.

Passim ẽ q̃si passu distãte uel sparsis:queadmodũ dicim⁹ passis Paruifacio
manib⁹: & passis crinib⁹. Quod accipi solet ẽt pro crebo:dum de Paruipẽdo
rebus mentis loquimur. Lactan. tamen ꝓ ubiq; accepit:cũ inquit. &c.
Credit̃ ei passim tanq̃ cognitæ ueritati. Neq; solũ ꝓ ubiq;:sʒ ẽt qđ
inusitati⁹ ẽ ꝓ undiq;. Cũq; nũer⁹ cõdẽde urbi parũ idone⁹ eẽ uide Passim
ret̃:cõstituit asylum: eo passim cõfugerunt ex finitimis locis pessimi quiq; sine ullo cõditionis discrimine.

Pastio uidet̃ significare cibũ:sʒ tñ poti⁹ ad alimẽta pecudũ pti/ Pastio
net:q̃q̃ suapte natura significabat ipsaʒ actionẽ pascẽdi: nunc frequentius cibum. Pastus homini competit. Varronis liber de re rustica indicem habet de uillaticis pastionibus: uidelicet quæ ad bruta pertinent. Cicero Tusculanis libro. v. Cum oblectatione solertiæ qui est unus suauissimus pastus animorum. Pabulum & Pabulum
pecudum quidem & tamen aliorum quoq; brutorum q̃tumq; ego sentio magis cibus herbaceus fœniceusq; ac paleaceus stramẽ taceusq; similiumq; q̃ ex seminibus. Escam antiqui accipiebant e/ Escam
tiam quod dabatur auibus piscibusue ad decipiendum. Non solũ pro cibariis humanis aliorumq; animalium.

Patefio:uide madefio. Patefio

Pater:uide filius. Pater

Patrũ mẽoria aliqđ factũ esse:cũ dicim⁹: de ꝓxima ætate semp Patꝶ mẽo/
intelligimus:non de illa sexta ut uult paulus:qui ait patres usq; ad ria &c.
tritauos apud romanos ꝓprio uocabulo nuncupari. Patronus

Patronus:uide aduocatus.

Paulaster — Paulaster: pauli imitator.

Peculiũ seruorum — Peculiũ seruorũ ẽ a pecore dictũ & pecunia nobiliũ: ita scribit Fest⁹. Ipse uero sic dicã. Peculiũ ẽ qcquid labore nostro paratũ ẽ

Peculium — in quacũq; psona: licz ĩ seruis iura uelit dominoꝝ accedere cõsensuz. Et ita sẽsisse Vergiliũ sẽtio ibi. Nec spes libertatis erat: nec cura peculi. Cicero itẽ in padoxis. A n eoꝝ seruit⁹ dubia ẽ q cupidi-

Peculiaris — tate peculii nullã cõditionẽ recusãt durissimæ seruitutis. Vel peculiũ ẽ: qcquid ꝓprie alicui⁹ ẽ. A peculio fit adiectiuũz peculiaris: ꝑ re ad peculiũ ptinẽte siue peculii ꝓpria. Sed in usũ iam receptũ ẽ ꝓ ꝓprio siue speciali. Quĩt. li. viii Quod cõmune est aliis nomẽ ĩtellectu: alicui peculiariter tribuitur: ut Vrbẽ romã cũ sint urbes aliæ quoq;. Et alibi. Paulũ impẽdam⁹ huic quoq; peculiari⁹ opæ.

Peculium castrense — Peculiũ castrẽse est: ut Põponius ait: quod a parẽtib⁹ & cognatis & ĩ militia degẽti donat: uel quod ipse fili⁹ in militia acqsiuit: qđ nisi militaret acquisitur⁹ nõ fuisset. Nã quod erat sine militia acquisiturus id peculium eius castrense non est.

Peculatus — Peculat⁹ furtũz rerũ ad ipsã rẽp. uel ad prouentus pricipis spe

Depeculor — ctantiũ. Sicut sacrilegiũ rerũ sacrarũ. Inde depeculor: quod quidam ad sacrilegium etiam transferunt.

Pecus — Pecus pecudis & pecus pecoris: prope nihil differunt: significatur hoc nomine animal: quod sub imperium hominum ex pabulo terræ pascitur: ut bos qui taurum uaccamq; cõpræhẽdit: equus asinus: mulus: camelus: ouis: capra: porc⁹: ceru⁹: elephas: hæc om-

Quadrupes — nia pecudes & pecora dixeris. Præter pecudes autem: cætere quadrupedes feræ sunt: licet proprie uideantur feræ dici quæ feritatẽ habent: ut leones ursi pardi lupi uulpes. Harum quæcunq; mansuefactæ sunt Cicures uocantur qualis canis qui nec pec⁹ nec fe-

Cicur — ra est. Quidam suem domesticum tantum Cicurim uocant. Ego potius aprum dixerim qui ex fera cicuris est factus. Nec parum modo sed etiam onagrum ceruum capreolum dãmam capreaz

Cicurare — leonem quoq; deniq; quicquid cicurari potest. Cicurare eniz: ut Varro ait est mansuefacere. quod enim a fera discretum est id dicitur Cicur. Et ideo dictũ Cicur ingeniũ optineo. i. mansuetũ innatum. a Cico cicur uidetur. Cicum dicebant membra nam tenuem quæ est in malo punico discrimen.

Pedor — Pedor: uide Situs.

Peius — Pei⁹ ꝓ magis & ualidi⁹ aliqñ. Cicero Oderã multo pei⁹ q̃ illuz ipsũ Clodiũ. Ouid. Pei⁹ adulterio turpis adulter obest.

Pellex — Pellicẽ apud ãtiquos Massuri⁹ paulo testãte scribit eã habitaz q̃ cũ uxor nõ eẽt cũ aliquo tamẽ uiuebat quam nunc uero nomi

ne amicā paulo honestiorē cōcubinā appellari. Cai⁹ uero Flacc⁹ scribit: pellicē nūc uulgo uocari: quæ cū eo: cui uxor sit: corp⁹ miſceat. Scd̄m quoſdam eam q̄ uxoris loco ſine nuptiis in domo ſit quā græci palacen uocāt. Horū utrūq; uere & ſenſiſſe & dixiſſe arbitror. Sed tn̄ admoneo pellicen apud oratores & poetas eā demū haberi: q̄ cū eo cui uxor ē corp⁹ miſcet. Ideoq; Iuno ſemp pſequit pellices ſuas: q̄ ſibi uxori Iouē priperēt. Ita q nō recte qs dicit hr̄e pellicē: ſed uxorē. Eſt.n. hoc nomē relatiuū ad alterius uxorem: cuius cū uiro rem habet: nō aūt ad maſculum.

Pellucidā ſiue plucidū.i. cuius mediū fulgor emanat. Plaut⁹ in aulul. Ita is pellucet q̄ſi laterna punica. Seneca de trāqlitate. Quid perlucētis ad imū aquas. Quīt. Ne cōmiſſura pluceat. Refertur itaq; ad corpa. Aliqn̄ ēt ſed figurate ad mentē. Tulli⁹ ī bruto. Ita recōditas exqſitaſq; ſniās mollis & pfluēs ueſtiebat oro.i. pellucēs & tranſlucēs. Idē ē pellucēs & trāſlucēs. Adeo ut plinius maior fere nunq̄ utat pellucēs ſiue plucid⁹: ſ; trāſlucēs ſiue trāſlucid⁹ quod ēt figurate ad mētē refert. Quīt. Similiter illa trāſlucida & uerſicolor quorūdā elocutiōes ipas effœminat: quæ illoꝝ uerborum habitu ueſtiantur. Pellucidus Perlucidus Pelluceo Pellucens Tranſlucēs

Penes te: ut Vulpian⁹ ait: amplius eſt q̄ apud te. Nā apd̄ te ē q̄li tercūq; a te tenet. Penes te ē quod quodāmodo poſſidet. Et an̄ hunc Feſtus pompeius. Apud & penes in hoc differūt: q alteru; perſonā cū loco ſignificat. Alterū pſonā & dominū: ac poteſtatē: quod trahitur a penitus. Penes Apud

Penes qn̄q; apud ſignificat. Cice. ad herēniū. S; penes & ī eiuſmodi locis exercitatus ſis: penes ſcænam.i. apud ſcænam. penēs p apd̄

Penſilis uua: penſilis lectus: pēſiles lycnii: pēſiles balneæ: penſiles horti: q ſuſpenſi ſunt: & in ære pendentes. Penſilis

Penu ea oīa cōtineri dn̄r: q̄ ad uictū ptinēt: ſ; puatū: ſi mō domi recōdita ſūt ac repoſita. Nā loc⁹ ubi iſta reponūtur Varrone teſte penariū appellam⁹. Quæ uero ad uictū publicū ſpectāt Commeat⁹ uocāt: ſ; ex paucioribus cōſtāt: ut ſum⁹ diligētiores p re puata q̄ p repu. Fere nihil aliud cōtiet Cōmeat⁹ q̄ annonā: & qcqd annonæ uicē hr̄e pōt: q̄q̄ ēt priuatoꝝ cōmeat⁹ ē. Nec ānona tm̄ frumētaria. Cicerone dicēte. Aut ſi epicuri de uoluptate liber roſus eēt: putarē annonā in macello cariorē fore. Neſcio tn̄ an macellū nō tantu; pro loco ubi caro uenditur accipiatur: ſed ubi & annona. ut aūt Cicero etiam in lib. de na. deo. ait. Eſt omne quo ueſcunt homines penu. Penu Penarum Cōmertus Macellum

Penuria: uide caritas. Penuria

Peregrinus Peregrinus uocatur qui in ciuitate sua non est: uel qui ex nostra ciuitate oriundus non est.

Per q̃ Per positiui ꝓpriũ ẽ:q̃ suplatiui:ut ppulchre:pbelle:pdiligẽter q̃ pulcherrime:q̃ optime:q̃ diligẽtissime. Hoc ĩtelligit quotiens accipit:q̃ ꝓ ualde:siue ueheměter. At cõtra q̃ ꝓ q̃tũ nũq̃ cũ supla tiuo:semp cũ positiuo:ut Cice.Quã morosi sũt q amãt ex hoc potes ĩtelligere. Vnũ tñ uerbũ excipit possũ:& q̃ idẽ significãt: q̃o: ualeo: licet & siqua sunt alia; ut scribas q̃ optime potes: nec recte dicas scio q̃ optie scribas. Male aũt cũ cõpatiuo: siue sine possuз: ut q̃ plura uolumĩa ille cõposuit:dicẽdũ ẽ complura:nõ q̃plã:ut quidam male scribũt. In aduerbio quoqз suplatiuo nõ nunq̃ legim᷒. Cõplurimũ ꝓ plerũqз. Siue p possum:ut narraui rem gestã q̃ breuius potui aut q̃ potui breuius.

Per q̃ Perq̃ ex per & q̃ cõflatur:quod q̃dẽ positiuo iungit:ut p q̃ doctus: pq̃ erudit᷒ pq̃ pulcher. Et sicut uerbo solet apponi p: ita pq̃. Vt puelim: pplacet:p q̃ uelim pq̃ placet. Boetius tñ suplatiuo dedit:dicens. Apud scriptores q̃dem græcos pq̃ rarissimos. Et põponius de origine iuris:pq̃ breuissimos. Et curtius. lib. iiii. Bessum quoqз bactrianoruз ducem perq̃ maximo posset exercitu coacto descendere ad se iubet.

Per ꝓ ualde Per frequẽtissime accipit ꝓ ualde:ut p magnũ:p graue:p iocũdũ. Quo in loco notãdũ est:ꝙ cũ præ in eadẽ significatione reperiat:tamen quædã uocabula cũ Præ coniũgunt nõ cũ p:ut p̃potens:præcelsus:præclarus:præfulgẽs:prædiues:prædulcis: prædurus:præcurtus:prælongus.Quod si quid inter has præpositiones interesse uelis id erit ꝙ uehementius auget præ. Nam prælong᷒ homo:prælonga oratio ea dicitur:quæ enormi longitudine est. Et præpotens: præcelsus & similia: maiorem in modum potens: ac celsus.

Præ nõ p cũ q̃busdã dictionibus

Perlego:uide lego.

Perlego Perscribere ad finem usqз scribere.

Perscribere

Perferre Perferre usqз ad cõstitutũ finẽ ferre. Et multi ferũt litteras: sed eas uel negligẽtia uel dolo uel casu nõ perferũt. Cice. Sз nũtius ille qui lr̃as accæpit: nõ pertulit. Seneca in Tragœdiis. Leue est miserias ferre: pferre autẽ graue.i.ad spatiũ tpis in miseriis eẽ leue est: ad finẽ uero uitæ usqз graue est. Vt in illo simili exemplo Martialis. Nam uigilare leue est:peruigilare graue:hoc est partẽ noctis uigilare leue est: usqз ad finẽ uero & totam noctẽ insomneз ducere graue. Quod dicitur etiã pernoctare:ut & pernox:q̃d a peruigilando ita differt:ꝙ peruigilare interdiu quoqз fieri pt:pnocta

re uero tantūmodo noctu. Peruigil draco dictus eſt: nō qa ꝑ nōx eſſet: ſed ꝙ nunq̃ dormit: & ſemper uigilans.

Peruigilare: uide perferre. — Peruigilare

Peruigil: ibidem. — Peruigil

Pernoctare: ibidem. — Pernoctare

Peragere reū eſt non tantum agere reum: niſi peruenias ad illius cōdemnationē. Dicitur em̄ accuſator reū cōdēnaſſe: quū illuȝ condēnandum curauit. Vulpianus: Peregiſſe aūt quis reū nō aliter uidetur: niſi & condemnauerit. — Peragere reum

Percitus qui iracundia furoreq; eſt incitatus. — Percitus

Perditus qui in omne ſcelus eſt traditus. — Perditus

Perfidus qui fidem uiolat. — Perfidus

Periurus qui iuſiurandum uiolat. — Periurus

Perpeſſus laborioſe paſſus. — Perpeſſus

Perpluere per mediū alicui⁹ pluere: ut hæc domus ꝑpluit: hoc tectum perpluit. Quintilianus libro. vi. Cum cœnaculuȝ eius per plueret. — Perpluere

Perſequor uel in malā partem. i. inſequor & inſector: uel in bonam cum ꝑſeuero exequi quod agere cœperam. — Perſequor

Proſequor aūt non fere caret comitatu ablatiui: ut ꝓſequor te oculis charitate: odio: honore: uerſibus: cantu: conuitiis. Significaturq; actio declarans alterius affectum. — Proſequor

Perorare finē orōnis orare. Vnde peroratio orōnis dicitur finis. Sed quia in hac parte utimur plerunq; affectib⁹: ideo uſurpamus interdū perorare pro ipſa commutatiōe affectuū: ut Quintilianus. At iſta legē recitat & in cadauere filii perorat. i. indignationem commouet. — Perōrare, Peroratio

Perſuadere eſt ſuadēdo inducere: ut Cicero ī philippi. Duo tn̄ tpa inciderūt: quibus aliquid contra Cæſarem pompeio ſuaſeriȝ: ea uelim repræhendas ſi potes. Vnuȝ ne quinquennii imperii īperiū Cæſari prorogaretur. Alterū ne pateretur fieri ut abſentis eius ratio haberetur. Quorū ſi utrumuis perſuaſiſſem ī has miſerias nunq̃ incidiſſemus. Suaſit ergo & non perſuaſit. Cicero pompeio. Ideoq; dicere ſolem⁹: ſic mihi ꝑſuadeo: nō autē ſic mihi ſuadeo. Et perſuaſum habeo: perſuaſum enim eſt mihi: non aūt ſuaſū hēo: ſuaſū eſt mihi. Ille tn̄ q aliis ſiue alios (utrūq; em̄ dr̄) ꝑſuaſit nō ꝑſuaſor ei⁹ ſnīæ appellari ſolet: ſȝ auctor. Ci. li. iii. Atq; hui⁹ deditionis ipē poſthum⁹ qui debebat ſuaſor & auctor fuit: q̃ſi dixiſſet ſuaſor & ꝑſuaſor. apd̄ Quīt. āt cæteroſq; ſui tpis dr̄. Perſuaſio prō certa opinione; atq; ſnīa: quā nobis ꝑſuaſim⁹: ut lib. i. Si qua pu — Perſuadere, Perſuaſū habeo &c., auctor ſnīæ, Perſuaſio

blicæ est recepta psuasio. Quæ q̃tum ego sentio id significare ui/ detur: quod christiani dicunt fidem.

Persuadere
Suadere
Dissuadere
Suasor
Dissuasor

Persuadere ē i effectu: suadere aūt i actu. Itēq̧ dissuadere. Ita / q̧ nōnulli peccāt quū dicūt. Dissuasi hoc illi ꝓ eo quod ē reuoca ui ab opinione ī qua erat. Siquidē ꝓ hoc sensu dicimꝰ. persuasi ne faceret: sicut e diuerso: psuasi ut faceret. Quare suasor & dissuasor persuadeant nihil effecerunt.

Persona

Persona ī hoīe significat qualitatē: qua aliꝰ ab alio differimꝰ: tū in aīo tū in corpe tū ī extrapositis: quæ a rhetoricis enumeran tur in attributis psonæ. Animi: ut quo studio se exerceat medici/ næ an iuris ciuilis an militiæ? Et q̃ mēte: iracū dꝰ an moderatꝰ aua rus an liberalis? Corporis: iuuenis an senex pulcher an deformis: mas an fœmina. Extrapositorū: diues an paup: clarus an obscurus maritꝰ an cælebs: parēs liberorū an orbus & his similia. iōq̧ figu/ ræ & sigilla q̄dā q̃ rostris aut alia corpis pte aquā fōtanā emittūt: quia repsētant uarios hoīu3 uultꝰ & gestꝰ psonæ dicunt. Et istrio nes in scæna psonas accipiunt: quū aut seruū agūt aut ancillā: aut matronā: aut senē aut adolescentē aut patrē aut matrē aut regem aut militē: & mille huiusmodi: q̃ nō sūt singula in singulis: sed plu ra. Veluti ī me est psona humani: liberalis: timidi: iracūdi: hebe/ tis: somniculosi: lr̄ati: senilis: mariti: soceri: generi: pr̄is: filii: fr̄is pul chri: fortis: diuitis: nobilis: & īterdū cōtraria. Quo fit ut adsit mul/ tiplex psona at diuersa: sed una tantum substantia.

Permanere

Permanere est usq̧ ad finem manere.

Percontari

Percontari: uide interrogo.

Perinde

Perīde flagitat pꝰ se ac si: uel atq̧ si: cū significatio eiꝰ sit ita Vt fac pīde ac si tua res eēt. i. q̄si. Cū negatōe uero ēt q̄: ut Suetonius de uita dom. Nulla tn̄ re pinde motꝰ q̃ respōso casu aschitarionis mathematici. Quod si nō sequat nec acsi: nec negatio: accipiet ꝓ æque: ut Pli. Funꝰ ruffi altissimi uiri & pinde fœlicissimi. Aliqn̄ si/ gnificat satis siue multū cū absolute ponit: ut idē Sue. de uita Gal bæ. Quar aduētꝰ eiꝰ n̄ pīde gratꝰ fuit. i. n̄ satis uel n̄ multū gratus.

Permissus

Permissu tuo dicimꝰ: nō pmisso tuo: cuiꝰ plurale ē secūdæ potiꝰ declinatōis singulare fere nunq̄. Itaq̧ nō dicimus pmisso tuo: nec pmissibꝰ tuis: sed pmissu pmissisq̧ tuis: nec pmissus tuos: sed pmis sa tua: hæc Lau. Tu uero aliter ēt ī lima leges.

Perspicuū

Perspicuu3 p eius mediū licet opertū sit oculos dimittimꝰ: & p eius mediū uidemus: ut aqua: glacies laterna uesica uitrum gēma. Sed plerunq̧ ad mentē refertur: ut id quod ais perspicuum est. i. tale quale uitrum aut crystallus.

Peſtis:uide lues. Peſtis
Peto:uide flagito. Peto
Petulans:uide proteruus. Petulans
Pertinax:qui nimis tenax. Pertinax
Peruerſus qui uerſatur in malo & a bono uerſus eſt. Peruerſus
Peruenio:uide deuenimus. Peruenio
Perueſtigo:uide inueſtigo. Perueſtigo
Pinaſter pynus ſylueſtris:q̃ pynum imitatur. Pinaſter
Pignoratitia res quæ data eſt pignori. Pignoratitius
Polliceor:uide liceor. Pollliceor
Pomarium loc⁹ pomoꝝ reponẽdorũ:uel loc⁹ cõſit⁹ pomis:ut Ouidi⁹:id metuẽs ſolidis pomaria clauſerat atlas mœnibus. Pomarium
Pomeriũ Tit⁹Liui⁹ait eẽ locũ ad muros ĩtra & extra:ĩ quo ædificare ñ lic3 q̃ſi poſt mœnia:ut dicim⁹pomeridianũ ꝓ eo qd' ẽ p⁹ meridianũ. Vñ lucan⁹ lõga per extremos pomeria iũgere fines. Pomerium
Pompa oĩs ſpectaculũ ẽ:ſed nõ ecõtra.Põpa qdẽ ĩ ꝓſperis ẽ & ĩ aduerſis:q̃lis ẽ ĩ triũpho:& ĩ funere: q̃ſi qdã ſolẽnis apparatus & oſtẽratio.Spectaculum uero ẽ nũc illud quod ſpectatur ut nocte pluit tota:redeũt ſpectacula mane.Nũc ipſa ſpectatio:ut o acerbum ſpectaculũ.Nũc locus unde ſpectatur:ut ſedebat inſpectaculis:& de ſpectaculis excitatus eſt. Pompa Spectatulũ
Põdo caret ſingulari nũero teſte phoca. Dicim⁹ ãt duo põdo. tria põdo:nõ bia põdo:aut terna põdo.Qui.li.i.Quid q̃ quæda3 ſingula proculdubio uitioſa ſũt.Iũcta ſine repræhenſione dicuntur.Nam & dua & tre & pondo diuerſorũ generũ ſũt barbariſmi At duopondo & trepondo uſq; ad noſtrã ætatẽ ab omnib⁹ dictũ eſt:et recte dici Meſſala confirmat.Præterea idẽ ẽ due tres quattuor libræ:quod duo tria quattuor pondo.legit' autẽ apud Liuium.lib.xxii.Argenti pondo bina. Pondo
Populus ex populo arbore. Populn⁹
Porta:uide Ianua. Porta
Portare:uide Agere. Portare
Portoriũ nectigal port⁹:uel fluminũ uel lacuũ: uel ſtagnoru3. Nã & portitor ille dr̃:q traducit hoĩes:ac uehit nauigio:uel ad nauĩ de littore:uel de naui ad lit⁹:uel ad ulteriorẽ flumis lac⁹ ſtagniue ſeu ripã ſeu litt⁹:lic3 frequẽti⁹ dicatur litt⁹.Põt ẽt accipi pro eo q̃ portoriũ conduxit: id eſt q fruct⁹ pecuniarios ex portu conduxit & a uenientibus illos exigit. Portorium Portitor
Porro apud quoſdã ꝓſerti poetas uolũt ſignificar̃ lõge: certe: poſtea:ultra.Iõq; ſæpe nõ ĩ pricipio ſniæ:ſed in medio inuenitur. Porro

Porro est ēt eiusdē significatōis. Cui⁹ uero & aūt. tñ puto ꝓ illis ponere nō possis. Nōnunq̄ tñ eundē locū sortit: ut age uero. age porro: sed illud nunq̄ in frōte sētētiæ collocat: hoc āt sæpius ut Qui. Porro qui confessū defēdit: nō absolutionē scæleris petit sed licentiā: per illa dicerem⁹ q uero uel q āt confessum defēdit. Apud quosdā & ꝓferti poetas uolūt significaꝛ lōge. Certe postea ultra. Iōq; sæpe nō in prīcipio sētētiæ: sed in medio inuenitur.

Posthac / Antehac — Posthac. i. post hoc tēpus. Vt antehac. i. ante hoc tēpus.

Postridie — Postridie: uide pridie.

Potio / Potor — Potio & potor nomina sunt uerbalia.

Potatio / Potator — Potatio & potator a potatum fiunt.

Potior / Potior pro utor — Potior gtū̄ & abltūm hꝫ: sed cū cæteris frequēti⁹ abltūm: cum hoc noīe res fere sēp gtūꝫ. Vt lacedemonii rerꝫ diu potiti sunt. i. rerꝫ īperiū diu tenuerūt. In aliis noīb⁹ magis significatio exponitur obtinuerūt q̄ ptenuerūt: ut potit⁹ sū uictoria: sū potit⁹ amica i. pugnādo uel laborādo optinui uictoriā uel amicā. In pñti tēpore plerūq; ꝓ fruor. Cicero. Quod si his uoluptatib⁹ bona ætas fruit libenti⁹: primū paruulis fruitur reb⁹: ut dixim⁹: deīde his quibus senectus etiā si non abūde potitur non omnino caret. Pro eodem posuit fruitur ac potitur.

Potior — Potior a potis descēdit. iōq; illi in significatiōe simillimū. Nā sū cōpos mētis: cōpos aī: cōpos rōnis: cōpos sanitatis: q hæc hēo At cōpos uoti: cōpos uictoriæ: cōpos optati: q hæc opa mea atq; labore obtinui obtineoq;. Illud tñ sciēdū ē apud Ouidiū. lib. xiii. sic legendū. Tuq; tuis armis: nos te poteremur achille: nō potiremur ante penultīa breui nō lōga a tertia. s. ñ a q̄rta cōiugatione.

Potus / Potio — Pot⁹ & potio nō differūt: nisi ob hmōi cām. Potus eñi uini aq̄ similiūq; dr̄. Potio uero a medicis dat ægrotanti: quod græce dr̄ pharmacon. Nōnunq̄ tñ potio ꝓ pot⁹. Seneca de tranquilitate. Conuictusq; & liberior potio. Cice. ī tusc. Quid q ne mēte quidē recte uti possum⁹ multo cibo & potiōe repleti. Et alibi. Tātū cibi & potionis adhibendū: ut reficiant uires: non opprimantur.

Pugillares — Pugillares significant tabellas cæreas: siue ligneas siue alterius materiæ in quibus stilo scribimus.

Pulli — Pulli: uide catuli.

Pulsare — Pulsare ē graui ac uehemēti ictu cedere: tā īstrumēto lōgo & exili: q̄ breui ac rotundo: ut pugnis: ut calcib⁹: ut malleis: ut saxis q̄ manuteneāt: quū aliū pcutim⁹ i similitudinē tympanorꝫ: q̄ manu pulsāt. Nec semel sꝫ multis ictib⁹ pcuteꝛ. Nāq; ñ ꝓprie pulsatū aliquē dixeris q semel pugno pcussus ē. Pulsatio itaq; ē multa p-

Pulsatio

cussio. Verberare ē cedere. a uerbere: qđ ē instrū lōgū & exile: q̄lis ē uirga bacul⁹ fustis lora flagellū ferula arūdo & siqd ē sile. Nec aliter dictū ē uerberare a uerbe: q̄ flagellare a flagello: fustigaī a fuste. Verbera lȝ ꝓ uerberatōe accipiant: tñ rē corporeaȝ ꝓprie significāt: ut flagella q̄ sūt ꝓprie sūmitates sarmentoꝝ. Qui. Ignes ex ꝓximo raptos. Verbera q̄ casus obtulerat. Pulsare aūt dictū ē a pello qđ est ꝑcutio & ferio. Tulli⁹. li. i. de diuinatiōe. Vt pellant animi uehemēti⁹ sæpe ēt cura & tiore. Et li. ii. Nū igit quū āt muros babylōis aut hōeri faciē cogito imago illoꝝ me aliq̄ pellit. Verberare Verber Pulsare ap/ pello

Puluis puluisculū facit diminutiuū gñe neutro apđ hie. ut uile puluisculū: masculio tñ ꝓtulit Apule⁹. dixit. n. nobilē puluisculū. Puluis Puluisculuȝ

Pupillus ē q caret qnidē patre: sed tātisper dū ē in ætate. cui debetur tutor. Orphan⁹ q caret patre: ꝑsidioq̧ paterno: & qui sūmo pere desiderat illius opē: cū sine eo male habeat. Græcuȝ tamen nomen est: non sane a ueteribus usitatum. Pupillus Orphanus

Phama: uide Rumor. Phama

Philosophaster imitator philosophorum. Philoso/ phaster

Placatus sum: uide pacificatus sum. Placatus

Plangere: uide Eiulare. Plangere

Plātariū ñ loc⁹ plātaꝝ. lȝ ipsæ plātæ: ēt si euulsæ aut nō cōsite fuerūt. Nec me fallit Seruiū sepaī plātaria a plātis. dicit. n. plātæ sūt rapte de arborib⁹: plātaria uero q̄ ex seib⁹ nata cū radicib⁹ & terra ꝓpria trāsferūt. ad qđ sētiēdū uidet allexisse eū Vergilii Versus Et uiua sua plantaria terra. hæc Lau. Tu tamē in lima aliter leges. Planteriū Plantæ

Pleriq̧: uide plura. Pleriq̧

Pleriq̧ oēs faciūt a lolescētuli apud Terētiū. quidā exponunt ꝓ eo qđ ē pleriq̧ oīm. Quidā ꝓ eo qđ ē omnes.

Plerunq̧: uide plura. Plerunq̧

Plicatilis crista upupæ: q̄ plicat nō q̄ plicata ē. Et nauis plicatilis quæ plicatur: cum facta est ex coriis. Plicatilis

Plorare: uide eiulare. Plorare

Pluit caret supposito: hñs appositū abltūȝ: ut liui⁹. Nūtiatū ē in albāo lapidib⁹ pluisse: lȝ nūc dicam⁹ de⁹ pluit carnē. pluit māna. pluit escā. Nigit uero suppos tū & appositum respuit. hæc lau. Tu uero in lima depluit aliter leges. Pluii Ningit

Plura & Cōplura sic drñt: q̄ plura pñt eē duo: cōplura duo eē ñ pñt. illđ cōpatiuū ē: hoc uero minie. lōq̧ nō regit c sū. Pler q̧ auctores mō ꝓ maxia pte accipiūt: mō ꝓ ñnulli. Sa. i diuisiōe orbis træ pleriq̧ i pte tῑa aphricā posuerūt: pauci tñ mō Asiā & Europā Paulop⁹. Plerosq̧ senect⁹ dissoluit. Qui. Videas plerosq̧ ita pa/ Plura Cōplura Pleriq̧

Plerũq;

ratos.i.nõ nullos. Plerũq; magis a priore significato q̃ a posterio re uenit i.p eo quod ẽ fere semp. Quin. in amatore. Excussa sũt plerũq; languentium uitia uerberibus: id est non nunq̃.

Pluris

Pluris: uide Tãti.

Per

Præ cum qbus componitur: uide per frequentissime accipitur.

Præcepta / Præceptiones

Præcepta & præceptiones indifferenter utimur pro disciplina

Præcido

Præcido idẽ est qđ cædo: siue incido. Vt præcludo præmotior. precingo .idem quod Cludo morior cingo.

Præcipere

Precipere: uide Mandare.

Præcox

Precox fructus pret morẽ cæterorũ coctus: siue ãte cæteros. Vñ uuæ ficusq; p̃coces dictæ. Quidã tñ p̃coquus dicunt. Vt Martialis Vilia maternis fueramꝰ p̃coqua ramis. Nũc i adoptiuis p̃sica chara sumꝰ. Præcox quoq; ingeniũ p trãslationẽ dicimꝰ: q̃ nimis cito maturitatẽ cõsecutũ nimisq; cito uidetˀ adoleuisse. Iõ ait Quint. Illud ingeniorũ uelut p̃cox genꝰ: nõ temere unq̃ peruenit ad frugem: id est non fere unq ad perfectionẽ: tanq; ad frugem fructum q; perueṙit. Præcox quasi ante tempus excoctum.

Prædabũdꝰ

Prædabundus: uide errabundus.

Præditus

Præditus sum bono dicitur: & p̃ditus sũ malo: sicut affectꝰ sũ malo & affectus sũ bono. i. ut breuiter magisq̃ optime dicã: hẽo bonũ & hẽo malũ. Vt p̃ditus sũ hũanitate: uirtute: diuitiis: dignitate: uiribꝰ: qui sermo ẽ usitatissimus. Nunq̃ tñ eũ ablatiuo & p̃positione a uel ab: ut fit ĩ Affectꝰ: Veluti sũ ego ab rege magnis honoribus affectus: nõ autẽ sum p̃ditus a deo magnis uiribꝰ. De malo rarius. Cicero pro Sylla. Me singulari ĩmanitate & crudelitate præditum. Idẽ p rabirio: Senectute affectus. Morbo præditꝰ.

Præclarus

Præclarus: uide Clarus

Prælium

Prælium: uide Bellum.

Præmaturꝰ

Præmaturus anteq̃ sit maturꝰ: & añ maturitatẽ: ut segetes p̃maturæ: frumẽta p̃matura: poma p̃matura. i. nondũ matura: Et p trãslationẽ p̃maturus sũ militiæ: præmatura ætas: præmatura legatio: p̃matura allocutio: præmatura postulatio. i. immatura.

Præpare

Præparare: uide Apparare.

Præcipio

Præcipio: uide Eripio.

Præ se ferre

Præ se ferre ẽ dicto factoue: & ip̃a statim frõte qualẽ opinionẽ de aliqua re aut hoĩe hẽas cõfiteri. Quint. fiduciã igitˀ præ se ferat orator. semperq; ita dicat tanq̃ de causa optime sentiat. i. ex ipso aspectu oratoris ex ip̃a uoce ex ipsa tota oratione eluceat fiducia quẽadmodũ q pugnaturi sunt in uultu & gestu indicãt tacitã uel formidinẽ uel fiduciã. hoc est p̃ se ferũt fiduciã formidinẽ ue. In

eundē sensū accipi solet ꝑ me fero. Itē ꝑ me duco: ꝑ me gero. Ante me duxi. Cicero ꝑ se utilitatē gerit: & alibi. Tamen iniuriā a te in me iactā sēper ante me duxi. Nisi accipiat̄ præ se ante se. Pre me fero gero duco &c.

Præsens qd sit certū ē q̄n̄q; dr̄ subitū & nō dilatū in alterū tempus. Virg. Præsentēq; uiris intentāt oīa mortē. Iuue. Pœna tamē præsens & p̄sens ultio. Vnde p̄sentissimū piculū. p̄sentissima medicina: & p̄sentissimū remediū: p̄sentissimum uenenū: qd̄ etiam p̄sentaneū uocatur p̄sentissimum: quia statim aut sanat aut occidit. Et q̄m ea quæ p̄sentē uim effectūq; exhibēt: p̄stātiora ac potentiora cæteris uident̄: ideo in hūc quoq; sensū accipi solēt. Vn̄ p̄sens aīus dr̄ p̄stās atq; excellēs. Et p̄ns remediū p̄sensq; uirtus. i. potēs: & ī primis efficax. In rē p̄sentē non tp̄s sed locū significat. Cice. li. i. off. Vt si cōstitueris cuipiā te ī rē p̄sentē eē uēturū. i. ad locū de quo cōtrouersia est. Liui⁹. li. xxxi. Respōderi legatis utriusq; partis placuit missuros se in aphricā: qui inter populū carthaginensem & regem in re præsenti disceptarent. Præsens Præsentissimum Præsens. i. præstans

Præsū & p̄sideo differūt: ab hoc fit p̄ses: sicut a desideo deses. A resideo reses. Ab illo uero p̄sens: qd̄ a suo uerbo ī suo significato recedit. de quo ātea dixim⁹. Præesse ē ꝓpositū eē rei cupiā gerendæ atq; administrādæ. Præsidere ē ad opē p̄standā ꝑesse: quasi ꝓprie p̄stāt hoīes qdā iiuriā patiētib⁹: aut ī discrimē adductis. Dii uero bn̄ficētiā fauorēq; inuocātib⁹. Aliqn̄ tn̄ idifferēter. Sue. de Tyberio. Præsedit & actiacis ludis: q̄si diceret p̄fuit. Cicero pro Sylla. Noli aīos eorū ordinū q p̄sūt iudiciis offēdere. Idē ꝓ eodem. Quāobrē uos dii: & patrii penates: q huic urbi atq; īperio p̄sidetis. Quin. li. x. Nā & beniuolū auditorē īuocatiōe deaꝝ: quas p̄sidere uatib⁹ creditū ē. &c. Vn̄ tam dii q̄ hoīes p̄sides dicti sunt. Illi quidē in suo q̄sq; numīe suaq; ui: hi uero in sua quisq; ꝓuincia aut ab rege: aut a populo sibi commissa. Præesse Præsidere

Præses: ut diffinit Vulpian⁹ is ē: q mai⁹ ī ꝓuīcia īperiū h; oīb⁹ post pricipē. hic p̄sidiū dictū ē auxiliū pricipale. Nam subsidiū id qd̄ ī auxiliū succedit dr̄. Et milites q ī tutelā oppidi castelli similiumq; collocati sūt: p̄sidiū uocāt̄: ut īpositū ē p̄sidiū Caiete. Nā p̄sul antiqt⁹ is dicebat̄ q prim⁹ erat īter salios. i. martis sacerdotes romæ dūtaxat: a saliendo dicti in portandis ancilibus. Præses Præsidium Subsidium Præsul Salii

Præsidium: uide præses. Præsidium

Præsul: ibidem. Præsul

Præstatio nō p̄stitio dicit̄ a præsto præstiti præstitum. Præstatio

Præsto sū idē ē qd̄ adsū: nec alteri fere uerbo coheret: nisi uerbo substātiuo & huic simplici. Nā p̄sto adsū magis poeticū ē. Si Præsto sum

235

gnificat aũt tria: ut adsũ: uidelicet pñs sũ: fauere psidioq̃ eẽ: & ad/
uenio. Ci. ĩ Bruto. Quib⁹ qdẽ causis tu ẽt Brute psto fuisti. Et pro
murẽa. Ius ciuile didicit multũ uigilauit: laborauit psto multis fuit
Et ad herẽniũ: hyrũdies æstio tpe psto sṫ: hyeme pulsæ recedũt.
Et ĩ epi. frequẽter. Stator tu⁹ mihi cũ lr̃is psto fuit. Et ppe accipi
solet hoc ultimũ p eo q̃ nũc dicim⁹ cõpareo. Vt siq̃s aliq̃ dignita
te ĩperioue affect⁹ alteri sic iubeat. Cras mihi ad hunc locũ & ad
hãc horã psto sis. i. cõpareas & te repræsẽtes: atq̃ exhibeas mihi.

Prætor — Prætor qui pturã gerit. Prætorius qui præturã gessit.

Prætorius

Præuarica/tor — Præuaricatores. Vulpian⁹ ĩqt: eos appellam⁹ q cã; aduersariis suis donãt: & pte actoris ĩ ptẽ rei cedũt. A uaricãdo enim præuari catores dicti sṫ. Itẽ alibi. Præuaricator ãt ẽ q̃si uaricator: q diuersã ptẽ adiuuat pdita sua cã: qđ nomẽ labeo a uaria certatõe tractu; ait. Nã q puaricaṫ ex utraq̃ pte cõsistit. Huic assẽtiri uideṫ Marti an⁹: q ait. Accusatorũ temeritas trib⁹ mõis detegiṫ: & trib⁹ pœnis subiiciṫ. Aut eĩ calũniaṫ: aut puaricaṫ: aut tergiuersaṫ. Calũniari ẽ falsa crimĩa ĩtẽdere. Præuaricari uero uera crĩa abscõdere. Tergi uersari ĩ uniuersũ ab accusatiõe desistere. Et iterũ. Præuaricatorẽ esse eũ ostẽdim⁹: qui colludit cũ reo: & trãslatiue munere accusã/di defungiṫ: eo q̃ pprias qdẽ dissimularet pbatiões: falsas uero excusationes admitteret. Quod nos qdẽ uerũ fatemur eẽ: legeq̃ antiquit⁹ de puaricatorũ pœna fuisse: ut Cicero ĩ philip. li. ii. Ve/reor. p. c. ne quod turpissimũ ẽ: puaricatorẽ mihi apposuisse uide ar. Deniq̃ puaricatorẽ appellam⁹ quicũq̃ a pscripto officii sui de flexerit atq̃ aberrauerit. Pli. li. xix. Arator nisi incuru⁹ puaricaṫ. Plini⁹ iunior ad Tacitũ. Alioquĩ puaricatio est trãsire dicẽda: p/uaricatio est cursim & breuiter attingere: quæ sũt inculcanda: insi genda repetenda. Et Adam præuaricatum fuisse dicimus.

Calũniari

Præuaricari

Tergiuersari

Præuarica/tor

Prior — Prior refertur ad unum. Primus ad plura.

Primus

Pridie — Pridie & postridie simillimã obtinet significationẽ ei: cui⁹ sũt heri & cras. Est. n. pridie q̃si heri: ñ tñ pñtis diei. Et postridie cras ñ pñtis diei: sed cuiusdã alteri⁹: aut pteriti aut futuri. pteriti sic. pri die q̃ ĩtrarẽ mare: serena lux fulsit. futuri sic. pridie q̃ ĩtres pñas sa crificiũ facito. i. die pcedẽti: quo aut mare ĩtrasti aut pñas ĩtrabis

Postridie

Pridie pos/tridie cum genitiuo — Itẽ Postridie q̃ pr̃ mortẽ obiuit epulũ feci. Et postridie q̃ uxorẽ duxero: nauigãdũ mihi ẽ. Vel cũ gtõ sic. Pridie illi⁹ diei: & postri die illi⁹ diei: quo hæc & hæc feci: aut faciã: uel sine q̃ & sine diei: sic Venit ad me Chremes postridie clamitãs: sup. illi⁹ diei quo hæc gesta sṫ. Et quũ ĩtraui urbẽ: audiui hoĩe; pridie recessisse. Dicim⁹ tñ quũ has literas dabã: erat pridie calẽdas augusti: uel postridie

nonas. Et hodie ē pridie ludoꝵ circensiū. Cras est postridie nundinarū. Refertur enī tale tēpus nō ad hodiernū crastinūq; diem sed ad aliū quēdam: ueluti ad eum quo hæ literæ legentur.

Pridem: uide dudum. — Pridem

Primipilus qui primipilatum gerit. — Primipilus

Prisca quæ superioribus seculis: aut superiore ætate ut prisci latini: priscus tarquinius: prisca tempora. — Priscus

Pristina q̄ fuerūt sup̄iorib⁹ ānis: mēsib⁹ dieb⁹: & q̄ nr̄a memoria fuerūt: ut pristina nr̄a amicitia: pristina bn̄ficia nr̄a. Neq; recte hic dicas prisca: neq; illic pristina. At uero si de reb⁹ q̄ nō senescūt loquaris pristinū nō priscū dicem⁹: ut pharos & tyrus nunq̄ in pristinū statū redibunt. Maria in freto messanēsi laborāt: ne mōtes: si lucano credimus: repetant pristina confinia. — Pristinus

Probrū & opprobriū Vulpian⁹ īqt: idē ē. Probra q̄dā natura turpia sūt: q̄dā ciuiliter: & q̄si more ciuitatis īproba: ut puta furtū adulteriū natura turpe. Enī uero tutelæ dānari hoc nō natura ꝓbrū ē: sed more ciuitatis. Vulpian⁹ ꝓbrū accipit ꝓ īfamia tantū qualis ē ex furto: uel ex male gesta tutela: ñ ꝓ flagitio: qđ p̄ricipale significatū ē. Nā ꝓbrū idē ē qđ dedec⁹: hoc ē crimē ignominia atq; infamia. Præterea nec simile ē sane ꝓbrū opprobrio: qđ quidē ē aliqñ facto: sed frequēti⁹ uerbo. Horati⁹. Sic teneros animos aliena opprobria sæpe. Absterrent uitiis. Quin. Modo maledictis opprobriiq; uulgi: modo crebra riualiū contentione pulsatus: abigi tamē cōpesciq; nō posset. Opprobriis dixit: quasi exprobrationibus atq; cōuiciis. Et alibi. Facile ꝓrūpis ī opprobria: facile quodlibet obiicis. Pro eodē fere posuit opprobria & cōuicia. — Probrum — Opprobriū

Procax: uide proteruus. — Procax

Procōsul nō qui ꝓ alio cōsule præest ꝓuinciæ: sed qui cum potestate cōsulari extra ordinē ad aliquā ꝓuinciā administrandam mittit̄: præterq̄ ꝙ nō. xii. fasces eū præcedūt: qui præcedunt consulem: sed tantum sex ut etiam prætorem & præsidem. — Procōsul

Profluens pro flumine ponitur. — Profluens

Prohibeo: uide inhibeo. — Prohibeo

Proinde idē ē qđ ideo: uel potius ideoq;. semper. n. dependet a superiore sētētia. Quidā quorū ē lucreti⁹ accipiūt pro īde in eā significationem quam dedimus perinde: ubi proinde duas syllabas habere facit. — Proinde

Promontorium: uide collis. — Promōtorium

Proprætor ñ ꝓ alio p̄turā: sꝫ q extraordīariā p̄turā gerit. Ita & quidā ꝓquæstor. & siqui sūt alii huiusmodi nominum magistratus. — Proprætor

Proprietarius | Proprietarius cuius est proprietas prædii.
Proquestor | Proquestor: uide propræor.
Prosequor | Prosequor: uide persequor.
Proteruus Procax Petulans | Proteruus: procax: & petulãs: multũ similitudinis hñt: & q̃si aliđ alio magis increscit: tã in factis q̃ ĩ dictis. Tria hæc tũ quãdam lasciuiam libidinemq; declarãt: tum íniuriã. Proteruia leuior q̃dam cõtumelia: procacitas maior: petulantia maxima. Petulãs ꝑ libidinoso lasciuoq; accipi notum est: ut petulãsq; iuuẽta. Et ouidius Quin etiã: ut possem uerbis petulãtius uti. Non semel ebrietas ẽ simulata mihi. i. lasciuius ac licẽtius. Vergilius itẽ ait hædiq; petulci. Procaces quoq; meretrices legimus
Prouoco | Prouoco: uide lacesso.

De littera Q.

Quadrimus | Vadrimus: uide anniculus.
Quãoptime &c. | Quã optime & similia: uide ibi ꝑ positiui propriũ est.
Quãuis | Quãuis: uide & si.
Quãdoquidem Quando | Quãdo quidẽ: & Quãdo idẽ significãt. Et significant qm̃. Vergilius. Quãdoquidẽ ausonios nõ fas cõtingere portus. Itẽ hic tibi fabor em̃ qñ hæc te cura remordet. i. quoniam.
Quanq̃ | Quanq̃: uide & si.
Quanti | Quanti: uide Tanti.
Quapropter | Quapropter: uide Ergo:
Quare | Quare: ibidem siue namq;:
Quæ | Quare ꝑ quia interdũ accipit̃. Ouidius in fastis. Nihil aliud uestam q̃ putãt intellige flammã: Nataq; de flamma corpora nulla uides. Similiter Cicero: Nõ solũ nobis nati sumus: Ortusq; nostri partẽ sibi patria uendicat partẽ amici.
Quæstorius | Quæstorius denominatiuũ est a Quæstor.
Qui q̃ qđ | Qui quæ qđ relatiuũ frequẽter nõ respõdet añcedẽti: neq; in genere: neq; in numero: utiq; quũ reflectitur eius sñia ab antecedẽte ad seq̃ẽs substãtiuũ. De masculino in neutrũ: ut Salustius. Est locus in carcere quod tullianũ appellatur. Quod aliter dixit Valerius maximus libro scđo. Antea senatus assiduã stationẽ: eo loci peragebat: q hodie senatuluȝ appellatur. Et Pli. In coitu uero lunæ quod ĩterluniũ uocãt: quũ apparere desierit. De masculino quoq; ĩ fœmininũ mutato ẽt nũero: ut Cicero. Om̃s tenues atq; hũiles: q̃ maxima ĩ pp̃lo multitudo ẽ: sibi præsidiũ patũ putant: & plura hmõi. Vide plura de hoc apud Vallã. ca. cxviii.
Quicquid Quodcũq; | Quicquid: & quodcũq; nõ accipiũtur ꝑ eodẽ: cũ alteꝝ sit substãtiuũ: ut qcqd festiuũ. qcqd molle: quicqd tenerũ: quicqd iocũ

ditatis: qcquid gaudii; quicquid pecuniarũ. Alterum adiectiuũ: ut quodcunq; cœlũ: quodcunq; scutũ: quodcũq; saculũ. Quisquis uero: & qcũq; pro eodẽ accipi solẽt. Quisquis Quicunq;

Quid & aliqd substãtiuũ ẽ: qđ & aliquod adiectiuum. Dicimus em̃ qd feci: nõ aũt quod feci. Aliquid feci. Itẽ qđ malũ feci: non aũt quid malũ feci: sꝫ qd mali. Et scio qd faciã, nõ aũt scio qđ faciã. Video qd facis sæpius q̃ uideo quod facis. Ita & cætera ab iis cõposita: quiddã quoddã: Nam qddam adheret adiectiuo: quoddã substãtiuo: ut mirabile quiddã: quiddam maius. At quoddã tẽplũ quoddam nemus: quoddam antrum: oppidum quoddam in quo nulli fere errant. Hic aũt multi ꝑ quicq; ponẽtes quodq;. Vt optimum quicq;: honestissimum quicq;. Vbi nõ liceret poni quodq;. Ex his liquet exemplis: optimũ quodq; prædium. Honestissimuꝫ quodq; consilium. Nam substãtiui natura est coniungi cum adiectiuo. Adiectiui uero cũ substãtiuo quasi cõnubio quoddã. Ideo ubicunq; est substantiuum desiderat adiectiuum quasi coniugem impatiens alterius substantiui. Rursus adiectiuum sine substãtiuo tanq̃ sine uiro esse non põt cũ altero adiectiuo nihil cõsortii hñs. Quid aliqd Quod aliquod. Quid.

Quid solet usurpari ꝑ ĩ quo. Quĩti. Quid tibi tñ mali fecit? qd offendit. & alibi. Si qd offẽdit. Ci. ĩ lælio. qd. n. ĩdigẽs aphri. mei. Eodẽ modo nihil; ut nihil te offendi.

Quin ꝑ qn ẽt siue atq; ẽt. Verg. Quin aspera iuno: q̃ mare nũc terrasq; metu cœlumq; fatigat. Cõsilia ĩ melius referet. Quin pro ut nõ: seu cur nõ ubi desideraẽ utiq; subiũctiuũ uerbũ: ideq; nõ pn cipale: ut idẽ. Hic tibi ne qua moræ fuerint dispẽdia tãti, qn uatem insanã aspicias. Quin ꝑ cur nõ sp interrogatiue: & p ĩdicatiuũ. idẽ Quin tu aliqd saltẽ poti? quoꝝ ĩdiget usus. Viminib? molliq; paras detexere iunco. Cicero itẽ ꝑ Rabirio. Quĩ cõpescitis istã uocẽ indicẽ stultitiæ testẽ paucitatis. Quĩti. In paupe amatore. Quĩ tu potius admittis iuuenis cõsilii rationẽ. Quin. Quinetiam

Quippe lꝫ ꝑ certe accipiaẽ: tñ mali accipe ꝑ causatiua: ut Quĩti. Nã cõtra plures reperias: & faciles ĩ excogitãdo: & ad discendum promptos: quippe. i. homini naturale &c. Quippe

Quisq; suplatiuũ ascíscit: relinqt aũt oĩs & cunctus positiuo: ut optimus quisq;: sapiẽtissimus qsq;: ꝑ eo qđ ẽ. vnusquisq; q ẽ bon? ac sapiẽs. uel oẽs boni: & oẽs sapiẽtes. Nõ em̃ liceret dicere boni quiq; & sapiẽtes quiq;. Nec oẽs optimi: & cũcti sapiẽtissimi. Non recte ergo Priscian? ĩ ꝑemio oĩm iudicio cõprobaẽ eruditissimoꝝ. Idẽ intelligo si suplatiuus ĩ alio casu ponaẽ q̃ illud quisq; sic: maximo quisq; aĩo diuitias despicit. Valẽtissim? qsq; corpis lõge abest Quisq; cum suplatiuo. Omnis cum compatiuo.

257

a ſapiētia. At uero cōparatiuis nō quiſq; cōuenit: ſ; oīs. Vegetius tñ nō ꝓpolitꝰ ſane ſcriptor inqt honeſtiores quiſq; milites ꝑ honeſtiſſimi quiq;: & Lactan. de officio. Nā ſi ita eēt: placidiora quæq; aīalia uel nihil fellis oīno uel minꝰ hērent q̄ feræ. Maluiſſe; ego dicere oīa placidiora aīalia: ut Quīti. in ægro redēpto. Rus ſeruulos penates: & oīa utiliora ꝓperāti feſtinatiōe parētis addixi. Ex poſitiuis aūt illa excipiunt̄ q̄ carēt ſuplatiuo: q̄lia ſūt q̄ habēt i: uel u āte us: ut piꝰ: & ſtrenuus q̄ nō nunq̄ patiunt̄ ſuplatiuū. Iōq; utrāq; rōne; ſequūtur. Oīs pius: & pius qſq;. Carēt ēt ſuplatio illa nūalia. ſecūdus tertiꝰ q̄rtus qntꝰ: & deinceps. Dicimꝰ itaq; ꝑmo quoq; tpe: prīo quoq; die: ſic ēt t̄tio quoq; uerbo excitabat̄. Et qnto quoq; āno de moribꝰ iudicabat̄. Hæc & plura Lau. Tu tñ in lima leges quiſq; iūgi: & poſitiuo: & cōparatiuo: & ſuplatiuo.

Quiſquis: Quiſq; & qcūq; ꝑ eodē accipi ſolēt: ut quiſqs es huc uenias.

Quicūq;. Quiſqs in ntō: & qcquid tm̄mō dr̄: in actō qcquid: ī abltō quoquo: q̄qua quoquo. Seruiꝰ aūt ait utraq; parte declinari hoc ꝓnomen quiſquis: cuiuſcuius cuicui &c.

Quo pro ut Quuo ꝑ ut reſolui ſolet: q̄le ē. Nō caſtigo te: ꝙ odio hēam: ſ; meliorē efficiā. Vbi ꝙ pro quia reſoluit̄.

Quo magis Quo magis: idē eſt quod quanto magis.

Quo minus Quo minus: id eſt ut non.

Quo ſecius Quo ſecius etiam ꝑ ut non.

Quo modo Quo mō & quēadmodū poſſumꝰ eodē mō quo ſicut uſurpare

Quemad/modum ꝙ Qđ ſcribis gaudeo: & qđ ſcribas: utroq; mō dicit̄. Volo qđ ſcribas: nō āt ꝙ ſcribis. Illiꝰ ſupioris hæc ſimilia ſūt. Credo opinor puto lætor: uoluptatē capio: & reliq̄. Huiꝰ poſterioris hæc. Mādo: iubeo: īpero. Exigo poſtulo &c. In illo tñ ſupiore cauēdū ē: ne diuerſoꝝ modoꝝ uerba copulemꝰ. q̄le foret illud Terētii qđ nonnulli ſic legūt. An ꝙ uiā ignorāt an ꝙ irā pferre nequeūt. Cui ſimile illud aliud ē apud eūdē. Nihil ē: nihil deſit tñ: cū ſit potiꝰ legēdum deſit nō deſit: ut bonis auctoribus placet.

ꝙ autem. Quod autem: uide nam.

ꝙ uero Quod uero: uide nam.

Quodcūq; Quodcunq;: uide quicquid.

Quoq; Quoq; ꝑma lōga ſic utimur. Prīo quoq; die quīto quoq; āno: Tertio quoq; uerbo &c.

Quoties Quotus frequenter ſignificat quot: ut Mart. Dic quotꝰ es? q̄ti cupias cœnare: nec unū addideris uerbu;: menſa pata tibi. i. quot eſtis: & quot tecū habes. Cicero ꝑ ligario: quotus. n. iſtud quiſq; feciſſet. i. nullus uel rarus.

Quot dieb⁹:uel ĩ singulos dies nihil ĩteresse Põpõius ad Vlpianũ scribit. Corrũpere ẽ illud põponi:& Vulpiane lĩguã latinã nõ adiuuare:q̃s unq̃ dixit: quot dieb⁹ & nõ poti⁹ quotidie. Quis etiã quot mẽsib⁹:& nõ singulis mẽsibus:hæc & plura Laurẽ. Tu tñ in lima leges recte dici & latine:quot dies:quot mẽses:& hmõi. Quot

De litera R.

RApere manifestã significationẽ habet quũ de aliis rebus loquimur:quũ uero de psonis duob⁹ mõis accipit᷑. Vno qui ad res ptinet:uelut apud Verg. Quid facere. quo se rapta bis cõiuge ferret:rapta dixit ꝓ ablata. Et alibi. Raptas sine more sabinas. Altero ꝓ eo qđ ẽ ui₃ afferre:uel atq; uitiare:uel si nõ asportet:nec fœminã loco educat:qđ ꝓpe de uirginib⁹ q̃ uitiate sunt dr̃:ut apđ Senecã:q eandẽ legẽ nõ eisdẽ uerbis repetit:quodã loco sic extulit. Rapta raptoris aut mortẽ aut ĩdotatas nuptias optet. Alio loco sic Vitiata uitiatoris ãt mortẽ aut ĩdotatas nuptias optet. Rapere.

Rasiles calathi:q̃si rasi nihil extãtis ac redũdãtis plenitudinis. Ver. tñ Et torno rasile buxũ q̃si rasibile dixit. Rasilis.

Rationẽ hẽo:idẽ ẽ qđ respectũ hẽo:s₃ tm̃mõ ĩ bonũ:ut habeñ dalẽ ratio salutis:ratio honoris:rõ rei familiaris. nõ aũt ĩfirmitatis turpitudinis: incõmodoꝝ. Cicero ĩusitati⁹ inq̃t ad Mariũ. Pudori tñ malui cedere:q̃ salutis meæ rõnẽ ducere. Et ĩ scđo officiorum. Siue rõ cõstãtiæ uirtutisq; ducit᷑ aut hæc ars ẽ:aut nulla oĩno ꝑ quã eã asseq̃mur. Et hoc fit cũ gtõ. Cũ ablatiuo aut ꝓposita ꝓpositione cũ hẽt aliã significationẽ:ut Cicero in catone maiore. Rationem habeo.

Rationẽ hẽt cũ t̃ra:q̃ nũq̃ recusat ĩperiũ.i.negociũ:& hẽt cũ terra cõmerciũ. Idẽ ad atticũ. Cũ oĩb⁹ musis rõnem hr̃e cogito.

Rationẽ cõstare ẽ æquã legitimãq; rationẽ:aut oñdi:aut apparere ostẽdi posse Plynius iunior. Nihil & tentãdi aliquid & quiescẽdi illo auctore rõ cõstabit. Vulpianus. Plane si descendẽdi grã aliquid fecerit:rationẽ ei cõstare oportet.i.rationẽ eũ iustam aut ostẽdere:aut facile posse ostẽdere. Rationem cõstare

Recaluaster:uide antoniaster. Recaluaster

Reduco:uide deduco. Reduco

Refercio:uide impleo. Refercio.

Refero tibi acceptũ dicim⁹:ꝓ eo qđ ẽ fateor me abs te accepisse:neq; id mõ ĩ bonã partẽ:uerũ ẽt in malã:ut ꝓ Deiotaro Cicero Vitã acceptã₃ refert clæmentiæ tuæ. Refero.

Rettulit aũt pompeius ad senatũ.i.cõsuluit. In eadẽ tñ snĩa Põpeius ad ppl'₃ tulit. Ex illo fit Senatuscõsultũ:ex hoc rogatio:quæ istar ẽ legis. Rettuli expẽsũ.i.rões de ĩpẽsis cõfeci:uel exhibui.

238

Referre gratias Referre graiias:uide agere gratias.

Refert Refert:uide mea. Item magni & tanti.

Refigo & alia ex re cõposita Refigio qđ fixũ erat educo:ut Retego qđ tectũ erat denudo Retexo quod erat textũ: reddo non textum:& quaſi infectũ qđ erat factũ. Recludo qđ clauſũ erat apio. Reuelo uelamẽtũ tollo Reſigno qđ erat ſignatũ:obſignatumue relaxo & patefacio. Et multa huiuſmodi alia ſunt:multa non ſunt:ut repeto:repoſco:re/nouo:repræſento:reuello:remoueo:remaneo.

Rhegini Regiẽſes & huiuſmodi Rhegini ex oppido calabriæ. Regiẽſes ex oppido galliæ ciſalpinæ:quoꝝ oppidoꝝ utrũq; uocatᷣ rhegiũ. Albani ex oppido al/ba ĩ latio. Albẽſes ex oppido albe ad lacũ facinũ:qa aqbuſdã albani dicũtᷣ. Cumani ex oppido cumaꝝ ĩ cãpania. Cõmẽſes ex oppido como ĩ gallia ciſalpina:quã lõbardiã nũc noĩant. In qua ipſa gallia & finitimũ Como ẽ Borgomum: uñ Bergomẽſes. Bergamuȝ ex qua pergamẽ ĩ Aſia a q̃ urbe:qa ob penuriã chartæ ab Atthalo rege miſſa ẽ mẽbranaꝝ copia. Mẽbranæ pgamenæ ſũt nominatæ. Thebani a thebis ĩ græcia. Thebæi a thebis in ægypto.

Remigrare Remigrare:uide migrare.

Repetundarum &c. Repetũdarũ & de pecuniis repetũdis:ñ hȝ alios caſus:& dubi/tari põt pticipiũ ne ſit:ſiue nomẽ:an gerũdiũ. Verres accuſat⁹ eſt repetũdaꝝ uel de repetũdis pecuniis. Cũ dico repetũdaꝝ ſubitelligo pec ia ꝝ Quo noĩe pecũiæ:& oĩa qb⁹ dite cõſtãt cõtieri dicim⁹. Hæc accuſatõ ꝓprie cadi ĩ eoꝝ:q cũ forẽt mgr̃at⁹ ꝓuĩcialib⁹ aut ui aut dolo eripuerũt pecũias:aut uaſa ꝑtioſa:ueſtẽ: frumẽtuȝ nauigia:nũmos. Mutatᷣ ãt e ĩ u. Repetũdaꝝ.n.erat dicẽdũ. Sȝ tertia cõiugatio ꝑter cæteras hoc iuris hȝ:ut lr̃aȝ hãc ĩmutare poſſit. Vel ob hoc ſaltẽ repetũdaꝝ dr̃ ut differat ab illo qđ dr̃ ad res re/petendas:quo ſignificatᷣ prĩcipi aut populo erepta eẽ uel pecoꝝ uel hominũ uel locoꝝ ac terraꝝ agrorumq; corpora.

Reperire Reperire:uide excogitare.

Repoſitorium Repoſitorium:ubi reponitur quid.

Reſipiſco Reſipiſco:uide deſipio.

Reſciſcere Reſciſcere ꝓprie ẽ rẽ poſtq̃ geſta ẽ ſcire:quã neſciebas cũ ge/reres:præſertim ad te tuoſue pertinentem.

Rhetor Rhetor:uide declamator.

Ridiculus Ridiculus homo:ridicula res:ridiculũ caput: id eſt deridendũ Eſt ſæpe etiã neutrum:ſignificatq; plerũq; ſermonem riſus poti⁹ q̃ deriſus excitantem.

Rixa Rixã ĩter & turbã teſtĩonio Vulpiãi rectiſſime labeo ait ml̃tũ ĩtereſſe. Nãq; turbã multitudinis hoĩȝ eẽ pturbationẽ:& cœtum.

Rixã ẽt duo℞. Ego tñ assero turbã ĩter duos eẽ: & ĩter multos: queẽadmodũ rixã nõ sp ĩter duos: ut apud Liuiũ. Concursu hoĩm rixa ac ꝑpe pliũ fuit. & nõ lõge post. Cũ cõuersus ĩ patres impetꝰ esset cõsulum intercursu rixa sedata est.

Rosaceus ex materia rosæ. Rosaceus

Rosariũ magis copiã fruticũ uno locó rosas gignentiũ: q̃ ipm locũ ubi sunt ii fruties significat. Quem locum ne rosetum quidem appellare possis: cũ idẽ significet quod rosariũ: nisi p contẽtum significet continens. Rosarium

Rubicũdus uere rubens: ergo idem erit rubicundus & rubens. Rubicũdus.

Rumor uide limam. Rumor

Rursus ecõtrario. Cicero officio℞ tertio. Neq; me doloribus dedí: qbus esse; confectus: nisi restitisse;. Nec rursus ĩdignis hoĩe docto uoluptatibus. Rursus

De littera S

SAcer sacra sacrũ facit diminutiuũ sacellꝰ sacella sacellu; Vnde hoc sacellum pro templo modico. Sacer a.crũ. Sacellꝰ a.u;.

Sacrariũ repositoriũ sacrorum. Sacellũ.

Sagarius uenditor sagorum. Sacrariũ.

Salio vnde saltus pro eo quod est saltum facio. Saltó tripudio unde saltatio interdũ salio ꝓ salto. Virg. ii. ii. geor. Mollibꝰ ĩ pratis unctos saliere per utres. Salio. Salto.

Saltus ẽ quales ceruo℞ leporũq;: Saltatio uero illa hoĩm iactatio quã uulgo tripudiũ uocãt. Et l; sallo ꝓ salto accipit̃: nõ tñ saltꝰ pro saltatio saltatus ue: q eiusdẽ significatiõis ẽ. Liuius. Fere ac p urbẽ ire cũ tripudiis: solenniq; saltu iussit. Saltus. Saltatio.

Saltus sylua inuia: uide lucus. Saltus Silua.

Saltuarius custos saltus. Saltuarius.

Saltuosus potius q̃ saltosus dicit̃. quæ eñ quartæ sunt declinationis assumunt u: ut multuosus fructuosus. Saltuosus.

Saluber siue qđ usitatiꝰ ẽ salubris dr̃ aer cibꝰ potꝰ locꝰ: multaq; huiusmodi: idẽ fere q̃ salutifer siue salutaris. Sanꝰ hõ dr̃: cæteraq; aĩalia. Res salubris ꝑbet sanitatẽ: hõ uero recipit. Potest & ꝑbere tuncq; saluber q̃si salutifer dici. Sed ĩ utroq; ẽt aliq̃ repit̃ exceptio Saluber. Sanus.

Siquidẽ sanum aerẽ: sanũ cibũ: sanũ locũ uocamus: quasi salubrem & præbentẽ sanitatẽ. Contraq; salubris ꝓ sano, Salustiꝰ. Genus hominum salubri corpore uelox.

Salue: uide Vale. Salue.

Salutare: uide uale. Salutare

Sane tũ affirmatiue sumit̃: ut ita sãe: sane uero. Tũ ꝓ ualde: ut h õ sane nobilis. Interdum cũ superlatiuo: ut Suetoniꝰ de uita cæ

ſaris. Bellum ſane difficillimum geſſit: cum permiſſiue: quotiens aliquid aduerſario tribuim⁹: ut ſit ſane: ut ais: ut Quītilianus. Tulerit ſane filius noſter merito pœnas: dederit ſpiritū ſupplicio: nihil de præteritis loquamur: quaſi eſto: ita ſit: ut uis.

Saneq̃ — Sane q̃ pro ualde uel perq̃. Aulus gel. Sane q̃ utile. Seruius ſulpitius ad Ciceronē. Poſtea q̃ mihi renūciatū ē de obitu filiæ tuæ: ſane q̃ ꝑ eo ac debui grauiter moleſteq; tuli. Et ad eūdem cælius. Sane q̃ literis cæſaris ſumus cōmoti.

Sarcina — Sanus: uide ſaluber.

Sarmentuꝫ. — Sarcina: uide aceruus.

Saturare. — Sarmentum: uide maleolus.

Satiare. — Satiare ad oēs ſenſus attinet: ſaturare ad unū guſtū. Nam figurate locut⁹ ē Cicero. Iracūdiā meā ſaturas tuo ſanguine: quaſi ſitim meā ſaturas. ſatiare frequēter ad animū trāſfertur.

Saxatilis. Sectio. Sectilis. — Saxatilis incola ſaxorum.

Sectio crebrius reperitur q̃ ſecatio.

Sectile porrū legimus nō tā ſectibile. Quid eīn nō eſt ſectibile q̃ ſectū. & ſua ſponte cōciſum. Nā cōciſum & ſectū introrſū uidet̃.

Securicula. — Securicula parua ſecuris.

Scd̃m — Secūdū nō nunq̃ pro iuxta & poſt. Verg. Dulcib⁹ illa q̄dē illecebris aut plena ſecundū flumina. Sulpiti⁹. M. Marcellū. Poſt cœnæ tp̄s a magio cillone familiari ei⁹ pugione ꝑcuſſum eē: & duo uulnera accepiſſe: Vnū in ſtomacho alterū ī capite: ſcd̃m autē hic iuxta ſignificat. Itē qd̃ ab altero ſcd̃m eſt. i. iuxta ē atq; poſt. Ideo ſcd̃m ꝑ poſt accipit̃: q̃ſi ſecundo loco. Liui⁹. lib. ix. Hetruſci belli fama exorta ē: nec erat ea tēpeſtate gens alia: cuius ſcd̃m gallicos tumultus arma terribiliora eſſent. Scd̃m accipit̃ ēt ꝑ eo quod eſt pro: ut ſcd̃m te litē do. ſecundum me iudica. i. ꝑ me. Et pro in: ut ſecundum qetem. i. in qete ſomni. Scd̃m autē platonem ſcd̃m pythagoram. ſenſus hic notiſſimus eſt.

Secus — Secus ꝓxime ad uim cōpatiui accedit: nā ut dicimus multo magis: ita multo ſecus. Cicero. Multo ſecus euenit: multo aliter.

Sedere. — Sedere de hoībus aliter dicit̃: aliter de auibus. Nā cætera nō ſedēt niſi ſimia & aliqd ſimile. ipſum uero ſedere auiū eſt in loco altiore eē: ut paſſer ſedet ī tecto: hirundo ſedet ī ꝑtica Cornix ſedet

Sidere. Deſido. Subſido. — ī arbore. Deniq; eodē mō dicit̃ auis ſedere ſup rē q̄piam: ut hō ſup equū nō dicit̃ ſtare aut manere ſꝫ ſedere. Sidere aūt a ſedere mlt̄ū diſtat. eſt. n. ſidere deorſum deſcēdere. Verg. Sedibus optatis geminæ ſup arbore ſidūt. i. ab alto dimittunt̃: unde Deſido. Subſido ut idē ſubſidere ualles: & iterū. ſubſedit dubi⁹. Nā ut ego ſentio a

sedeo pteritũ mutuat;inde isido quoq3 isedi: & resido resedi. Assi do assedi:siqdẽ assideri ẽ apd aliquẽ:ut ægrotũ:ut regẽ sedere. Assido.

Seditio:uide factio. Seditio

Sedicula a sedes diminutiuũ. Sedicula.

Seges:uide fruges. Seges.

Semel:uide ad summam. Semel.

Sementis:uide Messis. Sementis.

Seminariũ nõ locus:sed semẽ ipsum.i.plãtulæ. Seminarium

Senatorius denominatiuũ est a senator. Senatorius.

Senator qui senator ẽ: aut qui fuit. Senator.

Senes:uide antiqui. Senes.

Senecta ẽ senilis ætas. Iuuẽta aũt iuuenilis : & ut qbusdã placet dea ipa melioris ætatis & iuuẽtutis. At senect⁹ idẽ qđ senecta. Iuuẽtus uero ẽt frequẽtia iuuenũ:nõ solũ ætas. Senecta. Iuuenta Senectus.

Senium quoq3 p senectute accipit. Senium

Senior poti⁹ p ualde senex:q̃ tm̃ senex. Quint. de Isocrate: eo q3 iã seniore.octauũ.n.& nonagesimũ cõpleuit annũ: pcipere Aristoteles pomeridianis scholis cœpit. Et Ouidius de tristib⁹. Sospite sic te sit nat⁹quoq3 sospes. Et olim iperiũ regat hoc cu3 seniore senex. Hæc Lau. Tu uero latius in lima leges. Senior.

Senticetũ dicimus non sentetũ;cum dicamus dumetum spinetum uepretum & similia. Senticetum

Series:uide ordo. Series.

Sero tria significat. Vna & uera significatio ẽ p uespere: qđ est post occasu3. Altera q̃ hinc nascit: quæ est post tps. Quod.n.post solis lucẽ ẽ:id uere põt post tẽpus dici. Tertia significatio ẽ p tarde:ut apud Senecã in tragediis. Sero nos illa referat senect⁹. Nemo ad id sero uenit:vñ nũq̃ quũ semel uenit:potuit reuerti. Sero.

Serotin⁹tũ a prĩo significato:ut qbusdã placet:uenit:q dicũt horã serotinã:tũ a posteriorib⁹. Appellam⁹.n.ut præcoces uuas. pcocia poma:q; ante legitimũ cõsuetũq3 tps siue cito maturescũt. Ita Serotinas uuas:serotina poma:quæ post tẽpus legitimũ cõsuetũ q3 cæteris pomis uel tarde maturescũt. Serotinus

Seruitiũ aut seruit⁹ ipa:seruitutis actio ẽ:ut Dauus apud Terentiũ. Ego pãphile hoc tibi p seruitio debeo conari manib⁹ & pedibus noctesq3 & dies capitis piculũ adire dum prosim tibi. Seruitia aũt i numero plurali p seruis. Salusti⁹. Interea seruitia repudiarat: quoy in initio ad eũ magnæ copiæ cõcurrerãt &c. Seruitiũ

Seruitia quoy apđ Salustiũ legit Laurẽti⁹:s3 locus fortasse apđ Laurẽtiũ corrupt⁹ ẽ. Cũ Priscian⁹ lib.xvii. ita scribat Cõstruũtur Seruitia

igit᷑ diuersi numeri:ut Verg. Pars ĩ frustra secā̃t:uerubusq; tremē/tia figũt. Ad sensũ.n.qa ps troianorũ plures ĩ hoc loco ĩtelligũt᷑: plurale reddidit uerbũ secā̃t. Et Salusti⁹ ĩ catil. Interea seruitia re pudiabat. Cui⁹ ad eũ magnæ copiæ cõcurrebā̃t. Cui⁹.n.singulare ad rem rettulit.i.cuius rei seruitiorum &c.

Sessilis — Sessiles lactucæ q̃si sedẽtes:qđ licȝ a pticipio nõ ueniat tñ eius deȝ naturæ ẽ:cũ in significatione cõsẽtiat:& a supino nascatur.

Sessio — Sessio nec actionẽ mo:sed rẽ ẽt ac corp⁹ significare solet. Tul/lius de oratore. Tot locis sessiones gymnasiorũ.i.tot sedilia.

Si — Si omissa in oratione superintelligi debet. Ouid. de remedio. Gnosia fecisses inopem sapienter amasses.i.si fecisset inopẽ. Horatius. Decies centena dedisses.i.si dedisses. Plini⁹ iunior. Dedis/ses huic animo par corpus:fecisset quod optabat.i.si dedisses. Illud magis poeticum:ut Ver. Tu quoq; magnam. Partẽ opere in tā̃to sineret dolor icare hẽres.i.si sineret. Iuuenalis. Græcul⁹ esu riens in cœlum iusseris ibit.i.si iusseris.

Sidus — Sidera:uide stella.

Siliquastrũ — Siliquastrum dicitur quod syluestrem siliquam imitatur.

Sylua — Sylua:uide lucus.

Simul — Simul gemĩatũ nõ memini me reperisse apud Ciceronẽ. apud posteriores sæpe. Quĩ. Simul & plẽiore obseq demererer amatis simos mei:simul ne uulgarẽ uiã ĩgressu alienis:demũ uestigiis ius sisse rẽ. Verg. Obstupuit simul ipse:simul pculsus achates. Et iteȝ Accelerat simul æneas.simul agmina troum. Cice. & tñ raro p si mul dixit una in Verrẽ actione secũda. Vna & id qđ facio pbabit una & hac cã pfecto neminẽ pponẽdũ mihi eẽ existĩabit. Simul nõ gemitũ.& pariter apud Quĩ. Sæpe ut hõ fortis simul & sapiẽs. Vel homo fortis pariter & sapiẽs. Raro cũ & gemĩata ut Horati⁹ Aut simul & iucũda & idonea dicere uitæ. Cicero p Roscio. Per ditissimi est igitur hominis simul & amicitiam dissoluere:& falle re eũ qui læsus non esset:nisi credidisset.

Syncerum — Syncerũ donat⁹ inqt:quasi sine cæra mel simplex:purũ: & sine fuco ĩmo cũ cæra poti⁹. Syncerũ a syn cõponit᷑ nõ a sine: q̃ nunq̃ cõpositionẽ admittit quod ipsa etiã scriptio declarat:quæ.y. ha/bet:non.i. Est.n.ex duobus græcis ex syn & cæra q̃ ab illis dicitur Ciros. licet autẽ dicere syncerum quasi cũ cera uel quod ĩtegrũ est & solidum & nulla sui parte fraudatum.

Singularissimus & alia — Sĩgularissim⁹ ñ repit᷑:sicut nec Vnic⁹ħȝ unicior & unicissim⁹.

Sin minus — Sin minus.i.si non.

Sin — Sin p si nũq̃ ĩ prĩa pte collocat᷑: sed ĩ secũda:ubi fere duorũ est

oppositio: atq; hoc siue uocali sequēte siue cōsonāte. Te. Si illū re liquo ei⁹ uitæ timeo: sin oppitulor hui⁹ min as. Nōnunq̄ sin unuȝ repit᷑: sed qđ secūdi loci uicē optineat: ut Saluſt. Impat ut pcio si cuti multa cōsecrat īsidiatores masinisse paret ac maxīe occulte. Sin id parū ꝓcedat: quouis mō. Numidā iterficiat. i. si pōt occul te: si nō pōt utcūq;. Quorūdā tn̄ usus ē: ut dicāt: sin āt ꝓ eo qđ est si non: quasi in sin: aut ī aūt sit negatio. Vt ī euāgelio. Si ibi fuerit fili⁹ pacis requiescet sup illū pax uestra: sin aūt ad uos reuertetur. Ego uero dicerem Sin minus: uel sin aliter.

Sinus: uide gremium. Sinus

Siquidē ex si & qdē cōpositū uidet᷑: sed nec primā syllabā lon gam habet: cū si lōga sit: nec significationē alicui⁹ harū unde cō poni dicit᷑. Est enī siquidē idē quod Nā: ut apud Quītilianū. Atq; natura ipsa uidet᷑ ad tolerandos facili⁹ labores musicas uelut mu neri nobis dedisse. Siquidē & remigē cantus hortat᷑. Nōnulli nō internoscunt quādo Siquidē est una dictio: quādo duplex: quod internoscere facile est. Quinti. lib. iiii. Quare illud stultissime præ cipitur quod defēdi non pōt silentio dissimulāduȝ. Si quidem est id de quo iudex ꝓnunciatur⁹ ē. at si extra causā sit adductū &c. Ci cero ꝓ flacco. O morē pclarū disciplināq; quā a maiorib⁹ accæpi mus. Si quidē tenerem⁹. Sed nescio quo pacto iā ne manib⁹ ela bitur. In hoc tn̄ significato apud ouidiū repit᷑ libro quarto fasto rū prima syllaba breui tanq̄ sit dictio cōposita. Sed si forte tibi nō est mutabile pect⁹. Statq; semel iūcti rūpere uīcla toti. Hoc quo q; tētem⁹: siquidē ieiuna remāsit. Si min⁹ īferni cōiugis uxor erit. Idē libro tertio sine titulo. Quæ mihi uētura est: siquidē uentura senectus. Cū desiit numeris ipsa iuuēta suis. In altero significato id est nanq; apud lucanū lib. iiii. Hoc siquidem solo ciuilis crimīe belli. Dux causa melioris eas. Siquidem Si quidem

Sisto a sto distat: ut siste graduȝ: siste fugā: siste lachrymas. i. fac stare gradū: stař fugā: stare lachrymas. Ambo tn̄ statū supinū hn̄t Vn̄ fit stator: qđ magis a sisto q̄ a sto descēdit. Obidq; iuppit᷑ sta tor uocat⁹ ē: qa romulū orantē ut fugā suoꝝ sisteret audiuit. Siste re etiā dicim⁹ ꝓ represētare: & p̄sentiā corporis exhibere. Dictuȝ ab eo: quod nō tantū cōparere quis debet: nisi & māserit. Cicero ad Atticū. Des operā id quod mihi affirmasti: ut te ante calendas ianuarias ubicūq; erimus sistas. Ex hinc stator nuntius tabellari⁹ ue consulis. Verg. & patrio te limine sistam. Sisto Sto Stator

Sit⁹ sordes illa & illuuies: q̄lis ītra opaca dom⁹: q̄ diu nō repur gat᷑: ut inqt. M. fabi⁹. Excitāda mens & attollenda semper est: q̄ in Situs

hmôi secretis aut lãguescit: & quẽdam uelut ĩ opaco situm ducit hmôi igit' quidã situs sedet ĩ uultu capite totoq; corpore uetulaꝝ & habitu: pſertim inopũ: qualẽ ĩ illã Verg. ĩtellexit. Sed te uicta situ uerĩq; effœta senectus. Et de malefica anu ait lucanus. Fœda situ macies. Quod ẽt pedorẽ possum⁹ appellare: ut idẽ lucan⁹: longusq; in carcere pedor. Et Ci. in Tusc. Pedores muliebres. Et iteꝝ barba pedore horrida. Seruius hoc uocabulũ ꝓprie diffinit ĩquiens. Situs ꝓprie est lanugo quædã ex humore ꝓcreata: fit autem in locis carentibus sole. Situs uero pro loci qualitate manifestus est: ut de situ Messanæ: & de situ syracusarum.

Socius. Socius: uide comes.

Sodalis. Sodalis: uide Comes.

Solamen. Solamen: uide Consolatio.

Solatium. Solatium: uide Consolatio.

Solicito. Solicíto te: uel ꝙ spẽ metũue tibi ostẽdo: ut solicitare plæbeȝ. Vel ínquieto & ibi curam initio.

Solutilis. Solutilis nauis: q̃si solubilis: quæ facile solui p̃t. Qualis nauis ĩ q̃ agrippina a Nerõe filio p ĩsidias posita naufragiũ fecit. Ego uero malim solutilẽ dicere solutã: & nõ fideliter consutam.

Solus. Vnus. Solus & unus oĩum & ex oĩbus uel inter oẽs dicit' more super latiuorũ. Verũ unus ꝓ solus accipio: ideoq; fere cũ illo adiectiuo omnis tantũmodo cõiungit'. Nã unus ex fortib⁹. Vnus ex populo alterius significationis est.

Soluẽdo non suȝ &c. Soluẽdo non sũ nunq̃ patit' secũ substãtiuum: ideo dubitari p̃t an datiu⁹ sit an ablt̃us: significat aũt satisfacere ꝓ eo quo obligatus sũ siue pecunia siue remuneratiõe: ut Quin. Placeam⁹ licet nobis fortuna nostra pater pauperi soluẽdo nõ sumus.

Sonatio. Sonatio a sonitum: non sono dicitur.

Somnus & composita. A sõn⁹ cõposita q̃dã sũt scd̃æ sp decliãtõis: q̃dã tertiæ. Scd̃æ semisõn⁹. Insõneȝ & exomnẽ draconẽ sæpe legim⁹. Et fere hãc differentiã seruatã inuenim⁹. Seneca aũt de breuitate uitæ ait. Quã multi extrema crapula semisõnes & graues.

Sororcula Sororcula diminutiuum a soror.

Sua Sua: uide Cuis. item mea.

Sui. Sui: uide Mei.

Subinde Subĩde accipitur pro inde: uel deinde: statiȝ etiã ꝓ idẽtidẽ siue frequẽter cũ quodã interuallo: ut si iter faciens crebro ad comitẽ respiciã an me sequi posset: dicam subinde respicio. Cicero autẽ diceret identidem: nam subinde uti non solet.

Suburbanũ. Suburbanũ: uide Vicus.

Sulphuria: ubi sulphur coquitur. Sulphuria.

Superlatiuus: uide Comparatiuo. Suplatiuus

Sup & supra: licz i eodē loco sedere possint: tñ i hoc plerūq; dif ferūt: q illud cōtiguū ē: hoc iteriecto spatio: ut sedeo sup lapidez magisq supra lapidē. Rursus aqla uolat ul' nubes pēdēt supra nos magisq sup nos. Nō tñ sic sp ut apud Qui. Nec ulla ē supra terras adeo rabiosa bælua cui nō imago sua sācta sit. Et apud liuiū. Vbi circa muros supra subter terram per dies. xv. pugnatum. Super Supra

Suppetias: uide limam. Suppetiæ

Supplicare: uide adorare. Supplicare

Supplodere: uide Complodere. Supplodere

Surdaster: uide Antoniaster. Surdaster.

Sutilis balteus: sutilis cymba: q consuta est. Sutilis

Sutrina taberna uel officina i qua calcei & fiunt & uenduntur. Sutrina.

Scala a qbusdā i singulari usurpat'. salust. cū aliis qbusdā ostēdit pluralē tm̄ hr̄e: cū dixit in Iug. Deīde ubi unæ atq; alteræ scalæ cō minutæ fūt: qui supstiterāt afflicti fūt. Nō dixit una atq; altera. Scala

Scaturio magis ꝓ suo primitiuo scater ponit': qđ' ē nō solūz aq̄. rum sed herbarū: cæterorūq; sua spōte ubertim nascentium. Scaturio.

Sciēs feci: & prudēs feci. Itē isciēs & iprudēs atq; ignorās feci: hoc ē qđ' cū facerē aliqd sciui me facere. Illđ' āt ignoraui. At sciē ter feci: idē est: quod cum scientia ac doctrina feci. Sciens Insciēs &c. Scienter.

Scilicz & uidelz uidēt' significare id qđ certe: sed usū suū hñt & ꝑcipuum p amaritudinē q̄dā cū derisu pmixtā: ut apđ' Ver. Scz is superis labor ē. & apđ' Ter. Id ppl's curat scz. & apud Qui. Hoc ui/ delicet expectasti. &c. Nōnunq̄ sine hac acerbitate & iterrogatōe idē alibi. Sed ē uidelicet ultima q̄dā calamitatū rabies &c. Non/ nunq̄ post relatiuū sic solet poni quidē. Nōnunq̄ & ante uel sine relatiuo. hæc & plura lau. tu uero latius in lima uideto. Scilicet Videlicet

Scit⁹ q sciens ē: & argutus. Vnde scitæ Platonis iterrogatiōes dicunt' astutæ & uafræ: ac magna cū arte cōpositæ. At apud Terē. quoq; scitum hominez hic prorsus ex stultis insanos facit: nisi uo lumus accipere passiue: ut apud eundem. scitus puer natus: e pam philo est: quasi scite & docte natus. Scitis

Sculptile simulachrum quod sculptum est. Sculptile.

Scurra: uide parasitu. Scurra

Spectaculum: uide Pompa. Spectaculū

Spectat: uide Ad me spectat. Spectat.

Spero pro credo usitatum est. Spero

Spero tibi eē bon⁹ amic⁹. Credo fuisse tibi fidelis ꝑprie dr̄ p ac Spero tibi eē bon⁹ &c.

cusatiuũ uero nõ:nisi alterũ accusatiuũ addas:q antecedat infini/tiuũ. Nã hic sequitur hoc modo. Spero me tibi esse bonũ amicũ: Credo me tibi fuisse fidelẽ. Quædã uerba noĩatiuo iũgi recusant immo pleraq;. Nã ut recte dico. Incipe mihi esse familiaris:& noli esse illi ĩtimus: Ita inusitate dicã. Præcipe illi esse mihi familiaris. Ne libeat tibi esse intimus. Hoc tamẽ genus loquẽdi nõ nunq̃ re perim⁹:ut apud Lucanũ. li. x. Tutũq; putauit iã bon⁹ eẽ socer. Ali/us dixisset. Iã socerũ esse bonũ. Et apud Ouidiũ de ponto. Ecquis in extremo positus iacet orbe tuorũ. Ne tñ excepto: qui p̃cor esse tuus. Dicere potuisset sed nõ tam uenuste: quẽ precor esse tuum: Terẽ. ĩ andria. Quæ sese ĩ honeste optauit pare hic dĩtias: potius q̃ ĩ patria paup uiuere. hæc & p̃ra Lau. tu uero alit̃ ĩ lima cernes.

Sponte
Sponte: uide ultro.

Stare
Stare ẽ nõ ire: in his dũtaxat: q̃ e ũt sine pedib⁹: aut quæ erecta nõ sũt: ut nauis stat: flumẽ stat: currus stat: sol stat. Vñ solstitiũ: & iustitiũ qa ius stat: forũq; ẽ clausũ. Anguis ẽt: & piscis: & lacert⁹: & auis ĩ aere stãt. Quædã ediuerso quæ recta sunt: dñr stare: q̃diu nõ cadũt. s; hæc fere sũt ĩanimata: ut arbor stat: simulacrũ stat: dom⁹ stat: colũna stat. Quædã uero dñr stare si nec eant: & erecta sint: ut hõ equus uolucris stat: namq; hõ cũ sedet: & equus quũ recũbit: & auis cũ cubat nõ stant: nec tñ eunt.

Stator
Stator: uide sisto.

Stella
Stella & Sidus differũt: si Macrobio credim⁹: ita scribẽti. Nũc uideam⁹ q̃ sint duo hæc noĩa quorũ piter meminit: quũ dicit. Quæ sidera: & stellas uocatis. Neq;. n. res una gemina appellatiõe mon

Sidus
strat̃: ut ensis gladius. S; sũt stelle qdẽ singulares: & erraticæ qnq; & cæteræ q̃ nõ admixte allis solæ ferũt̃. Sidera uero q̃ in aliqd̃ si/gnũ stellarũ pluriũ cõposite formãtur: ut aries: taurus: andromeda p̃seus: uel corona: & q̃cũq; uariarũ genera formarũ ĩ cælũ recepta

Aster
Astrum
credũtur. S; & apud græcos Aster & Astrõ diuersa significãt. Est Aster stella una. Astrũ signũ stellis coactũ: nos sid⁹ uocam⁹. Hæc differetia Macrobii pace nusq̃ reperit̃: ut apud eũdem Ciceronẽ de uniuersitate. Itaq; nesciunt hos siderũ errores: & iterũ. Toto igit̃ orbe cõstituto sideribus parẽ nũerũ distribuit animorũ: singu los adiũxit ad singula. Quod nõ sensisse Ciceronẽ: ut Macrobius uult: documẽto ẽ qd̃ nõ præposuit stellas. debet. n. spẽs generi ps toti p̃poní: ut dicã de prudẽtia: & uirtute hui⁹. Dicã de facie hele/næ eiusq; pulchritudine: nõ autẽ ediuerso: fateor tñ nunq̃ stellam dici arietẽ taurũ: andromedam: perseum: sed sidus.

Stipẽdiari⁹
Stipẽdari⁹: q soluẽdo stipẽdio obnoxius ẽ: ut Tributarius qui

soluendo tributo.

Stolidus:uide fatuus. Stolidus

Stultus:uide fatuus. Stultus

Stuprum:uide adulterium. Stuprum

Strages:uide Aceruus. Strages

Stramentitius ex materia straminis Stramētiti⁹

Strepitus:uide fremitus. Strepitus

Stridor:uide fremitus. Stridor

Structili⁹ basis:structiles colūnæ: q̄ n̄ sūt ex uno lapide:sed ex multis. Structilis

Strues:uide Aceruus. Strues

De litera. T.

Aberna:uide officina. Taberna

Tabulariū loc⁹ ubi tabulæ.i.instr̄a & literæ reponunt̄. Tabularius

Tacit⁹ hō taciturnus. Vergili⁹ tamē posuit passiue. Quis te magne cato tacitum aut te cosse relinquat. Tacitus

Tā te fortior sū q̄ nobilior. Et tā oīu; fortissim⁹ q̄ nobilissim⁹ dicitur recte. Tam

Tam&si: uide &si. Tametsi

Tamē:hoc loco nō omittam⁹:ubi ē:quāuis:l;:et si. Quamq̄ si miliaq;:& tn̄. Vn̄ incipiēda sit cōstrui orō. Vtrinq; phiberis. S; ni mirū a uerbo cui adhærebat tn̄:ipso tamen excusso:quod iccirco in ligatura & quasi iunctura oratōis insertum ē: quia oratio unde nō debuerat incæperat. Vt &si uereor iudices &c. Quod si principali uerbo cœpisset:superuacuu; fuisset inserere tamen. Tūc igit̄ cum recte inchoatur:illā dictionem ut superuacuam: quasi functā officio suo debemus abiicere. Tamen

Tandē Serui⁹ ait poni nō necessitatis:s; ornat⁹ cā:ut ī illo Vergiliano. Sed uos q tādē:qb⁹ aduenistis ab oris.idē sētit Pris. dicēs Tandē nō solū p aduerbio tēporali: sed ēt p cōiunctione expletiua īuenit̄:ut Cicero īuectiuarū li.i. Quousq; tādē abutere Catilina patiētia nr̄a? Mihi quidē nullū ornamētū ui̇̄ eē ī supuacuis: & nihil agētib⁹ uerbis. Sed hēt tandē poti⁹ urgēs qddā & accelerās eoq; fere p īterrogationē:q̄ exēpla uulgo sūt pluria:ut illud ipsu; Ciceronis. Quousq; tandē &c. Sine īterrogatōe qd significet:nemo ignorat:ut Ver. Iā tādē italiæ fugiētis prēdim⁹ oras. Eiusdē significationis sūt. Demū & deniq;:ut idē Ver. Tūc demū optata gemiaq; sub arbore sidūt. Cice. Quū excessisset e uita:tū deniq; uiueret. Sed plerūq; quū sūt multa enumerata:tu; subiūgimus deniq; significātes hoc ultimū eē oī;. Ver. O crudelis alexi nihil mea carmīa curas. Nil nr̄i miserere:mori me deniq; cogis. Cice. Quū sibi nō multitudinē militū:nō idoneos impatores:nō pecu Tandem Demum Deniq;

niaʒ sibi p̄sto eē uiderē:nō deniqꝫ ullā rē:q̄ ptineat ad bellū admi/nistrādū. Demū solet accipi ꝓ solum:siue oīo:p̄cipueqꝫ cū is:& cū ita iūctum. Cice.in Salustiū. Ea demū magna uoluptas ē crispe salusti æqualē ac parē uerbis uitā agere. Quin. Ita demū mihi satis/facies si apud patrē fuisti. Ideo aūt dixi solū siue oīo:ꝙ Plini⁹ ui/detur accipere ꝓ oīo de hirūdine dicēs. Ea demū sola auiū nō ni/si uolatu depascitur. Ouidi⁹ ꝓ Demum posuit deniqꝫ.li.iii.sine ti/tulo. Síqua metu dempto casta ē:ea deníqꝫ casta est.

Tantum
Tanto Tantum & tanto cum gradibus:uide multum.

Tantisper Tantisper:uide donec.

Tanti quāti & cōposita Tātí & quātı cōpositaqꝫ ab eis. Tātidē:quātilibet:& q̄ticūqꝫ:totidēqꝫ cōpatiua pluris & mīoris. Præterea nulla alia nec cōpatiua nec noīa:nec dictōes queūt ī gtō casu adiūgi his uerbis:Emo uænundo:uæneo:mereor:comparo:æstimo:taxo:liceor:addico: distraho:metior ꝓ æstimo:cōstat:cōduco:loco:fœneror: paciscor: pāgo:pepigi.cōdemno:postulo:& siqua sūt alia similis horū significationis Neqꝫ.n.audiuim⁹ dicí unq̄ uēdidit hic patriā auri:sed p ablatiuū auro. Ver. Vēdidit hic auro patriā. Valeri⁹ max. lib.v. Magno ubiqꝫ p̄tio uirtus æstimat̄. Plaut⁹ ī Epidico. Quanti eam emit? uili. Ho. Quāti emptæ? puo. Nec dicim⁹ emi equū uilioris carioris ue q̄ tu:Cariori uilioríqꝫ ue q̄ tu. Sed uili⁹ q̄ tu:ut carius. Neqꝫ uēdidi melioris.ædes peioris ue q̄ tu:sed meli⁹ peiusue. Di/cendū erit p̄terea. Quāta pecunia equū emistí? sic quot minis. Iuue. Quāto metiris pretio qđ ni tibi dedit⁹ essē. Deuotusqꝫ cliens uxor tibi uirgo maneret. Liui⁹. Hic miles magis placuit cum p̄tio minore redimendi captiuos copia fieret. Itaqꝫ gtōs illos tāti emi equm q̄ti potui:sic exponere nō possumus:tanti p̄tii & quāti p̄tii. Sed sic tanto p̄tio quāto potui. Et per cōparatiuum:ut illud Ciceronis. Non pluris uendo q̄ alii:fortasse etiam minoris. Quuʒ aliquem doces non ita exponas:pluris.i. pretii & minoris. i. pretii. Sed sic pluris.i.pluri pretio. Minoris.i.minori summa.

Tectorium Tectoriū illinimētū ē:& quasi pauimētū pietis atqꝫ īcrustatio.

Tenebræ Tenebræ:uide luce.

Tenet̄ furti &c. Tenet̄. Si qs furet̄ rē sacrā de ꝓphano:tenet̄ ne sacrilegii:an furti:an utroqꝫ:n̄ āt utriusqꝫ. Qui sustulerit rē suā de sacro:furti ne tenet̄ an sacrilegii:an neutro? n̄ āt neutri⁹. Accusare hunc potes: uel furti:uel sacrilegíi:uel de utroqꝫ:uel de ābob⁹:non aūt utriusqꝫ uel amborum. Condēnare nō licet de utroqꝫ:sed de altero:uel furti uel sacrilegii:non autē sed alterius:uel furti uel sacrilegii.

Tentorium Tentoriū ubi tendim⁹ uela:aut siquid instar uelorū habet:uel

ipſa poti⁹ uela:ſiue uel amenta contra iniuriam cæli.

Ten⁹ ſẽp poſtponit̃ atq; ĩ ſingulari utiq; cũ abltõ:ut hacten⁹:q̃/ten⁹.uerboten⁹.capuloten⁹.In plurali uero cũ gtõ etiã nõ ſolũ cũ abltõ. Ver.Crurũ ten⁹ a mẽto palearia pẽdẽt.Curti⁹.Pauci hoſtium ten⁹exacti penetrauer̃ ad portũ.Eſt ãt ſignificatõ uſq;:ad Vmbilicoten⁹ uſq; ad umbilicũ:Niloten⁹ uſq; ad nilũ. Aliqñ ẽt ꝑ nõ ultra:ut geſſit conſulatum titulo tenus.i.non ultra q̃ titulo. Tenus

Terebra gignit diminutiuum. terebellum non terebellam. Terebra Terebellũ

Tergiuerſari:uide præuaricatores. Tergiuerſari

Terrenus mons potius q̃ terreus ac terraceus dicimus. Terrenus

Teſtaceus ex materia teſtæ. Teſtaceus

Textilis ueſtis ꝙ detexta eſt. Textilis

Timeo te tanq̃ inimicũ:timeo tibi tanq̃ amico.illic tanq̃ offenſurus ſis:hic tanq̃ defendendus. Limeo

Tinctile uirus quod tinctum eſt:aut intinctu ʒ eſt ſpiculo ſagittæ. Vergilius.Et tinctile uirus. Tinctile

Titubare:uide Nutare. Titubare

Tofaceus ex materia tofi. Tofaceus

Tollo capio uel educo:ut ſuſtuli filiũ ex uxore.i.habui filiuʒ . Itẽ ſuſtuli filiũ.i.educaui.Sue.ĩ Domitiãi uita. Deĩde uxoreʒ domitiãi ex q̃ ĩ ſecũdo cõſulatu ſuo filiũ tulerat repudiauit.Eodẽ eĩ mõ dicimus tulit filiũ ut ſuſtulit.Præterea ut fœmina quũ mater fit dr̃:peperit filiũ.Ita uir quũ fit pater:dicitur ſuſtulit filium. Tollo

Tollo ſummoueo. Verg.Iubet & ſublata reponi pocula.

Tollo in altũ fero: Idẽ:& ſublatũ ſurgit in enſẽ. Quæ duo declarant̃ ex illo ĩ Neronẽ epigrãmate.Quis neget æneæ magni de ſtirpe Neronẽ Suſtulit hic matrẽ:ſuſtulit ille patrem.Hic ſuſtulit matrẽ quia occidit & de medio abſtulit.Ille ſuſtulit:patrem ſupra humeros:quia ſupra humeros ſũpſit uel ab incendio eripuit.

Tonatio non tonitio dicitur:& ſi tonitum dicimus. Tonatio

Tornatile poculum ;quod tornatum eſt;& torno factum. Tonatiles

Tortilis anſa:ꝙ retorta & replicata eſt. Tortilis

Tua:uide Mea. Tua

Tui:uide Mei. Tui

Tum:uide Cum. Tum

Turba:uide Rixam. Turba

Turmatim per diuerſas turmas. Turmatim

Tut⁹ port⁹:tuta urbs:quæ tutat̃ alios:nõ ꝙ ab aliis defendatur. Tamen ſæpe paſſiue in hominib⁹ ; ut Tut⁹ ſum ab hoſtib⁹ ꝙ munitus & ſine periculo ſim. Tutus

Traiicio. traiicio exercitũ.i.trãsporto exercitũ trãs mare:aut trãs flumẽ.
Traiicio mare uel flumẽ.i.trãseo.Aliqñ utrumq; cõiunctim:ut Liui⁹.traiecit copias iberũ.Et plãcus:traiecit exercitũ isaram.

Tractim. Tractim trahẽdo:nõ interrũpendo:seriẽ sequẽdo.

Trãsmigrare. Trãsmigrare:uide Cõmigrare.

Trapezita Trapezita:uide Argẽtarii.

Tributarius Tributarius q soluẽdo tributo obnoxius est.

Trimus Trimus:uide Anniculus.

Tristior & de cõpatiuo ꝓ positiuo Tristior & lachrymis oculos suffusa nitentes.tristior hic ex pte tristis accipit̃ inquit priscianus:qa cõparatiuũ ꝓ minori ui accipit̃ q̃ ipsum positiuũ hẽat. Sæpe autẽ p se positũ ꝓ ipo positiuo:ut comites senioris acestæ pro senis.In quorũ utroq; est causa cur aliquid nos addamus Nã illud tristior plane ꝓ tristis nõ pro ex pte tristis accipit̃. Vt ait Quĩtilian⁹ Vtimur uulgo cõparatiuis pro absolutis:ut siquis se infirmiorẽ appellãs.Nõ dixit ꝓ minus q̃ infirmus. Et hoc Senior poti⁹ ꝓ ualde senex:q̃ tm̃ senex.De quo lati⁹ uide ĩ litera.S.

Triticeus. Titiceus ex materia tritici:ut panis triticeus.

De litera.V.

Vacillare Acillare:uide Nutare.

Valere. Valeãt q inter nos dissidiũ uolũt.Donat⁹:serui⁹:& q̃dã alii sic exponũt:pereãt q hoc nobis uolunt: quæ uox & oratio aliena fuer at ab ingenio pamphili pio & ꝓbo. Cice.Si deus talis ẽ:ut nulla grã nulla hoĩm charitate teneat̃.Nũ quid eo irreligionis atq; eo ĩprudẽtiæ. Ci.uenerat:ut deo exitiũ ꝑcaret̃:absit.Lactãtii quoq; testimonio:q de his ipis cicerõis uerbis ait.Quid eñ cõtẽptius potuit dici in deũ.valeat ĩquit.i. abeat ac recedat:qñ ꝓdesse nulli põt.

valitudo. valitudinarius. valitudo ꝓ lãgore frequẽtissime accipit̃.vñ ualitudinarii noĩant̃.Cice.ad Terẽtiam:& ad tironem valitudinẽ tuam cura diligẽter.hoc ẽ lãguorem:& infirmitatem. Alibi pro sanitate. Si nũc ualitudini tribuam⁹ aliqd.Frequẽter tñ apponimus adiectiuũ:ut ĩfirma aduersa mala ualitudine:uel contra bona incolumi:optima ualitudiue.Itẽ in valeo:ut bene ualeo. Male ualeo &c.

vale. Salue. Aue. Vale salutatio ẽ recedẽtis:ut salue & aue ueniẽtis.Est ãt salutare:& adueniẽtis:& abeũtis.vergi.lib.ix. Hãc ego nũc ignarã hui⁹ quodcũq; pericli ẽ.Inq; salutatã linquo.Ideoq; nõ nũq̃ repimus: salue ẽt in discessu:hoc ẽ ĩ calce epistolaꝝ.Cicero ad Tironẽ.
Vale mei Tyro.vale:& salue.Et iterũ.Etiã atq; ẽt noster tyro uale.Medico Curio lisioni descripsi diligẽtissime salue uale.

Verg.lib.xi.Salue æternũ mihi maxime palla: æternũq; uale. præterea neq; est apud latinos aliud uerbũ: quo adeũti nos rñde amus q̃ salue. Cicero ad atticũ indicatiuo huius uerbi usus ē dicēs Et saluebis a meo curione.

Valitudo:uide ualeant.

Valde positiui & uerbi ē:ut ualde paup:ualde diues:valde laudat valde uituperat. Nec ausim dicere lōge diues:lōge laudat:nec ual de ditior:ualde ditissimus. valitudo. valde.

Vas inquit varro appellatus ē:q ꝓ altero uadimoniũ ꝓmitte/ bat. Cōsuetudo erat quũ reus parũ eēt idoneus ĩcæptis reb⁹: ut ꝓ se alterũ daret. videt̃ varro significare. vadē eũ eē: quē fideiusso/ rē uocamus: & uadimoniũ fideiussionē. verũ ego nō ausiȝ rep̄hē/ dere varronē:sȝ tm̃ affirmare me nō legisse dũtaxat uadē eũ esse qui uadimoniũ ꝓ altero dat:si vadimoniũ significat fideiussionē. Sed eũ q spōsor ē alterius in capitis piculo: siue idē supplicii subi/ turus:siue pecuniā soluturus: ut apud Quintilianũ in declamatio/ ne q̃ inscribit̃. Amici uades. Et apud Ciceronē.li.v.tusc.de pytha goreis amicis: quoꝝ alteri diē mortis quũ tyrannus dixisset alter ꝓ amico ad uisendā matrē ituro uas factus ē: qđ fest⁹ quoq; sentit dicēs: uas spōsorē significat in te capitali. vas.

Vadimoniũ ē spōsio ad certũ diē sistēdi se ĩ iudicio. i. cōparēdi p se uel p aduocatos: ut ĩ oratione Cicero. ꝓ Quintio dat̃ ĩtelligi ubi lōga ē altercatō de uadimoniis: Altera pte dicēte fuisse sibi ua dionia deserta altera uero neq̃q̃ a se illa fuisse facta. Et Quĩt. de le gato frumētario: q ad p̄stitũ diē uenerat inqt. Nisi tñ ad uadimoni um legate ueuisses:nō multoꝝ dieꝝ cōmeatũ habebamus. vadimoniũ

Væ interiectio datiuo seruit. Martialis. Carpe causidic⁹ fertur mea carmĩa: q sit. Nescio si sciero. uæ tibi causidice. væ

Vectatio:uide ueni in opinionem. vectatio.

Vectigal nō solũ ex publico: uerũ ēt ex priuato capitur. Cicero in parad. Ex meo tenui uestigali capio ego ducēta. & iteꝝ. Nō in telligũt hoĩes q̃tũ uectigal p̄simonia ē. Ex omni tñ p̄dio uectigal est. Fœnus uero ex solo ipso. Nā dicit̃ naturalis fructus terræ fœ/ nus. Postea aũt ad usurā trāslatũ; q̃si pecunia p se fructũ ꝓducat: si cut terra. vectigal. Fœnus

Vector:uide ueni in opinionem. vector.

Vænale significat rem uenditōi expositā: ut hec dom⁹ ē uenal̃. id est ꝓscripta uel exposita uēditioni. Et hoc de curiōe significat Lucan⁹: quũ dicit. Vænali curio lingua. i. p̄tiũ nō ueritatē honesta tēq; sequēs ex suæ linguæ facũdia. Vēdibile āt significat rē q̃ faci/ vænale. vēdibile

le pōt uēdi:uenitq; a uēdo. Venale uero a uæneo. Vēdibile dixit Cice. ꝓ gratū: ꝙ aīos hoīm sollicitet ritu rerū: q̄ ad se alliciūt em ptorē. Ait aūt ī Bruto. Hoꝝ ætati ꝓpe cōiūctus. L. Celius nō tam uēdibilis orator: q̄ ut nescires: quid ei deesset. Et alibi. Nā ut sint illa uendibiliora: hæc uberiora certe sunt.

Veni: ueni/to: uenias ad me &c.

Veni ad me: uenio ad me: uenias ad me: uenies ad me. Scribe ad me: scribito scribas: scribes īdifferēter pene his quattuor utimur.

Venies.

Veni in opinionem.

Veni ī opinionē actiue accipit̄: ꝙ talē opinionē hēo: aliqn̄ passiue: quū opinio significat famā. Opinio inquā q̄ de me habetur ab aliis: nō quā ego habeo de aliquo. Sicut existimatio ē opinio atq; snīa quum accipit̄ actiue: ut existimatio mea .i. ita existimo. Aliquādo passiue: ut homo magnæ existimationis .i. fame: & nominis ꝙ eū magni hoīes existimāt: ita homo magnæ opinionis.

Venio in suspicionem obliuionem &c.

Venio in suspicionē sp passiue .i. in suspitionē tui nō tuā. Veni in obliuionē sp ēt passiue: hoc ē ꝙ cæteri de me obliti sunt nō ꝙ ipse de aliis. Similit̄ uenio in uituperationē.

Offensio.

Offensio ēt ꝓpe passiue accipit̄. Iōq; Cice. nō Clodii offensiones dicit: sꝫ offensas: suas uero offensiones. & alibi. In corpe ægro odiosa ē oīs offensio .i. molesta oīs passio.

Vectatio.

Vectatio uero huic simile ē. Nā uector qđ deberet significare qđ uehit: ut nauis equus uehiculū: significat potiꝯ id qđ uehit̄: q ē hō. Quīti. Sic ī nauē filii mei male ꝑmutatꝯ uector īponor.

Vector.

Nō tn̄ uecttorē accipias ꝓ nauta. Hīc ē ꝙ inuenimꝯ nō nūq̄ dictū nautas: & uectores. Sūt eñ uecctores q p̄tio ī aliena naui uehūtur. Nō nūq̄ ꝓ eo q uehit. Seneca in hyppolito. Pro sua uector timidꝯ rapina. Nā cætera fere q̄ a supinis ueniūt: tā actiue q̄ passiue accipi solēt: ut Accusatio. M. Tullii actīe. Accusatio uerris passiue. Donatio mariti actīe. Donatio uero bonoꝝ passiue.

Venia.

Venia: uide indulgentiam.

Venio lectu

Venio lectu: uide miserabilis uisu.

Vendico.

Vendico idē est qđ ut sic dicā approprio: ac meū esse dico. Et fere hoc uerbū postulat datiuū: & hūc frequētissime ex ꝓnominibus primitiuis. Vt ego hūc agrū uēdico mihi. Tu uēdicas tibi. frater uēdicat sibi. Vīdico ulciscor: unde uindicta quotiēs iniuriā cōtumeliamue illatā punio. Interdū uindico idē quod ab iniuria cōtumeliaue siue iactura faciēda defendo. Cicero ꝓ. M. Marcello. Nobilissimāq; familiā iā ad paucos redactā pene ab īteritu uīdicasti. Ideꝫ de senectute. Et est senectus natura loquatior: ne ab omnibꝯ eā uitiis uideat uindicare. Vitiis .i. uituperatiōibus: quēadmodū criminibꝯ pro criminationibus. Dicimus uindicare in libertatē: aut in seruitutē: quasi asserere in libertatē: aut in seruitutē

Non ut qdem uolunt uendicare.

Ventitare est frequenter uenire: aduentare uero proximum iam esse ueniendo. Ventitare Aduẽtare.

Verbũ debet sequi ultimũ suppositũ in psona: genere: & nũero: ut ego illũ de suo regno: ille me de nostra rep. percõtatus est. Duo supposita sunt ego & ille: quorum utriq; uerbũ accõmodatur sz: sequẽti palã: antecedẽti p subintellectionẽ: ut sic: ego illuz de suo regno pcõtatus suz: ille me de nostra rep. pcõtatus ẽ. Cõuerte ordinẽ psonarũ simul psonã uerbi mutaueris sic. Ille me de nostra rep. Ego illũ de suo regno pcõtatus sum. Muta ergo genus sic: ego illũ de suo regno. Illa me de nostra rep. pcõtata est. Muta nũeros sic. Ego illos illa sue de suo regno: illi ille ue de nr̃a rep. pcõtati pcõtatæ ue sunt. Et itẽ ecõtrario. In hãc tñ formulã nõ cadit: quotiens p cõparationẽ aut similitudinez loquimur: quale est. Melius ego istuc q̃ uos fecissem: nõ aũt q̃ uos fecissetis. Hoc ille ita prudẽter ut ego fecisses: nõ aũt ut ego fecissem. hic. n. subintelligitur sic: hoc ille sic prudẽter. ut ego feci & ipse fecisset. Melius ego qdem istud q̃ uos fecistis fecissem. Verbuz eñ principale debet efferri: subintelligi autem quod non est principale. Verbum dz seq ultimuz suppositum

Verba desunt non nunq̃ in oratione: sed non sine gratia: ut Hora. Quo mihi fortunam: si non permittitur uti: id est ad quid uultis esse mihi bona fortunæ. Hic modus incipit per quo. Alius incipit per unde: ut idem. Vnde mihi lapidem: quorsum ẽ opus. Vnde sagitta? supple putas: uel dicas mihi esse? Iuuenalis. Vnde tibi frontem l bertatemq; parentis. Cum facias peiora senex. Cicero ad Fabium. Martis uero signum: quo mihi pacis auctori. Quinti. Quo per fidem diuitias cæco? & alibi. Quo nunc tantum frumenti: quo classem commeatu grauem. Idem. Vnde hunc illi animũ. Et alibi. Vnde misere tunc unde somnus: supple erat uel est. Est tertius modus: ut apud Ciceronem. Habendas esse q̃ laxissimas amicitiæ habenas, caput enim esse ad bene uiuendum securitatem supple. dicũt. n. caput. Sunt alii modi: ut apud Pli. Iuniorem. Studes: an piscaris: an uenaris: an simul omnia: supple facis. Quintili. Nil aliud q̃ renuet: id est nil aliud faciet q̃ renuet. Et iterum. Et acceptis lr̃is meis iuenis filius mihi aliud q̃ cum matre fleuisset: id est nihil aliud fecisset: q̃ cum matre fleuisset. Mart. Nil aliud bulbis q̃ satur esse potes. i. nil aliud facere. Cui cõfine ẽ illud: ubi pbato aliquo aduerbio q̃litatis subauditur p cõditiõe materiæ aut dixi aut feci. Bene Ennius. pclare Anaxagoras: Fortiter Scipio: prudẽ Verba qñq; desũt i oratione.

ter. Fabi⁹ supple dixit: aut fecit. Et ꝑ cõparatiuo. Dii meli⁹: supple fecerũt: aut faciãt: aut certe uelint. Quĩti. Tu melius uxor: q̃ factu rum retinebas: supple fecisti. Lucan⁹ ipse uerbũ apposuit Dii meli ora uelint.

Verborum tẽpora ꝑ tẽ poribus po nuntur

Verborũ tẽpora ꝑ tpib⁹ sæpe ponunť. Hannibal apud Liuiũ al loquẽs milites inqt. Si tales animos in ꝑlio habebitis: quales hic ostẽditis uicim⁹. Cur de futuro nõ p uerbũ futuri tpis locut⁹ est? Nẽpe ad asseuerãdam rẽ: ut nõ futura: sed iaꝫ eẽ uideať. Multoq; plus põderis hẽt: ut dicam⁹ uicimus q̃ uincemus. Quinti. Dimit te tm̃ & euocasti. i. euocaris. Cicero. Vnũ ostẽde ĩ tabulis aut tuis aut patris tui emptũ: & uicisti: ꝑ uiceris. Idẽ ꝑ sex. Roscio. Resti tisses: repugnasses: mortẽ pugna oppetisses. ꝑ eo qđ est resistere: repugnare: mortẽ pugna oppetere debuisses. Teren. in and. Præ diceres ꝑ eo quod ẽ: ꝑdicere debebas. Et alibi. Fortasse aliquan to iniquior erat ꝑpter eius libidinẽ: pateret: ꝑ pati debebat. Ci cero li. iii. off. Male etiã Curio cũ causã trãspadãorũ æquam esse dicebat: semp addebat uincat utilitas: potius diceret nõ eẽ æquaꝫ quia non est utilis reip. id est dicere debebat.

Vernaculus

Vernacul⁹ uernacula uernaculũ: qđ ẽ domi nostræ uel in nr̃a p̃ria natũ: ut lingua uernacula: qđ uulgo dicũt lĩgua materna: di ctũ a uerna: quod ẽ seruus domi nostræ natus ex nostra ancilla.

Vero Autem

Vero & aũt idẽ significãt: & eodẽ ĩ loco poni possũt: ãtecedẽte utiq; aliq̃ dictõe. nũq̃. n. ab iis snĩa ĩcipit. Collocãť aũt frequẽter: ut nusq̃ referãť: sed tm̃ distinguãt snĩam a snĩa. Vt mea ipsius uer ba declarãt ubi sũ usus modo aũt: sed neq; uero dicim⁹: neq; autẽ nõ dicimus. Quin. Neq; uero me lacedæmonii. Dicim⁹ itẽ Tum ꝑꝑ hoc: tũ uero ꝑꝑ illud: non tñ: tũ autẽ ꝑꝑ hoc: tũ ꝑꝑ illud. Cõtra nec dicimus: non uero. non aũt: ut sum tibi amicus: non autẽ assentator. Muta illud aduerbiũ: & habebit locũ uero: sic sum tibi amicus: assentator uero nõ: uel assentator ãt nõ. Incipim⁹ ꝑterea maiora q̃dã capita p uero poti⁹ q̃ p aũt. Ver. Iunonẽ cũ uener sic loqui ĩcipiẽteꝫ facit. Egregiã uero laudẽ & spolia ampla refertis. Tuq; puerq; tuus. Et ad sulpiciũ scribẽs Cicero: ita epistolã ĩcipit. Ego uero serui uelleꝫ: ut ais ĩ meo dolore affuisses. Cæteꝝ nõ ita dicas.. Age aũt. sane aũt. Iã aũt. Enĩ aũt. At aũt. Vt age uero. sa ne uero. Enimuero. Iam uero. At uero. Hæc & plura Lau. Tu ue ro in lima leges. Non uero: & iam autem.

Age ãt &c. Age uero

Versatilis

Versatilis scæna uideť significarĩ q uersať huc & illuc ñ q uersa ta ẽ. Ex axis uersatilis. & gladi⁹ angeli uersatilis q uersať. qdã aiũt uersilis scæna & ductilis. Versilis qdẽ q cũ tota machinis quibus

dã cõuertebatᷣ:aliã picture faciẽ ostẽderet. Ductilis uero:quũ tra/ ctis tabulis hac atq; illac spẽs picturæ nudabatᷣ iterior.

Versicolor Versicoloria apud iuriscõsultos uocãt quæ natiuũ colorẽ mu/ tauerũt:ut uestes si albe sint: aut nigræ:subnigreue:qles ex lana nõ tincta solẽt eẽ:Coloriæ nominãtur:si ĩ colorẽ aliũ tinctæ sint uer sicolorie. Cæteꝝ uix ĩ hũc sensũ repim⁹. Nã Cicero collũ colũbi pauonisq;:& ei⁹ caudã uersicolorẽ uocat. Et nõnulli aquã maris: uel ꝙ uersat: & mutat colorem subinde: uel poti⁹ ꝙ sit discolor: ut apud Pliniũ. lib. xv. Ingẽs postea turba prunoꝝ uersicoloꝝ ni gra:cãdida:hordeacea appellata:a comitatu frugis ei⁹ eodẽ colo/ re. Et lib. xxv. de uersicolorib⁹ uiperaꝝ macul̄. Per qđ apparet col lũ colũbæ pauonisq;:& caudã aquãq;:nõ iõ uersicolorẽ dici:ꝙ uer set colorẽ:sꝫ ꝙ diuersũ hẽat. Apud Titum uero Liuiũ est. secũdo punico bello ĩterdictũ fuisse matronis:ne uersicoloribus uestirẽ/ tur. quod qͣliter accipiẽdũ sit: Valeri⁹ max. lib. ix. significat dicẽs. Quã fœmiæ tollere cupiebãt:qa iis nec uestc uarii coloris uti:nec auri plus semiuncia habere:nec iũcto uehiculo ꝓpius urbẽ mille passus nisi sacrificii gratia uehi permittebatᷣ.

Versus ꝑpõ Versus cõtra naturã ꝑpositiõis sp postpõitᷣ: ut italiã uersus Me garã uerius. Atq; nescio quo mõ nõ reperio hãc ĩter ꝑpositiones numeratã: an qa postponitᷣ:& nõ ꝑponitᷣ. Ne Tenus qdem præpo ni solet:& tñ est ꝑpositio: An qa ꝑpositiõis uice nõ fungitur quo/ tiens alia adest præpositio:ut ad occidentẽ uersus:quo qdem mõ aduerbium est.

Vescor Vescor:uide in lima nostra.

Vestras Vestras:uide Cuias.

Veteres Veteres:uide antiqui.

Vectatio Vectatio nõ uetitio dicitᷣ:& inuetitũ dicatᷣ.

Viã facere Viã facere:uide nec facere.

Vicinia Vicinia nõ tã hoĩes:qui eũdeꝫ ĩcolũt uicuꝫ:significat: q̃ q ꝓpe domũ tuã habitãt. Vicinitas Vicinitas aũt nõ hoĩes:sꝫ ꝓpinquitatẽ ꝓprie q̃ dem uicinoꝝ:abusiue uero ẽt cæteraꝝ reꝝ:nõ nunq̃ cõtinens pro cõtento:ut ludanda uel potius amãda uicinitas.

Vicus Suburbanũ Vic⁹ ps urbis. diuisa. n. urbs ĩ uicos: q̃si in mẽbra minora: sicut subura:carinæ:exquiliæ:uici romæ:ut opinor erãt. Nã regiões cir ca uiginti fuerãt. Hodieq; tm̃ tredecim seruãt noĩa. Vici aũt:& olĩ & nũc ultra mille. Extra urbẽ uero frequẽtes uillæ ac frequentes domus instar uici urbãi: Vicus uocãtur. Si mõ suburbanæ nõ sint: tũc nãq; suburbana dicũtur:plurali qdem numero. Nã singulari si gnificatᷣ ꝑdiũ in suburbanis:ut suburbanũ meũ:& suburbana mea

si plura sunt: quale ē in similib⁹: ut fui in cumano: ī tusculano. idē in fundo meo cumano: & ṗdio meo tusculano. Eramus ī formia/ no tuo. Pōpeiano. Varronis. i. in uilla tua: & uarronis.

Vicissim. Vicissim nō memor sū usq; eē apud Ciceronē ac Quītilianū & fere maximos quosq; auctores: nisi ꝑ scđo loco: siue e diuerso: uel e cōtrario. Verg. tñ semel: neq; id apte uidet̃ usus ꝑ inuicē: & mutuo. Quid possit uterq; uicissim experiamur: qđ imitat⁹ ē Suetonius: & alii plures. Cicero. sp qđ ego qdē sciā sic id acciperet ab alio: uicissimq; redderet: & iterū. Sʒ ego admiratione quadā uirtutis eius: ille uicissim opinione fortasse nonnulla: quā de moribus meis habeat me dilexit.

Victitare Victitare significat nō frequēter uiuere: sʒ uesci: & q̄si uictu uti: siue tali gñe uict⁹ freq̄ntissīe: & fere sp uti: ut iarmatæ uictitāt lacte

Viuere. Vict⁹ a uiuēdo uenit. At uiuere sine uētu cultuq; corpis lʒ: ut in æthiopia: sine esu potuq; nō lʒ: ideoq; sp distincta hæc duo reperi/ mus: & sp addi alterū de Vestitu loquor. Quia alteꝝ qđ ē Victus

Victu. hoc ēt significatū nō cōplectit̃: alioquin nō diceret̃ uict⁹ꝫ: & uesti/ tus. Significat. n. uictus gen⁹ uitæ: q̄tuʒ ad mores: ut qbuscunq; qs uiuat: & a qbus instituat̃: & qbus moribus.

Videor. Videor tibi bene facere: tu uideris mihi bñ loq: sicut nobis ui/ demur male facere ita nobis nos uidemini: ille uidet̃ tibi bñ scri/ bere: & isti mihi uidēt̃ bñ arare. Eruditi. n. sic loquūt̃. Rustican⁹ autē & agrestis ē sermo ille uī tibi ꝙ bñ faciē uidet̃ mihi ꝙ bene loq̄ris &c.

Videlicet. Videlicet: uide scʒ.

Vigiliæ Vigiliæ: uide Excubiæ.

Vinacea. Vinacea substātiuū plurale ꝑ grāis uuæ iā præssæ: uinaceus ui/

Vinace⁹ a ū. nacea uinaceū adiectiuū: ut uinaceo grano legimus quēdaʒ suffocatum pro cino uuæ.

Vindico. Vindico: uide uendico.

Vitabūdus. Vitabūdus: uide errabūdus.

Viuariū. Viuariū ubi cōtinētur uel aut aues uel pisces uel feræ: quæ dūtaxat ad uictum spectanr.

Vocaui te ṗus uel prior &c. Vocaui te ṗ⁹: ñ ē idē qđ prior: Illud significat tps: q̄si ṗus q̄ uice uel tūc. Hoc uero psonā. i. ego duoꝝ prior: & hoc qñ duo ad unū referūtur: sicut ē ego: & hic te uocauim⁹: sʒ ego por: hic āt posteri or. Ita fit quū nn⁹ ad duos refert̃: uocaui te poreʒ meliusq̄ prius: illū āt posteriorē meli⁹ q̄ posteri⁹. Eadērō ē suplatiuoꝝ prim⁹: & postremus: & siqna sunt alia. Vocaui te primus: uel postremus: si multi sumus uocaui te primū uel postremū: si multi estis.

Vociferari. Vociferari: uide eiulare.

Volatilis Volatilis aīa: q̄ſi uolās. Et q̄dā uolatilia uolucres uocāt.

Volucris Volucris: uide Auis.

Volumina Volumina: uide liber.

Vultus Vultus: uide facies.

Vmbratilis Vmbratilis q̄ſi umbrat⁹: ut uita umbratilis: & res p̄ īuolucra: & īuanitatē q̄lis umbra ē dictæ: Vmbratiles appellātur.

Vna. Vna: uide ſimul.

Vnuſquiſq; Vnuſquiſq; iō nō facile patit̄ ſuplatiuū: q̄a illud unus uim quā/dam ac naturā ſuplatiui obtinet: potiuſq̄ dicimus unuſquiſq; bo/nus q̄ unuſquiſq; optimus. Hæc Lau. Tu uero in lima leges etiam unuſquiſq; optimus.

Vnus. Vnus: uide ſolus.

Vſq; adeo. Vſq; adeo: uide adeo.

Vſq; eo. Vſq; eo: uide adeo.

Vſq̄. Vſq̄; duo ſignificat: in loco ſimul: & ad locū: ut Terē. in eunuc. Occidi: neq; uirgo ē uſq̄. Ci. in philip. Neq; uero uſq̄ diſcedebā.

Vſuarius. Vſuarius cuius eſt proprietas uſus.

Vſus. Vſus: uide frui.

Vſurpare. Vſurpare eſt uti ſiue uſitare: tū dicto: tum facto. Cicero. Quod ſp uſurpam⁹ ī oībus dictis ac factis minimis ac maximis: &c. Idem Preclare em̄ hoc ē uſurpatū a doctiſſimis: quoꝝ ego auctoritate nō uterer: ſi mihi apud aliquos agreſtes habēda eēt oratio.

Vt et ita. Vt & ita: duplicat̄ ſuplatiuū: uel altera ex pte nomē: ex altera aduerbiū: uel utriq; nomē: uel utriq; aduerbiū cū ut & ita. Ci. de oratore. Vt quiſq; optime græce ſciret: ita eē nequiſſimū. Idē ī eodē. Vt em̄ q̄ſq; optime dicit: ita maxīe dicēdi difficultatē: ut arioſq; euentus orationis: expectationēq; hominum ptimeſcit. Quinti. Quod ut lōge optimū: ita difficillimū.

Vt Vt p̄ quippe ſiue utpote accipit̄ ſequēte relatiuo. Quinti. Nec ignoro igit̄ quos tranſeo: nec utiq; damno: ut qui dixerim eſſe in omnibus utilitatis aliquid.

Vt aliqñ accipit̄ q̄ſi p̄ ſcd̄z. Cicero. Erat etiā in primis: ut tpib⁹ græcis doctrinis inſtitutus.

Vter. Vter: uide quis.

Vtiq; Vtiq; ſane: certe.

Vtor. Vtor: uide frui.

Vtpote certe &c. Vtpote: certe quippe. Siquidem.

FINIS Epitome. Portuſq; elegantiæ ex Laurētio uallen̄. p̄ Anto. Mancinellum.

Laurentii Vallensis lima quædam per Antoniũ Mancinellū Veliternuȝ: ad Reuerendum ædis geminianæ antistitem diuiq; Marci canonicum: Nicolaum Rubeum Venetorum decus omniumq; bonarum artium & uirtutis cultorem.

BEnigni (Sapientissime præsul Nicolae Rubee probitate cunctis omnib⁹ præstans) ingenii est: id agere quo cæteris consulatur. Nam nemo nostrum sibi soli natus est. Itaq; animaduertenti Laurẽtii Vallensis elegantias passim ferme in manibus esse; plurimum quippe orationi latinæ conferunt: Visum est: ut & magis & fidelius conferre possent loca quædaȝ cursim & breuiter a me obseruata in medium dare. Eo autem animo: eo consilio: eo deniq; ritu: quibus mea etiam scripta recognouissem. Non eniȝ cõtumeliis: non praua mente quid agimus: uti pleriq; solent: dũ aliorum quicq̃ offẽdunt: ac si ipsi quoq; nõ uspiã laberentur. Quod certe fieri nullo modo potest. hinc ait ille Demosthenes & Homerus. M. Tullio dormitare quandoq; uidentur. Quid miruȝ sũmi quidem fuere: at homines tamen. Quæcunq; uero mihi obseruata sunt: ad te præstanti prudentia uirum: ad te summa sapientia præditum: ad te eloquentiæ fonteȝ: literatorumq; omniũ portum & auram dirigo. Curabis igitur nostra hæc qualiacunq; una cum uiri doctissimi elegantiis perlegant (sic eniȝ cultiores fiẽt) dulces iucundi charissimiq; alumni tui Ioannis Iacobi uiri clarissimi filius: franciscusq; Rubeus Ioannis. Quorum prior cuȝ reuerend⁹ uenerabilis sapiẽs incorruptusq; diui Leonardi titulat⁹ (sic enim appellant) sacerdos. tuȝ omni uirture uir optimus constãs seuerus grauis. Alter uero adolescentulus indole forma ingenio memoria insignis clarus industrius: disciplinæ honorisq; studiosissimus. A tua siquidem socratica officina huiuscemodi opera ꝓdeunt. fœlices ergo quibus id contigit: ut te religionis parentem musarumq; hospitem adiræ uisere colere possent. Viue uale salue præsidium meum. Viue Venetiis uigesimooctauo. kal. Iulii. M.cccc.xcvii.

Ant. Mancinellus ad lectorem.

Aurentius Vallẽsis sexti elegantiarũ uoluminis ꝓlogo Seruiũ Sulpitiũ laudat: ꝙ librũ de notis Scæuolæ: nõ modo antistitis atq; oĩm prĩcipis ĩ iure ciuili: uerũ etiã pceptoris sui ediderat. Idq; ꝙ publicæ utilitatis cã susceperat ab romano po. nõ rephẽsione sed laude dignũ ac gloria putatũ. Nam errores maximorũ uirorũ depræhendere inquit: tũ doctissimi hominis est: tum opus utilissimũ: & quo nullum dici possit utilius. Quinq; emendat: nisi paucissima sunt: quæ emendat: non inferiorẽ existimare debemus: q̃ ipsu; illũ inuentorem: nec minorẽ ab illo: q̃ ab hoc percipi fructum. Hæc & plura huiusmodi Laurentium impulerunt: ut unum librum de notis scriptoru; componeret: nõ quo illos carperet: sed quo prodesset aliquid linguam latinam discere uolentibus. Nec ignorauit se aliorum pariter accusationẽ iudiciumq; subiturum: nisi legitime & actoris & iudicis fuisset officio fũctus. Ego ite; duplicæ quoq; utilitatis gratia motus: quæcunq; ultra laurentii præcepta nihil oblata sunt: palam edere uolui. In quibus quidem si forte iudicium meum uel ratio uel exempla parum cõstabunt: nec indignabor ab aliis corrigi: immo omnes oratos uelim: ut quæcunq; in meis quibuscunq; scriptis perperam dicta animaduerterint. (Nam nil difficilius q̃ in nullo errare: nec opus ullu; satis unq̃ emẽdari potest: ut plato architæ scripsit) notent: ne linguæ latinæ studiosi: me duce corruant. Id autẽ fieri nõ liuore non prauo iudicio debet: uerum benignitate quadã cõmunisq; commodi gratia. Cur enim scribimus? & ratione examinata quod sæpe fit minime. Plures enim obtrectatione alienæ sciẽtiæ famam sibi aucupantur. Hinc cernimus aduersus Theophrastum hominem in eloquentia tantum: ut nomen diuinum inde inuenerit: scipsisse ẽt fœminã: ut ille inquit. Præterea si quis illud ꝑ laurentio afferret. Sed ego de usu loquendi disputo: non de abusu. Respondebo laurẽtium ipsum Vnius auctoris locum pro usu accipere. Nam ubi de memoria teneo scribit: ita inquit. Apud plinium tamen ad Romanum lego. Tu facilime iudicabis: qui ta; memoriter tenes: ut cum hac conferre possis. Si recte sic scriptum ẽ: recte sic dici iudicabo. Et ubi de in primis loquitur: ita. Dicebam pauloante non licere dicere in primis doctissimus. Idem sẽtio de inter primos & cum primis: licet Salustius si modo codex nõ sit mendosus aliter dixerit. Ac sane quod difficillimu; est; in primis

& prælio strenuissimus erat: & bonus consilio. Ecce hi etiam uni/
cum Salustii locum præceptis suis repugnantem non improbat.
ostendit enim si modo codex non sit mendosus recte dici in pri/
mis strenuissimus &c. Vbi quoq; de Nudiustertius scribit sic ait.
Nudiustertius & Nudiusquartus: nec ultra progreditur: sicut bi/
duo: triduo: quatriduo. & binoctio trinoctio quatrinoctio & non
amplius. Nisi putamus sine menda scriptũ esse in philippicis. Nu
diustertius decimus. Item ubi docet dicendum in æs non in ære
incisæ sunt literæ ait. Ita enim apud omnes auctores quantum in
ueni semper est scriptũ. Per quod ostendit q si aliter inuenisset:
aliter etiam dixisset. Nullus ergo iure posset in me illud afferre.
Laurentium de usu loquendi disputare: non de abusu. cum & ipse
eadẽ addidisset: si eo tempore occurrissent. Quæ omnia eũ quo
q; legisse quis dubitat? Sed cuinã lecta omnia passim obseruan/
tur? Nemini sane. Expertus id loquor. Nã licet multo plura me
is grammaticis inseruerim ab illustribus electa auctoribus: q̃ alii
quotquot ante me scripserãt: attamẽ passim addere soleo. Quod
& præsens limæ huius secunda editio indicat. plura enim q̃ prior
habet: hinc ultima primis & meliora sunt & fœcundiora semper.
Nec ego ut laurentium carpam aliquid ultra sua præcepta affero
nisi ut linguæ latinæ studiosos admoneam aliter etiam dici pos/
se: ut natabus & natis: filiabus & filiis & similia. Aliqua etiã ab eo
prohibita: aliquando reperiri: ut Non uero. Iam autem. Neq; au
tem. Nuntius & Nuntium: & cætera quæ tituli monstrant & ipsa
Lima. Quæ si quos offendet: tunc quidem non lima sed lim⁹ erit
Lima autem illis qui mihi debebunt q sub ærugine latentia illu/
straui. Siquid præterea in aliis meis lucubrationibus antehac edi
tis huic limæ repugnare uideretur: lateat neminem: me istac ap/
probare q̃ illa. Nam frustra plus operæ studio impenderetur: ut
ait fabius: nisi liceret meliora primis inuenire. Vale lector. Et si/
quid inest erroris emendare te pigeat: minime sine calũnia tamẽ
A me quidem exemplum habes. Si secus egæris: quid possim ex
periere. Datum Venetiis. xv. kal. apriles. M. cccc. xciii.

Limæ Lau. Vallensis Tituli.lxviii.

250

Laurētius Vallensis li.i.c.i.
Filius filia filiabus
Antonius Mancinellus. Ti.I.

Filiabus
Filiis

A filia filiab⁹ & filiis legitur. Plautus quippe in Sticho ait. Sed ego ibo intro & gratulabor uestrũ aduentũ filiis. Verba sunt Antiphonis senis q itē ĩ scænæ principio dixerat. Ita me dii bñ amēt: measq; mihi bene seruassint filias &c.

Lau.li.i.c.i.
Natus Nata Natabus.
Manc.Ti.II.

Natabus
Natus

A nata quoq; natabus & natis legitur. Oui. eñ li.xii.met.de q̃tuor filiab⁹ Anii regis Deli ait. Effugiũt quo quæq; pót. Euboea duabus Et totidē natis Andros fraterna petita est .

Lau.li.i.c.i.
Non asinus Asina Asinabus.
Manc.Tit.III.

Asinabus
Mulab⁹ &c.

Phocas grāmaticus ita inq̃t. Pauca sunt p̃mæ declinatiōis noīa q̃ cōtra regulã datiuũ: & ablatiuũ numeri pluralis in bus syllabaȝ mittũt discernēdæ ambiguitatis.i.sexus cã. His & ab his Deabus. Filiab⁹. Mulab⁹. Equabus. Libertabus. Natab⁹. Asinab⁹: quæ a uiris peritis usurpata sunt. Prisc. quoq; li.vii. docet: his: & ab his natab⁹: filiab⁹: deab⁹: mulab⁹: libertab⁹: asinab⁹. Et recte q̃dē. Nã si Mula mulab⁹. Equa equabus. Cur nō Asinabus? Siqui uero grāmaticis fidē adhibere noluerint: digestoruȝ libros euoluant: legent & enim & asinabus & huiusmodi alia.

Lau.li.i.c.i.
Non Seruus serua seruabus.
Manc.Tit.IIII.

Seruabus

De fundo instructo lege prædia maritima paragrapho. Affini duo Digestis ita legit᷑. Quæsitũ est an ea mancipia fideicōmisso cedant. Cum quædaȝ ex iis rusticis officiis ad tempus peregrinationis adducta sunt relictis cum seruabus & filiis suis: & quædam patribus & matribus relictis &c.

Lau.li.i.c.ii.
Præsto præstitĩ præstitũ præstatio nō præstitio.
Manc.Tit.V.

Præstatio

Præstatio nō a præstitum: sed a præstatum uenit. Prisc. eñ li.ix. sic ait. Steti uero statũ supinũ penultima producta debet facere. Vnde lucanus.li.ii. Cōstatura fides superũ. Cũ datũ & datus sicut superius ostēdim⁹ corripiat penultimã. Postea inq̃t. Cōposita ab

eo uarie uetustissimi ꝓtulerũt. Asto astitũ & astatũ: ꝑsto ꝑstitũ & ꝑstatum. Aemilius ꝓcina in oratione. Vti lex æmilia abrogetur tempore astiturum atq; petiturum me esse. Brutus in epi. Occiso Caio cæsare postq̃ mare transierat præstaturum &c.

Lau. li. i. c. ii.

Frictum fricatio: nõ frictio.

Manc. Tit. VI.

Cornelius celsus li. iii. ca. viiii. de curatione lentarũ febriũ sic ait. In his frictio quoq; ex oleo & sale salubris uidet̃. Capite uero xi. ita scribit. Contentiq; medici quidã una frictione etiã ex quoli bet oleo sunt. Et capite. xii. Adhibeaturq; frictio quantam is susti nere poterit. Item paulo inferius. Vltima quoq; post hæc auxilia sunt: gestatio & frictio. Frictio

Lau. li. i. ca. vi.

Hæc diminutiua ĩ ellus ella exeũt. Sũt quædã in ill⁹ illa. Inter ea autẽ priora. Priscian⁹ ponit Ala: uultq; facere diminutiuũ Ax illa. Cicero tamen inter posteriora: duo enim masculina totidẽq; fœmina donat hoc genere terminationis. Palus paxillus. Talus taxillus. Mala maxilla. Ala Axilla. Axilla. ala Maxilla ma la &c.

Manc. Tit. VII.

M. Tullius in libro de perfecto orarorĩ ad. M. Brutũ innuit ab Axilla Alam: a Maxilla Malam eẽ factas. ait. n. ita. Quin. etiã uer ba sæpe contrahunt̃ non usus causa: sed aurium: quomõ enim ue ster Axilla Ala factus est nisi fuga literæ uastioris? Quam literã etiã e Maxillis & Axillis: & Vexillo: & Paxillo cõsuetudo elegãs latini sermonis euellit. Catulus autẽ a mala malula diminutiuũ fecit: ait nanq;. Mœsta neq; assiduo tabescere Malula fletu. Ces sarent: tristiq; imbre madere genæ. Sunt autem codices qui lumĩa Cessarent habent.

Lau. li. i. c. viii.

Plantarium nõ locus plantarũ: sed ipsæ plantæ etiã si euulsæ: aut non consitæ fuerunt. Nec me fallit seruium separare plãtaria a plantis: dicentem. Plantæ sũt raptæ de arboribus: plãtaria uero quæ ex seminibus nata cum radicibus & terra propria transferũ tur. Ad quod sentiendum uidetur allexisse eum Vergilii uersus. Et uiua sua plantaria terra.

Manc. Tit. VIII.

Plantarium locum esse plantarum ostendit Pli. li. xvii. c. xiii. ubi de arborum incisione sic ait. Quædam in plantario incisa eo dem die trãsferũt. Vt autem ex uersu illo Vergilii li. ii. g. apparet Plantarium

Plantaria ẽt plantæ dici possũt. Ait ille; Syluarũq; aliæ ꝓssos propaginis arcus Expectant: & uiua sua plantaria terra. Sic quoq; donaria & loca ipsa & dona dicuntur: ut iamiam ostendimus.

Lau.li.i.c.viii.

Donarium

Donaria non locus repositorius donorum sed ipsa dona: licet Seruius dicat tibi dona sunt: ut lectisternia dicũtur ubi homines in templo sedere consueuerunt.

Manc.Ti.IX.

Donaria esse loca: in quibus dona reponuntur deorũ: abusiue autẽ tẽpla ut Seruius inquit Verũ ẽ. Maro.n.li.iii.g.ait. Tẽpore non alio dicũt regionibus illis. Quæsitas ad sacra boues iunonis & uris Imparibus ductos altaria ad donaria currus. Aulus Gel.ẽt li.ii.c.x.ita inquit. Vbi reponi solerẽt signa uetera: q̃ ex eo tẽplo collapsa essẽt: & alia q̃dam religiose donariis cõsecrata. Et apuleius li.ix.sic. Cantharoq; & ipso simulachro quod gerebã apud fani donariũ redditis ac cõsecratis. Altera die &c. Idẽ quoq; li.ii.floridorũ: de iunonis fano apud Samũ inter alia sic scribit. Ibi donarium deæ perq̃ opulentũ: plurima auri & argenti ratio in lancib9 speculis: poculis: & huiuscemodi utensilibus &c. Macrobius autẽ donaria pro donis ipsis posuit. ait enim. li.iii.sat. Ornamenta uero sunt clipei coronæ: & huiusmodi donaria. Neq; enim donaria dedicantur eo tempore: quo delubra sacrantur.

Lau.li.i.c.ix.

Euentus

Euentus in singulari: generis masculini & declinationis quartæ est: eius plurali. M. Tul. sæpissime in neutro genere & declinatione secunda utitur: ut de oratore. Ex aliorum factis & dictis aut euentis. Idem de diuinatione. Si euenta quærimus &c.

Manc.Tit.X.

Euentus singulari generis est masculini: & declinationis quartæ. Eius autem pluralis numerus est euentus ut uisus. M. Tul. li. i. de oratore. Vt.n. quis optime dicit: ita maxime dicendi difficultatem uariosq; euentus orationis expectationemq; hominũ pertimescit. Ver.li.vi.de Aenea: cæcosq; uolutat euentus animo secum. Possem & plures afferre testes. Hoc uero euentuz hæc euẽta facit. Tullius.n.in ꝑtitionib9 ait. Si cuiusq; facti & euenti cã ponetur. Et Lucretius lib.i. Euentuz dici poterit quódcũq; erit actũ Inde igitur est euenta & non ab hic euentus.

Lau.li.i.c.ix.

Similia sunt huic iussu & ꝑmissu tuo: quoruz pluralia sunt secũdæ potius declinationis: in singulari fere nunq̃. Neq; enim dice-

re solem⁹ iusso tuo sed iussu. Vel permisso tuo:sed permissu. Horati⁹.tamen utar permisso id est re permissa:non autem permissione. Nec dixisset permisso tuo. Nec iussibus permissibusq; tuis dicimus:sed iussis pmissisq; tuis. Nec iussus permissusq; tuos: sed iussa & permissa tua &c.

Manc. Tit. XI.

Ab hoc iussu tantū:& ab hoc pmissu legit᷑. hoc ãt iussum & permissum:hæc iussa & permissa faciunt. Sylli⁹ li. vi. Ire iubet campis equitem:tulit ipse citatū. Quadrupedē plāta fodiēs:scutataq; raptim Cōsequitur iusso man⁹ & muralia portat &c. Et libro nono. Nec iusso mota:collectis fumātia lucēt. Terga elephantorū flammis &c. Aulus Gel. li. viii. c. xx. hæc scribit. Atteius capito publici priuatiq; iuris pitissimus quid lex esset hisce uerbis definiuit. Lex inquit est generale iussum populi aut plæbis rogante magistratu &c. postea subdit. Nam nisi populus aut plebs rogetur nullū plæbis aut populi iussum fieri potest. Apparet igitur hoc iussum iussi iussa pluraliter efferre. Et permissum permissa. Cum permissa etiam in plurali substantiuum sit. Iussum Permissum

Lau. li. i. c. ix.

E diuerso iugerū in singulari secūdæ: ĩ plurali tertiæ ē declinationis. Nō autem ut ait Priscianus iuger iugeris: cū omnes dicāt in singulari iugerum:& in plurali iugeribus &c.

Manc. Tit. XII.

Priscian⁹ li. vii. ita inqt. Dicitur tñ & hoc iugus iugeris. Iuue. Iugeribus paucis lūbos donare clientis. Itaq; recte dixit. Pōponius enim Mela. li. iii. de Araxe ita scribit. Frāgit se subinde ad opposita cautiū atq; ob id ingenti cū murmure sonāsq; deuoluit᷑ adeo citus:ut qua ex pcipiti casurus est in subiecta non declinet statī undam:sed ultra q̄ canalē habet euehar plus iugeris spatio sublimis & aquis pendentib⁹ semetipsū sine alueo ferēs &c. Et Tibullus libro secundo inquit. Prædator cupit ĩmensos obsidere cāpos: Vt multo innumerā iugere pascat ouem. Pli. ite; li. xix. ubi de cæpis meminit sic scribit. Cætero cæpas ter fosso solo seri iubēt extirpatis radicibus herbarū in iugero demas libras &c. Variabim⁹ igit᷑ huius iugeris. Ab hoc iugere:hæc iugera:horū iugerū:his iugeribus. hæc iugera:o iugera:ab iugeribus. Hoc uero iugerum:huius iugeri:huic iugero:hoc iugerum:o iugerum:ab iugero. hæc iugera:hæc iugera:O iugera nec ulterius. Iugerum Iugeris

Lau. li. i. c. x.

Apertile lat⁹ qđ apertū est;ut Ouidi⁹ de tristib⁹. Aspicis a dex/

tralatus hoc adapertile tauri.

Manc. Tit. XIII.

Apertile. Apertile nō quod aptū est dr̄: sed quod apitur uel apiri potest: ut uersatilis axis qui uersatur: plicatilis crista quæ plicatur: uel plicari potest: & hoc pacto Ouidii illud exponi debet. Sicuti etiam li. xiii. meta. Tortilis. Vltimaq; excipiat ꝙ tortilis ultima piscis. Aliter aūt tortilis ansa dicitur.

Lau. li. i. c. xiii.

Cōpatiuū ꝓ minori ui ꝗ accipi ipsum positiuū habeat ait Priscian⁹: ut Vergi. Tristior: & lachrymis oculos suffusa nitētes. Tristior em̄ hic ex pte tristis accipit̄. Sæpe p se positum pro ipso positiuo: ut comites senioris acæste: ꝓ senis. In quoꝝ utroq; est cā: cur aliqđ nos addamus. Nā illud tristior plane ꝓ tristi: nō pro ex pte tristis accipit̄: ut ait Quinti. Vtimur uulgo cōparatiuis ꝓ absolutis: ut si quis se infirmiorē appellās nō dixit ꝓ minus ꝗ īfirmus. Et hoc senior poti⁹ ꝓ ualde senex ꝗ tm̄ senex: ut idem Quīti. de Isocrate. Eoq; iā seniore octauū em̄ & nonagesimū cōpleuit annum ꝑcipere Aristoteles pomeridianis scholis cœpit. & Oui. de tristibus. Sospite sic te sit natus quoq; sospes; & olim imperium regat hoc cum senior.

Tristior. Senior pro positiuo

Manc. Tit. XIIII.

Recte qdē meo iudicio exposuisti laurēti. Tristior ꝓ tristis: & senior ꝓ ualde senex. Nam & alio in loco idē Vergi. inquit. Hoc helimus facit hoc eui maturus acestes. & lib. vi. de charonte ait. Iam senior sed cruda deo uiridisq; senectus: ubi Itē ꝓ ualde senex exponendum est: quod datur ītelligi p uerba illa. Sed cruda deo uiridisq; senectus. quis enim ualde senex charon esset: attamē crudus: & uiridis erat. Verū illud ulterius addemus ꝙ senior ēt pro magis senex accipit̄. Seneca eni; epistola. lxxv. ita scribit. Quēad modū ex duobus sapiētib⁹: q senior decessit: nō est beatior eo cuius īter pauciores āños terminata est uirtus.

Lau. li. i. c. x.

Et hæc est grecoꝝ rō: in ꝗ nobis cū illis cōuenit: qđ ad unū; sui gn̄is utendū est cōparatiuo: ad plures superlatiuo.

Manc. Tit. XV.

Fit cōpatio ad unum & ad plures. Priscianus li. iii. sic ait. Fit aūt cōparatio ad unū uel ad plures tā sui generis ꝗ alieni. Quāuis græci honoris cā suæ gētis magisꝗ ratione ueritatis dicūt nō posse ad multos sui generis fieri cōparationē &c. Itaq; priscianū recte docuisse cōparationē apud latinos fieri ad unum uel ad plures tam generis ꝗ alieni; auctoritate ostē

dam. Statius enim. lib. xviii. inquit. Sꝫ pectora fictas: & melior sis q̄so deis. Verba sūt āphiarai ad plutonē. Valeri⁹ itē Max. li. iiii. c. iii. Idē sensit Fabritius lycinius honorib⁹ & auctoritate omni ciue tēporibus suis maior. & lib. vi. c. ii. Tertiū te īportuniorē sup̄iori bus habere cœpimus rectorē. Ipse quoqꝫ Lau. uallēsis li. vii. Herodoti ita scripsit. Post quē Merdonius Domine inq̄t. Tu uero nō mō sup̄ioribus p̄sis: sed etiā uēturis es præstantior.

Lau. li. i. c. xv. De cōparatiuo.

Nam inter duos: ut dixi: damus genitiuū. Quidā dant genitiuū ēt ubi plura duobus sunt: sed tantūmodo ecclesiastici: p̄sertīꝫ imitati græcos auctores unde īterp̄tant̄. Nulla. n. l̄ra est latina noui testamēti. Dicūt ergo maior discipuloꝝ. Minor fratrū &c.

Manc. Tit. XVI.

Nulla enim litera est latina noui testamēti Lau. inquit. Quod secus est alibi ipsemet cōfitetur. Ait nāqꝫ lib. iii. c. xxii. Tale enim in euangelio. sermonē quē audistis nō est meus: q̄d in græco hoc est fonte est sermo: non sermonē. Vnde interpraetes noster trāsferens maluit latineq̄ grāmatice loqui &c. Parcius igit̄ agendum erat. Parcius inq̄ ne forte tua ducti auctoritate sacrarū literarū lectionem aliqui obhorrerent.

Lau. li. i. c. xv.

Quin ip̄e Priscian⁹ q̄q̄ dissentit tn̄ paulo post q̄si imprudēs q̄d negauerat cōfessus est. Prior referri ad unū: prius ad plura: q̄d antea Diomedes Donatus Seruius dixerat.

Manc. Tit. XVII.

Prior nō solū ad unū refertur: sed ēt ad plures. Nā Aulus Cellius lib. xiiii. c. vii. refert Varronē in literis quas ad oppianū dedit scripsisse ita. Quotiēsqꝫ usu uenisset: ut omnes isti magistratus eodē tēpore romæ eēnt: qui eorū prior aliis esset: ei potissimū senat⁹ cōsulēdi ius fuisse. Salusti⁹ itē in Iug. scribit: Misipsā Masinissæ filium Iugurthæ Manastabilis fratris sui filio ita dixisse. Gæterum ante hos te iugurtha: quia ætate & sapiētia prior es: ne aliter quid eueniat prouidere decet &c. Ante hos autē intelligit Adherbalem & hyempsalem filios suos Micipsa. Apuleius quoqꝫ lib. ii. flor. ait. Vt hippias e numero sophistarum est artium multitudie prior omnibus: æloquētia nulli secūdus. Prior.

Lau. lib. i. c. xvi.

Igitur superlatiuus ascifcit sibi quisqꝫ: relinquit autem oīs uel cunctus positiuo: ut optimus quisqꝫ: sapientissimus quisqꝫ: pro q̄d est unusquisqꝫ qui est bonus ac sapiens: uel omnes boni: & omnes

sapientes. Non enim liceret dicere boni quiq; & sapientes quiq;: nec omnes optimi: & cuncti sapiētissimi.

Manc. Tit. XVIII.

Quisq; cum positiuo.

Boni quiq;: & sapiētes quiq; latine nō barbare dr̄. Apuleius eī p̄ma oratione inq̄t. Nāq; peccatū semel: ut bonus qsq; sollicitius cauet: ita &c. Trāquillus de othone. Ferebat̄ & uagari nocti b⁹ solitus atq; inualidū quēq; obuio ꝑ: uel potulentū corripe ac distento sago impositum in sublime iactare. Tacitus lib. xii. Trepidatione uulgi inualidus quisq; obtritus.

Lau. li. i. c. xvi.

At uero cōparatiuis nō quisq; cōuenit: sꝫ oīs. Vegetius tñ non ꝑpolitus sane scriptor inq̄t. Honestiores quiq; milites: ꝓ honestissimi quiq;. & Lactā. de opificio. Nā si ita eēt placidiora quæq; aīa lia uel nihil fellis oīno: uel minus haberēt q̄ feræ. Maluissem ego dicere oīa placidiora animalia &c.

Manc. Tit. XIX.

Quisq; cum cōꝑatiuo.

Vegetiū & Lactātiū recte scripsisse. Quinti. oñdit. Nam lib. ii. ca. iii. ita inq̄t. Erit ergo ēt obscurior: quo quisq; deterior.

Lau. li. i. c. xvii.

Vnusquisq; aūt ideo nō facile patit̄ suplatiuū: qa illđ unus uim quādā ac naturā: ut pauloante ostēdi suplatiui obtinet: potiusq; dicimus unusquisq; bonus q̄ unusquisq; optimus.

Manc. Tit. XX.

Vnusquisq; cū suplatiuo

Vnusquisq; optimus dici quoq; recte ostēdit Valerius max. li. iiii. c. iii. De fabritio enim sic ait. Censu par unicuiq; pauperrimo.

Lau. li. i. c. xix.

Per positiui proprium est: q̄ superlatiui: ut ꝑpulchre ꝑbelle: q̄ pulcherrime: q̄ optime. hoc intelligitur quotiens accipitur q̄ pro ualde siue uehementer.

Manc. Tit. XXI.

Quā ꝓ ualde cū quib⁹ gradibus

Quam pro ualde positiuis etiam rite iūgitur. Cæsar li. iiii. com: de bel. gal. Vt q̄ celerem atq; instabilem motum haberet: id ē ualde celerem. Gel. lib. xiiii. c. ix. Immo in q̄ poti⁹ nos: & q̄ audaces: & q̄ licētes sum⁹: q frontē īprobe indocteq; non uirili genere dicimus &c. Apul. lib. viii. Sed heu tu inquit charite q̄ probe ueste cōtectus: omniq; comite uiduatus prima uigilia fores meas tacitus accedas. Syllius lib. iii. Magnis q̄ læta fronte sacerdos exceptos hospes tectis īducit Arisbas. Tullius in lælio. Quāmulta enim: q̄ nostra causa nunq̄ faceremus: facimus causa amicorum &c. Plini. lib. xxxiii. ca. xiii. Quare quæso: nisi ut q̄ multi eas conserui infer/

rent. scribit ea Plinius de lancium numero & pondere. Præterea q̄ pro ualde comparatiuo quoq; recte adiungitur. Non solum superlatiuo & positiuo: ut patuit. Tullius lib. v. tusc. A bacosq; q̄ plures ornauit argēto auroq; cælato. Seneca in epi. lxxviii. Conuocauit q̄ plures amicos. Tullius lib. ii. ad herenniū. Postea admonuimus causas esse q̄ plures in quibus &c.

Lau. li. i. c. xix.

Quam ꝓ q̄tum: nunq̄ cū suplatiuo: semp cum positiuo. — Quā ꝓ q̄tus cū suplatio.

Manc. Tit. XXII.

Quam ꝓ q̄tum superlatiuo quoq; adiungi solet. Varro. n. lib. ii. de canibus ait. Quam paucissimos reliques tam optimi in alendo fient. Cato itē in re rust. capite. lxv. Quā acerbissima olea erit & oleū facies tā oleum optimum erit.

Lau. li. i. c. xxi.

Vix audeas dicere tua laus est maior patre tuo: tn̄ solemus aliquādo sic uti: ut Ver. li. viii. Non secus ignipotēs: nec tpe segnior illo. At paulo inferius sic. & Vulcanus nō senior illo tpe: ꝓ eo qđ est segniori tpe q̄ illud fuit.

Manc. Tit. XXIII.

Immo talis ordo erit: & sensus. Ignipotens: id est uulcanus nō secus non aliter nec segnior q̄ fœmina illo tēpore. i. medio curriculo noctis: de quo supius poeta dixerat. Refertur enim illo tpe ad mediū curriculum noctis. — Senior illo &c.

Lau. li. i. c. xxiii.

Licet quædā ab usu regulaq; recedant: ut montuosus potiusq̄ montosus. Saltuosus q̄ saltosus: tortuosus q̄ tortosus. Veruntamē quæ sunt q̄rtæ decli. assumunt u: ut uultuosus actuosus fructuosus.

Man. Tit. XXIIII.

Sicuti nō est dicendū mostruosus: sed mōstrosus. Idq; per lucanum probat laurētius dicētem mōstrosiq; hoīm partus ita mōtosus dicēdū potius q̄ mōtuosus. Maro em̄ lib. vii. ait. Et te montosæ misere in prælia Nursæ. — Iñ osus finita.

Lau. lib. i. c. xxviii.

Fore quidem habet uocē infinitiui: ut esse. significationē uero pticipii: qđ est futuꝝ eē: l; forem fores foret ide; sit qđ essem eēs ēet. Quare cū noīe iūgi d; fore non cū participio: ne duo participia simul confundamus. Spero te amatorē uel amicū fore: non aūt amaturū fore: s; tm̄ amaturū: ne uidearis hoc dicere te futurū amaturum: quod ratio non patit: cum futurum superuacuum sit.

Item de participio passiuo futuri. Timeo te uerberādū fore satis erat uerberandum: uel adiuncto infinito uerberandum esse &c. postea subiicit: sicut & participium passiuum futuri in nomen reuertitur: tunc etiam recipit fore: ut spero hunc puerum admirandum uirum fore.

Manc. Tit. XXV.

Fore cū pticipio passiuo futuri.

Participium passiuum futuri etiā in nomen non reuertitur. legimus recipere fore. Tullius enim lib. iii. epistolarum familiariū in epistola quadam ad Appium pulchrum ita scribit. Quasi diuinarem tali in officio fore mihi aliquando expetendum studium tuum: sic quum de tuis rebus gestis agebatur inseruiebam honori tuo. Et lib. ix. Digestorum sic legitur. Sufficeret id præstari qđ præstandū foret. Sed tamen asseris idem esse forem fores foret: qđ essem esses esset. Oui. quoq; participio futuri in rus erit futuri uocem iunxit. Ait. n. lib. ix. met. Si qs tñ Hercule si qs Fore deo doliturus erit &c. De participio in dus nil affero: cuȝ id passim legatur. quæ enim rara inuentu sunt tantum obseruo.

Lau. li. i. c. xxix.

Quidam nō īdoctus hac ætate scribere ausus ē: iamiam urbs ī piculo capiendi est: pro eo qđ est iam urbs in piculo est ne capiatur. Siue hostis parum abest a capienda urbe: Cū semp sine substātiuo gerundiū accipiatᷣ actiue: aut si a neutro uenit neutraliter: nisi aliquando ut ostendimus in ablatiuo.

Manc. Tit. XXVI.

Gerundia in di.

Amādi & huiusmodi gerūdia in di passiue quoq; pferri inuenimus. Iustinus. n. siue Trogus ē lib. xvii. ita scribit. Athenas quoq; erudiendi gratia missus: de regio quodā puero dixit. Et in ꝓlogo primi uoluminis ait. Quod ad te imperator Antonine non tam cognoscendi q̄ emendandi causa transmisi.

Lau. li. i. c. xxx.

Dico aliud eē oratuꝝ eē: & Oratū ire. Ego qdem cœnaturꝰ sū: non tñ eo cœnatū siue ad cœnandū: & scio te cœnaturuȝ eē: sed nō ꝑtinꝰ ire cœnatū: uel ad cœnandū. nā participiū futuri cū uerbo substātiuo non habet actionē illā & motum: quē habet uerbū eo. Atqui ī passiuo fuerat uerisimiliꝰ si dixisset: quo ēt frequentiꝰ utuntᷣ auctores: idē ēt damnandū eē & damnatū iri. Nam eodeȝ loco dicere possumꝰ. Credo peccatū meū resciendū eē: & rescitū iri & c. Postea subdit deniq; ut eo reuertar unū egressus sū & semel Prisciano respondeā: nō idē eē oratū ire & oratum esse. Alterum ꝓ̄sentis tpis est: ut uideo te accusatū ire me idē nūc. Alterū futuri:

ut uideo te accusaturũ eẽ me: & tñ accusatũ iri me abs te uideo accipit̃ ꝓ eo qđ est uideo te: uel accusatũ ire me: uel accusaturũ esse me: uel abs te accusandum esse me.

Manc. Tit. XXVII.

Idẽ esse oratũ ire: & oraturũ eẽ satis patere põt uel solo ĩfinito hui⁹ uerbi eo is it. Idẽ nãq; ẽ itũ ire. & iturũ eẽ. Adde ẽt ꝙ uti: & tu teipse asseris ĩ passiuo idẽ est damnãdũ ẽẽ: & damnatũ iri. Quod qdem eẽ nõ posset: damnatũ ire: in actiuo ĩfinitiuo eẽt futuri tpis Quo eñ pacto id qđ in actiuo pͥsentis est tpis: in passiuo futuri eẽ posset. Itaq; Priscianns optime docuit. Oratũ ire Oratũ esse

Lau. li. i. c. xxxvii.

Mutat̃ aũt e ĩ u. Repetẽdarũ eñ erat dicẽdũ: s; tertia cõiugatõ pͥter cæteras hoc iuris habet: ut literã hãc immutare possit &c. E in u mutatur.

Manc. Tit. XXVIII.

Id item in quarta cõiugatione licere. Aulus Gellius li. xv. c. vi. õstẽdit. Nã ita scribit. Redeũtes græcia Brundusium nauẽ aduertimus ubi qspiam linguæ latinæ literator Roma a Brundusinis accersit⁹ experiundum sese uulgo dabat &c. Tullius li. ii. de diui. Nam ꝙ aiunt quadringẽta septuaginta milia annoꝝ ĩ piclitãdis experiũdisq; pueris: qcũq; eẽnt babylonios posuisse fallunt &c. Idẽ pro. A. Cecinna. Nulli ex petiũdi ius constitutũ. Curtius li. vi. Rex non cupidine magis potiundi loci q̃ uice eoꝝ: quos ad tam manifestum periculum miserat.

Lau. li. ii. c. iiii.

Iste & ille si audire Priscianũ uolumus hoc differunt: ꝙ iste spatio propinquiore: ille autem longiore intelligitur. Cuius auctoritas plurimos in errorem induxit: qui pro istud dicunt illud. Veluti ad hominem longe positũ scribas. Siquis noui ĩ illa urbe est mihi notum facias: ꝓ eo qđ est in ista urbe: &c.

Manc. Tit. XXIX.

Prisciani sñia optima qdẽ est: ꝙ iste. s. spacio ꝓpinq̃ore ĩtelligit̃ ille autem lõgiore. Nã si ego uenetiis morã trahens in urbem ad amicũ scribam dicam. Siquid in ista urbe noui est: mihi significato: de spatio propinquiore illi ad quem loquor intelligitur. Si uero dicam. Alexander Biordi filius perusie studet: quo circa ad eũ scribas significet quicquid in illa urbe dignius. Tunc de spatio remotiore a te intelligitur. Iste. Ille.

Lau. lib. ii. c. viii.

Versus contra naturam ꝓpositionis semper põstpõnit̃: ut italiã uersus Megaram uersus &c. Versus

255

Manc. Tit. XXX.

Versus Versus euphoniæ gratia qñq; ꝓponit̃ potius: hinc libro ꝑmo de lĩgua latina Varro dixit. Cliu⁹ proxim⁹ ad florales usus uersus capitolium uetus: quod quidem euphoniæ gratia fecisse apparet.

Lau. lib. ii. c. xi.

Procul. Procul apud quosdã casui seruit: apud Curtium ꝓcul urbem.

Manc. Tit. XXXi.

Dicimus quoq; ꝓcul oceano: & procul ab oceano. Pli. n. li. x. c. x. de nilo ita inqt. Originẽ ut Iuba rex potuit exquirere in mõte inferioris mauritaniæ non ꝓcul oceano hẽt. Et phædra ouidiana ait. Sit ꝓcul a nobis iuuenes: ut fœĩa: copti. Catul. Itẽ ꝓcul a mea tuus sit furor omnis hera domo.

Lau. li. ii. c. xvi.

Age Age singularẽ numerũ desiderat: agite pluralẽ. Agedũ uero nõ singularẽ tñ: sed etiã pluralẽ &c.

Manc. Tit. XXXII.

Age singulari & pl'ali iũcto legim⁹. Stati⁹ li. x. Ite age & obsessis uigile circũdate flãmam. Valeri⁹ Flaccus li. iii. Vos age funereas ad littora uoluite syluas: & socios lustrate rogos. Plaut⁹ ĩ Sucho.

Agitedum. Age sultis. Itẽ Age licemini. Præterea sicuti Agedũ utriq; nũero iungit̃: ita Agitedũ plurali solũ. Liuius li. vii. Nostrũ inqt peditũ illud milites ẽ opus. Agitedũ: ut me uideritis quacũq; ĩcessare in aciẽ hostiũ ferro uiã faciẽtẽ: sic ꝑ se quisq; obuios sternite. Et paulo inferius. Agitedum ite mecum &c.

Lau. lib. ii. c. xxiiii.

Habẽt tñ aliqñ nescio qd differentiæ in utẽdo: cur nãq; nõn dicimus. Neq; aũt sicut neq; uero ꝛc.

Manc. Tit. XXXIII.

Neq; Neq; aũt q dixerit: recte qdem. Apuleius. n. li. i. floridoꝝ sic ait. Procõsulis aũt tabella sñia ẽ: qua semel lecta: neq; augeri lr̃a una: neq; aũt minui põt &c. Quod qdẽ laurẽtius Itẽ notasset si tũc forte occurrisset ei. Apuleii em̃ autoritas apud Lau. ualuit. Vnde ubi de puluisculo scribit ait. Masculino tñ ꝓtulit Apuleius dixit. i. nobilẽ puluisculũ: affert. & alibi apulei auctoritatem.

Lau. li. ii. c. xxiiii.

Cõtra nõ dicimus nõ uero: sicut nõ aũt. Vt sum tibi amicus nõ aũt assentator &c. Et capite dicti secũdi libri inqt idẽ Lau. Neq; uero idẽ eẽ quod nõ uero: si mõ nõ uero dicere liceret.

Man. Tit. XXXIIII.

Non uero Nõ uero dicere licet. Tullius nãq; in Catone maiore seu de se/

nectute sic ait. At ii quidem iam mortui sunt: non uero tam isti q̄ tuipse nugator &c.

Lau.li.ii.c.xxiiii.

Præterea nō dicas age aūt: sane aūt: iam aūt: enim autem.

Manc. Tit. XXXV.

Iam aūt recte dici poterit. Curtius.n.li.ix.sic ait. Iam aūt scie/tis & q̄tū sine rege ualeat exercit⁹: & qd opis in me uno sit. Iam autem

Lau.li.ii.c.xxvii.

Certe cōiūcta cū scio similibusq̧ uerbis solet mutare e in o: ut certo scio sicut dicimus manifesto pro manifeste: aperto pro apte liquido pro liquide: tuto pro tute & similia.

Manc. Tit. XXXVI.

Hic addā dici quoq̧ certū scio. Valerius max.li.ii.c.ii. Nā ocu/los tuos certū scio clarissima in luce tenebris offusos ingēs opus animi ītueri nequisse. Inuenit̄ & sæpe certe scio. Certo te Certum.

Lau.li.ii.c.xxix.

Ab cū duab⁹ liqdis: & cū i q̄n fit cōsonās adiūgi solet: ut ab lege & ab legatis ab literis ab Rege ab rogo ab te ab ioue.

Manc. Tit. XXXVII.

De Ab longe melius. Priscian⁹ edocuit. Ait.n.lib.i.de.xii.car. A quidē uel abs uocali seq̄nte nō ponim⁹. Ab uero nō solū uoca/libus sequentibus: sed etiā cōsonātibus qbusdā non male sonāti/bus antecedēte ab: ut abduco abdo. hæc ille. licet igitur ēt dicere ab duce: ab domo. Sæpius deniq̧ reperit̄: ab cōsonāte sequēte p̄/posita. Pli.li.ii.c.ix. Et in tenebrarū remediū ab natura reptum &. Itē li.xix.c.ii. Mox cæsar dictator totū forū romanū intexit. Viaq̧ sacrā ab domo sua ad cliuiū usq̧ in capitoliū &c. Plura īuenies: & in cōmentariis cesaris: & in tito Liuio atq̧ aliis. A Ab

Lau.li.ii.c.xliii. De quādoquidē & quādo.

Eiusdē significati ē: Quaten⁹ apd̄ secūdū dūtaxat. Quitiliani.is ita ait. S₃ q̄tenus luctus nr̄i in ius uocātur: & flēti disputādū ē: & or bitati suæ mr̄ irascit̄: supemus quā exorare nō possum⁹. Et ei⁹ di/scipulus Pli. Minor. Et q̄tenus negat̄ nobis diu uiuere relinqua/mus aliqd quo nos uixisse testemur. Nā Cicero dixit. Quatenus solūmō p̄ in q̄tū: sicut eatenus p̄ ī tm̄. Vt in lælio. Videdū ē q̄te/nus amicitiæ tribuēdū est. Seculu₃ aūt Quintiliani ab Liuio. Ver gilio Horatio exordior: quorū ultim⁹ in sermonib⁹ sic ait. Surrēti/na uafer q miscet fæce phalerna. Vina colūbino limū bene colli/git ouo: Quatenus ima petit uoluēs aliena uitellus.

Manc. Tit. XXXVIII.

256

Quatenus
Quatinus

Aliud ẽ Quaten⁹ p e: aliud est Quaten⁹ p i. Vnde caper grãmaticus ita scribit. Quaten⁹ p es aduerbiũ est: quatinus p i coniũctio causalis: ut si dicas: quatinus hoc sine plagis non facis. En tibi plagas? Quaten⁹ aũt aduerbiũ tpis aut loci. Tẽporis quũ dices: quatenus hos mores exercebis? Loci quũ dicimus. quatenus ibimus &c. Festus quoq; sic. Quatenus significat qua fine: sicut hactenus hac fine. Quatinus uero quoniã &c. Itaq; legendũ est illud Quintiliani. Sed quatinus luctus nostri in ius uocantur. Sic quoq; Plinii illud: & quatinus negatˀ nobis. Illud ite; Horatii. Quatin⁹ ima petit uoluens aliena uitellus: quatinus inq̃ per i. Vnde iuuenalis sat. xii. inquit. Quatinus hic non sunt nec uenales elephanti &c.

Lau. li. ii. c. ult.

De scilicet & uidelicet.

Apud quos uix reperias uulgo usitatissimũ modũ: quũ ea quæ cõfuse dicta sũt: p singula postea exponim⁹ q̃le eẽt: quattuor sunt uirtutes: sc; uel uidelicet: prudẽtia: iusticia: fortitudo: modestia.

Manc. Ti. XXXIX.

Scilicet
Videlicet

Tu ipse Laurenti tertii uoluminis plogo eo quidẽ modo quẽ apud doctissimos inusitatum esse asseris usus fuisti. scribis. n. illa. Quæ enim disciplina scilicet q̃ publice legitur: tam ornata atq; ut sic dicam tam aurea ut ius ciuile. Et capite. xxxvii. eiusdẽ tertii uoluminis ita. illud tamen sciendum est apud Ouidium in. xiii. sic legendum. Tuq; tuis armis nos te potiremur achille. non potiremur ante penul. breui nõ lõga: a tertia scilicet nõ a quarta cõiugatione. Id ãt omne recte quidẽ. Nã li. xxxvii. digestorũ ita scribitur. Seru⁹ nõ manumissus libertatẽ cõsequitˀ: scilic; is q̃ ea lege distractus est: ut manumittatˀ intra tps. Et Seneca epistola. lxxxii. sic scribit. Non magis q̃ beneficiũ dare quisq̃ scit nisi sapiens: hic scilicet qui magis gaudet dato q̃ alius accepto Li. ẽt. xxxi. Digestoꝝ in principio sic legitur. Velut certam q̃titatem exprimit pro uiribus uidelicet patrimonii.

Lau. li. iii. c. xix.

In æs incisæ sunt literæ: nõ in ære. Ita enim apud omnes auctores q̃tum inueni semper scriptu; est. Liuius libro. iii. Priusq̃ urbẽ ingrederentur leges decemuirales: quibus duodecim tabulis: est nomen in æs incisas in publico proposuerunt.

Manc. Tit. XL.

In æs & in ære incisu;

In æs ĩcisæ sſt lr̃æ & ĩ ære quoq; legitˀ. Pli. n. iunior ubi de laudib⁹ Traiãi sic ait. S; qd singula cõsector & colligo: q̃si uero aut orõne cõplecti aut mẽoria cõseq possi;: q̃ uos. P. C. Neq̃ itercipet obli

uio & in publica acta mittenda & incidenda iu ære censuistis.

Lau.li.iii.c.xxv.

Quædã uerba cũ ntõ iũgi recusant: ĩmo pleraq;. Nã ut recte di
co ĩcipe mihi eẽ familiaris: noli eẽ illi ĩtim⁹. Ita ĩusitate dicã ꝑci/
pe illi eẽ mihi familiaris. Ne libeat tibi eẽ ĩtim⁹: hoc tñ genus lo/
quẽdi nõnunq̃ repim⁹. Vt apud lucanũ ĩ.viii. Tutũq; putauit iaʒ
bon⁹ eẽ socer. Et apud Ouidiũ de põto. Ecquis ĩ extremo positus
iacet orbe tuorũ. Me tñ excepto qui ꝑcor esse tuus. Dicere potu
isset sed non tam uenuste: quem ꝑcor esse tuum &c.

Manc. Tit. XLI.

Præcipe illi eẽ mihi familiaris. Ne libeat tibi eẽ intim⁹. Nullo
pacto latĩe dr̃. Nõ.n. hoc gen⁹ loquẽdi apud aliquẽ ꝓbatũ aucto
reʒ repit̃. Nã si recte aduertimus Lucani illud. Tutũq; putauit iã
bon⁹ esse socer. Nõ simile ẽ illis ꝑcipe illi eẽ mihi familiaris. Ne
libeat tibi esse intim⁹: hic.n. datiuus ꝑcedit. Apud lucanũ uero ꝑ/
cedit & sequit̃ ntũs. Dicenduʒ igitur ꝑcipe illi esse mihi familiari
uel familiarẽ. Ne libeat tibi esse intimo: Vel ne libeat tibi esse in
timum. Ouid.li.viii.met. Vobis immunib⁹ huius esse mali dabit̃
Quĩ.li.iii. An illi accidat uiro bono esse uel malo. Hypermestra
ad Imum. Quo mihi cõmisso non licet eẽ piam. Quin.li.vii. An
huic esse ꝓcuratorẽ liceat. Et lib.iiii. procuratorẽ tibi esse non li/
cuit. Ter.ĩ heau. Non expedit bonas eẽ uobis. Cæsar li.vi.de bel.
gal. Quibus iã licet eẽ fortunatissimos. Luc.lib.iii. Nunquã tibi
magne p umbras Perq; meos manes generꝫ nõ esse licebit. Illud
aũt Ouidii. Me tñ excepto qui ꝑcor eẽ tuus. Et grãmatice & lati/
ne dictum cum & ꝑcedat & subsequatur ntũs. Neq; inficias eo. Et
grãmatice & latine ẽt dici quem ꝑcor esse tuum. Nam talis ordo
esset quem tuũ esse præcor: ut Nasonis illud li.v.met. Quantũ ẽ:
Esse iouis fratrem. Ter.in eunu. Apparet seruum hũc esse domini
pauperis. Quod etiam dicere licuisset ita. Apparet seruus hic esse
domini pauperis. Vatinius enim lib.v.epi.ad Ciceronẽ inq̃t. Di/
citur mihi tu⁹ seruus fugitiu⁹ uardacis esse. Cæterũ lucani illud di
cendi genus. Tutũq; putauit: iã bon⁹ esse socer. apud alios quoq;
legere est. Ouid.lib.xiii.met. Sed enĩ quia rettulit Aiax esse iouis
pronepos. Et li.i.de ponto ad maximũ. Hoc ubi uiuendũ est satis
est si consequor aruo. Inter ĩhumanos esse poeta getas. Vbi qui
dem aduertendum est esse tunc habere uerbi casuʒ non infiniti.
est enim sum uerbum similium copulatiuum.

Esse familiaris uel rem &c.

Lau.li.iii.c.xxx.

Neunq̃ ꝓ Nequaq̃. Et ipsũ Nequaq̃. Et Nusq̃ & Nuspiã simpli

cem Negationē indicāt. Ideoq; uno uerbo contenta sunt. Vt ne/quaq̄ ueniam. Necubi uero duplicem: Ideoq; duplex uerbum postulat. Volo necubi mihi obuius fias. i. ne alicubi: ut Sicubi pro si alicubi. Sicunde pro si alicunde &c.

Manc. Tit. XLII.

Necubi Nequo

Necubi & Nequo etiā uno uerbo contenta sunt. Liuius enī in principio lib. iii. de bel. punico secundo ait. Hispanos & aphros & omne quod ueterani erat robur exercitus admixtis ipsorū impedimentis necubi consistere coactis: nec necessaria ad usus deessēt primos ire iussit &c. Cato in re rust. capite. v. Villicus ne sit ābulator sobrius si & semper: ad cœnam nequo eat: familiā; exerceat. Idem capite. cxlii. Neue ad domū neue ad se recipiat. ad cœnam nequo eat: neue ambulatrix fiet.

Lau. li. iii. c. xlii.

Interdico tibi aqua & igni: nō āt īterdico tibi aquā & ignē.

Manc. Tit. XLIII.

Interdico

Interdico tibi aquā & ignem dici ēt posse plures ostēdunt. Iustinus li. v. Et cui paulo ante humanam opes interdixerat. Seneca epistola. lxvii. Interdices mihi inspectionē rerū naturæ. Ouid. li. vi. met. Cui quondam regia cūiunx Orbem interdixit. Valeri⁹ Max. li. ii. c. ii. Interdixit etiam ei conuictum hominū usumq; balnearum: turmasq; equitum quibus præfuerat ademptis equis in funditorum alas transcripsit.

Lau. li. iii. c. xliii.

Pluit caret supposito habēs appositū ablatiuū: ut liuius. Nunciatum est in albano lapidibus pluisse. licet nūc dicamus. De⁹ pluit carnem: pluit manna: pluit escam &c.

Manc. Tit. XLIIII.

Pluit cū supposito

Pluit sāguis uel lapis. Pluit sāguie & lapidib⁹. Pluit lapides intō. s. Et deus pluit aquā recte dicit. Tibullus li. ii. Multis ut ī terras deplueritq; lapis. Statius li. viii. th. Saxa pluūt. Pli. li. ii. Præter hæc inferiore cœlo relatū in monumēta ē lacte & sanguine pluisse. Ibidē. Effigies quæ pluerat spōgiarū fere similis fuit. Plaut⁹ in mustel. Venit imber: lauat parietes: perpluunt tigna: putrefacitq; operā fabri. Ibidē. Quā mihi amor & cupido in pect⁹ ppluit meū. His igit̄ patet pluit habere suppositū nominatiuum uel ablatiuū: & Deus. pluit carnem & huiusmodi dicendi genus non solū nūc dici sed plautum quoq; dixisse.

Lau. li. iiii. c. vii.

Rumor & phama idem sunt: quoq; alterum latinum. Alterum

e græco est &c. postea subiungit. Significatur autem his duobus nominibus sermo quidã in populo sine certo auctore de re aliqua recenti siue bona siue mala &c.

Manc. Tit. XLV.

Quintiliano quidẽ auctore li. v. phama cõsensus ciuitatis uelut publicũ testioniũ uocat. Rumor uero sermo sine ullo certo auctore dispsus. Cui malignitas initiũ dederit: ĩcremẽtũ credulitas. Phama Rumor

Lau. li. iiii. c. xxv.

Semẽtis ẽ satio siue ut sic dicã semĩatio. liui?. Cãpani sementes facere possẽt. Mirorq̧ quare cũ ĩ aliis locis apud hieronymũ plurimis: tũ in geneseos pricipio Semẽtis ꝓ semĩe positum est.

Manc. Tit. XLVI.

Semẽtis ꝓ satione: & ꝓ semine li. i. fast. apud Ouid. legitur. Ait enĩ. Villice da requiẽ terræ semẽte pacta. Da requiem terrã qui coluere uiris. Et paulo ĩferius. Vos date perpetuos teneris semẽtibus auctus: Ne noua per gelidas herba sit usta niues. Columella uero. li. ii. c. x. Sementem pro ipso serendi tempore posuit. Ait enim sic de lente. Sationes eius duas seruamus: alteram maturã per mediam sementem: seriorem: alteram mense februario. Ver. item lib. i. g. pro semine ait. Incipe & ad medias sementem extende pruinas. Sementis

Lau. lib. iiii. c. xxxii.

Etiam duces militum autores uocabantur: unde autorare. Liuius lib xlvi. Signo suo impressas tabellas misit: & uero pignore uelut autoratum sibi ꝓditorẽ ratus est. i. obligatũ & subiectũ. Et Valerius Max. li. iiii. Autorato sociis officio. Sueto. lib. iii. de legendo uel autorando milite ac legionum & auxiliorũ descriptione. Ex quo fit autoramentũ uel quasi obligatio nexusq̧ uel quasi stipendiũ quoddã: uel præciũ cuiusdam militiæ ac pugnæ actionis: ut Quint. Nec difficilẽ sane sub illo præsertim autoramento habuisset missionem: sed noluit gladiator uiuere.

Manc. Tit. XLVII.

Referam hic quod domiti? in epistola Saphus poeticæ scribit Afferit. n. q̧ autorare est eligere in militiam. Milesq̧ autoratus ab imperatore ei operam præstabat recept?. s. in iura militaria & imperatoris fidẽ. Inde exautorare diminuere est. & Autoramẽtum significat illam ascriptionem simpliciter non autem stipendium. Autorat ergo imperator militem quum eum ascribit. Nã quicquid deinceps agit miles autoratus ad imperatorem refertur: cui uictoriã parat. hæc & plura ille. Seneca præterea epistola Autorare Autoratus Exautorare Autoramẽtum

prima li.xviii.sic ait. Multum autem a fortuna petendũ est: Dein desperandæ opes autoramenta sunt seruitutũ: ubi quidem metaphoricos locutus est.

Lau.li.iiii.c.xlvii.

Concio est populi multitudo congregata uel ex magistratus iussu: uel publici sacerdotis: uel sua interdũ auctoritate: & sponte: ꝓprie ad audiẽdũ oratorẽ concionantẽ in bonũ publicum. Cuius etiã oratio uocatᷣ concio &c.

Manc. Tit. XLVIII.

Concio

Aulus Gel.li.xvii.c.vii.scribit Concionẽ tria significare: locuꝫ suggestũqꝫ unde uerba fiũt. Itẽ significare cœtũ populi assistentis Itẽ orationem ipsam quæ ad pplᷝm diceretur. De loco aũt testis ẽt Liui⁹ li.ii. ubi sic ait de Valerio publicola. Vocato ad consiliũ populo summissis fascibus in cõcionẽ ascendit.

Lau.li.iiii.c.liii.

Quomodo enim pasco neutrum: & pascor deponẽs idẽ significant prisci. uiderit: qui hoc sibi persuasit. Est.n. pascor comedo & uoro semperqꝫ regit accusatiuum. illud uero sine accusatiuo: ut pascentes seruabit Tityrus hædos.

Pasco
Pascor

Manc. Tit. XLIX.

Pasco neutrũ: & pascor deponens idem significare ipse ostendam: & utrumqꝫ regere actũm Ouidi.li.i.fast. Pauit ouis pratum id est comedit. Vergi.lib.ii.æn. Et miseros morsu depascitur art⁹. id est comest: uorat. legimus itẽ pascor & pasco sine accusatiuo in eadem quoqꝫ significatione. Testis Maro.li.iii.g. Pascitur in magna sylua formosa iuuẽca. Cætera pascũtur uirides armẽta p herbas. Saltibus in uacuis pascant: & plena scdm flumina. Patet igitᷣ idẽ esse pasco & pascor: & utrũqꝫ regere accusatiuũ: utrũqꝫ ẽt sine actõ legi. Quãdoqꝫ tñ diuersa sunt. Nã ut dicimus herba pascit illũ Cadauer pascit aues. Tuo corpe pascis uolucres. Ego pasco uitulos &c. Ita nõ dicimus herba pascitur illũ. Cadauer pascitur aues. Tuo corpe pasceris uolucres &c. Luca.li.iiii. En nobile corpus pascit aues. Ver.li.iii.æn. Et uulsis pascũt radicibus herbæ. Naso in ibim. Aereas uolucres corpe pasce tuo. Ver.i.b. Pierides uitulaꝫ lectori pascite uestro. Præterea pascor non solum regit accusatiuum sed ablatiuum quoqꝫ. Vergi.lib.iii.g. pascuntur uero siluas. Et in.b. Frondibus hirsutis & carice pastus acuta. item. Dunqꝫ thymo pascentur apes: dum rore cicade. Et lib.iii.g. Frondibus & uictu pascuntur simplicis herbæ.

Lau.lib.iiii.c.iiii.

Proprie pascere bestiaꝝ ē: sicut Vesci hoīum. nisi ꝙ hoc regit Manc. Tit. L. ablatīuum.

Vescor tū abltō: tū actō iūctū legim⁹. Tibull⁹. li. ii. Vera cano sic usq; sacras innoxia laurus. Vescar: & æternū sit mihi uirginitas. Manili⁹ li. v. Tectiq; auro iā uescimur aurū. Ver. Visceribus misero rum & sanguine uescit atro. Vescor pterea nō solū ad cibos refer tur: sed ad alia quoq; sicut utor. Hic Tibull⁹ ait laur⁹ uescar. Et po eta si uescitur aura. Horati⁹ itē li. ii. carm. Quicunq; terræ mūere uescimur. Addimus ulterius uesci brutorū ēt non solū hoīm esse Pli. eni li. ix. c. xv. sic ait. Nunc principatus scaro dat̄ q sol⁹ pisciū dicitur ruminare: herbisq; uesci non aliis piscibus.

Lau. li. iiii. c. lxviii.

Frōdes arboꝝ sūt tm̄: folia āt & arboꝝ & herbaꝝ & floꝝ quoq; Frondes

Manc. Tit. LI.

Frondes nō arboꝝ tm̄ esse legim⁹. Pli. n. li. xviii. c. xix. de Ge/ tio ascaloniarū gn̄e sic ait. Getium pene sine capite ē: ceruicis tm̄ longæ: & ideo totū in fronde. Itē capite. xii. eiusdē lib. xviiii. ubi de Raphani generibus tractat ita scribit. Etiam nū unū siluestrē Græci cheriaꝫ uocant: pontici armon: alii: leucē: nostri armoraciā fronde copiosius q̄ corpore.

Lau. li. iiii. c. lxxiiii.

Laminam tam ferreā æreā plumbeā stāneā: q̄ aureā argenteā Lamina electream auricalceā dicim⁹. Bracteā poti⁹ ex his posterioribus. Aut certe bractea tenuis est: & sua sponte plicabilis. lamina uero crassior ex qua armatura cōficit̄ & qua incensa olim hoīes tor/ quebantur. crepitat ut bractea p̄ tenuitate &c.

Manc. Tit. LII.

Prima significatio uerior habet̄. Aul⁹ Gel. n. li. i. c. iii. ita scribit Sicuti est magnū pōdus æris pua lamina auri fit ptiosius. Cæterū lignea quoq; lamīa dici pōt. Pli. n. li. xviii. c. xxxviii. sic ait. Dolia quassa farcire: ipsorūq; lamīas scabendo purgare: aut nouas face re. Bractea pterea ex alia quoq; materia q̄ ex p̄dictis dici poterit. Bractea Plinius nanq; li. xvii. c. v. ubi terrarum & crete genera explicat in quit. Columbinā galia suo noīe glaucopelon appellat: glebis ex/ citatur lapidum modo sola gelatione: ita soluitur ut tenuissimas bracteas faciat. hæc ex æquo fertilis &c.

Lau. li. iiii. c. lxxxiiii.

Prætori⁹ qui p̄turam. Consularis q consulatū. Quæstori⁹ qui q̄sturā. Aedilitius q ædilitatē: Censorius qui cēsuram: Tribuniti⁹ qui tribunatum: primipilaris qui primipilatum gessit.

Manc. Tit. LIII.

Consularis. Consularis q cõsulatũ gessit dr: & cõsultu dign⁹. In prĩa signi ficatione Testis ẽ liui⁹ li. v. ab urbe cõdita: ubi de gallis ait. Senes triũphales cõsularesq simul. Et Cice. de claris oratorib⁹ de hor/ tẽsio dicẽs. Nã is post cõsulatũ credo q uiderit ex cõsularib⁹ ne/ miem esse secũ cõparandũ: nec liceret aũt eos qui cõsules nõ fu issent sũmũ illud studiũ remisit: quo a puero fuerat incensus &c. In altera uero Testis quoq idẽ Cicero li. x. epistola ad plancum ita scribens. Complures in ꝑturbatione reip. cõsules dicti: quorũ nemo cõsularis habit⁹: nisi qui aĩo extiterit in rep. cõsularis. Pau/ lo item inferius inquit. Hæc si ages & senties: Tu eris non modo consul & consularis: sed magnus etiam consul & consularis. Et ꝑ Milone sic ait. Tribunum uirtute consularem.

Lau. li. iiii. c. lxxxv.

Cumani ex oppido cumarũ in cãpania: quam nũc praue uocãt terram laboris. Cãpaniam uero eam regionem: quæ illi finitima est romam uersus.

Manc. Tit. LIIII.

Campaniaꝫ. Nõ cãpaniã terrã laboris appellãt: sed cãpaniæ ptẽ. Neq nunc dũtaxat: sed iãdiu prisci ipsi laborias appellarũt. Testis est Pli. li. xviii. c. xviii. De agro campano sic. n. scribit. In cãpania tñ lauda/ tissimus cãpus est: montibus subiacet nimbosis totis quidẽ. xl. mi libus passuum planicie. Postea subiicit. Quantũ aũt uniuersas ter ras campus hic campanus antecedit: tñ ipsũ ps eius: quæ laboriæ uocantur: queꝫ phlegretim græci appellant. finiunt laboriæ uia ab utroq latere consulari: quæ a puteolis & q̃ a cumis capuam du cit. hæc ille. Vbi autem laurentius ait. Campaniaꝫ uero eã regio nem: quæ illi finitima ẽ romã uersus. Sciendum est duplicem es se campaniam nouã & ueterem. Nam apud Strabonem li. v. legi mus. Picentes ãt usq Silarin ꝑueniunt: ab hoc agro ueterẽ sepa/ rat campaniam. Cui quidẽ fluuio propriũ illud inesse tradit: ut i eius aqua demissa uirgulta saxificentur.

Lau. li. iiii. c. xiiii.

Beat⁹ qui reb⁹ omnib⁹ ad uitæ usũ ornatũq spectãtib⁹ abũdat Ideoq locupletes sane homines beatos uocam⁹ &c.

Manc. Tit. LV.

Beatus Beat⁹ ꝓprie qui dici possit a Seneca a. M. Tullio ab Horatio & ab aliis plurib⁹ docemur. Seneca enĩ epistola prima li. vi. ita scri/ bit. Sic utiq uis uerboruꝫ ambiguitates deducere: hoc nos doce.

Beatũ non eũ esse quẽ uulgus appellat: ad quem pecunia magna cõfluxit: sed filiũ cui bonum oẽ in aĩo est erectũ & excisũ & mirabilia calcantẽ. q neminẽ uidet cũ quo se cõmutatũ uelit: q hoĩez ea sola pte existimat: qua homo ẽ. q natura magistra utitur: ad illius leges componit. sic uiuit quomodo illa pscripsit. cui bona sua nulla uis excutit. q mala in bonũ cõuertit: certus iudicii inconcussus intrepidus. quẽ aliqua uis mouet: nulla pturbat: quez fortuna quũ in eũ quod habuit telũ nocẽtissimũ ui maxima intorxit pungit nõ uulnerat: & hoc raro. Nã cætera ei⁹ tela quib⁹ gen⁹ humanuz debellat: grãdinis more dissultãt: quæ incussa tectis sine ullo habitatoris incõmodo crepitat ac soluit. Apulei⁹ ẽt in li. de philosophia sic ait. Verũ enĩ uero illũ omnib⁹ beatũ uideri cui & bona suppetũt. & quẽadmodũ careẽ uitiis debeat callet. Et. M. Tul. li. v. tuscu. ita scribit. Videam⁹ qui dicẽdi sũt btĩ: equidẽ hos existimo: q sint ĩ hoĩs nullo adiũcto malo. Horat. uero li. i. epistola ad Quintiũ inquit. Neue putes aliũ sapiẽte bonoq; beatum.

Lau. li. v. c. v. de fruor.

Deniq; frui ẽ delectationẽ cape ex utẽdo. Itaq; ĩ idẽ recidunt. ideq; efficiũt frui delectari uoluptatẽq; cape. quo fit ut ñ fruens cã cur recentiores hoc solũ uocabulũ frui unde uenit fruitio solis reb⁹ diuinis dare uoluerint. Habet. n. hoc uerbũ duo supina fruitum & fretũ. quorũ primũ uix in usu est: nisi apud eos: q uerborũ nouitatib⁹ & gaudẽt & gloriant. Secundũ significat confisum; ut fretus fortasse familiaritate quæ ei tecũ ausus est confiteri.

Manc. Ti. LVI.

Fruitus & caper grãmatic⁹: & alii usi sũt. Ait autẽ caper. Fruit⁹ sum illa re. Veteres uix dixerũt fruit⁹ sũ illã rẽ. Gelli⁹. Item li. xvi. c. ii. refert Neuiũ dixisse. Qui nõ parit apud se fruitus est. Et Cice. li. iii. tusc. fruiturum dixit: ubi ait. Cõsideretq; se fruiturum &c. Cæterum fruor etiam fructus sum facit. Cicero. n. in hortẽsio inquit. Vt amœnitate summa fructus est. Quod quidem priscianus lib. x. asserit. Fruitus Fructus sũ a fruor

Lau. li. v. c. xxv.

Fœnero tibi dicitur. Et fœneror abs te. Qui fœnerat pecuniaz dat ad usurã. Qui fœneratur pecuniã ad usuram accipit.

Manc. Tit. LVII.

Fœneror & fœnero idem significãt. Seneca epistola. ii. Quantuz pascat aut fœneret idem ad usuram det. Et epistola. xli. Multum ferit: multuz fœnerat &c. Cicero itẽ in lælio inquit. Vt enim benefici liberalesq; sumus: non ut exigamus gratiam; neq; enim Fœnero Fœneror

beneficiũ fœneramur:ſʒ natura ꝓpenſi ad liberalitatẽ ſumus. Sic amicitiaʒ nõ ſpe mercedis adducti:ſed ꝙ oĩs ei⁹fructus ĩ ipõ amore ineſt:expetendã putamus. Et ꝓuer.xix. Fœneratur domino: q miſeretur paupis. Aulus Gel.item li.xvii.c.xii.ſcribit: fœneror ꝓ fœnero dictum eẽ:ſicuti aſſentior ꝓ aſſentio. Et pigneror ꝓ pignero. Et feſtus Inquit fœnero & fœueror dici põt. Sciẽdũ tñ eſt: fœnero tibi & fœneror tibi:ut ſupius patuit idẽ eẽ. Fœneror aũt a te aliud ſignificare:nã idẽ ẽ quod ad uſurã accipio. legim⁹ eĩ li.xxxi. digeſtorũ ꝓpe finẽ. Si aũt aliquis eoꝝ uoluerit uẽdere partẽ ſuam (domoꝝ ſupple) uel fœnerari ſup eã:ptãtem habeat uendere cohæredi ſuo:& fœnerari ab eo. Inueniũtur aũt & plura eadẽ terminatione diuerſa ſignificare diuerſis quidẽ caſib⁹:ut Comitor illuʒ actiua ſignificatione. Comitor illo paſſiua.

Lau.li.v.c.xxv.

Mutuo tibi dr̃. Et mutuor abs te. Qui mutuat pecuniã dat mutuo. Qui mutuatur pecuniã mutuo accipit.

Manc.Tit.LXIII.

Mutuo
Mutuor

Mutuo & mutuor idẽ ſignificant:ſicuti fœnero & fœneror: ut diximus. Sene.n.epi.lxxxii.inquit. Quãto hilarior ẽ q ſoluit: q̃ q mutuat &c.i.q mutuo accipit. Priſcianus etiã.li.viii.ſcribit.ꝙ multa ancipiti terminatione in una eadẽqꝫ ſignificatione protulerũt antiqui:ut partio & partior. meridio & meridior. Mutuo & mutuor &c. Quod qdem Iſidorus nõ ignorauit. ait em̃ lib.xx.c.vii. ſic. Sed utrum latini ab græcis an græci ab latinis hæc uocabula mutuaſſent:incertum eſt.

Lau.li.v.c.xxxi.

Refero recido recingo repurgo refodio repromitto reuinco: ſæpe uix quippiã a ſimplicib⁹ in ſignificatione diſſentiunt.

Manc.Tit.LIX.

Refero
Recingo

Refero & recingo lõge diuerſa ſignificãt a fero & cĩgo. Oui. ſine titulo. Ecce corinna uenit tunica uelata recincta. Et li.vii.met. de medæa. Egredit᷑ tectis ueſtes ĩduta recinctas: Nuda pedẽ: nudos hũeris ĩfuſa capillos. Proper.li.i. Ianua uel dña penitus crudelior ipſa. Quid mihi tã duris clauſa taces foribus? Gur nunq̃ reſerata meos admittis amores &c.

Lau.li.v.c.xxxvii.

Adamare eſt amatorie amare:ut Quint. multis in locis. ſʒ un⁹ ſuffecerit. Me qdẽ marite ſiquis interroget om̃s matres liberos ſuos tanq̃ adamauerint amant &c.

Manc.Tit.LX.

Adamare est itē honeste ac ualde amare. Cic. li. ii. epi. ad curionē. Est. n. tibi grauis aduersaria cōstituta & pata īcredibilis qdā expectatio: quā tu una re facillime uinces: si hoc statueris quo℞ laudū gloriā adamatis: qbus artibus hæ laudes cōparātur in his esse laborandum. Et li. iii. de oratore sic inquit. Deinde ab Antisthene qui patientiā & duritiaʒ in socratico sermone adamarat cynici primū &c. Alibi quoq; eodē in li. ita scribit. Demosthēneʒ sequi uultis & si illam præclaram & eximiā speciē oratoris pfecti: & pulchritudinem adamastis &c. Adamare

Lau. li. v. c. lxxxi.

Eleuo imminuo & extenuo: nusquam memini in alium sensuʒ reperisse me &c.

Manc. Tit. LXI.

Eleuo item significat in altum tollo. Plautus. Capedum lapidem hunc atq; eleua. Eleuo

Lau. li. v. c. lxxxv.

Vacas sapientiæ: das operā sapientiæ. Vacas sapīa: cares sapīa. q̄uis Carere ꝓprie ē uacare qbus indiges &c.

Manc. Tit. LXII.

M Tullius. li. i. tusc. ita scribit. Carere igit̃ hoc significat egere eo quod hr̄e uelis. inest. n. uelle ī carēdo &c. postea subiicit. Dicitur etiā alio mō carere: quū aliquod nō habeas: & non hr̄e te sentias etiā si id facile patiare &c. Subsequitur inde. Carere. n. sentiētis est: nec sensus in mortuo: nec carere quidem igit̃ in mortuo ē. Præterea carere de oībus fere nō solum de illis qbus indiges dr̄: Hic Pli. li. xxviii. c. i. de capra loquēs ait. Quod equidem miror: cum febri neget̃ carere. Et Oui. li. xv. met. Morte carent aīæ. Ho. itē li. ii. carm. Quæ caret ora cruore nr̄o. Tu uero lector attēde ulterius. Errare illos q uolunt careo hr̄e significatū qd̄ hēt desum. Duo. n. careo significat: ut p Cicerōis uerba patuit. Egeo scʒ: & nō hēo. Nec idē ē. Desum & nō hēo: ut ignari qdā eē contēdūt: hinc careo sentiētis ē. Aliud igit̃ ē careo denariis. i. egeo denariis: siue nō hēo denarios. Alid̄ desuʒ: quo ita utimur desunt mihi denarii. Carere.

Lau. lib. v. c. ci.

Exhorreo hāc rem: idē quod expauesco. Abhorreo ab hac re: idem est qd̄ p q̄ alienus sum ab hac re. hoc semper postulat huius modi ablatiuum: illud uero nunq̄ sed accusatiuum.

Manc. Tit. LXIII.

Abhorreo nō solū ablatiuo iūgit̃: sed ēt accusatiuo. Catull⁹. n. ait Sæuaq; abhorrebas prisci præcepta parentis. Porphyrio item Abhorreo.

ode tertia: ibi uidelicet: quē mortis timuit gradū ait: quē mortis inquit abhorrere pōt: q monstra maris & asprima saxa sine lachrymis uidere potuit. Apuleius li.x.mes. Nā & quid potissimum abhorreret asinus excogitātes scrupulose &c. Pli.li.xxxvii. capite penultimo. In omni alio usu acriora abhorrētes.

Lau.li.vi.c.ix.

Cui simile ē suppetias: ꝑ eo qđ ē auxiliū: ut in xii.cōmen.cæsaris. Et nunciabant auxilia magna eqtat⁹ oppidanis suppetias uenire. Et ī eodē. Suisq; reb⁹ times elephātisq; trigita relictis suis finib⁹ opidisq; suppetias ꝑfect⁹ ē. & iterū ī eodē. Atq; suis fugiētib⁹ suppetias ire cōtēdit. Sueto. de Vespasiano. Legatū ī sup syrie cōsularē suppetias ferētē rapta aqla fugauerūt. Suppetias ꝑ auxiliū Plau. ī epidico. Sʒ memēto siqd seuiūt senes suppetias mihi cū sorore ferre. Ideʒ in eodem nominatiuo est usus. Auxilium mihi & suppetiæ sunt domi.

Suppetias.

Manc.Tit.LXIIII.

Suppetias Laurē. ubiq; ꝑ auxiliū accipit: sʒ certe rectius ꝑ ad auxiliū: Exceptis & Suetonii & plauti exēplis. In qbus est ferre.

Lau.li.vi.c.i.

Alumnus. n. significat Noni⁹ Marcell⁹ inqt: & q ab aliquo alit⁹ est & qui aliquem aluit. Cui in prima significatione suffragor: in secunda refragor &c.

Alumnus

Manc.Tit.LXV.

Alumnus qdē ut Noni⁹ Marcell⁹ ait significat. Sylli⁹ nāq; lib. scribit Palladē ita Ioui loqntē. Nō teucros delere aderā: sʒ lumē alūnæ Hannibalē lybiæ pelli florētib⁹ ānis. Vita: atq; extigui primordia tāta negabā. Et Pli.li.iii.de italia loquens ait. Terra oīm terrarū alūna: eadē & parēs numine deū electa. In calce quoq; totius opis īter multas italiæ laudes inqt. Italia rectrix parēsq; mūdi alia. Strabo ēt li.v.de Sabina loquēs: ita latine dicit. Vt aūt summatim dicā. Italia cūcta pecoꝝ & frugū ꝑstātissima nutrix ē: hæc addit ut illud terra oīm terraꝝ alūna: nutrix sine cōtrouersia ītelligat. Verg. itē ī cyri sic. Magna q̄ror nec ut illa qdem cōis alūna. Oibus iniecta tell⁹ tumulabit arena. Et Curti⁹ li.viii. scribit Alexandrum cōmilitones alloquētem inter plura & illa dixere. Oro quesoq; ne humanarum rerum terminos adeuntem alūnum cōmilito nemq; uestrū ne dicā regē deseratis.

Lau.li.vi.c.xv.

Nunti⁹ inqt Serui⁹ ē q nūtiat: qđ aūt nūtiat lʒ neutro dicat: tñ īuenit & masculino. Miroꝛ cur ita dixerit: ego qdē nusq̄ hoc nū

tium legi:ac ne ipse qdẽ;ut opinor. Cũ festus põpei⁹ uetustior eo
auctor ita scribat. Nũtius & res ipsa & nuncius dicitur.

Manc. Tit. LXVI.

Seruitiũ nõ errasse ãtiquorũ testimonia pbãt. Lucretius. n. ait.
Et ad calidũ decurrũt nũtia sensum. Catullus de herecynthia &
Aty. Geminas deorũ ad aures noua nuntia referẽs. Tibullus li. iii.
in epistola. Dii meliora ferant. Dii uera monent uenturæ nuntia
sortis. Vera monent tuscis exta pbata uiris.

Lau. li. vi. c. xli.

Meq; uero sicut reperit' fundus & fundũ: ita reperit' punctus &
pũctũ. Errãtq; philosophi quũ punctus & linea dicũt &c.

Manc. Tit. LXVII.

Punctus. g. m. apud Pliniũ legitur. Is. n. li. ii. c. lxx. ita scribit. Hæ
tot portiones terræ imo uero ut plures tradidere mũdi punctus:
neq;. n. est aliud terra uniuersa: hæc ẽ materia gloriæ nostræ: hæc
sedes: hic honores gerimus: hic exercemus ĩperia: hic opes cupi-
mus &c. Nonius Marcellus in primis uocib⁹. Stigmatias ueteres
punctos in notis dici uoluerunt.

Lau. li. vi. c. lx.

Corrumpere est illud uulpiane atq; põponi linguã latinam: nõ
adiuuare. Quis unq̃ dixit quot diebus: & non potius quotidie.
quis ẽt quot mẽsibus & nõ singulis mensibus.

Manc. Tit. LXVIII.

Sicuti quotannis dicitur pro singulis annis: ita & quot diebus:
& quot mensibus pro singulis diebus mensibusue dici potest. Vn
de Caco in re rustica capite xliii. sic ait. Si uoles uinea cito crescat:
& olea quam seueris: semel in mense sarrito sulcos: & circũ capita
oleagina quod pensibus (donec trime erunt) fodere oportet:
eodem modo cæteras arbores procurato: & Plau. in sticho inqt.
Vos meministis quot kalẽdis petere demensum cibum. Qui mi
nus meministis quod opus sit facto facere in ædibus. Varro pte-
rea de lingua latina ubi de uia sacra loqtur sic ait. Qua sacra quot
quot mensibus feruntur in arcẽ. Apule. li. xi. Quot dies obibã cul
turæ sacrorũ misteriũ. Hæc hactenus nicolae rubeæ doctorum an
tistes mihi notãda (cursim nãq; laurẽtii opus plegimus) occurre
runt. Siquæ alia forte occurrent iis adiiciemus. Poterunt quoq;
alii linguæ latine studiosissimi plura forsitan dephendere. Tu ue-
ro hæc q̃liacũq; a nobis primũ aĩaduersa hilari frõte suscipies. Vi
ue & Vale. Meq; ut facis Ama. Datum Venetiis Pridie kalen.
Feb. M. cccc. lxxxxii.

Ant. Mancinell⁹ generosissimo adolescenti Hieronymo Omphredi Iustinião: Patritio Veneto. Prothõotario apostolico: Archidiacono Concordiensi.

Rhetoricen ad herennium esse Ciceronis.

Quo Verba in ordinẽ primũ redacta: ubinã primus orator: ubiue monumẽtis & lr̃is primũ cõmissa or̃o qa or̃oez prim⁹ oĩz scripsit: qs oratoriæ cãpos prim⁹ aperuit: & plura hmõi scriberem hoc loco Hierony me benignissime: nisi iãpridẽ in scribẽdi orãdiqꝫ mõ satis (ut nosti) apuissẽ. Itaqꝫ illis omissis oñdã Rhetoricẽ ad herenniũ. M. Tullí. Ciceronis (nõ alterí⁹ ut quidã uulgo contendũt) esse. Id aũt ipsius tullii uerbis patebit argumento firmissimo. Scribit. n. prĩo ad herenniũ li. ubi de Verisimili narratione meminit: hmõi uerba. Adhuc q̃ dicta sũt arbitror mihi cõstare cũ cæteris artis scriptorib⁹: nisi qa de insinuationib⁹ nos noua excogitauim⁹: ꝙ eas soli nos p̃ter cæteros ĩ tria tempora diuisimus: ut plane certã uiã & pspicuã rõnez exordioꝝ haberem⁹. hæc ille. In rhetoricis itẽ de inuẽtõe: unde hæc ad herẽniũ (ut patet) maxĩa ex pte ferme excerpta ẽ. Insinuatio ĩ tría quoqꝫ tpa diuisa est. Scribit. n. in illis ita. Nũc insinuatiões quẽadmodum tractari cõueniat deinceps dicendũ uidet᷑. Insinuatiõe igit᷑ utẽdũ ẽ: quum admirabile gen⁹ causæ ẽ: hoc est (ut ante dixim⁹) quũ aĩus auditoris ĩfensus ẽ. Id aũt trib⁹ ex causis maxĩe fit. Si aũt inest ĩ ipsa cã q̃dã turpitudo. Aut si ab iis q ante dixerũt iã qddã auditori psuasum uidet᷑. Aut si eo tpe loc⁹ dicẽdi dat᷑: quum iaz illi quos audire oportet: defessi sũt audiẽdo &c. Audebũt ne iã ãplius Ciceronis eẽ rhetoricẽ ad herẽniũ negare? Præterea ĩ opere ipso ad herenniũ inqt. Deĩceps de ĩsinuatiõe aperiendũ est. In rhetoricis uero de inuẽtiõe idẽ fere. sic. n. ait. Nũc insinuatiões quẽadmodũ tractari cõueniat: deinceps dicendũ uidet᷑. Ciceronis ergo rhetoricẽ ad herẽniũ eẽ: quid dubitãt? De. C. ãt herẽnio Salu. et meminit. Aul⁹ Gel. n. li. ix. c. xx. ita scribit. Salu. quoqꝫ ꝓprietatũ ĩ uerbis retinẽtissim⁹ cõsuetudini cõcessit: & priuilegiũ qd᷑ de Cn. Põpeii reditu ferebat᷑ legẽ appellauit. Verba ex secũda ei⁹ historia hæc sũt. Nã syllã cõsulẽ de reditu eius legẽ ferentẽ ex cõposito tribunus plæbis. C. herennius prohibuerat. Hæc ille. Quod idem argumẽtum est Ciceronis esse rhetoricen ipsam ad herenniuz. Cũ eodẽ fuerint tpe: herenniorumqꝫ dom⁹ amicissima Ciceroni. Nam in oratiõe ꝓ. M. Cælio ita scribit. Animaduerti enĩ iudices audiri a

nobis meũ familiarẽ. L. herẽniũ pattẽte &c. Eſt & aliđ argumẽtuꝫ quuꝫ ait. Et ſi negotiis familiarib⁹ ĩpediti uix ſatis ociũ ſtudio ſuppeditare poſſumus & id ipm qđ dat̃ ocii libẽti⁹ ĩ phĩa cõſumere cõſueuim⁹ &c. Solet enim. M. Tullius Cicero ſæpe ideꝫ fere ſuis libris ĩſerere. Vñ ĩ ꝓlogo tuſc. q̃ſtionũ ait idẽ pene: nã ita incipit. Cũ defenſionũ laborib⁹ ſenatoriiſqꝫ munerib⁹ aut oĩo aut magna ex pte eſſem aliqñ liberat⁹: rettuli me brute te hortãte maxĩe ad ea ſtudia: ñ retẽto aĩo r̃ miſſa tpib⁹: lõgo ĩtuallo ĩt̃miſſa reuocaui Et paulo ĩferi⁹. Phĩa latuit uſqꝫ ad hãc ætatẽ: nec ullũ hũit lumen lr̃aꝝ latinaꝝ & excitãda nobis ẽ: ut ſi occupati ꝓfuim⁹ aliqd ciuib⁹ nr̃is: ꝓſim⁹ ẽt ſi poſſum⁹ ocioſi &c. li. itẽ q̃rto ad lẽtulũ ĩ epi. ad Seruiũ ſulpitiũ ſic. Nõ aĩcoꝝ negociis: ñ reip. ꝓcuratiõe ĩpediebãt̃ cogitatiões meæ. In ſeptĩa quoqꝫ phillippica ita. Oẽ. n. curriculũ ĩduſtriæ nr̃e ĩ foro: ĩ curia: ĩ amicoꝝ picul̃ ꝓpulſandis elaboratũ ẽ. Patet ne iam rhetoricẽ ad herẽniũ Ciceronis eẽ: Ita qdẽ. Taceo aũt Priſcianũ & eo ãtiquiorẽ Hiero. ſanctũ pluresqꝫ alios: q ſæpius Ciceronẽ ad herẽniũ citãt. Taceo itẽ illđ: qđ ipſemet Cicero ad herẽniũ li. i. a ſeipſo exẽplũ ducẽs ſic ait. Paterfamilias quũ filiũ hæredẽ teſtamẽto faceret: uaſa argẽtea uxori legauit: hoc mõ. Tullius hæres meus Terẽtiæ uxori meæ trigita pondo uaſoꝝ argẽteorũ dato q̃ uolet: poſt mortẽ ei⁹ uaſa p̃cioſa & cælata magnifice illa petit. Tulli⁹ ſe q̃ ĩpe uolet ĩ trigita põdo ei debere dicit. Cõſtitutio ex ambiguo &c. Itaqꝫ nõne & hoc firmiſſimũ eſt argumẽtũ: & illi p̃mo cõueniẽs. Si. n. ali⁹ a Cicerone rhetoricẽ ad herẽniũ ſcripſiſſet: nũq̈ ꝓfecto nec Tullii nec terẽtiæ meminiſſet: cũ uti oſtẽdim⁹ de ĩſinuatiõe dixerit illa. Adhuc q̃ dicta ſũt arbitror mihi cõſtare cũ cæteris artis ſcriptorib⁹: niſi qa de ĩſinuatiõib⁹: nos noua excogitauim⁹ &c. Quæ qdẽ Cice. p̃us ſcripſerat. Nõ meminiſſet inquã: Nec tullii nec terẽtiæ: ne furtũ illđ potiſſimũ dep̃hẽderet̃ quũ ſibi Cice. inuẽta de ĩſinuatione aſſumpſiſſet: ut plurima ex illo eodẽ ope. Quod ut mihi credat̃ agedũ q̃ſo Hieronime generoſiſſime paſſim p̃cepta illa de inuẽtione cũ p̃ceptis ad herẽniũ cõferas. Videbis. n. ſæpiſſime eadẽ uerba ĩ eiſdẽ clauſulis poſita: p̃ceptaqꝫ eadeꝫ. Quæ qdẽ ſi cũ nr̃is uigiliis ſæpe relegeris Iuſtiniane mi hũaniſſime: quã tibi natura tribuit eloquẽtiã: ſpendidiorẽ locupletiorẽqꝫ reddes facilime. Eſt. n. in te acumẽ ingenii pſpicax. Eſt ille memoriæ duplex effect⁹. facile nãqꝫ pcipis fideliter continẽs: q̃cunqꝫ ſemel accepis. Eſt inde reꝝ multarũ cognitio: accedit naturale decoris mun⁹: acccedũt mores q̃optimi. Quis. n. te ꝓbitate grã cõtinẽtia modeſtia pietate religione ĩter æquæuos p̃ſtã

tior. Fœlices igit᷑ tali filio parẽtes: fœlices amici: fœlix & pr̃ia. qd̃ ãt cõmẽtariolꝰ iste ad p̃mi dũtaxat uoluĩs calcẽ puenerit: nulla ẽ alia cã: nisi qa dũ opꝰid Rõæ publice ꝓfitebar an̄ diẽ reliq̃ ꝓuĩciã Venetias petiturꝰ. Nec ulteriꝰ addere libuit. Quãtos. n. labores (ut p̃rĩa saltẽ cõmẽtarioꝶ meoꝶ ĩ Iuuenalẽ: & horatiũ Flaccũ editio emẽdatior uagaret᷑) sum passus: & ĩ aliis itẽ opusculis: te fugit minime. Scito aũt uoluminũ q̃ttuor p̃mũ eẽ difficilimũ: quocirca maiori cura maioriq; studio opꝰ fuit. In reliqs ubi occasio dabitur aliqd opæ nr̃æ adiiciet᷑. Addo ulteriꝰ ãteq̃ istæc collegisse3 uidisse me comẽtarios quosdã sine certo auctoris noĩe: qbꝰ quum multa meo marte: tũ noua: tũ necessaria adiici posse uiderẽ: eo libẽtius ĩ romão gymnasio rhetoricẽ ad herẽniũ ꝓfitebar. Hinc q̃ cũq; eo tpe legẽti mihi oblata sunt: & ĩ libello notata: nũc ĩ p̃ssoribꝰ trado. Sæpe. n. Vir egregiꝰ Antoniꝰ Moretꝰ Brixiẽsis: pitus q̃dẽ & cui studiosi oẽs ob eiꝰ ĩ ĩprimẽdis libris curã & studiũ debẽt: illa & si mĩnĩe ad opis finẽ puenerãt a me petiit. Itaq; & aĩo & occasiõi satisfacere uolui. Nã ꝓpe diẽ Venetiis soluã patriã cõiugẽ filios reuisurus iã triẽniũ absens. Tibi aũt cõmẽtariolũ istũ Hieronyme gratiosissime dedico: tuo erga me aĩo: meaq; in te beniuolẽtia motus. Vale & salue. Mãcinellũq; tuũ ut facis ama. Datũ Venetiis. viii. idus Nouẽbris. M. cccc. lxxxxiii.

Tituli uoluminis primi Rhetorices ad herennium.

Ant. Mancinelli cōmentariol⁹ ī Rhetoricē ad herēniū Ad Hieronymum Omphredi Iustinianū Patritiū Venetū: prothonotariuȝ apostolicum: archidiaconum concordiensem.

Etsi negociis familiarib⁹ īpediti. Primū beniuolētiā captat a p̄sona sua. ondit. n. q̄lis fuerit in amicos: quū dicit se negociis familiarib⁹ īpeditū fuisse: quū ēt p̄fert quæq; incōmoda: queq; difficultates circa studiū suū eēnt. Nā uix satis ociū illi suppeditare poterat: demū īstantib⁹ quoq; difficultatib⁹ amico obseq uelle ondit. Captat beniuolētiā ab auditoris p̄sona: quū dicit illū nō sine cā rhetoricen cognoscere uoluisse. Inde ab reb⁹ ipsis. Laudādo. n. extollit illas: nā inqt ī se nō paꝝ fruct⁹ hr̄e dicēdi copiā cōmoditatemq; orōnis Docilē postea reddit auditorē ibi: quas ob res. Ostēdit q̄ppe se necessaria tm̄ copiæ dicēdi scriptuꝝ. Postremo attētū facit ibi nunc ne nimiū lōga sumat orō. Pollicet̄ nāq; iamiā de re ipsa dicere. Et si cōiūctio ē aduersatiua ē aūt aduersatiua: q̄ aduersuȝ cōuenieti significat: unde se īpeditū ondit negociis familiarib⁹ ita ut studio uacare uix possit. Etsi negociis: ordo ē. O Cai herēni uolūtas tua cōmouit nos ut de rōne dicēdi cōscribere mus: ne aut tua cā noluisse: aut fugisse nos laborē putares Etsi negociis familiarib⁹ īpediti &c. Quoties em̄ īsunt q̄uis lȝ &si q̄q̄ similiaq; & tn̄: nimirū: a uerbo cui adhærebat tn̄ ipo tn̄ excusso īcipiēda est cōstrui orō: qđ iccirco ī ligatura & q̄si iūctura orōnis īsertū ē. qa orō unde nō debuerat īcepat: qđ si p̄ncipali uerbo cepisset: supuacuū fuisset īsere re tn̄. Tūc igit̄ quū recte īchoat̄ illā dictionē: ut supfluā q̄si functā officio suo debem⁹ abiicere. Negociis familiarib⁹ actiōib⁹ cāꝝ: & defensionib⁹ amicoꝝ. Ait. n. li. q̄rto ep̄la. ad Seruiū sulpitiū. Non amicoꝝ negociis: nō reip. p̄curatiōe īpediebāt̄ cogitatiōes meæ. Et philippica septīa inqt. oē. n. curriculū īdustriæ nr̄æ ī foro ī curia in aīcoꝝ piculis p̄pulsandis elaboratū ē. In fine ēt libri primi ad herēniū illā scribit. Et si quo tardius hæc q̄ studes absoluent̄: cum reꝝ magnitudini: tū nr̄is quoq; occupationib⁹ assignare debebis. Negociis. negociū dictū q̄ nō sit ociū: ut scribit Fest⁹: ut uero Fabi⁹ li. iii. ait sic diffinit Apollodor⁹. Negociū ē cōgregatio p̄sonarū locoꝝ tēpoꝝ cāꝝ factoꝝ īstrumētoꝝ sermonū scriptoꝝ & nō scriptoꝝ. Familiarib⁹. familiares ex eadē familia dicebāt̄: olim ut scribit Fest⁹. Amic⁹ aūt familiaris & necessari⁹ quo pacto differāt M. Ci. in orōne p̄ rege Deiota. pādit his uerbis. Laboro eqdē regis deiotari cā quo cū mihi amicitia po. ro. cōciliauit hospitiū uolūtas utriusq; cōiūxit. Familiaritatē cōsuetudo attulit; sūmā uero

Etsi

Negocium

Familiaris

necessitudinē magna ei⁹ officia ī me & ī exercitū meū effecerūt
Ocium — &c. Ociū qetē occasionē & tpis opportunitatē: uacationēq; a la/
bore. Cicero āt li.v.tusc.ait. Quid ē n. dulci⁹ ocio lr̄atio. ubi p la/
Studium — bore studii ociū accœpit: qa his q studiis operā dāt necesse ē ut n̄
negociosi sint. Studio. Studiū est aī ad aliqd agēdū ptinacia: uel
studiū ē animi cōsensus ad aliqd utrūq;. Victorinus scribit li.i.rhe
to. Vbi ēt Cicero inqt. Studiū ē aī assidua & uehemēs ad aliquaȝ
Possumus — reȝ applicatā cū uolūtate occupatio. ut phiæ poetriæ geometriæ
lr̄arū. Suppeditare: subministrare. Possum⁹. possum⁹ p̄sentis indi
catiui uoce ī antiqs legit̄: & ita legendū ē. Nā & si & q̄q̄ īdicatiuū
semp ascīscūt. In prīcipio. s. orationū epistolarū librorū. Quāuis
Phia — & licet ī hoc loco raro. In cæteris oīa īdifferēter. In phia. Mora/
leȝ intelligit: q̄ oratori ualde ē necessaria. Itaq; nisi eā tenuerit ni/
hil in quo magn⁹ eē possit habebit. Fabi⁹ itē li.ii. ait q rhetorice
locū in ethice negocialē assignāt. i. pragmaticon. & Cicero lib.i.
tusc. phīam studiū sapiētiæ interpretat̄. Et li.v. eiusdē opis phōs
sapiētiæ studiosos appellat. Vbi ēt de phia sic ait. O uitæ phia dux
O uirtutis indagatrix expultrixq; uitioꝝ. Quid nō mō nos sed oī
no uita hoīm sine te eē potuisset. Tu urbes pepisti. Tu dissipatos
hoīes ī societatē uitæ cōuocasti. Tu eos īter se primo domiciliis
deinde cōiugiis: tū literarū & uocū cōiunctiōe iūxisti. Tu iuētrix
legū: tu magistra morū & disciplina fuisti. Ad te confugimus: a te
opē petim⁹. Tibi nos ut antea magna ex pte: sic nūc penit⁹ totos
q; tradim⁹. hæc Cicero. Qui ēt li.i.tus. sic dixerat. Phia uero oīm
mater artiū q d ē aliud nisi ut Plato ait donū: ut ego inuentū deo
ruȝ. Hæc nos primū ad illorū cultū: deinde ad ius hoīȝ quod sitū
est in generis humani societate: tū ad modestiaȝ magnitudinēq;
animi erudiuit. Eadēq; ab aīo tanq̄ ab oculis caliginē dispulit &c.
Idē uero lib.i. de oratore scribit. quo modo phia ī tres ptes ē di/
stributa. In naturæ obscuritatē. In disserēdi subtilitatē. In uitā atq;
mores. tertiū gen⁹ inqt: qd̄ semp oratoris fuit nisi tenebim⁹ nihil
oratori in quo magn⁹ esse possit relinquem⁹. Macrobius ēt li.ii.
Diuisio philosophiæ — de som. scribit philosophiā triplicē esse. moralē: naturalē: & ratio/
Moralis — nalem. Moralis ē q̄ docet morū elimataȝ pfectionem. Naturalis
Naturalis — quæ de diuinis corporib⁹ disputat. Rationalis: quū de incorpore
Rationalis — is sermo est quæ mēs sola cōplectitur. Et autē philosophia ut scri
bit Alcinous: affectio sapiētiæ: quæ soluit ac reducit ad intelligi/
bilia: conuertitq; nos ad ea quæ sunt secundum ueritatem. Volū
Volūtas — tas. Voluntas est quæ quid cū ratione desiderat. estq; in solo sa/
piente. Quæ aūt aduersus rationem incitata est uehemēti⁹: ea li/

bido ē uel cupiditas effrenata: q̄ i oībus stultis inuenit᷑. Auctor ē Cicero li.iiii.tusc. De rōne dicēdi: piphrasis ē uel interptatio rhetorices. Cōscriberem⁹. de oībus ptib⁹ simul docētes. Vñ i ꝓlogo li.iii. ait. Ne qd tibi rhetoricæ artis deesse possit. Rhetoricā: rhetoricen in latinū trāsferētes: tū oratoriā tū oratricē noīauerūt: ut docet Fabi⁹ li.ii.c.xv. Et li.v. scribit ꝙ rhetorice ē bñdicēdi scīa. Aut rhetorice ē īueniēdi recte & disponēdi & eloquēdi cū firma memoria & dignitate actiōis sciētia. Si recta intelligentia scribit Cicero in ꝓemio rheto. Sapientiā sine eloquētia paꝝ ꝓdesse ciuitatib⁹. Eloquētiā uero sine sapiētia nimiuȝ obesse pleruq̄ꝫ: ꝓdesse nunq̄. Fabi⁹. li.xii. scribit ꝙ si uis illa dicēdi malitiā instruxerit: nihil sit publicis priuatisq̄ꝫ reb⁹ pniciosi⁹ eloquētia. Intelligētia aūt ut Cicero circa finē rheto. docet ē p quā aīus ea pspicit q̄ sūt. ē. n. una ps prudētiæ. Prudētia uero est reꝝ bonaꝝ & malaꝝ scīa. Partes ei⁹ memoria: intelligētia: ꝓuidētia. Memoria ē p quā aīus repetit illa q̄ fuerūt. Intelligētia ē &c. ut dixim⁹. Prouidētia ē p quā futurū aliqd uidet᷑ āte q̄ factū ē. Definita certa. Quas ob res. Docilē facit auditorē: ostēdēs se necessaria tm̄ copiæ dicēdi scriptuꝝ. Arrogātiæ. Arrogās pclara & ea q̄ nō insūt & maiora q̄ insūt fingere sibi uidet᷑. Dissimulator āt cōtra negare q̄ sibi insūt aut īminuere solet. Ita interptat᷑ li.iiii. æth. Aristotelis Argilophylus. Vt ars. Diuidit᷑ rhetorice ī artē artificē & opus. Ars ē q̄ disciplina pcipi debet. Ea ē bene dicēdi sciētia. Artifex ē q pcipit hāc artē. i. orator cui⁹ ē summa bene dicere. Opus qđ efficit᷑ ab artifice. i. bona oratio. Hæc fabi⁹ li.ii. scribit. Ratione dicēdi: rhetorices definitō Quæstus lucri. Gloria. Gloria ē illustris ac puagata uel in suos ciues uel in patriā uel in oē gen⁹ hoīm fama meritorū. Auctor Cicero in oratiōe ꝓ. M. Marcello. Idē uero li.ii sic ait. Gloria ē frequens de aliquo fama cū laude. Nō enim spe q̄stus. Beninolum maxime erga herenniū auctor se hic ostēdit. Cuȝ non q̄stus non gloriæ causa scripserit: sed dumtaxat uti amico obsequeret᷑. Industria cura labore studio. Morem geram⁹: obsequamur. Nunc nimium. Attentū facit auditorem. pollicet᷑. n. iamiā de re dicere Sed supple de re dicere incipiem⁹. Artem sine assiduitate dicēdi. Multo labore assiduo studio uaria exercitatiōe plurimis experimentis altissima prudentia psentissimo cōsilio cōstat ars dicēdi. Vt scribit Fabi⁹ li.ii. Rationeȝ. Causa est q̄ nos impingit ad aliqd faciēdū. Ratio aūt qua utimur in faciendo. Seruius auctor in ar. Victorin⁹ uero li.i. rheto. sic ait. Causa est animi impulsus ad aliquid agendum. Ratio est gerendorū ordo ex cā uenientium: ut

Rhetoricā
Sapīa
Intelligētia
Prudentia
Memoria
Prouidētia
Arrogans
Dissimulator
Ars
Artifex
Opus
Gloria
Vnde ars dicendi cōstat
Causa
Ratio

Præceptũ quid ſuo loco facias ac dicas ĩtelligas. Præcept õis diſciplĩæ. Præ
Præceptio cepta enĩ & ꝓceptiones indifferẽter ꝓ diſciplina ponim⁹. Accom
modari adiũgi. Verg. li. ii. æn. Laterię argiuũ accõmodat enſeʒ.

De oratoris officio. Tit. I.

Orator Oratoris officiũ. Orator ẽ uir bon⁹ dicendi pitus: ut. M. Cato
diffiniit auctore fabio lí. xii. Vir bon⁹ ãt cõſiſtit natura moribus
uita artib⁹. Dicendi pitus cõſiſtit artificioſa eloquentia: q̃ conſtat
Partes elo/quentie ptib⁹ quinq;. Inuentiõe. Diſpoſitiõe. Elocutione. Memoria. Pro/
Pro nunciatione: & fine officii qd ẽ aliquid pſuadere. Vtq; Cice. lib. i.
de oratore ſcribit. Is orator erit q̃ q̃cunq; res inciderit q̃ ſit dictio
ne explicãda prudenter & cõpoſite & ornate & memoriter dicet
cũ quadã actionis ẽt dignitate. Vt Victorinus inqt. Orator ẽ qui
in cauſis priuatis ac publicis plena & pfecta utit̃ eloquẽtia. Rhe/
Rhetor tor ẽ q docet lr̃as atq; artes traditor eloquẽtiæ. Sophiſta ẽ apud
Sophiſta quẽ dicendi exercitiũ dicit̃. Officiũ ẽ. Officiũ dr̃ quaſi efficiũ ab
Officium efficiendo qd̃ unicuiq; pſonæ cõgruit. Vt donat⁹ in adelphis in/
Vis orato/ris quit. hic Victorin⁹ ait. officiũ ẽ qd̃ ex legib⁹ uel ex natura neceſ/
ſe eſt nos ĩplere. De iis reb⁹ poſſe dicere. Cic. li. i. de oratore ait:
Oratorẽ plenũ atq; pfectũ eſſe eũ q de oĩb⁹ reb⁹ poſſit copioſe ua
Dicere rieq; dicere. Fabi⁹ ẽt li. ii. ſcribit. ꝙ Vis oratoris ꝓfeſſioq; ipſa bñ/
Loqui dicẽdi hoc ſuſcipere ac polliceri uĩ: ut oĩ de re q̃cunq; ſit ꝓpoſita
ornate ab eo copioſeq; dicat̃. Dicere. Scribit Cice. in Bruto dice/
Laus orato/ris re ꝓprie eẽ oratorũ: loq uero dialeticorũ. Et de claris oratorib⁹
inqt. ꝙ ſũt duæ ſũmæ ĩ oratore laudes. Vna ſubtiliter diſputandi
ad docendũ. Altera grauiter agẽdi ad aĩos audiẽtiũ pmouẽdos.
Ad uſũ ciuilẽ: ad ciuiũ utilitatẽ. li. ẽt. i. rh. ait oratoriã facultatẽ ci/
Mos uilis ſciæ ptẽ eſſe. Morib⁹ & legib⁹. Mos ẽ inſtitutũ patrũ ptinẽs
Lex maxĩe ad religionẽ cerimoniaſq; deoꝝ antiquoꝝ. auctore feſto.
Lex ãt eſt rõ ſũma ĩſita ĩ natura: q̃ iubet ea q̃ faciẽda ſũt: ꝓhibetq;
cõtraria: ut Tulli⁹ li. i. de legib⁹ inqt. Secũdo uero ait. Cõſtat ꝓfe
cto ad ſalutẽ ciuiũ ciuitatumq; incolumitatẽ uitãq; oĩum qetã &
beatã cõditas eſſe leges. Aſſenſione. i. cõſenſu. Quo ad eius fieri
poterit: quantũ in ea re. Gellius quoq; li. xiii. in pricipio ſic ait. Ca
pita aũt locorum argumẽtorũq; quibus uſus eſt quo ad eius me/
miniſſe potui egreſſus ibi ex auditione propere annotaui.

De tribus cauſarum generibus. Tit. II.

Tria ſũt genera cauſaꝝ. Phũs ẽt in R. ad Ale. ſic ait. Tria ſũt ge
nera ciuiliũ cauſaꝝ. Deliberatiuũ. Demõſtratiuũ. Iudiciale. horũ
aũt ſpecies ſunt ſeptẽ. Suaſio. diſſuaſio. laus. uituperatio: accuſa/
tio: defenſio: & q̃ſtio. In quibus oĩs uerſat̃ orõ. Cauſarũ. Cauſa ẽ

negociũ oĩbus suis ptibus spectãs ad q̃stionẽ. Aut causa est negocium cui⁹ finis ẽ cõtrouersia sic definit. Apolodorus ut scribit Fabius li.iii. Hermagoras uero Cãm esse dicit rem q̃ habet ĩ se controuersiã in dicẽdo positã: cũ certarũ psonarũ interpositiõe. Auctor Cice li.i.rh. Demõstratiuũ: id etiã laudatiuũ. Fabius li.iii. appellat. Personæ. Persona ẽ rõnalis substãtia q̃ sermo expletur: ut scribit diomedes. Laudẽ. Laus est expositio bonorũ: q̃ alicui accidũt psonæ uel cõiter uel priuatim. Cõiter ut laus hoĩs. priuatim uero ut laus socratis. Pris. auctor ex bermogene. In cõsultatiõe. in deliberatione uel qõne infinita. Oĩs.n. oro est aut de infinite rei qõne sine designatiõe psonarũ aut tẽporũ aut de re certis ĩ psonis ac tpib⁹ locata. In utraq; aũt re qcqd in controuersia ueniat in eo q̃ri solet aut factũ ne sit: aut si est factũ quale sit: aut etiã quo noĩe uocet̃: aut qđ nõnulli addũt rectũ ne factũ eẽ uideat̃. hæc scribit Cice.li.i. de oratore. Cõsultare uero est deliberare & aliquid petere. nisi.n. adsit q consiliũ petat: q cõsiliũ det: nõ est deliberatio siue cõsultatio. Cõsultare igit̃ quũ altera ps petit: altera dat cõsilium. Quæstio ãt duas ptes habet. Infinitã quã cõsultationẽ: & definitã quã controuersiã nominat Cice. in ptitionib⁹. Et in topicis ait ꝙ qõnum duo sũt gña. Vnũ cognitionis: alterũ actionis. Cognitionis sũt hæ quarũ finis ẽ scia: ut si q̃rat̃. Natura ne ius pfectũ sit an ab aliqua quasi cõditiõe hominũ & pactiõe. Actiõis autem hmõi exẽpla sunt sit ne sapientis ad remp. accedere. Hæc & plura de Quæstiõe. Cice. ĩ topicis. Suasionẽ & dissuasionẽ. Suasio ẽ ad aliqd eligẽdũ aut dicendũ agẽdumue exhortatio. Dissuasio uero ne qd eligat̃ aut dicat̃ agat̃ ue dehortatio. Ita scribit ĩterpræs aristotelis philelph⁹ ĩ rhet. ad alexãdrũ. In controuersia ĩ qõne definita. Accusationẽ aut petitionẽ. Accusatio ẽ iniuriarũ delictorũq; expositio. Defensio aũt ẽ delictorũ & iniuriarũ q̃ uel ĩ accusationem uel in suspitionẽ uenerint dissolutio. Vt legit̃ apud phũm in rhet. ad alexandrum. Petitio uero est quum aliquid ab reo ipso per actorem petitur.

Causa
Persona
Laus
Oro
Consultare:
Quæstio & eius ptes
Suasio
Dissuasio
Accusatio
Defensio
Petitio

De quinq; reb⁹ seu officiis oratoris. Tit. III.

Nũc q̃s res. Idẽ Cice.li.ii. de oratore ita scribit. Deniq; qnq; faciũt q̃si mẽbra eloq̃ntiæ. Inuẽire qd dicas: iuẽta dispõere: deide ornare uerbis. p⁹ memoriæ mãdare. tũ ad extremũ agere & pnũtiare. Et li.i. eiusdẽ operis ita pri⁹ dixerat. Quũq; eẽt oĩs oratoris uis ac facultas in qnq; ptes distributa ut deberet repire primũ qd diceret: deinde inuenta nõ solũ ordĩe: sed ẽt monumẽto quodã ac iudicio dispẽsare & cõponere. tũ ea deniq; uestire atq; ornare

orone:post memoria sepirc.ad extremũ agere cũ dignitate & ue/nustate. De dispositiõe & reliquis late inferi⁹ suo loco tractabit᷑. Idoneoꝝ uerboꝝ. Verboꝝ ea sunt maxime ꝓbabilia quæ sensum animi nr̄i maxīe ꝑmũt. atq̧ ī aīs iudicũ qđ nos uolum⁹ efficiunt. fabius li. viii. inqt. Snīaꝝ idoneaꝝ supple. Snīa aũt ē aduersus res oīs opiniõis ꝓprie declaratio: ut īterꝑs philosophi in rh. ad alex. ait. Fabius itē li. viii. scribit Snīam ueteres qđ aīo sensissent uocas se. unde & iuraturi ex animi nr̄i snīa & gratulātes ex snīa dicimus. Prisc. aũt ex hermogene ait. Snīa est orō gnālē ꝓnuntiationē hn̄s hortās aliquā rem uel deterrēs. i. dehortās uel demõstrans quale sit aliqd. Tu uero latius de hac uideto īferius. ubi de dignitate tractatur. Fabius li. x. scribit Snīam eē decretũ quoddā atq̧ p̄ceptum qđ de re. i. de iudicio rei q̄ri põt. Et li. iiii. ad herēniũ legit᷑ ita. Sententia est orō sumpta de uita q̄ aut qd sit aut qd esse oporteat in uita breuiter oñdit. hoc pacto. Difficille est primũ uirtutes reuereri q sp fortuna secũda sit usus. Itē liber est his existimādus q nulli turpitudini seruit. Accõmodatio. adiũctio. Memoria. De hac Ci. li. i. de oratore sic ait. Quid dicā de thesauro rerũ oīm memoria q̄ nisi custos inuētis cogitatisq̧ uerbis & reb⁹ adhibeatur: intelligimus oīa etiā si p̄clarissima fuerint in oratore pitura. Dispositiõis id est ordinis. Ordo. n. maxīe lumē memoriæ affert: qđ latius explicabitur inferius suo loco. Pronũtiatio. actio q̄ in dicendo una dominat᷑: de q̄ plenius suo loco habet᷑. Vocis uultus gestus. Affectus oīs languescat necesse est: nisi uoce uultu totus ꝓpe habitus corpis inardescat: ut fabius inqt li. xi. Dn̄atur autē in ꝓnũciatione maxime uult⁹. decor quoq̧ a gestu atq̧ a motu uenit. Moderatio tēperantia. Cũ uenustate: cum decore dignitate gratia & uenere. A b uenere. n. uenustas dicit᷑. Nā Cice. li. i. off. tradit pulchritudinis duo gn̄a. quoꝝ in altero Venustas sit: in altero dignitas. Venustatē muliebrē dicere debem⁹ inqt: dignitatē uirilē. Præceptió disciplina. Cũ diligēti rõne. Exactissimo eī iudicio circa imitationem examinãda sunt oīa. Primũ quos imitemur. nā sunt plurimi qui similitudinē pessimi cuiusq̧ & corruptissimi cõcupierint. Tũ in ipsis quos elegerimus quid sit quid nobis efficiēdũ cõparem⁹. nam magnis auctorib⁹ incidunt aliq̄ uitiosa: & a doctis inter ipsos etiam mutuo repræhensa. Ergo primum est quod imitaturus est quisq̧ intelligat & quare bonum sit sciat. Tum in suscipiēdo onere cõsulat uires suas. Nam quædā sunt inimitabilia q̄bus aut firmitas nature nõ sufficit: aut diuersitas repugnat. id fabi⁹ scri. li. x.

Verba

Sentētia

Memoria

Vox

Venustas
Pulchritudinis duo gn̄a

De sex ꝑtibus inuentionis. Tit. IIII.

Narratio inqt fabi⁹ li.iiii.ē rei factæ aut ut factæ utilis ad psua/dendū expositio. Cic. uero ī ptitionib⁹ sic. Narratio ē reꝝ expli/catio & q̄dam quasi sedes & fundamentū cōstituendæ fidei. Pro inde ut. i. ueluti. nō. n. tm̄ illa narrant̄ q̄ gesta sunt: sed etiā illa q̄ n̄ gesta sunt aut geri potuerūt. Quid in cōtrouersia sit? Omne qd̄ in cōtrouersiā uenit id aut sit aut ne sit aut qd sit aut quale sit q̄rit̄: ut Cice. tradit in ptitionib⁹. superi⁹ aūt dixim⁹ Controuersiā esse q̄ōnis ptem definitā. Acturi dicturi. Argumētorū. Est argumētum rō ꝓbationē p̄stans: quo colligit̄ aliud p aliud: & q̄ qd̄ est dubium p id qd̄ dubiū nō ē cōfirmat. Fabi⁹ id li. v. Cice. itē ī topicis sic. Argumentū rō est q̄ rei dubiæ faciat fidē. Et in ptitionib⁹ ita Argumētū ē ꝓbabile inuentū ad faciendā fidē. Cū asseueratione Asseuerare est inter ipsa argumēta ꝓbatiōesq; admiscere uim motumq; aī. Cōtrariorū locoꝝ. Dn̄r loci ex qbus argumēta eruunt̄: ex qbus item oīa ad oēm oronem inuenta ducunt̄. Vt Cice. li. ii. de oratore scribit. Ideȝ quoq; ad Brutū de pfecto oratore locos q̄si argumētoꝝ notas appellat. Vn̄ oīs in utrāq; ptē trahit̄ orō. Et in topicis inqt ꝙ quū piuestigare argumētū aliqd̄ uolum⁹ locos nosse debem⁹. sic. n. appellatæ ab aristotele sūt hæ q̄si sedes e qb⁹ argumēta ꝓmunt̄. Itaq; licet diffinire ait locū eē argumēti sedē.

Narratio

Argumētuȝ

Asseuerare

Locus

De quattuor causarum generibus. Tit. V.

Genera causaꝝ sūt q̄ttuor. Supi⁹ tria cārū gn̄a dixit eē. gn̄a inq̄ gn̄alissima demōstratiuū: deliberatiuū: iudiciale. hic uero q̄ttuor eē dicit. Sed aduertēdū hæc q̄ttuor cōtieri sub quolibȝ illoꝝ triū Aut. n. honesta aut turpis aut dubia aut humilis cā erit. ī unoquoq; illoꝝ. Ergo gn̄a hoc in loco q̄litates significāt. Est. n. triplex genus. Primū gen⁹ ē patria parētes origo sāguis. Scd̄o est gen⁹ sub quo multa similia ex eodē descēdentia cōtinent̄: ut aīal gen⁹. Est tertiū illud gen⁹ quo cuiuslibet rei q̄litas indicat̄: ut si dicas. Cui⁹ gn̄is uestis. Id uictorin⁹ scribit in rh. Idē uero Cice. li. i. rh. dixerat olim cārū gn̄a esse qnq;. honestū: admirabile: hūile: āceps: obscuruȝ. Honestū: qd̄ totū aut ex aliq̄ pte pp se petit̄ honestū noīabimus: ut Cice. li. ii. rh. ait. Vt ꝓ uiro forti cōtra parricidā: uti. L. Cornifici⁹ ægit. &. M. agrippa. Augusti⁹. n. cæsar accusatorē bruti con/stituit. Cornificiū. Cassii. M. agrippā. Vt Plutarchus in uita bruti meminit. Viro forti. Fortitudo ē doloꝝ laborūq; cōtemptio. Et fortitudinis ꝓpriū ē nil extimescere: oīa humana despicere. nihil qd̄ homini accidere possit intolerandū putare. Auctor Cice. lib. iii. off. Et li. i. dixerat Stoicos dicere fortitudinē uirtutem esse pugnanteȝ pro æqtate. Dixerat item uiros fortes & magnanimos

Genus triplex

Fortitudo

eosdem bõnos & simplicis ueritatis amicos minimeq; fallaces es/
se. Parricidã. Parricida nõ utiq; is q parentẽ occidisset dicebat':

Parricida

sed qualẽcunq; hoĩe; ut festus ait. Et Fabi⁹ li. viii. inquit per cata/
chresin. i. abusionẽ parricidã matris quoq; aut fratri s iterfectorẽ
dici. Hõesta res oppugnat': ut siquis uituperaret religionẽ. Defẽ/
ditur turpis: ut siquis defenderet furtum adulterium ue alicuius.
Honestatis partem ut illud Orestis: qui ut p̃rem ulcisceretur occi
dit matrem. In ultione. n. paterna honestatis ps inerat. In cæde
materna turpitudinis. Contẽpta res. i. uilis: uti si de alicuius cola/
phis cæsi ageres. Cum hæc. supple causarum genera. Ita sint. i. ita
diuersa. Exordiorum rationem: qui triplex est. In exordio. n. attẽ
tos, dociles beniuolos auditores efficimus.

De exordio. Tit. VI.

Exordioru; genera

Exordiorũ duo sũt gña. Idẽ Cicero li. i. rh. sic ait. Quare qm̃ tã
diuersa sũt gña cãrũ exordiri quoq; dispari rõne in unoquoq; ge
nere necesse ẽ. Igit' exordiũ in duas ptes diuidit'. In principiu; &

Principium
Insinuatio

insinuationẽ. Principiu; est oro pspicue & ptinus pficiẽs audito/
rem beniuolum aut docilẽ: aut attentũ. Insinuatio est oro quadã
dissimulatione & circũitione obscure subiens auditoris animu;.

Proemium

Proemium. pemiũ dictũ est siue q oimi cantus est & citaroedi
pauca illa: quæ anteq̃ legitimũ certamen inchoent emerendi fa/
uoris grã canunt proemiũ cognominauerũt. Oratores quoq; ea
q̃ priusq̃ causam exordiantur ad conciliandos sibi iudiciũ aĩos p/
loquunt'. eadẽ appellatione signarũt. siue q oimos græce uia ap/
pellatur id quod ante ingressũ rei ponit' sic uocare ẽ institutu;: ut
fabi⁹ scribit. Epodos. epodi dñr uersus quolibet metro scripti:

Epodus

& sequentis clausulæ hñtes pticularu;: q̃les sũt epodi Horatii. In
quib⁹ singulis uersib⁹ singulæ clausule adiiciunt'. Dicti aũt Epodi
synecdochicos a ptib⁹ uersuum: quæ legitimis & integris uersib⁹.
Epadõtæi. i. accinunt'. Auct. ẽ diomedes. Statim. significat exor

Genus dubium
Exemplum

dium breuitate gaudere: & ambagibus esse uacuũ: ne ĩ capnt oro
creuisse uideatur: quod etiam fabius monet.

De Exordio secundũ causæ genus & qualitatem. Tit. VII.

Si gen⁹ causæ dubiũ habebim⁹: a beniuolẽtia principiũ consti
tuemus. Id quidẽ hoc pacto agere poteris. Nisi persuasũ habere;
iudices uos ea uirtute ac prudẽtia uigere: ut unãquanq; rẽ magis
ex sua causa q̃ ex euentu iudicaretis: non audere; ĩ hac ipsa re de
qua nunc sum corã uobis acturus orare, Cũ igit' uester mihi pspe
ctus sit aĩus: & in iudicando modestia: faciã non tã libenter q̃ ne/
cessario ut intelligatis patrem meũ alias optimu; non satis iusta

ratione aduersũ innocẽtiã & integritatẽ modestissimæ fœminæ genitricis meæ cõmotũ esse. Aliud itẽ. Exemplũ erit. Accusatur Thymoleon ciuis Corynthius q fratrẽ occiderat: q prĩcipatum urbis appetebat. Poterit orator hoc pacto exordiri. Credo iudices uos nõ latere q̃ta fuerit Thymoleõtis beniuolentia in patriã: qui & amicitias & affinitates æstimauit: pprium uero fratrẽ peremit: ut cõem oĩbus libertatẽ a tyrãnoꝝ ĩpetu uindicaret. Turpitudinis ps. Turpe.n. est cõtra patrẽ orare: licet honestũ sit matrem defendere. Turpe itẽ occidere fratrẽ: & si fas est patriã liberã reddere. Sin humile gen⁹ causæ erit faciem⁹ attentos. Exẽplũ erit hmõi. Magnum instat iudices nr̃æ reip. piculũ: nisi restingant in cendia: q summa cũ indignatiõe in urbe nostra oriri uideo. Sæpe enim aĩaduerti ex re minima nõ paruũ odiũ & pturbationẽ concitari: psertim quũ ab illis infert iniuria p quos maxĩe tutos esse cõueniret. Verg. quoq; li. iiii. g. quũ uellet de apibus scribere ait. Protin⁹ acrii mellis cælestia dona. Exequar. hãc ẽt Mecœnas aspice ptẽ. Admiranda tibi leuiũ spectacula rerũ. Magnanimosq; duces totiusq; ex ordine gẽtis. Mores & studia & populos & plia dicam. Sin turpe causæ gen⁹ erit. Insinuatione utendũ ẽ. nisi qd nacti erim⁹ quare aduersarios criminãdo beniuolentiã cape possimus. Exemplũ erit tale. Quũ nacti qd erim⁹ q̃re aduersarios &c. Nõ auderẽ iudices psertim apud uos p illo dicere: cui⁹ uita uobis suspecta esset. Sed quũ turpitudinẽ & infamiã accusatoris pspicio defensionẽ huic reo denegare nõ possũ. Quũ.n. is accusat de criminibus: de quo primũ esset cognoscendũ: fit ut hũc reũ innocẽtem credã: quem bono uiro accusante noxiũ esse concederem.

Quare cã sit honesta. Exemplũ erit. Si qd unq̃ fuit iudices: quod apud maiores nr̃os singulari & pcipuo fauore psequendũ fuerit: sp in primis eoꝝ qui pp ĩfirmitatẽ ætatis seipsos tueri nõ pñt actiones & causæ aliquo singulari priuilegio sũt tractatæ. Quid enim honesti⁹ aut æqui⁹ esse põt q̃ illis adesse: quos nũdũ uel rõ uel natura ita cõfirmauit ut se tueri possint. Cũ psertim hæc una res sit: q & reip. dignitatẽ & priuatã cõmoditatẽ aspiciat. Nã si liberis nostris & amicoꝝ nr̃orũ ac cæteris cõsultũ esse uolum⁹ apud posteros: illud necesse ẽ q pupilloꝝ causas rebus oĩbus ppositas uelimus esse. Itẽ aliud. Aulus licini⁹ Archias poeta antiochiæ natus. Romæ uixit. Ciceroni inter alios charissim⁹. nã & ei⁹ pceptor in græcis fuit. fuerat ãt prius heracliæ ciuis effectus: denum sibi de ciuitate lis mota est a quodam gracchoq ciuis non esset. Tunc Cicero archiam defendens ita exordiri potuit. Si apud maio

Aliud

Genus humile

Genus turpe

Causa honesta

Exemplum

Aliud

res nr̄os ē cōseruatū o iudices ut p̄ceptores ꝑ parētib⁹ haberētur: debeo q̄tū est scitū in me: huic p̄stantissimo uiro & ītegerrimo & opē & salutē afferre: & eo magis quoniā illius doctrina & optimis præceptis ita institutus sum: ut nonnullos aliq̄n defenderim. Nā si cæteros adiuuamus a qb⁹ nihil utilitatis ad hāc rē adipiscēdam cōsecuti sumus: quāto magis ei attribuere debem⁹ a quo id accæpimus p qđ etiā ignotis ꝓdesse possum⁹? Aut breuiter exponere &c. Exemplū erit. Summa rei iudices: de qua corā uobis acturus sum, est de pœna & de supplicio p uos inferēdis ciuib⁹ seditiosis: si ciues habēdi sunt q necē bonoꝝ hoīm: & pniciē reip. meditati sunt. Erit itē exēplū Nasonis illud. In noua fert animus mutatas dicere formas corpora. Et illud Maronis. Arma uirūq; cano. Ab lege exēplū erit: lege latoria cautū ē iudices: ut si qs pupilloꝝ bona diriperet: acerrimas pœnas lueret. Cū itaq; Titius Marci pupilli bona diripere uelit pœna mulctādus ē. A scriptura. lex specialis est: Scriptura uero gn̄alis. Est aūt allegatio alicuius scripti & sn̄iæ generalis: ut illud Ciceronis ī proemio tus. Honos alit artes: oēs q; incendūtur ad studia gloria. Cū igit̄ hic ciuis ꝓ patria egregie pugnauerit merito mihi honore ac p̄miis afficiēdus uiderur. Firmissimo adiumēto: Exemplū erit. Quid ē o iudices quod ciuitatē magis cōseruet: q̄ iusticia & æqtas iuris? Quæ eū iubeat: ut mortuo patre filio poti⁹ q̄ fratri hereditas debeatur: debetis huic concedere æquitatem: quæ quidem uinculum est ciuitatis. ubi enim equitas deest: oīa confunduntur.

Exemplum aliud

Ab lege

Aliud

De docilitate & attentione. Tit. VIII.

Si summā rei breuiter exponem⁹ exēplū ē ibi supius. Aut breuiter exponere &c. Etsi attentos eos faciemus: id ī humili genere seruabit̄: ut illđ Maronis. li. iiii. g. de apib⁹. Hanc ēt Mecœnas aspice ptem. Cicero. li. ii. de oratore scribit græcos monere: ut p̄ncipio faciamus iudicē attētū & docilē: quæ sunt utilia: s; nō p̄ncipii magis ꝓpria q̄ reliquarū ptiū. faciliora etiā ī principiis: q; & attenti tū maxīe sunt quū oīa expectāt. & dociles magis initiis eē possunt. Illustriora. n. sunt quæ in principiis q̄ que ī mediis causis dicuntur: aut arguendo. aut refellēdo. De rebus magnis: ut illud. Magna res princeps illustrissime est ea quam expositurus sum uobis. Cui nisi tempestiue consilio & uirtute occurratur: non mediocrem profecto in urbe nostra discordiā excitabit. Quid enim iniqu⁹ esse potest q̄ ciues nostros ab his n̄ posse tutos esse: quos armis & fide oporteret eisdem auxilio esse.

Summa rei &c.

De reb⁹ magnis exēplū

De rebus nouis &c. Exēplum erit. Noua res & penitus inaudi-

De rebus nouis

ta princeps optime p me exponet . ea qdem talis est: ut summã in dignationẽ atq; odium cõcitatura sit: nisi prudẽtia ura mitigetur Quid. n. magis cõtra mores publicos põt eẽ q̃ extorq̃re qcquam qđ luxuriã ciuitati & uoluptatib⁹ materiã sit allaturũ? Nouis. noua dñr q̃ fuere nunq̃. Inusitata uero sunt: q̃ l3 facta sint rari⁹ tñ accidunt. Quæ ad temp. ptineãt: Exẽplũ erit. Cũ istituissem p̃res ãplissimi id apud uos dicere: qđ uisum eẽt optimũ. Nihil certe post religionẽ nostri & unius & ueri dei: quod uel me dignius uel uobis magis gratũ dici posset occurrit: q̃ de cõseruatione & amplitudĩe reipu. disputare. Eas igitur res apud uos ĩ primis exponam noua quadã & ĩusitata rõne: ut plane intelligatis me pspexisse quo mõ illã a nostris maiorib⁹ nobis traditã & maiorẽ & meliorẽ nr̃is posteris relinquamus. Ad eos ipsos qui audiũt. Exẽplũ erit. Nisi patres cõscripti cõsilio & uirtute uestra reprimet audacia & temeritas eoꝝ q uestri ordinis & sanctissimæ patriæ nr̃æ publici hostes sunt: plane uideo uos cũ tota rep. maxĩa breui subituros incõmoda. Ad deoꝝ ĩmortaliũ religionẽ & pietatẽ: Exemplũ erit in genere honesto. Agitur iudices de cœlestĩ cultu ac religione diuina qua re nunq̃ fuit apđ nostros maiores uel p̃stantior uel acceptior. Est. n. res prorsus admiratione & quadã laude singulari dignissima. Religionẽ. Religio est: q̃ supioris cuiusdam naturæ (quã diuinam uocant) curã cerimoniãq; affert: ut Cicero inqt. li. ii. rh. Pietatẽ. Tullius p plantio inqt. Nã meo iudicio pietas fundamẽtũ ẽ oĩm uirtutũ. Itẽ. Quid est pietas: nisi uolũtas grata in parentes? Et li. ii. rh. Pietas est p quã sanguine cõiunctis patriæq; beniuolis officiũ & diligẽs tribuit cult⁹. Supi⁹ quoq; eodẽ li. sic dixerat. Pietatẽ appellãt q̃ erga patriã aut parẽtes aut alios sanguĩe iũctos officiũ seruare moneat. At ĩ li. de natura deoꝝ ait. Pietas ẽ iusticia ad uersus deos. Vt attente audiãt: Exemplũ erit illud sumptũ ex ĩuectiua Ciceronis in catilinã. Attẽdite q̃so iudices: & ea quæ dicam penitus animis ur̃is rõnibusq; mãdate. Et illud Terẽtii. Nũc quã rẽ uitio dent quæso aĩaduertite. Si nũero exponemus res: Exẽplũ Agit p̃res cõscripti de duob⁹: de cõcordia ciuiũ nr̃oꝝ & cõpressione belloꝝ ciuiliũ: quæ iãdudum nostrã patriã afflixerũt. Libro ãt primo rh. addit prædictis: q attentos facim⁹ si nos pollicebimur breui nostrã causam demõstraturos.

De rep.

Ad auditores

Ad deorum religionem & pietatem

Religio

Pietas

Vt attente audiant

De nũero

De beniuolentia a nostra psona. Tit. IX.

Si officium nostrum sine arrogantia laudabimus: exemplum erit. Quãq̃ turpe est iudices officium suum ita exponere: ut ppria laus intendatur: attamen quia aduersarii mei sic me nuper contu

Laus officii nostri

meliis afficere: ut niſi uitæ rationem habeam: & qualiter ab ado/
leſcentia me inſtituerim dicam: plane tacendo confirmare uide/
rer omnes aduerſæ partis in me falſo obiectas cõtumelias. Faciã
itaq; non tam libẽter q̃ neceſſario: ut intelligatis me longe abeſſe
a criminibus: quæ mihi obiiciuntur: & fictam eorum accuſationẽ
cognoſcatis. Ego q̃dem ſic in oculis meorum ciuium uixi: ſic me
geſſi: ut neminẽ unq̃ offenderim: pluribuſq; ſæpenumero auxilio
cõſilioq; extiterim. Quid eĩ in cauſis forẽſibus & publicis egerim
quod uobis oĩbus parere arbitror facile ꝑtereo. Quare magnope
admiror que temeritas uel (quod potius reor) que ĩuidia meos
aduerſarios impulerit ad ea de fingenda: a quibus quidem ita ab/
ſum: ut ipſi ab honeſtate atq; uirtute. Aut in rep. quales fuerim?:
exemplum erit. Etſi patres conſcripti nunq̃ ſatis pro rep. propu/
gnare quis poteſt: illud attamẽ aſſero me nullos ꝓ ea labores fu/
giſſe unq̃: neq; ulla euitaſſe pericula. Quare non poſſum nõ mo/
ueri ꝗ nefariæ cõiurationis reum apud uos facere me aduerſarii
auſint. Aut in parentes aut in amicos: exemplum erit. Quo aĩo
iudices in parentes & in amicos ſemp extiteri; q̃uis omnibus no/
tum eſſe putẽ illud deniq; auſim dicere neminem aut maiori beni
uolentia aut maiori cura uſum eſſe in ſuos q̃ ego in meos conti/
nue utor. Aut in eos qui audiunt: exemplũ erit. Cum in noſtra
rep. iudices multos mihi propoſuerim quos maxime charos & ꝑ
cipuos haberem ſemp tamẽ uos in primis & amare & uenerari cõ
ſtitui. Hic euenit ut omnem fortunã ueſtrã meam dicerem: decer
neremq; nil poſſe uobis aduerſi accidere quod mihi ipſi non fore
cõe. Libenter itaq; pro ſalute ueſtra meam quoties opus erat op
poſui: neq; pro ueſtro honore ac ſtatu ullum fugi periculum: ne/
q; fugiam dum uiuam. Si noſtra incõmoda proferemus exẽplu;
eſt. Illud iudices uerum eſſe experior quod uulgo dicitur fortu/
nam eos uix unq̃ relinquere quos ſemel cœpit urgere. Quo in ſta
tu q̃dem extiterim & in quo numero poſitus ſim: neminẽ ueſtru;
ignorare arbitror. Quis. n. in urbe nr̃a aut diuitiis aut potẽtia aut
amicoꝝ frequẽtia magis abũdabat? Nunc eo ꝓductus ſu; ut neq;
diuitiæ neq; potẽtia neq; ulli mihi aſſint. Omnes. n. me noti atq;
amici deſeruerũt. Vt nobis ſint auxilio: & in aliis noluiſſe ſpem
hr̃e. Exẽplũ erit. Cũ eo loco poſita ſit cã mea iudices: ut niſi mĩa
ur̃a mihi ſit pſens atq; ꝓpitia: ueluti ſæpenũero multis fuit: plane
ſim ab oĩbus deſtitutus. Humanitatẽ itaq; ueſtrã & clementiã q̃ſo
atq; obteſtor ut mihi auxilio ſint. In ueſtra nãq; dũtaxat uirtute
mea ſpes oĩs incũbit. Cũ. n. multi fortunis meis pſidio eſſe polli/

Quales in rep. fuerim?

In parentes &c.

In audiẽtes &c.

De ĩcomo/dis noſtris

Pro auxilio

cerẽtur nos elegi & cõſtitui illarũ tutores.

De beniuolẽtia ab aduerſarioꝝ pſona. Tit. X.

Spurce exẽplum

Spurce: exẽplũ eſt. Quãq̃ ſæpenũero uidi iudices eos q aliena flagitia manifeſtarint magis offendere aĩos audiẽtiũ q̃ q cõmiſe rint: magnitudo tñ delicti & criminis facit: ut de ſcelere aduerſarii tacere nequeã: tã pditæ nãqȝ luxuriæ hõ ẽ: ut p oẽm turpitudinẽ reuolutus ea & faciat & patiat̃ q̃ qdẽ cuiuſqȝ boni uiri maximã in ſe poſſent ĩdignationẽ accẽdere.

Superbe exemplum

Supbe exẽplũ erit. Si præter cõ ſuetudinẽ meã iudices priuſq̃ de re dicã pauca de morib⁹ aduerſa rii expoſuero: id me non ſine atroci cauſa facere arbitrari poteſtis Cũ. n. ſupbiã & elationẽ. P. Clodii cõſidero: nõ poſſuȝ nõ moueri Qui neqȝ ſibi quẽq̃ ĩ hac urbe ſupiorem nec parẽ hr̃e uel pati põt. Quid ĩ collegã ſuũ. q. Aulũ quẽ unũ reip. ſp amãtiſſimũ cognoui ſtis ægerit ſatis oĩb⁹ notũ ẽ. Nemo itaqȝ talẽ hoĩem ĩmo truculẽ tã ferã & ſæuiſſimã reip. peſtẽ ſatis digno poſſet odio ꝓſequi.

Perfidioſe exemplum

Per fidioſe exemplũ erit. Siqd ẽ iudices apud nr̃os maiores qđ maxĩo fuerit unq̃ odio dignũ illđ certe ĩ pfidia totũ ẽ poſitũ. Cũqȝ uaria ſint & plurima aduerſarii nr̃i uitia: q̃ ſatis puto uobis eẽ nota: nul lũ tñ atroci⁹ frequẽti⁹ ue ĩ eo exardeſcit uitiũ: q̃ ꝙ neqȝ ulla fides neqȝ charitas neqȝ dicti factiqȝ cõſtãtia ſibi ineſt: ſȝ ſũma ĩfidelitas tã ĩ ſupiores q̃ in pares & aĩcos extitit ſp.

Crudeliter exemplum

Crudeliter: exẽplũ erit. Moueor pr̃es cõſcripti: & graui⁹ q̃ uel ætas mea uel cõſuetudo fe rat pturbor: quũ aduerſarii mei qdã ĩcredibilis inhũanitas & ĩpia in miſerrimũ quẽqȝ crudelitas menteȝ ſubiit. Quĩ nedũ ulla mo uet̃ mĩa ſup afflictos & calamitoſos hoĩes: ſȝ eoꝝ ſanguĩe atqȝ ſup pliciis nõ ſatis ſatiari põt.

Cõfidenter exemplum

Cõfidẽter: exẽplũ ẽ. Sẽp ea iudices nr̃i fuit aduerſarii cõſuetudo: ut qcqd ei colibuiſſet: totũ id ẽt licere ſibi crederet: Hĩc eſt ꝙ temerario quodã auſu & ĩproba ſpe dictis ac factis in optimum quẽqȝ & innocentẽ uirũ ĩuectus eſt pluries. Niſi igit̃ iuſticia ueſtra fræno adhibito tẽperet̃: mihi credite iudi ces tantã ſibi aſſumet arrogãtiã ut ueſtrũ q̃ſq̃ uix ferre poſſit.

Malicioſe exemplum

Ma licioſe: exẽplũ erit. Cũ multa ſint iudices q̃ aduerſario meo facta digna uideri poſſint uenia, illud mihi uidet̃ ĩ pmis cõſiderãdũ po ti⁹: q̃ mẽte quo ue aĩo geſta ſint: q̃ qd actũ fuerit. Nemini ꝓfecto ueſtrũ iudices dubiũ eẽ debet q̃ malicioſe & pperã cæteris ĩ rebus ſeſe geſſerit: cũ ẽtĩ illis q̃ apđ alios & dictæ & habĩtæ ſunt honeſte: prauo & iniquo ſemp ſit uſus ingenio.

Flagitioſe exemplum

Flagitioſe: exẽplũ erit. Etſi maiores nr̃i iudices grauis pœnas ĩ eos excogitauerũt q aliqđ ſce lus aut ĩprobe factũ cõmiſerunt: ſingularia tñ & exqſita ſupplicia reliq̃rũt aduerſus eos quoꝝ ſcelera multis flagitiũ attulerũt. Cuȝ

itaqꝫ aduerſariꝰ meꝰ ſic uixerit ut oĩs eiꝰ uita nõ ſolũ ſibi turpis & in
famis habita ſit: ueꝝ ẽt' ciuibꝰ nr̃is flagitioſa: uidete quo aio q̃ ſe/

Flagitium
ueritate uti in eũ uobis cõueniat. Flagitioſe. flagitiũ more mili

De ui exemplum
tari dr̃ res flagitatione hoc ẽ increpatõe digna: ut Dona. ĩ eu. Si
uim exẽplũ erit. Quãuis iudices ea ſit aduerſarii mei uis & mẽbro
ruꝫ firmitas q̃ cæteris ꝑſtet: tñ abuti hoc naturæ bñficio & in bo/
norũ ꝑniciẽ cõuertere mĩme cõueniebat. Cũ itaqꝫ maiꝰ poſuerit
ĩ uiribꝰ q̃ in eqtate ꝑſidiũ: ueſtrũ erit iudices ne iniuſtiſſima uiolẽ

De potẽtia exemplum
tia ſua cãꝫ meã opprimat. Si potẽtiã. exẽplũ erit. Maxĩe uellem
iudices: ut aduerſariꝰ meꝰ ea modeſtia eẽt: ut plus æqtatẽ & nr̃oꝝ
maloꝝ leges poſſe crederet q̃ ĩmoderatã & ĩmẽſã eiꝰ potẽtiaꝫ. Sꝫ
cũ neqꝫ ulla iuſticiæ reuerẽtia: neqꝫ pietas neqꝫ reſpectꝰ honeſti mo
ueat eũ. Illud mihi uidet' ꝙ nõ iure ſed metu potẽtiæ ſuæ ſibi ue/

De factiõe
lit oẽs ſubmiſſos eẽ. Factionẽ. i. cõiurationẽ & maioꝝ cõſenſuꝫ.
exẽpluꝫ erit. Niſi iudices aduerſarii mei factiones ueſtra iuſticia
cõprimatis: plane cerno optimã cauſã meã opreſſũ iri. Video nã/
qꝫ longe magis ea multitudine cũ cõfidere: quæ nefaria cõiurati/

De diuitiis
one ſecũ iamdiu cõuenit: q̃ iuſticia & æquitate. Diuitias exem/
plum erit. Nũ conueniebat iudices aduerſarium meum diuitiarũ
ſuarum magnitudine ſic inflari atqꝫ attolli: ut plus ſpei crederet ĩ
auro atqꝫ argento poſitum eſſe: q̃ in legibꝰ & inſtitutis maiorũ no

De incontinentia
ſtrorum. Incontinentiam: exempluꝫ erit. Si aliquando pro no/
ſtra repu. iudices. aduerſarius meꝰ impatientia atqꝫ impetu animi
bene ſit uſus. Illud tamẽ decebat: ſiue id cõſilio ſiue fortuna ut po
tius reor bene ceſſerit: nolle hanc ſuã iracũdiam & animi furorẽ:
a militari cõſuetudine in ciuiles cauſas trãſferre: & hac ſua incon/

De nobilitate
tinentia uelle iuſtas bonorũ ciuiuꝫ cauſas oppreſſas eſſe. Nobi/
litatem. Solet perſæpe iudices aduerſarius meus ꝑclara maioruꝫ
ſuorum geſta & egregias imagines numero & magnitudine cæ/
teris comparare: qui & ſi nobilitatem ſuam pluribus & maximis
urbis noſtræ principibus fortaſſe non iniuria præferenda cẽſeat:
tamen illud eum arbitrari conueniens eſt: ut non oĩa nobilitati
ſed pleraqꝫ iuſticiæ & æquitati ſubiecta eſſe confiteatur. Verũ cuꝫ
ipſe ſibi perſuadeat omnia ſplendori ſuo concedẽda: ueſtrum eſt

De cliẽtela
iudices aduerſus ambitioneꝫ ſuam leges & iura defendere. Cli/
entelas exẽplum erit. Magnæ ſibi ducit gloriæ meus aduerſarius
iudices: ꝙ nemo ſit hac in noſtra ciuitate & opulentiſſima & flo/
rentiſſima: qui ex municipiis italiæ plures in clientelaꝫ aſſumpſe
rit eo fit ut neminem ferre æquo poſſit animo: qui ſuum ius tue/
ri uelit. Cum arbitretur uoſipſos & leges & iura ſibi hoc ipſo de/

bere subiicere. Hospitiū: exemplū erit. Cōfitear iudices necesse ē illud uerū eē: q̄ sæpenumero gloriari solet: & se extollere aduer/ De hospitio
sarius me⁹ semp domū suā primis urbis nostræ atq; toti⁹ italiæ pn cipib⁹ hospitio patuisse. Quæ res sibi dat animos & īpatientē red dit: ut in ius uocet: tū uel metu uel gratia uel suo℞ hospitu℥: leges De sodali/
uestras oportere largiri suæ libidini uos arbitref. Sodalitatē exē/ tate
plū erit. Etsi nemini ciuiū nostro℞ iudices plures: aut magis fidos sodales adesse: q̄ sibi meus glorief aduersari⁹: nō tñ iō decet uelle quenq̄ iniuria oppressum eē: & plus p̄sidii in ea sodalitate: q̄ sibi cū plurib⁹ inest: q̄ in rigore iuris credete positum eē. Sodales aūt Sodalis
ut Festus ait dicti sunt: q̄ una sederēt & eēnt: uel q̄ ex suo datis ue De affinita/
sci soliti sint: uel iter se īuicē suaderet: qd̄ utile esset. Affinitates te
exēplū erit. Animaduerti iudices aduersariū meū n̄ pp se audere mihi obesse: uerū ,ppter affinitates principū: q̄s ut optīe noscitis: nō ad salutē bono℞: s℥ ī pniciē poti⁹ traxit. Itaq; nō debetis id iudi ces pati: ut respectu affinitatis uxoris cæterarūq; nobiliū urbis no stræ matronarū q̄bus semp fortunatus fuit: ī hac libera ciuitate ue De inertia
lit sibi & leges & iura cedere. Si inertiā: exēplū erit. Nō satis æquo aīo ferre ualeo iudices uitā aduersarii mei: q suā inertiā uult apud iudicari industriā: & hoc ipo moderatior eē & magis iustus cēseri exoptat. Sed q̄s est q hunc hoīem cuius aīus nō solū ab honestis artib⁹ atq; disciplinis abhorruit: s℥ ēt ab illis actionib⁹ q̄s uulgares & mechanicas uocam⁹: nō spnat atq; cōtēnat? Ignauiā: exēplum De ignauia
erit. Quis uestrū est iudices q aduersariū meū nō cōtēnat atq; ob orreat: quū se ad ignauiā & secordiā suā retulerit: adeo quide℥ est hebeti & tardo īgenio: ut nec studiis nec ullis p̄ceptionibus: quo/ rū sibi maxima semp copia fuit ī ulla re unq̄ honesta liberoq; ho/ De desidia
mine digna quicq̄ ,pfecerit. Desidiā exēplū erit. Cū multa sint in hac uita iudices: q̄ uel cōsuetudo ciuitatis uel respectus uirtutis re prehēdēda faciat: illd̄ certe nō solū repræhēsione: uerū tamē mul ta potius indignatiōe atq; cōtēptu dignū uideri debet qd̄ maxīe in aduersario meo scimus oēs uiguisse. Qui cū ab ineunte ætate: plurimis atq; honestis eruditus artib⁹ fuerit: adeo desidiæ: & corpi deditus sit: ut totus ocio marceat: totq; labores atq; uigiliæ a p̄m⁹ usq; annis susceptæ: plane oēs in cassum absumptæ sint. Ita ut ali/ quāto melius fuerit nunq̄ p̄cepisse studia: q̄ p̄cepta nunq̄ repetere Luxuriā: exēplū ē. Si antea iudices qualis aduersarii mei uita exti/ terit uobis ignotū fuit: me dicēte nunc primū discatis. Sic eni℥ ui/ tam eius usq; ab annis adolescentiæ instituit: ut omni muliere in/ fami uulgatior ac magis impudicus fuerit: nihil em̄ sibi turpe qd̄

271

ei libuerit credidit. Quare iudices conſiderate q̃ uos deceat hunc
in iudicio admittere qui nihil non turpiſſimum atq; infame ſem/
per in ſeipſum admiſit.

Fortiter exemplum.

De beniuolẽtia ab auditoꝝ pſona. Tit. XI.

Fortiter. exẽplũ erit. Quũ ueſtrã iudices ĩ ferẽdis ſentẽtiis con
ſtantiã: atq; fortitudinẽ cõſidero: nihil eſt ꝙ meoꝝ timeã aduerſa
riorũ uiꝫ aut minas. Soleo ſæpe ante oculos ponere & crebris id
ipſum referre ſermonibus: q̃ forti fueritis aĩo aduerſus eos q ma/
gnitudine ſuæ potẽtiæ ueſtra conati ſunt iudicia ſubuertere. Sa/
pienter: exemplũ erit. Nihil eſt iudices ꝙ meæ diffidã cauſæ quũ
mihi occurrit apud quos agit' de hac ipſa re ꝑ qua mihi ſumma ẽ
cũ aduerſario meo controuerſia. Cum. n. conſidero ſingularem
prudentiã & in oĩbus rebus agẽdis curã atq; ſtudium ueſtrum: qd
eſſe poteſt uel tam arduum uel difficille: quod ueſtræ nõ ſit ſapiẽ
tiæ planum ac perfacile. Veſtræ quidem hac in noſtra ciuitate.
Sententiæ ita & probate ſunt & laudatæ: ut neq; maiori ingenio
nec attentiori ſolertia quicq̃ agi potuerit. Manſuete exemplum ẽ
Etſi multa ſunt iudices q̃ ueſtrum poſſint in hac ipſa cã pturbare
aĩum: tanta tñ ſemper fuit in ſententiis ferendis ueſtra modeſtia:
ut nec odio neq; gratiæ contra ius & equitatẽ locus unq̃ apud uos
ullus fuerit. Bene itaq; meæ conſultũ eẽ cauſæ non iniuria confi/
do. Magnifice exemplũ eſt. Quãq̃ plurima ſunt iudices: q̃ in ue/
ſtris ſpectare ſententiis & admirari ſoleã: nihil tamẽ eſt quod ma
iori laude & ueneratiõe dignũ ducã: q̃ ueſtrã illã ſingularẽ in reb⁹
perficiẽdis magnificentiã. Minime igit' cuiq̃ mirum eſſe debet ſi
populus ipſe in oĩbus ad remp. ꝑtinẽtib⁹ ꝑ̃ncipio quodã fauore at
q; ſtudio ſpectatã & admirabilẽ iuſticiã ueſtrã ſemp ꝓſecutus fue/
rit. Exiſtimatio. i. iudiciũ exemplũ erit. Bono & optimo qdem ci
uitas noſtra pendet iudicio cũ ſciamus tali ingenio uos eſſe ꝑ̃di/
tos: ut nulli⁹ timeatis iniurias: nullius inimicitias: nulluꝫ deniq; im
petũ improboꝝ hoĩm: qui animũ ueſtruꝫ ab officio deterreant.
Expectatio: exemplũ eſt. Cum hoc ita ſit iudices ut omnibus iuſti
ciam & æquitatẽ ſeruaueritis: nulla ĩcidit dubitatio ĩter ciues qu
hũc ꝑ̃ſtantẽ adoleſcentẽ abſoluatis: qui quidẽ ab improbis accuſa
tur ſolũ ut eum paternis bonis expolient.

Sapienter

Manſuete

Magnifice

De exiſti/
matione

De expecta
tione

De beniuolẽtia ab rebus ipſis. Tit. XII.

Exemplum

Si noſtram cauſaꝫ laudando extollemus: aduerſarioꝝ ꝑ contẽ
ptionẽ deprimemus. exemplũ erit. Niſi cauſa mea iudices talis eſ
ſet ut ſatis ipſa per ſe apud uos perorarent: pluribus uerbis ac ma/
iori ſtudio uterer. Sed cum nihil ſit quod magis ad rem uel pu/
blicam uel priuatam pertineat: q̃ hoc ipſum de quo nunc ſum a/

ctuſus:quod eſt ꝙ taꝫ neceſſariæ atq̨ honeſte rei diffidere debeā
cum preſertim ea ſit aduerſarii mei cauſa:q̄ ſi apđ uos accepta fue
rit:plurimū detrimenti patriæ & bonis uiris perniciē allatura ſit. Cōtemptio
Per contemptionem. Id aliqui legunt per contemptionem:id eſt
comparationem. Contendo enim; ut aiunt quandoq̨ comparo
ſignificat. Placet autem utrumq̨.

De inſinuatione. Tit. XIII.

Quibus principio uti nō poſſumus. Quo pacto principium:&
inſinuatio differat ſupius patuit. Tit. vi. de Exordio. Diligēter. at
tentus hic redditur herēnius. Animū auditoris a nobis alienat. i.
quū materia nō placet auditori:ut puta damnare caſtitatem apud
uirū ꝓbum:uel luxuriam approbare caſto uiro:aut laudare conti
nentiā īpudico:tunc. n. auditori animus alienatꝰ. Turpis aūt cauſa Turpis cā
bifariā eſſe pōt. Aut reſpectu ipſius materiæ:Aut reſpectu audito/ duplex
ris. Vnde ſi cōtinentiā iniquo laudes reſpectu auditoris: turpis cā
dicitꝰ. Hinc Victorinus ait. ꝙ duobꝰ mōis eā cōtrahit turpitudinē:
aut enim res turpis ē:aut pſona. Si pſona turpis fuerit aut aliū ho/
minē ſubiicies q amatꝰ aut rem ꝓ pſona. Deinde ſi res turpis fue/
rit aut aliam rem quæ honeſta eſt ſubiicies aut rē ꝓ hoie &c. Per
ſuaſus motus ad credendū. Turpitudinē habebit. Tūc cauſa turpi
tudinē hr̄e intelligitꝰ:uel quū p ſe turpis eſt:ut diximus:uel quum
auditori nō placet illam audire ēt ſi honeſta eſſet. Hominē nō rē
Idem Cicero. li. i. rheto. de inſinuatione quoq̨ meminit aitq̨. qđ
ſi cauſæ turpitudo cōtrahet offenſionē:aut ꝓ eo hoīe ī quo offen
ditur alium homīem q diligitꝰ interponi oportet. Aut ꝓ re in qua
offenditur aliā rem quæ ꝓbetꝰ. aut pro re hominē. Aut ꝓ homine
rem. Aut ab eo quod oderit ad id quod animus auditoris diligit
traducat &c. Exemplū inſinuationis ponēdo hominē ꝓ homine: Exemplum
erit huiuſmodi. Neminē ueſtrū fugit iudices quāta noſtrā ī remp. primi.
ſupioris aphricani merita extent in hūc uſq̨ diē. q taꝫ &ſi celebres
triumphos uelut immortale quoddā uirtutis ſuæ p̄miū duxerit:
nunq̄ tn̄ eam laudem diuinis tanti uiri meritis æquam cenſebo.
Quocirca mea quidem ſententia ſuis habenda poſteris:& referē/
da uidetꝰ gratia:q̄diu in hoc pulcherrimo ac florēti impio maxīa
uiri huius tenemus & ſentimus beneficia. Cum itaq̨ Tiberiū grac
chum aphricani ex filia nepotem tanq̄ ſeditioſum quidam accuſa
uerint & euertere penitus conati fuerint: A ui meritis ſaltem abſol Exemplum
uendū cenſemus. Rem ꝓ re. Verres tripūh auerat de dacis: p̄tor ſecundi
poſtea in ſicilia turpiſſime ſe geſſit. hinc multis criminibus accuſa
tus eſt. In defenſioneꝫ aūt eius trahetur exordiū ab re grata: quā

272

contra dacas gesserat. Exemplũ itaq; tale erit. Crebras dacarũ rebelliones quæ ꝓximis annis fuere: neminem uestrũ iudices ignorare arbitror. Nec ullus erat q se cõtra immanes barbaros romanam expeditionẽ ducere ꝓfiteret: cũ unusquisq; graue bellũ id arbitraret: huic tñ ꝑiculo ac labori sese ducẽ Verres obtulit: quare infrenã gentem magna cũ uirtute fudit: ac nostro tandem ĩperio subegit. Hæc sũt iudices ꝓclara Verris gesta: quæ uos admonere debẽt quoties de criminibus eius dicit: non tm̃ ꝑsentẽ; q̃tũ; ante actam & superiorẽ uitã inspicere oportere. Cum ꝑsertim illa uobis notissima: hæc uero p maliuolos hoĩes & ĩuidos falsa sint. Hominem non rẽ exemplum erit a. C. Mario qui accusatus repetundarum sic exordiẽdo defendi poterit. Amplissima uirtus. C. Marii: & clarissima rerum gestarũ gloria eousq; creuit: ut cum finib⁹ romani imperii fere terminetur. Quare iudices iniquũ; uobis & indigum uideri debeat tantam claritatẽ suspitione obiecti criminis obscurari. Rem nõ hoĩem: exemplũ erit huiusmodi. Pyrrhus epyrota cõtra romanos tarentinis fauebat. Eius medicus democares romanos petiit pollicẽs pyrrho se uenenũ daturũ si romanis rem gratã faceret. Romani aũt illũ captiuũ remisere ad pyrrhum: q̃ de re duct⁹ ẽ ad suppliciũ. Res ipsa respectu auditoris. i. ipsius pyrrhi turpitudinem habet. Poterit tñ orator ita exordiri. Cũ nulla in ꝓditores habẽda sit misericordia magnifice pyrrhe: nõ negabo Democarẽ tibi uenenũ paraturũ omni supplicio esse dignissimũ. Sed cũ medicinæ ꝑitissim⁹ sit & phĩæ omniq; bonarũ artiũ scientia eruditus: curandũ est a te pyrrhe: ne tot bonæ artes depereãt. Itaq; nõ homini sed ei⁹ doctrinæ ignoscẽdũ uidet. Nõ placere nobis: exẽplũ sumit ab morte Aiacis in defensionẽ Vlyssis. Res indigna iudices & prorsus nefãda ẽ: quã aduersarius me⁹ dieb⁹ ꝓximis cõmissã dicit. Quis. n. ferre possit uirũ fortissimum atq; integerrimũ Aiacẽ dolo & ꝓditiõe interfectũ esse? Quis satis supplicii posset excogitare illi q clarissimũ grætiæ lumẽ tã crudeliter extixisset? Illud aũt optarẽ iudices: ne dolor ac ira illi⁹ cæde sũpta magis hoc iudiciũ q̃ equitas regeret: aut ne studio ulciscẽdi pœnã innocẽs subiret. Nihil. n. ambigo Vlyssem tã longe ab hoc abesse maleficio: ut nihil magis uerum dici possit: quod nisi certis & aptissimis rõnib⁹ uobis ostẽdero: oẽ; ꝓ ipso pati pœnã; ac suppliciũ nõ recusabo. Nefaria: nefandũ ẽ nõ fandũ. Nefariũ qd̃ sacra polluit farre pio solita celebrari: ergo nefarii sacrilegi. Ita scribit Pedian⁹. li. ii. Verrinaꝝ. Aliquorũ iudiciũ de simili cã. Docet ĩsinuatiões ẽt p cõpatiões reꝝ fieri debere. Itaq; debet

Exemplum tertii

Exemplum quarti

Exemplum ultimi

Nefarium

orator exponere cāꝫ suā:& ꝑ cōparationē aliā adiūgere. Auditor n.q pri⁹ cāæ turpitudinē obhorrebat attēt⁹ fiet tanq̄ noua auditu rus ꝑ illā cōparationē. Vt si Cicero defendēs Milonē ꝑ cōparati onē afferat horatiū quoqꝫ sororē occidisse & saluū & absolutū fu isse &c. Aut de eadē. Eandē cām dicim⁹ quū & ideꝫ scel⁹ & quuꝫ ob eandē cām cōmissū ē. Vt si duo eadē cā impellēte hoīeꝫ occi dissent. Priorqꝫ absolut⁹ eēt. Eodē pacto alter absoluendus uidet̄ Eadeꝫ causa

Aut de minore. exēplū est. Nunq̄ placuit maiorib⁹ nr̄is iudices temere ꝓcedi: quū de fama & salute agit̄. ꝓbationes. n. luce clario res eē cōuenit. Nimirū igit̄ si capitolin⁹ quū apud Cæsarē furti ac cusaret̄ ꝙ aureā coronā ex ipso iouis simulacro sustulisset & si ma nifestis iudiciis cōuict⁹ uideret̄: a Cæsare tamē absolutus & libera tus fuit. Quare iudices arbitror nihil aduersus morē nostroꝝ ma iorū in hac criminatione (qua qdē luci⁹ de reb⁹ maximis furti re us agit̄) ꝑ uos decerni cōuenire: nisi ueritatem ipsam firmioribus argumētis: q̄ suspicionib⁹ aut cōiecturis ꝓbatā esse uideretis. Aut de maiori exemplū erit. Nōnulli sunt iudices q. L. Antoniū accu sabant ꝙ seruū ꝑ factionē ad Pōpeiū fugientē usqꝫ ad necē pulsa/ uerit: ii tn̄ minime reminisci uident̄ ꝙ fuluius ei⁹ filiuꝫ Catillinæ castra sequentē occidit: addēs se filiuꝫ priæ non catillinæ nō ꝓdi/ torib⁹ genuisse. Quare si fului⁹ q nō uerberauit uerū occidit filiū pro pr̄ia absolut⁹ ē: q̄to magis in leuiori cā. L. Antoni⁹ absoluēd⁹ uidet̄. Exemplum Aliud

Pedetentiꝫ paulatī. pri⁹. n. iudiciū ꝓferem⁹ de minori uel de maiori: deīde cām nr̄am subiiciēus ꝑ cōparationeꝫ: ut patuit ꝑ exēpla. Pedetentiꝫ

De aduersariis: exēplū erit. Nihil dictur⁹ sum iudices de latrociniis: homicidiis & adulteriis cæterisqꝫ scelerib⁹ aduersarii mei: q̄ qdeꝫ superiorib⁹ tpibus tā in ꝑegrinos q̄ in ciues nefariæ & crud eliter admisit. sum. n. ī aliis īpedit⁹ &c. Id aūt ꝑ occupationē fit. Exemplum

De aliq̄ re eoꝝ exēplū erit. Testor iudices me uos non adiisse ut ī hac cā q̄ nūc agit̄ quicq̄ actur⁹ sim. Nihil. n. ad me ꝑtinet siue absolut⁹ sit hic re⁹ siue accusator fidē uobis faciat. Arbitror tamē prudētiæ uestræ cōuenire diligēter aduertere qd hoc ī iudicio de cernatis. sæpe enim inuidorum maliuolentia miseros insectatur. Aliud

De insinuatione si persuasus auditor fuerit. Tit. XIIII.

Fecerit fidē auditorib⁹. Fides ē firma opinio: ut inqt Cicero in ꝑtitionib⁹. Quib⁹ reb⁹ fides fieri soleat: fit fides ꝑ argumenta & rōnes. Hinc ait Cicero ī ꝑtitōib⁹ ꝙ argumētū ē ꝓbabile inuētum ad faciendā fidē. Et ī topicis inqt. Argumentū rō est q̄ rei dubiæ faciat fidē. Fides

Firmissimū adiumētū. Exēpluꝫ est. Lōge sua iudices opinione fallit̄ pars aduersa: si fidē putat apud uos fecisse iis argu Exemplum

mẽtis & rõib⁹ qb⁹ ĩ hac ẽ uſus cã. Et ut clare ꝑcipiat quã uĩ cætera
ſint ĩ pſuadẽdo habitura arguméta: ab eo me uobis incepturũ eẽ
polliceor: qd ipſe fortiſſimũ ac firmiſſimũ ſuæ cãæ putauit adiu/
mẽtũ: quod niſi plane docuero nihil ꝓrſus de cæteris argumẽtis
apud uos cõterdã &c. Aiax ꝑterea ĩ petitõe armorũ achillis (ut
ſcribit Ouid. li. xiii. circa pri. met.) Inter firmiſſima argumẽta ait
de achille. Frater erat fraterna peto: qd ſãguĩe cret⁹. Siſyphio fur
tiſq; & fraude ſimillim⁹ illi. Inſeris æacidis alienæ noĩa gẽtis. Ad
qd ulyſſes reſpõdẽs ait. Dũmodo ꝙ fratres Thelamon peleuſq;
fuerũt. Aiacis meritũ nõ ſit: nec ſãguĩs ordo. Sed uirtutis honor
ſpoliis q̃rat in iſtis. Aut ſi ꝓximitas primuſq; requirit hæres. Eſt
genitor pele⁹: eſt pyrrhus fili⁹ illi. Quis locus aiaci? phtinam nec
In aduerſa/rium ſcyronq; ferant. Aduerſarii dicto exẽplũ erit. Quod ĩ primis no
ſtræ reip. ratio ſit habẽda iudices: id ita hõeſtũ ac neceſſariũ eſſe
duco ut nihil ſic qd huic rei ſit anteponẽdũ. Verũ qm̃ aduerſari⁹
me⁹ ab hac ipſa re ſuæ cauſæ ſũpſit exordiũ uelut ego huic ratõni
diſſentiã. Illud habetote cãm meã cũ utilitate reip. coniũctã: nec
me qcq̃ ab uobis ſperare niſi illud feceritis qd publico bono ma/
gis cõuenire iudicaueritis. Nuperrime. In pricipio. n. & ĩ fine ua
Exemplum lidiora cõſtituunt. Erit ãt exẽplũ tale. Cũ ꝑ multa iudices aduer
ſari⁹ me⁹ ſuæ cãæ ĩ mediũ attulerit adiumẽta: ab eo potiſſimũ ĩci
piã qd ille nouiſſime ꝓtulit. Nihil ait eẽ ex his q̃ ad iuſtitiã ptine
ant qd magis opportunũ ſit q̃ delicta debito ſupplicio coherce/
ri. Ego uero arbitror nihil eẽ magis ab humanitate remotũ q̃ hõ
minẽ ĩnocẽtẽ plecti ac ſub ſpecie iuſtitiæ ſũmã iniqtatẽ & crude/
Dubitatio litatẽ agi. Aut dubitatiõe utemur. Exẽplũ ẽ. Neſcio quo me uer
tã iudices & vñ poti⁹ dicẽdi ſumã initiũ. tot. n. ſe ĩde ad rñdẽdum
rõnes ingerũt: ut undecũq; ĩcipiã plane uidear oẽm ei⁹ argumẽta
Cui reſpon dendum tionẽ poſſe diluere. Aut cui loco primũ rñdeam⁹. Exẽplũ ẽ. Cũ
cæteris ĩ cauſis iudices id ĩ primis curæ mihi ſoleat eẽ: ut excogi/
tem qb⁹ poſſũ apti⁹ argumẽtis cõtrarias rõnes diluere. Nũc ñ qd
ĩueniã ſed cui potiſſimũ loco rñdeã mihi multo magis ẽ diffici/
le. Adeo. n. pplexe aduerſari⁹ me⁹ ſua omĩa miſcuit argumẽta: ut
cui potiſſimũ tanq̃ firmiori reſpõdeã penit⁹ ignorem.

De inſinuatione ſi defeſſus eſt iudex audiendo. Ti. XV.

Apologus Apologo. Apologi ſũt ex reb⁹ humilib⁹ cõpoſitæ quædã for/
mæ ac ſpecies aduiuendum: ut extat illa de mure & leone. Victo
rinus id ſcribit li. i. rh. Quin. ãt li. v. c. x. de rõne exemplorũ ſic ait
Illæ quoq; fabellæ. quæ etiã ſi nõ originẽ ab Aeſopo accæperũt.
Nã uidet earũ prim⁹ auctor heſiod⁹: noĩe tñ Aeſopi maxĩe cele/

brãtur: Ducere aĩos solẽt pcipue rusticorũ & impitorũ q & sim/ plici⁹ q̃ ficta sũt audiũt: & capti noluptate facile his quib⁹ delectã tur consentiũt. Siquidẽ & Meneni⁹ agrippa plæbẽ cũ patribus in grãm tradit reduxisse: nota illa de membris humanis aduersus uentrẽ discordib⁹ fabula. Vt & Horati⁹ ne in poemate quidẽ hu/ milem gñis hui⁹ usũ putauit. Olim quod uulpes ægroto cauta le oni. A fabula. Fabula est in qua nec uere nec uerisimiles res cõ/ tinent: Cuiusmodi est Angues ingẽtes alites iugo iũcti. Id scribit Cice. li. i. rh. Et uictorin⁹ inquit. Fabulæ sũt quas fere uidem⁹ exti tisse ex phædris Medæis: Clytemnestris: aliisq; similib⁹. Apolo/ go: Exẽplũ erit. Quoniã uideo iudices animos uestros multitudi ne uerborũ aduersarii mei esse defessos: puto non uobis ingratũ esse: si apologũ narrauero: q pulchre legit apud Aesopũ de Cor/ uo ægrotãte: sic enim ait. Coru⁹ quũ ægrotaret matrem rogauit: ut sua p salute deos pcaret. Ingens mr̃ noli plorare: sz deos poti⁹ præcare ut salutem mihi restituãt. Ei mater scire rñdit quẽ deorũ tibi fore ppitiũ putas: cũ nullus sit e cui⁹ aris sacra non rapueris? p id significans q qui ĩ psperitate quẽuis offendit: in aduersis ami/ cum sibi reperit neminem. Vtrũ aũt idem aduersario meo cõue/ niat nullos pfecto latet. Omẽs. n. fere aut factis aut uerbis oli of/ fendit. Vnde auxilio aliquo dign⁹ esse uidet minime: pſertim cũ eius nũc crimina apertissima sint. A fabula uerisimili. Exemplũ erit. Narrabo iudices fabulã quæ nõ penit⁹ forsitã abhorreta ue ritate. Quidã cũ omne patrimoniũ amisisset pditis liberis & uxo re fato absumpta ad q̃dam laqueo arborẽ se suspendit. forte eue nit uti a ptereũte inciso laqueo restitutus uitæ ac seruat⁹ sit. Agit inde ĩiuriæ cũ liberatore suo corã ptore: eo q mori cupientẽ im/ pedierit: neq; pmisit ipsũ finire morte miserias. Is qui suæ fuit au ctor salutis nihil in mediũ affert nisi pietatẽ ac misericordiã suã: nõ oportere aũt ob suũ beneficiũ se ad suppliciũ reposci. Sed in/ grati poti⁹ crimẽ ĩ suũ accusatorẽ agi couenire. Simile mihi acci/ dit cũ aduersario meo iudices: qm̃ eũ ab iniuria phibui nec pmisi liberos ac cæteros necessarios furori suo. Nũc uero ab eo sub al/ terius causæ ptextu reus agor. Videte itaq; quã apud eũ grãm p bñficio cõsequor: qdq; uos de morib⁹ suis ac de uita iudicare con ueniat. Imitatiõe. Exemplũ erit. Nescio iudices an not⁹ sit uobis pcurator negociorũ gestorũ inter me & aduersariũ meũ: q si uñs pp occupationes min⁹ familiaris cognitus sit q̃ oporteat: curabo ipsum uerbis & gestu q̃to aptius fieri potest repræsentare. Est siq/ dem homo staturæ breuis; naso simo: & lingua balbutiẽte. Cui⁹ fa

Fabula

Exemplum

A uerisimi/ li

Imitatione

Deprauatione

ne uox magis narib⁹ q̃ palato resonat &c. Deprauatiōe: exēplum erit. Nunq̃ dubitaui iudices qn religiosi uiri nr̃æ urbis iuxta sanctissima documēta sua talē ēt uitā agerēt. Docēt.n.uulg⁹ eo maxime oportere cōiugatis mulierib⁹ abstinere: qm̃ sacris lr̃is cauetur ne quos de⁹ cōiūxit hō sepet. Ex q̃ sn̄ia illđ aiūt cōseq tolerabili⁹ eē fortasse ēt eligibili⁹ multarū uirginū &si religiōi dedicatarꝝ intactā libare pudicitiā q̃ sacrū uiolare cōiugiū &c. Inuersiōe. Exemplum erit. Ne ur̃as aures iā multorꝝ uerborꝝ partis aduersæ tedio defatigatas ulteri⁹ orone mea afficiā iudices. Narrabo qua uerborum inuersione sæpe uti soleat uicinus meus maxime quū aīo turbatus est. Solet.n.nō nūq̃ quū iratus est: uel seruo ancillæ illđ mīari: nisi caueris hodie uel hoc tibias tibi eruā digito: uel oculos hac falce abscidā. Et tu mulier temulēta ac īpudica nō potes diutius fallere. an reris me his aurib⁹ nō uidisse & hisipsis oculis non audiuisse. Sunt & hmōi plura. Sed iā si placet iis omissis ueniam⁹ ad ea de quib⁹ hoc ī iudicio mihi firma ē cū aduersario contētio.

Inuersione

Ambiguo

Ambiguo: Exēpluꝫ est. Recreandi sunt iudices animi risu aliquo ubi audiēdo defessi fuerāt. Itaqꝫ id agā prius deinde ad cām quæ mō agit̃ reuertar. Sutor qdā militis cuiusdaꝫ uxorē noīe Gallam subigens interrogatus suo a familiari qd ageret? rn̄dit se Gallaꝫ subigere. Vir qdā uobis ꝓfecto notus illac forte trāsiēs idqꝫ accipiēs uxorē suā eiusdē noīs suspicat⁹ est. Irat⁹ igit̃ domū adiēs illā baculo petiit: nullo uerbo prius edito. Vbi uero misellā pene occiderat inqt. īpudica mulier qd tibi ē cū sutore? faciam posthac ne unq̃ ampli⁹ talia cōmiseris. Iurabat mulier se hoīem illum uidisse nūq̃: uixisseqꝫ sp pudice. demū noīs ābiguitate uerberib⁹ affecta ē.

Suspitione.

Sed reuertamur ad cām. Suspitione: Exēplū erit. Siqs uestrū Iudices ē q aduersarii mei pr̄em reqrat: sciat illū esse cuiusdā filiū q nunq̃ nisi cubito nasum tergit. Nūc aūt ad cām potius quā actur⁹ sum mētes aduertite &c. Intellexit aūt laniū. Irrisione: Exēplum erit. Nō mirū est iudices si uos attētos & dociles fecit aduersarius meus: qm̃ Cicero fabio atqꝫ bœtio semp studet. Id est Cicer amat fabas & boues. Stultitia: Exēplū erit. Quoniā tp̄s hortat̃ me iudices aliquid dicere qđ aīos ur̃os reficiat: Rem uobis exponā: q ut spero cūctis nō mediocrē risum excitabit. Vt intelligatis q̃ prudentia degāt pleriqꝫ nr̃æ urbis causidici. Fuit olim iudices hac in nr̃a ciuitate uir quidā summo iudicio. Is quū se domo cōferret ī forū clientū suorꝝ cām acturus: secus fabri limen ꝑteriens. candentem adhuc ferri laminam in uia stratā conspexit. Vir prudentissimus Mico ferrū eleuat ut in fabri domū coniiciat. q̃ de re. Ita qui

Irrisione

Stultitia

dem exussit digitos ut nō sine gemitu dolorē oñderit. Post hæc magno clamore i fabrū irruit: illū arguēs acriter. Rñdebat faber nō sua causa ue℞ ipsi⁹ imprudētia seipsuȝ oñdisse. Vtq̄ hoīeȝ simplicē magis cōfunderet: paruulū aduocat filiū: iubēs ut eandē laminam tollat. Ille uero pri⁹ sputo ferrū sparsit. Cumq̄ illud feruescere uideret ait nō tangā pater. Tūc causidic⁹ aduertēs tādē stultitia sua sibi ipsi nocuisse ueniā a fabro petiit. Experimētū autem hoc tanti se facere ait ut in rebus etiā aliis ꝓdesse sibi posset. Itaq̄ ubi e foro domū se recipit ei uxor polentæ ferculū apposuit feruens maxīe: qui memor egregii documēti nuper a fabro accepti in ferculū spuit. quod uidens nō feruescere sicut in lamina ferri uiderat iam securus polenta os adimpleuit. Quantus aūt hic fuerit dolor. Iudices quis nō uiderit. Accusabat postea & uxorē & fabri documentū. Multa deniq̄ iudices de homīe isto narrare possem uerū ad causam nostrā reuertamur. Exuperatione: id est hyperbole & excessu ueritatis. Erit autē exemplū. Quū puer iaȝ adhuc essem iudices sæpe senes grandeuos referre audiebā insulā quandam esse extremis ꝑtibus orbis sitam ubi mures aduersus leones pugnarēt: nullāq̄ tante magnitudīs ferā esse neq̄ tam sæuam quā uerberibus caudæ nō posternerent. Addebant insup dentes illis esse: quales sæuissimis apris insunt: q̄ quidē si ulla possent arte uel hūano domari ingenio nullū bello apti⁹ animal nec forti⁹ eē posset. Plura iis adderē nisi uideť ingens risus negaret fideȝ. Rectius itaq̄ me cōuertā ad cāȝ de qua mihi summa est cū aduersario cōtrouersia. Collatione. i. cōparatiōe aliqua. Exemplū erit. Nō puto iudices me uobis hoc tp̄e molestū esse si uim & cōsuetudinem maiorū in reip. Administratiōe similitudine aliq̄ uel cōpatione exp̄ssero. Sicut enī perit⁹ gubernator nauis nō sp̄ eundē cursuȝ tenet q̄q̄ ad unū tēdat portū: sed clauū ꝓut uento℞ fert impet⁹ moderat: Sic ēt nr̄i superiores q̄bus resp. se ipsā cōmiserat. Cū unum semp finē intēderēt: tñ ꝓ tēporū uarietate leges & instituta ciuitatis exponebāt. Ex quo actū ē ut interdū re⁹ absolueret: ubi ꝓ eodem crimine alio tp̄e graui supplicio coerceret. Merito itaq̄ præcipuam adepti sunt laudē: exēplumq̄ posteris reliquetūt: quo trāquille posset tute regi ciuitas. Qua de re nequeo non optimā de uobis sp̄ē habere. Dicā igiť illud quod ad ueritatē causæ meæ ptinere uideať. Vos aūt ut soletis benignos attētosq̄ mihi ꝑbebitis

Exupatiōe

Collatiōe

Abiectione literarum mutatione

Abiectiōe lr̄arū. Exemplū erit: Noui iudices aduersariū meuȝ a teneris usq̄ annis Mero studuisse uolebā homero dicere: & non poculis sed oculis bibisse. Lr̄arū mutatione. Exēplū erit. Referā

Literarum mutatione

iudices Marci balbi eloquētiā. Is enī cū aliqñ rogat⁹ esset ut ī cō cilio publico sniaʒ suā explicaret: hoc pacto exorsus est. Si patres cōscripti recte cōsidero disciplinā atq͂ instituta maiorꝝ nr̄orū: nihil est quod nostræ reip. magis cōuenire arbitror q̄ in oīb⁹ rebus gerēdis seruare modestiā. Cūq͂ ingēs risus oībus exort⁹ esset ita cōfundebat᷑ ut nec uerbū efferret ampli⁹. Redeo nūc ad cām de

Expectatōe

qua nūc agit᷑. Expectatione: nō stati post aduersarii argumenta respōdere: sed tanq̄ respōsurꝝ expectēt auditores: uti Vlyxes ægit qui quidē post aiacis aduersarii sui rationes paulū immorat⁹ est. de quo Naso libro. xiii. met. sic ait. Finierat thelamone satus: uulgiq͂ secutū. Vltīa murmur erat: donec laertius heros. Astitit. atq͂ oculos paulūʒ tellure morat⁹. Sustulit ad ꝓceresʒ expectatoq͂ resoluit Ora sono: neq͂ abest facundis gratia dictis. Expectatione. Exēplū erit. Cuʒ uestras aures audiēdo fessas aduertā iudices: iocosa quædā in mediū ferā. Marioctus noster hesterna luce rustīcum quēdā delusit: dū defessis auditorib⁹ suis ueluti & uobis nūc accidit magna uoce rusticum ad se uocauit. q ubi accessit: tūc Marioctus simulandi & dissimulandi perit⁹ stās in admiratiōe nulluʒ uerbū fecit. cōfusus agrestis recessit. Iterū postea & tertio eundeʒ similiter reuocauit: decepitq͂. Ascēdit deinde tribunal quasi noua magnaq͂ de illo dictur⁹. Vniuersisq͂ expectantibus quidnam eēt acturus: tandem tacitus inde descendit. Tunc rustic⁹ tanto rubore affectus ut omnibus risum ingentem moueret. Ego ēt simile aliquid agerē nisi ad tales iocos male institut⁹ essem. Satis igitur uobis erit ex me cognoscere ab aliis gesta. Restat quid sim aduersario meo respōsurus placidis aurib⁹ intelligere. Similitudine.

Similitudīe

Nōn mirū est iudices sī aduersari⁹ me⁹ cū temeritate locutus est. putat enim se hic in uestro cōspectu esse tanquā sit mim⁹ inter anseres. Nouitate. Magna res iudices nuper accidit: quam ꝙ uos

Nouitate

defessos aduerto breuiter enarrabo. Bos quidā syluester horrendæ magnitudinis & uillis amplis: meridie pisanā urbē irrupit: statimq͂ mugitu horrisono ciuitatē omnē deterruit. deīde nūc hos nunc illos aut cornu aut calce offendēs oībus erat pauori maxīo Balistis demum & bellicis machinis oppresserūt. Hæc sunc iudices noua quæ uobis duxi referenda priusq̄ meam cām exordirer: quo uestri animi defatigati: recentiores essent ad meas rōnes intelligendas. Historia. Quæ ur̄os aīos audiendo defessos leuare

Historia

possint iudices aliqua ex historia breui referam. Plutarchus ī Antonii uita scribit Augustum Cæsarem quū in epiro ante lucem castris egressus esset nauesq͂ uiseret: obuiam habuisse hominesʒ qui

asinum agitabat. Roganti aût Cæsari qđ ei nomen esset: respon/
dit ille Eutycho sibi nomen esse. Asinum uero niconta appellari
Potit? deind e uictoria Cæsar quû ea demu3 loca ornaret statuit
inter cætera hominem & asinû æneum. Audistis iudices re3 non
uulgarê neq3 usitatam. tempus est ut causam meâ uobis annuenti
bus exponâ. Præterea eutichys: eutycheos dicit fortunatus fœlix
eutychia fœlicitas bona fortuna. eutycheo fœlix sum. nicao uico
significat. nici: uictoria dicit. nicitis uictor. niciticos uictoriosus.
to nicos niceos uictoria. Interpellatione: interruptione: inter/ Interpositi/one
positione. Exemplum erit. Cu3 nihil iudices constituissem extra
causam dicere: factum est ut multitudine uerbo2 defessis animis
uestris me conuertam potius ad eam rem q̄ uobis gratu3 aliquid
afferat. Velim igitur mihi respondeat Albinus propinquus me?
& uobis familiaris quis animus aut sentêtia ei sit de nuptiis: quas
diebus superioribus instituit. Dic Albine quæso quam ex omni
bus uoluptatibus per te iam habitis efficatiore3 habueris. Nec te
pudeat. Omnibus enim rem gratam facies aut mihi soli in aurem
tradas. bene se habet iudices. Refert albinus puellam sexagenari
am uxorem assumpsisse cui lippientes oculi: atri dentes: & pectus
inane ac rugosum sit: habet & cætera maximam cuilibet nausea3
mouentia. quæ in aliud tempus differo: ut ad causam reuertar au
dite quæso benignis auribus. Arrisione: arridere est alteri ride/ Arrisione
re. Ouidius Riserit arride. Erit autem Exemplum Quonia3 tem/
pus hoc iudices exigit ut aliquid inter agendum cômemoretur:
quod uos defessos reddat attentiores referam paucis. Forbi? uir
facetissimus cum rufinum hominem illiteratum & insipientem:
cui sane etiam minima res risum commouebat soluto plerunq3
risu animaduertisset Ei tam suauiter arridebat ut nemo illic præ/
sens esset quin ex tali arrisione maximam uoluptatem percipe/
ret. Solebat etiam uonunq̄ in os ridentis digitum conîicere &
inde confesti3 reuocare. Quod homo insulsus & Insipidus aduer
tens: quum se delusum iri Intellexisset: asseruit se uelle dentibus
ulcisci. Quare cognita forbius candelam recenti sæuo cofectam
implicuit digito: statutoq3 tempore cachinnanti arridens ut so/
lebat: candelam pro digito in os ridentis illico mittit. quam ille
acriter compressit. Forbius autem illius papirum attrahens sæ/
uum in ore aduersarii sui reliquit. Tunc plane tantus omnibus
risus motus est: ut nullus fere esset quin effunderet lachrymas.
Confusus ergo rufinus celeri gradu inde discessit. Sed de hoc
satis: nunc ab ioco ad re3 seriam ueniamus. Si promiserimus ali/

ter ac pati fuerim⁹ nos eẽ dicturos. Exẽplũ erit. Cũ instituisses iu/
dices apud uos agere quo cæteris ĩ causis ordĩe soleo: nouo quo
dam inusitatoqꝫ dicẽdi genere utar. aduersarius. n. ur̃as aures de/
fatigauit. Illud igitur iudices ꝓfiteor me nihil supuacuũ: ut alii fa
ciunt: nisi qđ necessario dicẽdũ erit ĩ mediũ allaturũ. Solẽt enim
alii plerũqꝫ tẽpus cõterere ut eoꝝ orõ magis splendida q̃ uera ui
deatur. Hinc etiã nõ ꝑtinẽtia ad cãm efferũt. Incipiã itaqꝫ omissa
narratione cæterisqꝫ adiumẽtis ab ea potissimũ argumentatiõe:
in qua totum suæ causæ robur credit esse repositum: daboqꝫ ope/
ram iudices uti id breui & dilucide expediam:

De insinuationis & Principii differentia. Tit. XVI.

Inter insinuationẽ. In q̄bus principiũ & insinuatio differant. in
q̄bus itẽ cõueniãt breui edocet. In principio statim apertis rõni/
bus reddimus auditores aut beniuolos aut attẽtos aut dociles. In
insinuatione uero occulte ꝑ dissimulationẽ eandẽ illa oĩa cõfici/
mus. Ad eandem cõmoditatẽ id est utilitatem ut dociles atten/
ti beniuoliqꝫ reddantur auditores. Ex quibus causæ cõmoditateꝫ
consequitur orator.

De principio exordiendæ causæ. Tit. XVII.

Nunc nequãdo. Attẽtos reddit auditores. ꝓmittit. n. de his re/
bus dicere: quæ ad ꝑfectã orationẽ ꝑtineãt. Reddit & dociles Nã
rei summã breui exponit. Lenis: mitis: planus: apertus: nõ asper:
Lenis. nõ obscurus: & ĩplicitus. Fabius lib. viii. sic ait. Nobis prima sit uir
tus ꝑspicuitatis: ꝓpria uerba: rectus ordo: nõ in lõgum dilata con
clusio: nihil neqꝫ desit neqꝫ superfluat. Ita sermo & doctis ꝓbabi/
lis & planus ĩperitis erit. Vsitata uerboꝝ consuetudo. Obscuri/
tas fit etiã uerbis ab usu remotis: ut inq̄t Fabius libro. viii. ut si cõ/
mentarios quís põtificũ & uetustissima fœdera exoletos scrutat⁹
auctores idipsum petat ex his quæ inde cõtraxerit quod nõ intel
ligatur. Hinc eĩ aliq famã eruditiõis affectant: ut quædam soli sci/
re uideantur. Hæc ille. Vbi etiã ait iacere sensus in orõne in q̃ uer
ba laudãtur. qđ ꝓpter illos ait q aliquid inquirũt quod sit magis
antiquũ remotũ inopinatũ. Apparata orõ. Illa trãslucida & uer/
sicolor quorũdã elocutio res ĩpas effœminat: q̃ uerboꝝ ambitu
uestiant. & illa q̃ curã fatent & ficta atqꝫ cõposita uideri ẽt uolunt
nec gratiã cõsequũtur: & fidẽ amittũt ꝑp id q̧ sensus obũbrant &
uelut læto gramĩe sata strãgulãt. Nã & qđ recte dici põt circũim⁹
amore uerboꝝ: & qđ satis dictũ est repetimus. & quod uno uerbo
patet: plurib⁹ oñdimus: & pleraqꝫ melius significare putamus q̃ di
dicere. Atqui satis aperte Cicero ꝓceperat. In dicendo uitiuꝫ uel

maximum esse ab uulgari genere oronis atq3 a consuetudine cō/
munis sensus abhorrere.

De uitioso exordio. Tit. XVIII.

Vitiosum exordiū est. Idem Cice. lib. rhet. de inuētione sic ait Vitiosum exordium
Vitia uero hæc sunt certissima exordiorum: quæ summopere uitare
oportebit. Vulgare. Commune, Commutabile. Sepatum. longū
Trāslatū. Cōtra præcepta. Vulgare ē qd ī plures cās pōt accōmo Vulgare
dari: ut cōuenire uideat. Cōmune est qd nihilominus in hāc quā Cōmune
in cōtrariā ptē causæ pōt cōuenire. Cōmutabile. Cōmutabile est Cōmutabi/le
quod ab aduersario pōt leuiter mutatū ex cōtraria parte dici. Lon
gum est qd plurib⁹ uerbis aut sentētiis ultra q̄ satis est pducitur. Longum
Separatū est quod nō ex ipsa cā ductū est: nec sicut aliquod men/
brū annexū orationi. Translatum est quod aliud efficit q̄ genus
suæ cāæ. postulat: ut si quis docilē faciat auditorē: quū beniuolētiā
causa desiderat. Aut si pricipio utatur quū insinuationē res postu
lat. Contra præcepta est qd nihil eorū effecit: quorum cā de exordi
is præcepta tradūtur. hoc est qd eū q audit neq3 beniuolū: neq3 at/
tētū: neq3 docile reddit: aut qd (quo nihil pfecto peius est) ut cō Exemplum
tra sit faciet. hæc ille. Ad plures cās: siue furti: siue pticidii &c. Exē
plum est. Iouē ego optimū maximū uelle3 si fieri posset iudices.
Itē Spes mihi magna allata est iudices me uictore3 fore: cogno/
sco. n. uestrā ī audiēdo diligētiā: ī iudicando iusticiā & acumē. Ita
q3 nō dubito quin uictoria mihi futura sit Hæc. n. uitiosa sunt qm̄
exordiū ptinere d3 solū ad cām de qua sumus dicturi. Quo nihi/ Quo aduer
lo minus aduersarius pōt uti. Exēplū est. Si duo cōpetitores eēnt sari⁹ uti pōt.
Tua pōpei hūanitas beneficiorūq3 tuorū remūeratio me hortata
est ut pturā abs te peterē: psertim cū tot pericula p te subire non
dubitarim. Quod cōmune appellatur. Inter uulgare & cōe hoc Cōmune
interest inquit Victorin⁹. Vulgare oīm cōtrouersiarū est. Cōmu
ne in eadē cōtrouersia utriusq3 patris. Itaq3 cōe spē includit. Vul/ Quo aduer/
gare gn̄ale est. Quo aduersarius ex cōtrario poterit uti. Exēplu3 sarius uti po
est. Erāt duo ciues cæsaris amicissimi Curio & Appius. Curio cu3 terit
tribus esset cæsarē adiuuerat & in bello & in pace. Appius uero tā
tum in bello adiutor fuerat. Cū uenisset ergo Cæsar in urbē fini/
tis bellis ciuilib⁹: & uterq3 pturā peteret potuisset appius hoc pa/
cto exordiri. Cū nullus labor fuerit mihi grauis nullum periculu3
fuerit a me euitatū. C. Cæsar in bello gerēdo ut dignitati tuæ fa/
cerē satis: abs te peto ut mihi ī hac pturæ petitiōe faueas &c. Curio
aūt eodē exordio uti poterit addens tñ q nō in bello dūtaxat: ue
rū ī pace quoq3 cæsari fauerit. Apparatis uerbis: appata dñr q̄ de Apparatus

277

ꝺita opa facta sunt cũ supflua exornatiõe: unde ẽt mulieres phucatas & artificiose ornatas apparatas uocamus. Aut nimiũ lõgum est. Fabius li.iiii.titulo.i.inqt euitãdã esse ĩmodicã exordii longi-

Non ex cã

tudinẽ: ne in caput excreuisse uideat᷑. Quod nõ ex ipa cã natũ uidet᷑. Exẽplũ erit. Accusatus clodi⁹ adulterii hmõi uitiose exordio uti potuisset. Siqua res ẽ iudices in q̃ possiʒ gloriari maxie est amicitia uр̃a: q̃ ego sp usus suʒ. nã ex tali amicitia magna laus seq̃ solet

Ad causam

Itaqꝫ a uobis peto ut meo crimini ueniã tribuatis: Ad cãm aũt ptinuisset hoc modo. Siquid feci in uita o iudices laudabile: si quicq̃ mihi unq̃ gratũ fuit maxie puditia delectatus sum dediqꝫ semp operã: ut recte uiuerẽ: & ne ullo crimĩe accusari unq̃ possem. Trãs-

Trãslatum

latũ id dr̃ quod aliunde traditur: ut scribit fabius lib.iiii. Deiceps ad narrationẽ. Attẽtos hic reddit auditores.

De tribus narrationũ generibus. Tit. XIX.

Narrationuʒ gñа tria sunt. Maxĩe naturale ẽ (inqt fabi⁹ li.iiii) & fieri frequẽtissime debet: ut pparato p hæc q̃ dicta sunt iudice: res de q̃ pnunciaturus ẽ indicet᷑: Hæc ẽ narratio. Est aũt narratio

Narratió

nõ solũ negocii: de quo apud iudices q̃rit᷑: expositio. Sed psonæ: ut. M. acili⁹ palian⁹ hũili loco picẽs loquax magis q̃ facũdus. Loci ut oppidũ est in hellespõto lampsacũ iudices. Temporis: ut uete nouo gelidus canis quũ mõtib⁹ humor liquit᷑. Causarũ qbus historici᷑ frequẽtissime utunt᷑ quũ exponũt. Vnde bellũ seditio pestilentia. Est pterea narratio seu expositio & pteritorum temporum quæ frequentissima. Et præsentium: & futurorum: quæ solis dari uaticinantibus potest. Rem gestam. Hæc narratio in iudiciis conuenit. Cuius duæ sunt species. Altera ipsius causæ: altera rerũ ad causam ptinẽtiũ expositione. Auctor Fabius lib.iiii. Vincendi causa: non delectandi ut sæpe poete faciunt.

De secundo genere narrationum. Tit. XX.

Alterũ genus narrationis est: quod intercurrit no nunq̃: hãc partem parechasin uocãt græci latini egressum uel egressioneʒ. Sed hæ narrationes sunt plures: quæ p totã cãm uarios hñt excursus: ut laus hoĩm locorũqꝫ: ut descriptio regionũ: expositio quarũdaʒ rerũ gestarũ: sed etiã fabulosarũ. Quo ex genere est in orationib⁹ contra uerrẽ compositis Siciliæ laus: pserpinæ raptus. Perechasis est alicuius rei: sed ad utilitatẽ causæ ptinẽtis. Hæc ex fabii.li.iiii. Aut fidei. hoc. s. modo: ut credatis iudices hũc testẽ optimũ eẽ: uir est iusticiæ amantissimus uirtuti deditissimus etc. Aut criminationis si adduceretur testis iniquus hoc pacto egredi posses. Nolite iudices huius testimonio fidẽ adhibere. semper. n. cũ turpitudine

uixit. Homo est sanguinolẽtus: & q pro parua pecunia turpissimũ facinus aggrederetur. Aut trãsitionis: ut facit Ouid. li. i. met. ubi ait. Inachus unus abest: ut præcedenti fabulæ sequẽtem cõiungeret. Id uere frequẽtissime poetæ faciunt. Apparitiõis. id est maxime exornationis: ut fecit Maro. li. i. æne. in apparatu ditionis erga troianos. breuib⁹. n. uerbis ea res dici poterat. Laudationis: ut in orationibus cõtra uerrẽ cõpositis ubi est Siciliæ laus proserpinæ raptus: ut etiam Fabius inquit. Et illũ Maronis. Rex erat æneas nobis quo iustior alter.

De tertio narrationum genere. Tit. XXI.

Tertiũ genus est id: quod a causa ciuili remotũ est: id quidẽ extra oratorẽ est, est aũt poetarũ uel historicorũ. In negociis: in reb⁹ quæ sunt extra hoĩes: ut quũ exponũt historici unde bellũ sedítõ pestilentia &c. In personis: ut. M. Acilius palicanus hũili loco pícens loquax magis q̃ facũdus. A tragediis. scribũt. n. Herculẽ descẽdisse ad ĩferos. Indeq̃ cerberũ extraxisse &c. A b ætatis nr̃æ memoria remota: quod genus ẽ: appíus indixit carthaginẽsib⁹ bellũ. Argumẽtũ comœdiarũ apud Terẽtiũ est. Nã is post q̃ excessit ex ephebis socia liberius uiuẽdi fuit ptãs &c. Sermonis festiuitatem Socia in amphitrione. Si dixero mendaciũ solens meo more fecero. nã quũ pugnabãt maxime ego fugiebãt maxime. Festiuitatem. Iocũditatẽ: leporẽ: ponitur eĩ ꝓ facetiis & dicto festiuo. Vñ Suetonius ín calig. ait. Quorũ duo infantes adhuc rapti. Vnus iã puerascens insigni festiuitate. Terẽtius item in eunuc. Mei patris festiuitatem & facilitatem. Tullius li. ix. epistolarũ. In quo posses imaginem antiquæ & uernaculæ festiuitatis agnoscere. Animorum dissimilitudinẽ: ut Demæ Mitionis: alter enim grauis: alter lenis erat ut patuit. Spem. Dido ouidiana. Diua parens seniorq̃ pater pia sarcina nati: Spem mihi mãsueti rite dedere uiri. Apud maronem. li. iiii. Spero equidem mediis siquid pia numina pñt, Supplicia hausurũ scopulis. &c. Metum. Eadem. perdita ne perdã timeo noceamue nocenti. Neu bibat æquoreas naufragus hostis aquas. Suspicionem. Eadem forsitan & grauidam Dido scelerate relĩquis. Parsq̃ tui latitat corpore clausa meo. Desiderium eadem. Si iubet ire deus uellem uetuisset adire. Punica nec teucris præssa fuisset humus. Et libro. iiii. æn. Saltem siqua mihi de te suscepta fuisset. Ante fugam soboles. Dissimulationem. Dido uergiliana. Sed mihi uel tellus optem prius ima dehiscat. Vel pater omnipotens adigat me fulmine ad umbras: &c. Ante pudor q̃ te uiolem. Misericordiam. eadem. Degeneres animos

Festiuitas

timor arguit.heu qbus ille.Iactatus fatis:quæ bella exhausta ca/
nebat. Rerũ uarietates.eade;. Quis nouus hic nostris successit
sedib⁹ hospes.Quam sese ore ferẽs:q̃ forti pectore & armis.Cre/
do equidẽ nec uana fides gen⁹ esse deorũ. Degeneres animos ti
mor arguit.Fortunæ cõmutationẽ.Maro.li.iiii. Vti infœlix Di
do:rotaq; uagatur Vrbe furens &c. Insperatũ incõmodum.An
na ad Didonẽ peremptã.Hoc illud germana fuit me fraude pete
bas.Hoc rogus iste mihi:hoc ignes aræq; parebãt.Quid primum
deserta quærar &c. Subitã lætitiam. Maro.li.x.de ænea ab he/
truria cũ nauibus redeunte:dũ rutuli contra troianos pugnarent
absente ænea.Iamq; in cõspectu teucros habet & sua castra.Stans
celsa in puppi:clypeũ tum deinde sinistra.Extulit ardentẽ clamo
re; ad sydera tollũt.Dardanidæ e muris.Spes addita suscitat iras
&c.Iocũdũ exitũ rerũ. Turn⁹ ad æneã. Vicisti & uictum tẽdere
palmas.Ausonii uidere:tua est lauinia coniunx. Vlteri⁹ ne tende
odiis &c.Transigent:tractabunt. Ad ueritatẽ pertinet:de orato
ria oratione intelligit. Veritas autem est per quam immutata ea

Veritas

quæ sunt aut ante fuerunt aut futura sunt dicunt. Auctor ẽ Tulli/
us lib.ii.rhet.de inuentione. Tres res conuenit habere narratio

Narratio

nem.Fab.lib.iiii.sic ait.Narratio est rei factæ utilis ad persuaden
dum expositio. Vel ut Apollodorus finit.Oratio decens audito/
rem quid in controuersia sit.Eam pleriq; scriptores maxime qui
sunt ab Isocrate:uolunt esse lucidam:breuem:uerisimilem.Neq;
enim refert an pro lucida perspicuam:ꝑ uerisimili ꝓbabilem cre/
dibilem ue dicamus:hæc ille.

De breui narratione.Tit.XXII.

Vnde necesse erit.Breuis erit narratio inqt Fabi⁹.lib.iiii. Si in
de cæperim⁹:unde ad iudice; ꝑtinet. Deinde si nihil extra causam
dixerim⁹:tũ ẽt si reciderim⁹ omĩa:quib⁹ sublatis neq; cognitioni
quicq̃ neq; utilitati subtrahatur.Solet enĩ quædã esse partiu; bre
uitas:quæ longam tamẽ efficit summã.In portũ ueni.naue; pro
spexi:quanti ueheret interrogaui:de p̃tio cõueni:cõscendi:subla/
te sunt anchoræ:soluimus oram:ꝓfecti sum⁹. Nihil horũ dici ce
lerius põt. Sed sufficit dicere E portu nauigaui. Hæc ille. Dicit
item satius esse aliquid narrationi superesse q̃ deesse.Nã superua
cua cũ tedio dicuntur.Necessaria cum periculo subtrahunt.& ꝑti
tio tediũ leuat.Dicã q̃ acta sint ante ipsum rei contractum:dicã
quæ in re ipsa:dicam quæ postea.Ita tres potius modice narrati/
ones uidebuntur q̃ una longa. Interim expediet expositiones
breui interfectione distinguere. Audistis quæ ante acta sunt.

Accipite nũc quæ sequuntur: reficietur enim iudex priorum fine. Et se uelut ad nouũ rursus initiũ pparabit. hæc ille. Ab ultio initio: ut puta. Si nobis bellũ troianũ narrãdũ sit: debemus ab raptu helenæ incipe: nõ ab Leda: q̃ Helenã genuit. Ergo pcepta dat in breuẽ narrationẽ: q̃ in initio narrationis: q̃ in fine: q̃ in medio seruare debemus. Quod Victorinus scribit. Si summatim nõ particulatim narrabimus pceptũ est a medio narrationis. Exẽplum autẽ erit illud. In portum ueni: nauẽ pspexi &c. Nõ ad extremũ Præceptum est de fine narrationis. i. si narrabimus quousq; narrandũ est nõ ẽt illa narrentur: q̃ iã in tractatus cadũt: ut puta. Quidã fortiter fecit: perit pmii noie ærarii dimidiũ. Cõtradicitur. Narrãdũ est quẽadmodũ fortiter fecerit. Non etiã quẽadmodũ ad ciuitatem regressus sit: & quẽadmodum ei cotradictum sit. Transitionibus nulli: sc; ut illa tantũ narres: quæ ad causam pertinent. Non etiam aliqua quæ extra sunt & quæ ad negocium minime ptinẽt. — Exemplum

Si non deerrabimus: declarat id quod dixerat. Exitus rerum Quare cum liceat dicere: est mihi filius iuuenis: omnia illa superuacua. Cupidus ego liberoꝝ uxorẽ duxi. Natum sustuli: filiu; educaui: in adolescentiã pduxi. Hæc Fab. lib. iiii. Non mõ id qđ obest Etem̃ q breuitati studet: ñ mõ illa ĩ narratiõe pterire d; q̃ obfutura sunt: uerũ ẽt illa q̃ nihil pfutura. Et ne bis aut sæpius. i. ẽt illa q̃ psunt nõ sunt iteranda. Megaram. megarica terra attici soli ps fuit. Vbi megarã urbẽ mœnib⁹ cinxere heraclidæ. habuit philosophoꝝ studia quos appellauere mecanicos. Qui euclydi Socratis auditori successere. Plura Strabo lib. ix.

De dilucida narratione. Tit. XXIII.

Rem dilucide narrabimus. Etiam in apertam narratione; illa dat præcepta: q̃ & in breuẽ. Nam hic ẽt quid ĩ pricipio apertæ narrationis: quid in fine: qd in medio facere debeamus ostẽdit. Si ut quodq; primum: ut nõ puerso narrãdi ordine fiat iudicibus in cognitione cõfusio. Rerum ac temporum ordo. Ne id primu; nares: quod postea factum est. quod si feceris & in rerum & in tẽpoꝝ ordinẽ deliquisti. Hic erit considerandum ne qd pturbate. Vt in præceptis breuis Narrationis primum ostendit qd faciendu; eẽt: deinde qd non faciendum. Ita & hic ostendit. Primo quid faciendum erit: tum quid non faciendum. Ne quid perturbate dicatur Id erit si rerũ ac tẽporũ ordo in narratione nõ mutetur. Nequid contorte: id est quum interdum non facilis transitus ac directus ẽ sed obscurus. Ne quid ãbigue dubie: ut dicẽdo. Aio te æacida romanos uincere posse. Ne quid noue dicamus: ut si quis uteret̃ no

uis uocabulis.i.exquisitis & ab usu remotis. Neq; in aliã rẽ tran/ seamus:ne omissis reb⁊ ad præsens negociũ pertinẽtibus nõ nar/ randa atq; aliena narremus.qđ præceptũ de breui etiã narratione dedit. Ne ab ultimo repetam⁊. Hoc præceptũ est de initio nar/ rationis quod itẽ in breui dedit. Ne lõge prosequamur.Id præ/ ceptũ de fine narrationis est. Nam ut inqt in rheto. de inuentiõe: Sæpe res parũ ẽ intellecta longitudine magis q̃ obscuritate narra tionis. Ne quid qđ ad rem pertineat prætereamus.Præceptum hoc est de media narratione.Nã quo breuior eo dilucidior: hinc ait Horatius.Quicquid præcipies esto breuis ut cito dicta. Perci/ piant animi dociles:teneantq; fideles.

De uerisimili narratione. Tít. XXIIII.

Verisimilis:id est ꝓbabilis aut credibilis:ut docet Fab.Cõtine tur autẽ omnis ad fidẽ argumentatio qbusdam circũstantiis:que quidẽ hoc uersu scribũtur Quis Quid. Vbi.Quibus auxiliis.Cur. Quomodo.Quando.Quod etiã Victorinus edocet. Vbi igitur: erunt hæc septẽ probabilis erit narratio. Vt mos populi:cõsue/ tudo:sc; ne contra consuetudinem audientiũ loquaris. Vt si apđ Romanos narres cõtra iusticiã. Si apud scythas mores barbaros rep̃hendas.Mos aũt qd sit ꝓprie ia; patuit. Vt opinio : si id quod agimus cũ eoꝝ opinione cõsentiat:quicũq; audiũt iudicari. Itaq; ad eoꝝ qui audiunt opinionẽ accõmodabitur. Vt natura illorũ uidelicet ꝓ quib⁊ agimus:idem ne de pudicitia agat leno:de casti tate meretrix.Quod si fiat ꝓbabilis narratio non erit.Si spatia tẽ poru;:id est qñ:an ludoꝝ tpe:aut belli aut diei festi. An uĩdemiæ tpe uel messis. An nuptiaꝝ uel sacrificii uel somni tpe.Conside/ ratur enim tẽpus & anni & mẽsis & diei & noctis & uigiliæ & horæ & aliqua parte alicuius horu;. De qbus quidem latius Cicero in rh. de inuentione:ubi de confirmatione tractatur. Personarum dignitates:id est deorum : prout quæq; digna sit : ut puta Vir ca/ stissimus nõ insidiatus est uirgini:& auarus furtum fecit.Consilio

Consilium. rum rationes id est Cur. Vt pymaleon sycheum occidit : quo ei⁊ auro potiret̃.Consiliũ aũt(ut scribit Cice.li.i.rhet.de ĩuentiõe) est aliquid faciendi:aut nõ faciẽdi uere ratio excogitata. Loco/ rum oportunitates.i.ubi. Vt pymalion impius ante aras sycheũ obtrũcauit incautum.Locus aũt considerat̃ in quo res gesta sit ex opportunitate quã uideatur habuisse ad negociũ administrandũ Ea aũt opportunitas quæritur ex magnitudine:interuallo:longi/ quitate: ꝓpinquitate:solitudine:celebritate.Natura ipsius loci ex uicinitate totius regionis.Id scribit Cicero lib.i.rhet.de inuentio

Re. Ne refelli possit: uidelicet ab aduersario aut fuisse parũ tpis: aut nullã cãm &c. Parũ tpis: ad illud rettulit. Si spatia temporũ cõstabũt. Aut cãm nullã ad illud refert. Cõsilioꝝ rationes. Vt si pygmalion diceret nullã habuisse causam ut sycheũ occideret. Aut locum idoneũ: ad illud respõdet: locoꝝ opportunitates cõstabũt Aut hoĩes ipsos facere aut pati nõ potuisse: ut diceres senẽ baculo ꝑcussisse iuuenem ensigerũ. Senex eĩ id minime facere potuisset: nec iuuenis tolerasset. Hæc oĩa. s. Quis. quid. ubi &c. Confligẽdum agendum contendendnm certandum. Tabulæ: id est scripta aliqua testimonium perhibentia. Alicuius firma auctoritas: ut puta. Si quis uirtute ꝓstans & dignitate ĩterfuerit. tũc. n. cautius agendũ est. Adhuc q̃ dicta sunt arbitror mihi cõstare cũ cæteris artis scriptorib⁹. Nisi qa de insinuationib⁹ noua excogitauimus: ꝙ eam nos soli præter cæteros ĩ tria tempora diuisimus & cætera. Hæc qdem uerba uidentur ostendere rhetoricẽ hãc ad herenniũ esse Ciceronis: quoniã apparet ẽt in rheto. de inuẽtione. Eadẽ diuisio insinuationis in tria tpa. Præterea oĩa fere hoc ĩ ope de iuẽtione apposita ab illis excerpta fuere: quod latius ĩ ꝓlogo iã oñdimus. In tria tpa: ut tũc scilicet utamur ĩsinuatione: quũ cã turpitudinẽ habebit. Quũ iudices ꝑsuasi eẽ uidebũtur ab aduersariis. Et quũ audiẽdo defessi erũt. De rerũ inuẽtione: confirmationem & cõfutationẽ ĩtelligit. Vñ paulo ĩferius inquit. Tota spes uincendi rõq; ꝑsuadendi posita ẽ in cõfirmatione & cõfutatione &c. Cõsumitur ꝑficitur. Industriæ curæ opæ studii diligentiæ.

De causarum diuisione. Tit. XXV.

Causarum diuisio. Causa est negociũ oĩb⁹ suis partib⁹ spectans ad questionẽ. Aut cã est negociũ: cuius finis est cõtrouersia. sic finit Apollodorus: ut scribit Fabius. li. iii. Diuisio. idẽ Cicero lib. i. rhet. de inuẽtione. & Fab. li. iiii. Partitionẽ uocant: aitq; fabius sic Partitio est nostrarũ aut aduersarii ꝓpositionũ aut utrarũq; ordĩe collata enumeratio. Hac qdem utendũ semp putãt: ꝙ & ea fiat cã lucidior: & iudex intentior ac docilior si scierit & de quo dicim⁹ & de quo dicturi postea simus. Turpissimũ uero nõ eodẽ ordĩe exequi: quo qcq; ꝓposueris. hæc ille. Diuisio. Victorinus sic ait lib. i. rhet. Partitio ẽ toti⁹ causæ ꝑ ptes cõstitutio. Diuisio ẽ reꝝ sub ptitione iacentiũ. Perorata: absoluta finita. In cõtrouersiis: in q̃stionib⁹. Dicit eĩ Cice. li. i. de inuẽtione ꝙ questio ẽ ea q̃ ex cõflictione cãꝝ gignit̃ cõtrouersia: hoc mõ. Nõ iure fecisti: iure feci. Causaꝝ aũt est cõflictio ĩ qua cõstitutio cõstat. Ex ea igitur nascit̃ cõtrouersia: quã q̃stionẽ dicim⁹: hoc modo. Iure ne fecerit hæc Ci

Causa
Partitio
Diuisio
Questio

cero. Relictū est:scilicet debem⁹ aperire. Iure fecerit:secūdū iu/ra & leges scriptas. Licuerit ne facere secūdū fas:quod ē ius diui nuꝫ. Itē ecōtrario id est si ea q̄ utilia sunt nobis nō coueniens cuꝫ aduersariis. Ne ulcisci parentē negāt oportuisse. Id quidem utile erat. Oresti patrē scilicet oportuisse ulcisci:quod aduersarii nega bant. Deinde quū hoc fecerim⁹:id est postq̄ uiderimus qd nobis coueniat cū aduersariis:qd nō conueniat. Quū dicemus numero

Exemplum exemplū erit. Ciceronis ꝓ murena ubi ait. Intelligo iudices tres toti⁹ accusatiōis ptes fuisse:& earū unā in repræhēsiōe uitæ. Alte ram in contēptione dignitatis. Tertiā in criminib⁹ ambit⁹ eē uer satam. Plusq̄ trium partium. Fabius li.iiii.scribit se non ꝓbare il los q ptionem uetant ultra tres ꝓpositiones extēdere. Quæ sine dubio si nimium sit multiplex fugit memoriā iudicis: & turbabit intentionē.hoc tamen numero uelut lege non est alligāda: cum possit cā plures desiderare. Breuiter exponim⁹:ut puta dicā non talem esse hunc quem tueor reum ut in eo credibile uideri possit homicidium. Dicam occidendi cām huic non fuisse. Dicam hunc eo tpe quo mō occisus est transmare fuisse. id est in fabio li.iiii.& apud Terentium in and. Simo sosiæ liberto ait. Breuiter & com/mode rem omnem a principio audies. Eo pacto & uitam gnati & consiliū meum cognosces:& qd facere in hac re uelim. Vtq̄ꝫ ī pti tione exposuit ita primum narrauit gnati uitam &c.

De confirmatione & confutatione. Tit. XXVI.

Tota spes uincēdi ratioq̄ꝫ psuadēdi &c. Fabi⁹ ēt li.v.ait. Hoc tñ ꝓpriū atq̄ꝫ ꝑcipuū crederēt opus sua cōfirmare:& q̄ ab aduersario ꝓponerent refutare. Vicendi:id ad gen⁹ iudiciale attinet. Per suadendi.id uero ad gen⁹ deliberatiuū ptinet & demōstratiuum.

Cōfirmatō In cōfirmatiōes. Cōfirmatio ē ꝑ quā argumētādo nr̄æ causæ fi/dem & auctoritatē & firmamētū adiungit oratio. ita scribit Cice ro lib.i.rhe.de Inuētione. Cōfirmatione. Hanc Cicero dicto lib.

Rep̄hensio appellat Repræhēsionē.ait enī. Repræhēsio ē per quā argumē/tando aduersariorum cōfirmatio diluit:aut infirmat:aut alleuia tur. Fabius uero li.v. Refutationē uocat. ait.n. Refutatio duplici/ter accipi pōt. Nam pars defensoris tota est posita in refutatione. Et quæ dicta sunt ex diuerso debēt utrinq̄ꝫ dissolui. Adiumēta no stra exp. quod munus ē confirmationis. Dissoluerim⁹.id mun⁹ est cōfutationis. Absolute perfecte:nihil enim necessarium ꝑter mittetur. Munus oratorium confecerimus. Superius de uerisi/mili narratione dixit. Nunc quod reliquuꝫ est:qm̄ rerum inuen/tione disputandum est:in qua singulare consumitur oratoris offi

cium &c. Noster doctor Hermetes. Et hermetes & hermes ĩ antiquis inuenio. Præterea negantes rhetoricen hãc ad herennium Ciceronis esse inter alia quoq; puerilia afferũt hoc dicentes Nusq̃ legi hermetem Ciceronis doctorẽ. Non aduertentes in scribẽdi dicendi arte Ciceronem plures secutum. Quod quidẽ in ꝓlogo. li. ii. in rhet. de inuentione sic edocet. Sed omnib⁹ unũ locũ coactis scriptorib⁹ quod q̃sq; cõmodissime ꝑcipere uidebatur excerpsimus: & ex uariis ingeniis excellentissima q̃q; libauimus &c.

De constitutione. Tit. XXVII.

Cõstitutio ẽ. cõstituere ẽ ꝓponere & dicere qd ĩ cõtrouersia sit ut scribit Victorin⁹ li. i. rhet. Vtq; Fab. li. iii. inqt. Quod nos statũ id qdã Cõstitutionẽ uocãt: Alii q̃stionẽ: Alii qd ex q̃stione appareat Statũ græci stasin uocãt. Quæ appellatio dr̃ ducta. uel ex eo ꝙ ibi sit prim⁹ cãæ cõgressus: uel ꝙ ĩ hoc cã cõsistat. Statũ qdã dixerũt primã cãrũ cõflictionem: quos recte sensisse parũ elocutos puto inquit Fabi⁹. Nõ. n. ẽ stat⁹ prima cõflictio: fecisti nõ feci. sed qd ex prima cõflictiõe nascit id ẽ gen⁹ q̃stionis. fecisti nõ feci: an fecerit hoc fecisti: nõ hoc feci: qd fecerit. Cice. ãt li. i. rhet. de inuẽtione sic. Eã q̃stionẽ ex qua cã nascit Cõstitutionẽ appellamus. Cõstitutio ẽ prima cõflictio cãꝝ ex depulsione intẽtiõis ꝑfecta. hoc modo. fecisti: nõ feci: aut iure feci. Cũ facti cõtrouersia ẽ qm̃ cõiecturis cã cõfirmat. Cõstitutio cõiecturalis appellat &c. Deprecatio. Cice. li. i. rhet. de inuẽtõe ait. Deꝑcatio ẽ quũ & peccasse re⁹ cõsulto peccasse cõfitet: & tamẽ ut ignoscat postulat: quod gen⁹ praro põt accidere. Vbi Victorin⁹ ait ꝙ hæc Depræcatio ñ nisi apud ĩperatorẽ aut apud populũ ualz: apud iudices uacat. Idẽ Cicero lib. ii. eiusdẽ operis ait. Depræcatio ẽ ĩ qua nõ defensio facti sed ignoscẽdi postulatio cõtinet. hoc gen⁹ uix in iudicio ꝓbari põt: ideoq; cõcesso peccato difficile ẽ ab eo q peccatorũ uindex esse debet ut ignoscat ĩpetrare &c. Fabi⁹ ẽt lib. vii. sic. Vltima est depræcatio qd gen⁹ causæ pleriq; negarũt in iudiciũ unq̃ uenire. Quin. Cicero quoq; ꝓ ligario idẽ testari uidet quũ dicit. Causas ægi cæsar multas equidẽ tecũ: dũ te in foro tenuit ratio honorũ tuorũ. Certe nunq̃ hoc modo. Ignoscite iudices errauit lapsus ẽ nõ putauit. si unq̃ post hæc &c. In senatu uero & apud populum & apud pricipem & ubicunq; iuris clæmentia est. Insinuatione. accusatione. Legitima constitutio est quæ in legib⁹ & scriptis uersatur. Ex scripto: ex lege aliqua: uel testamento uel pacto uel stipulatione. Ex scriptis: ex legibus testamẽtisue aut pactis: aut stipulationib⁹ &c. Ex scripto & sententia nascitur cõtrouersia. Fa

Cõstitutio

Status

Depræcatiõ

Legitima cõstitutio

bius lib.vii.ait.Scripti & uolũtatis frequentissime inter cõsultos
q̃stio est:& pars magna controuersiæ iuris hic pendet.Eius genꝰ
unum est in quo & de scripto & de uolũtate quæritur.Id tum ac/
cidit:quũ ẽ in lege aliqua obscuritas:aut uterqꝫ suam interprætati
onẽ confirmat:aut aduersarii subuertit:ut hic fur quadruplũ sol
uat.Duo surripuerunt pariter.x.milia:petunť ab utroqꝫ q̃drage/
na.illi postulãt ut uicem cõferant.Nã & actor dicit hoc esse qua/
druplum qď petat.Et rei hoc quod offerãt. Volũtas quoqꝫ utrĩ
qꝫ defenditur:aut quũ de altero intellectu certũ ẽ:de altero dubĩ
um.Ex meretrice natꝰne cõcioneť.Quæ filiũ hẽbat ꝓstrare cœ/
pit:ꝓhibeť dolescẽs concione.Nã de eius filio q̃ ante partuꝫ me/
retrix fuit certũ est.Quũ uideť scriptoris uoluntas cũ scripto ipso
dissentire.Est & aliud exẽplum qď ponit Fabiꝰ li.vii.fit.n.quum
ipsis uerbis legis reperimꝰ aliqd ꝑ quod ꝓbemus aliud legũlato
rem uoluisse:ut in hac cõtrouersia.Qui nocte cũ ferro depræhen
sus fuerit alligeť.Cũ anulo ferreo inuentũ magistratꝰ alligauit.
Hic quia est uerbũ ĩ lege depræhensũ satis ẽt significatũ uidetur
nõ cõtineri lege nisi noxiũ ferrũ.Sed & q uolũtate niteť scriptuꝫ
quoties poterit infirmare debebit.Qui scriptuꝫ tuebiť adiuuare
se ẽt uolũtate tẽtabit.Ex contrariis legibꝰ:oĩbꝰ aũt manifestũ in
quit fabiꝰ li.vii.nunq̃ eẽ legẽ legi cõtrariã iure ipso:quia si diuer
sum uidisset alterũ altero abrogareť.sed eas casu collidi & euẽtu.
Id aũt pluribꝰ uerbis illic & exẽplis aperit.De pecuniis repetũdis
dãnatus.Hæc accusatio ꝓprie cadit in eos q cũ forẽt magistratus
ꝓuincialibꝰ aut ui aut dolo eripuerũt pecunias:aut uasa ꝑciosa:ue
Contio stem frumentũ nauigia nũmos.mutať aũt e in u. In contione.
Aulꝰ Gelliꝰ li.xvii.scribit contionẽ tria significare:locum sugge
stũqꝫ unde uerba fiũt.Itẽ significare cætuꝫ populi assistẽtis.Item
orationẽ ipsã q̃ ad populũ diceret.Altera lex iubet.Ordo ẽ.Alte
ra lex iubet augurẽ in cõtione noĩare supple eũ:q petat locũ in/
Indemortuus demortui Indemortui.Indemortuꝰ dicebať qui in magistratu
nondũ finito moriebať.Mulcta.Vlpianꝰ de uerboꝝ significatõe
scribit.Pœnã generale nomẽ eẽ oĩuꝫ delictorũ coercionẽ.Mul
ctam uero specialis peccati:cuiꝰ aĩaduersio hodie pecuniaria est.
Pœna Mulcta Pœna autẽ nõ tm̃ pecuniaria:uerũ capitis &c.Plautus tñ ĩ amph.
ait.Nunqd cãm dicis:quin te hoc mulctẽ matrimonio.Et Cice.
li.i.tusc.ait.Quæ ẽ igiť eiꝰ oro:qua facit eũ plato usum apud iu/
dices iã morte mulctatum. Ex ambiguo cõtrouersia nasciť.Vt
fabiꝰ li.vii.scribit.Amphibologiæ spẽs sunt innumerabiles.Aut
n.uocibus accidit singulis:aut cõiunctis.Singula afferũt errores:

quū pluribꝰ rebꝰ aut hominibus eadē appellatio ē hōnyma dn̄t: ut gallus. utrū.n. gentē an nomen auis significet incertum est. Et Aiax an thelamoniꝰ an oilei filiꝰ. Verba quoq; quædā diuersos intellectus habent: ut Cerno. Quæ ambiguitas plurimis modis accidit. Vnde fere lites præcipue ex testamētis quū de libertate: aut etiam hereditate contendunt ii: quibus idem nomen est. aut quid sit legatū quæritur. In coniunctis plus ambiguitatis: ut Aio te æacida romanos uincere posse. Per collocutionem ubi dubiū est quid quo referri oporteat ac frequentissime quum quidē qđ medium est utrinq; possit trahi: ut de Troilo Vergilius. Lora tenens tantum. Hic utrum ꝙ teneat tantum lora: an quamuis teneat tantum trahatur quæri potest. Vnde controuersia illa. Testamento quidam iussit poni statuam aureā hastam tenentē. Quæritur an statua hastā tenens aurea esse debeat. An hasta esset aurea in statua. Sæpe uti duorum antecedentium sermo subiectus sit in dubium est unde ē controuersia. hæres meus uxori meæ dare damnatus est argenti quod elegerit pōdo centū. Vter eligat: q̄ritur. Quæ uolet: hic consistit amphibologia. utrum.n. ad Tullium uel ad Terentiam referendum sit dubiū ē. Ex definitione. Victorinus li.i.rh. sic ait. Definitio talis est. Homo ē animal rōnale bipes risus capax. Descriptio uero talis: Homo ē: q rectū uerticem rotūdo capitis attollit: cuiꝰ sunt sub collo humeri brachiaq; demissa & cætera in hūc modū. Diomedes aūt sic. Diffinitio est orō: quæ id de quo q̄rit̄ apte describit & determīat. Cicero sic eā diffinit. Diffinitio ē orō: quæ quid sit de quo q̄rit̄ ostēdit q̄ breuissime. Lucius saturniꝰ. L. Apuleius saturninus trib. plæb. seditiosus fuit de quo plura Ply. de uiris illust. ubi etiā ait: ꝙ aurū dolo aut scelere cœpionis partū ad emptionē agrorū cōuertit: aqua & igni interdixit ei: qui in leges suas nō iurasset. Meminit & Liuius li.lxix. Legē frumentariā: ad frumentū ꝑtinentē. De semissibꝰ & trientibus.i. de sexta parte & quarta. Semis.n. sexta ꝑs axis est. Triens uero quarta. erant aūt & pondera & mensuræ. Quæstor urbanꝰ: Aiunt q̄stores appellatos: ꝙ publicæ quærēdæ pecuniæ ꝑpositi essent. Erat aūt quæstorū aliquis: qui ærarii & urbanæ pecuniæ curā gerebat. Aliquis uero prouincias exigēdis uectigalibus sortiebatur. Aliquis maleficia conquirebat. Varro aūt sic ait Quæstores a quærēdo: ꝙ conqrerent publicas pecunias & maleficia. Aerariū dicitur locus publicꝰ: ubi reponunt̄ thesauri uel pecuniæ ab ære. Vnde prius pecunia fuit. Largitionē. largitas rationabilis dicit̄: largitio uero uitium. quū ob iniustam cām alicui

Diffinitio
Semis
Triens
Quæstor
Aerarium
Largitas
Largitio

largiũtur aliquid:refertur autẽ ad ꝓdigalitatẽ nõ liberalitatem ꝛ
Cistella Intercedere:oppugnare & ĩpedire cœperũt. Cistellã: qua.s.suffra gia populi in creandis magistratib⁹ legibusq; ferendis colligeban tur:hãc alii Sitelã appellãt.Cice.n.in orõne pro cornelio de ma/ iestate sic ait. Neq; maius est legere codicẽ cũ ĩtercedatur q̃ sitelã ipam cum ipso intercessore deferre.Pontes. gradus quibus pul/ pitum ascendebãt. Quo secius:ut aliter. Maiestatis.Cice.lib.ii.
Maiestatis rhet.de inuẽtione sic ait. Maiestatẽ minuere est de dignitate aut amplitudine aut potestate populi: aut horũ quibus populus ptãtẽ dedit aliqd derogare.libro aũt secundo rhet. ad herenniuȝ.Idem Cice.sic ait. Maiestatẽ is minuit: q ea tollit:ex quibus rebus ciuita tis amplitudo constat.hæc sunt ea quæ capiũt suffragia populi: & magistratus cõsilium. Nempe igitur tu & populum suffragio: & magistratũ consilio priuasti:quum pontes disturbasti.Item ex cõ trario maiestatem is minuit:qui amplitudinẽ ciuitatis detrimẽto afficit.Ego nõ affeci:sed prohibui detrimenta:ærariuȝ cõseruaui libidini malorum restiti. Maiestateȝ oẽm interire non passus suȝ &c. Ex translatione:id est transmutatione. num alio modo alio tempore.alio loco.num alia lege.num alio querente:aut agente Tempus differendum:ut siquis ab aliquo cõmodatum frumentũ peteret mense aprilis.debitor uero diceret se debere in iunio post messem:scilicet. Accusatorem mutandum:ut si dominus accusa retur a liberto & seruo iam manumisso:aut patronus a cliente:aut pater a filio Cauent enim leges: ne quis horũ prædictos accusent
Reus Iudices mutandos:ut siquis accusaretur episcopo:cum esset accu/ sandus ꝑtori. Reus.i.accusatus.is enim est reus:qui defendit & ꝓ pulsat accusationẽ. Vt autẽ festus ait. Reus dictus est ab re quam
Ius ciuile promisit ac debet. Hac pte cõstitutionis:scȝ legitimæ. Nam dictũ est esse sex partes cõstitutionis legitimæ. In iudiciis.i. rebus cri/ minalibus:in quibus esse accusatio & defensio. In iure ciuili:ĩ re bus pecuniariis:& in quibus agitur de ciue. Iuris ciuilis sciẽtia.Ci cero in topicis scribit:Ius ciuile id esse:quod in legib⁹ senatuscon sultis rebus iudicatis iuris peritorum auctoritate edictis magistra tuum more æquitate constat.Pauloq; superius dixerat. Ius ciuile est æqtas constituta iis:qui eiusdem ciuitatis sunt ad res suas opti nendas.Idẽ quoq; li.i.de oratore scribitq; tenẽda est oratori oĩs antiquitas:exẽplorũq; uis:neq; ius legum:aut ciuilis iuris scientia
Peculatus negligenda est. Peculatus: id est furtum publicũ.& dici cœpit a pecore.tunc quũ romani præter pecudes nihil haberent. Auctor
Furtum est festus.Furtũ.i.occulta surreptio:ut ait Nonius. Vt autem in di

gestis ſcribitur: furtum eſt contractio uel contractatio fraudulen
ta rei alienæ mobilis corporalis quæ fit inuito dño: cuius res fuit
animo lucrandi. In priuata actione. i. ciuis ad ciuē. pſonæ ad pſo/
nam. eſt aũt actio ius ꝓſequendi. Prætoriæ exceptiones: prætor
urbanus dictus q præiret iure. Item p̄tor dictus qui p̄iret exerci/ Prætor
tui: ut Varro ſcribit. Prætorie exceptiones. Inſtitutiones. adeo
quidem aucta eſt p̄toris auctoritas: ut quod p̄tor ipſe dixiſſet: ob
ipſius honorem ius honorarium uocaret̄. Ex Ratiocinatione. Rõcinatio
Fabius li. vii. ſyllogiſmũ appellat. ubi ait ꝙ ſyllogiſmus habet ali
quid ſimile ſcripto & uoluntati: quia ſemper pars in eo altera ſcri
pto nititur. Et poſtea inquit. Ergo hic ſtat⁹ ducit ex eo quod ſcri/
ptum eſt ad id quod incertum eſt. quod qñ ratione colligitur: ra
tionatiuus dicitur. Vt autem Cice. li. i. rh. de inuētione ait. Eſt ora
tio ex ipſa re ꝓbabile aliquid eliciēs: quod expoſitum & per ſe co
gnitum ſua ſe ui & ratione confirmet. Sine propria lege. Fabius
li. vii. ubi de ſyllogiſmo tractat inquit. Maioris pugnæ eſt ſcripto
ducere quod ſcriptũ non eſt. qui patrem occiderit culeo inſuat̄.
Matrem occidit. In hoc genere hæc q̄runtur. An quoties ꝓpria
lex non eſt ſimili ſit utendũ. An id de quo agit̄ ei de quo ſcriptuꝫ
eſt: ſimile ſit. Simile autem & maius eſt & par & min⁹ in illa prio/
re an ſatis lege cautum ſit an & ſi parum cautum eſt & hoc ſit utē
dum. In utroqꝫ de uoluntate legumlatoris. Sed de æquo tractat⁹
potentiſſimi. Ea eiuſmodi eſt. Ea. ſ. controuerſia ex ratiocinati/
one. Corio. patricidæ. n. puniebantur Culeo. i. corio in quo ſi/ Culeus
mia canis ſerpens & gallinaceus cum ipſo includebatur. Deinde
uel in uicinum mare: uel in amnem proiiciebatur: ut omniuꝫ ele/
mentorum uſu uiuus carere inciperet: & ei cœlum ſuperſtiti: terra
mortuo auferret̄. &c. De culeo quideꝫ latius diximus in Iuuena/
le ſatyra octaua. Cicero aũt in oratione pro roſcio ſic ait. Quãto
maiores noſtri ſapienti⁹: qui quũ intelligerēt nihil eſſe tam ſan/
ctuꝫ quod nõ aliquãdo uiolaret audacia. Suppliciũ in parricidas
ſingulare excogitauerũt: ut quos natura ipſa in officio retinere ñ
potuiſſet: magnitudine pœnæ maleficio ſũmouerent̄. In ſui uo/
luerunt in culeũ uiuos: atqꝫ ita in flumen deiici. O ſingularē ſapiē/
tiam iudices: non ne uidentur hũc hominē ex rerũ natura ſubſtu
liſſe & eripuiſſe? Cui repente cælum ſolē aquã terramqꝫ ademe/
rint: ut qui eum necaſſet unde ipſe nat⁹ eſſet. caret his rebus om/
nibus: ex quibus omnia nata eſſe dicuntur. Noluerũt feris corp⁹
obiicere: ne beſtiis quoqꝫ quæ tantũ ſcelus attigiſſent immanio/
ribus uterentur. Non ſic nudos in flumen deiicere: ne quũ delati

essent in mare ipsum polluerent. quo cætera quæ uiolata sunt ex piari putantur &c. Gentilium. gentilis dicitur ex eodem genere ortus: & is qui eodem nomine appellatur: ut scribit fest⁹. Paterfamilias: familia antea in liberis hominibus dicebatur: quorũ dux & princeps uocabatur pater & materfamilias: postea hoc nomẽ etiã famuli appellari cœperũt ꝑmutata litera cũ u. Auctor ẽ fest⁹.

Gentilis

Paterfamilias

De Iuridiciali. Tit. XXVIII.

Iuridicialis constitutio est. Cice. lib. ii. rh. de inuentione sic ait. Iuridicialis est: in qua æqui & iniqui natura & ꝑmii aut pœne ratio quæritur. Huius partes sunt duæ. Quarũ alteram absolutam: alteram assumptiuaꝫ nominamus. Absoluta est: quæ ipsa in se nõ ut negocialis implicite & abscondite: sed patentius & expeditius recti & non recti quæstionem continet. Ea est huiusmodi. Quuꝫ thebani lacedemonios bello superauissent: & fere mos esset grais: quum inter se bellum gessissent ut hi qui uicissent tropheuꝫ aliquod in finibus statuerent; uictoriæ modo in ꝑñtia declarandæ causa: non ut in perpetuum belli memoria maneret: æneum statuerunt tropheum. Accusantur apud amphitrionas. i. apud commune græciæ consilium. Intentio est: non oportuit. Depulsio ẽ: oportuit. Quæstio est: oportuerit ne. Ratio est. Eam enim ex bello gloriam uirtute peperimus: ut eius æterna insignia posteris nostris relinquere uellemus. Infirmatio est. attamen æternuꝫ inimicitiarum monumentum statuerint: recte an contra fecerint Hanc ideo rationem subiecimus: ut hoc causæ gen⁹ ipsum de quo agimus cognosceretur. Assumptiua uero tunc dicitur: quum ipsum ex se factum probari non potest: aliquo autem foris adiuncto argumento defenditur. Eius partes sunt quatuor. Comparatio. Relatio criminis: Remotio criminis: Concessio. Comparatio est quum aliquod factum: quod per se ipsum non sit probandum ex eo cuius id causa factum est defenditur. Ea est huiusmodi. Quidam imperator quum ab hostibus circum obsideretur. neqꝫ effugere ullo modo posset: depectus est cum hostibus ut arma & impedimenta relinqueret milites educeret. Itaqꝫ fecit. Armis & impedimentis amissis præter spem milites conseruauit: accusatur maiestatis. Incurrit huic definitio .⁖ Sed nos hunc locum de quo agimus consideremus intentio est: non oportuit arma & impedimenta relinquere. Depulsio est: oportuit. Quæstio est: oportuerit ne. Ratio est. Milites enim omnes perissent. Infirmatio est aut coniecturalis non periissent: aut altera cõiecturalis nõ ideo fecisti. ex quibus sunt iudicationes perissent ne & ideo ne fe

Iuridicialis constitutio

Absoluta

Assũptiua

Cõparatio

cerit. Aut hæc comparatiua cuius nunc indigemus. At enim sati⁹ fuit amittere milites q̄ arma & impedimenta concedere hostib⁹. Ex qua iudicatio nascitur. Cum omnes perituri milites essent: nisi ad hanc pactionem uenissent: utrum satius fuerit amittere milites: an ad hanc conditionem uenire. Hæc ille. Iuridicialis constitutio. Hanc Quintilianus libro septimo Qualitatem uocat: nā & qualis sit cuiusq; rei natura & quæ forma quæritur. an immortalis anima? an humana specie deus? Et de magnitudine ac numero quantus sol. & an unus mundus: quæ omnia cōiectura quidem colliguntur: quæstionem tamen habent in eo qualia sint. Hæc in suasoriis tractari solent: ut si cæsar deliberaret: an britanniam impugnet &c. Sed in controuersiis quoq; sunt frequentia ac sola differentia: quia illic de futuris: hic de factis agitur. Absoluta id est perfecta: & cui nil desit. Vt aliud id est quamuis Assumptiua adiunctiua. Cui frater esset: cui scilicet domino occiso a seruo. Manumissus esset: ergo non licebat seruum illum occidere: quia iam liber effectus erat. quod ille per imprudentiam fecisse dicebat: non enim sciebat illum fuisse manumissū. Commeatus. est commeatus in singulari facultas ad tempus a militia ab alio ue ministerio recedendi: quā præbet militi imperator: præpositus ue inferiori. eundiq; quo uelit ad præscriptum diē reuersuro. Liuius autem dixit. Magna pars sine commeatibus dilabebatur. In utroq; autem numero pro cibariis ad alimoniam reip. aut exercitus aut alicuius multitudinis. Interdum etiam priuatis. Cōmeatus

Necessitudinem. Cice. li. ii. rh. de inuentione sic ait. Puto igitur esse hanc necessitudinē: cui nulla ui resisti pōt: q̄ neq; mutari neq; leniri pōt. In loco cōmuni: quo & aduersarii uti posset. Loci aut ē communes suscipiuntur de humanitate. fortuna: misericordia: & rerum commutatione. his locis omnibus utetur is econtrario: q contradicet cum amplificatione & enumeratione peccatorum: ut habetur libro secundo huius operis. Idem uero Cicero libro secundo rheto. de inuent. sic ait. Hæc ergo argumenta quæ transferri i multas causas possunt: locos communes nominamus. Plura etiam Priscianus de locis communibus ex hermogene. Per amplificationem: per enumerationem gestorum. Nihil postulat ignosci. nouit enim se longe errasse. ultro ei iudices ignoscendum esset: ne uir tantus periret. In iudicium non uenit. Non est confessi causa tuenda rei: ut naso inquit. Ex translatione criminis? Cicero li. ii. rh. de Inu. Relationē quoq; criminis hanc appel Loc⁹ cōis Relatio criminis

Relatio cri/minis lat ait.n.Relatio criminis est:quũ reus id quod arguitur cõfessus
alterius se inductũ pctõ iure fecisse demõstrat.Ea est huiusmodi:
Horatius occisis tribus curatiis & duobus amissis fratribus domũ
se uictor recipiebat;ter gemia spolia præ se gerẽs: cui soror uirgo
q̃ despõsata uni ex curatiis fuerat obuia ante portam capenã fuit:
cognitoq; sup hũeros fratris paludamẽto spõsi quod ipsa cõfece/
rat soluit crines & flebiliter noĩe sponsum mortuũ appellat: mo/
uet feroci iuueni animũ cõploratio sororis.In uíctoria sua.stricto
itaq; gladio simul uerbis increpãs trãsfigit puellã. Accusatur.In/
tentio est.iniuria sororẽ occidisti.Depulsio ẽ iure occidisti.Quæ/
stio est:iure ne occiderit.Relatio est.illa.n.hostiũ mortẽ lugebat
fratrũ negligebat.me & populũ ro.uicisse moleste ferebat.Infir/
matio est tñ a fratre indemnatã necari nõ oportuit.Ex qua iudica
tio fit.Cũ horatia fratrũ mortẽ negligeret.hostiũ lugeret.fratrũ
& populi ro.uictoria nõ gauderet.oportuerit ne eã a fratre inden
natã necari &c. In matrẽ cõfert crimẽ.dicit em̃ se eam occidisse:
q illa patrẽ suũ occiderat. Ex remotiõe Criminis.Cicero li.scđo
Remotio criminis rhet.de ínu.sic ait.Remotio crimĩs est:quũ eius ĩtentio facti; qđ
ab aduersario infertur in aliũ aut in aliud dimouetur.Id fit bipar/
tio.Nã tum cã:tum res ipsa remouetur &c.]Criminis.i.rei cõmis
sæ.P.Sulpitiũ.Sulpitius legatus cũ classi præesset:ĩfamis crimine
proditionis ab exercitu suo interfectus est. Scribit Liuius libro
Exemplum lxxv.Ex testamẽto.Exemplũ erit.Quidã moriẽs reliquit hæredẽ
amicũ suũ ea lege:ut nõ prius adeat hereditatem q̃ ipse statuerit:
Colũnam in medio tẽplo & statuã ipsius imposuerit:plæbiscitum
uero prohibet aliquid uel templo:uel publico loco fieri. Plæbi/
scito.Plebiscitum est: quod plæbeio magistratu.i. tribuno inter
rogante an oĩbus placeat:plebs instituit.orta.n.ĩter plæbẽ & ma
iores discordia plebs sibi leges constituit:q̃ dictæ sunt plæbiscita:
ut digestis de origine iuris habet. At Gellius lib.ix.capite.xx. Ita
scribit.Plæbẽ aũt Capito in eadẽ diffinitione seorsum a pplo di/
uisit:qm̃ in populo omnis pars ciuitatis:omnesq; eius ordines cõ
Plebs tineãtur. plæbs uero ea dicitur in qua gẽtes ciuium patritiæ nõ
insunt.Plæbiscitum igitur est scđm eum capitonẽ lex: quã plebs:
non populus accipit.Hæc ille. Ex plæbiscito utetur.i.illa re:quã
ex testamẽto est iussus facere utetur ex plæbiscito.non enim exe/
quetur quod testamentũ iussit:quia plæbiscitũ ꝓhibet. Ex cõpa/
ratione.Cice.li.ii.rh.de inuentione sic ait.Comparatio est: quuз
aliquod factũ quod p seipsum non sit probãduз ex eo cuius id cã
factum est defenditur.Ea est huiusmodi. Quidã imperator quuз

ab hostibus circũ obsideretur & cætera. uide hæc latius paulo su/perius. A recessitur maiestatis. De maiestate latius superius in titulo de cõstitutione. Rõ est quæ cãm facit Cice. in ptitio nib⁹ sic ait. Sed distinguendi gratia ratioenm appellamuseam: quæ affertur ab reo ad recusandũ depellendi crimis causa: quæ nisi esset quod defenderet nõ haberet. Firmamẽtum aũt quod cõtra labefactandam rationẽ refertur: sine quo accusatio stare nõ põt. Libro autẽ primo rh. de inuentione sic. Ratio est continet causam q̃ si sublata sit: nihil cã cõtrouersiæ relinquitur. Firmamẽtũ est firmissima argumentatio defensoris & aptissima ad iudicationẽ. Iudicatio ẽ q̃ ex infirmatione & confirmatione rationis nascitur cõtrouersia Quintilianus præterea libro. iii. ita scribit. Ratio est qua quod fa/ctum esse constat defenditur. Destinari cõstitui. Crinomenon: id iudicatum significat. est. n. a passiuo participium. Crinome uocor ad iudicium: accusor. Crimino accuso iudico. Crina crinatos iudi/cium. Rectum ne fuerit: scilicet quæstio est: uel cõtrouersia. Eo. id est ad iudicationem. Intentio accusatio. Sedulo diligenter sine dolo. Studio: animo & mente.

Finis expositionis Anto. Man. in primum rhetorices noue Ciceronis.

285

Scribēdi orādiq; modus. Per Ant. Mancinellū ſtudiō ſis oratoriæ artis & eloquētiæ admodū neceſſarius.

Operis Tituli.

Ant. Mancinelli Veliterni Scribendi Orandiq; Modus: ad Valerium Crispinum iureconsultum eximium ciuemq; Veliternu; q̄ optimum & generosum:

IAmpridem Valeri mi disertissime: scribēdi orandiq; modū: pro tuis in me officiis: summaq; in meos oīs beniuolentia tibi dicare statueram. Aliis tamē grauioribus occupato hactenus nulla fuit unquam occasio. Nunc uero explicitus aliquantulū. Quecūq; de ratione dicendi collegeram ad te mitto patriæ lumen. Es eī ad excogirandum prudentissimus: ad faciendum solertissimus: natura admirabilis: industria singularis: uerbisq; expeditus. Vnde in maximis causis uersatus patronus optimus diligensq; in illis cognoscendis & componendis es habitus. Sepiusq; a Senatu populoq; Veliterno orator ad principes: maximumq; pontificem electus: causam omnem ex animi sententia obtinebas. Quo circa & honores & pecuniam & gratiam apud omnes es consecutus. Consequenter eadem ut facile datur intelligi. Laurentius. Lactantius. Quintilianus. Hippolitus filii tui: sunt enim magna indole pueri: summoq; ingenio peracuti. Veliternisq; omnibus q̄ gratissimi. Ad eorum igitur commoda scribendi orandiq; modum tibi consultissime Valeri anime dimidiū mee dedico. Vale & salue cū tota ꝓle. Datū Venetiis. xix. calē. Iunias. M. cccc. lxxxxiii.

Orationis initium. Tit. I.

ORis sonus ab initio olim confusus erat: qui tandem paulatim uocem discernens: res omnis: suo nomine appellauit. Mercurium aiunt apud egyptios primu; uerba in ordinem redegisse. multisq; reb⁹ īposuisse nomina: fuisse quoq; literarum īuentorē: instituisse q; quo honore: quibus ue sacris colerentur dii. de quibus omnib⁹ Diodorus uolumine primo. Athenis autem primu; se orator extulit: primumq; etiam monumentis: & literis oratio ē cæpta mādari: quod Cicero de claris oratoribus meminit. Idq; Fabius Quītilianus libro tertio edocet. Antiphon orationem prim⁹ omniu; scripsit. At Laertio teste Socrate: cu; Aechine discipulo primus oratorie campos aperuit. Romanorum autem primus artis rhetorices condidit aliqua. M. Cato censorius. M. Antonius inchoauit: præcipuu; uero lumen: sicut eloquentiæ. Ita præceptis quoq; eius dedit unicum apud nos specimē orandi docendiq; oratorias artess. M. Tullius. de quo Fabius libro tertio lati⁹ scribit. Atq; ut

Sonus oris

Mercurii factum

Prim⁹ oratorum

Primus apd̄ romanos

Viget rhetorica

Suetoni⁹ asserit rhetorice artis facultas apud romanos adeo flo/ruit ut nõnulli ex infima fortuna in ordinē senatoriū atq; ad summos honores ꝓcesserint. Grãmatic⁹ pterea Rhetoricen docens. Rhetoris officio fungit᷑ nõ suo (ut inquit Fabi⁹ li. ii.) ubi etiam monet grammaticen & rhetoricen una esse tradendas.

Epistola quid & unde dicitur. Tit. II.

EPistola ē q̃si certa q̃dã nũcia nr̃arũ rerũ ĩterdũ alienarum: & fida interps mētis nr̃æ. Cui q̃ uolum⁹ pti; nr̃o noīe: pti aliorũ absētib⁹ significare: cõmittim⁹. Descēdit autē ep̃la a medio paciuēo .i. pterito pfecto uerbi hui⁹ epistello qd̄ ē significo: mitto: mãdo: iubeo. nã amittit unũ .i. in futuro. & dr̃ epistello deinde .e. penultĩa futuri mutat᷑ ĩ o in penultĩa pacimẽi. & dr̃ ep̃la unde nos epistolã dicim⁹: quam illi epistolin uocant.

Epistole officium quid. Tit. III.

e Pistolare officiũ ē de re familiari aut de quotidiana cõuer/satiõ e aliqd scribere: & quodãmõ absētes ĩter se p̄ntes fieri dũ mutuo qd aut uelit aut qd gestũ sit nũciāt. licet ĩterdũ cõfabulatõis tale cõuiuiũ doctrĩæ quoq; sale cõdiat᷑. Ita qdem hieronymus ĩ ep̃la ad Marcellũ scribit.

Epistolarũ genera. Tit. IIII.

EPistolarũ g̃n a tria sunt potissima: ut Cicero at curionē inquit. Sed unũ illud certissimũ: cui⁹ cã res ipsa inuēta ē: ut certiores facerem⁹ absētes si qd esset qd̄ eos scire aut nr̃a aut ipsoꝝ ĩteresset. Alterũ familiare & iocosum. Tertiũ seuerũ & graue.

Epistole modus & qualitas. Tit. V.

TExunt᷑ ep̃le quotidianis uerbis: unde & q̃dã ēt negligētia ē diligēs: ut Cicero meminit ĩ li. de pfecto oratore. nã ut mulieres eē dicunt᷑ nõnulle ĩornate: q̃si id ipsũ de/ceat. Sic humilis & subtilis orõ etiã incompta delectat. Sermo pur⁹ erit & latin⁹: dilucide planeq; dicet᷑. In dicẽdo enĩ ui/tiũ uel maximũ ē ab uulgari g̃ne orõis: atq; cõsuetudĩe cõis sēsus abhorrere. Vnde & Aul⁹ Gelli⁹. li. xiiii. c. viii. diui Augusti epistolas elegãtia orõis neq; morosa neq; anxia: sed facili hercle & simplici laudat. Plini⁹ quoq; iunior ad Thuscu; ait. Et p̄ssus sermo: purusq; ex epistolis petit᷑. Seneca itē ad lucillũ epistola. lx. inquit. Minus tibi accuratas a me epistolas mitti quæreris: quis enim accurate loquit᷑ nisi q uult putide loqui? Quis sermo me⁹ cēt si una sederemus: aũt ambularem⁹ illaborat⁹ & facilis: tales uolo eē epistolas meas q̃ nihil habeāt accersitũ nec fictum: sed si fieri posset quid sentiã ondere q̃ loqui mallē. Non me hercule ieiuna esse & arida uolo q̃ de rebus tam magnis dicent᷑. neq; enim philosophia

Ingenio renūciat. Multū tñ ope īpēdit uerbis nō oportet. Epl'a ēt xl. v. inqt. Sꝫ ne epl'e modū excedā: q nō dꝫ sinistrā manū legentis īplere ī aliū diē hāc litē cū dialecticis differā. Noscēdū tñ epl'am sinistrā legētis īplere quū lōgior fuerit. tūc eī & dextra & sinistra teneri necesse est. Epl'e autē īitiū huiuscemodi fere solet esse. M Tullius. Terētiæ salutē. Terētia Marco Tullio salutē. Semp enīꝫ scribētis nomē p̄ponitur ēt īferioris. Vñ Anacharsis scythe philo sophi ad Ammonē regē epl'a ita īcipit. Anacharsis āmoni saluteꝫ de quo satius Cice. li. iiii. tuscu. Itē rex Alexāder iouis āmonis fili us olīpiadi matri salutē dicit, de quo Gellius li. xii. c. iiii. In calce uero epistole ponetur Vale. & Cura ut ualeas. Bene uale & me di lige. Fac ualeas meq̧ ames. Tu fac qđ facis ut me ames teq̧ ama/ ri scias. Vale. Da operā ut ualeas meq̧ ames amore illo tuo singu lari. Valebis igitur meq̧ ut a puero fecisti amabis. Cura te diligē/ ter. Vale. Cura mi iuli ut ualeas. hoc mihi gratius facere mihi pōt Viue & Vale: Vale ēt atq̧ ēt. Ponet' tñ data uel datuꝫ inde dies & nūerus ānoꝝ christianæ salutis ex ī locus ipse unde epl'a mittitur. Epistole deniq̧ formula erit eiusmodi. An'. mancinellus Valerio Crispino salutē. Spectata fides et amor in me tuus egerunt ut tibi q̄ alteri potius scriberem cōmendarēq̧ res meas omīs & liberos Itaq̧ me absente (absum siquidē iter dierum nouē) oro ac obse/ cro illorum curā suscipias: qualē forte pro tuis me rebus ac liberis subire uelles. Cura rem diligenter. nihil em̄ gratius mihi unq̄ effi cies. Vale ac salue. Meq̧ ut soles ama. Datum uenetiis decimo calendas iunias. Anno christianæ salutis. M. CCCC. Lxxxxiii. Vbi uero literas obsignaueris illius nomē (ad quē litere ipse pre ferende sunt) huiuscemodi uerbis extra notabitur. Valerio Cri/ spino iure cōsulto eximio ciuiq̧ ueliterno q̄ optimo suo ac fratri. Poteris et te intus in calce subscribere si uolueris hoc pacto. Ideꝫ tibi deditus deuotusq̧ cliens. Caue seruitor dicas: ut uulgo asso/ let. Cliens enim latinū est in hoc proprium.

Initium epi stole

Finis epistō le

Data episto le

Formula epistole

Litera & litere. Tit. VI.

Itera in singulari nūero significat elementum ip̄m ut. A. B. Vel manū scribētis: ut ad Atticū. Cicero. Nā Alexidis manū amabā: ꝙ tā prope accedebat ad similitudinē tuæ lr̄æ. In plurali uero epl'as: p̄ter q̄ apud poetas: q ꝓ epistola uersus gratia in singula ri sp̄ utuntur: ut Ouidius. Quam legis ab rapta bri/ seide litera uenit. Nam quod Cicero ad Celium scribit ad se nul/ lam literam Bibulum misisse. ita ait. quasi nullū uerbum misisse

quod ut uehementer extenuaret: nō dixi uerbū aut syllabā: sȝ literā: Frequētissimū igitur est litere pro epistola.

Bine litere. due epistole. Tit. VII.

DIcendū est unā epistolam duas: tres: quatuor: quinqȝ epistolas. Vnas uero lr̄as: binas: ternas: q̄ternas: quinas: senas: septēas. &c. nūq̄ alit' uel rarissime: q̄le eēt. Vnas binas t'nas epistolas: duas: tres: q̄tuor literas. Si tn̄ dicas accepi abs te binas literas nō subiūgas q̄rū alteri rn̄di p̄ximū tabellariū: alteri nūc rn̄deo: sed alteris. De epistola uero apertum est: ut accepi duas epistolas: quarū alteri iam respōdi: alteri nunc respondebo.

Calende. None. Idus. Tit. VIII.

Calende un̄ dicātur.

CAlēde dicuntur a Calo: id est uoco teste Macrobio libro primo sat. quia solebat Rome minor pontifex noua cōspecta luna plebem uocare: ut audiret quot dies a calēdis ad nonas superessent. Et hoc ideo: q̄m nonaꝝ die oportebat populares qui in agris essent confluere in urbem: accepturos causas feriarum a rege sacrorū. sciturosqȝ quid esset eo mense faciendu; unde quidem hinc nonas existimant dictas: quasi noue initium obseruationis. Vel q̄ ab eo die semp̄ ad idus nouem dies putantur. Vel none dicuntur a non. Nullus enim habuit festum in nonis. Vnde Ouidius lib. i. factorum ait. Nonarum tutela deo caret. Erant præterea calende omnes Iunoni dicate: quia initium mensium maiores nostri ab exortu lune seruabant. Iure itaqȝ calendas iunoni addixerunt: lunam ac iunonem eande; putantes. Vel quia luna per aerem meat. Iuno autem aeris arbitra ē merito initia mensium. i. calendas huic dee consecrauerunt. Putant aliqui idus q̄ eo die plena luna uideatur a uidendo uid⁹ appellatas: mox literam detractam: ut Macraobius ait. qui etiam scribit ita. Idus uocamus diem: qui diuidit mensem. Iduare eni; hetrusca lingua diuidere est. unde uidua quasi ualde idua: id ē ualde diuisa. aut uidua. i. a uiro diuisa. Erant autem idus omnes ioui tribute & oībus idibus ioui immolabatur a flamine.

None unde

Idus unde

Quot dies. Nonas. Idus mensis habet. Tit. IX.

Vni⁹. Aprilis. September siue Nouember.
Triginta luces: reliquis tn̄ una supersit.
Octo & uiginti februarius accipit ortus.
Si bissextus erit tūc unus iungitur illis.
Prima dies mensium romanis esto calende.
Sex nonas maius ue october: iulius & mars.
Quart⁹ est alii tenet idus quilibet octo.
Idibus expletis quot luces quere supersint.

Inde diem mẽsis primũ superadde sequentis.
Habito quot dies mensis habet denominatos a nonis & idibus sicut in exemplo patebit: subtractis nonis & idib⁹ residui dies erũt calende. Notãdũ tñ nũerũ i abltõ: Nonas aũt & idus actõ poni debere: sed inter numerandũ ꝑpostero utemur ordine. Sitq; exẽplo iulius cõtinens diẽ unũ & trigita. Nonas uero sex. Dic igitur.

Calende

Calendis iuliis: uel intra calendas iulias die primo iulii.

None

Sexto nonas iulias die.ii.iulii.
Quinto nonas iulias die.iii.
Quarto nonas iulias die.iiii.
Tertio nonas iulias die.v.
Pridie nonas iulias die.vi.
Nonis iulii die.vii.
Iam finitis nonis reliquos octo dies similiter iduũ cognominatione notabimus.

Idus

Octauo idus iulias die octauo iulii.
Septimo idus iulias die nono.
Sexto idus iulias die decimo.
Quinto idus iulias die undecimo.
Quarto idus iulias die duodecimo:
Tertio idus iulias die.xiii.
Pridie idus iulias die.xiiii.
Idibus iuliis die decimoquinto.
Nunc reliquos iulii mẽsis quotquot superfuerint dies calendarũ appellatione significabis: quæ quidem sunt futuri mensis. neq; ordinis neq; numerationis ratione mutata. Supersunt deniq; dies: decimosexto addendoq; primum mensis sequentis diem erunt: decimoseptimo, itaq; dices.

Calende

Decimoseptimo calendas augusti.die.xvi iulii.
Decimosexto calẽdas augusti.die.xvii iulii.
Decimoquinto calẽdas augusti.die.xviii.iulii.
Decimoquarto calendas augusti.die.xix.iulii.
Decimotertio calendas augusti.die.xx.iulii.
Decimosecundo uel duodecimo calẽdas augusti.die.xxi.iulii.
Decimoprimo: uel undecimo calendas augusti.die.xxii.iulii.
Decimo calendas augusti.die.xxiii.iulii.

288

Nono calendas augusti.die.xxiiii iulii.
Octauo calendas augusti.die.xxv.iulii.
Septimo calendas augusti.die.xxvi.iulii.
Sexto calendas augusti.die.xxvii.iulii.
Quinto calendas augusti.di.xxviii.iulii.
Quarto calendas augusti.die.xxix.iulii.
Tertio calendas augusti.die.xxx.iulii.
Pridie calendas augusti.die.xxxi.iulii.

De Quinq; partibus artificiose æloquentiæ.Tit.X.

Vinq; ptib⁹ artificiosa æloquẽtia cõstat.Inuentione:Di/
spositione:Elocutiõe: Memoria:Pronũtiatiene.Est enĩ
op⁹ inuenire qd dicas.Inuenta disponere:deinde ornare
uerbis:post memoriæ mandare.tũ ad extremũ agere & pnũtiare
Inuentio cũ dignitate & uenustate. Inuẽtio itaq; ẽ excogitatio rerũ uera/
Dispositio rum aut uerisimiliũ: quæ cãm pbabilẽ reddãt.Dispositio ẽ ordo
Elocutio & distributio rerũ quæ:demõstrat qd quib⁹ locis sit collocandũ.
Memoria Elocutio est idoneorũ uerborũ & sententiarũ adinuẽtionẽ accom
Pronuncia/tio modatio.Memoria ẽ firma animi rerũ ac uerborũ & dispositõis
pceptio.Pronũtiatio ẽ uocis uultus gest⁹ moderatio cũ uenusta
Diuiditur inuentio te.Inuẽtio in sex ptes orationis cõsumit.In exordiũ: Narratiõe;
Diuisionẽ:Cõfirmationẽ:Cõfutationẽ:Conclusionem:Exordi/
Exordium um est principium orationis per quod animus auditoris uel iudi
Narratio cis constituitur uel apparatur ad audiendum: Narratio est rerum
Diuisio gestarũ aut pinde ut gestarũ expositio. Diuisio ẽ p quã apimus
Cõfirmatio quid cõueniat:qd in cõtrouersia sit & p quã exponim⁹ qu:b⁹de re
Cõfutatio bus simus acturi. Cõfirmatio est nrorũ argumẽtorũ expositio
Conclusio cum asseueratione.Cõfutatio est contrariorum locorũ dissolu/
tio.Conclusio est artificiosus terminus orationis.

De phrasi id est Elocutione.Tit.XI.

Vintiliano teste.libr.viii.Quam græci phrasin latine di/
cimus ælocutionem. Sed eã spectam⁹ uerbis ãt singulis:
aut coniũctis.In singulis intuendũ ẽ ut sint latina pspicua
ornata:& ad id qd efficere uolum⁹ accõmodata.In coniũctis:ut
emẽdata ut collocata ut figurata.Elocutionis aũt ps difficilima.
Vnde & M. Ant.apud Cice.de oratore ait a se disertos uisos eẽ
multos:eloquentẽ uero neminẽ.Disertos satis putat dicere quæ
Elocutõ qd requirat oporteat:ornate ãt dicere pprĩũ esse eloquẽtissimi.Elocutio de/
niq; Cicerone autore lib.iiii.ad herẽniũ cõmoda & pfecta q̃ ma/
xime ad modum oratiõis accõmodata est tres res ĩ se debet ha/
Elegantia bere.Elegantiã.Cõpositionẽ. Dignitatẽ.Elegantia est quæ facit

ut unũquodqꝫ uerbũ pure & apte dici uideaẗ. Hæc diuidiẗ ĩ latini
taẽ & explanationẽ. Latinitas eſt quæ ſermonẽ cõſeruat purum Latinitas
ab omni uicio remotũ. Vitia in ſermone quo min⁊ is latinus ſit:
duo poſſunt eſſe. Soloeciſmus et Barbariſmus. Explanatio eſt q̃ Explanatio
reddit & apertã & dilucidam orõnem. Ea cõparaẗ duabus rebus.
Vſitatis uerbis & ꝓpriis. Vſitata ſũt ea q̃ uerſantur in ſermone &
conſuetudine quotidiana. Propria quæ eius rei uerba ſunt: aut eſ
ſe poſſunt: de qua loquimur. Compoſitio eſt uerborum conſtru Cõpoſitio
ctio equabiliter perpolita. Dignitas eſt quæ reddit ornatam ora Dignitas
tionem uarietate diſtinguens.

Soloeciſmus.

Soloeciſmus ẽ incõueniẽs romano ſermoni iũctura uerboruꝫ
cõtra regulã artis grãmaticæ poſita: ut Diomedes ſcribit. fit auteꝫ
modis gñalibus quattuordeci. Immutatione generũ ut dicendo
purpurea narciſſus: pro purpureus narciſſus. Immutatione caſu-
um dicẽdo. Vrbem quam ſtatuo ueſtra eſt ꝓ urbs. Immutatione
numerorum: ut pars in fruſtra ſecant pro ſecat. Immutatione per
ſonarum: ut Danai qui parent atridis q̃ primũ arma ſumite: pro q
paretis. Immutatione temporum: Vt nec ueni niſi fata locum ſe-
demqꝫ dediſſent. pro nec ueniſſem. Per qualitates uel ſignificati
ones uerborum: ut expoliantur eos. & corpora nuda relinquunt.
Per modos uerborum ut At rutulo regi ducibuſqꝫ ea mira uideri
pro uidebantur. Per aduerbia localia ut intus eo intro ſum pro
intus ſum eo intro. Per præpoſitiones quum alia pro alia poni-
tur; ut ſub luceꝫ ibant pro ante lucẽ. Per gradus. ut bonus autem
melior omniũ pro optimus uel ecõuerſo. Per cõiunctiões. ut ſub
iectiſqꝫ urere flammis: pro ue. Per gemĩationẽ abnuendi: ut nihil
nunq̃ peccaui. Cum dici debeat Nunq̃ uel nihil unq̃ peccaui. Per
accentus ut ſi quis pronunciaret ſine accentu in fine pone falſo.
Vna: q̃ quidem differẽtiæ cã in ultimo accẽtum habẽt. Vt priſci
anus admonuit. Per ordinis ĩmutationẽ. Vt autẽ fieri non debet
ꝓ fieri aũt nõ debet. Sũt & q putent ait Diomedes Soloeciſmuꝫ
eẽ: ſi demõſtrãtes uirũ: hanc dicam⁊. ãt feminã: hunc. Aut interro
ganti quo pergam⁊ rñdeaẗ Rome. Aut unũ ſalutantes. Saluete
dicamus. Cũ utiqꝫ p̃cedẽs demõſtratio: interrogatio uel ſalutatio
uim concepte orationis cõtineãt. Soloeciſmus autẽ eſt in proſa.
In poemate æñi Schema dr̃. i. figura ſiue cult⁊. Barbariſmus. Bar
bariſmus eſt contra romani ſermonis legẽ: aut ſcripta aut pronũ
tiata uitioſa dictio. fit enĩ in una pte orationis tantum. Sed id ui
tiũ in ſoluta orõe nomẽ ſuũ obtinet. dr̃ enĩ Barbariſm⁊ id eſt diſ-

sonās: apud poetas autem Metaplasm⁹ uocat̄ id ē trāsformatio. Quintilian⁹ itē libro primo docet Barbarismū esse uni⁹ uerbi uitiu. Fit deniq; duob⁹ modis. Scripto & p̄nūciatiōe & hoc quadrifariā. Adiectione. Detractiōe: Mutatiōe: Trāsmutatione lr̄e syllabe. Tp̄is. Adiectione lr̄e fit Barbarism⁹. ut relliquias danauꝫ: p̄ reliquias. Syllabe. ut mauors p̄ mars. Tetuli p̄ tuli. alituū p̄ alitū Tp̄is ut Italiā fato p̄fugus. ubi italia p̄ria syllaba cū corripi debeat p̄ducit̄. Detractiōe litere fit barbarism⁹: ut infatib⁹ p̄ īfantib⁹. Syllabe ut salmētū p̄ salsamentū. Tēporis. ut li. viii. æn. Feruere leucatē auroq; effulgere fluct⁹. Mutatiōe lr̄e fit Barbarismus. ut olli p̄ illi: alsuenio p̄ aduēio. Syllabe: ut pnuces p̄ pnices. Tēporis ut feruere leucatē. Vni⁹ obnoxā. Trāsmutatōe lr̄e fit barbarism⁹ ut lergio p̄ religio. Tymbre p̄ tymber. Tēporis ut philosophia penultima correpta. & dn̄a dominus producta penultima.

Ambiguitas.

Vitanda ī primis Ambiguitas (teste fabio li. viii.) q̄ incertum intellectum facit: ut Chremetem audiui percussisse Demam.

Perspicuitas siue claritas.

Nobis sit p̄ria uirtus p̄spicuitatis p̄pria uerba: rect⁹ ordo: nō ī longū dilata cōclusio: nihil deniq; desit: neq; sup̄fluat. Ita sermo & d doctis p̄babilis. & planus imperitis erit. Magna uirtus est res de quibus loquimur clare atq; ut cerni uideant̄ enuntiare. Vt cōstitit in digitos ex templo arrectus uterq;. Et in descriptione conuiuii luxuriosi. Videbar uidere alios intrantes: alios uero exeuntes. quosdaꝫ ex uino uacillantes quosdam hesterna potione oscitantes. humus erat immunda: lutulenta uino: coronis languidulis & spinis cooperta piscium. Quid plus uideret: q̄ interesset? Cōtingit eadem Claritas ex accidentibus: ut & trepide matres præssere ad pectora natos.

Obscuritas.

Pessima sunt q̄ uerbis apta occultos sensus habēt. fit ēt obscuritas uerbis ab usu remotis: ut si cōmentarios q̄s pōtificū & uetustissima federa: & exoletos scrutat⁹ auctores id ipsū petat ex iis q̄ inde cōtraxerit. q̄d nō intelligatur: hinc enī aliqui famā eruditionis afficiant ut quædā soli scire uideantur. Atqui. Ci. satis aperte p̄ceperat: in dicendo uitiū uel maximū esse ab uulgari gn̄e orationis: atq; consuetudine cōmunis sensus abhorrere. Scripserat & C. Cesar ut tanq̄ scopulum sic fugias inauditum atq; insolens uerbum. Hinc phauorinus ph̄us adolescenti ueterum uerborū cupidissimo ait (ut Gellius refert) Viue moribus præteritis loquere

uerbis præsentibus.

Verbum humile & sublime.

Sicut in oratione nitida notabile humilis uerbum & uelut macula: ita in sermone tenui sublime nitidumq; discordat: fitq; corruptum: quia in plano tumet.

Macrologia.

Vitanda macrologia: id est longior q̃ oportet sermo: ut apud Liuiũ Legati nõ ĩpetrata pace retro domũ unde uenerãt abierũt.

Periphrasis.

Sed huic uicina periphrasis habetur. i. circũitus eloquendi: uel circunlocutio. Fit enim quum id quod uno aut paucioribus uerbis dici potest pluribus explicatur. ut illud ouium teneros depellere fetus id est agnos.

Pleonasmos.

Est & pleonasmos uitium: quuз superuacuis uerbis oratio oneratur: ut ego oculis meis uidi.

Corrupta oratio.

Corrupta oratio in uerbis maxime impropriis redundantib⁹: compræhensione obscura: compositione fracta uocum similium aut ambiguarum: puerili captatione consistit.

De compositione & Aurium iudicio.

Compositio quidẽ uerborũ nõ ex anxio labore uenit: sed usu atq; exercitatione perpetua: quæ magis fluat de ea auribus iudicetur. q̃ uelut arbitrix cõpositionis esse debent. ut Diomedes ait Quod item Celi⁹ asserit ubi ait. M. Tulliũ ĩ orõne pro Pompeio Explicauit maluisse dicere q̃ explicuit: dixit enĩ. Sed consilii celeritate explicauit. Nã si explicuit dixisset ĩpfecto & debili nũero uerborum son⁹ clauderetur. Aures deniq; (ut fabi⁹ scribit) plena sentiũt: parũ expleta cõsiderãt: fragosis offendunt̃: leuibus mulcent̃: cõtortis excitant̃: stabilia probãt: clauda depræhendunt: redundantia ac nimia fastidiũt. Cõpositio itaq; debet esse honesta iucunda uaria. In oĩ porro cõpositiõe tria sunt necessaria teste Fabio li. nono. Ordo. Iunctura. Numerus.

Ordo.

Ordo compositio est uerborum aptis & accomodatis locis. Ordinis igitur obseruatio in uerbis est singulis & contextis. Singula sunt quæ Asyntheta uocantur id est sine compositione: ut Cæsaris illud deuicto fugatoq; pharnace: Veni: Vidi: Vici. de quo Appianus libro secundo. Et illud Amicus familiaris necessarius tibi sum. In iis autem cauendũ ne decrescat oratio & fortio

ri subiungatur aliquid infirmius:ut sacrilego fur. aut latroni petu lans. augeri enim debent sententiæ & insurgere. Vt quod sequi tur magis eo sit quod antecedit: ut nobilis egregius magnificus illustris. Crudelis immanis fur: & sacrilegus. Contexta autem eiuscemodi. Cum iusticiam esse illam apertissime constet ex qua et oppida & ciuitates & prouincie & regna atq; imperia gubernan tur conseruanturq; & amplificantur. omnem cogitationem & di/ligentiam actiones fortunasq; nostras nos deniq; totos libenter exponere debemus:ut ea ípsa iuris equitas diligenter excolatur. Est & alius naturalis ordo; ut uiros ac feminas; diem ac noctem: ortum & occasum dicas potius q̄ retrorsum. Itē pater genuit nu triuit in republica collocauit. Quædam ordine permutato fiunt superuacua:ut castor & Pollux fratres gemini cum finitimis bel/lum gerebant. nam si precesserint gemini fratres addere non est necesse. Terentius tamen ín andria inquit. Si te ī germani fratris dilexi loco. Verbum in fine Verbo sensum claudere multo (si compositio patiatur) optimum est. in uerbis enim sermonis uis inest:& si id asperum erit cedat oratio numeri.

Accusatiuus. Rectus. uerbum.

Locande sunt partes iudicio aurium quoquo lóco: hinc ípsa oratio non solum formanda electione:sed constructione uerbo/rum:ut primo de ora. habetur. Itaq; dicendo Scipio aphricanus deleuit Carthaginem:cultius uerso ordine dicetur. Carthaginē Scipio aphricanus deleuit. Debes igitur accusatiuum præponere: inde Rectum postea uerbum:si aures id patiuntur.

Genitiui Datiui Ablatiui in principio.

Genitiui Datiui Ablatiui initio clausule ponentur. Exemplum est. Epistolarum genera multa esse non ignoras. Domī filius nu/ptias comparabat. Tibi patrimonium dii fortunent. Fabio uiro optimo & homīe doctissimo familiarissime utor. In prælio mor tem pater appetebat.

Adiectiuum ante substantiuum.

Adiectiuum nomen substantiuum præcedat:ut optima uirtus: diuinum ingenium.

Pronomina post substantiua.

Pronomina substantiuís:ut plurimum postponātur: ut patria nostra: filius tuus: litere mee.

Præpositiones.

Præpositiones īter substātiua & adiectiua īseruntur: ut ferace ī agro. Ornatissimo ī loco cētis ī reb⁊. hāc ob cām. Iustis de causis.

Interpositio decens.

Vsurpãus & alia hoc modo. Mea ĩ istuȝ beneficia cognoscitis. Maxime in rēp. diligentia. Summe in hospites liberalitas.

Præpositiones coniunctionesqȝ detracte.

Detracte autē ꝑpositiōes: cōiunctiōesqȝ etiā aliquid obscuritatis afferūt & si grãȝ agēt: ut & suetoni⁹ scribit. Itaqȝ augustus ut animi sensum q̃ aptissime exprimeret: nec ꝑpositiōes uerbis addere. nec cōiunctiōes sæpius iterare dubitauit. hac autem in re. Seruius sulpitius erit exemplo quū ait. Post me erat ægina ante magara dextra pyreus: sinistra corinthus.

Aduerbia.

Aduerbia ꝓpe uerbū frequēti⁹ poni decet. hĩc. M. Tulli⁹ ad celiuȝ ait. Fabio uiro optĩo & hoĩe doctissimo familiarissime utor.

Genitiui inter alios casus.

Inter alios casus genitiui apte ponunt̃: ut oĩa reip. iura. Immania sceleratorū hominū flagitia. Casus alii inter genitiuos. Inter genitiuos alii casus ornāt orationē: ut hui⁹ claritudo uiri hui⁹ quirites auctoritas loci.

Rectus inter accusatiuos.

Rectuȝ inter accusatiuos ornat etiā orationem: ut hunc tu hominem appellas? illum ego inertem odi.

Negatiua dictio in fine.

Negatiua dictio elegāter in fine orationis locat̃: ut Ciceronis illud oñdit. Tāquā ulysses cognosces tuoꝝ neminē. Dic itē. Scipione clariorē ĩuenies nullū. Tuo in me animo gratius est nihil.

De Iunctura.

Iunctura est in uerbis incisis membris: periodis. Connexa igitur series tris habet formas. Incisa quæ comata dicuntur. Mēbra quæ cola. Periodon quæ est uel ambitus uel circunductum uel continuatio uel conclusio. Coma est sensus non expleto numero conclusus. plerumqȝ pars membri ut domus tibi deerat? at habebas: pecunia superabat? at egebas. Fit autē & singulis uerbis incisum diximus testes dare uoluimus. Incisum est diximus. Membrum uero est sensus numeris conclusus. Itaqȝ fere incisa & membra mixta sunt. & conclusionem utiqȝ desiderant: hæc omnia Fabius libro nono. Diomedes uero inquit. Coma ē iūcture finito. ut. Etsi uereor iudices (ecce unum coma) ne turpe sit pro fortissimo uiro dicere. iaȝ factum est colō id est membrum quod intellectui sensum præbet sed adhuc pendet oratio: deinde sic ex pluribus incisis membrisqȝ fit periodos id est extrema sententiæ clau Coma Incisum Membrum

sula. Periodos ãt longior esse nõ debet q̃ ut uno spiritu pferatur.

Ca Ca. Qui. Qui. Le Le.

Commissa inter se uerba duo ex ultima sine priori a prima se/quentis syllaba: turpe qd sonat: ut cæca caligo. doria castra. Reli/qui quirites. Ille legit. Amor mortalis.

Luce lucebat. Natam natam.

Videndũ etiam ne syllabe uerbi prioris ultime sint prime se/quentis: ut Ciceronis illud in somnio Scipionis. luce lucebat alie na. & in carmine. O fortunatam natam me consule romam. Et il/lud seruii Sulpitii. Decreui breui ad te perscriberem.

Vocalium concursus.

Creber uocaliũ cõcursus: quum accidit hiat & intersistit & la/borat oratio: ut ibi. Ego oĩ officio ac poti⁹ pietate erga te cæte/ris satisfacio oĩbus. Et ibi. Egredere a domo aliena Antoni.

Eiusdem literæ assiduitatis.

Vitanda est eiusdeȝ literæ nimia assiduitas: ut illustri antonii. O tite tute tati tibi tanta tyrannide tituli. Item Machina multa minax minatur maxima muris. Item. Cassius cura es custodire communem ciuitatem: & cæteri de re cætera certantes. Cæsareȝ cæperunt.

Eiusdem uerbi assiduitas.

Eiusdem quoq; uerbi assiduitas nimia fugienda est: ut illud. Naȝ cuius rationis oratio non constat: ei rationi ratio non est fi dem adhibere.

Consonantes asperiores.

Consonantes asperiores in commissura uerborum rixantur: ut sextus roscius. Ars studiosorum. Error romuli.

S. cum. x.

S. ultime cũ X. proxima stridor est uastus: ut fluuius Xantus: Deceptus Xerxes. Item si post. X. sequatur S. ut nix solita. Et si. x. alteri occurrat. ut rex Xerxes. Dux Xantippus. uirtutis. Lux xe/nophon.

In S desinentia.

Plurimæ quoq; dictiones in S terminate nõ bene conueniũt ut illud. Gignis nobis nouas præceptiones. Itaq; gignis noua præ cepta nobis erit suauius.

Monosyllaba.

Monosyllaba si plura sunt male continuabuntur: ut Horatii. Il lud satyra prima. Anni id fit. Et Terentii in Eu. Et cum eo claȝ tu te subduxisti mihi.

Disyllaba.

Breuium quoq; disyllaborum uerborum ad nominum uitãda continuatio: ut sed sese ipsos fontes esse dicant. & illud. Necesse ẽ eius rei summus artifex sit.

Pentasyllaba.

E diuerso item longorum id est pentasyllaborum: afferũt enim quandã dicẽdi tarditatẽ: ut imperiorũ intelligentia.

Similiter cadentia.

Illa quoq; uitia sunt eiusdem loci: si cadentia similiter & simili ter desinentia & eodem modo declinata multa iungant: ut Ennii illud. Merẽtes flẽtes lachrymãtes ac miserãtes. Et illud fortuna torũ imperatorũ optimorũq; rectorum uirtus magis q̃ fortuna lau datur. Item eos reduci q̃ relinqui. temni q̃ deseri malui.

Longa in fine.

Videtur item ne plurium syllabarum uerbis utamur in fine: ut si diceres. Fecisti cõtra Quintiliani pcepta & institutiones. Præ/cepta enim aptius postremo loco posueris.

Versus in oratione.

Versum in oratione fieri multo fedissimũ est totũ: sed ẽt in p/te deforme. utiq; si pars posterior in clausula deprædendat: ut il/lud Bruti. Quanq̃ sciunt. cõstituũt placuisse catoni. Aut uersus prior in ingressu: ut Liuius. Facturus ne operepreciũ sim. he/xametri enim exordio cœpit. Longa uel breuia in principio. Opti me incipitur a longis. recte aliquando a breuibus. ut animauerti Brute. Maxime autem de prædictis omnibus iudicant aures.

Ex Ab A Abs.

Vtq; diomedes ait Ex & Ab præpositiones: si sequens uerbum a uocali incipiat integre efferuntur: ut ex opido ab illo. Si tamen consonantes sequuntur. extremam literam perdunt: ut e fero a marco. Similiter si uocalis sequatur consonãtis loco posita: ut a iunone: e uirtute. e uino. Priscianus autem libro. xiiii. scribit. Ab & ex in appositione uocali qdem sequente sẽper pponi: ut ab illo ex illo. Consonante raro: & tunc si nulla asperitas uocis phibeat: ut li. ii. æne. Ex quo me diuum pater atq; hominum rex. At. li. i. de xii. carminibus inquit. A quidem uel abs uocali sequente non po nimus. Ab uero non solũ uocalibus sequentibus: sed etiam con/sonantibus quibusdã nõ male sonantibus antecedente ab. ut abdu co. abdo. hæc ille. licet igitur etiã dicere ab duce ab domo. Sæpe deniq; reperit ab consonante sequẽti pposita: quod latius in lima uallensi ostendimus: ubi Laurentius docet ab cum duabus liquidis

& cum.l.quando fit consonans adiũgi solere: ut ab lege: ab legatis: ab literis: ab rege: ab ioue. Abs et ã ante.q.ĩ appositione ponitur: ut abs quolibet. Ante.c.autẽ uel.t.in compositione: ut abscondo: abstraho: abstineo. dicitur item abs te abs tito.

Ex theatro: A theatro.

Præterea ut quibusdã uidetur: nõ idẽ est. Ex theatro uenire: & a theatro. Ex theatro se uenire dicit: q ex ipso uenit theatro. Qui uero dixit a theatro: ñ ex ipso theatro: sȝ a loco q ꝓxim⁹ ẽ theatro

Ad forum & in forum ire.

Ad etiã ꝑpositio & in nẽ unũ idẽqȝ significant: nã in forũ ire est in ipsum forũ intrare. Ad foꝝ ire ĩ locũ foro ꝓximum: ut in tribunal: & ad tribunal uenire nõ unũ est. Ad tribunal enim uenit litigator. In tribunal uero ꝑtor aut iudex.

De numeris.i.modulatione & consonãtia ornate orationis.

Nũc de nũeris hoc est Rhythmis: q sine certo fine moderãtur & tñ rõnabiliter ordinatis pedib⁹ currunt: dicẽdũ uidetur. Nam ueteres: ut scribit Cicero li.iii.de oratore. In soluta oratione numeros quosdã nobis eẽ adhibẽdos putauerũt. Idqȝ princeps Isocrates ĩstituisse fert: ut incõditã ãtiquorũ dicẽdi cõsuetudinẽ delectatiõis atqȝ auriũ cã nũeris abstringeret. Versus aũt ĩ oratione si afficiat cõiunctione uerborũ uitiũ est: & tñ ẽt cõiũctionẽ sicuti uersum numerose sedere: & quadrare & ꝑficere uolumus. In oratione.n.prima pauci cernũt: postrema plurimi. Rhythmus autem est modulata imago uersus: cũ hẽat pedũ: tẽporũqȝ iuncturã cũ lenitate. Metrũ certa q̃litate ac nũero syllabarũ tẽporũqȝ finit: certisqȝ pedib⁹ cõsistit ac claudit. Rhythmus tempoꝝ ac syllabaꝝ pedũqȝ cõgruẽtia ĩ infinitũ multiplicat ac ꝓfluit: ut Diome. ait.

Rhythmus
Metrum

De Dignitate.

Dignitas est quæ reddit ornatã orationẽ uarietate distinguẽs. dȝ eñi tractatio uaria esse: ne q audiũt defatigentur similitudinis satietate. Reficit autem animos ac reparat uarietas ipsa. hæc in uerboꝝ & sñiarũ exornationẽ diuidit. Verboꝝ exornatio ẽ: quũ ad ipsum sermonẽ ꝓpria: ꝑspicua: ornata: idœnea: electaqȝ uerba accommodãtur: abiecta atqȝ obsoleta tollũtur. Sentẽtiarum exornatio est quæ nõ ĩ uerbis: sed in ipsis rebus quandam habet dignitatẽ. Est enim sententia oratio sumpta de uita: generalem pronuntiationem habens: breuiter hortans rem aliquam uel dehortans uel demonstrans: quale sit aliquid. Hortans quidem huiusmodi erit. Optima uiuendi ratio est eligenda eam iucundam con

Verborm exornatio
Sententiaꝝ exornatio
Sententia

suetudo reddet. Itē oēs bene uiuendi rōnes ī uirtute sunt collocā de: ppterea ꝙ sola uirtus in sua potestate ē. Itē hi sapienter faciūt q adolescentes maxime castigāt. Dehortās uero talis. Nō oportet totā noctē dormire consultorem. Itē Heu nihil ī uitis fas quē ꝗ fidere diuis. Demōstrās aūt: ut obsequiū amicos ueritas odium parit. Sentētias deniq; īterponi raro cōuenit: ut rei actores ñ uiuē di pceptores uideamur eē: quū ita interponētur multū afferēt ornamēti. De exornationib⁹ aūt quas colores etiā appellāt lib. iiii. ad herenniū Cicero latissime nouit ibi ergo inspiciende.

De laude & Vituperatione. Tit. XII.

Laus

Laus ē expositio āplificatioq; bonoꝝ quæ alicui accidūt psone uel cōiter uel priuati. Cōiter: ut laus hoīs. Priuatī; ut laus Socratis. Laudam⁹ tñ ēt res ut iustitiā: ut muta animalia: necnon etiā arbores & semina & mōtes & fluuios & similia Sciendūq; ꝙ demōstratiuū genus diuiditur in laudē & uituperationem. Quib⁹ aūt ex rebus laudē cōstituerim⁹ ex cōtrariis rebus erit uituperatio cōparāda. Loca uero laudis uel uituperationis poterūt esse rerum externarum. Corporis: & Animi.

Deorum laus.

In diis autem generaliter primū maiestatē ipsius eorum naturæ uenerabit᷑: deinde proprie uim cuiusq; & inuenta qua utile aliquid hominibus attulerūt. Vis ostēditur: ut Ioue regēdoꝝ oīm. In Marte belli. In Neptūo maris. Inuēta ut artiū in Minerua. In Mercurio literarū. Medicine apollie. Cætere frugū. Libero uini Tum siqua ab his acta uetustas tradidit cōmemorāda. Addunt ēt diis honorē parentes: ut siquis sit filius iouis. Progenies quoq; ut Apollo ac diana Latone.

Hominum laus.

Magis uaria laus hominis. Nam primu; diuidit᷑ in tpa quodq; ante eos fuit quoq; ipsi uixerunt. Ante hominem patria parentes maioresq; erunt. Illa quoq; ex eo ꝙ ante ipsum fuit tempore trahentur: quæ responsis uel auguriis futuram claritatem pmiserūt: ut eum qui ex Thetide natus esset maiorem patre suo futuru; cecinisse dicuntur oracula.

Rerum externarum sunt ea: que casu aut fortuna secunda: aut aduersa accidere possunt: ut Cens. Ciuitas. Gen⁹. Educatio. Diuitie. Potestas. Gloriæ. Amicitiæ: & quæ huiusmodi sunt: & ea quæ his sunt contraria.

Corporis sunt ea: que natura corpori attribuit cómmoda. Velocitas. Vires. Dignitas. Valitudo. & quæ contraria sunt. Animi

sunt ea: quæ consilio & cogitatione nostra constant. Prudentia: Iustitia. Fortitudo. Modestia & quæ contraria sunt.

A b externis laus.

Ab externis rebus. Gens in laude: ut latin⁹ grec⁹. Ciuitas ut uenetus roman⁹ atheniensis. Genus in laude quib⁹ maioribus nat⁹ sit: Si bono genere parem aut excelsiorez fuisse dicemus. Debemus quoq; oẽs ꝓgenitores insignes ad eum usq; quem laudatum uolumus memorare: & in singulis claꝝ aliqd summatim apponere. Si humili genere: ipm in suis nõ in maioꝝ uirtutibus habuisse ꝑsidium. In uitupatione si bono genere dedecori maiorib⁹ fuisse ostẽdemus. nam quosdã claritas ipa notiores circa uitia & inuisos magis fecit. Si malo: dicem⁹ etiaz maioribus suis detrimento fuisse.

Vitupatio

Debemus autem in uituperationibus fere cunctis ironia uti: & in his aduersarium deridere: quibus ille maxime exultat. Educatio in laude: ꝙ bene honesteq; in bonis disciplinis educatus tota pueritia fuerit: ut achilles apud chironem. In uituperatione cõtra. inde se retraxisse aperte narrabimus. Deinde sequitur uictus ut in achille ꝙ medullis leonum pastus est ꝙ parce modesteq; uixerit: ut Socrates qui adeo parco temperatoq; uictu utebatur ut cum athenas lues sæpenumero uastaret: solus ipse nunquaz egrotauerit. Præterea in diuitiis qualis: aut in paupertate cuiusmodi fuerit. Quemadmodum habuerit in potestatibus gerendis animuz. Quæ gloria: quæ amicitiæ: & quid fortiter in inimicitiis gerendis fecerit. Cuius causa susceperit inimicitias. Qua fide: beniuolentia officio gesserit amicitias. Si interierit: cuiusmodi mors fuerit & qua causa an pro patria pugnans obierit. Cuiusmodi res mortem eius sit consecuta. Si certamina in eius honorez sunt celebrata. Quomodo Patroclo ab achille: & anchise ab enea. Vel ignominia secuta sit: ut Melio cuius domus solo æquata.

Educatio

A Corporis commodis laus.

A Corporis cõmodis. A natura in laude: si sit dignitas atq; forma laudi fuisse eam: non quemadmoduz cæteris infamiæ atq; dedecori dicemus. Si uires atq; uelocitas egregia honestis hæc exercitatióibus & industriis comparata. Si ualitudo perpetua: diligentia & temperantia cupiditatum. Vnde Cyrus apud Xenophontem inquit. Primum equidem operando ne unq̃ saturer. id enim difficile est & graue. Dein uero per laborem immissa consumo: ita enim mihi uideor & perseueratius bene ualere & robustior effici. In uituperatione: si erunt hæc corporis comoda: male his

nsum dicemus: quæ casu & natura tanq̃ quilibet gladiator habuerit. Sin minus erunt: preter formam omnia ipsius culpa & intemperantia fuisse dicemus.

Ab animo laus.

Ad omnes autem res quibus animus hominis maxime consideratur: ille sane quattuor animi uirtutes erunt accommodande: ut si laudabimus aliud quidem iuste: aliud fortiter: aliud honeste: aliud prudenter factum esse dicamus. Si uituperabimus aliud iniuste: aliud ignaue: aliud immodeste: aliud stulte factum esse dicemus. Notandum deniq; est non necesse esse nos omnis has partes in laudem aut uituperationem transferre: propterea q̄ sæpe non incidunt: aut ita tenuiter ut non sint necessarie. Laudabis item a professionibus & disciplina: id est quod officiu; professus est philosophicum uel rhetoricum uel militare. Laudabis quoq; a gestis ut militarem uitam degens quid in ea gesserit. Laudādum in quibusdam: q̄ immortalitatem uirtute sint consecuti. A etatis autem gradus gestarumq; rerum ordinem sequi speciosius est. Vt in primis annis laudetur idoles & pudicitia. In adolescentia uero mores studia disciplinæ. Post hoc operum: id est factorum dictorumq; contextus. Et sciamus gratiora esse audientibus: quæ solus quis aut primus: aut certe cum paucis fecisse dicetur. Afferunt laudem liberi parentibus. Vrbes conditoribus: leges latoribus. Inuentoribus artes: necnō instituta quoq; auctoribus: ut a Numa traditum deos colere. Qui omnis etiam in uituperatione ordo constabit tantum in diuersum. Et quia sit quædam uirtutibus aut uitiis uicinitas utendum proxima deriuatione uerborum præcipiunt: ut pro temerario fortem: pro prodigo liberalem: pro auaro parcum uocemus.

Funebris oratio.

Funebris autem oratio defunctos satis laudet superstites benigne moneat. Filios eorum fratresq; ad uirtutis ipsorum imitationem hortetur. Parentes uero & maiores alios si qui supersunt cōsoletur. Ante omnia generosam illorum stirpem laudemus. Deinde educationem & disciplinam. Postremo narremus ita ab eis fuisse res gestas: ut maxime decebat eos qui essent ex talibus oriūdi. Funebres autem conciones tristes ac summisse erunt.

Comparationes in laude.

Maximā uero occasionem in huiusmodi orationibus suppeditant cōparationes quas quidē pones quo i loco tēpus admoneat

294

Oportet enī & cæterorū nominū uel uirorū ꝑclara facinora colligendo cōferre: & huius quē laudas longe illis maiora esse ostēdere. Illorū quidē quæ minima sūt: hui⁹ āt quæ maxīa sunt enarrando. Procedentes igit̃ ꝑ loca laudationis cōparamus & urbem urbi: & genus generi: & uictum uictui: & professionem professionibus: & gesta gestis: & ea q̄ accidunt extrinsecus & diuersos mortis modos & quæ ea sunt consecuta.

Mutorum animalium laus.

Muta quoq̧ animalia & ab loco in quo nascūtur laudantur: & a diis in quorum sunt tutela ut columba ueneri equus. Neptuno dicitur esse consecratus.

Rerum laudes.

Res aūt laudē ab inuentorib⁹ accipiunt: ut uenationem diana inuenit. Arbores & a loco in quo gignuntur & ab deo in cui⁹ sūt tutela laudantur: ut oliua minerue laurus apollinis.

Vrbium laus.

Laudant̃ āt urbes similiter atq̧ homines. nā ꝓ parēte ē cōditor & multū auctoritatis affert uetustas. Illa propria quæ ex loci positione ac munitione sunt: in quibus speciē at utilitatem intuemur. Species maritimis planis amœnis. Vtilitas salubrib⁹ fertilib⁹ erit Ciuitati præterea cōmodo talia quædā sūt. Concordia: uires: ad bellum pecuniæ & prouentuū copiæ: sociorum uirtus atq̧ multitudo. quæ uero his contraria sunt inutilia.

Operum laus.

Laus etiam operum est: in quibus honor utilitas pulchritudo auctor spectari solet. Honor ut in templis. Vtilitas in muris. pulchritudo uel auctor utrobiq̧ est.

De memoria. Tī. XIII.

Memoria ē firma animi rerū & uerboꝝ dispositionis ꝑceptio: cui⁹ facultatē souet exercitatio lectiōis: & iteratō atq̧ repetitō frequēs. Memoriæ uirt⁹ ē duplex. facile ꝑcipere: & fideliter cōtinere. Est āt prudētiæ ps memoria. Nā prudētiæ: q̄ est rerū bonarū & malarū sciētia. Partes sūt: Memoria: Intelligētia: Prouidentia. Memoria ē p quā anim⁹ repetit illa q̄ fuerūt. Intelligētia ē p quā anim⁹ ea pspicit q̄ sunt. Prouidētia uero est per quā futurū aliquid uidet̃ anteq̄ factū ē. q̄ oīa Cicero lib. ii. rhe. scribit. Sūt aūt duæ memoriæ: altera naturalis: altera artificiosa. Naturalis ē ea q̄ nostris animis insita ē & sine multa cogitatione nata. Artificiosa uero est ea: quā confirmat inductio q̄dā & ratio ꝑceptōis. De memoria Cicero lib. i. de oratore sic ait. Quid dicā

Virtus memoriæ
Prudētia & eius partes
Memoria
Intelligētia
Prouidētia
Memoria duplex

de thesauro rerum memoria? quæ nisi custos inuentis cogitatisq; uerbis & rebus adhibeatur: intelligimus omnia etiam si preclarissima fuerint: in oratore peritura. Et ut Fabius libro. xi. docet. Oīs disciplina memoria constat: frustraq; docemur: si quicquid audimus præterfluat. Simonides chius (ut. M. Tullius li. ii. de oratore meminit) primus artem memoriæ ꝓtulit: dicunt enim cū cænaret. Cranone in thessalia. Simonides apud scopam fortunatū hominem & nobilem: cecinisset q; id carmē quod ī eum scripsisset: ī quo multa ornandi cā poetarum more in Castorem & Pollucem fuissent: nimis illū sordide Simonidi dixisse: se dimidiū eius ei qđ pactus esset ꝑ illo carmine daturū: reliquū a suis tyndaridis: quos eque laudasset: peteret: si ei uideretur. Paulopost esse ferunt nunciatum Simonidi ut ꝓdiret. Iuuenes stare ad ianuā duos quosdam qui eum magnopere uocarent: surrexisse illum ipsum prodiisse uidisse neminem. Hoc interim spacio conclaue illud ubi epularetur Scopas concidisse: ea ruina ipsum oppressum cū suis interiisse quos cum humare uellent sui: nec possent obtritos internoscere ullo modo. Simonides dicitur ex eo q; meminisset: quo eorum loco quisq; cubuisset: demonstratorē uniuscuiusq; sepeliendi fuisse. Hac tum re admonitus inueuisse fertur ordinē esse maxime qui memoriæ lumē afferret. Nam qui recte diuiserit nunq̄ poterit in rerum ordine errare. Itaq; his qui hāc partem ingenii exercent locos esse capiēdos: & ea quæ maxime memoria tenere uelint effingenda animo: atq; in his locis collocanda sic fore: ut ordinem rerum locorum ordo seruaret. Res autem ipsas rerum effigies notaret: atq; ut locis pro cera seu charta: simulacris pro literis uteremur. Constat igitur artificiosa memoria ex locis & imaginibus. Locos appellamus eos q natura aut manu sunt absoluti: ut ædes intercolunnia: angulum: fornicem: & alia quæ his similia sunt. Imagines sunt formæ quædā & notæ & simulacra eius rei quā meminisse uolumus: quod genus leonis aquile mæmoriam si uolemus hr̄e: imagines eorum certis in locis collocare nos oportebit. Aīaduertendū ē q; neq; tam acri memoria ullus est: ut nō dispositis notatisq; reb9 ordinē uerborum atq; sentētiarū cōplectatur. Neq; uero tā hebeti: ut nihil a cōsuetudīe & exercitatione adiuuet'. Industria eīn studio labore diligētia firmat' mēoria. Nunq̄ sit igit' quin aliquid memoriæ tradere uelimus. In oratore quippe (ut. M. Tulli us li. i. de o ratore scribit) Acumē dialecticorum: sn̄ia philosophorum: uerba ꝓpe poetarū. Memoria iurisconsultorum: uox tragedorum: gestus pene summorum actorum est requirendus. Ceterum qm̄

Locus

Imago:

295

ediscenti scribẽtiq; plurimũ confert bona ualitudo: temperatusq; cibus. nam ne mente quidem recte uti possumus multo cibo & potiore completi: memoriaq; humidis & frigidis non parum offenditur. Corpus ipsum supfluitatibus careat. hinc die quoq; fiat egestio. Vina præterea magna fugiantur. hominis enĩ metem mutant: furoremq; gignunt: rerumq; oĩm obliuionẽ & mortẽ memoriæ: ut latius Plinius li. xiiii. scribit. Proderit autẽ diebus aliquod uino abstinere & aqua potius zuccari uti. Vnde Plato li. ii. de legibus ita scribit. Sed multo magisq̃ cretensiũ lacedemoniorumq; usum: Carthaginensium legem ꝓbarem: ut nunq̃ in castris quisq̃ gustare uinum audeat: sed toto illo tempore aqua bibatur: & in ciuitate nunq̃ uini usum seruo uel seruæ cõcederem. Sed nec magistratibus toto eo tẽpore: quo magistratu funguntur: gubernatores etiã atq; iudices munus suũ subituros a uino penitus ꝓhiberẽ: Deliberaturos quoq; de rebus nõ oĩno negligendis. Ac nulli penitus interdiu uinũ concederẽ: nisi exercitationis corpeæ morborumq; cã hoc potu opus fuerit: neq; etiam nocte uiro uel mulieri quando liberis operam dare uolunt. Plura etiã referri possent: in q̃bus hoĩes legis recte mentisq; compotes uino abstinerent: hec Plato. Et Gellius li. x. c. xxiiii. refert Romulũ ad cœnam uocatũ ibi nõ multũ bibisse: quia postridie negotiũ haberet. Apuleiusq; libro. iiii. floridorum scribit. Sapientis uiri super mensam celebre dictum esse. Primã craterẽ ad sitim. Secundã pertinere ad hilaritatem. Tertiã ad uoluptatẽ. Quartam ad insaniam.

De usu uini

De pronuntiatione. Tit. XIIII.

PRonũciatio quæ a. M. Tullio. Actio dicit᷑: est uocis uultus gest⁹ moderatio tẽperãtia ue cũ uenustate. i. decore dignitate gratia & uenere. Diuiditur igitur pronũtiatio in uocis figurã & corporis motum. Altera uero aures: alter oculos mouet per quos duos sensus omĩs ad animũ penetrat affectus. Actio autẽ (ut Cicero libro. iii. de oratore inquit) in dicendo una dominatur: sine hac summus orator esse in nũero nullo potest. Mediocris hac ĩstructus summos sæpe superat. huic primum locum dedisse. Demosthenes dicitur quum rogaretur q̃d in dicendo esset potissimum: huic secundum: huic tertium.

Diuiditur pnũciatio

De figura uocis.

Figura uocis est quæ suum quendam possidet habitũ rõne & industria cõparatum. Ea diuiditur in tres partes. Magnitudinem Firmitudinẽ. Mollitudinẽ. Magnitudinẽ uocis & firmitudinem maxĩe cõparat natura; nõ nihil auget; sed maxĩe cõseruat accura/

Diuisio Magnitudo uocis

tio:exercitatioq; declamationis. Mollitudinē uocis hoc est ut eā torquere pro nostro commodo possimus maxime faciet exer/citatio declamationis. Mollitudo.

De uocis firmitudine.

Firmam poterimus in dicendo uocem conseruare si q̄ maxīe sedata & depressa uoce principia dicemus: nō tamen infima & in audita:sed quæ possit pedetentim augeri. Lædūtur arterie: si an tequam uox bene pmulsa est:acri clamore cōplentur. Et interual lis longioribus uti conueniet. recreatur em̄ spiritu uox ; & arterie conticēdo reqescūt. Cōtinuūq; clamorē emittere : & ad sermonē redire oportet pariter. Cōmutationes enim faciunt ut nullo gñe uocis effuso in omni uoce integri simus. Et acutas uocis exclama tiones uitare debemus. ictus enim fit, & uulnerantur arterie acuta atq; extenuata nimis acclamatione. Etsi quis splendor est uocis cōsumitur uno clamore uniuersus. At uno spū continētur mul/ta dicere conuenit in extrema orationæ. fauces em̄ calefiunt & ar/terie coplentur. Et uox quæ uarie tractata est reducitur in sonum quēdā equabilē atq; cōstantē. Conseruat uocē cōtinui clamoris remissio. Auditoreq; maxīe delectat uarietas. Et sermone. i. pnū tiationis suauitate animū eius retinet & excitat clamore. Acuta exclamatio uocem & fauces uulnerat. eadē ledit auditorē. habet enim quiddā illiberale & ad muliebrē potius uociferationē q̄ ad uirilē dignitatē in dicendo accomodatu3. Ornata est pnuntiatio cui suffragatur uox facilis:magna:beata. i. plena & pfecta:flexibi/lis:firma:dulcis:durabilis:clara:pura:secans aerea:auribus sedens Vox autem ultra uires urgenda non est : nam & suffocatur sæpe & maiore nisu minus clara est. Et interim elisa in illū sonū erūpit cui græci nomē ab gallorum īmaturo cātu dederunt. Nec uolubili/tate nimia confundēdaq; dicimus. promptum sit os non preceps Nihil. n. ordinatū ē quod præcipitatur & pperat. Itaq; uis illa di/cendi rabida atq; abūdans (ut Seneca inquit) aptior est circulāti: q̄ agenti rem magnā ac seriam: docentiq;. Quid qđ ne uoluptatē quidē ullā habet talis uerborū sine delectu ruentiū strepitus? Vn de quemadmodum sapienti uiro incessus modestior cōuenit: ita oratio pressa non audax. Ponenda igitur uerba sunt: non proiici/enda: & pedetentim procedendum. Tamen moderatu3 sit os nō lentum. Nec em̄ stillare nec currere orator debet. Na3 illa quoq; inopia & exilitas minus intentu3 auditorē habet tedio interrupte tarditatis. quæ res & difficultatem inueniendi fatetur : & segnitia soluit aīmos. Spiritus quoq; nec crebro receptus cōcidat senten/

tiam:nec eouſq; trahatur donec deficiat. nam & deformis eſt cō/
ſumpti illius ſonus: quare longiorem dicturis periodum colligē
dus eſt ſpiritus aliquantiſper.

De motu corporis.

Motus corporis eſt geſtus et uultus moderatio quædā: q̄ pro
nuntianti conuenit & probabiliora reddit ea quæ pronuntiant̄.
Conuenit igitur in uultu pudorem & acrimoniam eſſe. Decor
quoq; a geſtu atq; motu uēit: ideoq; Demoſthenes grāde quod/
dam ſpeculum intuens componere actionem ſolebat.

Caput.

Præcipuū uero ī actione (ſicut ī corpore ipſo) caput ē. Sit itaq;
rectū & ſecundū naturā. nā deiecto humilitas. ſupino arrogantia
in latꝰ inclinato lāgor præduro ac rigēte barbaria quædā mētis
oſtēdit̄. Tum accipiat aptos ex ipſa actione motꝰ ut cū geſtu cō/
corder: & manibꝰ ac lateribꝰ obſequatur. Aſpectꝰ. n. ſemper eodē
uertit̄ quo geſtꝰ: exceptis q̄ aut dānare aut concedere aut a nobis
remouere oportebit: ut idē illud uultu uideamur auerſari manu
repellere: ut Dii talē terris auertite peſtē. Haud equidē tali me di
gnor honore. Significat uero caput ipſum plurimis modis. naꝫ
prærer annuendi renuendi confirmandiq; motus: ſunt & uerecū
diæ & dubitationis & admirationis & dignitatis noti & commu/
Nota nes omnibus. Sed frequens eius nutus non caret uitio. Nam id
iactare & comas excutiendo rotare phanaticuꝫ eſt. Vultus. Do
minatur autem maxime uultus. hoc ſupplices: hoc minaces: hoc
blandi: hoc triſtes: hoc hilares: hoc erecti: hoc ſummiſſi ſumus.
hoc pendent homines. hunc intuentur. hunc ſpectant etiam an/
teq̄ dicamus: hoc quoſdam amamus: hoc odimus: hoc plurima
ītelligimus. hic eſt ſæpe pro omnibus uerbis. Itaq; in his quæ ad
ſcenam componuntur fabulis artifices pronunciandi a perſonis
quoq; affectus mutuantur. ut ſit Niobe in tragædia triſtis: atrox
medæa: attonitus aiax: truculentus hercules.

Oculi.

Nota Sed in ipſo uultu plurimū ualent oculi: p quos maxi me animꝰ
emanat: ut citra motum quoq; & hilaritate eniteſcant: et triſtitiæ
quoddā nubilū ducāt. Quin etiā lachrymas iis natura mētis indi/
ces dedit: quæ aut erumpūt dolore: aut letitia manāt. Motu uero
intenti: remiſſi: ſuperbi: torui: mites: aſperi: lāguidi: mobiles fiunt
quæ ut actus popoſcerit fingent̄. Nam apertos cōpræſſoſue eos
in dicendo quis niſi plane rudis & ſtultus habeat?

Supercilia.

Multū & superciliis agitur. nam & oculos formant aliquaten⁹ & fronti imperant. Vitium in superciliis: si aut immota sunt omnino: aut nimium mobilia. Ira antē contractis. Tristitia deductis hilaritas remissis ostenditur. Annuendi quoq; renuendiue ratio ne demittuntur aut alleuantur. Nota

Nares. Labra.

Nariū frequēs emunctio repræhēdit̃. Iabra male porrigūt̃ scindunt̃: astringunt̃: deducunt̃ & dentes nudāt & in latus ac pene ad aurē trahunt̃. replicantur: pēdent. Lambere quoq; ea & mordere deforme est. Cū etiam in efficiendis uerbis modicus esse eoꝝ debeat motus. ore enī magis q̃ labiis loquendum est. Nota

Ceruix. Collum.

Ceruicem erectā oportet esse: nō rigidā aut supinā. Collu; diuersa sed pari deformitate contrahitur & tēditur. Sed tēso subest & labor: tenuaturq; uox ac fatigat̃. Affixū pectori mentū minus claram: & quasi latiorem præssio gutture facit.

Humeri. Brachia. Manus.

Humerorū raro decens alleuatio atq; cōtractio ē. Brachii moderata ꝓiectio. Manus uero sine quib⁹ trunca esset actio ac debilis: uix dici potest quot motus habeāt: cū pene ipsā uerboꝝ copiā ꝑsequantur. Solēt itaq; inter alios gest⁹ ad se manū referre: quu; de seipsis loquuntur & in eū quē demonstrāt intendere. Man⁹ cū sensu incipiat & deponat̃: alioquin aut ante uocem erit gest⁹: aut post uocem: quod est utrūq; deforme. Nota

Pectus, Venter. Latera.

Pectus ac uenter ne ꝓiiciant̃ obseruandū. pandunt enī posteriora. & ē odiosa omnis supinitas. Latera cū gestu consentiant. facit enim aliquid & totius corporis motus. adeo ut Cicero plus illo agi q̃ manibus ipsis putet.

Pedes.

In pedib⁹ obseruent̃ stat⁹ & īcessus. ꝓlato dextro stare & eādē manū ac pedē ꝓferre deforme est. In dextrū ꝓcūbere interī dat̃ sed æquo pectore. Male etiā ī sinistrū pedem insistētium dexter aut tollitur aut summis digitis suspēditur. Pedes supplosio in loco est opportuna. Est & illa indecora in dextrū ac leuum latus uacillatio alternis pedibus insistentiū. Repræhendenda est & illa frequens concitataq; in utranq; partem mutatio. Nota

Gratiarum Actio.

In laudationib⁹: nisi funebres erūt: gratiarum actio læta & magnifica & sublimis erit. Funebres cōciones tristes ac summisse.

Pronuntiationis tres effectus.

Tria autẽ præstare debet pronuntiatio. Conciliet. Persuadeat: moueat. Conciliatio fere aut commendatione morũ: qui nescio quomodo ex uoce etiam atq; actione perlucent. Aut orationis suauitate constat. Persuadendi uis affirmatione: quæ interi; plus ipsis probationibus ualet. Mouendi autem est ratio aut repræsẽtandis aut imitandis affectibus.

Cõciliatio
Persuasio
Motio

Dicendi initium.

Quũ aliquis dicere de causa iusserit leuiter cõsurgẽdũ: tũ in cõponẽda toga: uel si necesse erit etiã ex integro iniiciẽda. Paulũ ẽ cõmorandũ ut & amict⁹ sit decẽtior: & aliqd spacii ad cogitãdũ. Non enĩ ꝓtin⁹ ẽ erũpendum: sed dãda breuis cogitationi mora. Mire nanq; auditurũ dicturi cura delectat: seq; etiã ipse cõponit: hoc ꝑcipit Homerus Vlyssis exẽplo: quẽ stetisse oculis in terram defixis immotosq; sceptro: priusq̃ illã æloquentiæ procellam effunderet ait. In hac cunctatiõe sunt quædã nõ indecentes moræ: Caput mulcere: manum intueri: infringere articulos: simulare conatum: suspiratione sollicitudinem fateri.

Status.

Status sit rectus: æqui & deducti paulũ pedes uel ꝓcedẽs minimo momento sinister. Genua recta: sic tamen ut non extendantur. Humeri remissi. Vultus seuerus non mæst⁹: nec stupens: nec languidus. Brachia ab latere modice remota. Dextra quũ iã incipiendũ erit paulum prolata ultra sinum. Vitiosũ est intueri lacunaria: perfricare faciem. Vultum quo sit magis toruus superciliis astringere. Capillos a fronte contra natura; retro agere. Demũ norit se quisq;: nec tantum ex communibus ꝑceptis: sed etia; natura sua capiat consilium formande actionis.

Discendum esse. Tit. XV.

QVid autem stultius est (inquit Seneca ad Lucilium epistola. lxxvii.) q̃ quia diu non didiceris non discere? Omnis etatis homines hæc schola admittit. In hoc senescamus: & iuuenes sequamur. In theatrum senex ibo & in circũ deferar: & nullum par sine me depugnabit. ad philosophum ire erubescam? Tam diu discendum est q̃ diu nescias: si prouerbio credimus q̃diu uiuas. Et epiststola. l. ait. Dociles natura nos edidit: & rationem dedit imperfecta;: sed quæ perfici possit. Epistola uero. li. sic. Sed nec indurata despero: nihil est quod non expugnet pertinax opera: & intenta ac diligens cura. Itaq; cogenda est mẽs ut incipiat. In epistola. lxxxxy. sic. Pars uirtutis disciplina con/

stat. pars exercitatione: & discas oportet: & quod didicisti agendo confirmes. Epistola quoq3. vi. sic. Ego uero cupio in te omnia transfundere: & in hoc gaudeo aliquid discere ut doceā3. Nec me ulla res delectabit: licet eximia sit & salutaris: quam mihi uni sciturus sum. Quintilianus autem libro secundo pueros uult edi/scere electos ex orationibus uel historiis. alio quoq3 genere dignorum uoluminu3 locos. Hieronymusq3 i aureolo inquit. Cuidam fratri qui hebreis crediderat: me in disciplina3 dedi: ut post Quintiliani acumina grauitatemq3 frontonis: Ciceronisq3 fluuios & lenitatem. Plynii alphabetum discerem: stridentiaq3 & anhelantia uerba meditarer. Quid ibi laboris sumpserim. Quid sustinuerim difficultatis. Quotiens desperauerim: & contentione discendi rursus incæperim. Testis est conscientia tam mea qui passus sum: q̄ eorum qui mæcum duxerunt uitam. Et gratias ago domino: q̄ de amaro semine literarum dulces fructus capio. At Horatius in arte poetica sic. Cur nescire pudēs praue q̄ discere malo? Et idem Hieronymus in aureola. Socrates ille thæbanus homo quondam ditissimus: quum ad philosophandu3 athænas pergeret magnu3 auri pondus abiecit. Nec putauit se simul uirtutes & diuitias possidere posse. Quintilianus uero libro primo ita scribit. Plato non contentus disciplinis: quas præstare poterant athenæ non pythagoreorum ad quos in Italiam nauigauerat. Aegypti quoq3 sacerdotes adiit: atq3 eorum arcana pdidicit. Vtq3 laærtius ait interrogatus Aristoteles quo differret docti ab indoctis. inquit quo uiuentes a mortuis.

Studendi modus. Tit. XVI.

IN hoc me recondidi & fores clausi īquit Seneca ad Lucilium ut prodesse pluribus possem. Nullus mihi per ocium dies exit. partes noctium studiis uendico. Non uaco somno: sed succumbo & oculos uigilia fatigatos: cadentesq3 in opere detineo. Secessi non tantū ab hominib⁹: sed etiā ab reb⁹: & primum ab rebus meis posterorū negotiū ago. Illis aliqua quæ possint prodesse cōscribo. Epistola aūt. cv. sic. Incipio toto animo studere. Nō multū ad hoc loc⁹ cōfert: nisi se sibi pstat anim⁹: q se certū & in occupationib⁹ mediis si uolet habebit. Inter studia uersandū ē & inter auctores sapiētiæ: ut q̄sita discam⁹ nondū inuēta quæram⁹. In epistola. cxxiii. sic. Si qs cū ipso (ut ita dicā) die surgat officiosior meliorq3: q̄ siqs illū expectat & lucem primam exuit. Turpis qui alto sole semisomnis iacet: cui⁹ uigilia in medio die incipit: & adhuc multis hoc ante lucanu3 est. Studium senecæ

Catulus deniq; apud Ciceronē libro .ii. de oratore ait. Gaudeo iudicium animi mei comprobari quod semper statui. Neminem sapientiæ laudē & eloquentiæ sine summo studio & labore & doctrina consequi posse.

Lectio qualis. Tit. XVII.

Auctoritas senecæ

Rrimum argumentū compositæ mentis (ait Seneca ad luciliū epistola secunda) existimo posse consistere & secum morari. Illud autem uide ne ista lectio multorum auctorum: et omnis generis uoluminū habeat aliquid uagum & instabile. Certis ingeniis immorari & innutriri oportet: si uelis aliquid trahere quod in animo fideliter sedeat. Nusq̄ est q ubiq; est. In peregrinatione uitam agentibus hoc euenit: ut multa hospitia habeant: nullas amicitias. Idem accidat necesse est eis: q̄ nullius se ingenio familiariter applicant: sed omnia cursim & properanter transmittunt. Non prodest cibus nec corpori accedit: q statim sumptus emittitur. Nihil æquæ sanitatem impedit q̄ remediorum crebra mutatio. Non conualescit planta quæ sæpius trāsfertur. Nihil tam utile est quod in transitu prosit. Distrahit librorum multitudo. Sed modo etiam inquis hunc librum euoluere uolo: modo illum: fastidientis stomachi est multa degustare quæ ubi uaria sunt & diuersa coinquinant non alunt. Et quum multa pærcurreris unum excerpe quod illo die cōcoquas. Hoc ipse quoq; facio: ex pluribus quæ lego aliquid appræhēdo. Epistola uero centesima nona sic. Illud tamen prius scribā quemadmodum tibi ista cupiditas discēdi: quæ flagrare te uideo: digerēda sit: ne ipsa impediat. Nec passim carpēda sunt: nec auide inuadēda uniuersa: per partes peruenitur ad totū. Aptari onus uiribus debet: nec plꝰ occupari q̄ cui sufficere possimus. non quantum uis: sed quantum capis hauriendum est. Quo plus recipit animus hoc se magis laxat. Hæc nobis præcipere Attalum memini: quum scholā eius obsideremus: & primi ueniremus & nouissimi exiremꝰ. Epistola item xlv. sic. Lectio certa prodest uaria delectat. Qui quo destinauit ꝑuenire uult: unam sequatur uiam: non per multas uagetur. Non ire istud sed errare est. Quintilianus uero libro primo sic. Institutum est ut ab Homero atq; Vergilio inciperet puer. q̄q̄ ad intelligendas eorum uirtutes firmiori iudicio opus est. Sed huic rei superest tēpus: neq;. n. semel legētur. Vtiles tragædi. Comædia æquæ plurimū conferre ad æloquentiam potest. Cum ꝑ omnes & personas & affectus eat. Est ī tragædiis uerborum grauitas: in comædiis elegantia. Cicero ut mihi quidem uidetur & iucundus incipienti

nota pulcherrimū exēplū studentis

oportet studētē ex studio suo aliqd excerpere

bus quoq; & apert⁹ est satis. Nec ꝓdesset tantū sed amari potest. Lectio imprimis sit uirilis & cū suauitate quadā grauis: & nō quidem prosæ similis: quia carmē est: & se poete canere testant. Nō tamen in canticum dissoluta: nec plasmate ut nunc a plerisq; fit effœminata. De quo genere. C. Cesarem ꝑtextatum accipimus dixisse Si cantas male cantas: si legis cātas. Præterea in lectione demonstrari oportet puer: ut sciat ubi suspendere spiritum debeat: quo loco uersum distinguere: ubi claudatur sensus: ubi incipiat. quando attolenda uel submittēda sit uox. Quid quoq; flexu q͂d lentius celerius concitatius lenius dicendum.

Discipulorum officium. Tit. XVIII.

Et docendi & discendi debet esse propositū (auctore Seneca epistola. Cix.) ut ille prodesse uelit: hic proficere. Qui ad philosophorum scholas quotidie uenit secum aliquid boni ferat. Quidam ueniunt ut audiant non ut discant. Epistola uero. liii. sic. Eligamus eos qui uitam doceant: qui quum dixerint quid faciendum sit: probant faciendo: qui docent quid uitandum sit: nec unq̄ in eo quod fugiendum dixerint depræhenduntur. Eum dilige adiutorem quem magis admireris: quum uideris q̄ quum audieris. Audiendi autem sunt præceptores. Plynius enim iunior inquit. Sed legendi semper occasio est: audiendi non semꝑ. Præterea multo magis (ut uulgo dicitur) uiua uox afficit. nā licet acriora sint quæ legas: altius tamē in animo sedet: q̄ pronuntiatio uult⁹: habitus: gestus: etiam dicentis affigit. Circūspiciendus autē ꝑceptor est cuius scholæ seueritas: pudor imprimis castitas constet. a quo mores primum: mox æloquentiam discas: quæ quidem male sine moribus discitur. Minores autem ꝑceptores (ut & Quintilianus asserit) minus docent & peius. Erit etiam obscurior quo quisq; deterior. Tradendus igitur puer optimo cuiq; præceptori. Nam apud eū discipuli quoq; melius instituti aut discent quod inutile non sit imitari: aut si quid errauerit statim corrigentur. At indoctus ille etiam probabit fortasse uitiosa: & placere audientibus iudicio suo coget. Hieronymus autē in aureola. Lædit discipulus magistrum si per negligentiam suā præcepta: eiusq; laborem disperdat. Nec te ipse doceas: nulla ars absq; magistro discitur. Festino igitur gradu pergamus ad magistros: & eorum teramus limina. Seneca epistola septima. Cū his uersare: qui te meliorem facturi sunt. Quintilianus libro secūdo Plura de officio docentium locutus: discipulos in unum interim moneo: ut præceptores suos non minus q̄ ipsa studia ament. Et

Seneca

parentes esse non quidem corporum: sed mentiũ credant. Multum hæc pietas confert studio. Nam ita & libenter audient & dictis credent. Ex iudicio præceptoris discipulus pẽdeat: atqꝫ id se dixisse recte quod ab eo probabitur credat. Vultum præceptoris intueri tam qui audiunt debent: q̃ ipse qui dicit. ita enim probanda atqꝫ improbanda discernent. Id autem omne fere Quintilianus a Cicerone mutuatus est. ait enim ille ad filium scribens epistolam.

Præceptor amari debꝫ

Non minus præceptorẽ amare habes q̃ ipsa studia. Cum ipse alter existat pater: non dico corporũ: sed mentiuꝫ multo magis illis excellentium libenter uelis audire & dictis credere: & illi ut similis fias desiderare: & tandem inter alios studentes te lætuꝫ & alacrem reddere. Et si quãdo emenderis non te irasci: & si lauderis te inde clariorem studio præbere: quia præceptoris officiũ est docere. Discipuli uero est se docilem reddere: quum opus sit. Iuuenalis deniqꝫ satyra septima inquit. Dii maiorum umbris tenuem & sine pondere terram. Spirantesqꝫ crocos: & in urna perpetuuꝫ uer. Qui præceptorem sancti uoluere parentis. Esse loco metuens uirge iam grandis achilles. Cantabat patriis in montibus: & cui non tunc. Eliceret risum citharedi cauda magistri. Sed ruffum atqꝫ alios cædit sua quæqꝫ iuuentus. Quod quideꝫ ualde nefarium. Vt enim Boetius ait. Non est dignus scientia: qui scientiæ insurgit præceptori. Nec discentis interest probris & contumeliis regentem afficere. Hinc Diogenes cynicus (ut Laertiꝰ scribit) Athenas profectus: quum Antistheneꝫ conuenisset: eũqꝫ ille repelleret. quippe ex constituto suo neminem recipiebat. Vicit perseuerantia sua. Illo siquidem aliquando intentante baculũ subiecto capite: Cæde inquit. Non enim ita durum baculum reperies: qui me abs te quandiu aliquid dixeris arcere possit. hinc iam auditor illius factꝰ est.

Vitanda est praua societas

Fugienda sunt uitiosorum consortia. pessima nanqꝫ p̃mixtio est studentibꝰ cuꝫ dissoluto improbo. Discipulus uenienti magistro assurgat: caput inclinet: eumqꝫ si iubeat assequatur. Ferat & secum scædulas ubi lectionum dubia scripta sint & præceptorem interroget.

Requisita ĩ discipulo

Attentus esse discipulus debet ad audiendum. Docilis ad intelligendum. Non sit autem scholasticus discholꝰ: id est a schola discors uel diuersus ac diuisus. Discholꝰ enim dicitur qui per uicos: plateas: coponas: lupanaria: spectacula publica: choreas: conuiuiaqꝫ discurrit. Ante omnia grammaticæ præcepta discenda sunt. per eã nanqꝫ studiorum omniuꝫ liberalium possessio iucunda redditur. Vnde & M. Tullius teste etiam Quintiliano artis grammaticæ diligentissimus fuit. Et in

filio (ut in epistolis apparet.) Recte loquendi asper quoq; exa/ctor est. Nam grammatica quædã ꝓfessio est: q̃ nisi oratoris futuri fundamenta fideliter iecerit: quicquid superstruxeris corruet: necessaria pueris iucunda senib⁹: & quæ uel sola omni studiorum genere plus habeat operis q̃ ostẽtationis. Hic grãmatices amor & usus lectionis non scholarũ temporibus: sed uitæ spatio termi/natur. ut idem Quintilianus ait. Rhetoricæ quoq; lepos omnino haberi debet. Naʒ æloquentiæ studiosi (ut Cicero scribit) tenere possunt hominum cætus: mentes allicere: uoluntates impellere quo uelint: & unde uelint deducere. Hac enim cohortamur: hac persuademus: hac cõsolamur afflictos: hac cupiditates iracũdiasq; restingimus. hæc nos urbiũ societate deuixit. hæc a uita immani & fera homĩes segregauit. Nihil eĩ admirabilius q̃ res splẽ/dore illustrata uerborũ sententiarumq;. Prudentis quoq; discipuli est sodalẽ habere: nubila nanq; existente fortuna diligenter eũ fouebit. Vrgenteq; morbo sedulum se exhibebit. Optimæ ualitudinis tempore libellus uicissim gaudebunt & iocis quibusdã: plu/rimum deniq; alter alteri confert. Pecunia parce impendi debet: illa quippe deficiente ipsam non sine pudore patriã repetere op⁹ esset. Quidam uero habendi quos doceas. alios nanq; docere est propriæ facultati indulgere: ut Boetius asserit. Hinc Seneca etiaʒ epistola. vii. inquit. Cum his uersare qui te melioreʒ facturi sunt. Illos admitte quos tu potes facere meliores. Mutuo ista fiunt. & homines dũ docent discũt. Præterea nõ debet discipul⁹ magistro ꝓsente: licet summa familiaritate cõiunctus: nisi iussus ꝗd dicere. Qui. n. moderatur labia sua prudentissimus ẽ: ut sapiens ait. Hinc Zeno philosophus inepta plurima loquẽdi adolescẽtulo iccirco inqt. Aures habem⁹ duas: & os unũ: ut plura audiam⁹ loq̃mur pauca. Nemo ãt stult⁹ tacere põt. ut solon ait. Et sapiens inqt. Stult⁹ quoq; si tacuerit sapiens reputabit: & si cõpræsserit labia sua ĩtelligẽs. Velit autẽ discipul⁹ ac debet ubicũq; ꝑceptoris laudes referre. sic enim & præceptori & audientibus gratior fiet.

Sodalem discipulus habeat

Prouer. x.

Prouer. xvii.

Præceptoris officium. Tit. XIX.

Llos admitte quos tu potes facere meliores inquit Seneca epistola septima. Ledit enim discipulus magistruʒ ut ait Hieronymus: si per negligentiam suam præcep/ta eiusq; laborem disperdat. Vtq; docet Quintilianus. Sterilia nullo labore uincuntur. Hinc Pythagoras. teste Gellio libro primo. Deinceps familia successionis ei⁹ a principio adolescentes q̃ sese ad discendũ obtulerãt: ꝑ naturæ indicia pẽsiculabat

id est mores naturasq; hominum coniectatione quadam de oris & uultus ingenio: deq; totius corpis filo atq; habitu sciscitabatur. Tum qui exploratus ab eo idoneusq; fuerat: recipi in disciplinam statim iubebat. Hieronym⁹ præterea i aureola sic. Magister quoq; discipulũ corripit: quem ardentioris cernit ingenii. Nam medicus si curare cessauerit desperat. Sed ne glorieris ꝙ multos discipulos habeas: filius dei docuit in iudæa & .xii. tantum apostoli illum sequebantur: phariseorum autem doctrinæ omnis populus applaudebat. Nullius personam accipias q̃tũcumq; sit potens uel nobilis: si peccauerit corripe eum. Vera enim amicitia quæ sentit dissimulare non debet. Sicut uictoria domini triumphus seruorũ sic magistri eruditio discipulorum profectus. nisi enim caput sanum sit omnia membra erunt in uicio. Loquuntur quæ nesciunt docent quæ non didicerunt. Magistri fiunt cum discipuli ante nõ fuerint. Sed nec ad scribendum cito prosilias & leui ducaris insania: multoq; tempore disce quod doceas. Conuersatione tua magis q̃ sermone proficiant. Reuera nihil fædius preceptore furioso: qui dum debeat esse mansuetus & eruditus: econtra torto uultu: trementibus labiis: rugata fronte: effrenatis conuiciis: facie inter pallorem ruboremq; uariata: clamore perstrepit: & errantes nõ tam ad bonum trahit: q̃ ad malum sæuitia sua præcipitat. Quintilianus uero lib. ii. Maior adhibenda tamen cura est: ut teneriores annos ab iniuria sanctitas docentis custodiat: & ferociores ab licẽtia grauitas deterreat. Sumat igitur ante omnia parentis erga discipulos suos animum: ac suscedere se in eorum locum a quibus liberi ibi tradantur existimet. Ipse nec habeat uitia nec ferat. Nõ austeritas eius tristis: non dissoluta comitas: ne inde odium: hinc contemptus oriatur. Plurimus ei de honesto ac bono sermo sit. nam quo sæpius mõuerit/ hoc rarius castigabit. Minime iracundus: nec tamen eorum quæ emendanda erunt dissimulator. Simplex in docendo: patiens laboris: assiduus potius q̃ imodicus. Interrogantibus libenter respondeat: non interrogantes percontetur. In emendando quæ corrigenda erunt non acerbus minimeq; contumeliosus: nam id quidem multos a proposito studẽdi fugat: ꝙ quidam sic obiurgant quasi oderint. Ipse aliquid imo multa quotidie dicat: quæ secum auditores referant: licet enim satis exemplariorum ad imitandum ex lectione suppeditet: tamen uiua illa: ut dicitur uox alit pleni⁹: præcipueq; eius præceptoris quẽ discipuli si modo recte sunt instituti & amant & uerentur. Vix autem dici potest: quanto libentius imitemur eos quibus fauemus

Sit ꝑceptor loco parẽtis

Sed se quoq; præceptores intente ac modeste audiri uelint. Pue/ros adolescentibus permixtos sedere non placet mihi; nam etiaʒ si uir talis (qualem esse oportet) studiis moribusq; præposit⁹ mo destiam habere potest etiam iuuentutem; tamen uel infirmitas ab robustioribus separanda est: & carendum non solum crimine turpitudinis: uerum etiam suspitione. At si quis ē qui flagitia ma nifesta in eligendo filii præceptore non uitet. Iam huic sciat cæte ra quoq; quæ ad utilitatem iuuentutis componere conamur esse sibi ac parte omissa superuacua. Iucundus tuʒ maxime debet esse præceptor: ut qui natura sunt asperi molli manu leniantur. lauda re aliqua: ferre quædam. Facto silentio unum aliquem (quod ip/sum imperari per uices optimum est) constituere lectoreʒ ut pro tinus pronuntiationi quoq; assuescant. Præceptor frequenter in terrogare debet & iudicium discipulorum experiri. nam qd aliud agimus docendo eos: q̄ ne semper docendi sint. Imbecilibus ta/men ingeniis sane sic obsequendum sit: ut tantum in id quod uo cat natura ducantur. Ita enim quod solum possunt melius effici/ent. Nullum præterea magister expectare ultra debiti temporis spacium debet. Ille enim desidior fieret: secus autem maturius fe/stinabit. Et licet in scholis rigidus esse debeat: in gressu tamē affa bilis erit. Pueris uultum benignum præbeat: parentibusq; eorum benigniorem affatum: docendiq; adituʒ spondeat benignissimū sic enim non solum puerorum corda mulcebit: uerum etiam a pa rentibus pecuniam facilius exiget. Nam ut Cicero in officiis ait. Difficile dictū est quantopere conciliet animos comitas affabili tasq; sermonis. Ludendi spacium tempestiue concedat: nam rela/xare animum: & dare se iucunditati uolunt. Monendiq; tamen ca ueant intemperentiam. meminerintq; uerecundiæ: ne uoluptate elati in aliquam turpitudinem dilabātur. Molles caute eiiciat: ne cæteri quoq; inficiantur. Nam alter alterum in uitia trudimus: in quit Seneca. Malignusq; comes quanuis candido & simplici ru/biginem suaʒ affricuit. Vnumq; exemplum luxuriæ multum ma li facit Socrati. Platoni & Lælio excutere mentem suam dissimi/lis multitudo potuisset. Nos eniʒ ipsi teste philosopho. Quia ma gis ad uoluptates cliui sumus: iccirco facilius ad intemperentiam q̄ ad modestiam inclinamur.

Sit p̄ceptōr affabilis & benignus

Præceptoris contubernium utile. Tit. XX.

301

Enonem cleãtes (inquit Seneca epistola.vii.) non expressisset: si eum tantummodo audisset. Vite eius interfuit: secreta perspexit: obseruauit illũ: an ex formula sua uiueret. Plato & aristoteles & omnis in diuersum itura sapientiũ turba plus ex moribus q̃ ex uerbis Socratis traxit. Methrodorum & Hermarcuꝫ: & Polienum magnos uiros: non schola Epicuri: sed contubernium fecit. Boetius quoqꝫ discipulos admonet: si possint cum præceptore cohabitent: magis enim ita castigantur eumqꝫ sæpius interrogare poterunt. Et Hieronymus in aureola inquit. Nec teipse doceas: nulla ars absqꝫ magistro discitur. Festino igitur gradu pergamus ad magistros: & eorum teramus limina. Seneca idem epistola.vii. Cum his uersare: qui te meliorem facturi sunt. Marcus Tullius in Lælio. Ego autem a patre ita eram deductus ad scæuolam: sumpta uirili toga: ut quo ad possem & liceret a senis latere nunquam discederem. Ita multa ab eo prudenter disputata: multa etiaꝫ breuiter & comode dicta: memoriæ mandabam: fieriqꝫ studebam eius prudentia doctior.

Habitent discipuli cum præceptore

Vocum proprietates. Tit. XXI.

Ex donato.

Omonyma dicuntur q̃ una appellatione plura signant. Vt nepos.
Acies.
Synonyma uel polyonyma dicuntur plura idem significantia Vt terra humus tellus ensis mucro gladius.
Alter de duobus dicitur.
Alius de multis.
Quis & hic pronomina præpositiua sunt.
Is & idem subiunctiua.
Hic hæc hoc demonstratiuũ est notat enim reꝫ præsentem.
Is. ea. id. relatiuum est: nam reꝫ absentem significat.
Ad amicum uado.
Apud amicum sum.
Forma immobilis est & naturalis.
Vultus mouetur & fingitur.
Ter. in and. forma & uultu.
Sosia adeo modesto: adeo uenusto: ut nihil supra.
Modestus ad probitatem, uultus & morum pertinet.
Venustus ad naturam corporis.
Damnum rei est.
Malum ipsius hominis.
Teren. in and. Quid facias illi q dederit damnum aut malum?
Segnitia ad agendum dicitur.
Secordia ad considerandum.
Ter. in and. Nihil loci est segnitiæ neqꝫ secordiæ.
Exanimatus est perturbatus.
Exanimus mortuus dicitur.

Sollicitudo est quæ inheret mē tibus.
Sollicitudo quæ ab alio fit.
Oramus quæ bona sunt.
Supplicamus in aduersis uel cuꝫ lachrymis.
Expectamus tā bona q̄ mala.
Speramus bona.
Coram ad certas ꝑsonas refert.
Palam ad oēs. Corā indiget ad iectione: palam nō indiget. nam generaliter dicitur.
Dispicere est desquirere cōsiliū Ter. i and. Iam aliquid dispiciā.
Despicere deorsum aspicere.
Amicus animi est.
Amator uero corporis.
Confidentia interdum in bona significatione: interdum in mala ponitur.
Fiducia uero semper in bona.
Gaudemus nostris.
Gratulamur alienis
Sempiternū ad deos. Perpetuū ꝓprie ad homines pertinet.
Prudens est q intelligentia sua aliquid sentit. Sciēs qui alicuius indicio rem cognoscit. ergo prudens perse: sciens ꝑ alios. Terē. in eu. Et prudens & sciens uiuus uidensq; pereo.
Falsuꝫ est fictum mendacium simile ueritati.
Vanum nec possibile nec uerisimile. Teren. in eu. Sin falsuꝫ aut uanum aut fictum est.
Falsum loqui mendacis est.
Fictum callidi. Vanum stulti.
Falsis decipimur: fictis delectamur: uana contemnimus.
Expectatio certorum est.
Spes uero incertorum.
Expectatio propinquarum rerum.
Spes longinquarum.
Expectatio destinat tempus.
Spes non destinat.
Ducitur quis ad supplicium.
Ducitur in læticiam.
Cura mentis. Curatio medicīe.
Abducimur unde nolumus.
Ducimur quo uolumus.
Oscula officiorum sunt
Basia pudicorum affectuum.
Suauia libidinum uel amorum.
Prædicamus ut res sunt.
Laudam⁹ extollimus. Ter. in eu. Prædicem aut laudem.
Statura corpori ascribitur.
Status ad habituꝫ refertur: ergo stat⁹ est scænici: statura longitudo corporis.
Putamus instantia.
Reputamus præterita.
Credere dubitantis est.
Certum esse fidentis.
Tacemus consilia.
Reticemus dolores.
Obticemus querū nos pudet.
Commendamus nos cognitis.
Cōmittimus ignotis. Teren. in eu. Ego me tuæ commendo & committo fidei.
Inuenire sapientis est.
Incipere audacis.
Perficere constantis.
Consilium animi est.
Factum corporis.
Successus fortunæ. hæc tria sunt in hominum uita.

Festiuitas in dictis.
Facilitas uero ĩ animo & factis.
Donum diis datur. Munus hominibus.
Præmium uiris fortibus
Donum uoluntarium est.
Præmium debetur.
Munus tam ante factum q̃ post factum datur.
Præmium non nisi post factũ ẽ.
Insulsus sine sale & sapiẽtia aut sine saltu.
Fatuus inepta loquens.
Insulsus est corde & animo.
Fatu⁹ uerbis & dictis. Ter. in eu.
Fatuus est insulsus: tardus.
Ius est quod omnia recta & inflexibilia exigit.
Aequitas est quæ de iure multum remittit.
Ducimus uolentes.
Abducimus inuitos.
Orare est placidos petere.
Obsecrare iratos rogare.
Ter. in adel. Venit ipsus ultro lachrymans orans obsecrans.
Torquemus hominem
Extorquemus ueritatem.
Obnuntiat qui malã rẽ nuntiat
Nã proprie obnuntiare dicũtur augures qui aliquid mali hominis sæuumq; uiderint.
Annũtiat qui bonã rez nuntiat
Erratio est pecudum.
Error anĩ ẽ: & loci in quo errat'
Circumspicimus præsentia.
Prospicimus futura.
Ira ex causa est.
Iracundia ex uitio multum irascentis.

Ridet qui simpliciter ridet.
Deridet qui cum alterius irrisione & contemptu ridet.
Clemens animo est.
Placidus uultu.
Clementis est nullum lædere.
Placidi est arridere omnibus.
Tristis animo dicitur.
Truculentus uultu.
Tristis qui dolet.
Truculentus qui terret.
Adiutores in re bona dicuntur.
Impulsores in re mala.
Fidus est amicus.
Fidelis est seruus.
Fidi in maximis. Fideles in minoribus negociis.
Metuimus eos q nos amãt. Timemus etiam inimicos.
Sapis a sapientia.
Ineptis ab ineptia dicitur.
Orator est dum rogat.
Exorator quum impetrauerit. est etiaz orator: cui causa defendenda mandatur.
Monemus consilio.
Hortamur impulsu.
Agere est aliquid uel necessarium facere.
Agitare uoluntarium.
In rem: in utilitatem.
Ab re: contra utilitatem. Ter. in hecyra. Ita dii deæq; faxint si in rem est Bacchidis.
Expostulatio q̃rela: sed proprie apud illum ipsuz qui peccauerit.
Postulatio quærela apud aliuz de peccante.
Mereri bona dicimus.
Commereri mala.

Scimus manifesta.
Rescimus occulta.
Agit qui iustam rem dicit.
Orat q aio demisso precatur: ut quasi beneficium præstetur.
Segregari pprie a meretrice dr.
Disiūgi ab uxore.
Rescimus ex alio.
Scimus etiam per nostram opinionem.

Ex Aulo Gellio.

Marspiter mars pater.
Diespit' Iupiter diei & lucis pat'.
Annales oio id sūt qđ historiæ.
Historiæ non oio id sunt quod annales: quis utrūq; sit rerum gestarum narratio.
Historias esse aiunt rerū gestarum uel expositionē uel demōstrationem.
Annales uero eē quum res gestæ plurium annorum: obseruato cuiusq; anni ordine: & deinceps componuntur.
Diariū quod grece. εφημερισ.
Dicit' quū nō p annos: sʒ p dies singulos res geste scribuntur.
Offendere significat incurrere in aliquid: & incidere.
Descēdere auertere atq; depellere. Q .Claudi⁹ a pīnis hostes defendebat facillime.
Quartum consul. tēpus assignificat: & ter ante factum.
Quarto consul locum assignificat: ac tres ante factos.
Populus oēm ptēʒ ciuitatis omnesq; eius ordines continet.
Plebs uero ea dicitur: in q̄ gentes ciuium patritiæ nō insunt.
Die quarto de pterito dicimus
Die quarte aut die quarti quæ pro aduerbio copulate dicta sūt de futuro dicimus.
Mētitur nō qui fallitur: sed alterum fallere conatur.
Mendatiū dicens ipse fallitur.
Cum populo agere est rogare quid populum quod suffragiis suis aut iubeat: aut uetet
Cōcionem cum populo habere est uerba facere ad populuʒ sine ulla rogatione.
Præda dicuntur corpora ipsa rerum quæ capta sunt.
Manubiæ uero appellatæ sunt pecunia a quæstore ex uēditiōe predæ redacta.
Templa appellabātur loca per augures cōstituta in quibus senatusconsultū fieri iure poterat: secus enim iustum non fuisset.
Nec omnes ædes sacre templa erant: ac ne ædes quidem uestæ templum erat.
Properat ille qui unum quid mature transigit.
Festinat ille: qui multa simul incipit neq; pficit. Dicitur autem festinare q̄si fessum esse. Nam q multis simul rebus pperādis defessus est: is iam non properat: sʒ festinat.
Rhythmus id est modulus.
Numerus ordo pedum dicitur
Melos .i. modulatio cantus.
Intolerantia est quum iniurias quæ sunt ferendæ non toleram⁹ neq; ferimus.
Incontinentia est: quum a qui-

bus reb⁹ uoluptatibusq; nos te/nere debemus non tenemus.
Vani proprie dicuntur: non ut uulgus dicit desipientes aut he/betes aut inepti: sed ut ueterum doctissimi dixerunt mendaces & infidi: & leuia inaniaq; pro grauibus & ueris astutissime com/ponentes.
Stolidi autem uocantur: non tā stulti & excordes: q̄ tetri & molesti & illepidi.
Porcætra quæ semel peperit di/citur.
Scrofa uero quæ sæpius.
Matrona dicta est proprie: quæ in matrimonium cum uiro con/uenisset: q̄ i eo matrimonio maneret: etiam si liberi nondū na/ti forent: dictaq; ita a matris no/mine: non adepto iā: sed cū spe & omine mox adipiscēdo.
Vnde ipm quoq; mr̄imoniū dr̄
Mater autem familias appella/ta est ea sola: quæ in mariti ma/nu mancipioq;: aut in eius in cu/ius maritus manu mancipio es/set: quoniam non in matrimo/nium tantum: sed in familiam quoq; mariti & in sui heredis locum uenisset.
Vena est conceptaculū sangui/nis mixti confusiq; cum spiritu naturali: in quo plus sanguinis ē minus spiritus. Arteria est cōce/ptaculum spiritus naturalis mixti confusiq; cum sanguine: i quo plus spiritus est: minus sanguinis Pulsus autem est intentio mo/tus: & remissio in corde & in ar/teria: naturalis nō arbitrarii. Vel aliter pulsus est subsultio & pal/pitatio uel ebullitio uenæ & ar/teriæ.

Ex Asconio pediano.

Templa esse dicunt singulorū locorum diis attributorum.
Delubra loca esse multarum ædium sub uno tecto a diluuio pluuiæ munitarum. Alii delu/bra dicunt ea templa: in quibus nunc delubra corporum abluendorū: more dodonei iouis: aut appollinis delphici in quorum delubris lebetes tripodesq; ui/suntur.
Subsellia tribunalia sunt trium uirum quæstorum: & huiusmo/di minora iudicia exercentium: qui non in sellis curulibus: nec tribunalibus: sed in subselliis cō/sidebant.
Dies fæminio genere tempus. & ideo diminutiue diecula dici/tur breue tempus & mora.
Dies horarum.xii.generis ma/sculini est. Vnde hodie dicimus quasi hoc die.
Oppugnare inimici & hostis of/ficium est.
Prodere grauius quum ad eos qui amici esse debent: refertur hoc uerbum.
Aperte ad uerba pertinet non obscura.
Palam ad præsentium multitu/dinem & qualitatem frequents loci. Intelligitur aliquid argu/mētis. Animaduertitur sensibus præsenti animo utentibus.

Argumentari est argumẽtis uti ad rem probandam.
Dicere est ãplificatione uti ad rem ad delectandum commouendumq; oratorem oratione perpetua.
Nefandum est non fandum.
Nefarius quod sacra polluit farre pio solita celebrari ergo nefarii sacrilegi.
Taciensis una romanorum tribus. a Tacio rege.
Ramnes altera: ab romulo.
Luceres alia a luco monte siue lucretio: siue a luco quem lucus asylum uocauerat romulus.
Improbus contra leges.
Inofficiosus contra merita.
Inhumanus contra pietatem.

Ex macrobio.

Prudentiæ est ad rationis normas quæ cogitat: quæq; agit uniuersa dirigere ac nihil præter rectum uel laudabile facere.
Prudentiæ insunt: ratio: intellectus: circunspectio: prouidẽtia: docilitas: cautio.
Fortitudinis est animum supra periculi metum agere nihilq; nisi turpia timere: tolerare fortiter uel aduersa uel prospera.
Fortitudo prestat magnanimitatem fiduciam securitatem magnificentias constantiam tolerantiam firmitatem.
Temperantiæ est nihil appetere pœnitendũ: in nullo legem moderationis excedere: sub iugum rationis cupiditatem domare.
Temperantiam sequuntur modestia: uerecundia: abstinentia: castitas: honestas: moderatio: parcitas: sobrietas: pudicitia.
Iusticiæ ẽ seruare unicuiq; quod suum est. De iusticia ueniunt innocentia: amicitia: concordia & pietas: religio: affectus: humanitas. His uirtutibus uir bonus primum sui: atq; inde reipu. rector efficitur.
Moralis philosophia ẽ quæ docet morum elimatam perfectionem.
Naturalis quæ de diuinis corporibus disputat.
Rationalis quũ de incorporeis sermo est: quæ mens sola complectitur. Hæ sunt totius philosophiæ tres partes.
Festi dies dicati sũt: diis festis in sunt sacrificia epulæ ludi feriæ.
Profesti hominibus ob administrandam rem priuatam: publicamq; concessi.
Intercisi deorum hominumq; communes sunt.
Fasti dies sunt quibus licet fari prætori: tria uerba solennia. do: dico: addico.
Nefasti dies contrarii sunt fastis
Comitiales sunt quibus cu3 populo agi licet.
Comperendini quibus uadimonium licet dicere.
Stati qui iudicii causa cum peregrino instituuntur.
Præliares autẽ omnes: quibus fas est res repetere: uel hostem lacessere.
Nux iuglans ab iuuando: & a

glande dicta exiſtimatur. Vel iuglans quaſi iouis glans. Nam id arboris genus nuces habet q̄ ſunt ſuauiori ſapore q̄ glans eſt. hunc fructum iouis glandem appellauerunt.

Nux. Auellana ſeu præneſtina quæ eadem eſt: ex arbore eſt. q̄ corylus dicitur. hanc autem nucem græci ponticam uocant.

Nux caſtanea uocantur & heracleotica.

Nux græca eſt quæ & amygdala dicitur: ſed & thaſia eadē nux uocatur.

Nux molluſca uulgo perſicum appellatur.

Et molluſca nux dicitur ꝙ cæteris omnibus nucibꝰ mollior ſit.

Nuces & mala ſic diuidūt: ut nuces dicant omne pomum: quod foris duro tegatur. & intus habꝫ quod eſui eſt.

Malum uero quod foris habeat quod eſt eſui: & durum intus includat. Secundum hanc diffinitionem perſicum quod Sueuius poeta inter nuces numerat: magis erit inter mala numerandum.

Ex Rhetoricis Ciceronis.

Virtus eſt affectio animi cōſtās conueniensq; laudabiles efficiens eos in quibus eſt. Et ipſa per ſe ſua ſponte ſeparata etiam utilitate laudabilis.

Virtus eſt animi habitus naturæ modo: atq; rationi conſentaneus habet autē ptes quattuor. Prudentiam. Iuſtitiam. Fortitudinem. Temperantiā. Prudentia eſt rerum bonarum & malarum ſcientia. Partes eius memoria: intelligentia: prouidentia.

Memoria eſt per quam animus repetit illa quæ fuerunt.

Intelligentia eſt: per quam ea ꝑſpicit quæ ſunt.

Prouidentia per quam futurū aliquid uidetur anteq̄ factum ē.

Iuſtitia eſt habitus animi communi utilitate conſeruata: ſuam cuiq; tribuens dignitatem. Eius partes: religio: pietas: gratia: uindicatio: obſeruantia: ueritas.

Religio eſt q̄ ſuperioris cuiuſdā naturæ (quam diuinam uocāt) curam cerimoniamq; affert.

Pietas eſt per quaꝫ ſanguine cōiūctis patriæq; beniuolis officium & diligens tribuitur cultus.

Gratia eſt in qua amicitiarum & officiorū alterius memoria & remunerandi uoluntas continetur.

Vindicatio eſt: per quam uis aut iniuria & oīno omne quod obfuturum eſt defendendo aut ulciſcendo propulſat.

Obſeruantia eſt per quam homines aliqua dignitate antecedentes cultu quodam & honorē dignantur.

Veritas eſt per quam immutata ea quæ ſunt: aut ante fuerūt: aut futura ſunt dicuntur.

Fortitudo eſt conſiderata periculorum ſuſceptio: & laborum perpeſſio. Eius partes magnificentia: fidentia: patientia: perſe-

uerantia sunt.
Magnificētia est rerum magnarum & excelsarum cum animi ampla quadā & splendida ꝓpositiōe cogitatio atq; admīstratō
Fidentia est per quam magnis & honestis in rebus multum ipse animus in se fiduciæ cum certa spe collocauit.
Patientia est honestatis aut utilitatis causa rerum arduarum ac difficiliu; uoluntaria ac diuturna perpessio.
Perseuerantia est in ratione bene considerata stabilis & perpetua permansio.
Temperantia est rationis in libidinem atq; in alios nō rectos impetus animi firma & moderata dominatio. Ei⁹ partes. Cōtinentia. Clæmentia. Modestia.
Continentia est per quam cupiditas consilii gubernatione regitur.
Clemētia ē ꝑ qua; aī temere in odiū alicuius inuentionis concitari comitate retinentur.
Molestia est per quā pudor honestus claram & stabilem comparat auctoritatem.
Sunt multa quæ nos tum dignitate tu; quoq; fructu suo ducūt quo in genere est gloria dignitas amplitudo amicitia.
Gloria est frequens de aliquo fama cum laude.
Dignitas alicuius est honesta & cultu & honore & uerecūdia digna auctoritas.
Amplitudo ē potentiæ aut maiestatis aut aliquarum copiaru; magna abundantia.
Amicitia est uoluntas erga aliquem bonarum rerum illius ipsius causa que; diligit cum eius pari uoluntate.

Ex Tusculanis quæstionibus Ciceronis.

Cernimus oculis.
Videmus animo. Cicero. Nos enī ne nunc quidē oculis cernimus ea quæ uidemus.
Virt⁹ ex uiro appellata ē. uiri āt propria maxime est fortitudo.
Sapientia sanitas est animi.
Insipiētia ē insanitas quæda; aī q̄ est īsania eademq; dementia
Furor est mētis ad oīa cæcitas.
Aegrotatio in corpore est.
Aegritudo ī aīo. Est enī animi aduersante ratione contractio.
Mæt⁹ opinio ē magni mali impendentis.
Aegritudo est opinio mali magni præsentis.
Voluntas est: quæ quid cum ratione desiderat.
Libido est cupiditas uel appetētia effrenata: quæ in oībus stultis inuenitur. est. n. aduersus rationem incitata uehementius.
Gaudiū dicitur quū ratiōe aīus mouet̄ ut placide atq; cōstāter.
Lætitia est sine ratiōe animi elatio. nā cum & inaniter & effuse aīu⁹ exultat tu; illa lætitia gestiens uel nimia dici pōt & profusa hilaritas. Aegritudini subiiciuntur. Inuidētia: æmulatio: ob

trectatio: misericordia: āgor. Luctus: mæror: ersina: dolor: lamētatio: sollicitudo: molestia: afflictatio: desperatio: & si qua sunt de genere eodem.
Inuidentia est ægritudo susce/pta propter alterius res secūdas q̄ nihil noceant inuidēti. Nā si quis doleat eius reb⁹ secundis a quo ipse lædat̄: nō recte dr̄ inuidere ut si hectori agamenon.
Aemulatio dupliciter dicitur. Est. n. hoc nomen & in laude & in uitio. nam imitatio uirtutis emulatio dicitur: & tunc laudis est. Est item æmulatio ægritu/do: si eo quod quis concupierit alius potiatur ipse careat.
Obtrectatio est ea quam intelligi zelotipiam uolo. Aegritudo ex eo q̄ alter quoq; patiatur eo quod ille ipse concupierit.
Misericordia est ægritudo ex miseria alterius iniuria laborantis. Nemo enim parricidæ aut proditoris supplicio misericor/dia commouetur.
Angor est ægritudo p̄mens.
Luctus ægritudo est ex eius qui charus fuerit interitu acerbo.
Meror ægritudo flebilis.
Erumna ægritudo laboriosa.
Dolor ægritudo crucians.
Lamētatio ægritudo cū eiulatu
Sollicitudo ægritudo cum co/gitatione.
Molestia ægritudo permanēs.
Afflictatio ægritudo cū uexati/one corporis.
Desperatio ægritudo sine ulla rerum expectatione meliorū.
Metui autem subiecta sunt. pi/gritia: pudor: terror: timor: pa/uor: examinatio: conturbatio: formido.
Pigritia met⁹ ē cōsequentis la/boris.
Terror met⁹ cōtingens. ex quo fit ut pudorem rubor: sic terro/rem pallor & tremor & dentiū crepitus consequatur.
Timor metus mali appropin/quantis.
Pauor mætus mentem de locō mouens. ex quo illud Ennii.
Tum pauor mihi sapientiā om/nem ex animo expectorat.
Examinatio metus subsequens & quasi comes pauoris.
Cōturbatō met⁹ excutiēs cogi/tata.
Formido met⁹ pmanēs.
Voluptati subiecta sūt. maliuo/lentia: letans malo alieno: dele/ctatio: iactatio: & similia.
Maliuolētia ē uoluptas ex ma/lo alteri⁹ sine emolumēto suo.
Delectatio uoluptas suauitate auditus animum deliniens: & q̄lis est hæc auriū: tales sunt oculorum & tactuum & odoratio/num: & saporum: quæ sunt om/nes unius generis ad perfundē/dum animū tanq̄ illi quæ factæ uoluptates.
Iactatio est uoluptas gestiēs & se efferens insolentius.
Libidini subiecta sunt: ira: excā/descentia: odium: inimicitia: di/scordia: indigētia: desiderium: & cætera eiusmodi.
Ira est libido puniendi eius qui

uideatur læsisse iniuria.
Excandescentia ira est nascens ex modicoq; existens.
Odium ira inueterata.
Inimicitia ira ulciscendi temp⁹ obseruans.
Discordia ira acerbior intimo odio & corde concepta.
Indigentia libido inexplebilis.
Desiderium libido eius qui nō/dum adsit uidendi.
Auaritia est opinio uehemens de pecunia quasi ualde expetenda sit inhærens & penit⁹ insita.
Facilitas in hōis rebus est.q.s. alii ad alia bona sunt aptiores.
Procliuitas in malis est rebus lapsio.
Morbus appellatur totius cor/poris corruptio.
Aegrotatio morbus cum imbecilitate.
Vitium dicitur quū partes cor/poris inter se dissident. ex quo prauitas membrorum distortio deformitas.
Sanitas animi dicit' quum ei⁹iudicia opinionesq; concordant.
Insaniæ ut dixit Ennius initiu; est color: uox oculi spiritus im/potentia dictorum atq; factorū quam partem habent sanitatis.
Pulchritudo corporis est q̄dam apta figura membrorum cū coloris quadam suauitate.
Perturbatio est aduersa ratiōe contra naturā animi cōmotio.
Sapientia est rerum diuinarum & humanarum scīa cognitioq;: q̄ causa cuiusq; rei sit. ex quo efficitur ut diuina imitetur humana omīa īferiora uirtute ducat.
Ridere concessum est.
Cachinatio uituperatur.
Gaudere decet.
Lætari non decet.
Spes est boni expectatio:
Metus mali expectatio.
Fidētia.i.firma animi confisio scientia q̄dam est & opinio gra/uis non temere assentiens.
Bonus uir dicitur omnibus uir/tutibus instructus & ornatus.
Beatus dicendus est qui sit ī bonis nullo adiuncto malo. Beata autem uita uirtute conficitur.

Ex Vegetio de re militari.

Alares equites dicūtur ab eo qꝫ ad similitudinem alarū ab'utraq; parte protegant acies: q̄ nūc uexillationes uocantur a uelo: quia uelis hoc est flāmulis utū/tur. Nunc autem id est tempoꝛ ipsius Vegetii.
Extercitus ex re ipsa atq; opere exercitii nomē accepit: ut ei nū q̄ liceret obliuisci ad quod uo/cabatur.
Legio ab eligendo appellata ē: qꝫ uocabulum eorum desiderat fidem atq; diligentiam quibus milites probātur. In singulis autem legionibus romanorum sena milia interdum amplius mi/litare consueuerunt.
In unaq; legione decem cohortes esse debebāt. habebat āt pe/ditū sex milia. Eqtes.dccxxxii.
Minor enim numerus armatorū ī una legiōe eē nō debebat.

Maior tamen interdum esse cō sueuit.
Tribunus uocatus est a tribu tribuendoq; iuræ; præerat eni; militibus quos ex tribu prim⁹. Romulus legerat.
Tessarii dicebantur q tessara; p cōturbernia militū nūciabant.
Tessara aūt dicebat præceptum ducis quo uel ad aliqđ opus uel bellū mouebat exercitus.
Candidati milites erant principales q priuilegiis mūiebantur.
Centuriones erant qui singulas curabant centurias.
Decani erant qui decem militibus præpositi.
Magistri militum non tantum binas legiones; sed & plures numero gubernabant.
Centuria uel manipulus īterpedites appellabatur.
Turma uero īter eqtes dicebat. Habebatq; una turma equites xxxii.
Decurio qui præerat turmæ dicebatur.
Tubicines ad bellum uocant milites; rursumq; receptui canētes reuocant.
Cornicines & buccinatores quotiens canunt; non milites; sed eorum signa obtemperant ad nutum: aut quum mouenda aut iā mota figenda sunt.
Tuba q̄ directa est appellatur.
Buccina quæ ī semetipsa; ereo circulo flectitur.
Cornu quod ex uirgis agrestib⁹ argento nexum temperatum arte & spū canētis flatu emittit auditum. Per hæc autem tria indubitatis sonis agnoscit exercitus utrum stare uel progredi: an certe regredi oporteat. utrum longe prosequi fugientes: an receptui canere.
Sarissæ longissimi conti erant.
Testudo de materia uel tabulatis contexitur: quæ ne exuratur incendio coriis uel cilitiis cētonibusq; uestitur. Hæc ītrinsecus accipit trabē quæ adunco præfigitur ferro: appellaturq; Aries: uel q̄ durissima; frontem habet quæ subruat muros; uel q̄ more arietū retrocedat: ut cū īpetu uehemēti⁹ feriat. Testudo āt ad similitudine; ueræ testudinis uocabulum sumpsit. nam sicut illa modo reducit modo profert caput; ita machinamentum: interdum reducit trabem: interdum exerit; ut fortius cædat.
Plutei dicuntur qui ad similitudinem cassidis contexerunt ebimine & ciliciis uel coriis proteguntur; ternisq; rotulis quarum una in medio: duæ in capitibus opponuntur; in quamcunq; partem uolueris admouentur more carpenti: quos obsidentes applicant muris eorumq; munitione ꝓtecti sagittis siue fundis uel missilib⁹: defensores omnes de propugnaculis ciuitatis exturbant: ut scalis ascendendi facilior præstetur occasio.
Agger ex terra lignisq; extollitur contra murum: de quo tela

Iactantur.

Malleoli uelut ſagittæ ſunt: ei ubi adheſerint: quia ardētes ueniunt: uniuerſa conflagrant.

Phalarica autem ad moduꝫ haſte ualido præfigitur ferro.

Intra tubum etiam haſtile ſulphure reſina bitumine ſtupiſq; conuoluitur infuſo oleo: quod incendiarium uocant: quæ baliſtæ impetu deſtinata prærupto munimine ardens figitur lignó turritamq; machinam frequenter incendít.

Telenon dicitur quotiens una trabs in terram præalte defigit': cui in ſummo uertice alia tranſuerſa trabs longior dimēſa medietate connectitur eo libramēto: ut ſi unum caput depræſſeris alterum erigatur: in unoquoq; capite cratibus ſiue tabulatis cōtexitur machina: in qua pauci collocantur armati: tunc per funes uno attracto depræſſoq; altero capite eleuati imponuntur in murum.

Exoſtra pons dicitur qui de turre lignea rotis ducta: muriſq; appropinquata: in murum repente perducitur.

Baliſta funibus neruis chordiſq; tenditur: quæ quanto prolixiora brachiola habuerit: hoc ē quanto maior fuerít tanto ſpicula longius emittit: quæ ſi iuxta artem mechanicam temperetur & ab exercitatis hominibus qui menſuram eius ante collegerint dirigatur: penetrat quodcunq; percuſſerit.

Onager autem dirigit lapides: ſed pro neruorum craſſitudine & magnitudine ſaxorum: pondera iaculatur. nam quanto maior fuerít tanto maiora ſaxa fulminis more cōtorquet. hiis duobus generibus nulla tormentorum ſpecies uehementior inuenitur.

Scorpiones dicebant quas nūc manubaliſtas uocāt: ideo ſic uocati ꝙ paruis ſubtilibuſq; ſpiculis inferant mortem.

Venetus color marinis eſt fluctibus ſimilis.

Pila miſſilia erant quibus utebatur pedeſtris exercitus ferro ſubtili trigono præfixa nouem unciarum ſine pedali. ꝙ in ſcuto fixa non poſſent abſcindi: & loricam ſcienter ac fortiter directa facile prorumpebant. cuius generis apud nos iam rara ſunt hæc ex Vegetio. Modeſt⁹ autem ait. Pilum maius uocari miſſile quod erat ferro triangulo unciarum nouem haſtili pedum quinq; ſemis: ſuoq; tempore ſpiculum dicebatur. ad cuius iactum exercebantur præcipue milites: quod arte & uirtute directum & ſcutatos pedites & loricatos æquites ſæpe tranſuerberabat. Alterum uero pilū minus erat ferro unciarum quinq; haſtili triū pedum ſemis. quod tunc uerriculum: nunc uerutum dicitur. Nunc auteꝫ tempore ipſius modeſti intellige.

Ex Capro.

Circiter ad numerum refertur.
Circum ad locum.
Circa ad tempus.
Tunc temporis aduerbium.
Tunc ordinis eſt.
Fidus amicus.
Fidelis famulus dicitur
Cognoſcimus ignota & inuiſa
Agnoſcim⁹ q̄ nobis exciderant
Similis illi⁹ ad mores refertur:
Similis illi ad uultum.
Collactaneus eſt iſdeȝ mãmis educatus.
Collacteus eſt qui uno eodem qȝ lacte educatus eſt.
Suſcipimus ad animum & men tem refertur: ut ſuſceptum perfi ce munus.
Succipim⁹ corpore: ut ſuccipiũt famule collapſaqȝ membra.
Accidit aliquid aduerſi.
Contingit aliquid pulchri.
Inuidus qui inuidet.
Inuidioſus q inuidiam ſuſtinet.
Vortex fluminis eſt.
Vertex capitis.
Pauperies damnum eſt.
Paupertas ipſa conditio.
Mammæ hominis ſunt.
Hubera ſunt pecudum.
Præcor proſpera.
Impræcor tetra.
Sanguis dum manet eſt.
Cruor effuſus eſt.
Sumimus ipſi.
Accipimus ab alio: ſic quum da bimus dicendũ eſt accipe. quuȝ permittimus ipſi tollere dicen/ dum eſt ſume.
Pone loci aduerbium eſt.
Poſt temporis:
Vultus mutatur.
Facies permanet.
Mæſtus animo.
Triſtis aſpectu dicitur.
Protenus p.e. aduerbiũ locale eſt id eſt porro tenus: ut cũ ꝑte/ nus ultraqȝ tellus una foret.
Protinus per.i.aduerbiuȝ eſt tẽ porale id eſt ſtatim.
Hic malus mauís arbor eſt.
Hæc malus frugifera.
Pinas murorum.
Pennas auium dicimus.
Exprobat qui commemorat q̄ præſtitit.
Opprobat qui opprobrium di/ cit: hoc eſt uitium.
Primus ex multis.
Prior ex duobus dicitur.
Ducit uir.
Nubit mulier.
Carcer dicitur in quo homines coercentur.
Carceres uero unde curr⁹ effũ/ duntur.

Ex Pompeio Feſto.

Apud & penes in hoc differunt ꝙ apud perſonam cum loco ſi/ gnificat penes perſonam & do/ minum ac poteſtateȝ: quod tra hitur a penitus.
Abgregare ẽ ab grege ducere.
Adgregare ẽ ad gregẽ ducere.
Abalienatus quem quis a ſe re/ mouerit.
Alienat⁹ qui alienus factus eſt.
Amita patris mei ſoror: dicta quia a patre amata eſt. Nã plus

sorores a fratribus q̄ fratres di/ligi solent: uidelicet propter dissimilitudinem personarum.
Matertera matris soror quasi mater altera.
Concilium dicitur a populi cõsessu Vel a cõcalãdo.i.uocando
Consilium uel a cõsulendo dicitur: uel ꝙ in unam sententiam plurium mentes cõsiliant & cõueniant: sed a silentio credibilius dictuꝫ putatur quo maxime inuenitur.
Canterius hoc distat ab Equo quo maialis a Verre. Capus a gallo. Veruex ab Ariete. Canterius eniꝫ equus est cui testiculi amputantur.
Cuncti dicunt̃ quidem omnes sed coniuncti & congregati.
At uero omnes etiaꝫ si diuersis in locis sint.
Experrectus est qui per se uigilare cæpit.
Expergitus ab alio excitatus: queꝫ solemus dicere experge factum.
Exercitus & militum copia dicitur & hõ multis negociis exercitus: sed superius quarti ordis: hoc secundi est.
Exemplum est quod sequamur aut uitemus.
Exẽplar quod simile facimus.
Illud animo æstimat̃: Istud oculis conspicitur.
Ibi dicitur quuꝫ locus semel demonstratur.
Ibidem quum sæpius.
Monstrum dicitur uelut Monestrum ꝙ moneat aliquid futurum.
Prodigium uelut prædicium ꝙ prædicat.
Portentum ꝙ portendat.
Ostentum ꝙ ostentat.
Monstra dicuntur naturæ modum egredientia: ut serpens cũ pedibus. Auis cum quattuor alis: homo cum duobus capitib⁹
Noxia apd̾ ãtiquos dãnuꝫ significat: sꝫ a poetis ponit̃ ꝓ culpa.
Noxa ponitur pro peccato aut peccati pæna.
Obiurgatio post turpe factum.
Castigatio uero monitio est ante commissum.
Palmites uitium sermenta appellantur: ꝙ in modum palmarũ uirgulas quasi digitos edũt.
Palmulæ appellantur remi. a similitudine manus humanæ.
Posticũ ostium in posteriori parte ædiũ. Cæterũ antiqui etiã uicinũ habitãtẽ ad posteriorẽ partem ædium sic appellarunt.
Deniq; & quæ ante nos Antica & quæ post nos sunt postica dicũtur. Etiã dexterã Anticã sinistrã posticã. Sic etiã ea cæli pars q̄ sole illustrat̃ quæ ad meridiẽ antica utiq; noĩatur: q̄ ad septẽtrionẽ est postica rursumq; diuiduntur in duas partes: orienteꝫ & occidentem.
Præsidiũ ẽ qd̾ ꝓ utilitate & salute alicui⁹ auxilii gratia ꝓponit̃.
Subsidiũ quod postpositum est ad subueniendum laborantib⁹.
Properare aliud ẽ; alid̾ festiare.

qui unum mature transigit: is ꝑ
perat. Qui multa simul incipit
neq; perficit: is festinat.
Quatenus signat qua sine sicut
hactenus hac sine. Quatinus ue/
ro quoniam.
Quã mox significat q̈ cito.
Mox uero per se significat post
ea uel paulo post.
Regiuꝫ est qd' est aut fuit regis
Regale est dignum rege. Sons
nocens. Insons innocens.
Sec⁊ aliter. Haud sec⁊ nõ aliter.
Stips est numerus signatus.
Stipes uero fustis terræ defix⁊.
Tuor uideo: Tueor defendo.
At differentiam rerum signifi/
cat: ut quum dicimus scipio est
bellator. at. M. Cato orator.

Ex Nonio Marcello.

Amare uim habet maiorem.
Diligere leuius amare. Ci. ad
brutum Sic igitur facies. Et me
aut amabis: aut quo contentus
sum diliges.
Alere est uictu temporali uitaꝫ
sustinere.
Educare autem ad satietatẽ per
petuam educere.
Meretrix honestioris loci ẽ æq̃
stus. nam meretrices dictæ sunt
q̃a copiaꝫ sui tantummõ noctu
facerent.
Prostibula q̈ ante stabuluꝫ stet
q̃stus diurni & nocturni cura.
Genitrix sp q̃ genuerit nũcupat᷑
Mat᷑ uero aliqñ ꝑ nutrice põit᷑.
Pudet uerecũdiæ ẽ Piget pñiæ
Osculum ab ore Suauium a sua
uitate dicitur.

Sacrificare est ueniam petere.
Litare ẽ ꝓpiciar᷑ & uotũ ĩpetrar᷑
Expleri est tãtummodo plenũ
esse. Satiari supra modum.
Arc⁊ suspẽsus appellat᷑ fornix.
Arquus non nisi in cælo: quem
irim poete dixerunt.
Fors est casus tẽporalis: Fortũa
dea est ipsa. Ferus est sæuus.
Ferox est fortis.
Faustũ ẽ q̃si a fauẽdo dictũ: ac p
hoc ꝓsperũ & ꝓpitiũ. Vñ cõtra
infaustũ minax & ĩpropitium.
Festũ uero solẽnit᷑ lætũ & feria
Anim⁊ ẽ quo sapim⁊. (tum.
Aĩa qua uiuim⁊ Sine aĩo aĩa est
debilis: hĩc anim⁊ ad intelligẽti
am tribuim⁊. Vult⁊ est uoluntas
q̃ ꝑ motu animi ĩ facie ostẽdit᷑.
Facies oris species. Mussare ho
minũ ẽ occulte q̃d & p̃ssa uoce
loquentiũ quod cælatũ uelint.
Murmurare autẽ maioris soni
est proximi ad tumultum. Prio
res compatiui sunt gradus.
Primores sũmæ quæq; res. Tur
pilius in Demetrio. Santidalio
innixa digitis primoribus.
Poesis text⁊ scriptorũ: ut odys/
sea uel ilias homeri: aut Aeneis
Virgilii. Poema inuẽtio pua q̃
paucis uerbis exprimit᷑ ut in gla
diatoribus ludis homeri.
Poetica est ars earum rerum:
Diomedes uero sic ait. Poeti/
ca est fictæ ueræq; narrationis
congruenti rhythmo uel pede
composita metrica structura ad
utilitatẽ uoluptatẽq; accommo
data. Poetice ars ipsa intelligit᷑:

poema aũt ps op̄is ut ragædia
Poesis contextus & corpus toti us operis effecti: ut ilias: odyssea æneis.
Fora neutro genere iudiciorũ & litium sedes sunt.
Fori masculino gñe sunt spatia in nauibus apertiora.
Peritus est plusq̃ doctus.
Vrbs est ædificia Ciuitas inco/ læ secum. Cõscius cum alio sci⁹ Scius est: licet conscium indiffe renter positum legerimus.
Auspitium est auiũ conspectio & quæ ex uolatu auiũ significẽ/ tur & uocibus.
Augurium autem rerum omni/ um coniecturas prudenter ac di ligenter amplectitur.
Monstra & ostenta similiter in/ telligũtur: ꝙ iminentia mõstrãt & ostendant.
Omen uotũ est mẽtis & uocis. Vnde sacrificantibus dicitur. bo na habere oĩa. i. ut circũstantes & bona mẽte uelint: & recta ori/ bus proferant.
Portentũ nõ solũ ꝙ portendat: sed ꝙ iaꝫ apportet & faciat ĩ his significationibus: q̃ in auspiciis & auguriis & extispiciis oñdunt̃ Prodigium auteꝫ semꝑ pessimũ est dictũ quasi porro adigendũ. Virgi. li. ii. æn. Sola nouũ dictũ ꝙ nefas harpya celeno: ꝓdigiuꝫ canit: & tristes denũtiat iras. Fe/ stus uero ut superius patuit: scri/ bit prodigium uel ut prædiciuꝫ ꝙ prædicat.
Iniuria leuior res est q̃ cõtume/ lia. Pacuui⁹. Patior facile iniuriã si est uacua a contumelia.
Fulmẽ est telum ipsum quod ia citur. Fulgur ignis qui coruscat fulmĩe. Vñ & fulgera dr̃ fulgor Fulguratum dicitur fulgure ta/ ctum uel exustum.
Iurgium leuior res est qualis si quidem inter beniuolos ac pro pinquos dissentio uel contẽtio iurgium dicitur.
Lis inter inimicos dissentio ap/ pellatur.
Audacia temeritas est.
Audentia fortitudinis.
Merx est species ipsa.
Mercatura est actus ipse lucri de merce.
Mercatus autem locus in quo agitur mercatura.
Peius a malo dicitur qđ in usu ẽ & creberrime frequentatur.
Deterius uero a bono discernit̃ ut minoris sit meriti q̃ illud qđ placet. Virgilius libro quarto ge. Deterior quiuisus, eum ne prodigus obsit. De deneci. Ideꝫ libro octauo Deterior donec paulatim: ac decolor etas.
Hæc. n. melioribꝰ cõparata sunt. Circus est planicies rotunda: ut circuitus.
Globus soliditas undiq̧ rotũda ut ẽ sphæra & staminũ glomera
Præda corpa ipsa rerũ q̃ capiũt̃.
Manubiæ uero pecuniæ ex præ da uendita redactæ.
Peruicatia est interdum bonarũ rerum perseuerantia. Pertinacia semper malarum.

309

Sensus dicuntur qui sentiunt. sensa quæ sentiuntur.
Morosa contrariis per usisq; moribus.
Morata bonis moribus
Morgera aliis morem gerens id est obsequens
Vegetum incolumen est.
Vigens forte: nam uegetũ corporis. Vigens etiam animi possumus dicere: ut in multis.
Profecisti dies sunt a festiuitate uacui.
Festi dies in qbus festa colũtur.
Quærere & reqrere hic differũt q requirere est diu quærere.
Specula locus eminens unde lõgius inspici potest.
Speculum despicientiam significat.
Profiteri uoluntatis est.
Confiteri necessitatis. Cice. pro Manlio. hoc ego non solum cõfiteor: uerũ etiam profiteor honestius uel profiteri q̃ cõfiteri.
Hulcus tecta & clausa malignitas.
Vulnus hians patens.
Turpe leuior res est q̃ fædum.
Tullius de offi. Luxuria uero tũ omni ætati turpis: tum senectuti fædissima est.
Dignitas uiris.
Venustas feminis sit attribuẽda Tul. de offi. li. i. Venustatẽ muliebrem dicere debemus: dignitacem uirilem.
Ignosco præteritis.
Cõcedo futura. Tullius ad Cæsarem iuniorẽ. Quod mihi & philippo uocationeʒ dabis gaudeo: nam & præteritis ignoscis & cõcedis futura.
Despicere grauius est q̃ cõtemnere. Tullius in Verrem. Quem q contempserit despexerit.
Cupiditas & cupido diuersa sũt: nam cupiditas est leuior.
Lucilius. Cupiditas ex homine: Cupido ex stulto nunquam tollitur q cupiditas pars quædam sit temperatior defluens ex cupidine.
Imitatio simplex: & leuiorem atq; inuidam non admittit.
Aemulatio habet quidem imitandi studium: sed cum malitiæ operatione.
Probatum & Spectatum uis maioris est. Lucilius. Tuam probatam mihi & spectatam adolescẽtiam.
Bellum & præliuʒ hoc differũt: q prælia ptes sunt belli: hoc est in bello congregationes. Lucilius. Vt romanus populus uictus ui & superatus pliis sæpe est multis. Bello uero nunq̃: in quo sũt omnia.
Virgi. li. xi. Infantem fugiẽs media iter prælia belli. Sustulit exilio comitem.
Euitare est plus q̃ cauere. Lucilius lis. vi. Quid cauẽdum tibi cẽserem: quid euitandũ maxime.
Vetustiscere & ueterascere qd intersint. Nigidiꝰ deplanauit. Dicemꝰ q̃ uetustate deteriora fiũt uetustiscere ĩueterascer̃ q̃ meliora.
Nocens r nefario & impio dista

re uoluit Tullius de offi.lib.ii.
Vt nocens leuius uideri possit
Ait enim. Nec tamen: ut hoc fu
giendum est. ita habendum est
religioni contrarium. Nocentē
aliquando & nefarium impiū q;
defendere.
Mutuum sine usuris.
Fænus cum usuris sumitur.
Nutaræ capitis est.
Annuere uel nuere narium uel
labiorum.
Nictare oculorum.
Innuere est facie significare.
Opprimere maius est: q̄ extin/
guere. Tullius de amicitia.
Quamobrē dāda opera est: ne
qua amicorū dissidia fiant: si ta/
le aliquid euenerit: ut extinctæ
potius amicitiæ q̄ oppressæ ui/
deatur: quasi quod extinguitur
possit reflammari: quod oppri/
mitur non quæat.
Morbus est cū accessu utiq; aut
contagii aut temporis.
Vitium est perpetua & insanabi
lis & irreuocabilis causa.
Meminisse omnium est animā/
tium: ut cibi: potionis: somni: uo
luptatis.
In memoriam redire seu reuo/
care quod exciderit nisi homi/
nes posse.
Die quarto temporis præteriti
Die q̄rta tp̄is futuri esse uolunt.
Qui mentitur ipse non falsus al
terum fallere conatur.
Qui mendacium dicit ipse falli
tur: ut. P. Nigidius manifestauit
Properare is dicitur: qui unum
quid mature transigit.
Festinare dicitur q multa simul
incipit nec perficit.
Auarus semp ī repræhensiōne ē
Auidus aūt ab auēdo: quod est
etiam honeste incipiendo
Prospicere aduersum uidere di/
citur.
Respicere quasi retro aspicere.
Innocens non nocens.
Innocens illæsus.
Miserari est flere & lamentari.
Misereri miserationem alienis
casibus exhibere.
Multum infinitum est: auarisq;
applicandum.
Satis finitum est: parcis & se con
tinentibus applicandum.
Inniti incumbere est. Virgi. lib.
vi. Ille uides plura iuuenis q in/
nititur hasta.
Obniti uero est contra aduersa
obluctari. Vir. li. iiii. g. vsq; adeo
obnixi non cædere.
Ergastulum neutro genere car/
ceris locus.
Ergastulus. g. m. custos penalis
loci.
Fremere ē magnū sonare. Vir. li
bro secundo georgicorum. Flu/
ctibus & fremitu assurgens Be/
nace marino.
Frendere est dentem dentibus
irascēdo quatere. Vir. libro. iii.
Dentibus infrendens. de Poly/
phæmo loquens.
Pecuniosi a pecore dicti sunt.
Locupletes a possessionibus lo/
corum: olim namq; res erat in/
locorū possessionibus & in pe/

310

core. unde pecuniosi & locuple tes uocabantur.
Ex tullio de natura deorum.
Physiologia id est naturæ ratio
Theogonia id est deorū origo
Prolepsis appellatur ab Epicu/ ro: quæ latine anticipatio dicit: quam ante Epicuruȝ nemo eo uerbo nominarat.
Hemarmenem dicunt fatalem necessitatem.
Mantice latine diuinatio dici/ tur.
Pietas ē iusticia aduersus deos.
Sanctitas est scientia colendo/ rum deorum.
Religio deorū cultu pio conti/ netur.
Amicitiæ nomen ab amore est dictum.
Cometas græci: nostri crinitas uocant.
Venæ sanguinem continent.
Arteriæ uero spūm. naȝ sanguis per uenas in omne corpus dif/ funditur & spiritus per arterias.
Vtræq; autem crebræ multæq; toto corpore intexte uim quā/ dam incredibileȝ artificiosi ope ris diuiniq; testantur.
Pupilla uocat acies ipsa qua cer nimus.
Palpebræ sunt tegumēta oculo rum mollissime tactu. Munitæ q; sūt palpebræ tāq̄ uallo piloꝝ.
Mundus est quasi cōmunis de/ orum atq; hominū domus: aut urbs utrorumq;.
Physicus. id est naturalis.
Spæra est globus ex solidis.
Circulus autem orbis qui cycl9 græce dicitur est ex planis.
Annua solis cōuersio fit diebus quiq; & sexaginta trecētis quar ta fere diei parte addita.
Annum magnum mathemati/ ci nominauerunt: qui tum effi/ citur quum solis & lunæ & quin q; errantium ad eandeȝ inter se cōparationem confectis omni um spatiis est facta conuersio.
Veneris stella infima est quin/ q; errantiuȝ q̄ phosphoros gre/ ce lucifer latie dr̄. quū antegre dit solē: quū subseqtur autē he/ speros ea cursum anno conficit
Naturam Zeno ita diffiniuit: ut eā dicat ignē esse artificiosuȝ ad gignēdū. Saturnū eū eē uolue/ rūt q cursū & cōuersionē spatio rū ac tēpoꝝ cōtieret: q de9 græ/ ci id ipȝ nomē hȝ. Cronos enim dr̄: q ē idē qd' spatiū tēporis. Sa turn9 āt ē appellat9: q; saturaret annis. ex se eniȝ natos comesse fingitur solitus: quia consumit ætas temporum spatia: annisq; præteritis isaturabiliter explet.
Vinct9 autem ab ioue: ne immo deratos cursus habereȝ atq; ut eū siderum uinclis alligaret.
Iuppiter. i. iuuās pater. queȝ cō uersis casib9 iouem a iuuādo ap pellam9. A poetis pater diuūq; hominūq; dicit. A maiorib9 āt nostris. Optimus. Maximus. Et quidē ante optimus. i. beneficē tissim9 q̄ maxim9: qa maius est: certeq; gratius prodesse omni/ busq; opes magnas habere.

De hoc etiam augures nostri dicunt ioue fulgente tonante id ē cælo fulgente & tonante.
Aer ut stoici disputant: interiectus inter mare & cælum. Iunonis nomine consecratur: quæ ē soror & coniunx iouis ꝙ & similitudo est ætheris & cuꝫ eo summa coniunctio. Effeminarūt autem eum: Iunoniq; tribuerūt ꝙ nihil est eo mollius.
Iunonem a iuuando credo nominatam.
Neptunus a nando deducit̄ paulum primis literis immutatis.
Ceres tanq̄ geres a gerendis frugibus prima litera mutata dicit̄.
Mauors dictus ꝙ magna uerteret.
Minerua dicta uel ꝙ minueret uel minaretur.
Iani nomen ab eundo deductū est. nam principem in sacrificando Ianum esse uoluerunt.
Veste nomen a græcis sumptū. ea est enim: quæ ab illis Hestia dicitur. Vis autem ei⁹ ad aras & focos pertinet. itaq; in ea dea ꝙ est rerum custos intimaruꝫ omnis & præcatio & sacrificatio extrema est. In Iano uero prima. In omnibus enim rebus uim habent maximā prima & extrema.
Penates siue a penu dicuntur. Est enim omne quo uescuntur homīes pænus. siue ab eo ꝙ penitus insident: ex quo etiam penetrales a poetis uocantur.
Sol dictus ē uel quia solus ex oībus sideribus est tantus. Vel quia quū est exortus obscuratis omnibus solus apparet.
Luna a lucendo nominata est. eadem est enim lucina. Itaq; ut apud græcos Dianam eamq; luciferam: sic apud nostros iunonem Lucinam in pariendo inuocant.
Diana dicta quia noctu quasi diem efficeret. adhibetur autē ad partus. ꝙ. ii. maturescūt: aut. vii. nonnunquaꝫ: aut ut plerūq; nouem lunæ cursibus.
Menses lunæ cursus: quia mensa spatia conficiunt nominātur.
Venerem nostri nominarunt q̄ dea ad res omnes ueniret.
Venustas a Venere dicta est.
Superstitiosi uocati sunt qui totos dies præcabantur & immolabāt ut sibi sui liberi superstites essent: quod nomē patuit postea latius.
Religiosi dicti sunt ex relegendo tanquā relegerent: & diligēter retractarent omnia quæ ad cultum deorum pertinerent.
Lex est recti præceptio: prauiq; depulsio.
Naturam alii esse censent uim quandam: siue rationem cientē motus in corporibus necessarios. Alii autem uim participem rationis: atq; ordinis: tanquam uia progredientem: declarantē q; quid cuiusq; rei causa efficiat: quid sequatur: cuius solertiam nulla ars: nulla manus efficiat: Nemo opifex conseq possit imitando.

Fatuꝫ id eſt quod ſemper ex oĩ
æternitate uerum fuerit.
Verſutos eos appello quorum
cæleriter mens uerſatur.
Callidos ãt quorũ tanq̃ manus
ope ſic animus uſu concalluit.
Mundum deorum domum exi
ſtimare debemus.
Corpus omne aut aqua:aut aer:
aut ignis:aut terra eſt:aut id qđ
eſt concretum ex his:aut ex ali/
qua parte eorum. Horum auteꝫ
nihil eſt quod non intereat. Iu/
ſticia eſt quæ ſuum cuiqꝫ tribuit
Hercules plures tradunt. Anti/
quiſſimum ioue natum: ſed itẽ
ioue antiquiſſimo. ex eo igitur
& lyſico eſt hercules: quem con
certauiſſe cuꝫ apolline de tripo
de accepimus. Alter traditur ni
lo natus. Aegyptius: quem aiũt
phrygias literas conſcripſiſſe.
Tertius eſt ex deis ĩdigetis: cui
inferias afferunt.
Quart⁹ iouis & aſteriæ latonæ
ſororis qui tyri maxime colitur
cuius carthaginem filiam ferũt
Quintus in india: qui belus dr̃.
Sext⁹ hic ex alcmena: quẽ iup/
piter genuit ſed tertius iuppiter
Furiæ deæ ſunt ſpeculatrices &
uindices facinorum & ſcæleris.
Naſcio dea nominata a naſcen
tibus: quia partus matronarum
tueatur cui in agro ardeati rem
diuinam facere ſolebant.
Leucothoe Ino cadmi filia: a
græcis a nobis natura dicitur.
Abſyrtus medeæ frater qui eſt
apud pacuuium.

Agyale⁹ ſed illud nomen uete/
rum literis eſt uſitatius. Ioues
tres numerantur. duos qui the/
ologi nominantur. Ex quibus
primum & ſecundum natos ĩ ar
cadia: alterum patre æthere ex
quo etiam proſerpinam natam
ferunt & liberum. Alterum pa/
tre cælo: qui genuiſſe mineruã
dicitur: quã principem & inuen
tricem belli ferũt. Tertiũ cretẽ/
ſem Saturni filium: cuius in illa
inſula ſepulchrum oſtenditur.
Soles q̃ multi a theologis pro/
feruntur. Vnus eorum ioue na/
tus nepos ætheris. Alter hype/
rione. Terti⁹ uulcano nili filio:
cuius urbem ægyptii uolunt eẽ
eaꝫ: quæ heliopolis appellatur.
Quartus qui heroicis tẽporib⁹.
Quintus is qui colchis fertur.
Aetam & Circen procreauiſſe.
Vulcani complures fuere. Pri/
mus cælo nat⁹: ex quo & miner
ua apollinem eum cuius in tute
la athenas antiqui hiſtorici eſſe
uoluerunt. Secundus uero nilo
natus. Opas ut ægyptii appellãt
quem cuſtodeꝫ eſſe ægypti uo/
lunt. Tertius ex tertio ioue & iu
none qui lemni fabricæ tradi/
tur præfuiſſe. Quartus mema/
lio nat⁹: qui tenuit inſulas prop/
ter ſiciliam: quæ Vulcaniæ no/
minabantur.
Mercurius unus.
Cælo patre: Die matre natus.
Alter ualentis & phoronidis fi/
lius: is qui ſub terris habetur.
Tertius Ioue tertio nat⁹ & ma/

ia. ex quo & penelopa pana na/tum ferunt. Quartus nilo patre quem ægyptii nefas habent no minare. Quintus quem colunt pheneatæ. qui argentum inue/nisse: ob eamq; causam ægypto præfuisse atq; ægyptiis leges & literas tradidisse. Hunc ægyptii treir appellant. eodem nomine anni primus mẽsis apud eos uo catur.

Esculapiorum primus apollinis quem arcades colunt: qui spe/cillum inuenisse primusq; uul/nus dicitur obligauisse. Secun/dus secũdi mercurii frater. is ful mine percussus dicitur humat⁹ esse cynosuris. Tertius arsippi & arsino: qui primus purgestio nem alui dentisq; euulsione; ut ferũt inuenit. cui⁹ in arcadia nõ longe a lusio flumine sepulcru; & lucus ostenditur.

Apollinum antiquissim⁹ is: quẽ paulo ante e Vulcano natum es se dixi custodem athenarum.

Alter Corybantis filius natus in creta. cuius de illa insula cum ioue ipso certamen fuisse tradi/tur. Tertius ioue tertio natus & latona quem ex hyperbore/is delphos ferunt aduenisse.

Quartus in arcadia: quem arca des nomionem appellant: q͂ ab eo se leges ferunt accæpisse.

Dianæ ite; plures. Prima iouis & proserpinæ: quæ pinnatu; cu/pidinem genuisse dicitur. Secũ/da notior; quem ioue tertio & latona natam accepimus. Ter/tiæ pater Vpis traditur. Eam sæ pe græci Vpin paterno nomine appellant.

Dionysios multos habemus. Primum ioue & ꝓserpina natũ. Secundum Iulo qui nysam dici tur interemisse. Tertium capro patre: eumq; regem asiæ præfuis se dicunt. Quartum ioue & luna cui sacra orphica putantur con/fici. Quintu; nyso natũ & Thyo ne a quo trieterides constitutæ. putantur.

Venus prima cælo & die nata. Altera spuma procreata: ex q͂ & mercurio Cupidinem secundu; natum accepimus. Tertia ioue nata & diana: quæ nupsit uulca/no: sed ex ea & marte natus ante ros dicitur. Quarta syria Cyro/q; concepta quæ astarte uocatur quam adonidi nupsisse prodi/tum est.

Minerua prima: quam apolli/nis matrem supradiximus. Secunda orta Nylo: quem ægy ptii saletæ colunt. Tertia illa quam ioue generatam supradi/ximus. Quarta ioue nata & coru pthe oceani filia quadrigarum inuentrix. Quĩta pallantis: quæ patrem suum dicitur interemis/se uirginitatem suam uiolare co nantem. Cui pinnarum talaria affigunt.

Cupido primus mercurio & dia na prima natus dicitur. Secun/dus mercurio & uenere secun/

da. Tertius quidem est Anteros marte & uenere tertia.
Malitia ē uersuta & fallax ratione nocendi.
Ex Tullio de Diuinatione.
Sagire enim sentire acute est: ex quo sagaces dicti canes.
Is igitur qui ante sagit: q̄ oblata res dicitur præsagire: id est futura ante scire.
Iuno moneta appellata est: quoniam quum terræmotus factus esset: uox ab æde iunonis ex arce extiterat ut suæ plena procuratio fieret.
Fatum autem id appello: q̄uod græci hemarmenem: id est ordinem seriemq; causarum: cu; causa causam ex se gignat. Ea est ex omni æternitate fluens ueritas sempiterna: quod cum ita sit nihil est factum: quod non futurū fuerit: eodemq; modo nihil est futurum cuius non causas idip̄; efficientes natura contineat.
Diuinatio est earum rerū prædictio & præsentio: quæ essent fortuitæ.
Ventos placet stoicis esse eos anhelitus terræ: qui frigidi sunt quum fluere cæperint.
Fulgores & tōitrua existūt quū anhelitus terræ: qui frigidi sunt se in nubem induerint: eiusdem tenuissimam quāq; partem cæperint diuidere atq; dirumpere: idq; crebri⁹ facere & uehemēti⁹.
Fulmē est quū nubiū conflictio ardor expressus se emiserit.
Tages quidam dicitur in agro tarquiniensi quum terra araretur & sulcus altius esset impressus extitisse repente: & eum affatus esse qui arabat. Is autem Tages ut in libris est hetruscorum puerili speciē dicitur uisus sed senili fuisse prudentia.
Eius aspectu quum obstupuisset bubulcus clamoremq; maiorem cum admiratione edidisset: concursum esse factum: totamq; breui tempore in eum locum hetruriam conuenisse. tu; illum plura locutum multis audientibus: qui omnia uerba eius excæperint literisq; mandauerint. Omnem autem orationes; fuisse eam: quæ haruspiciæ disciplina contineretur. eā post ea creuisse rebus nouis cognoscendis: & ad eadem illa principia ferendis.
Zodiacus græce signifer orbis latine dicitur.
Orizontes a græcis nominātur: a nobis finientes uisum rectissime nomiāri possunt. Illi orbes qui cæli quasi medium diuidūt & aspectum nostrum definiūt.
Lemmata dialectici græce appellant ea quæ latini duas sumptiones.
Diuinationem Chrysippus definiuit his uerbis. Vim cognoscentem & uidentem & explicātem signa quæ a diis hominib⁹ significentur in somnis.

Ex Lactantio Firmiano
Deus aute; est qui æterna mēs

ex omni utiq; parte perfectæ cõ summatæq; uirtutis est.

Pythagoras ita diffiniuit quid esset deus. Animus qui per uniuersas mundi partes omnemq; naturam cõmeans atq; diffusus: Ex quo omnia quæ nascuntur animalia uitam capiunt.

Cicero autez quid sit deus in li. i. tuscu. diffinit dicens. Nec uero deus ipse qui intelligitur a nobis alio modo intelligi potest: nisi mens soluta quædaz libera: & segregata ab omni concretione mortali: omnia sentiens & omnia mouens.

Solidum id existimandum est: cui nihil decedere possit.

Perfectum id existimandum ē: cui nihil possit accedere.

Chaos est rudis inordinataq; materiæ confusa congeries.

Nec audiendi sunt poetæ: qui aiunt. Chaos in principio fuisse id est confusionem rerum atq; elementorum: postea uero deū diremisse omnem illam congeriem: singulisq; rebus ex confuso aceruo separatis in ordinēq; descriptis: instruxisse mundum pariter & ornasse: omnia enim deus fecit ex nihilo.

Tales milesius: qui unus ex septem sapientibus fuit qui prim⁹ omnium quæsisse de causis naturalibus traditur. Aquam esse dixit a qua nata sint omnia.

Deum autem esse mentem qui ex aqua cuncta formauerit. Ita materiam omniū rerum posuit in humore: principiū & causam nascendi posuit: ideo Sibyllæ sunt omnes fæminæ uates e uersibus nuncupatæ.

Vel ab unius delphidis nomine uel a consiliis deorū enūtiādis. σιουσ enim deos: non θεουσ: & cõsiliū nõ βουλην: sz βολυῖ ἀν appellabant æolico genere sermonis. Itaq; Sibyllam dictaz eē quasi θεοβουλην Fortis uir ille solus debeat iudicari: qui tēperans est: & moderatus est & iustus.

Citheron boetiæ mons thebis uicinus ubi liberpater natus est: ubi etiā orpheus primus sacra liberi celebrauit: qui mons quuz frequenter cithare cantu personaret: Citheron appellatus est. Ea sacra etiam nunc orphica nominantur in quibus ipse postea captus & dilaceratus est.

Anthropos ανθρωπο homo a græcis appellatur ꝙ sursum spectet. Vnde & ouidi. Inquit. Os homini sublime dedit: cælumq; uidere Iussit: & erectos ad sidera tollere uultus.

Diabolus Διαβόλου græci appellant: nos criminatorem uocamus: ꝙ crimina in quæ ipse illicit ad deum deferat. Est autem malorum spirituum princeps.

Materia est ex qua fit aliquid.

Iumenta d cta sunt magnarum uirium animalia a iuuando: ꝙ in excolenda terra iuuarent.

Homo nuncupatus est ꝙ sit fa/
ctus ex humo. deus eñi hominē
figurauit ex limo terræ ad ima/
ginis suæ formam: qua nihil po
test esse perfectius. Nemo autē
potest iure dici homo: nisi qui
sapiens est.

Parcas tres esse uoluerunt: hinc
illud est. Clotho colum baiulat.
Lachesis trahit. Atropos occat
Vna enim uitam hominibus or
ditur. Altera contexit. Tertia rū
pit ac finit. Incipimus enim quū
nascimur: & sumus quum uiui/
mus: & desinimus quum interi/
mus. Omnia namq; tribus tem/
poribus conteri necesse est præ/
terito: præsenti & futuro.

Præteriti ē origo: præsentis sub
stantia: futuri dissolutio: quæ
omnia ī singulis hominibus ap/
parent.

Paradisum: id est hortum fæcū/
dissimum & amænissimū ī par/
tibus orientis omni genere li/
gni arborumq; deus conseuit: ut
ex earum uariis fructibus alere/
tur homo ex limo generatus: ex
persq; omnium bonorū deo pa
tri summa deuotione seruiret.

Dæmones grammatici dictos
aiunt peritos ac rerū scios. hos
autem putant deos esse. Duo ue
ro genera dæmonum facta sunt.
Vnum cælestæ: alterū terrenū.
hi sunt immundi spiritus malo/
rum quæ gerūtur auctores: quo
rum diabolus est princeps: cui
ab initio deus dederat terræ po
testatem. Ipsi autem spiritus cō/
taminati & perditi per omnem
terram uagantur: & solatium p/
ditionis suæ perdendis homini/
bus operantur. Itaq; omnia insi/
diis fraudibus erroribus cōplēt.
adherent enim singulis homini
bus: & omnes ostiatim domos
occupant ac sibi Geniorum no/
men assumunt. Sic enim latino
sermone Dæmones interpretā
tur. Hos in suis penetralibus cō/
secrant & uenerantur quasi terre
stres deos: & quasi depulsores
malorum quæ ipsi faciunt & ir/
rogant. Qui quoniam sunt spiri
tus tenues & incomprehensibi/
les: insinuant se corporibus ho/
minum: & occulte in uisceribus
operti ualitudinem uitiant: mor
bos citant: somniis animos ter/
rent: mentes furoribus quatiūt:
ut homines his malis cogant ad
eorum auxilia decurrere. Nocēt
illi quidem: sed his a quibus ti/
mentur: quos manus dei potēs
& excelsa non protegit: qui pro
phani sunt a sacramento uerita/
tis. Iustos autem: id est cultores
dei metuunt: cuius nomine ad/
iurati de corporibus excedunt:
quorum uerbis tanq̄ flagris uer
berati: non modo esse se confitē
tur: sed etiam nomina sua ædūt
illa quæ in templis adorantur.

Simulacra a simulatione: id est a
fallatia dicta sunt.

Philosophia est: ut nomen indi
cat studium sapientiæ.

Phūs: id est quæsitor sapientiæ:
Scientia certi est; cuius est scire

proprium.
Opinatio incerti: id enim opinatur quisq; quod nescit.
Humanitas plane uocatur miserationis affectus: quia humanitatis officium est necessitati hominis ac periculo subuenire.
Fortuna est accidentium rerum subitus atq; inopinatus euentus. Vulgus & imperiti fortunã putant esse: quæ tribuit hominib⁹ bona & mala. Nam simulacrum eius cum copia & gubernaculo fingunt: tãq̃ hæc & opes tribuat: humanarum rerum regimẽ obtineat. Cui opinioni & Virgili⁹ assensit qui fortunam omnipotentem uocat: & historicus q ait. Sed profecto fortuna ĩ omni re dominatur.
Deus pater ideo appellandus ẽ: quia nos creauit: nobis etiam multa & magna largitur. Dominus ideo quia regit: castigandiq; & puniendi habet maximam potestatem.
Immortalitas est regni cælestis hæreditas: id est summũ bonũ.
Sermo est spiritus cum uoce aliquid significante prolatus.
Logos & sermonem significat & rationem.
Iesus inter homines nominatur Nam Christus: nõ proprium nomen est nũcupatio potestatis & regni. Vnde ab unctione nominatus est christus. Iesus autem latine dicit' saluator: quia cunctis generibus salutifer uenit.
Emanuel significat nobiscum deus: scilicet quia illo per uirginẽ nato cõfiteri homines oportebat deum secum esse: id est in terra & in carne mortali. Id autem nomen propheta Esaias ꝓtulit dicens. Ecce uirgo cõcipiet in utero & pariet filium & uocabitur nomen eius Emanuel.
Titionem uulgo appellant extractum foco torrem semiustũ & extinctum.
Testamentum iccirco Moyses & iidem ipsi prophetæ uocãt legem quæ iudeis data erat: quia nisi testator mortuus fuerit: nec confirmari testamentum potest nec sciri quid in eo scriptum sit: quia clausum obsignatum est. Itaq; nisi Christus mortẽ suscepisset: aperire testamentum: id ẽ reuelari & intelligi mysterium dei non potuisset. Verum scriptura omnis in duo testamenta diuisa est. Illud quod aduentum domini passionemq; antecessit: id est lex & prophetæ uetus dicitur. Ea uero quæ post resurrectionem eius scripta sunt: Nouum testamẽtum nominatur. Iudæi ueteri utuntur: nos nouo: sed tamen diuersa non sunt: quia nouum ueteris adimpletio est: & in utroq; idem testator est christus: qui pro nobis mortem suscepit. Nos hæredes æterni regni fecit abdicato & exheredato populo iudeorum.
Religio nomen accepit a religã

do:quia hoc uinculo pietatis ob
ſtricti deo & religati ſumus.
Non autem ut Cicero interpre
tatus eſt ab relegendo:ut ſcribit
in libro de.n.d.
Religio ueri cultus eſt.
Superſtitio falſi. Superſtitio ſi
enim uocantur aut hi qui ſuper/
ſtitem memoriam defunctorũ
colunt:aut q parẽtibus ſuis ſup/
ſtitibus colebant imagines eo/
rum domi tanq̃ deos penates.
Nam qui nouos ſibi ritus aſſu/
mebant:ut in deorum uicẽ mor
tuoſ honorarent:quos ex homi
nibus in cælum recæptos puta/
bant: hos ſuperſtitioſos uoca/
bant. Eos uero qui publicos &
antiquos deos colerent religio
ſos nominabant. Vnde Virgili
us. Vana ſuperſtitio ueterumq̧
ignara deorum.
Superſtitioſi qui multos ac fal/
ſos deos colunt.
Religioſi q uni & uero deo ſup/
plicant.
Sapientia eſt intelligẽtia uel ad
bonum rectumq̧ faciẽdum: uel
abſtinentia delictorum factorũ
q̧ improborum.
Stultus eſt qui quid ſit bonum:
ac iuſtum non ſcit: & ideo ſemp
peccat.
Patientia eſt malorum quæ aut
feruntur aut accidunt cum eq̃/
nimitate perlatio. Eſt autẽ ma/
gna & præcipua uirtus patientia
Hæc enim perturbatum animũ
ac fluctuantem ad tranquillita/
tem ſuam reuocat. Hæc mitigat
hæc hominẽ ſibi reddit:qua q
dem ſtulti carent.
Virtus eſt iram cohibere: cupi/
ditatem compeſcere: libidinẽ
refrenare;id eſt enim uitiũ fuge
re. (dium.
Læticia ẽ inſolẽter ſe offeẽs gau
Cupiditas eſt perſeuerans ac p/
petua uoluntas.
Frugalitas eſt abſtinentia qdẽ
uoluptatum.
Liberalis is eſt qui cibum & be/
nemeritis: & quum oportet &
quantum ſatis eſt:largitur.
Prodigus ís eſt qui & non meri
tis:& quum opus non eſt & ſine
reſpectu rei familiaris effundat
Cogitatio nihil aliud eſt q̃ men
tis agitatio.
Bonus uir eſt qui proſit quibus
poſſit:noceat nemini.
Furias tres eſſe poetæ dixere q̃
mentes hominum exagitant:p/
pter tres affectus: qui homines
in omnia facinora præcipites a/
gant. Ira enim ultionem deſide
rat. Cupiditas opes;libido uolu
ptates.
Sanus:iuſtus: perfectus ille ho/
mo eſt:qui ad alienam fælicita/
tem non attollat oculos: opes
non admiretur. alienam mulie/
rem ſancte uideat: nihil omni/
no appetat: non cõcupiſcat alie
na:non inuideat ulli:non faſtidi
at queq̃: ſit humilis:miſericors:
beneficus:mitis:humanus; pax
in animo eius perpetua uerſe/
tur.
Sacrificium eſt laus & hymnus.

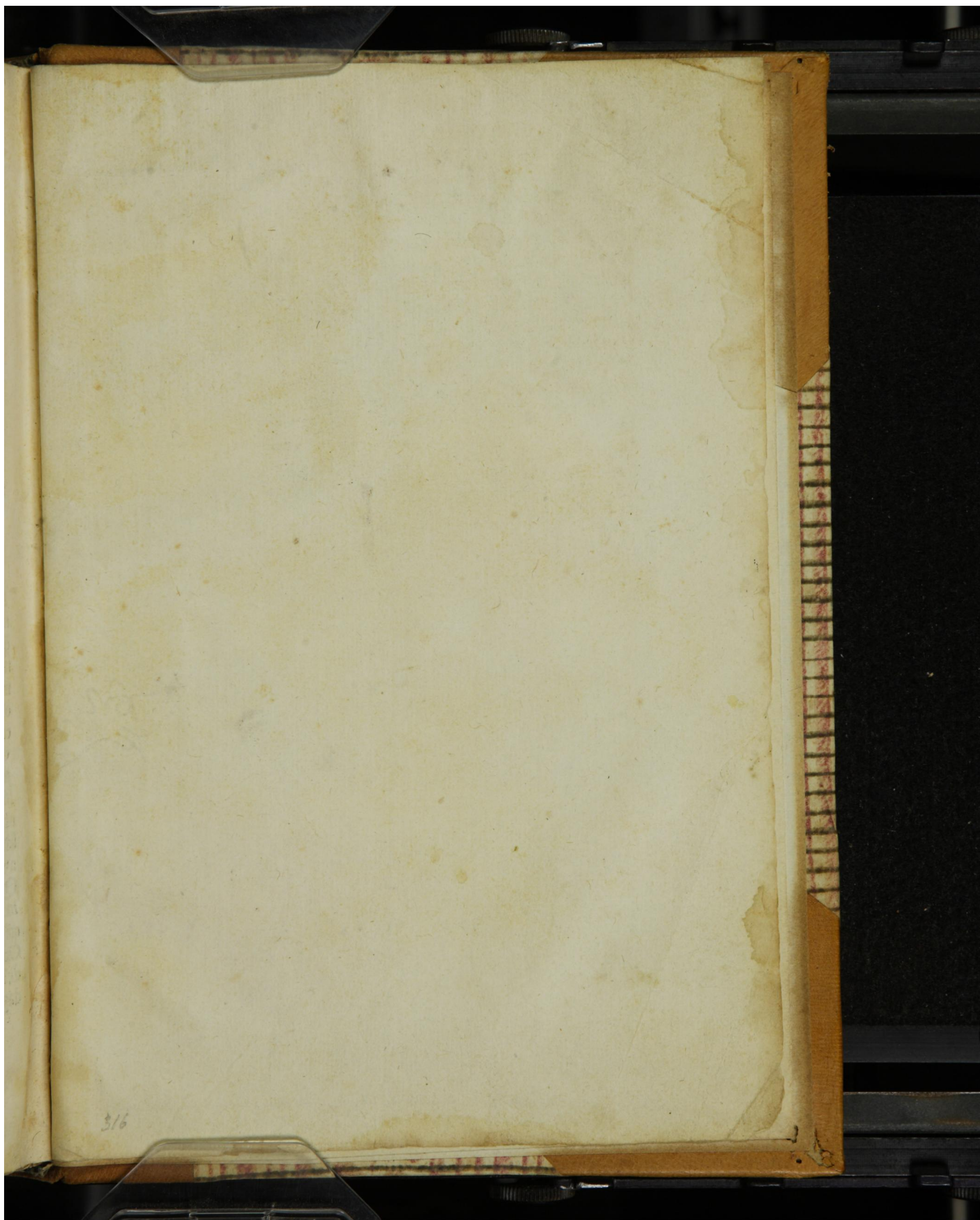
Sapientia quæ soli homini data est: nihil aliud est q̃ dei notitia.
Mens & aĩa nõ idem est. Aliud est enĩ quo uiuimus: aliud quo cogitamus. nam dormientium mens non aĩa sopitur: & in furiosis mens extinguitur aĩa manet & ideo nõ exanimes: sed dementes uocãtur. Mẽs ergo .i. ĩtelligẽtia uel augetur: uel minuit᷑ pro etate. Anima ĩ statu suo sẽp ẽ. Corp⁹ ẽ uas aĩe: uel receptaculũ ita nec aĩa pars est corporis.
Hidaspes qui fuit medorum rex antiquissimus: a quo annis quo q͛ nomẽ accepit q nũc hidapes dr̃ sub ĩterp̃tatione uaticinãtis pueri ad memoriã posteris tradidit sublatũ iri ex orbe ĩperiũ nomẽ q͛ romanũ: qđ multo ante p̃fat⁹ est q̃ illa troiana gẽs cõderetur.
Ira cõmotio mẽtis est ac p̃turbatio: siquidẽ cũ in animum cuiusq̃ incidit uelut sæua tempestas tantos excitat fluctus: ut statum mentis immutet: ardescãt oculi: os tremat: lingua titubet: dẽtes concrepent: alterius uultum maculet: nunc suffusus rubor: nunc pallor albescens.
Ira est inquit Seneca cupiditas ulciscẽdæ iniuriæ. Alii: ut ait Posidonius. Cupiditas puniendi ei⁹ a quo te iniquæ putes læsum.
Quidam ita diffinierunt. Ira est incitatio animi ad nocendũ ei: qui aut nocuit aut nocere uoluit Cice. aũt ait. Ira ẽ libido ulciscẽdi. Ira itẽ ẽ mot⁹ animi ad coercẽda peccata insurgentis.

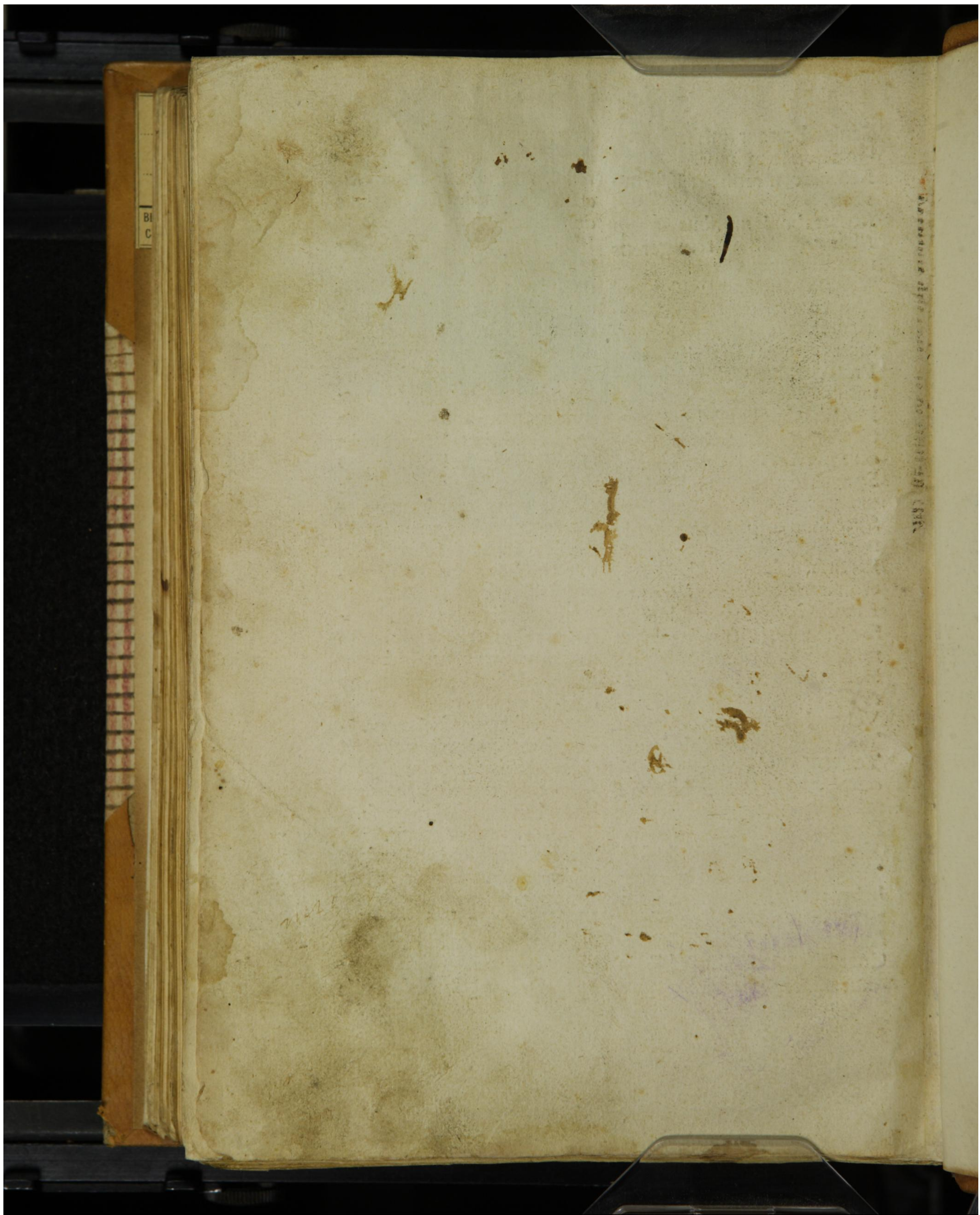
Mors est dissolutio naturæ.
Caput dictum est q͛ hinc capiãt initium sensus ac nerui. in eo. n. est regimen totius animantis. quod Varro ad ciceronem scribit Frontem nominatam. Varro existimauit ad oculorum cõcauis foraminibus.
Aures ab audio uelut audes per ĩmutationẽ literæ sunt noĩatæ.
Oculos dictos esse Varroni placet: quoniam eos deus ciliorum tegminibus occuluit ut munitiores essent ab iniuria.
Palpebræ quibus mobilitas inest a palpitatione dictæ sunt pil͛ in ordine stantib⁹ uallatæ septũ oculis decentissimum præbent
Acies est membrana illa plucẽs
Pupillas nuncupamus scintillas luminum media porte cõclusas in qbus pueris ac subtilibus cernendi sensus ac ratio continet᷑.
Gingiuæ a gignendis dentibus nominantur.
Mentum deductũ est clæmenter a genis: & ita inferius conclusum: ut acumen eius extremum signare uideatur leniter impressa diuisio.
Pollex digitus a cæteris separatus nomen accæpit: q͛ ui & potestate inter cæteros polleat.
Nares dictæ quia p eas uel odor uel spiritus nare non desinit.
Vir nominatus est q͛ maior ĩ eo uis est: q̃ in fæmina.
Virtus a uiro nomẽ accæpit
Mulier: ut Varro interprætatur a mollicie est dicta mutata & de

tracta litera uelut molier.
Mens uel animus nuncupatur sensus ille uiuus atq; cælestis: q quidem tãtæ mobilitatis est: ut ne tum quidem quum sopitus ẽ conquiescat: tantæ celeritatis: ut uno tẽporis puncto cælum om̃e collustret: si uelit maria peruo-let: terras & urbes peragret.
Harmoniam musici uocant in-tentionem concentũq; neruoꝝ in integros modos sine ulla of-fensione consonantium.

Impressum ẽ presens opus lug-dun̄. arte & industria Iohannis de uingle. Anno christianæ salu-tis. M.ccccc. Die prima Iulii.

316

Esemplare completo, di cc. 316
compresa l'ultima bianca.
Il quaderno k (cc. 73-80) è doppio.

Febbraio 1921